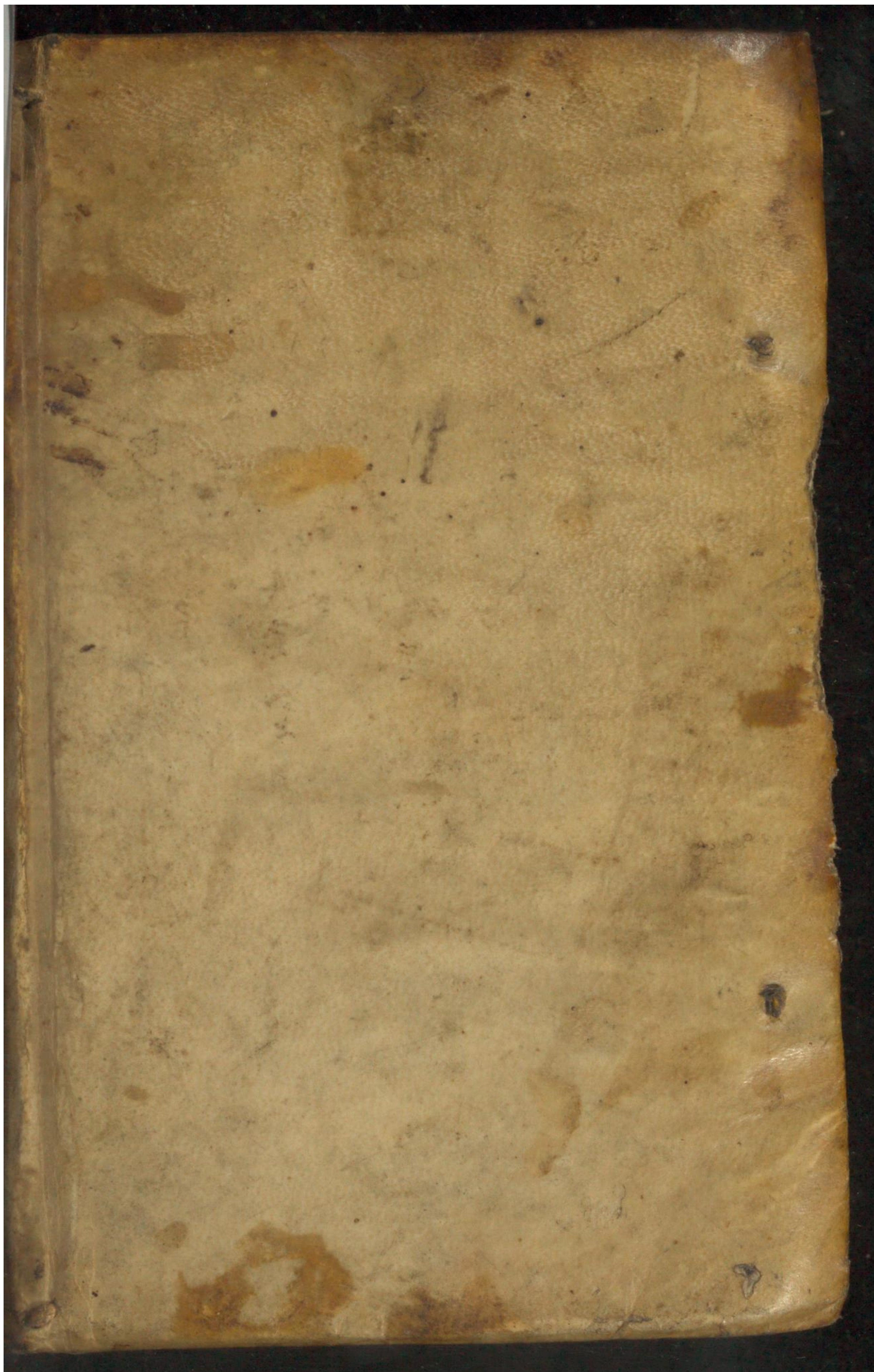

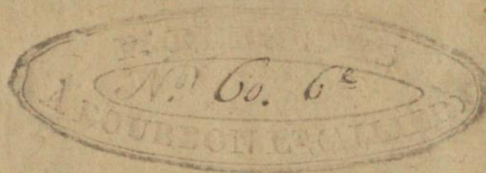

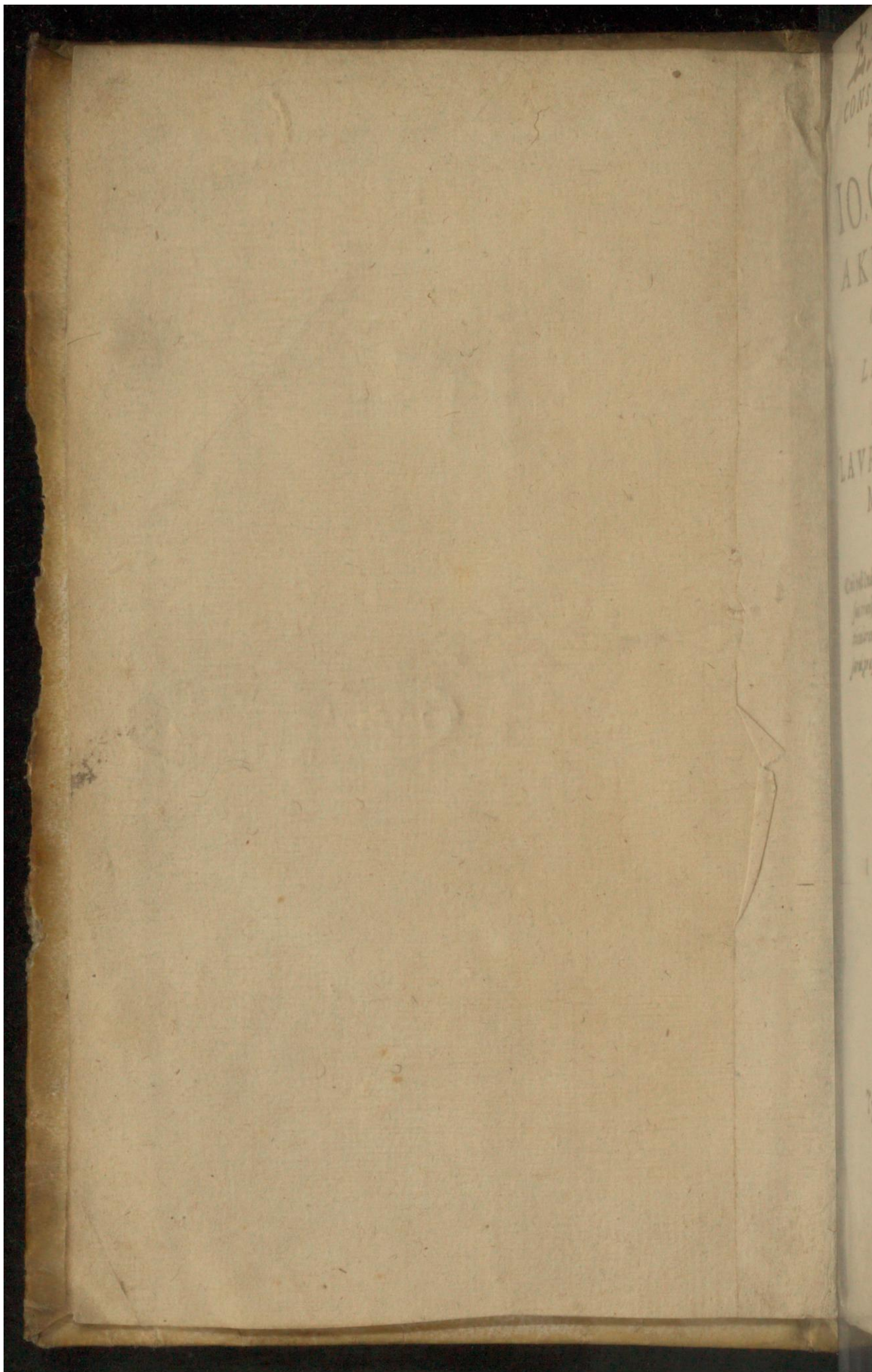

12 11 A 11 21714

A724

Boulange 5/09

CONSILIORVM ET EPIstolarum Medicinalium,

IO. CRATONIS A KRAFTHEIM, ARCHIATRI CÆSAREI,

LIBER SEPTIMVS;

Nunc primum labore & studio

LAVRENTII SCHOLZII MEDICI VRATISL.

in lucem editus:

Cui post Indicem Consiliorum, Analogismus, siue artificiosus transitus à generali methodo, ad exercitationem particularem D. Iohan. Cratonis à Krafftheim, Medici Cæsarei, præfigitur.

1 6 11.

HANOVIÆ
Typis Wechelianis, apud heredes Ioannis Aubrii.
Cum S. Cæsareæ Maiest. priuilegio.

INDEX CONSILIORVM LIBRI SEPTIMI.

73 In

ANA-

ANALOGISMVS, SIVE ARTIFICIOSVS TRANSITVS A Generali Methodo ad exercitationem particularem Doct.

IOHANNIS CRATONIS à Krafftheim, Medici Cæsarei.

VM Galenus sub finem XIII. libri polliceatur, Lectori attento & curioso, modo prudẽtia prædicus sit, eum ex superiori doctrina (licet isto in loco tantum de affectis oculis agere videatur) non modo generalem methodum, verum particularium affectionum curandarum rationem nullo negotio inuenire posse: conabimur & nos demon-

E methodo medẽdi Galeni omniũ particulariũ affectuum curam colligi.

ſtrare in his generalibus præceptis omnium fere morborum curationis ſcientiam contineri, & Galen. earum διάγνωσιν, σκοποὺς ἐνδεικτικοὺς, curationis atq; βοηθήματα, quaſi digito in his libris oſtendiſſe.

Primum autem de doctrina illius hoc repetemus cum ad curationem morborum omnis cogitatio atq; actio Medici directa eſſe debeat, oblato morbo, rationali Medico, à ſummo genere ad imam ſpeciem, vel à cauſis ad effectus, vel è contrario procedendũ, ad q; genus morbi quælibet affectio referatur. Tria autem ſumma eſſe morborum genera de doctrina Galeni cognouimus, quorum vnum atque primũ ſimilaribus ſeu ſimplicibus corporis partib. ineſt, alterum organicis ſeu inſtrumentalibus, tertium vtriſque commune cenſetur. Hæc tria genera inde conſtituuntur. Quia corpus humanum tũc eſſe ſanum cenſetur, cum vel temperies elementorum, calidi videlicet, frigidi, humidi, & ſicci, quibus proportione quatuor humores reſpondent, in eo eſt iuſta vel conſtructio atq; compoſi-

Tria morborum ſumma genera.

poſitio partium debita, & omnia quæ ad organi ſeu inſtrumenti alicuius perfe-ctionem faciunt, integra atq; illęſa, nec quicquam ſuperuacaneum. Denique cum vnitas & cõtinuitas partium rite inter ſe ſecundum naturam connexa eſt atq; cohæret. Nihil hic moror reprehenſorem, qui ſolutionem continui partibus ſimilaribus atq; inſtrumentalibus communem negat, & de continuitate atque contiguitate litigat, cum contiguitas vere in inſtrumentalibus partibus reperiatur. In ſimilaribus autem vnitas & continuitas: Atq; ita rectius de ſimilarib. quã inſtrumentalibus ſoluta vnitas dicatur, licet & continuitas lædi nequeat, quin ſimul contiguitas & actio inſtrumẽti lædatur. Cæterum cum vnumquodq; à ſuo contrario afficiatur, cõſequitur primum corporis conſtitutionẽ, quã dicimus cõſtare ex temperie primarũ qualitatum, lædi, cum à contraria intemperie oppugnatur aut opprimitur. Eſt autẽ vna temperies quaſi canon reliquarum, quam temperatam appellamus, in qua calidi videlicet, frigidi, humidi, & ſicci (ſiue

Contiguitas in diſſimilaribus.

Continuitas in ſimilaribus.

materiam remotam, videlicet elementa, siue proxima, id est, quatuor humores spectemus) summa est cõuenientia. Hæc imaginaria censetur, & quæ facilius cogitatione complecti, quam re ipsa conspici possit. Deinde sunt quatuor temperaturæ, secundum simplices qualitates excedentes, videlicet calida & humida, calida & sicca, frigida & humida, frigida & sicca, quarum singulæ mutantur à suis contrariis. Fit autem mutatio seu alteratio, vel per qualitates oppositas tantum sine materia, vt quando caliditas læditur à frigiditate, vel accedente materia, quæ vel est vapor sublatus de humore, vel humor ipse, qui non tantum qualitate, verum quantitate etiam seu multitudine sua alterat, ita vt consequatur διάθεσις seu affectio, quam morbum in intemperie dicimus. De hac γαλενομάστιξ, vt ostendimus, varie disputant, & primum recte διάθεσιν dici negat, fortasse vt se Aristotelicum esse ostendat, cui διάθεσις qualitatem significat, quæ à subiecto facile dimoueri potest. Verum perspicuum est, Galeno ὑπομένουσαν seu διάθεσιν perma-

Διάθεσις Aristoteli qualitas Galeno κατασκευή.

permanentem affectionem nihil aliud quam κατασκευὴν significare, vt ex lib. 2. περὶ τῶν αἰτίων νοσημάτων, & 1. & diff. ſymptomatum atque methodi, inprimis vero ex com. 2. tex. 26. lib. Hippoc. de humoribus declarari poteſt. Scimus autem hanc vocem φυσικῶς pro omni, quod in corpore eſt παρὰ φύσιν, vſurpari. Sed τὸ ἐπιμένον, ſeu permanentia quoque nomen flagellat, quod Galen. contra Olympicum, vt audimus, diſputans id excludat, libro vero de Differ. ſymptomatum recipiat, cui hoc reſpondemus, Galeno morborum permanentiam eſſe alterationis motum firmatum aliquo modo, etiamſi momento temporis poſſit naturam ſuam amittere. Itaq; cum certa circumſcriptione definiri nequeat, illam deſcriptionem in Olympico reprehenſam eſſe, morbumque definitum, affectionem offendentem actionem, etiamſi μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ, vt idem inquit perduret illa affectio. Porro quod libro primo de loc. affectis μόνιμος illi dicatur affectus durãs, ceſſante, à quo orta eſt, cauſa, non ignoramus, atq; illud quoque ſcimus, πάθος μένουσαν διάθεσιν à

Morborum permanentia qualis.

Græcis appellari. Rixas autem de nominibus omittamus, & ſtatuamus morbum δυσκρασίας eſſe ἀμετρίαν non quamuis, ſed quæ ſit διάθεσις ſeu κατασκευὴ actionē primo lædens. Hic igitur cum ſpectamus, quæ ad iuſtam temperiem faciūt, & quo pacto ab ea diſceſſerit corpus, vel corporis pars, quantumque diſceſſerit, non difficile erit inuenire, quibus modis reduci debeat.

2. *Morborū genus.*

Sic & de ſecundo morborum genere, ſub quo comprehenduntur affectiones, quę compoſitionem partiū ſimilarium in organo vitiant atque lædunt, exiſtimandum eſt. Spectatur autem debita compoſitio in quatuor, in recta conformatione, in quantitate ſeu magnitudine iuſta, in numero conuenienti atq; in ſitu partium accommodato. In confirmatione conſideramus primum figuram membri organici an eiuſmodi ſit, quæ actionibus conuenientiſſima videatur. Secundo meatus & cauitates, an habeat debita vaſa: an ſit cauum vbi eſſe debet, vel contra. Tertio ſuperficiem an ſit in ea aſperum, ſi ita eſſe debet, vel leue,

leue,&c. Poſtremo,an cum aliis ſit recte compoſitum. In quantitate ſeu magnitudine ſpectatur debita moles partis in numero, ne quid accedat vel decedat, quod numerum eorum ex quibus conſtat pars & quæ ei vſum præſtant, atq; actioni conferunt, accedat vel decedat. In ſitu,ne is varietur in vllam partem cõtrariam naturæ & actioni incommodet.

Sub tertio genere eos morbos collocamus,qui vnitatem partium inter ſe vitiant, atque ita actionem earum lædunt, de quib. cum prolixe egerit Gal. in prioribus lib. Method. hic plura verba fierià nobis non debent. Illud autem monendum eſt,cum de ſententia.Galen.ſtatuamus, morbum eſſe διάθεσιν ſeu affectionem præter naturam, à qua primo & per ſe læditur actio,cauſam vero huius lędere per aliud, videlicet per morbum quę conſequuntur συμπτώματα, quæ vel ſunt actiones læſæ, vel qualitates in corpore mutatæ,ſeu lęſorum corporum affectiones,vel excrementa, retenta, aut immodice fluentia : perſpicuum eſſe trium

iſtarum rerum præter naturam, videl
cet cauſæ, morbi, & ſymptomatis nom
na non poſſe redigi in prædicamentu
abſolutum, ſed πρός τι dici. Morbos qu
dem referri primum ad actiones, quæ
facultatibus præcedunt & læduntur
διαθέσει illa præter naturam per ſe. Cau
ſas etiam ad actiones offenſas referri, ſe
ita, vt per aliud, videlicet morbum, læ
dant. Symptomata vero habere relatio
nem ad morbum, tanquam vmbra, cor
poris vmbra dicitur. Cum autem i
iis, quæ dicuntur πρός τι poſſit mutari re
latio, atq; ita & nomen conſequitur, re
ſpectu diuerſo vnam rem & cauſam &
effectum eſſe poſſe, atque eundem mor
bum ſæpe diuerſo reſpectu non ad idem
genus referri. Poſſet hoc multis exem
plis declarari: in quæ ſi intuerentur qui-
dam mirifice de nominibus contenden-
tes, & contemnentes conciliationem di-
uerſarum (vt primo intuitu videntur)
ſententiarum purioris vetuſtatis (quæ
fons eſt omnis boni, ex quo nos, quod
in ſcientia noſtra optimum eſt, hauſi-
mus, atque hauſiſſe lætamur) non eam
tan-

Idem morbus ſub diuerſis generibus.

Vetuſtas fons boni.

tanquam infrugiferam, & vſque adeo deſpectam, vt illius tractatio nomẽ quoque labefactare debeat, exiſtimarent, ſeque ſolos animo libero, ingenio perſpicaci, in diſciplinis ita verſatos putarent, minusq; inepte verba ſapientiæ atq; elegantiæ ſuæ funderent. Sed omiſſis his, ad id quod propoſitum eſt, veniamus.

DE AFFECTIONIBVS CVTIS CAPITIS.

GAlenus noſter in poſtremo lib. Method. vbi de amiſſione particulæ vtilis agit, ſcopumque ἐνδεικτικὸν curationis eius regenerationem eſſe docet, alopeciæ atque ophiaſis meminit, haſque affectiones ad compoſitionem deprauatam ſeu morbum in numero referre videtur. Hoc reprehenſor Galenicus tanquam inſigne erratum notat. Primum quod curatio aliud indicet, quam Galen. in medium adferat, cum medicinam adhibeamus ſubiectæ intemperaturæ & humorum corruptioni. Deinde quod pili non ſint corporis partes, neque aliquid

Alopecia.
Ophiaſis.

agant, neque nutriantur, verum ab affluxu excrementi impellantur, & quasi appositione extendantur. Hæc quin verisimilia videantur, non possum ire inficias. Verum si cum his ea, quæ vir summus, excellens ingenio, iudicio recto, doctrina erudita & rerum vsu D. Iulius

Iulii Alexandrini encomium.

Alexandrinus Archiatrus Cæsareus scripsit (qui apud omnes doctos & synceros rerum æstimatores veram magnamque laudem tulit, quod conciliare potius, quam conuellere sententias eruditæ antiquitatis studuit) conferamus; impugnatoris ineptias detestabimur, qui ea, quæ vsum præstant, & ad commodam actionem faciũt, dum adsunt, absentia incommodare non videt: Capillos autem

Pilorum vsus.

non solum capiti pro tegumento esse, vt functiones suas rectius exerceat, quemadmodum prolixe & erudite Galen. de vsu partium nos docet: verum etiam vt aliquid affluentis humiditatis, ne ea partibus subiectis perniciosa sit, ebibãt atq; exhauriant. Deinde quod ab excremen-

Pilorũ quasi nutritio.

to quasi nutriantur, dum incrementum sumunt, perspicuum est. Sed omissis his, ad

ad quæ prolixe respondet Cl. D. Iulius Alexandrinus, illud potius tyrones moneo, vt quod Gal. 14. Meth. tradit cum inquit: Expeti quædam secũdum naturam, quædã κατὰ συμβεβηκὸς & toties repetitum præceptũ, de sapientissima sententia Platonis, non esse de nominibus litigandum: sed rerum naturam & veritatem inquirendam, considerent. Hanc quidem ob oculos quasi ponit cap. 19. Vbi ostensa generatione pilorum manifestam διάγνωσιν seu notionem huius affectionis tradit, eamq; à succis in corpore vitiatis prouenire ostẽdit, & signa quibus humores corruptos cognoscamus, declarat. Cum autem nullus affectus possit curari, manente causa vnde ortus est (vt docuit nos lib. 7. atq; quod corruptum est euacuandum sit: primum scopum curationis vacuationem corrupti humoris statuit, & 1. de Comp. Med. κατὰ τόπους & de purgantibus medicamentis, se sola purgatione Alopecias & defluuium capillorum sanasse affirmat. Secundum scopum alterationem monstrare, videlicet vt digerentibus id quod affluxit discu- Scopi.

tiatur. Tertium, vt restituta temperie partis capillorum nutrimentum (sic enim recte & cum Galen. quidem appellamus) attrahatur. Hic βοηθήματα quoque seu auxilia monstrat, videlicet, purgationes, balnea, inunctiones, frictiones, & totam curationis methodum perspicue ex natura rei (quam similitudine à stirpium generatione sumpta pingit) ob oculos ponit.

DE CAPITIS DOLORE.

DOlorem capitis, sicut aliarum partium esse symptoma in sensu, quod morbum aliquem consequitur, non ambigimus. Consequi autem duo morborum genera, videlicet morbũ in intemperie, quæ ἀθρόαν ἀλλοίωσιν propter ὑπερβολὴν καὶ ἀσυμμετρίαν qualitatum primarum atque secundarum effecit, & soluta vnitate, cum hæc faciant mutationem confertim & violenter in partibus sensu præditis, libro 12. cap. 7. ostendit. Scio de his varie disputari à Medicis, sed nõ libet attin-

Dolor capitis à duobus morborum generibus.

attingere argumentationes. Cæterum cum morbi causæ symptomatum sint, atque quemadmodum lib. 1. & 12. docet, symptomata quatenus sunt symptomata curationis rationem non indicent, aliquando tamen, vt viribus subueniamus, mitigationem postulare: ideo in hac affectione primum spectãdum, an aliquid soluat continuitatem, & laceret neruos vel membranas (quod rarius accidit) ruptione, contusione, vel erosione: aut adsit multitudo humoris pergrauans, vel spiritus φυσώδης cui non pateat exitus, distendens: vel intemperies, violentam alterationem faciens in sensu tactus, qui in moderata temperie qualitatis tactui subiectus consistit. Quæ omnia copiose persequitur cap. 7. & 8. vbi causas doloris tradit, διάγνωσιν autem illustrat 1. lib. artis curatiuæ ad Glauconem, cum admonet videndum esse, num caput doleat per se, seu per affectum proprium, an vero per consensum. Affici per se à multitudine, huiusq; indicem esse grauitatem, nonnunquam distensionem, vel à multis vaporibus seu spiritu flabili,

Symptomata interdũ mitiganda.

quam diſtenſio cõſequatur. Hæc autem plerumq; concurrere. Itaq; grauitatem comitari diſtẽſionem, vel ab inflammatione, præſertim in membranis oriri, atq; hanc pulſatorium dolorem indicare, vel qualitate acri & mordaci, ſiue propter humoris, ſiue vaporis acrimoniam, atq; tunc in dolore acredinem ſentiri. Animaduertendum vero eſſe, an dolor ſit in toto capite, quæ affectio κεφαλαία & κεφαλαλγία dicitur: an vero in parte aliqua, quam ſi mediam partem capitis occupat ἡμικρανίαν: Si vero exiguum locum, vulgo clauum vocant. Etiam hoc ſpectandum, an interius vel exterius doleat, an repente vel ſenſim ortus ſit dolor, an recẽs, vel inueteratus, quia vel ad tenuitatem humorum vaporumve, vel ad craſſitiem, id referendum eſt, an continenter affligat, an per interualla, quod fluxionis, vel moti humoris eſt indicium. Deniq; an ab intemperie ſimplici, vel cõpoſita, originẽ ducat. Hæc Gal. κατὰ τόπους ad tria quaſi capita redigit. Varietatem videlicet cauſarum efficientium, partium laborantium naturam, & qualitatem propriam. Cau-
ſas

as esse vel intemperiem simplicem, vel humorum atq; vaporum copiam, cum mala qualitate atq; obstructione. *Diuersitas causarum.*

Partem laborantem esse spectandam, vtrũ vel totũ caput sit affectũ, vel partes eius siue interiores siue exteriores. *Partium.* Qualitatẽ propriã vtrũ dolor sit grauis, distẽdat, pulset, erodat seu mordicet. *Qualitatũ.* Si vero per consensum doleat, ac si (quod plerũque fit) ventriculus mittit exhalationes, eas vel à pituitoso, vel à bilioso humore oriri. Pituitam indicare fastidium, bilem ventriculi dolorem vel morsum, primo ad Glauconem asserit. Interdum etiam vt in febribus, atq; viscerum præsertim hepatis caliditate, succi in vapores dissoluuntur, caput exhalationib. si sit debile, afficitur. De his autem agemus, cum doctrinam de catarrho & fluxionib. explicabimus. Cognita doloris causa, facile est monstratis scopis generalibus (vt vacuationis, cũ adest multitudo, reuulsionis vel deriuationis, cũ affluxus materiæ, repercussionis, (vt loquuntur) cum materia nondum plane affluxit; alterationis, cum acris est, firmamenti atque roboris

ſeu tenoris, vt appellant Græci, cum caput debile atque infirmum) ad particularia indicantia deſcendere, quæ vel morbus, vel natura ægri monſtrant, atq; ab his indicationes, quæ actionem Medici ſeu curationem gubernant petere. Nam nos quidem indicantia monſtrare poſſumus: indicationes autem, hoc eſt, rectas collationes nocentis ſeu morbi, & iuuantis ſeu auxilii reperire, eruditi Medici proprium eſt, in generali methodo, quæ indicantia ſeu σκοποὺς ἐνδεικτικοὺς tradit, diligenter verſati. Ac ſi is noticiam medicamentorum ſimplicium, & rectam hæc componendi methodum habeat, ſitq; mediocriter exercitatus, facile recta auxilia ſeu præſidia inuenire poteſt. In horum vero vſu diligenter obſeruandum eſt, quod Galen. præcipit, Terminum medicationis dolorum τὸ ἀσφαλὲς debere. Proponitur autem à Galeno miſſio ſanguinis, quæ in plenitudine, inflammationibus & grauiſſimis doloribus conuenit: item arteriotomia, purgationes, reuulſiones & deriuationes per ſicyas, vincula infernarum partium, frictio-

Auxilia.

tiones: item ea, quæ reprimunt humorem vel vaporem, & membrum roborant, vt oxyrodinum & rosaceum. Item, quæ alterant & digerunt, vt calidum oleum, in anethũ quo ebullierit: Itẽ spondylium & serpyllum atque castoreum, quo in aliis inflammationibus non vtimur, vt docemur 5. Methodi. Item in flatibus fomentum ex milio. Deniq; & de opiatorum vsu nos docet, in quo vt præceptum illud μηδὲν ἄγαν diligẽter teneamus, monemur.

DE AFFECTIONIBVS CAPITIS LÆDENTIBVS CEREBRI actiones & facultatem animalem.

ETsi Galenus lib. 13. cap. 21. (libet enim Latinam interpretationẽ sequi, cum Græcus textus in capita non distinguatur) præcipue de Phrenitide & Lethargo agat: tamen & reliquas affectiones his vicinas complectitur, ac earum dignotionem, indicantia curationem, & præsidia monstrat. Sed id tanquam ἐν παρόδῳ. Cum autem hæ in minime fa- *Græcus Galeni textus absque capitibus.*

cili cognitione ſint poſitæ, diſtincte ea proponemus. Diſcernit vero Galen. hoc modo Phrenitidem à Lethargo, vt eam διάθεσιν calidam eſſe pronũciet. Cæterũ notionem perſpicuam illius tradit, ſecũdo de cauſis ſymptomatum, cum inflammationem ſecũdum cerebrum & membranas illius eſſe aſſerit. De hac quidem notione Græci, Aëtius videlicet, Paulus & Trallianus, non ſatis inter ſe conſentiunt. Porro hanc affectionẽ ſemper cum febre cõtinua & ardente eſſe, atq; ita diſtingui ab ea, quam μανίαν vocant, è primo Prorrhet. apparet, quo in loco Galenus eam in parte, in qua princeps anima quaſi reſidet oriri, ſiue afficiatur cerebrũ ipſum, ſiue tenuis illius membrana, oſtendit. Licet & Phrenitidis quædam ſpecies reperiatur ex diaphragmatis inflammatione, vnde κατὰ συμπάθειαν cerebrum afficitur. Sed de ea, quæ κατ' ἰδιοπάθειαν ſeu per ſe in cerebro eſt, nunc agimus. Hæc licet ad morbum in intemperie referri poſſit, tamen cum phlegmone in quantitate ſeu magnitudine morbus ſit, rectius ad διάθεσιν παρὰ φύσιν in compoſi-

Phrenitis.

Phrenitis quædam ex Diaphragmatis inflammatione.

pſitione, ſicut & hic à Gal. refertur. Tres *Tres differentiæ.*
atẽ Phrenitidis differẽtias ponit, quar-
o de locis affectis, quæ indicationes cu-
atiuas variant. Cæterũ cum vt diximus,
n Phrenitide cerebrum phlegmone ſeu
Eryſipelate laboret, atq; hic affectus ab
affluxu ſanguinis cum reliquis humori-
bus in primis aũtẽ bile oriatur: conſequi-
tur, primum & præcipuum ſcopum eſ-
ſe, à quo indicatio curatiua petitur, vt
quod affluit repellamus aut reuellamus.
Deinde vt alteremus partem affectam,
quemadmodum hic monſtrat. Denique
cum æger nihil quietis habeat, ne vires
delabantur, vt quieſcat, operam demus.
Atq; hic vt Galenus docet, vrgentis ſco-
pus eſt. De præſidiis varie diſputant Me- *Auxilia.* *Vtrum vena ſecanda.*
dici, ac de miſſione ſanguinis, quæ in hac
affectione inprimis neceſſaria eſt. Aſcle-
piades ita ſeuere pronunciauit, vt ſan-
guinem mittere, hominem occidere di-
xerit, quia hæc affectio ſit cum ſum-
ma & continua febre, ſanguinem autem
non niſi in remiſſione febris detrahen-
dum. Contra hanc ſentẽtiam ſtatuerunt
Medici, inprimis vero Celſus, ſanguinẽ

esse mittendum, præsertim cum facies rubet, venæ tument, & vel post quartum diem, constantibus viribus. Bis etiam potius, quum semel nimium detrahendum. Ac cum æger non quiescat, caute occludendum vulnus. Mittendum vero primum ex vena brachii media secundum Aëtii præceptũ: deinde, vt Paulus vult, venam frontis incidendam. Diocles etiam eam, quæ sub lingua est, aperiendam censuit. Nonnulli sanguisugas frõti temporibus, & naso adhibuerunt, auriculas scarificarunt, & cucurbitulas in occipitio, vacuato iam corporo affigendas putarunt. Inprimis autem alterationi opera danda, atque aër contemperandus. Hic disceptant Medici veteres, vtrum in luce, an vero obscuro loco collocandus sit æger. Ac Asclepiades in luce collocandos vult, ne terrore afficiantur. Verũ cum tenebræ ad somnum & quietem faciant, reliqui (habita tamen ratione affectus) tenebras præferunt. Nam in iis, qui cum quadam mœstitia insaniunt, & quibus vires validæ sunt, luce potius consulendum est. Sed cum hoc rarius acci-

Vena frontis incidenda.

Item ea quæ sub lingua.

An in luce, aut tenebris Phreneticus collocandus.

accidat,& mœſtitia conſequatur δυσκρα-σίας frigidas (quas affectiones παραφρο-σύνας & παρανοίας, id eſt, deſipientias, licet & hæ à calidis humoribus oriantur, vel ἀνοίας καὶ μωρώσεις, & melancholias appella-mus) omnino in phrenitide, vt quieſcat æger ſtudioſe enitendum eſt. Tertio concertant inter ſe, an caput radendum ſit, vel non. Exiſtimant enim raſo capite plus humoris affluere. Verum cum alte-rantia & reprimentia vapores, quale eſt Oxyrodinum (aceto enim Gal. 11. Me-thodi vim reprimendi tribuit) & alia fri-gida, quæ commendat, facilius raſo ca-piti applicari poſſint, & materia detenſo pilo magis exhalet, auferendum omnino cenſent.

An caput radendum ſit?

Purgationum etſi Græci autores non meminerint, fortaſſe quod exiſtimarent humores motos inflammationem auge-re: tamen cum bilis vt diximus, ad furo-rem in phrenitide multum faciat, & in magnis morbis (quemadmodum lib. 4. Gal. oſtendit) non ſolum ſanguinis miſ-ſione, verum purgatione vti rectiſſimum ſit: non tantum enemata adhibere, ve.

An purgandum.

rum etiam purgantibus medicament[is] minus tamen calidis, medicari oporte[t] priusquam ad ea, quæ alterant, discutiũ[t] & vapores transpirare faciunt, deueni[a]mus. Pleraq; Galenus commemorat, a[d] quæ intentus esse studiosus artis debe[t]. Medicamenta autem iuxta capitis com[-]missuram coronalem applicanda: lice[t] ea, quæ ad somnum faciunt, temporibu[s] & naribus quoq; admoueantur.

DE LETHARGO.

CONtrarias esse in speciem affectiones Lethargũ & phrenitidem, quod hæc à calido, illa a frigido humore originẽ ducat: Vterq; vero morbus principẽ facultatem, quæ in cerebro residet, eiusque affectiones lædat: Phrenitis quidem ita, vt homo nihil quietis habeat. Lethargus vt inexpugnabili dormiendi cupiditate, eorum quæ dicuntur, vel fiunt, meminisse vix queat, principe scilicet parte animæ à pituita labefactata & sensu motuq; oppresso: atq; non tantum memoria, sed & ratione læsa, ex Gal. patet. Is vero

ro

ro Lethargum aliquãdo πάθος, aliquando νόσημα appellat: Ac ego secutus (haud scio quã recte) Linacrum, πάθος vitium conuerti. Oriri vero ex pituitoso humore citra inflammationẽ ex pituita in cerebro putrefacta, cum febre, & citra febrem, quamuis plerũq; lẽta febris adsit, Galenus testatur. Arabes autem inflammationem οἰδηματώδη, à pituitoso nimirum humore, esse arbitrantur. Est autem reuera symptoma functionum animalium læsarum, in quo alias memoria tantum, interdum mens & cogitatio, non raro vtrumque etiam afficitur, & simul sensus communis seu imaginationis vis infirmior est, vt tertio de locis affectis, & libro de differentiis symptomatum docemur. Nonnunquam hoc malũ oritur à vaporibus crassis & frigidis, à visceribus & pręcordiis sublatis, interdum etiam à frigidioribus medicamentis. Cognito affectu, eiusque causis, indicantia (seruato recto scopo generalissimo contrarietatis) nõ difficile est reperire, etiamsi Medicinam huic morbo facere non æque facile sit, cum propter præstan-

In Lethargo num inflãmatio.

Prognosticum.

tiam loci affecti inter lethales morbo ab Hippoc. & Galeno, & à Latinis quoq; in genere acutorum numeretur. Recte

Dieta.

igitur victus ratione, quæ pituitæ (quam causam illius esse diximus) generationi aduersetur, præscripta, & rebus non naturalibus debito modo adhibitis, de auxiliis etiam atq; etiam cogitandum est. Ac ne hoc in singulis morbis repetendum sit, studiosos isto loco monebimus. In nulla vnquam curationes victus rationem & moderationem accuratam rerum non naturalium negligendam, ac potius ita obseruandam, vt (teste Galeno) optimam medicinam præscribere superuacaneum, neglecta victus ratione existimemus. Huic admonitioni & illud addo, posteaquam διάγνωσιν morbi (quæ sola nos ad indicationes veras perducit, cum natura morbi principale sit indicans, &c. indicantia, & ab his deductæ indicationes scripto explicari nequeant; propterea quod circumstantiæ subinde eas varient, & iudicium Medici, quod rectam rationem gubernat, inprimis requiratur, qui vires, temperamen-

mentum, ætatem, anni tempus, conſtitutionem aëris, atq; alia ſpectet, & inter ſe conferat) ſemel perſpicuum propoſuero, me indicantia omnia ſeparatim non explicaturum, verum ſtudioſos ad generalem doctrinam, quæ in methodo tradita eſt, & Deo dante à nobis alias in noſtra Terapeutica Methodo proponetur: (non enim de abortiuo libello, qui in meo nomine apparet, hoc dico) ablegare, vnde facile diſcere poterunt, quo pacto in ſingulis morbis ex naturæ, morbi & loci affecti demonſtratione (cum hæc διάγνωσις κατὰ τὸν πρῶτον λόγον, videlicet à cauſis ad effectus, vel κατὰ τὸν δεύτερον λόγον, videl. à ſignis, quæ παθογνωμονικὰ & διαγνωστικὰ appellantur, progrediatur) vera indicantia, ſeu ſcopi ἐνδεικτικοὶ, qui in actione ſeu medicatione ἔνδειξιν, id eſt, indicationem regunt, inſurgant, atque petantur: quæq; ſit recta auxiliorum adhibendorum ratio, quæ indicatur. Hic de vocabulis non diſputo, illud ſtudioſos moneo, vt inter ſcopos (quos indicantia quoq; appellamus, licet in curatione vnicus curandi ſcopus à natura morbi ſu-

Inter scopos & indicationes differentia. matur) & inter indicationes, i. rerum faciendarum significationes, seu declarationes discrimē teneant, nec à nobis hic remediorum formulas, quæ à Practicis recensentur expectent, atque βοηθήματα nos appellare sciant, quæ indicantur, i. quæ sunt facienda, vt naturæ auxilium

Auxilia. feramus Gal. vero inter auxilia Lethargi venæ sectionem lib. 13. cap. 21. præcipue commendat, nisi adsint, quæ sanguinis missionem impediant, crudus videlicet humor, puerilis ætas, anni tēpus, in quo sit extremus calor & frigus, vbi ad clysteria acria veniendum. Paulus admonet redundantem etiam pituitam coquendam & expurgandam præcipit, & thymum, pulegium, origanum, quæ calefaciunt, dissecant, & roborant, in aceto coctum naribus admouendum. Palatum acribus & valentibus medicamentis, & Mithridato cum pipere, pyrethro, sinapi inungendum. Vtendum & iis, quæ sternutamenta prouocant. Postremo capiti σικυασμοὺς atq; cucurbitas adhibendas, quemadmodum in principio (cum repellendū est) oxyrhodinum. Castoreum etiam,

etiam, quod probe cōcoquit, & magnopere in istis affectionibus adiuuat, odorandum. Hæc auxilia cum hoc in loco reliquis affectionibus somniculosis conuenire ostendat, atq; ita indicationes curatiuas eorum designet, notionem autē nō satis explicet, vt ea studiosis illustrior fiat, operam dabimus, &c.

DE CATAPHORA ET RELIQVIS AFFECTIONIBVS SOmniculosis.

GAlenus appellatione Cathaphoræ Apoplexiam, Caron, & Catochen lib. 12. cap. 12. complectitur. Hæc distincte explicare conabor. Calidi est ad motum excitare, Frigidi stuporem inducere. Humidi somnum cōciliare, sicci vigilias. Itaq; iuxta diuersam humorum calidorum, frigidorum, humidorum & siccorum commixtionem, morbi symptomataq; diuersa proueniunt. In phrenitide (vt diximus) superat calidus humor. Ideoque in ea affectione est ἀεικινησία. In Lethargo frigidus, vnde ἀναισθησία καὶ ἀκι-

νησία. In Cataphora (quam Hippoc. κῶμα vt testatur Galenus, appellat) calidi & humidi humores cerebrum occupant: vnde perpetuo ad somnum sic affecti sunt propensi: superante quidem calido & humido exhausto, fit phrenitis, vel certe ἄγρυπνον κῶμα: humido vero ita abundante, vt calidum succumbat, Caro, seu grauis sopor vel veternus, quem Arabes subeth appellant, oritur. Hæc affectio cum leuis est, quandoquidem eam in anterioribus cerebri partib. fieri censent, fatuitatem inducit. Porro in posterioribus partibus cerebri Catochen & Catalepsin fieri asserunt. Paulus lib. 3. cap. 10. Catochen atque Catalepsin discernit, & Catochen soporem vigilantem appellat, quod ex duabus contrariis affectionibus, videlicet Lethargo & Phrenitide constet: vt testatur Hippoc. lib. 4. Epid. vbi hanc affectionem pestilentiæ familiarem esse ostendit, cumque superat materia frigidior, Coma dici: cùm calida, ἄγρυπνον κῶμα, Catalepsin autem esse congelationem spirituum, qua correpti, in eodem habitu statuque permanent,

manent, eoq; deprehenſos, detentos, & congelatos Latini vocant. Verum Græci ſæpe appellationes iſtas commiſcent. Cæterum Catalepſin à Caro ſic diſcernunt.

In caro anterior pars, vt dixi, cerebri affecta eſt, cum clauſione oculorum, ſpiratione non læſa, finiturq; plerumq; hic morbus ſine periculo. In Catalepſi autem poſterior pars cerebri à pituita oppreſſa eſt, atque licet ægri bene ſpirent oculos tamen continuo apertos habent, & epilepſia conſequitur. Videndum igitur in his affectionibus quales adſint humores, & in quibus partibus obſtructiones faciant, ac remedia, quæ humorem tam educant, quam alterent, quæve caput & primum ſenſitiuum, cerebrum videlicet roborant, adhibenda. Sic vacuatis humoribus recte indicationes à morbi natura petendæ. In Catalepſi vtimur moderate calefacientibus & humectantibus, in Caro exſiccantibus & calefaciētibus. In Cataphora miſcemus hæc, pro vt affectio eſt miſta. Remedia, vt monui, non recitantur. Quia vero

eiusmodi affectiones plerumque præcedit vertigo, consequitur autem Epilepsia aut Apoplexia, de his quoque agemus.

DE VERTIGINE.

VErtiginis Galenus in his libris non meminit. A Græcis autem δῖνος appellatur, videlicet cum est inordinatus motus spirituum, seu vaporum in cerebro tantum: σκοτόδινος cum ad motum inordinatum repẽtina visus obtenebratio accidit. Itaq; in vertigine vis imaginatiua afficitur, in tenebrosa vertigine, seu vt barbare loquuntur scotomia, visionis sensus diminuitur. Hæc vero symptomata & intemperiem cerebri, & obstructionem ex flatuoso, vt vulgo loquuntur, spiritu comitantur, & cerebrum vel per se, vel per consensum laborat. Per se ex intemperie, per consensum, cum vel ab ore vẽtriculi (vt in his, quibus cruditas molesta est, quando calore innato male affecto, vt testatur Galen. in com. de rat. victus, humores dissoluti in vapores, &

φυσώδη,

υσώδη spiritum dissoluūtur) vel propter
calidam intemperiem iecinoris, aut bi-
lem regurgitantem in ventribulum, aut
arteriosum genus intemperatum ac ve-
nis feruido & spumoso sanguine plenis,
spiritus atque vapores ad caput efferun-
tur. Vbi in capite primum malum gene-
ratur, haud dubie sensus aliquis hebetior
est, præsertim si à pituitoso humore affe-
ctio originem ducit. Præcedit igitur do-
lor grauis, & distendens ac sonitus au-
rium. Hic igitur ad indicantia proposita
in dolore capitis à pituita atque auxilia
recurrendum. Cum vero calidus humor
(vt bilis, quod plerumque fit, vbi reliqua
corporis constitutio biliosa est) causa fu-
erit, sensus est acrior: adest dolor rodens
& pungens. Ideoq; contraria indicantur
remedia, vt diximus. Vbi vero arteria-
rum intemperies ad vertiginē facit, pro-
pter feruidum spumosumq; sanguinem,
& vehemens pulsatio sequitur, repri-
mentium vsus indicatur. Veteres etiam *Arteriarū*
arterias secuerunt, cum videlicet per ex- *sectio.*
teriores arterias vapor ascenderet, cum
vero per interiores (quandoquidem non

conferret, vt Galen. 3. de locis affectis & in com. de vict. ratione in morbis acutis testatur) arteriotomiam non adhibeant. Cum autem malum hoc per consensum est, atque à crudo humore in ventriculo collecto oritur, is cōcoquendus & educendus si à flaua bile ex epate regurgitante, vacuantibus bilem, tempestiue subueniendum. Nonnunquam etiam cum suppressæ purgationes naturales, vel certe consuetæ (vt muliebres ac hæmorrhoides) hoc malum excitant, hæ promouendæ sunt.

DE EPILEPSIA.

Vertigo parua Epilepsia.

VEteres, vt est apud Cælium Aurelianum, vertiginem, paruam Epilepsiam vocabant. Hunc autem affectum, vt Hippoc. author est, ἱερὸν νόσημα & παιδικὸν etiam, quod pueris familiaris sit, appellarunt. Est vero conuulsio omnium partium corporis, propterea quod cerebrum, materia crassa & frigida id obstruente, vel malignitate sua lædente, eam expellere nititur. Quam expulsionem

rum noxa omnium ſenſuum & faculta-
tum animalium conſequitur. Hæc affe-
ctio alias grauior, alias mitior eſt. In qua
ſtertor, ſtridor dentium, peruerſio par-
tium faciei, vehemẽs iactatio totius cor-
poris, multa ſpuma, ſeminis effuſio, & in
ipſo caſu acclamatio: ea admodum gra-
uis cenſetur, raroq; curatur. Vbi vero
vel multa, vel plurima ex ſignis comme-
moratis abſunt, leuior exiſtimatur. Con-
uulſio eſt ſymptoma, cumq; totum cor-
pus æqualiter concutiatur, & ſenſus læ-
datur, principium motus & ſenſus, vide-
licet cerebrum affici minime dubium
eſt.

In cerebro autem tria ſpectantur, mẽ-
branæ, cauitates ſeu ventriculi, vt vulgo
Medici appellant, & ipſa ſubſtantia. Affi-
ciuntur autem ventriculi, ita, vt lædan-
tur actiones motiuæ quidem corrupte,
ſenſitiuæ ablate, vt loquuntur. Illud igi-
tur quod lædit, morbus erit, vt quidem
vnus ex tribus generibus. Eſt autem ma-
la compoſitio, quam morbum in cauita-
te ſeu via, vel obſtructionem vocamus.
Ea ſecundum Galen. accidit vel ab hu-

moribus craſſis, vel cum vaſa cõtrahuntur.

Vaſorum contractio. Hoc autem poſtremum fit duplici de causa, vel à natura, vt cum ventriculus cibum cõcoquens contrahitur, vel propter nocumenti præſentiam, ſiue ob manifeſtam, ſiue occultam qualitatem naturæ aduerſam. Oritur vero hic affectus vel per ſe, ſeu per πρωτοπάθειαν in cerebro, vel per conſenſum, vtpote à qualitate aſcendente à quauis alia parte corporis, cum videlicet in iis materia virulenta latet, vt in abſceſſu diuturno, in ſubiectis carnib. oſſeue corrupto, vel ſpiritus quidam venenoſus aſcẽdit in cerebrum, vnde contractio & obſtructio, hancq; conuulſio conſequitur. *Signa cerebri per ſe affecti.* Dum per ſe cerebrũ à cauſa faciente obſtructionem afficitur, caput plerumq; debile eſt, quod repletur ex qualibet leui occaſione, vt cum iraſcitur homo.

Secundo adeſt grauedo, quia materia craſſa & frigida adeſt, videlicet humor pituitoſus aut melancholicus, vel ab his ſublati vapores.

Tertio,

Tertio, somnia terribilia & Ephialtes noctu molestant.

Quarto tristitia & mœstitia, quæ non modo à melancholico humore, verum etiam pituitoso oritur, sine causa angunt, quia materia crassa cerebrum obsedit.

Quinto est subitus timor, quod tenebræ spiritibus intus miscentur, item obliuio.

Sexto pallor faciei, & viriditas venarum sub lingua propter frigiditatẽ. Hic igitur tam intrinseca, quã extrinseca efficientia remotionẽ atq; alterationem indicant, caputq; debile sui corroborationem. Cum malum per cõsensum à ventriculo est (id q; mordicatio, nausea, cibi inordinati appetẽtia, ostendit) ventriculo subueniendum. Curationẽ autem tradit Galenus quinto de locis affectis, cum historiam de Grammatico recitat. De Epilepsia vero per consensum à reliquis partibus vel vapore, vel maligna qualitate ascendente ad cerebrum & contractionem eam, quam sequitur obstructio & conuulsio, vibrante neruorum origi- *Per consensum.*

ne, vt Galen. loquitur, efficiente, 3. de loc. aff. prolixe agit, vbi & indicationes curatiuas & auxilia tradit. Facile autem est Medico, qui doctrinam generalem Method. tenet, indicantia videre, & ab his indicationes petere, verum cum in hoc morbo diuinum quiddam ſit, quod τὰ φυσικὰ βοηθήματα non admittat, ſæpe in optima etiam victus ratione & medicatione naturalia præſidia atq; auxilia, parum adiumenti adferunt. Hoc tamen cum dico, neque ſuperſtitioſas neq; Homericas, vt vocant, curationes omnes, aut mirifica quædam remedia ex putrida carne humana confecta, atque his ſimilia probo. Curatio quidem ipſa eſt triplex, in paroxyſmo, cum iis, quæ aſcenſum vaporum prohibent, quæve reuoluunt: vt ſunt enæmata, ligaturæ, frictiones, quæ dolorem afferunt. Item, quæ diſſecant, vt ſuffitus, & alia naribus apponenda. Alia ante & poſt paroxyſmum, cum videlicet vacuationi & alterationi operam damus, atq; capiti robur addere ſtudemus, eaque remedia, quæ à tota ſubſtantia auxiliantur, exhibemus.

Superſtitioſa remedia reiiciuntur.

D E

DE APOPLEXIA.

HÆc quoq; affectio accidit circa cerebri ventriculos, quam Galen. 2. Aphor. com. 45. vicinam morbo comitiali seu epilepsiæ esse dicit. In hac autem totius corporis sensus & motus principalibus virtutis animalis actionibus læsis aboletur, vt testatur Galen. 3. de locis affectis, & 4. & non solum cerebri ventriculos, sed substantiam ipsam lædi affirmat. Huius autem affectionis magnitudinem respirationis noxa indicat, quæ quo maior est, morbum eo grauiorem magis, magisq; periculosum esse ostendit. Atque sic etiam Carus ab Apoplexia discernitur. Galenus vtriusq; affectionis in his libris verbulo saltē meminit. Cæterum causas obstructionis (nam & hic morbus eodem quo epilepsia genere comprehenditur) alias explicat, & non tam huius ratione, quam caloris & spirituum elisorum ac suffocatorum, atque virtutis impeditę, ne possit in vniuersum corpus transire, Apoplexiam accidere ostendit, licet hanc affectionem rectius

Apoplexia recte suffocatio dicitur.

suffocationem dicere possumus. Porro calor & spiritus obruuntur multitudine & strangulantur vel in toto corpore, & subita mors consequitur, vt testatur Galenus, 1. Aph. vel in cerebro, de qua causa egit Galen. in libro de sanguinis missione cap. 6. Hæc vero catalepsin afferre quibusdã potius, quam apoplexiam videtur. Sed de nominibus non litigemus. Aut virtus animalis impeditur, ne in partes inferiores defluat. Aut propter affectionem calidam, quæ Galeno comm. 2. Aph. 42. φλεγμονώδης διάθεσις appellatur, oritur. Aut cerebri ventriculis pituitoso humore aut melãcholico obstructis, quę affectio ꝓprie apoplexia dicitur. Cognita causa, videlicet plenitudine, vel in toto, vel in capite solo, aut obstructione, à frigido scilicet vel etiam calido humore, ostendentibus hanc signis, principale indicans est, vt ea tollatur. Cumq; adest plenitudo, atq; hic morbus magnus existimetur & reuera sit, inter omnes Medicos conuenit, præsentissimum esse auxilium sanguinis missionem. Itaq; vena secanda. Cæterum si præcessit magna inanitio,

Venæ sectio prestantissimum remedium.

itio, propter quam excrementa frigida
cerebro collecta sunt, vt in sanguinis
rofusionibus, immodico vsu veneris, *Cautela.*
cc. accidere solet, merito phlebotomia
uspecta est. Tunc igitur ad clysteria for- *Clysteres fortiores.*
iora, asperas frictiones, denique cucur-
bitulas deueniendum. Quod si tunc pul-
us & spiratio ac faciei color melior se-
e ostendet nec partium frigus vehe-
nens fuerit, ad alia auxilia, quæ euacu-
ant & alterant cerebrum atque calefaci-
unt, videlicet cum crassus humor & fri-
gidus obstruit, accedendum, atq; in isto
morbi statu inprimis cucurbita summo *Cucurbita vertici imponenda.*
capiti (quemadmodum 11. Methodi do-
cemur) admota, & ea quæ naribus atque
palato applicantur, conducunt. Hic
vero inter βοηθήματα Galenus recenset
Castorium, ac vulgo nos vti herbis cali-
dis & Theriaca atq; Mithridato, non i-
gnotum est.

DE PARALYSI.

APoplexiam plerumq; consequitur
Paralysis, seu neruorum resolutio,

cum ſenſus & motus amiſſione in aliqu
parte, licet vt 3. de locis affectis oſtend
Galen. interdum ſenſus, interdum mo
tus amittatur, ſed exquiſita & vera para
lyſis eſt, in qua partes ſenſu & motu pri
uantur. Cur autem aliquando, perdit
motu ſenſus remaneat, & ſtupor plerũq
Paralyſin præcedat libro 1. de locis affe
ctis, & primo de cauſis ſymptomatun
declaratur. Porro, cum tam ſenſitiua
quam motrix facultas, à cerebro per ner
uos delabatur perſpicuum eſt, paralyſin
ſymptoma eſſe, quod læſas has facultate
conſequitur.

Cauſæ paralyſis. Cauſæ igitur læſionis ſpectandæ ſunt,
quæ ad tria morborum genera, videlicet
intemperiem, morbum in compoſitio-
ne, & ſolutam vnitatem referũtur. Nam
nerui vel immodice humectantur & re-
frigerantur, vt in frigidiſſimmo aëre vel
humor craſſus reſolutus in principium
eorum incumbit quo replentur, vt poſt
apoplexiam; vel fit obſtructio circa ver-
tebras colli, aut inferiores partes: vel af-
ficiuntur ab aliqua cauſa extrinſeca, vt
percuſſione vel inciſione, qui affectus
eſt

est incurabilis. Consideratis autem causis, nisi extrinsecus adueniens sit, prima iudicatio curatiua ab ea petitur: & remotis è corpore humoribus (missione videlicet sanguinis cum plenitudo adest, & purgatione, vbi cacochymia pergrauat) ne in alteratione maior fiat affluxus, facultati atque principio neruorum subuenitur. Pars etiam resoluta non negligenda est. Remedia vero ad paralysin videre est septimo secundum genera, & secundum locos.

DE SPASMO.

GAlenus lib. 2. de causis symptomatum paralysin, spasmum, tremorem, & torporem, voluntariæ functionis læsæ symptomata statuit: ac secundo Methodi nomen ægritudinis à symptomate deductum esse ostendit. Est autem actionis motiuæ læsio, ita vt propter breuitatem nerui mouentis musculum, pars seu mēbrum contrahatur. Licet vero musculus, atque chorda in contractione afficiantur, tamen neruus proprie læditur

ideoq; & motus & sæuissimus dolor comitantur 1. Prorrh. com. primo. Cum autem morbi sint causæ symptomatum, malam compositionem in neruo consequi hanc affectionem statuimus, idque vel per se, vel per cõsensum. Per se, quando neruus repletur, & fit breuior, vel inanitur, fitq; siccior ac contractior. Atq; hæc quidem affectio (quemadmodum lib. 12. cap. vltimo Galen. ostendit) insanabilis est. Per consensum læditur, propter humorem tenuem atque aërem atque ἰώδη seu æruginosum in ventriculo, vt exemplo declarat Galenus libr. 12. Methodi cap. vltimo. Secundo, vel à potu aquæ frigidæ, vt est in 9. libro cap. 5. Tertio vel ab ingurgitatione vini potentis, & à crapula, vt est de Temp. item comm. 50. Aph. 50. vel ab vtero, aut diaphragmatis inflammatione, 3. de morbis vulg. comm. 2. Item 6. de morb. vulg. comm. 1. Quarto, vel ex medicamenti maligna qualitate prædicti atque assumpti, vt comm. 7. Aphor. primo. Quinto, vel à forti aliquo frigore, & copia humoris crassi cõgelantis sanguinem, vt com.

Causa.

Causæ spasmi per consensum.

3. Prog.

3. Prog. 27. Sexto, vel cum propter vulnus capitis patitur principium, & nerui contrahuntur, com. 3. Aphor. 2. Galenus 12. Methodi paucis ista complectitur, cum ex repletione neruosarum partium, vel ex mordenti & tenui humore, vel ingenti frigore aut siccitate, prouenire ait.

Conuulsio vna. Porro conuulsio illa, in qua neruus vna cum chorda & musculo præter volũtatem ad suum principium contrahitur, morbus in cõpositione est, quia neruus patitur in substantia, videlicet nimia humiditate eum replente, vel siccitate contrahente atque vibrante: fitque tunc spasmus verus. *Spasmus nõ proportionatus ad materiam.* Aut ratione sensibilitatis suæ, non quidem simpliciter κτ̀ συμπάθειαν, sed quia neruo occurrit qualitas frigida vel maligna, vel humores acres, seu malitia sua mordicantes, nõ tamen fixi in neruo. Hunc spasmum nõ proportionatum ad materiam vocant, qui plerumque consequitur mordicantem humorẽ, vt bilem vel vaporem malignum. *Species veri spasmi.* Cæterum veri spasmi tres species à Galeno atque aliis recensentur;

ἐμπροσθότονος, videlicet cum caput vna cũ ceruice reliquiſq; partibus ad anteriora enditur: ὀπισθότονος cum ad poſteriora: τέτανος cum diſtenſio in recta fit. Locus affectus interdum eſt caput, vt diximus, ſeu cerebrum, interdũ ſpinalis medulla. Et nota affecti cerebri hæc traditur 3. de locis affectis, cum muſculi faciei cum re-
Cauſa. liquis partibus diſtenduntur.

Cauſæ, vt audiuimus, duæ recenſentur, repletio & inanitio. Repletio à pituita & ſanguine oritur: nam bilis ſpaſmum nõ proportionatum ad materiam excitat: humor autem melancholicus craſſior exiſtimatur, quam vt poſſit penetrare neruum. Ideo, & qui molles neruos habent, vt pueri, ad hanc affectionem ſunt procliuiores.

Proximæ cauſę ſunt vel apoſtema, vel affluxus materiæ, à qua impletur neruus, vt vibretur vel contrahatur, atque cum eo caput muſculi & chorda. Remotæ ſunt omnia, quæ humores augent, & ad eorum prouentum faciunt. Inanitionis autem cauſæ perſpicue apparent, euacuationes ſcilicet vel purgationes, vt fluxus

us ſanguinis vel ventris, vomitus, item
abores, vigiliæ, animi accidentia immo-
dice exſiccantia, &c. Item febris ardens
maligna. Vbi autem ſpaſmus ab inani-
tione eſt, nunquam ſubito fit, & cum
membrum emaciatur atque areſcit, raro
humectatione etiam diligente curatur.
Spaſmus autem ex repletione, atque in-
flammatione cõtrarias indicationes cu-
ratiuas habet, videlicet vt ſuccorum re-
dundantia ſubtrahatur, attenuante vi-
ctus ratione. *Auxilia.*

Auxilia ſunt ſanguinis miſſio, modo
corpus non plane ſit pituitoſum. Vbi ve-
ro adeſt plenitudo, atque inflammatio,
non tantum ſemel, ſed bis, & ſi neceſſitas
requirat, ſæpius detrahendus. Purgatio-
nes non intermittendæ, præſertim per a-
cria clyſteria & catapotia. Deinde parti
affectæ phlegmone medendum, vt 13.
Methodi docemur. Cum autem à frigi-
do humore obſidentur nerui ſpinæ dor-
ſi & colli, calefacientia adhibenda ſunt,
perſeueranteque malo ad balnea atque
frictiones deueniendum, præſertim ſi
morbus à frigidiore humore originem

duxerit, non neglectis iis, quæ intra corpus sumpta neruis conferunt. Aurelianus etiam cucurbitis vtendum censet. Cæterum de febre ex autoritate Hipp. 2. Aph. 28. excitāda veteres Medici disputarunt, sed cum Hippoc. de ea, quæ sponaccedit spasmo à viscidis & frigidis humoribus, quibus etiam nerui aluntur, orto loquatur, minime tutum esse putant, etsi Herophilo, Asclepiadi, sicut & Arabibus, rectum videatur febrem excitare. Nam morbo non nisi vehementem febrem auxilio esse, leuem vero nō modo nihil adiumenti afferre, verum etiam nocere, consentaneum videtur. Porro, cum magna febris viribus periculum afferat, quam recte atq; tuto ea quoq; possit excitari, facile ii, qui rationem in medicatione adhibent in consilium, intelligunt. Hippocrates etiam perfusiones ex aqua frigida (quæ κατὰ συμβεβηκὸς, videlicet quod calor, si modo in corpore fortis fuerit, intro repellitur) cōsulit. Verum hoc auxilium Paulus non vacare periculo ostendit. Cum vero per consensum oritur conuulsio, vt ex rodentibus succis in ven-

Febrem non esse excitandam.

Perfusio aquæ frigidæ quando admittenda.

entriculo vomitus (quemadmodũ docet Galenus libro duodecimo) prouocandus, sic cum ex ictu venenatarum ferarum, vincula membro iniicienda, vel neruus præscindendus, vt testatur 3. de locis affectis. Ac si æger hoc non admittat, cucurbita affigenda, partiq; eschara vt 13. Method. docet, inducenda. Theriaca non modo intra corpus danda, verum etiam parti affectæ, vt ex libro de Theriaca ad Pisonem cognoscimus, applicanda. A frigore autem vehementi lęsis, balneis, frictionibus, atque vnctionibus calefacientibus, subueniendum. Sed de spasmo sicut in reliquis affectionibus capitis, legant studiosi diuinas Methodos summi Montani. Tyrones hoc saltem, quod initio dixi, obseruent. Spasmũ semper esse cum motu ac sæuissimo dolore, & ab hac affectione distensiones musculorum, quæ interdum à Paralysi proficiscuntur, sicut & spasmus Cynicus & eam quam Gramphum vocat, *Krampf.*
quæ à flatibus oritur crassis,
discernant.

D. IOH. CRATONIS
DE CATARRHO.

OStendimus hactenus studiosis breuem methodum cognoscendi atq; curandi affectiones capitis, quibus vsitate symptomatum nomina plerumq; tribuuntur, quæ sumuntur vel à sensu, vt κεφαλαίας atq; κεφαλαλγίας, vel à læsis functionibus τοῦ ἡγεμονικοῦ, quas temperamento suo cerebrum intra se efficit, vt Galen. ἔργα τῆς ψυχῆς καθ' ἑαυτὴν vocat, atque vel abolent, deprauant, vel hebetant τοῦ φανταστικοῦ actiones, vel τοῦ διανοητικοῦ, vel τοῦ μνημονευτικοῦ. Aut ἔργα τῆς ψυχῆς κατά τι lædunt, videlicet αἰσθητικὰς, vel κινητικὰς, vel vtrasque simul, in toto corpore, aut parte, aut etiam pro vtrarumque functionum læsione, principum videlicet seu τοῦ ἡγεμονικοῦ, ac sensus & motus inter se miscentur, atque pro ratione causarum complicãtur. Restat, vt de his, quæ cerebro superfluum excernente, per defluxionem generantur, agamus. Hæ generali nomine catarrhi vel destillationis (licet peculiariter Medicis dicatur catarrhus & destillatio, cum materia ad os vel vicinas partes defluit)

) comprehenduntur, quemadmo-
n Galenus in lib. de humoribus Hip-
.com.1. declarat. Etsi vero in libris
thodi doctrina de Catarrho absolute
lita non sit, ac breuiter saltem mon-
tur, cum fluxionum curatio lib. 5. &
Methodi præscribitur: tamen quia
ssime patet, & ad omnem fere mor-
rum rectam curationem (quemad-
odum Montanus in sua methodo de-
onstrauit) facere videatur, nos hic ea,
æ Montanus fuse lateque de doctrina
ippocratis (quæ in libello de glandulis
t) dixit, in pauca, quantum res ipsa fe-
t, conferemus, ita tamen vt hic nostras
plicationes quoq; addamus, & Mon- *Definitio.*
nicam prolixitatem nostra breuitate
uasi illustremus. Catarrhum esse deflu-
ionem præter naturam alicuius humo-
s in subiectas partes, constat. Habet au- *Quatuor conditiones fluxionum.*
em omnis expulsio seu fluxio præter na
uram, harum quatuor conditionum vel
nam, vel plures, vel omnes. Primum, vt
d quod expellitur, quantitatem natura-
is effluxionis superet. Secundo, vt qua-
itate non conueniente sit præditum.

Tertio, vt non fluat debito tẽpore. Qua[rto], vt feratur per loca inconuenienti[a]. Hic autem memoria illud repetendu[m] est, in quolibet mẽbro quatuor esse vi[r]tutes, attractricẽ videlicet, retentricẽ[m], coctricem, & expultricem, quæ plur[i]mum ad fluxionem facit. Cum enim i[n] mẽbro multiplicatur vitio coctricis ex[crementum], idq; vel qualitate vel quan[ti]tate pergrauat colorem, natura, vel p[er] vasa atque meatus & loca conuenient[ia] conatur expellere, vel ad exteriora tran[s]mittere.

Membri imbecilli causa.

Cur autẽ ad loca debilia materia flua[t], exponendum est atque tenendum, im[]becillum membrum reddi, vel à prim[o] ortu atq; intrinsecam ægritudinem, v[el] extrinsecam læsionem, vt à percussion[e], frigore, &c. Ad id vero humor cum de[] fluit, sicut cum ad cutim sistitur, nec po[] test vlterius pelli: & si calidus est, fit phle[] gmone, aut aliquis tumor præter natu[] ram, secũdum naturam humoris, quem[] admodum Gal. in posterioribus duobu[s] libris Methodi exposuit, aut abscessus f[]

Digressio de febrium exortu.

vero nõ fuerit imbecillitas in aliqua par[]

te, sec[]

d humor aliquis in toto,& virtus ex-
ua nō poſſit ratione multitudinis ex
ere, obſtruuntur etiam tenues mea-
& prohibetur tranſpiratio, ac conſe-
tur putredo,fiuntq; febres periodicæ
intermittentes, quarum focus eſt in
nibus per vniuerſum corporis habi
n. Ac ſi tunc abundauerit humor pi-
toſus, isq; putreſcat extra venas, orie-
febris quotidiana:Si bilis,tertiana: Si
mor melancholicus,quartana.Eſtque
cætera indicia omittam) huius rei, ri-
r (quem motum muſculorū deprauа-
m,à natiui caloris & ſpirituum,quibus
tura vtitur ad expulſionem vi ortum,
m refrigeratione partiū externarum
ſe ſcimus) ſatis certus index, vt de laſ-
tudine (quæ plerumque febres inter
ittentes antecedit, ac pro diuerſitate
umoris varia eſt,in tertianis quidem fe-
ribus, quaſi cum ſenſu rei pungentis,in
uartanis cū ſenſu cōtuſionis, &c.) nihil
icam. Porro magni ingenii homines in
rrore verſari, cum aſſerunt, focum in-
termittentium in ſpaciis circa membra
interiora,vel in ipſis membris eſſe,vel ex

Fomes febrium intermittentiū.

Rigor quid.

Laſſitudo pro chronicis febrium intermittentium.

Focus intermittentium non circa membra interiora.

Tertio, vt non fluat debito tẽpore. Quarto, vt feratur per loca inconuenienti. Hic autem memoria illud repetendu est, in quolibet mẽbro quatuor esse virtutes, attractricẽ videlicet, retentricem, coctricem, & expultricem, quæ plurimum ad fluxionem facit. Cum enim mẽbro multiplicatur vitio coctricis excrementum, idq; vel qualitate vel quantitate pergrauat colorem, natura, vel per vasa atque meatus & loca conuenienti conatur expellere, vel ad exteriora transmittere.

Membri imbecilli causa. Cur autẽ ad loca debilia materia fluat exponendum est atque tenendum, imbecillum membrum reddi, vel à primo ortu atq; intrinsecam ægritudinem, vel extrinsecam læsionem, vt à percussione frigore, &c. Ad id vero humor cum defluit, sicut cum ad cutim sistitur, nec potest vlterius pelli: & si calidus est, fit phlegmone, aut aliquis tumor præter naturam, secũdum naturam humoris, quemadmodum Gal. in posterioribus duobus libris Methodi exposuit, aut abscessus. *Digressio de febrium exortu.* Si vero nõ fuerit imbecillitas in aliqua parte, sec

d humor aliquis in toto, & virtus ex-
ua nō possit ratione multitudinis ex
ere, obstruuntur etiam tenues mea-
& prohibetur transpiratio, ac conse-
tur putredo, fiuntq; febres periodicæ
intermittentes, quarum focus est in
nibus per vniuersum corporis habi-
n. Ac si tunc abundauerit humor pi-
tosus, isq; putrescat extra venas, orie-
febris quotidiana: Si bilis, tertiana: Si
mor melancholicus, quartana. Estque
cætera indicia omittam) huius rei, ri-
r (quem motum musculorū deprauа-
m, à natiui caloris & spirituum, quibus
tura vtitur ad expulsionem vi ortum,
m refrigeratione partiū externarum
se scimus) satis certus index, vt de las-
tudine (quæ plerumque febres inter
ittentes antecedit, ac pro diuersitate
umoris varia est, in tertianis quidem fe-
ribus, quasi cum sensu rei pungentis, in
quartanis cū sensu cōtusionis, &c.) nihil
dicam. Porro magni ingenii homines in
errore versari, cum asserunt, focum in-
termittentium in spaciis circa membra
interiora, vel in ipsis membris esse, vel ex

Fomes febrium intermittentiū.

Rigor quid.

Lassitudo pro chronicis febrium intermittentium.

Focus intermittentium non circa membra interiora.

eo perſpicuum eſt, quod & ipſa membr
ſunt plena venis, & cauitates, venas vic
nas habent, ita vt ſi in iis eſſet focus & l
cus, in quo primum igneus calor præt
naturam accenditur (qui tamen cal
prius non dicitur febris, quam ad co
quod propriũ ſubiectum febris eſt, pe
Focus continuarum. tingat) vix fieri poſſet, quin febres cont
nuæ, quarum focus in venis eſt, gener
tur. Nam plane continuæ, id eſt, quæ ve
re ſine periodis exiſtunt, fiunt, cum ma
teria putrida eſt, in vicinis locis cordis &
magnis vaſis. Continuæ autem, quæ ta
men intermittunt, & quaſi periodos ha
bent, generantur, cum in minoribus &
Cauſa trãſmutationis febrium. remotioribus venis focus eſt. Atq; hin
apparet, cur ex intermittentibus conti
nuæ, & ex continuis intermittentes fi
ant. Quando enim in continuis materi
minuitur atq; coquitur, & à natura extr
venas pellitur, ſæpe intermittentes ha
conſequuntur. ſicut è contrario in mal
victus ratione atque erroribus Medico-
rum, cum obſtructio & materia augetur
ac extra venas in muſculos, qui habitum
corporis conſtituunt, excuti nequit, non
raro

o ex intermittentibus continuæ fiunt.
uod autem obiiciũt nobis, qui aduer- *Obiectio refutatur.*
tur huic sententiæ, curationem non
igi, (præcipue in intermittentibus) ad
teriam, quæ in habitu corporis est: i-
n multos liberari vomitu, purgationi-
s, sanguinis fluxione: inditium est, il-
minime considerare curatiuam Me-
odũ, cuius ratio eiusmodi est, vt quem-
modum lib. 7. testatur. Nullus affe-
us possit vel debeat curari manente e-
s vnde ortus est causa. Cum igitur in
tuitosis febrib. prima & pręcipua cau-
abundantis pituitę sit ventriculus, sic-
in biliosis seu tertianis (quę tamen ra-
sunt exquisitę (iecur atque vesica fel-
, in quartanis lien, necesse est, vt iis
embris, quę materiam & fomitem ma-
suppeditant, non tamen focus sunt,
ccurramus: sicut in continuis, ne san-
uinis missionem negligamus: Sed lon-
ius progredior aliud agens. Quia vero
e febribus deinceps plura dicere, quam
alenus nos docuit, nõ est propositum,
in his libris doctrina de foco atque fe-
ribus intermittẽtibus designata verius,

quam explicata sit: hæc isto loco prop
Tyrones, qui sæpe sine iudicio appl
dunt nouis sententiis, volui referre. I
niorem autem de his tractationem al
instituemus. Nunc vt ad doctrinam
Catarrho seu fluxionibus in genere
deamus. Perspicuum est ex iis, quæ n
Duo termini in fluxione considerandi. do diximus, in omni fluxione primu
considerandos esse duos terminos, vic
licet à quo oritur fluxio, & ad quem te
dit: quorum prior vulgo dicitur mer
brum mandans, posterior membrum i
cipiens. Obseruandæ sunt & viæ, p
quas fluit: deniq; ipsa materia quæ flu
qua cessante neque mandante transmi
tet per vias aliquid, neque recipiens pe
Catarrhalis materiæ diuersitas inexplicabilis. grauabitur. Materiæ autem tanta est d
uersitas, quanta humorum in corp
re. Cumque in humoribus putred
consequitur, tum varie afficiuntur h
mines, vt nemo omnes differentias aff
ctionum explicare possit. Itaq; non m
rum, si infinitæ morborũ species orian
Causa efficiens. tur. Secundo speranda sunt efficienti
alia quidem in mandante seu transmit
tente membro, alia in recipiente. Man
dan

ans vel aliqua intemperie laborat, vel eo compositio læsa est, ita vt non possit nficere bonum alimentum, & necesssit excrementa prouenire: vel quia fertur eo alimentum vitiosum malina qualitate præditum impetu quodã, el propter imbecillitatem aliquam recipit excrementa à vicinis partibus. Hæc ostrema causa etiamsi & in recipiente ectetur, tamen duæ aliæ accedunt, videlicet quia vel calor in eo est, vel dor attrahens, id q; non debet attrahere. Non attingã hic disputationes, quo pacto hæc trahant. Porro in omni fluxone el natura est superior, atq; vincit humorem, vel ab eo superatur. Cum superior st materia, vel dissipatur per halitum, el cum fit abscessus, suppuratur, vel ransit in duritiem & scyrrhum, vel critice per vrinam, aluum, sudorem, orificia venarum, quæ in naribus & hæmorrhoidibus sunt, expellitur. Si fluxio vincit naturam & temperiem membri, vel suffocatur calor, & sequuntur gangrænæ, vel contingit putrefactio & arefactio: vt cum ad pectus descendit fluxio,

Natura superior.

Succumbẽs.

fiũt vlcera pulmonis, & phthisis. Sic p
pter defluxum ad coxendices, mem
consumptio comitatur. Interdum
mors subita consequitur, vt cum cor t
stitia, iracundia, aut aliquibus de cau
resolutis spiritib. fluxione tentatur. M
bus autem ipse à catarrho vel defluxio
ortus spectatur, non in membro ma
dante sed recipiente. Ideoq; manda
præseruatio debetur, ne cumuletur in
materia, quam expellit, atque vt robor
tur, quo illam concoquat. In recipien
autem sequitur vel intemperies, vt in
flammatio vel mala compositio, vt tu
mor aliquis præter naturam, vel alia, v
variolæ, morbilli, scabies in cute, atqu
omnes cutis affectiones: vel alia sympto
mata, vt coloris mutatio in ictero. Du
pliciter vero recipitur nocumentum i
membro, vel vt à sano, & quod nullam
διάθεσιν præter naturam in se habet, atq
hic morbus dici potest per consensum
vel affectum aliquo modo, & tum diffi
cilis est curatio, cum præsertim materi
affluentis est contraria affectioni priori
ita tamen vt nihil adiumenti ad curatio
nem

Recipiens morbus.

...em morbi, qui per ſe adeſt, afferat: vt ſi mala intemperies calida ſit in ventriculo, & is recipiat à capite fluxionem frigidam. Cæterum vix vlla fluxio timenda, membro mandante ſano exiſtente, quia ... num vel non curabitur, vel materia concoquetur: niſi forte κακοχυμία in toto corpore, vel in venis fuerit, ratione cuius nutrimentum vitioſum delatum confici nequeat, atque neceſſario pellatur. Tunc igitur ad totum corpus reſpiciendum, vel certe ad illud membrum, unde præcipue copia humoris mali ſuppeditatur. Oritur autem iſto modo plerumq; κατὰ συμπάθειαν, ſicut in illis apparet, quibus propter vitioſos humores in ventriculo caput afficitur, ita vt vertigine & epilepſia tententur, qui vbi aliquod vitioſum nutrimentum ingeſſerint, ſtatim deterius valent. Sed cum per ſe affectum eſt caput, vel oculos, vt deterius videant, vel aures, vt grauius audiant, vel nares ſimul affectas videmus, vel palatum plenum pituita, ita vt de repletione capitis non poſſit dubitari: Etſi autem repletio iſta ſit morbus, tamen niſi tranſmittatur

Fluxio tuta mandante membro ſano.

Signa capitis repleti.

ad membrum aliquod recipiens, & in e affectionem præter naturam induca fluxio dici nequit. Consideremus ver hic differentias fluxionum, quarum quædam sumuntur à septem meatibu per quos materia fertur, quædam à ma teria, quædam à causis efficientib. Sept vero meatus monstrauit nobis Hip. i lib. de Glandulis, videlicet aures, oculo nares, palatum, gulam, & trachæam at teriam, venas & arterias, vertebras spin & neruos. Hi ad 4. quasi generales dedu cuntur, cum in foramina, vt sunt aures oculi, nares, palatum: & vias amplas, asperam arteriam, & Oesophagum: at quę angustiores, videlicet venas & arte rias, neruos capitis & spinæ dorsi discer nuntur. quælibet autem fluxiones pe tres vias singulas morborũ species, vt de inceps declarabimus perducũt. Materi vero ipsa catarrhi (si propria illius appel latio, h. e de fluxione materiæ in capit generatæ, sumatur) est pituita. Cum. n cerebri tẽperatura sit frigida & humida tantum hunc humorem generat. Verum pro varia intemperie sua, & varietate hu-

Differentia fluxionum.

A meatibus.

A materia

morum

norum atque vaporum, qui in caput deferuntur congerie, materia quoque ipsa varia est: Si caput per se calidius tenuem pituitam generat: Si vero propter caliditatem hepatis putrescat, & adurātur partes tenuiores, vt fit in aqua marina, salsa pituita prouenit. Sed de putredine materiæ ante monui. Nunc illud repetendum est, catarrhum communissima appellatione posse dici de omni materia, etiam sanguine ad fauces destillante: sicut fluxionis vocabulum de omni humore, qui defertur de loco in locum vsurpamus. Hic autem de fluxione à capite ad partes subiectas agemus. Huius causæ efficientes vel sunt à cerebro ipso, vel à membris inferiorib. Quæ in cerebro ipso sunt & immediate dicuntur, proueniunt vel ob eius intemperiem calidam aut frigidam. Calida quidem per accidēs efficit catarrhum, quia calor plus attrahit, quam possit concoquere, & in halitū digerere. Frigida per se catarrhi causa est, quia alimentum ad cerebrum delatum, non conficitur, nec per halitum difflatur. Cum autem à membris inferiori-

Pituita salsa.

A caussis efficientibus.

bus oritur, & efficientis intrinseci ratio-
nem habet, vel ventriculus intempera-
tus, vel iecur calidum, à quo eleuantur
plurimi vapores, reperitur: atque tunc
morbus per consensum dicitur. Extrin-
secæ vero causę sunt, primo intemperies
acris calida, in qua plerumq; salsi catar-
rhi & excoriantes, vt loquuntur, vel fri-
gida, in qua crassi proueniunt. Secundo
affectiones animi requirantur spiritus
vel eos resoluentes. Tertio ocium, in
quo excrementa cumulantur, & spiritus
torpescunt. Quarto vigiliæ, quæ absu-
munt spiritus. Quinto somnus nimius
qui refrigerat, & maxime à prandio, quia
tunc violento motu calor ad interiora
retrahitur, ac spiritus crassiores & frigi-
diores fiunt. Sexto inanitio & repletio:
quia crapula & ebrietas plurimum facit,
vt pergrauetur caput, cum crapula inde
nomen habeat. Immodicæ enim inani-
tiones, vt Medici loquuntur, vires ex-
hauriunt, & frigidiora corpora reddunt.
Ac cum per vsum venereum multum
exhauriantur spiritus, id quod concaui-
tas oculorum indicat, venus superflua
non-

n parum catarrhosis nocet, etiamsi in-
dum adiuuare videatur, sed intrinse-
causas, & cur in capite potissimum
neretur catarrhus, persequamur.

Cur in capite potissimũ generentur catarrhi.

Prima autem est intemperies cerebri
igida & humida.

Secunda raritas illius, vt apparet quo-
ue in glandulis, quæ prompte suscipi-
nt pituitam. Et Hippocr. inquit, cere-
rum tanquam magnam glandulam es-
, atque caput ὥσπερ συκίαν τῷ σώματι in-
umbere, ideoq; ῥίζαν τῶν ἀνθρωπίνων νοση-
μάτων esse.

Tertia, magnitudo viarum in cere-
bro, videlicet foraminum & vasorum
nteriorum & exteriorum.

Quarta locus cerebri, ad quem ascen-
dunt vapores, atque in eo, quia laxum
est, figuntur, eiusq; frigiditate densan-
tur, vnde postea, nisi coquantur à natu-
ra, & ad benignum redigantur, destil-
lant. Nam cum materia catarrhi ad ca-
put fertur, vel in ipso prouenit, principio
est cruda, id est, tenuior vel acrior, quam
vt naturæ accommodata sit: Verunta-
men quia nondum ad eam malignita-

tem peruenit, principio est cruda, i.tenuior vel acrior, quam vt naturæ accommodata sit: Veruntamen quia nondum ad eam malignitatem peruenit, vt prorsus natura eam non possit ferre, crassefaciendo & contemperando reddit benigniorem, ac superfluum expellit per loca conuenientia. Sin minus & materia vel multitudine, vel malignitate sua fertur, natura quoque in officio est, & si expellere potest id quod eam pergrauat, plane reiicit. Vt exempli gratia: Catarrhus ad ventriculum delapsus vel vomitu reiicitur, vel per inferiorem ventrem descendit, & reliquū concoquitur, i.à calore superatur, vel si humor plurim⁹ ad aliquod membrum delapsus expelli nequit, nec meliorem formā, à natura accipere, medium quiddā inter alimentum & excrementū producit, sicut saniē albā, leuē & æqualē, cū materia delabitur ad pectus, vel in aliis vlcerib. Si vero natura prorsus multitudine & malignitate fluxionis superatur, membrum emoritur, & fit gangræna, vt dixi. Sin abest malignitas, & sola multitudo pergrauat, induratur ma-

ria in membro, & scyrrhus consequi-
r. Verum hæc per signa rectius expla-
bimus. Materiam autem in cerebro
ntineri indicat grauitas capitis, actio-
s cerebri diminutæ, atque sæpius vir-
s motiua aggrauata. Si autem iam fluit, *Catarrhi ad oculos.*
per oculos fertur, morbi oculorũ con-
quuntur, alii quidem à materia calida,
ophthalmia, quę Latine Lippitudo di-
itur; estq; inflammatio in tunica agnata
culis: vel fit ἐπιφορὰ, videlicet omniũ
umorum impetuosior fluxus ad oculos,
Celsus pituitæ cursum nominat, vel ὑπό-
χυμα, i. suffusio à lento humore inter co-
onam & crystallinum concreto: aut aliæ
ffectiones, pro ratione humoris diuersi
n partes diuersas oculi incumbentis. Si
ad aures materia fluxionis delabitur ὠ- *Ad aures.*
ταλγία, i. aurium dolor consequitur, vel
fiunt aures purulentæ, aut oritur ἦχος ἢ
συρισμὸς, i. tinnitus: vel κώφωσις, i. surditas.
Si ad nares fertur, proprie κόρυζα appella- *Ad nares.*
tur, dum videlicet μύξα, i. mucus elabitur.
Interdum retenta materia ὀζαίνας, i. vlce-
ra profunda & putrida nariũ facit. Cum
ad palatum fluit multitudo sputi molesta *Ad palatũ.*

eſt. Non raro etiam nauſea, quia catarrh materia inficit ita initium Oeſophagi, v quaſi bolum in faucibus habere videamur. Si illa eſt calida & acris, fiunt ſæp vlcera, quæ Græcis ἄφθαι dicuntur, pa lati eroſiones, item gingiuarum & fau cium. Sin frigida, dentes quaſi vacil lant, & gingiuæ laxantur atq; languidiores fiunt.

Angina non fit à fluxu ad palatum.

Ad aſperam arteriam.

Nec angina, vt quidam arbitrantur dum materia per palatum fluit, generar poteſt. Cum autem per ſecundum genus meatuum, hoc eſt, per aſperam arteriam deſcendit catarrhus, & βρόγχος repletur viſcidis humoribus, difficultas ſpirandi, quia ſpiritus libere tranſire nequit, ſequitur. Item raucitas, quia aër per materiam catarrhi delatus, tanquam per aquam ſonitum edit. Per Oeſophagum

Ad Oeſophagum.

vero cum delabitur, conſequitur nauſea & ventriculi imbecillitas, cruditas, καρδιαλγία. Si tranſit ventriculum, fiunt obſtructiones in meſaraicis, vel aucto catarrho lienteria ſeu leuitas inteſtinorum conſequitur: vel ſi acutus, ſalſus atque mordicans eſt δυσεντερίαν atq; exulcerationem

nem inteſtinorum facit. Generatur colicus dolor à materia pituitoſa, & m ea retinetur atq; putreſcit, lumbri: item τεινεσμὸς, id eſt, deſidendi cupidis. Cum ad hepar tranſit, illud frigidius dditur, obſtructiones fiũt, inde ὕδρωψ, el Icterus, obſtructo meatu fellis. Reum etiam vitia ſæpe à catarrho augenur.

Cum materia catarrhi per arterias deendit, fiunt molliores, & pulſus parui, c ſuboritur παλμὸς, id eſt, palpitatio corlis, & λειποθυμίαι, id eſt, animi deliquia, uia arteriæ communicant vapores corli. Sin vero per venas deferatur in halium totius corporis, oriuntur vel laſſitulines, vel cachexiæ: Refrigeratur enim ſanguis ab humore crudo, & intumeſcit quaſi corpus, aut obſtructis exiguis venis nutriri non poteſt, ideo ſequuntur febres πφώδεις: Continuæ quidem, ſed tamen erraticæ, cum inæqualitate pulſus, vrinis crudis, pallentibus atque ſpumantibus, ita vt ſpuma non ſuperficiem tantum (quod fit, cum à renibus oritur, ſuntq; tunc etiam vrinæ craſſiores & fla-

Per arterias.

Per venas.

Vrina tota ſpumoſa.

næ) verum ipsam substantiam occupent
Interdum febres ἑλώδεις i. humidæ, in qu
bus statim prima die ægri sudant, sudor
nihil adiuuante fiunt, quę tenui distanti
à Typhode febre discernūtur, nec res li
te digna videtur. Cæterum si materia te
nuis est, pruritum excitat, si crassior sca
biem. Consequuntur etiam aliæ cutis af
fectiones & tumores præter naturam
quas Gal. diligenter in posterioribus li
bris, vt dixi, explicat. Si per intrinsecas
venas ad fauces descendit, pro diuersita-
te locorum diuersæ affectiones fiunt, α
πόδες quidem, cum ad tonsillas, cū ad co-
lumellam, σταφυλὴ: cum ad locum mediū
inter columellam, & tonsillas, παρίσθμια,
i. faucium inflammationes. Si ad muscu-
los laryngis, anginæ species, de quib. odi-
ose magis quam necessario, vt ostendit
Gal. lib. 4. de loc. aff. & 3. Prog. com. 20.
litigatur. Curatio autem, videlicet quod
ægri in hac affectione plurimum venæ
sectione iuuentur, indicat materiam per
venas non per foramina fluere. Vbi vero
per extrinsecas venas descendit, absces-
sus proueniunt, parothides, i. inflamma-
tiones

Ad fauces per venas intrinsecas.

Per venas extrinsecas.

nes ad aures, ſtrumæ &c. ſi ad pulmo-
m atq; thoracem per venas delabitur
difficultas ſpirãdi & cum materia pu-
ſcit, φθόη conſequitur. item αἱμοπτοῆς
ruentum ſputum, ἐμπύημα, i. purulenta
cretio. Nam ſi humor ille tenuis fue-
t, ſanguinem tenuiorem reddet, & ori-
cia venarum aperiet, ſi craſſior flatuabi-
r in venis, & ſic rumpuntur ſæpe venę.
ituita etiam ſalſa facit eroſionem, ma-
ime quæ noxa eſt, propterea quod ad
lutionẽ continui, intemperies etiã ac-
edit. Si per venas ad infimas inteſtino- *Ad infima inteſtinorũ.*
um partes deſcendit, ſæpe per hæmor-
hoides, exitũ molitur, ac pruritũ, & ſimi-
es affectiones efficit. Si ad articulos de- *Ad articulos.*
abatur, arthritidẽ atq; podagrã progene-
at. De hoc vero deſcenſu, quia diſputãt
Medici, deinceps aliquid agemus. Cum
utẽ per neruos & ſpinalem medullã fer- *Per neruos & ſpinalem medullam.*
ur, eas affectiones, de quibus paulo an-
e dixi videlicet ſpaſmum, paralyſin, &c.
producit. Nonnunquam etiam laxatio-
nis cauſa eſt, vt in iſchia propter humorũ
deſcenſum fieri ſæpe videmus. Conſe-
quuntur vero grauiſſimi interdum do-

lores, quia materia per partes sensibile transit. præterea κατὰ συμπάθειαν affecti neruis ipsum cerebrum afficitur, & homines in apoplexias atq; epilepsias incidunt. Indicatis hoc modo fontibus atq; viis fluxionum omnium, cum cognitio materiæ plurimum ad curationem faciat, illius quoq; dignotionem persequemur.

Considera-tio materiæ variæ.

Etsi vero, vt dixi, plerumque pituitosa est, atque pituitæ differentiæ, videlicet an sit salsa, an acida, &c. ab exeuntibus deprehenduntur, tamen interdum quoque calidam minime obscuris indiciis caliditate videl. capitis siti, &c. esse animaduertemus. An vero cruda vel cōcocta sit, inprimis cōsiderare nos oportet. Id hac ratione inuestigabimus. Si quæ exeūt, fuerint vel tenuia, vel minus crassa vel inęqualia, h. e. partim crassa, partim tenuia, cruda censetur materia catarrhi. Si vero fuerint alba, leuia atque æqualia coctionis indicia habemus. Si viridia, & nigra, aut subnigra, corruptionis notas censebimus. Sapor etiam coctionis index est. Cruda enim catarrhi materia

aci-

idum vel ſalſum habet ſaporem. Co-
a, ſubdulcis vel inſipida eſt. Nonnihil
facilitas expellendi per ſputum, nares,
c. ſine ardore vel cum ardore, nos ad-
ionebit. His ita obſeruatis veram διά-
γνωσιν catarrhi habebimus, atq; conſide- *Indicationes.*
ata natura rei, videlicet fluxionis, quæ
ſt expulſio ab vno membro ad aliud,
ccurret primum generaliſſima indica-
o, fluxionem eſſe ſiſtendam.

Deinde reſpiciemus ad duos termi-
ios, videlicet vnde fluxio oritur, & in
uem deſinit. Prior, vt dixi, membrum
nandãs appellatur, quod præbebit duas
ndicationes, videlicet, vt afferamus ex-
rementum quod expellitur: deinde, vt
itium, ex quo proueniunt excrementa,
n eo corrigamus. Recipiens enim duas,
idelicet vt roboremus ne recipiat, & id
uod fluit ad aliam partem trahamus.
Galenus libro 5. Methodi tria ſpectanda
docet in curatione catarrhi ſalſi, ne æger
ſanguinem eroſo pulmone reiiciat. Pri-
mum, vt expurgetur materia. Deinde, vt
roboretur recipiens membrum, & ma-
teria corrigatur. Tertio, vt capiti proſpi-

ciatur. Itaq; mittit aliquibus initio sa
guinem, præscribit etiam catapotia ex
loë, scammonio, colocynthide, agaric
bdellio, & gummi Arabico, ac mulie
Romana clystere iniicit, rectamque v
ctus rationem, quo diminuatur & co
rigatur materia, ostendit. Exhibet Th
riacam & Diaspermaton: postremo
quæ exiccant caput. Atque hi scopi in
mni curatione catarrhi, quæcunque
species, nobis tenendi erunt. Cum igit
in qualibet fluxione & materia multa si
& cum impetu ruat, consequatur etia
propterea dolor: ideo rectissimum aux
lium est, non solum ratione reuulsioni
verum etiam euacuationis materiæ mi
tere sanguinem, nisi humores plane sir
crassi, & à natura sanguinis multum di
stantes. Tunc etiam ἀντισπάσεις faciend
per ligaturas, frictiones & clysteres, a
materia preparata medicamentis conue
nientibus expurganda. Victus etiam ra
tione & medicatione alterandum cor
pus & membra deinceps roboranda, tam
propriæ quam impropriæ corroboratio
nis (vt vulgatis verbis vtar) vocabul

sum

nptis. Nam proprie corroborari mē- *Roboratio vera.*
um dicitur, cum ad naturalem habi-
m deducitur, ita vt calor innatus in eo
as effectiones habeat. Minus proprie *Roboratio accidentaria.*
a κατ᾽ συμβεβηκὸς, cum illud densum soli-
um efficere, laxitatem & viarum ampli-
dinem in eo corrigere studemus, at-
ue ita fluxionis occasiones prohibere
onamur: Id vero fit astringentibus, i.
frigerantibus & exiccantibus. Proinde
alen. 13 Methodi relaxantium vsum in
methodis Thessalicis improbat, & τ
ῶν membrorum influxionibus diligen-
er tuendum monet. Caput autem alias
ulueribus exiccantibus, alias dropaci-
us, sinapismis, & cauteriis exiccamus,
tq; in omni fluxione hos scopos tene-
mus primum, vt totum corpus & mē-
rum mandans euacuetur. Secundo vt
euelamus fluxionem ad opposita. Ter-
io, vt vitium in membris corrigamus
& recipientes corroboremus. Auxilio-
rum vsus variatur, pro vt sunt varia loca,
per quæ fluit, diuersæ item materiæ &
efficientia. In membro, per quam fluit,
obseruemus eius substantiam, i. an ex

carne, neruis, venis & arteriis sit conf
ctum. Secundo, modum substantiæ, a
laxum vel solidum. Tertio temperatu
ram. Qnarto εὐαισθησίαν καὶ δυσαισθησία
Quinto, situm an in superficie sit, vel i
profunditate. Sexto operationes. Sic al
remedia adhibemus, cum fluit ad ocu
los, quam aures, nares, palatum, licet ple
rumque, nisi materia sit nimis multa ve
corrupta, tuto per foramina inferatur. S
per secundum genus viarum transit, vi
delicet venas, modo non sit cruda pro
sus, optimum auxilium est missio sangu
nis. Cum per canales, asperam videlice
arteriam fertur, bechica adhibemus. C
per Oesophagum, vel vomitu vel pur
gante medicamento, pro vt requirere
morbus videtur, ediscimus. Si vero ad
neruos delabatur, digerentibus medica-
mentis vacuato corpore vtimur. Cæte-
rum in alterantibus naturam quoq; par-
tium inprimis spectamus. Sic affectum
neruum validius exsiccamus, quam mu
sculos, vētriculo subuenimus absynthio,
&c. Cum autem repellentibus materiam
medicamentis vtimur, inprimis hoc ca-
uendum

ndum, ne ab ignobiliori membro ad
bilius & præstantius pellamus: quan-
uam repellendum est ad interiora, ne
r, pulmo, vel Diaphragma lædatur. Sic
ne dextro laborante minus refrigerã-
um, ne materia ad hepar reprimatur.
uando vero ad cutim, ad renes, aut per
as vias conuenientes natura ducit, ne-
uaquam repellentibus est vtendum.
ateria quoq; auxiliorum vsum variat.
eccat autem ea qualitate vel quantita-
. Si quantitate humores exuperant, lar-
a missio sanguinis conceditur. In quali-
te spectamus vel tenuitatem vel crassi-
em humoris aut admistionem alterius.
i sanguis sit tenuis, videlicet cũ rubore
ulto, quia eiusmodi corpora facile re-
oluuntur, nequaquam multus mitten-
us. Si crassus, ne tunc quidem, sed con-
emperandus prius, quam extrahendus.
ic si bilis multa fuerit admixta, parum
etrahendum, vt ardor illius restingua-
ur, vel prius contemperanda. Si pituita
lurima commixta fuerit, coquenda &
ræparanda moderate calefacientibus,
uia à moderato calore fit coctio: Si sa-

por acris, ſalſus vel mordax ſit, tunc ma-
teria non aggreditur coctionem, itaqu
cõtemperandum. Cum vero multa ſan
guinis fex eſt, vt melancholici humor
abundãtia, vtendũ eſt calidis temperat
& humidis, fugiendaque calida & ſicca
item acetoſa, præſertim initio, quemad
modum prolixe & erudite de his diſpu
tat Montanus. Efficientia autem ſempe
poſtulans contraria remedia, cumqu
ea ſint varia in fluxionibus ſicut & effe
cta, βοηθήματα omnia compendio recen
ſere plane non poſſumus. Ad Galenic
igitur noſtra redeamus.

DE OCVLORVM AFFE-CTIONIBVS.

DE Ophthalmia, quę eſt inflammatio
tunicæ oculi, illius videlicet, quæ o
capitis & caluarię ambit, & vulgo cõiun
ctiua dicitur, prolixe agit Galenus lib. 13
cap. 22. atq; de fluxione ad oculos, qua
in eis dolorẽ excitat, perſpicuam doctri
nam proponit. Doloris autẽ cauſas tres
recenſet, vehementẽ acris humoris con-
fluen-

tientis morsum: secũdo tunicæ distensionem: tertio crassorum humorum vel atuosi spiritus extensionem. Paulus & Aetius differentias inflãmationis ponũt, c ταραξιν vocãt, cum ab aliqua causa externa fit cõturbatio in oculo, quã consequitur calor, cum humiditate & rubore huic affectioni facile medemur οφθαλμίαν, seu lippitudinẽ, cum malũ ab interna causa oritur, nempe ab affluxu humoris, χύμωσιν, cum ea inflammationis vis est, vt traq; palpebræ ita inuertãtur, vt oculos nequeant tegere, albũ etiam oculi eminet, & non solũ rubere, verum nigricare ũ summo dolore eos apparet. Cũ igitur dsit plenitudo & inflãmatio ea tollẽda, tq; deinceps digerentibus & lenientib. tendum est. Hos scopos ενδεικτικους propponit Galen. & copiose explicat. Ac primum hoc monet non solũ in omni phlegmone, verum affectione videndum, vt n corpore humores ad mediocritatem quandam reducantur, & si à capite defluãt, atq; vitiũ sic à discrasia, huic subueniendum. Interdum & cerebrũ ipsum τὸ ρεῦμα transmittere, aliquando τῶν αγγείων,

Taraxis.

Ophthalmia.

Chymosis.

ſeu vaſorum πάθος & vitium eſſe, veni
ſcilicet atque arteriis imbecillioribus
Hic quid faciendum ſit: ſupra de ſen
tentia Galeni expoſui. Nunc ad indican
tia redeamus. Vacuationem nobis pe
pharmaca & phlebotomiam præſcribi
13. Method. legimus. At Galenus 11. cap
oculorum phlegmonem purgatione v
no die ſanatam ſe vidiſſe affirmat. Eſt au
tem ea inprimis conueniens, quand
confluens humor dolorem cum morſi
atque punctione facit. Id enim bilis ab
undantis indicium eſt, ſuntq; tunc cho
lagoga exhibenda, atque deorſum reuel-
lendo, & vacuando materia trahenda
Cum vero eſt diſtenſio atque grauitas &
repletionis notæ, ſanguis detrahendus
prius quam διαφορητικὰ medicamēta ad-
hibeamus.

Porro hic Galenus generale præce-
ptum tradit, ſemper ante vſum τῶν δια-
φορητικῶν, ne quid affluat, obſeruandum:
nempe, vt redundantiam ex toto corpo-
re tollamus, nec prius ad ea, quæ dige-
runt perueniamus. Inter digerentia vero
numerat balnea, vbi ſcilicet ſunt acres
hu-

...mores, fomenta ex aqua dulci medio-
...iter calida, & decoctum fœnugræci.
... cum initio lenientibus vtendum pręcipit, sumpta indicatione ab ἐυαισθησία ...rtis inprimis albumen oui ad ἀνωδυνίαν ...ommendat, quia hoc minime mordēs, ...nire humores possit, atque adhærere, ...uia glutinosum: tertio, quod lentum ...ne morsu sit. Duodecimo etiam lib. in ...s quibus sanguis crassus & φυσώδης ve-...ulas distendit, & dolorem facit, nisi sit ...lethorica corporis constitutio, ex sen-...entia Hippoc. vini potionem commen-...at. Sed vt lenientibus cum dolor adest, ...ecte vtimur, ita fomenta digerētia tunc ...t dixi, demum adhibemus, cum nihil ...mplius affluit. Nam si prius applicen-...ur, exiguam leuationem adferunt ac ...aulo post dolorem augent, quemad-...modum comp. sexto Aphor. 31. Galenus ...leclarat. Ad dolorem vero ex flabili spi-...ritu medicamētum διὰ κάστορίου, item col...lyria, quæ calefaciunt, in fine duodeci-...mi libri commēdat, & διὰ κινναμώμου no-...minat. Ad sæuissimos etiam dolores eo-...dem loco διὰ ὀπίου κολλύρια, dum maxima

necessitas requirit, adhibenda: salutem quidem hominis ἐν τῷ παραχρῆμα εἰς ὕστερον ἀκολουθούσης βλάβης preferentes. Πτερύγιον Gal. 14. Meth. inter morbos in numero recenset. Est autem affectio oculi in qua membrana neruosa à magno plerumq; angulo iuxta nasum exorta, vsq; ad nigrũ oculi extenditur, & interdum pupillam tegit & visum impedit, Celso vnguis dicitur. Oritur à crassorũ humorũ affluxu. Itaq; scopi curationis duo sunt, videl. vt amoueatur id quod affluit, & recta victus ratio instituatur: illud vero quod præter naturam enatũ est, manu artificiose tollatur, præsertim si inueteratum est. Nam initio emollientibus & astringentibus medendum, à Gal. 4. κατὰ τόπους docemur. περὶ ὑπωπίου eodem lib. 14. agit. Latini sugillationẽ & maculam appellãt. Hac affectione agnata tunica seu cornea afficitur, dum sub ea pus, quemadmodum hic ait Gal. colligitur, interdum etiam sanguis seu cruentus humor. Causa plerumq; est externa. Indicatur autem post sectionem venæ atque purgationem διαφορητικῶν vsus. Iustum etiam medicum, oculo-

Vnguis.

Sugillatio.

rum

n concussione hypopios sanasse scri-
i.

Eodem loco ὑποχύματος meminit, q
ium Latinis suffusio dicitur. Est au- *Suffusio.*
n morbus in compositione seu in nu-
ero, cum videlicet aliquid toto gene-
præter naturam adest. In hac autem
ectione serosus humor inter crystalli-
m humorem & corneam tunicam
lligitur, qui paulatim densatur & con-
escit, itaque vt Galen. monet, incipi-
s aliquando digeritur, vbi vero diu
nstiterit malum, & quasi limus factus
erit humor, punctione curatur. In qua,
uemadmodum inquit Galenus dum
ῶτον σκοπὸν, videlicet vt sanetur affectus,
tingere non licet, δεύτερον assequimur,
q; materiam, quæ obstat visioni in lo-
i minoris momenti transferimus. Por-
corniformem tunicam, vbi inter se tu-
icæ committantur, qui Græcis ἶρις καὶ στε-
φάνη dicitur, diuidi docet. Meminit quo-
ue hic Chalarii, i. tuberculi in superio-
palpebra, & Trachomatici medica-
enti, i. quo asperitates palpebrarum *Vlcera ocu-*
urantur: & quinto libro vlcera oculo- *lorum.*

rum collyrio ex thure curanda doce
Verum cum vlcerum curatio ab eo pro
lixe sit tradita, compendii ratio vetat hi
eadem prolixe persequi. πτιλώσεως e
iam, id est, cum palpebrarum pili dec
dunt, vnico verbo bis mentionem fac
lib. 14. Affectio autem similis alopeci
est. Itaq; & curatio, licet medicament
ratione particulæ affectæ varientur. ἐγ
κανθίδας quoq; inter morbos in magni
tudine recenset. Est autem ἐγκανθὶς affe
ctio cum in maiori angulo oculi, qu
Græcis κανθὸς dicitur, caro naturæ mo
dum excedit. Curationis indicatio e
manifesta, scilicet vt id remoueatur, q
abundat. Medicamenta κατὰ τόπους reci
tantur: opponitur autem huic affectio
ni altera, quæ ῥοιὰς à Galen. appellatur
cum scilicet imminuta ac deperdita car
ne in maiori angulo, oculus lachryma
(nam anguli oculorum πηγαὶ, id est, fon
tes lachrymarũ dicuntur) continere ne
quit. Minuta carne intentio curatiua e
modice adstringentibus, & iis quæ car
nem regenerant, prius purgato corpore
atq; capite, vti. Recensetque Gal. lib. 14
cap

Depilatio palpebrarũ.

Oculorum lachryma.

m.16.medicamenta è glaucio. vbi vero prorsus deperdita est, insanabile vitium linqui docet.

DE AVRIVM AFFECTIONIBVS.

DE purulentæ auris curatione, seu vlcere auriũ, prolixe Galen. 5. Methoagit, cum Thessalici medici ignorantiam patefacit. Vtinam autẽ nostri Thessalici, qui à facultatibus medicamentorum disquirendis abhorrent, vt nihil primis atq; secundis qualitatib. eorum tribuunt, aut Methodici monoculi, qui ad manifestam experiẽtiam nos cœcos esse volunt, & proprias medicamentorum vires contemnunt, suã corrigerent inscitiam. Sed de purulẽta aure agimus. Cum vlcus auris affectio humida sit in loco siccissimo, atq; morbus contraria sibi indicet remedia, partis vero tẽperatura similia, summe siccantia hanc affectionẽ desiderare videmus. Aliquot autem medicamẽta Gal. nunc in isto loco quinto nimirum libro recẽset, & in tertio libro se- Vlcus auriũ.

cundũ locos repetit, atque, alia quædam tradit. Formulas vero vel facultates medicamentorum exponere, vt aliquoties dixi, non eſt propoſitum. Illud monemus ſtudioſos, quod & Gal. ſemel atque iterum præcipit, ante lectionem horum librorum Methodi neceſſario libros de ſimplicium medicamentorum facultatibus cognoſcendos. ὠταλγίας ſeu aurium doloris bis quoque lib. 12. meminit, & 2 lib. nomen à parte affecta hanc affectionem accepiſſe ſcribit. Eſt autem ſymptoma non tam aurem ſeu auriculam externam, quam internum mẽtum, ad quem neruus auditorius peruenit, affligens: ideo quo magis in profundo malum eſt, eo vehementius, vt Galenus tertio Prognoſtic. aſſerit. Cauſæ hic duæ recitantur, frigida intemperies & φυσώδης ſpiritus. Frigida quidem intemperies calefacientium vſum indicat. Proinde Galenus tanquam præſtantiſſimum βοήθημα caſtorium commendat, & ratione ingentis doloris ſedandi (licet initio libro 12. ſe à ſapientium medicamentorum vſu, quæ Opiata dicimus, abhorrere profiteatur)

Facultates ſimplicium ante lectionem Methodi medendi cognoſcendæ

Aurium dolor.

..ur) cum castorio papaueris succum
..cet. Cataplasma etiam è capitibus pa-
..eris in aqua coctis, fœnugræci hor-
..,atq; lini farina admista adhibendum
..set, oleumq; ex castorio probat. Cæ-
..um cum à flabili spiritu dolor excita-
..,fomentum ex milio tanquam leuissi-
..m & maxime siccans, à quo etiã quic-
..id defluit innoxium expersq; morsus
..commendat. Notionem vero harum
..ctionum, & auxilia, quibus inter se
..llatis methodica agendorum indica-
.. facile elicitur, tertio secundum lo-
..s vberius persequitur. In auris vero in-
..mmatione acetum cum rosaceo in-
..ndendũ decimotertio Methodi præ-
..pit.

DE NARIVM AFFECTIONIBVS.

DE vlcere narium agit Galenus quinto methodi, cumque vlceris natu- *Vlcus,*
.. satis ab eo explicatã habeam⁹ sumpta
.. ea indicatione, siccis medicamentis
..endũ esse intelligimus. Moderatur au-

tem ſiccitatis gradum membri temper
ratura: quod cum ſit ſiccius oculis mini
autem ſiccum quam aures medicame
tum quod magis ſiccet, quam vt ocu
conueniat, minus vero quam vt auribu
adhibendum monet. Talia autem κα
Polypus. τόπυς deſcribuntur. Polypi, quem in
Methodi à ſimilitudine polypi car
nomen accepiſſe oſtendit, mentione
facit libro decimoquarto, & curation
morbum præſcribit. Ea vero oſtend
eſſe affectum præter naturam in quan
titate ſeu magnitudine, & in genere tu
morum præter naturam, quæ à craſſis
viſcidis humoribus originem ducun
indicatur itaque, vt auferatur illud quo
eſt præter naturam. Medici auxilia exi
cantia præſcribunt, & ea recitat Gale
nus tertio ſecundum locos. Hic vero ſe
ctionis author eſt.

Περὶ ῥινῶν αἱμοῤῥαγίας.

SYMPTOMA hoc continetur ſub ge
nere immodicæ excretionis ac conſe
quitur (vt Galenus 5. Methodi docet) au
cum venæ tunica diuiſa eſt, aut reſerat

e vaſis , aut ſudoris modo ſanguine
nſmiſſo. Diuiditur ipſa tunica,ſeu fit
ρεσις vel ex vulnere, vel contuſione,
ruptione,aut eroſione. Ἀναστόμωσις ac-
lit aut propter vaſis imbecillitatem,
t ſanguinis impetum ad os vaſis ruen-
n,aut acrem quandam,quę illi extrin-
cus accedit,ſanguinis qualitatem. Δια-
δησις vero ex tunica ipſa rarefacta,ſan-
ine vero attenuato oritur , nonnun-
am etiam ex gracilium vaſorum aper-
one.

Cum ab externa cauſa vas afficitur,
cile eam inueſtigamus. Internam ve-
inuenimus , cum conſideramus an
olliora ſint vaſa (quod declarat abun- *Signa.*
ans humiditas) vel aridiora (quod ſic-
tas) vel tenuiora à natura conſtructa.
bi ratione vaſorum ſanguinem fluere
nimaduertimus, videndum an in cor-
ore ſit ſanguinis redundantia, an acri-
nonia vel ſpiritus flatulentus. Quod ſi
ec illæ quidem cauſæ adfuerint, facul-
atem ipſam ad expulſionem illius,quod
noleſtum eſt (vt in morbis acutis acci-
lit, inſurgere exiſtimabimus. Ac ſi in

tempore hoc fiat, non modo nullam n
xam affert, nec medicationem requir
verum salutaris est subleuatio. Cum v
sis est διαίρεσις, sistetur sanguis, si vel n
amplius confluet, aut diuisio seu apert
occludetur, atq; si vtrumq; simul (quo
est tutissimum) fiat. Affluxiones proh
bet, vel παροχέτευσις, id est deriuatio: v
ꝙ rectius est, ἀντίσπασις, id est reuulsi
quæ fit ad contraria, (sic decimoquart
Methodi hypochrõdriis cucurbitas m
gnas affigendas præscribit) vel sanguin
missione, vel artuum frictione deuinct
oneq;. Porro in hęmorrhagia narium d
plicem ἀντίσπασιν præscribit, videlic
quæ totius est ad inferna, quæ capitis a
posteriora. Ideoq; non modo hypochõ
driis, verum etiam ceruici cucurbitan
affigendam docet. Vas autem claudit
si vel contrahatur, vel obstruatur. Con
trahitur astrictione, refrigeratione, deli
gatura, atq; vinculo exceptum. Obstrui
tur, vel intrinsecus, vel extrinsecus. In
trinsecus quidem à sanguine concreto
linamentis ex medicamẽtis emplasticis
quæ lentitia crassitie sua meatus obstru
unt,

Indicationes.

Cucurbita hypochõdriis & ceruici imponenda.

ut, vel ἐσχαροτικοῖς, & cauteriis, ad quæ nō
ni in maxima necessitate deueniendū.
que hæc auxilia non modo διαίρεσις,
rum etiam ἀναστόμωσις & διαπήδησις ad-
benda in curatione indicat. Verumta-
en cum acris qualitas ἀναστόμωσιν efficit,
victus ratione & medicatione corri-
nda est: sicut cum διαπήδησιν à tenuio-
sanguine oriri animaduertimus, non
odo refrigerantibus & astringentibus,
rum etiam crassiore victu Galenus v-
ndum monet. Quod autem ad auxilia
tinet, illud obseruandum, in hæmor-
agia non temere nisi post auersionem
frigerandum, nec fronti atq; capiti illi-
refrigerātia adhibenda. Inter ea, quæ
ntitia meatus obstruunt, Galenus in-
rimis commendat linamentum confe-
um ex thure atque aloë cum oui can-
do liquore, & mollissimis pilis leporis
cceptum. Recenset etiam quædam a-
stringentia & χαρωτικά, ac de sen-
tentia veterum multa reme-
dia in fine libri tertii,
κατὰ τόπους re-
citat.

Περὶ ὀδονταλγίας.

Sæua & multis modis molesta est ha affectio, qua (vt Celsus inquit) maxim tormentis annumerari potest. Eius inte gram methodum hic persequerer, ni breuis esse laborarem. Reseruabimus gitur istam interpretationi libelli Hip pocratici περὶ ὀδοντοφύας. Nunc illud mo nendi sunt studiosi diligentiæ atque me thodi esse, ex vnico dicto veterum re ctas colligere sententias. Sic cum Galen 12. Methodi dicat: medicamento διὰ κα στορίου non solum aurium dolorem seda ri, sed etiam oculorum & dentium, si au ribus instilletur, notionem simul morb atque scopum ἐνδεικτικὸν commonstrasse videtur. Non enim obscure declarat huic dolori humorem frigidum, inter dum φυσώδη spiritum, quem discutit ca storium, causam præbere, aut à defluxu calidorum humorum, quem opium cō pescit, oriri. Verum curationem plenio rem videant studiosi libr. 5. secundum Locos, vbi multa, quæ delectabunt, & iuuabunt, legent. Methodi 14. denti

per

...orati meminit, huncq; cum ad na-
...alem habitum reduci nequeat, aufe-
...dum monet. In Euporiſtis autem
...anthium frixum tritumque cum a-
...o acri applicandum monet, atque ita
...tem veluti eſſe permanſurum, nec
...ſioni amplius obnoxium futurum
...bit. Cæterum vt hoc obiter mone-
..., gingiuis affectis acetum, vt hoſti- Acetũ gingiuis noxiũ.
... gladium fugiendum Aetius præci-

DE LINGVÆ AFFECTIONIBVS.

...Vm 13. Methodi ἀντισπαστικὰ auxilia
...declarat, lingua phlegmone labo-
...te pituitam per os apophlegmatiſmis
...nime euocandam monet. Libro ve-
...decimoquarto, hiſtoriam de ſexage-
...rio recitat, cui lingua tumefacta fue-
..., vt ore contineri non poſſet, cumque
...ec venam incidiſſet, nec per ætatem
...que tempus ſanguis mitti poſſet, pur-
...uit cum pilulis ex aloe, ſcammonio, &
...locynthide. Deinde reuulſis humo-

ribus ad inferna, somnio hominis adm
nitus, refrigerantia & reprimentia, vi
licet lactucæ succum adhibuit. Not
nem morbi ex his habemus manife
quod magnitudo partis sit aucta prop
affluxum humorum. In inflammatio
sanguis detrahendus, & ne maior aff
xus fieret, attracta materia cauendu
fuit. In inflatione, quia humor mistu
rat, bilem atque pituitam euacuanti
vsus humoris affluxum repressit. Auxi
autem quę adhibuit Galenus, in consp
ctu sunt.

Περὶ φλεγμονῆς γαργαρεῶνος.

Gurgulionem γαργαρεῶνα Galenus
Methodi nominat, vsitate autem κιονίς,
est, columella dicitur. In hac accid
morbus in cõpositione, cum inflamm
tur propter affluxum sanguinis & alio
humorum. Quid autẽ affluxus indice
nõ necesse est repetere toties, & vbiq; d
missione sanguinis, reuulsione & purg
tione, quæ tum per clysteria fit, tum p
medicamenta alia, monere, cum de h
atque recta victus ratione 6. de Comp
mec

..ed. κατὰ τόπους docemur. De deriuatio-
.. etiam cum cucurbitas ceruici admo-
..imus, & de sectione venæ sub lingua,
.. sententia Archigenis præcepta tra-
..untur. Hoc vero in loco illud nobis ex
..ippoc. autoritate, quæ est 3. Prog. præ-
..pitur, ne ad sectionem illius propere-
..us, nisi strangulationis adsit pericu-
..m, atque columella iam in superiori
..rte gracilis, & ad tenuitatem loci re-
..acta fuerit, quam affectionem Medici
..φύλλω appellãt, licet Hipp. 2. de morbis
..iter describat. Cæterum ea, quæ γαργα-
..ῶνος χάλασις, Latinis luxata columella
..icitur, eadẽ remedia propemodũ, quæ
..nflammatio requirit. Topica auxilia 6.
.. τόπους, vt dixi, recitantur: αὐτιάδες atq;
..κρίθμια inflammata vel exulcerata ean-
..em curationem fere requirunt. Nam
..uia affluxus humoris est is, qui affluit,
..etrahatur & reuellatur, & ne humores
..ugeãtur, recta victus ratione prouidea-
..ur. Atq; hæc auxilia ante vsum adstrin-
..ẽtium & repellentiũ conuenire, semel
..tq; iterum cognouimus, essetq; super-
..acaneũ ista repetere, nisi necessaria illa

existimarem. Quæ quidem artifici & doctori fido ex sententia Galeni com. Aphoris. 22. sunt repetenda. Medicamenta recensentur lib. 4. Methodi, & in primis gargarismata præscribuntur, atque copiose de his tota doctrina explicatur initio κατὰ τόπους, vbi Galenus dignam obseruatione historiam de hortulano se curato, medicamento è nucibus recitat, & variam illius compositionem (quemadmodum & Diamoti, quod in primis fauciū affectionibus prodest) tradit. Reuulsionis vero ratio 13. Meth. docetur. Cum autē abscessus fit aut exulceratio ad alia remedia, recta indicatione monstrante viam, deueniendum. Quæ cum sæpe in his libris repetantur, commemorare non oportet.

Περὶ συνάγχης.

De hac affectione, quæ Latinis angina dicitur, agit Galenus XIII. Methodi. Est autem musculorum internorū gutturis seu fauciū inflāmatio, in qua nullo existente in thorace vel pulmone vitio, spiratio difficilis redditur. Afficiūtur etiam

st ea externi muſculi, & tunc παρασυνάγχην appellant. In hac color muſculorũ ...tatur, neque tanta eſt anguſtia vel ...or, vt internis muſculis affectis: in ...ibus coloris non apparet inſignis mu...io, ſpiratio tamen difficilis eſt, ita vt ... non niſi recta ceruice (quod Orthopnœam vocãt) trahatur, dolor maximus ...m febre adeſt. Si vero ſic affectis ne...mor quidem conſpicuus ſit, eodem ...e aut ſummum quarto ex autoritate Hippocratis ſtrangulantur, ſicut & ſecu...ſſima eſt, cum rubor maxime foras ver...tur 6. Aph. 37. Affectio ipſa morbus eſt ... compoſitione, ſeu in magnitudine, ...um ſit inflammatio, hæc igitur minuen...a. Et quia affluxio humoris non tantum ...alidi, ſed etiam interdum frigidi (in quo ...minor eſt dolor, & tumor laxior) cau...am præbet, indicatur non tantum de...ractio humoris, verum etiam reuulſio ...tque purgatio. Itaque Galenus primum venas in manibus; videlicet eam, quæ in cubito eſt, & humeraria dicitur (niſi corpus ſit plethoricum, vbi media ma...gis conuenit) primo ſecat, deinde eas,

quæ sub lingua sunt, 4. etiam de ration victus in morbis acutis, secta vena cor pus vacuandum, & clysteriis vtendun præcipit. Topicum quoq; medicamen tum Musę, quo se nullum fortius cogno uisse testatur, ex stercore videlicet cani no albo (cuius præparationē 10. de Med simp. facul. tradit) cum melle diluto 6. κτ τόπους affert, atq; aliud quoddam ex sora no, de quo periculum se fecisse scribit Ac de hac affectione 4. de Locis affecti prolixe agit, vbi species atq; differentia tradit. Methodum etiam pulcherrimam à Montano institutā legimus, & ab Hip poc. 3. de morbis vulgaribus (vbi multa historica & de notis Hippocraticis do centur studiosi) curationem petere pos sumus.

Stercus caninum cum melle appropriatum in angina.

DE VLCERE ASPERÆ ARTERIÆ.

VLceris notionem & curationem Galenus copiose, vt ostensum est, prosequitur, ac hanc affectionem historia illustrat, Iuuenis Medici Empirici vi-

deli-

[..]dét, qui crustulam, quæ Grecis ἐφαλ-
[..]citur, tussi ciecerat. Huic Galenus
[..]catione à natura vlceris sumpta, fo-
[..]medicamentum quod siccaret, im-
[..]uit. Cubanti autem humidum, quod
[..]quam ros paulatim in arteriam de-
[..]retur, vt vlcus siccaret per os, ex-
[..]uit. Deinde ipse lac Fabiarum
[..]it. Hoc in loco de Asthmate, Dy-
[..]œa, & Orthopnœa aliquid dicen-
[..]n esset. Sed horum morborum
[..]tio ex methodo de catarrho patet, &
[..]m Galenus in libris his eorum non
[..]eminerit, studiosi quartum librum de
[..]ocis affectis & septimum de Compo-
[..]ione medic. secundum locos consu-
[..]nt.

DE PVLMONIS VL-
CERE.

HOc quoque catarrhum consequi, & si ex vitiosa succi erosione proue-[..]iat (cuius salsum sputum perdurans in-[..]ex est) insanabile esse Galenus testa-[..]ur. Itaque ad naturam catarrhi, & quæ

ab ea petuntur indicatione, atq; auxil
tria, quæ Galenum propoſuiſſe diximu
videlicet purgationem, medicamentu
quod Diaſpermaton dicitur, & curã c
pitis videlicet exiccationem, cum cera
& thapſia reſpiciendum. Humor auten
vt præcipit, recta victus ratione conten
perandus, ſanguis mittendus, vlcus ab
ſtergendum & ſiccandum. Porro cu
per tuſſim expurgetur pulmo, & quæ tu
ſim excitant, ſubinde pulmonẽ laceran
malum hoc δυσίατον efficitur. Curation
vero non omnino niſi phlegmone adſi
deſperandam, ſed operam dandam, v
ſiccemus vlcus. Ita. n. callo inducto lon
giori vita hominem frui poſſe. Huius au
tem affectionis curationes indicatiuas &
auxilia ſequentium affectionum decla
ratio illuſtrabit.

Περὶ αἵματος πτύσεως.

Non de quauis ſanguinis reiectatio-
ne, verum de ea, quæ ex thorace atq; pul
mone prouenit, Galenũ lib. 5. agere ma-
nifeſtum eſt. Cæterum ex aliis quoque
partibus, vt primo de Locis affectis teſta-
tur,

reiici, vt è gula videlicet & ventricu-
epate, ſplene, manifeſtum eſt. Non-
quam etiam ex aliqua parte oris, gin-
is, faucibus, & gurgulionis partibus in
onfluit, dum is, qui per nares purgan-
eſt, ad palatum deſcendit. Itaque ne
oco, vnde fluit ſanguis, Medicus in-
tus ſit, etiam atque etiam videndum:
mitu eiicitur non tãtum ex ſtomacho
gula & ipſo ventriculo, in quo cum
t graciles venæ, minime copioſa ſan-
inis reiectatio eſſe poterit, & non abſq;
uſea. Ex iecinore autem & liene cum
odit, tumor vel dolor in alterutro vi-
re præceſſit, ac ſanguis qui reiicitur
ger & concretus appareat, minus qui-
m ſi ex epate, magis ſi ex ſplene. Hic
am imperite agant, qui non viſceri
nſulunt, ſed temere refrigerantibus
que adſtringentibus (prętendentes ſuę
conſiderantiæ autoritatem Hipp. quæ
t 7. Aph. 37. vtuntur, præſertim ſi gru-
us & ſanguis concretus diſſoluendus
t, vel copia nondum vacuata, poſſem
xemplo (quod quaſi in oculos incurre-
t) declarare, verum Galenica ſcribere

propositum est. Is autem, vt supra osten-
di vel venarum osculis apertis, vel vasi
ruptis, vel erosis, sanguinis profluuium
fieri docet. Cum vas aperitur, morbus in
via meatu videlicet aperto, qui clausu
esse debebat, censetur. Cum rumpitur
vel ab intrinseca vel extrinseca causa, sub
genere solutæ cõtinuitatis comprehen-
ditur. Externas causas ruptionis recita-
uimus li. 5. c. 2. Abundantia vero vel per
se, vel cum crudo humore ac frigido &
flatuoso spiritu ad rupturam facit. Ac ci
ab istis causis fit, profuse & repẽte effluit.
Cum vero est erosio, internã causam ha-
bet, videlicet vel catarrhũ à capite acrio-
rem, & initio parum sanguinis reiicitur.
Processu vero temporis multum sangui-
nis erumpit, vt testatur Galen. lib. 5
Methodi, & secundo de Locis affectis.
Ac rupto vase vel eroso in pulmone ple-
rumq; lethale malum, vt testatur Gale-
nus in lib. de venæ sectione aduersum
Erisistratum: licet 5. Methodi nondum
inueteratũ curet. Vasis vero oscula ape-
riuntur & reserantur in plenitudine, &
humidiori atq; calidiori victus ratione
omni

[..]iq; tempore, multo vſu, balneorum [..]u, vino, &c. Cognitis cauſis, non dif[..]s eſt indicationis curatiuæ inuen[..] Cauſę externę cum iam deſierint, ni[..] indicant. Abundantia autem quam [..]num vacuanda: deinde ſanguis ſi[..]dus obturato eo, quod eſt apertum [..]ilatatum, quod vero ruptum eſt, cō[..]inatur, quod eroſum, per renutritio[..]n corporum, vt eſt apud Galenum 7. [..]όπους, ad quæ ſtudioſos remittimus, [..] cum Gal. & lib. 5. σκόπους ἐνδεικτικούς, at[..] auxilia, prolixa doctrina atq; exem[..] declaret, nō debeo hic ea, quæ ſupra [..]enſuimus, omnia repetere: Illud mo[..]o, vt quæ de miſſione ſanguinis in a[..]deſcente, qui refrigeratis ſpiritus in[..]umentis ſanguinem reiiciebat, docet, [..]æ de acribus clyſteriis in muliere Ro[..]ana, de vinculis & frictionibus, de vſu [..]heriacæ & opiatorū, confectione Dia[..]ermaton, lactis & mellis, de madefa[..]endo pectore, de cerato ex thapſia, de[..]q; de dropacib. ſinapiſmis, & colum[..]arum ſtercore capiti admouendis, vt [..]iccent materiam, & foras trahant, de-

nique de victus ratione docet, dilige
ter atque accurate considerent. Vide
tur Græci atq; Arabes interdum contr
dicere Galeno, verum cum Galeni d
ctrina euidens sit, hac in parte non lib
disputationes attingere: Methodum v
ro, cum vomitu ex stomacho (è quo m
nime multus) vel ex hepate, liene, atq
vicinis sanguis reiicitur (cum & mult
& niger atque grumosus apparet) alio l
co reseruabimus. Nunc pulmonis & p
ctoris affectiones persequamur, illud a
monentes iuniores, cum ex pulmon
reiicitur tussi, flauum, tenuem, & spum
sum (vt Gal. 4. de Locis affectis declara
sanguinem excerni. Cum ex pectore
crassiorem, feruidum, & non sine dol
ris sensu excuti. Minus autem pericu
habere, sicut cum ex faucibus screatu
ducitur, vel ex gingiuis leui spuition
cum ex capite defluit, ac cum plerun
que multus est sanguis interdum nig
atque concretus, sed qui facile eiicitu
Ruptis conuenire conglutinantia cit
morsum, dilatatis & apertis adstringe
tia, erosis sarcotica atq; cibos boni succ

Sanguinis à pulmone nota.

leno, vt ostendi docemur. Auxilio-
materiam atque vsum tum in his li-
, tum κατ' τόπους atque alibi monstrat.
ro de hac affectione cognoscant stu-
i. 2. Com. in Gal. in Hipp. de humo-
is & tex. 31. 32. 33. Item quomodo si-
ur com. 7. in 6. Hippoc. de morbis
garibus tex. 111.

DE TABE.

ABIS tres species recenseri à Medi-
cis, non est studiosis obscurum.
ma dicitur ἀτροφία, in qua affectis
mbris naturalibus, resolutis neruis
propter intemperiem, vt est Metho-
4. Altera, in qua alimentum, quod
geritur, corrumpitur, ita vt paulatim
sumatur corpus, defectu boni nutri-
enti, & καχεξία inducatur. Tertia φθί-
seu φθόη dicitur, quæ ab vlcerosa pul-
onis dispositione est, vt testatur Gal.
m. 5. Aph. 11. & plerumque sputū san-
inis sequitur. Hippoc. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν
es quoq; tabis species recenset. Vnam
æ à fluxione pituitę à capite in pulmo-

nes oritur, alteram quæ à labore, terti
ſpinali medulla, qua inprimis luxuri
laborant. Verum nos de ea loquim
quæ à pulmone exulcerato oritur, qua
febris conſequitur: licet & hæc exulc
ratis vicinis partib. non abſit. Ad διάγν
ωσιν facit primum ipſe ſenſus. Nam cum
pulmone eſt vlcus, ſine dolore reiicit
purulenta materia: cum in thorace v
aſpera arteria, dolor in loco affecto ſe
titur, ſputum autem in vera phthiſi gr
uiter olet, præſertim carbonibus impo
tum, & cum curuantur vngues, capi
defluunt, & facies illa quã cadauerosa
Hippocrates deſcripſit, conſpicitur, m
lum plerumq; incurabile eſt. Cum ve
morb. ſit exulceratio, nemo dubiat qui
ad ſolutam vnitatem referatur: indica
tur igitur vnio. Quæ cum fieri nequea
niſi abſtergatur vlcus, & reſiccetur, fac
le apparet, qualia remedia requirantu
Quia vero dum hæc fiunt, inſtaurati
corporis non negligẽda eſt; Galen. vſur
lactis, & quidem à muliere lactante li
5. commẽdat. Pulmonem non indiger
aſtrictione 11. Methodi docemur. D
aſtrin

gringentibus autem & exiccantib. tum Methodo (vbi & modum exhibendi dit) tum 7. κτ̀ τόπους agit. Plurimum ro, nisi malum sit immedicabile, recta tus ratio prodest. Ad caput etiam cũ fluxionem transmittit respiciendum, emadmodum 5. Method. cauteria escribit. Præcedit vero tunc destilla-, sicut eam affectionem, quæ ex pulone originem ducit, sanguinis reie-o: nonnunquam etiam suppurationes, ripneumonia aut pleuritis. Difficilia nnino sunt curatu pulmonis vlcera, opterea quod pulmo tussi expurgatur, ex 5. Meth. & 8. de Locis affectis, pa-t, nisi in valde sicca corporis constitu-one. Sed quæ in thorace fiunt, facilius ram recipiunt.

Περὶ ἐμπυήματος, seu de suppuratione.

Ἐμπύους, quos Latine suppuratos vel rulentos vocamus, Gal. 5. atq; 14 Me-odi appellat, quib. inter pectus & pul-onem pus continetur. Est igitur locus fectus thorax. Affectio autẽ morbus in umero, quia quiddã præter naturã ad-

eſt. Ex ſententia etiam Galeni 14. Methodi morbus in magnitudine cenſetur quia fit abſceſſus, cum in inflammatione materia collecta in pus conuertitur. Huius notas habemus apud Hipp. 2. Prog. & Galenum, videlicet dolores & febres interdiu remiſſiores, noctu vehementiores, pectoris grauitatem, toſſim validam, aliquando ſiccam, aliquādo humidam. Cum rumpitur Apoſtema ſeu abſceſſus, horrores fiunt, ac effuſo pure inter ſpacia pulmonis & thoracis febres remittunt. Notas etiam, quæ ex pulſu ſumuntur, tradit Galenus quarto de cauſis pulſuum. Item in lib. ad Tyrones. Sudor quoque multus eſt, oculi caui, genæ rubent, quorum omnium cauſas Galenus 2. Prog. explicat. anginam quoque conſequitur hæc affectio, vt 3. Aphoriſmorum 10. Hippocrates docet, & Gal. declarat. Item à pleuritide vt 5. Aph. 15. oritur. Ex ſanguinis etiam eruptione atque catarrho a capite, vt aſſerit Paulus & Aëtius, qui ex ſeroſo quoque & pituitoſo humore, ex reliquo corpore, in cauitatem thoracis delato fieri dicunt, & ex

auto-

ioritate Hipp. 7. Aph. 38. item primo
morbis confirmatur. Concocta vero
teria catarrhi puri similis est: ideoq;
vere ἔμπυοι tunc vocari possunt.
c ad motionem. Curatiua indicatio
cum quiddam præter naturā sit col-
um vt educatur, id autem fit tussien-
Quare materia præparanda seu dis-
nda, & viæ, vt pateat aditus, præpa-
dæ, Galenus 14. methodi tenuiora
dicamenta ad hoc præscribit, & dum
legmone adest mediocria, vt ptisanæ
morem, & mulsam eligenda: cum
n cessauerit, valentiora. Nominat au-
n hæc auxilia, vrticæ videlicet semen
m mulsa, origanum, hyssopum, cala-
ntham, pulegium, & radicem Illyri-
m. Quæ cum recipiat oxymeli, cuius
scriptionem ad me misit Clarissimus
que doctissimus vir CONRADVS GE-
ERVS (bonorum remediorum pro-
er ingenii, iudicii atque industriæ ex-
llentiam, & quod vt Plutarchus Var-
nem in historia, ita hunc ἐν ἰατρικῇ βι-
ιακώτατον & literatissimum appellare
ssumus, inuestigator maximus) cumq; Oxymel Gesneri commendatur.

in grauissimis morbis auxilio fuerit, pr
sertim vero in asthmate, diligenter st
diosos hunc locum Galeni, & cōpositi
nem oxymelitis è marrubio, obseru
velim. Περὶ πνευμονίας libro 2. verb
meminit, cum à loco affecto nomen i
ditum huic morbo dicit. Affectus ip
quia est inflammatio in pulmone, m
bus est in compositione. Cuius διάγνω
primo de Locis affectis, & 2. Prog. à G
leno traditur, vbi & signa prognost
declarantur. Curatio multa cum pleu
tide habet communia. Ideoque cum
his libris nihil suppeditet nobis ampl
Galenus ad methodicam Pleuritidis c
rationem festinabimus.

DE PLEVRITIDE.

LIB. 12. Methodi de hac paucis ver
agit, notionem nullam certam tr
dit, curationem autem, vbi de intern
inflammationibus lib. 13. docet, per
quitur. Quia vero hæc affectio freque
est, & disputationes de his longæ & d
ficiles, quantum licebit paucis veras se

nias proponemus. Quod ad notio-
n attinet, nomine admonemur de
o affecto, videlicet de membrana
e costas cingit, vt sup. de locis affectis
& signo hoc declaratur. Quia cum
mbrana ista spirationi subseruiat, ea
a, spiratio fit frequens, pania & tussis
nsequitur. Item locus doloris & speci-
cius, videlicet pungens, testantur ma-
n membranam obsidere. Est autem id
legmone, atq; ad tria morborum ge-
ra referri potest. Quatenus tumor ad
orbum in compositione, quatenus in-
mmationem sequitur calor & tensio,
æ in membranis (propter quam et-
m pulsus duriores, quam in febribus
solent, fiunt) ad intemperiem reduci-
r. Quia vero tussis ab hoc affectu sepa-
rì non potest, dum abscessus rumpitur,
luitur vnitas. Hic igitur sputa in cogni-
onem materiæ nos deducunt. Sputi au-
m notas Hipprocrates explicat, cum
quit, sputum in omnibus dolorib. quī
ulmonem & costas obsident, cito &
cile excerni debet, quodque flauum &
dmodum permixtum reliquo sputo ap-

paret, tutum: non flauum, & quod ſy
cerum eſt, periculoſum. Album ve
glutinoſum & rotundum, inutile cenſ
ri. Si vero admodum viride & ſpumeu
malum eſſe, ſed grauius, cum nigrum,
hæc Galenus copioſius in com. 1. lib
Humoribus ſecundum Hipp. perſequ
tur: vbi ſputum flauum, aut pallidun
bilioſum ſanguinem: ſpumeum & ca
didum, pituitoſum, nigrum aut liuidun
melancholicum indicare aſſerit. Cu
autem integra Methodo notionem
curationē huius morbi Montanus (qu
à me eſt edita) perſequatur, & diſtinċ
exquiſitam pleuritidē à nota diſcerna
eam ſtudioſos, vt cognoſcant, mone
Cæterum quia intelligimus fluxionis e
ſe ſobolem, & ex doctrina Galeni did
cimus, ſemper fluxionis motum ad co
trarium (quod ἀντίσπασις eſt Græcis) tra
hendum, atq; indicationem inflamma
tionum, quæ ſunt νόσημα γιγνόμενον, ſeu (
in ſcholis loquuntur) morbus in fieri, in
hibitionem materiæ affluentis priore
eſſe vacatione, vt 13 Methodi oſtendi
tur, quo illud quod futurum eſt, ſeu i
gene

...ratione prçcaueamus, quod factum
...turemus, auersio seu reuulsio, quæ fit
...sanguinis missionem, ab uacuationi
...ἀποκενώσει, præferenda est, atque dum
...itudo adest, præmittẽda. Hæc si qui-
...attente considerabimus, minus cõ-
...ationibus quibusdam odiosis quo-
...dam de missione sanguinis, in hoc
...rbo mouebimur. Nam vt in crisi, cũ
...ura seruat rectitudinẽ, expulsio pluri-
...m adiumenti adfert. Sic etiam in
...ulsionibus cum κατ' ἶξιν, id est obser-
...o partis è directo situ sanguinem mit-
...us, non recte facere minime dubium
... Itaque de sententia Hipp. & Galeni
... de ratione victus 2. & 4. internam
...biti venam recto à latere affecto se-
...bimus, quia & refellit talis sectio, &
...cuat, vt testatur Gale. atque sic phle-
...moni tutissime succurrimus. Sangui-
...m vero vsque ad coloris mutationem
...trahendũ, nisi vel malignitas inflam-
...ationis, vel vires hoc denegent, & æ-
...i facile (propter calidam atque humi-
...m temperiem, qualis est in pueris, &
...quib. mollior corporis habitus) resol-

Vena à latere affecto secanda.

In plethora ex opposito sanguis, aut è brachio mittitur, aut è pedibus.

uantur. Cæterum magna plenitudine in corpore existente, cũ humores feruntu ad affectam partem, & ex sectione ve næ eiusdem lateris haud dubie maio affluxus sequatur, atque ita pro reuulsio ne atque abuacuatione sectio venę eius dem lateris adhiberi nequeat, perspicu um est primum vel ex opposito brachio vel (vt Arabes volunt) venis pedum in cisis, sanguinem, quam è directo vsque ad coloris mutationem semel atque ite rum (si res requirit vt refellamus & va cuemus) mittendum. Possem hanc sen tentiam authoritate Galeni declarare & manifeste ostendere, sententiam illam quæ in libro de curatione per sanguini missionem est, vbi obscuram vtilitatem afferre dicit si ex opposito mittatur, no bis non aduersari. Verum cum hoc fa ctum sit à doctioribus, & mihi breuita sequenda, huic operæ supersedeo. Illu moneo Galen. vt est com. 3. tex. 33. in l Hipp. de humoribus in placida, ac mitt pleuritide etiamsi homo sanguinem ex puat, ne quidem sanguinem mittere ne cessarium, scripsisse, sed aliis remedii

accom

commodatis morbum curari posse.
o vero moneo, ne in vera pleuritide
guinis missionem negligamus, ac nisi
it plenitudo, semper ex vena lateri
ecto vicina mittamus. Attente tamen *Pleuritis Spuria*
morbos (qui pleuritidem quasi imi-
tur, vt cum materia ad fibras, quibus
ictis inferioribus hepar coniungitur,
abitur: ita cum in membranis flatu-
nta materia dolorem facit, vel in mu-
lis ipsis est inflammatio & dolor gra-
s quidem, sed non pungens, atq; mol-
pulsus) à pleuritide discernant. Mem-
anæ etiam thoracis sæpe inflamman-
r. Interdum & in costis inferioribus,
uæ quidem affectio veræ pleuritidi si-
illima est. Omnia igitur distinguenda
nt, & vbi sanguinis missione opus sit,
uo pacto etiam non tantũ ad eius colo-
em, sed pulsus quoque mutationem re-
piciendum, vbi purgatione sementis,
& aliis topicis vtendum, quãdo, &
qua ratione sputa promo-
uenda videndum
est.

DE CORDIS AFFECTIONIBVS.

NON multa de his tradit, nisi quis doctrinam de Febribus, (quæ citra cordis intemperiem, esse nequit, quam repetere non est animus) huc referre velit. Libro 2. cum de siccitate agit, cordis corpus leuiter siccatum senectutem accelerare, plures tamen annos homines superuiuere posse, asserit. Ad grauiorem autem ariditatem, Marasmũ consequi, atq; à Philippo ex morbo seniũ dici monet. Vt autem senium non curatur, ita & hæc affectio curationem non admittit. De facultatibus etiam cordis læsis agit, Secundo libro dum intemperiem similaris partis affectæ declarat, & quomodo naturalis calor per respirationem seruetur: in aliis autem partibus per transpirationem, lib. 9. ostendit.

Περὶ συγκοπῆς.

Vires in quibus consistant. Prolixe lib. 12. agit de syncope, & eam pręcipitem virium delapsum definit. Vires

autem consistere in solidorum cor-
m substantia, temperamento atque
tibus. Proinde si spiritus qualitate
uantitate se naturaliter non habeat,
olida corpora fuerint mutata, vel
peramentum læsum, syncope con-
itur. Etsi autem videmus sensu &
u priuari affectos, tamen facultatem
lem, vel cordis in hac affectione præ-
ue affici existimemus. At solidorum
porum substantiæ resolutionem non
in longissimis morbis incidere ani-
nte ex frequēte atrophia extenuato,
in febribus acutis, quæ corpus li-
nt, testatur Galenus. Temperiem au-
substantiæ mutari, cum immodice
pora calefiunt, refrigerantur, hume-
ntur, aut siccantur, scimus. Spiritus
o alterantur, vel à vitiosis humori-
s, vel ab aëris ambientis malitia, & iis,
æ venenum spirant, aut eiaculantur.
bstantiam quoque seu essentiam eo-
m corrumpunt affectiones & motus
hementes animi, & labores immodi-
sed spiritibus alteratis διάγνωσις mini-
e difficilis est. De syncope vero ab ore

ventriculi, crudis videlicet vel pituitoſi
humoribus eo affecto, multis verbis nc
docet. In hac quidem cor per conſen
ſum afficitur, vomituſq; atque nauſea i
lius index eſt. Mordicatio etiam & ſto
machi vellicatio atque dolor à bile & te
nui humore ſuboritur. Quod ſi ſic affec
inflammatione ventriculi vel iecinor
laborent, στομαχικῶς anima deficiat, ex
tioſa erit ſyncope. Curatio in vtraq; d
recta eſt, ad τὸ κατεπεῖγον, quemadmod
declarat Galenus, tum in 12. lib. Metho
di, tum ad Glauconem: cumque βοηθή
ματα nobis explicata ſint, non debe
prolixe à Galeno tradita prolixius rep
tere.

DE VENTRICVLI AFFE-CTIONIBVS.

ETſi ſuperſedere huic complexio
poſſem, cum à Galeno abundante
notiones & curationes harum affectio
num ſint libro 2. demonſtratæ: tame
vt ordini ſeruiam, breuiter quædam at
tingam. Octo tradit laborantis ventri

intemperie notiones, & totidē tro-
curationis, quæ habent communem
um alterationis, isto nimirum mo-
vt pro eo, quod exuperat, contrari-
inducamus eousque, donec ventri-
um ad symmetriam & naturalem ha-
m reduxerimus. Sic calida intem-
ies est refrigeranda: βοηθήματα vero
enset Galenus capite 4. Frigida cale-
ienda inter auxilia recitatur vinum
us, & nutrimentum cum largo pipe-
Humida siccanda, id recte fieri pro-
assatis & cibis natura siccis ait. Tan-
m per tria integra capita de curatio-
sicci ventriculi, & qui ab hoc est ma-
smi, agit. Ac deinceps vsque ad finem
re libri, συζυγίας δυσκρασιῶν prolixe pro-
quitur. Quemadmodum studiosos,
ui hæc legent, de superioribus expli-
tionibus cognouisse, atque quæ de in-
temperie cum materia & defluxione
nos docet, percepisse, non si-
ne magno fructu,
spero.

DE INFLAMMATIONE VENTRICVLI

QVæcunque pars ventriculi inflammatione laborat morbus in compositione, intemperie, atque ſoluta vnitate adeſt. Quia tumor præter naturam, calor etiam præternaturalis manifeſtus, atque ardor plane cum plus bilis, quam ſanguinis adeſt. Signa non ſunt obſcura, febris dolor, ſitis vehemens, tumor & grauitas. Vna autem ſalus in eiuſmodi affectionibus virium robur, quemadmodum Galenus docet 10. Methodi. Quia vero eſt affluxus materiæ, oportet, à parte longiſſime reuellere. Sanguis igitur detrahendus largius, cum is abundet parcius, quam bilis: vtendumq; quemadmodum 13. Methodi docemur, Ligaturis, quibus artus vincimus. Nequaquam vero purgantibus medicamentis per ſuperiora. Victus autem ratio exquiſitiſſima eſſe debet, vt 11. Methodi quoque tradit: quia cum munus ventriculi toti corpori ſeruiat, niſi probe conco-

ctu n

n alimentum fuerit, maxima noxa
etur. Indicatio quæ à natura phle-
ones sumitur, διαφόρησιν præscribit,
ab effecta parte τονικὰ, i. robur con-
antia remedia dicuntur: sunt igitur
conuenienter miscenda, vt doce-
r 13. Methodi.

Περὶ ἀπεψίας.

uditas est priuatio alterationis, cui vi-
cognata est aliquando δυσπεψία, in
deprauatur coctio, aliquando βρα-
εψία, in qua diminuitur. Causæ vel à
ultate sunt, vel externæ. Facultas læ-
ur, propter intemperiem aliquam ca-
am, frigidam, humidam, vel siccam,
us notæ ex septimo Methodi peten-
: vel ab instrumẽtali morbo, vt phle-
one, erysipelate, abscessu. Nonnun-
ã vtrumq; genus morborũ concurrit.
ternæ causæ sunt crapulæ, ingurgita-
nes, intempestiuus cibi vsus, eiusque
rietas. Nidorosa & fumosa cruditas in
erocholis noxia est, vt docemur 8 Me-
odi, minus autem, si aluus lubrica sit.
adest materia pergrauans, & quæ co-

DE INFLAMMATIONE VENTRICVLI

QVæcunque pars ventriculi inflammatione laborat morbus in compositione, intemperie, atque ſoluta vnitate adeſt. Quia tumor præter naturam, calor etiam præternaturalis manifeſtus, atque ardor plane cum plus bilis, quam ſanguinis adeſt. Signa non ſunt obſcura, febris dolor, ſitis vehemens, tumor & grauitas. Vna autem ſalus in eiuſmodi affe-ctionibus virium robur, quemadmodum Galenus docet 10. Methodi. Quia vero eſt affluxus materiæ, oportet, à parte longiſſime reuellere. Sanguis igitur detrahendus largius, cum is abundet parcius, quam bilis: vtendumq; quemadmodum 13. Methodi docemur, Ligaturis, quibus artus vincimus. Nequaquam vero purgantibus medicamentis per ſuperiora. Victus autem ratio exquiſitiſſima eſſe debet, vt 11. Methodi quoque tradit: quia cum munus ventriculi toti corpori ſeruiat, niſi probe conco-

ctu n

ctum alimentum fuerit, maxima noxa ſequetur. Indicatio quæ à natura phlegmones ſumitur, διαφόρησιν præſcribit, quæ ab effecta parte τονικὰ, i. robur conſeruantia remedia dicuntur: ſunt igitur hæc conuenienter miſcenda, vt docemur 13. Methodi.

Περὶ ἀπεψίας.

Cruditas eſt priuatio alterationis, cui vitio cognata eſt aliquando διαπεψία, in qua deprauatur coctio, aliquando βραδυπεψία, in qua diminuitur. Cauſæ vel à facultate ſunt, vel externæ. Facultas læditur, propter intemperiem aliquam calidam, frigidam, humidam, vel ſiccam, cuius notæ ex ſeptimo Methodi petendæ: vel ab inſtrumẽtali morbo, vt phlegmone, eryſipelate, abſceſſu. Nonnunquã vtrumq; genus morborũ concurrit. externæ cauſæ ſunt crapulæ, ingurgitationes, intempeſtiuus cibi vſus, eiuſque varietas. Nidoroſa & fumoſa cruditas in picrocholis noxia eſt, vt docemur 8 Methodi, minus autem, ſi aluus lubrica ſit. Si adeſt materia pergrauans, & quæ co-

qui nequeat, illa vt descendat, glande vel enæmate promouenda, vt est in octauo Methodi. Purgatur autem ventriculus per superiora vel inferiora, vt est in quinto. Deinde coctioni consulendum, recta victus ratione, somno & quiete. Indicatur igitur vsus moderate calidorum medicamentorum, eaq; 8. Methodi monstrantur.

IN INFLATIONE VENTRICVLI.

HÆc affectio frequens est, facileque ἐμφυσήματα ab œdemate per sonitũ, ac quod pressa non relinquunt vestigiũ, discernuntur. Consequitur autem intemperiem frigidam, licet per se sit mala compositio. Nam cum insitus calor fortis est, per halitum transpirat illa humiditas: cum vero imbecillior, & humor semicoctus, crassus, & glutinosus, crassior excitatur halitus, quam vt transpirare possit, itaque in flatum conuertitur, vt docemur 14. Methodi. Indicatione à natura affectionis sumpta, intelligimus calorem

orem insitum corroborandum, & diminuendum humorem crassum, calidis & siccis, quæ sunt tenuium partium. Galenus præscribit oleum rutaceum, & seminum calidorum vsum, atque cucurbitæ magnæ absque incisione bis terve adhibitæ.

DE HEPATIS AFFECTIONIBVS.

INdicatione à natura membri (cuius substantia, vt Erasistratus appellauit, παρέγχυμα est) sumpta, Galen 13. Methodi præcipit, vt in omnibus medicamentis siue per os assumptis, siue foris adhibitis, in curatione harum affectionum aliquid de adstringētibus, quo visceri robur cōseruatur, adhibemus: laborat autem interdum morbo instrumentali, qui non in substantia, sed venis illius obstructis, oritur. ἐμφράξεως causa sunt crassus & tenax humor, vt docemur octauo & vndecimo Methodi, crebroq; hoc malo afficitur, propter copiam permeantis ipsam substantiam, & angustos mea-

tus, vt eſt 8. Methodi. Magnitudinem autem affectionis, febris magnitudo indicat: facile enim obſtructis iſtis meatibus ſequitur putrefactio, vnde febris cōtinua. Indicatio ſemper eſt morbo contraria: Cum igitur adſit obſtructio, apertio per abſtergentia & incidentia craſſos

Abundantia ſubducenda ante obſtructionum apertionem.

ſuccos præſcribitur. Obſeruata igitur recta victus ratione teneamus illud, quod Galenus octauo & vndecimo Methodi præcipit, vt priuſquam remediis, quæ obſtructiones ſoluunt, vtamur, abundantiam vacuemus. Nam niſi id factum fuerit, non modo nihil proficiemus, ſed affectum maiorem pugnantibus ſcilicet inter ſe indicationibus, faciemus. Proinde etſi 13. Methodi, atque alias ſæpe à Galeno doceamur, laborantibus gibbis partibus hepatis per vrinam educēdum eſſe, concauis per alui excretionem, indicante illud ſitu & connexu partium: tamen vbi vitioſi ſucci abundantia eſt, etiam per καθαιρετικὰ & alui deiectionem gibba hepatis expurgantur, vt 7. Meth. docemur.

DE INFLAMMATIONE HEPATIS.

GAlenus decimo, 13. & 14. Medici de natura & generatione inflammationum agit, ostenditq; à sanguinis affluxu eam fieri. Itaq; cum is in hepate redundat, mittente aliqua parte multitudine, qualitate, aut vtroque pergrauata, & recipiente membro, calore, & dolore molestato, etsi per se hepar propter suā substantiam non dolet, tamen dolor ad nothas costas, in quibus hepar alligatur, pertingit, magisque in magna spiratione molestus est, tussi arida spiratio crebra, lingua primum rubra, postea nigricans, sitis vehemens, cum cibi fastidio & vomitu bilioso ac suppressa aluo, &c. Causam cum intelligamus esse affluxum sanguinis, indicantia curationem (videlicet vt reuellamus, & sanguinem educamus) in conspectu sunt. Itaque nisi quid sanguinis missionem vetet, statim eam adhibendam Galenus 13. Methodi consulit, interna in dextro cubito vena secta, atque hac non apparente media vel hu-

merali τὸ ποσὸν vacuationis, redundantiæ modum atque alia oſtendere docet. Victu vtendum tenuiſſimo 11. Methodi præſcripſit, & cauo viſceris inflammato, procedente tempore, vacuandum quoque eſſe per ſuperiora. Initio autem per clyſteres, vt eſt 13. Methodi. Cæterum cum per ſuperiora vacuamus, miſcenda medicamenta cibo. De vſu vero Topicorum, & qualia conueniant, prolixe in curatione Theaginis, & 2. ad Glauconem monemur. Phlegmonem ſæpe præſertim cum membro laborante calore non adhibentur ea, quæ tepent, vel cum in principio humore affluente χαλαστικά admouentur, atque nimium humoris attrahitur, ſcirrhoſa durities conſequitur. Huius duplicem differentiam tradit Galenus 2. ad Glauconem. Exquiſitus ſcirrhus dicitur tumor ſine ſenſu, qui non curatur. Non exquiſitus, qui nondum eſt inſenſibilis. Hunc Galenus ſe in principio ſæpe ſanaſſe ſcribit. Eſt vero morbi in compoſitione cauſa lentus & craſſus humor. Cõmunis indicatio ſeu ſcopus indicatiuus, vt id quod eſt in par-

Scirrhus iecoris.

in partic. euacuetur, 14. Methodi traditur: Methodum autem βοηθήματα ibidē, atque 2. ad Glauconem prolixe docet. Hic vero obſeruetur, etſi ea, quæ extergendi vim atque aperiendi habent, conueniant, tamen vehementer calefacientia, & exſiccantia fugienda, eaque quæ molliendo digerere poſſunt, adhibenda, atq; his aliquid, quod incidat admiſcendum.

DE LIENIS SCIRRHO.

NAtura morbi eſt eadem. Proinde & διάγνωσις non differt, neq; curationes indicatiuæ, cum eadem conferant remedia, & maioris ſaltem minorisque habenda ſit ratio, vt 13. Methodi docemur. Curationem autem tum in iſto loco, tum ex 14. Methodi, & ex 2. ad Glauconem, prolixe cognoſcimus, & inter Topica inprimis ammoniacum cum aceto liquato, non tamen ſine emollientium vſu, commendari intelligimus.

DE HYDROPE.

CVm has affectiones, quemadmodum testatur Galenus, plerumque sequatur aqua inter cutem, hoc loco de hydrope agemus. Tres autem recitantur huius morbi differentiæ. Quarum prima τυμπανίτης dicitur, altera ἀσκίτης, tertia ἀνὰ σάρκα vel ὑπὸ σάρκα interdum etiam λευκοφλεγματία. Consequuntur autem ad iecoris intemperiem frigidam, siue per consensum aliarum partium, dum videlicet non amplius nutrimentum in sanguinem transmutatur, sed vel in pituitosum humorem) quem & flatus consequitur) vel in serosum. Anasarca oritur à pituitosi humoris in vniuerso corpore collectione, in qua totũ corpus intumescit instar spongiæ, ita vt carnes sint emortuo corpori similes, & pressæ digito cauitas oriatur. Ascitis, cum aquosus vel serosus humor inter peritonæum & intestina transiens per venas mesaraicas, quæ terminantur ad intestina, colligitur, & ingrauescente malo ad fœmora tumor progreditur, suntque in ven-

Anasarca.

Ascitis.

n ventre fluctuationes veluti in vtre. Tympanitis est,cum eadem ventris loca spiritu flatuoso replentur, & cum flatu quasi nebulosus humor est, vt testatur Aëtius, ita vt percussus vẽter veluti tympanum sonet. Consequitur hydrops multas ægritudines, maxime vetustas, vt quartanam, etiam podagram, vt est apud Aëtium,& cum acutos morbos sequitur, mala atque lethalis est, vt testatur Hipp. 2. Prog. Disputant autem Medici, cum omnes species eius à δυσκρασίᾳ frigidiore ortum habeant, quænam à maiori proficiscatur. Ex sententia Galeni 4. Aph. 11. concludunt ascitem deteriorem tympanite, quia in hac intemperantia maior, cum flatus non nisi à calore rarefaciente materiam oriatur. Anasarcam etsi his non comparant,tamen hanc frigidiorem intemperiem cõsequi arbitrantur. Quia in ascite sanguis veluti in serosam humiditatem colliquatur. Hipp. autem 4. de ratione victus in acutis, Anasarcam non nisi cum summa difficultate curari asserit. Hancq; sententiam cum Galenus Hippocratis esse ne-

Tympanitu.

Hydrops à morbus acutus lethalu.

In qua hydropis specie maior frigiditas.

get (ait enim Hippoc. Aph. 20. forti ventris fluxione superueniente, ægros à leucophlegmatia liberari) ac totam rem silentio inuoluat, fortasse rectum erit cum Aëtio concludere, qui tympanitem difficilimam curatu esse existimat: vel anasarca à leucophlegmatia discernere. Sed raro vna species sola est, & plerumque huic parti alia membra consentiunt, vt in tympanite ventriculus, in anasarca totius corporis intemperies, non tamen inducunt flatus in hydropem, vt Hippo. loquitur, siccam, nisi hepate fouente, vt in colico morbo apparet. Galenus 14. Methodi ascitis meminit, & eam in numero tumorum præternaturam collocat. Indicationes curatiuas non tradit, victus autem ratio, quæ contraria sit causæ, & detractio materiæ per purgationes indicantur. Nam in ascite & tympanite non mittendus sanguis: In Asanasara tunc, cum ex suppresso sanguine, vt mēsibus, hæmorrhoidibus, &c. (vt est apud Galenum 4. de Ratione victus) oritur. Semper autem purgantibus roborantia admiscenda: Auxilia multa docent

Raro vna species sola.

cent

ent practici, rectum autem auxiliorum
um Methodus. Cum τὸ ξαχέντεσιν adhi-
emus, vniuersam vitiosi humoris eua-
uationem periculosam 6. Aph. 27. do-
emur.

DE DOLORE COLICO, ET INTESTINORVM morbis.

DE huius affectus dignotione atq; curatione, ita luculentur agit Galenus 2. Methodi, vt propemodum superuacaneum sit aliquid hoc in loco repetere. Quatuor autem causas tradit. I. Pituitosum humorem intra coli membranas collectum, qui vẽtrem excruciat & tormina facit. vnde aluus suppressa est, & nausea atq; vomitus molestus. II. Spiritum φυσώδη, à quo tensio atque rugitus sentitur. III. inflammationem, cum qua adest febris, dolor pulsans in ventre, vrinæ retentio, bilis vomitiones, qui nihil leuant, atque internus feruor. IV. mordẽtium humorum collectionem, quam similia propemodum symptomata con- *Causa.*

ſequuntur, ſed tamen mitiora, quam in phlegmone: vrina in ſic affectis acris eſt, & alui deiectiones bilioſæ, agnito malo indicationes curatiuæ patent. Ac cum à craſſo & pituitoſo humore oritur curatio, à Galen. per ea, quæ calefaciunt atq; digerunt, traditur. In his autem vitanda monet ea, quæ non vere digerũt, ſed tantum in flatum diſſoluuntur, & malũ augent. Conueniunt igitur clyſteria ex oleo, in quo adeps anſerinus ſit liquatus, & rutæ ſemen coctum, item caſtorium, vbi ſpiritus φυσώδης cauſam præbet, ſimilis fere eſt curatio. Cucurbita autem magna cum flamma copioſa admota inprimis commendatur. Si ab inflammatione malum oritur & ægri vires valentes ſint, ſanguis mittendus & curatio per digerentia medicamenta perſequenda. Laudat autem fomẽtum ſiccum ex milio, & ea, quæ prius recitauimus clyſteria. Doloris vero, qui à mordentibus ſuccis oritur, curationẽ duarum hiſtoriarum curatione illuſtrat, & vſum ſeui (quo ne vnquam abſque oleo vtatur, Medicos moneo) docet.

Seuum abſq; oleo in clyſteribus non vſurpandũ.

DE

DE DYSENTERIA.

DE alui fluxionibus Methodùs Montani, quæ in expositione secundæ artis Aph. traditur, diligenter cognoscenda est. Sunt autem duplices, vel humorum pituitosorum atque corruptorum, qui vitio ventriculi atque intestinorum, etiam capitis excitãtur, vel cruentæ. Harum vero quatuor differentias tradit Galenus 3. de causis symptomatum. Quarum prima est, in quibus ipse sanguis non per hæmorrhoides, sed ventrem eiicitur. Hoc autem corporibus, quæ non exercitantur, item mulieribus quibus menstrua retinentur, vel membrorum aliquod mutilatum est, vt 5. de Locis affectis videmus, accidit. Hæc fluxio periculo vacat, nisi modũ excesserit. Altera, cum propter hepatis imbecillitatem sanguis, loturæ carnium similis profluit. Hoc malum noctu inprimis molestum est, cum magis incalescit hepar, quia ex caliditate intemperies oritur. Tertia cum melancholicus atque crassus sanguis excernitur. Quarta cum

Fluxus sanguinis, tum differentiæ.
1. Plethora.
2. Imbecillitatis species.
3. Melãcholia.
4. Solutionis

alias sincerus sanguis, alias cõcretus minutim exit cum pure & interioribus intestinorum tunicis à pituita ortis: In hac postrema affectione cum intestina sunt exulcerata. 2. Method. dysenteria nominatur, est & illa ab atra bile, sed lethalis, vt Hip. 2. Aph. 24. & Galenus nos docēt. Porro exulcerantur, vel superiora intestina, vel inferiora. Si pingue quiddam cum abrasionibus excernitur, crassiora intestina affecta esse monstrat, vt tradit Galenus 5. de Locis affectis. Item, Si sanguis supernatet in excrementis. Vbi vero excrementis mixtus est, gracilia intestina læsa iudicamus. Semper autem hæc affectio solutæ vnitati asscribitur, hancque præcedunt mordaces dolores & humores; excernitur autem, vt dixi non modo sanguis & sanies tenuis, vt in hepatica fluxione, verum etiam in progressu mali intestinorum abrasiones. Atque sic quasi tres gradus huius mali constituimus. Causæ sunt aliquando externæ, nonnunquam internæ: Externæ facile patent: Internæ vel pituitæ salsæ, vel bilis prouentus. Nam eam, quæ

Signa exulcerationis superiorum & inferiorũ intestinorũ.

-quæ ab atra bile oritur, lethalem de ſen-
-ntia Hippoc. eſſe audimus. Hic au-
-m monendi ſunt ſtudioſi, ne quibuſuis
-gris deiectionibus deterreantur. Ob
-uandum enim eſt diſcrimen inter a-
-am bilem & ſuccum melancholicum,
-æſertim coctum, qui ſine periculo ex-
-ernitur. Ideo ab Hipp. 4. Aph. 48. lie-
-oſis ſuperuenientem dyſenteriam, bo-
-um eſſe docemur. Curatio in recta vi-
-us ratione magna ex parte conſiſtit.
-luxio autem ipſa auertenda eſt: Itaque
-nguis mittendus. præcipue in inflãma-
-onibus & magnis doloribus. At vbi
-lioſi humores abundant, vel ſalſa pi-
-uita, purgandum eſt. Vomitus etiam
-eceſſarius ex Galeni auctoritate, atque
-rina promouenda. Deinde ad vlce-
-is abſterſionem & conſolidationem ve-
-niendum. Indicatione autem à parte
-ffecta ſumpta, Galenus 4. Methodi, in-
-ferioribus & craſſioribus inteſtinis affe-
-ctis, per ſedem medicamenta iniicienda
-eſſe docet: Gracilioribus vero ea quę ſu-
-perne aſſumuntur, & per ſedem infun-
-duntur. Medicamenta autem ad interna

Succi Melancholici deiectio.

Vomitus & vrinæ promotio probatur.

vlcera Galenus recitat, ex quibus prudenti Medico facile licet conuenientia eligere.

DE LVMBRICIS.

Ἑλμίνθας seu lumbricos inter ea, quæ toto genere sunt prçter naturam Galenus 11. Methodi recenset. Ac triplex eorum statuitur differētia, teretes videlicet, quos στρογγύλους, qui & longi sunt: latos, quos πλατείας & κειρίας nominant, atq; ἀσκαρίδας. Oriuntur autem omnes ex putredine humoris crudi in locis humidis, à calore extraneo, qui corruptionis autor est, frequenter quidem in pueris & adolescentibus, raro in senibus & infantibus. Teretes & longi plerumq; in ilio gignuntur, quia in ieiuno est meatus fellis etsi descendant, atq; ascendant, sicut in recto ascarides: Non enim multū materiæ humidum fertur, ad rectum, & in extremo intestino calor præternaturalis minus fortis est. Quo maiores sunt lumbrici, eo magis noxii. Ideo teretes & longi plurimum obsunt: lati, quos cu-

Teretes & longi ple. ūque in Ilio, Ascarides in recto.

cur-

urbitinos à ſimilitudine ſeminis cucurbitæ appellant atque ita cohærentes & in longitudinem proteſi, vt vnus vermis eſſe videatur minus: minime aſcarides, cum etiam à membris principalib. procul abſint, & in extrema parte inteſtinorum prope muſculum σφιγκτῆρα generentur. Color quoque malignitatem arguit. Si enim albi & vnius coloris fuerint, minus cenſentur mali. ſi diuerſi coloris, deteriores, quia in his putredo maior eſt. Habent autem vermes interdum rationem morbi, interdum cauſę, vt cum alii morbi eos conſequuntur: interdum cum plane ſine omni noxa expelluntur, ſolius ſymptomatis. Cum morbi cenſentur quiddam toto genere præter naturã, quod eſt auferendum, adeſt. Cum cauſæ rationẽ obtinent, conſequuntur morbi, videlicet febres, epilepſiæ conſentiente cerebro, id interdum ita grauiter lęditur, vt ſpaſmo periculoſo, & nõ raro exitiali corripiantur. Interdum tantum vertigo & ſtridor dentium conſequitur. Symptomata exiſtimamus, cum vt excrementa conſiderantur, & ſigni ratio-

In initio febris vermes generari malum.

nem habent. Sic cum in febrium initio eiiciuntur, malum indicant, videlicet putridæ materiæ multitudinem. Sicut & in vigore symptomatice expulsi, eius malignitatem. In declinatione autem cum expulsio critica est, sanitatis spem præbent. Ostendi διάγνωσιν per causas: signa sunt varia, cum ab illis ascendũt maligni vapores, conuelluntur nonnunquã atque contrahuntur interdum quædam partes. Is motus si est in toto, læditur principium, videlicet cerebrum, si in parte, vt cum crura conuelluntur, nerui inferiores. Turbatur somnus, atque vociferantur, quia fit perturbatio in cerebro, & molestia sentitur. Pueri etiam dormientes, quasi cibum vel lac ore attrahunt, quia vermes humiditatem exugunt. Tussis adest sicca, propter consensum spiritualium mẽbrorum cum naturalibus, à quibus putridi vapores attolluntur, qui cum lædunt os ventriculi, adest singultus: cum ad caput ascendũt, pruritus narium oritur, rubent genæ, & quia calor facile reuocatur, mox iterum pallent, interdum quasi deliquium animi

mi

ni ſuboritur. Indicatio communis eſt, vt quod pręter naturam adeſt, remoueatur. Vnde alia inſurgit, vt præparetur materia & viæ. Præparabimus, ſi efficiemus vt deſcendant ſtupefacti aut ſemimortui, vel prorſus emoriantur. Deorſum pelluntur acribus & acetoſis per os aſſumptis. inimica enim vermibus quale eſt oleum non ſunt iniicienda per clyſteria, quia retrocedunt elminthes ad ſuperiora & grauiora ſymptomata inducunt, Ad teretes necandos Gal. lib. 14. abſynthium præſcripſit, latos autem & aſcarides vehementiora medicamenta, cuiuſmodi eſt filix, deſiderare ait. Sedis inflammatæ curationem 13. Methodi attingit, cum non aluum in ea mouendam monet, quia per locum affectum non ſit vacuandum: ſed dignotio facilis eſt, & curatio quoq; cauſa cognita, per ea quæ refrigerant cum quadam aſtrictione:

Clyſteres abſque oleis in vermibus.

Sedis inflammatio.

Vlceris vero hac in parte medicationem 5. Methodi tradit, eam repetere ſuperuacaneum eſt.

DE RENVM AFFECTIONIBVS.

INFLAMMATIO renum cognoſcitur à loco dolente. Dolor autem eſt pulſatorius, quem (vt Aëtius inquit) ſtupor propinqui cruris conſequitur. Vomitus etiam bilis, & vrinæ difficultas, cum aſſiduo mingendi deſiderio, ventriſq; aſtrictione. Scopos curatiuos inflammationis non repetemus. Gal. 13. Methodi venam circa poplitem ſecandam monet, niſi inflammatio ſit recens, vbi reuellendum eſt, & cubiti vena ſecanda, & quæ vrinas prouocant vitanda, quibus locus eſt, cum quieuerint inflammationes, ne inflammationem ſcyrrhus incurabilis aut vlcus ſequatur.

DE CALCVLO RENVM.

SERVNT hic λογομαχίας, qui negant affectionem hanc eſſe morbum in numero abundante, eo quod toto genere præter naturam eſt, & lædat actionem.

Ac

[...]c ſcio, quo pacto controuerſari docti
[...]leant, ſed res, quibus medemur, con-
[...]deremus. In hoc libro notio huius af-
[...]ctionis abſolute non traditur, verum
[...] de locis affectis patet, vbi à colico do-
[...]re, in quo neque ſabulum ſubſidet, ne-
[...]ue lapis, neq; ſanguis, ſed humor quem
[...]roxagoras vitreum appellat, vt in com.
[...]b. de humorib. Hippocratis, docemur,
[...]iſcernit. Modus generationis à Gale-
[...]o quoque, 6. de morbis vulgaribus, vi-
[...]elicet dum quod in renes recens influ-
[...], priori circumdatur, oſtenditur. Hi
[...]ero vt ſcirrho facile deprehenduntur
[...]quemadmodum 15. Methodi docemur)
[...]a & in nephritidas, ſic enim dolorem
[...] calculo ortum appellant, ægre ſolubi-
[...]es incidunt. Materiam etſi prębet victus
[...]atio, vt oſtenditur 14. Methodi, tamen
[...]lerumq; naſcitur cum hominibus huic
[...]ffectioni obnoxiis quoddam vitium,
[...]nde mali prima origo eſt. Effectrix au-
[...]em cauſa eſt renum caliditas, vt doce-
[...]mur 6. de morbis vulgaribus. Indicatio
[...]communis manifeſta eſt: proprie iis,
[...]quæ incidunt, propellunt vias, dilatant,

corpore prius euacuato perficitur: Sed quia in vſu diureticorum ſæpe erretur, hic quædam monebo. Diuretica triplici ratione dicuntur, vel quæ ad copiam vrinæ faciunt, vt vinum tenue, vel tenuitate ſubſtantiæ ſuæ abſtergunt, vt ſemen melopeponum: vel quæ colliquando vel incidendo ſeroſitatem à ſanguine ſegregrant. Et hæc cum ſint calida & ſicca, proprie diuretica cenſentur. Illa vero an in renum affectionibus conueniant, quæritur. Sciendum autem eſt, in præſeruatione nullo modo conuenire, neque proprie neq; improprie dicta, niſi forte quatenus alterant, aut alterando corroborant. Nam ſi fuerint renes calidi aut frigidi, per accidens, quia deducant medicinam alterantem, conuenire dicuntur, atque ſi tunc materia calida fuerit, diureticis frigidis vtendum. Cæterum hic obſeruandum, in medicatione nunquam ea exhibenda, niſi corpore prius expurgato, præſertim ſi materia ſit frigida atque craſſa. Quod ſi non fuerit intemperies in renibus, ſed vitium in compoſitione, & viæ

Diuretica triplicia. 1. 2. 3.

Diuretica in præſeruatione nullo modo conferunt.

viæ nimis amplæ, adstringentibus po-
us quam diureticis vtendum. Si strictæ
mium, per accidens saltem, id est, ra-
one materiæ, quam incidunt, conue-
re existimamus. Itaque in obstructio-
e, dum scilicet aperientia & incidentia
quirimus, illis locus erit. Tutissimus au
m est balnei & lenientium vsus, post
uæ extergentia & siccantia adhiberi
ssunt, vt 10. de com. med. docemur.
alculos autem vesicæ à renibus duce- *Calculi vesicæ à renibus.*
originem, consentaneum est. De cu-
us in puris generatione, videant studiosi
alen. 3. com. de Humoribus.

περὶ Πελατισμοῦ.

Ex inflationum genere est hæc affe-
tio. Eius notionem tradit Galenus libro
4. Causa duplex est, vel naturalis calor
nbecillior, vel humor crassior. Curatio-
em & remedia non difficile est ex Ga-
eni textu elicere. Est autē hic obseruan-
um commune præceptum ferme om-
iū affectionū, quos vitiosus succus cre-
t, vt in fine calefaciētib. & siccātib. (quo
eliquum humoris prorsus absumatur)
tamur. Sarcocœlen autem & hydrocœ-
en chirurgia curandam monet.

DE VTERI AFFE-CTIONIBVS.

INFLAMMATIONIS vteri bis 13. Methodi meminit. Com. autem primo in lib. Hipp. de humoribus notionem per causas atq; signa succincta breuitate docet, dum inquit, vteri inflammatio ex multis causis excitatur, vt ex ictu, vt ex mẽstruis suppressis, vt ex refrigeratione, vt ab inflammatione, vt ex abortu, vt ex partu ægræ edito. Sequitur autem inflãmationem febris acuta capitis, oculorum ac sedis dolor, colli conuulsio, inclinatio in aduersum, stomachi ex consensu dolor: tum vero os vuluæ conniuet, pulsus parui crebrique redduntur. Cum vero inflammatio in abscessum transit, inordinate cum horrore accessiones inuadunt. Exulcerantur etiam sæpe vterus ex difficili partu, aut fœtu extracto, aut corrupto, vel ab acribus medicamentis, aut à fluxu, aut à ruptis abscessibus, atq; interdum in cancrum desinit. Indicationes curatiuæ reliquis inflammationibus communes sunt. Cum

proueniunt & ſanguis affluit, is reuellendus eſt: Reuulſio autem fit, ad partes longinquas. Ideo 13. Methodi Galen. nequaquam inflammato vtero vel putrendo menſes prouocandos monet, venam eam, quæ circa poplitem eſt, vel malleolum, & perpetuo venam è directo aperiendam. Eſt autem in omni curatione inflammationis, non ſimplex, ſed composita ἐπιμέλεια, vt teſtatur Galenus. Topica traduntur 7. de com. med. ſecundum genera, verſibus Democratis conſcripta, & in libro de ſimpl. med. facultate.

DE IMMODERATA VTERI PVRGATIONE SEV HÆMORRHAGIA.

INTERDVM ſine noxa hæc affectio accidit, in ocio & victu abundantibus, nec indiget curatione. Nonnunquam autem hic affectus eſt ſymptoma, ex genere immodice excretorum, non toto genere præter naturam, ſed multitudine vel qualitate. Cauſæ fluxionis ſan-

guinis 5. Methodi recensentur, & sunt à nobis alias relatæ. Ad tres autem reduci possunt, videlicet vt vel ratione virtutis fortis, cum vterus natura sit factus ad expurgandum corpus, vel ratione humoris, quia vel multitudine, vel mala qualitate, acri videlicet & stimulante, vel mẽbri propter vasorum nimiam imbecillitatem, vel compositionem læsi, videlicet apertis vel reseratis aut erosis osculis venarum, accidere statuamus. Magnæ autem noxæ ex erosis venis consequuntur. Cum vero immodice fluens sanguis ἀντισπάσεως indicationẽ præbeat, Galenus sursum reuellendum, cucurbita magna sub mammis defixa, lib. 5. & 13. docet. Quo pacto vero vterus, cum mammis communicet, declaratur 6. de morbis vulg. & 3. comm. de humoribus, text. 30. Variantia humores, præsertim acres, repellentia & adstringentia, item quæ robur addunt, alibi traduntur. Prosunt & ea, quę prouocant lotium & sudorem, vt testatur Galenus lib. 1. de Præcognitione ad Posthumum. Fieri hoc deriuationis causa manifestum est. Sed Medici, qui

Fraternitas vteri cum mammis.

qui tuentur ſententiam Auerrhois, quod diuretica menſes prouocēt, reclamant. Ad dubitationem vero eximendā hoc obſeruetur, Non eſſe deriuandum priuſquam ceſſarit fluxio. Ac Gal. differentiam nos docet, inter generantia lac, prouocantia menſes, & diuretica, quod proprie diuretica calida & ſicca ſint. Hęc autem curatio, nempe per diuretica, recte ad alium morbū muliebrem diſtinctum ab hæmorrhagia, qui ῥοῦς γυναικεῖος dicitur, in quo ſeroſa, non raro corrupta, alba, vel diuerſi coloris exeunt, refertur. Hic igitur vitium humoris inquirēdum, atq; huic ſuccurrendum, & videndum, an retentrix facultas vel expultrix ſit læſa. Videant ſtudioſi curationem Galeni in Bœthi coniuge, pro qua aureos quadringentos accepit.

Auerrhoes vult diuretica menſes prouocare.

Fluxus albus.

DE RETENTIS ET SVPPRESSIS MENSIBVS.

SICVTI Thucydides in bellis & motibus ciuilibus, quę conſilio carent, cōſequi dicit, vt ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ oriantur:

Ita ex breuitate ſapiente ſæpe nobis de paucis multa ſunt colligenda. Galenus vero verbo ἐποχῆς ἐκ μήνων in his libris meminit, dum rationem, quo pacto ſanguis ad vterum cucurbita in pube & inguine defixa deferatur, monſtrat. Cæterum ſuppreſſionis illius quod debet expurgari, cauſam triplicem erudite ſecũdo com. in lib. Hipp. de Humoribus explicat. Ac primam eſſe dicit, expurgantium partium imbecilitatem: alteram, anguſtiam viarum: tertiam, excrementi ipſius vitium. Inbecillitatis cauſam eſſe intemperiem: anguſtiæ obſtructionem vel tumorem præter naturam à defluxione humorum: obſtructionis, craſſitudinem aut tenacitatem humoris, vel cum aliquid velut germen vaſi annatum eſt. Cum autem tot ſint τρόποι ἰάσεως, quot morborum ideæ, cognito morbo per ſuas cauſas non difficile erit indicationes curatiuas atque medicamentorum εὐπορίαν ex aliis libris, inprimis 5. de ſimpl. med. facultate petere.

DE MOLA.

QVaſi ἐν παρόδῳ molæ 14. Metho. meminit, dum affectuũ in numero eſ-
icit, toto genere præter naturam. In
ibus πρῶτος σκοπὸς, videlicet, vt aufe-
ur, tenendus ſit. Id vero cum manu
βραχύτης τῆς θεραπείας, ἀνωδυνία, & ἀ-
άλεια obſeruanda, atque vel omnino,
od præter naturam eſt auferendum,
l ſi id conſequi non poſſumus, ægrum
on lædendum, denique opera danda,
e malum reuertatur. Dignotio huius
fectus 14. de vſu partium traditur, vbi
uo ſubuentaneo molam comparat, &
arnem inutilem & informem eſſe ſcri-
it. 11. de ſimpl. med. facultate, inter ea,
uæ adnaſcuntur recenſet. Cauſam ef-
icientem eſſe caloris imbecillitatem, ſi-
nilitudo de ouis ſubuentaneis oſtendit,
& ab Ariſtotele 4. de Generatione ani-
malium docemur. Materialem autem
explicat Hippocrates libr. de Morbis
mulierum, & ſterilibus, videlicet men-
ſes plurimos, cum pauco ſemine com-
mixtos. Errant igitur Medici, qui mulie-

res accuſant, cum Hippocrates de viril ſemine modico & morboſo agat, & inepte practici multiplices differentias molæ tradunt. Curatio quoq; ex Hippocrate petatur.

DE ARTHRITIDE ET PODAGRA.

ARthritis ſeu morbus articularis nomen generis eſt, à parte læſa ſumptum, vt docemur 2. Methodi. Sic podagra dicitur, cum pedes afficiuntur. Chiragra cum manus. Iſchias cum coxa vel coxendix, &c. Oriri autem has affectiones à fluxione, & referendas ad inflammationes, docemur 6. Aph. 49. Vtimur vero nomine inflammationis generaliter, cum tumor à frigido humore ortus, aſcititio calore præditus eſt, vt docemur 2. ad Glauconem. Porro etſi κτ' πάπος ea perſpicuitate dignotionem atque curationem harum affectionum tradat, vt plane ſuperuacaneum videatur, hoc in loco aliquid referre, præſertim cum nihil pene è libris Methodi præter

pauca, quæ de victus ratione 13. do-
tur, atq; de balnei vsu lib. 10. cap. 20.
ere possimus: tamen cum præstan-
Medici de fluxione ista digladien-
, vt tyrones se rectius ex illorum tri-
expedire possint, quædam monebi-
us. Est autem initio duplex causa ob- *Causa duplex.*
uanda. Vna à loci affecti considera- *Locus affectus.*
one, altera à materia fluente ad locum.
loco affecto semper est εὐπάθεια, quia
firmus & laxus, vel à prima origine, vel
aliis causis, vt labore nimiaque exer-
itatione. Materia plerumq; est pituito *Materia.*
,cui admiscetur calida quædam, à qua
quatur quasi, vt sit fluxioni commoda.
a vero facile digeritur, siue sit bilis, siue
anguis, remanente frigida, ex qua tophi
generantur. Locus à quo fluit frequen- *Locus à quo.*
er, est cerebrum, interdum tamē à ven-
triculo quoq; & intestinis oritur. Vnde
in affectis doloribus ventriculi, quiesce-
re hoc malum videmus: item dolores
colicos articularem morbum sequi. In-
terdum & ab vtero propelli, vt cum non
purgãtur mulieres post partum, vel sup-
primuntur purgationes.

Via siue locus per quē. Fluit autem materia alias per vias patentes, alias obscuras, de quibus non anxie cogitandum, cum ex doctrina Hippocratis sciamus in corporibus omnia esse confluxibilia. *Fernelii opinio non semper vera.* Vir summi ingenii & iudicii censet, à capite tātum, & quidem partibus extra caluariam positis, humores pituitosos & serosos expressos è venis iugularibus ascendentibus, atque ibi collectos defluere, & per summa corporis deorsim ad articulos decurrere, & articulorum membranas, vincula, tendines implere atq; obsidere. Rationes affert, primum quia tumor atq; dolor plerumque percipitur in summitate capitis, & cum descendit, hoc sentire in dorso laborantes. Etsi autem hoc interdum, imo sæpe fieri non negemus, tamen certo constat, multos sine vlla grauitate capitis incidere in morbos articulares, & non raro materiam expelli, superioribus partibus capitis non affectis. Neq; semper per ista loca, cum vt diximus, omnia sunt confluxibilia, ac nullus interdum honor vel rigor sentiatur. Iuuari etiam missione sanguinis. Ergo non esse solam pitui-

nitam vel serosum humorem. Alios
m dolores mitescere à calefacienti-
, alios à refrigerantibus, vt Hippoc.
ph. 27. & Galenus ostendunt. Anim-
ertimus quoque semper in partibus,
æ doloribus corripiuntur, venas tu-
das, quæ eo fieri confluxionem, atque
primi inde materiam, commonstrant.
ibet & locus, non à dolore, sed ab hu-
ore, pulsa videlicet materia foras, &
to tumore mitescit dolor. Nec licet
ndines atq; neruos per consensum af-
i dicamus, propterea malum in caui-
te articulorum non est. Nequaquam *Materiam non esse in neruis.*
item ab neruis absorberi materiam in-
icio est, quod conuulsione non corri-
iantur. Cæterum quod tophi reperiun- *Tophi in membranis.*
ur in membranis, eo fit, quia partes cale-
actæ protrudunt humores ad membra-
as, calidis quidem erumpentibus, re-
nanentibus crassis. Ex his vt arbitror, di- *Podagra nõ sua natura incurabilis, sed vitio ægrorum & imperitorũ.*
gnotio vera harum affectionum perspi-
cua est, & manifestum, nequaquam eas
sua natura esse incurabiles: Verum quod
raro curantur vel propter intemperan-
tiam ægrorum fieri, vel quod mala for-

tuna vtuntur & in imperitos Theſſalos, qui nunquã vſurpantes illud quod Plato dicebat τὸ ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, vno remedio ex Ciconia, aut Alchymicis fumis petito, ſi forte ſemel atq; iterum tempeſtiue adhibitum ſucceſſit, ſe omnes ſanare poſſe iactitant, atq; ſe magiſtros huius curationis, ignari naturæ fluxionis & humoris profitentur. Verum non facile eſt, vt Galenus ait, reuocare ab errore eos, qui ſe ſectæ alicuius ſeruituti addixerunt, & experientiam atq; rationem ex æquo arti conferre neſciunt. Falſæ enim opiniones animos hominum præoccupantes, non ſolum ſurdos, verum etiam cæcos faciunt, vt idem inquit. Nos hæc bonis ingeniis non ambitione, aut κενοδοξίᾳ elatis ſcripſimus, atq; iis grata & vtilia futura ita optamus, vt ſperemus & confidamus. Ne autem inualeſceret temeritas & vanitas ſupra veritatem, τὸ ἐμὸν μέρος, vt puto pręſtiti. Quod effecerim haud ſcio. Voluiſſe me, & quod habui optimũ dediſſe, certus ſum, atq; ſi bonitas aliorum iſta ſuperabit, vt non dubito, ex animo lætabor, & communi bono gratulabor.

Conclusio.

De

De vulnerum, vlcerum, tumorum præter naturam, & febrium dignotione, & curatione, cum doctrinam integram & absolutam in his libris habeamus, non debuimus semel studiosis recte proposita, mutata quasi forma Orationis repetere. Et Deo volente, in nostra Methodo Therapeutica hæc diligentius explicabimus, ac morborum partium curationem, si vita suppeteret, peculiari libro tractabimus.

FINIS.

tuna vtuntur & in imperitos Thessalos, qui nunquã vsurpantes illud quod Plato dicebat τὸ ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, vno remedio ex Ciconia, aut Alchymicis fumis petito, si forte semel atq; iterum tempestiue adhibitum successit, se omnes sanare posse iactitant, atq; se magistros huius curationis, ignari naturæ fluxionis & humoris profitentur. Verum non facile est, vt Galenus ait, reuocare ab errore eos, qui se sectæ alicuius seruituti addixerunt, & experientiam atq; rationem ex æquo arti conferre nesciunt. Falsæ enim opiniones animos hominum præoccupantes, non solum surdos, verum etiam cæcos faciunt, vt idem inquit. Nos hæc bonis ingeniis non ambitione, aut κενοδοξίᾳ elatis scripsimus, atq; iis grata & vtilia futura ita optamus, vt speremus & confidamus. Ne autem inualesceret temeritas & vanitas supra veritatem, τὸ ἐμὸν μέρος, vt puto pręstiti. Quod effecerim haud scio. Voluisse me, & quod habui optimũ dedisse, certus sum, atq; si bonitas aliorum ista superabit, vt non dubito, ex animo lætabor, & communi bono gratulabor.

Conclusio.

De

De vulnerum, vlcerum, tumorum præter naturam, & febrium dignotione, & curatione, cum doctrinam integram & abſolutam in his libris habeamus, non debuimus ſemel ſtudioſis recte propoſita, mutata quaſi forma Orationis repetere. Et Deo volente, in noſtra Methodo Therapeutica hæc diligentius explicabimus, ac morborum partium curationem, ſi vita ſuppetet, peculiari libro tractabimus.

FINIS.

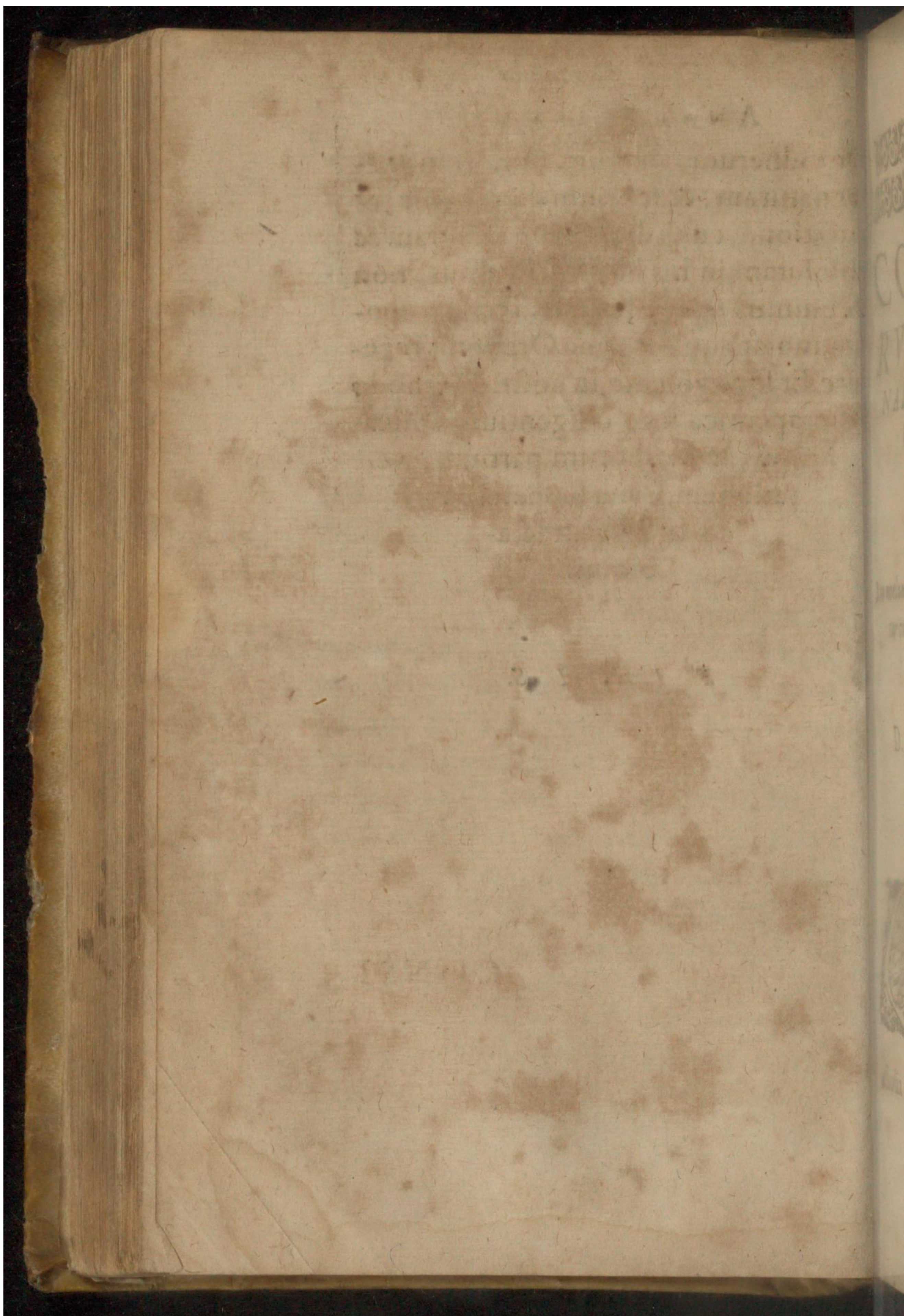
tuna vtuntur & in imperitos Thessalos, qui nunquã vsurpantes illud quod Plato dicebat τὸ ἐαν̀ θεὸς ἐθέλῃ, vno remedio ex Ciconia, aut Alchymicis fumis petito, si forte semel atq; iterum tempestiue adhibitum successit, se omnes sanare posse iactitant, atq; se magistros huius curationis, ignari naturæ fluxionis & humoris profitentur. Verum non facile est, vt Galenus ait, reuocare ab errore eos, qui se sectæ alicuius seruituti addixerunt, & experientiam atq; rationem ex æquo arti conferre nesciunt. Falsæ enim opiniones animos hominum præoccupantes, non solum surdos, verum etiam cæcos faciunt, vt idem inquit. *Conclusio.* Nos hæc bonis ingeniis non ambitione, aut κενοδοξία elatis scripsimus, atq; iis grata & vtilia futura ita optamus, vt speremus & confidamus. Ne autem inualesceret temeritas & vanitas supra veritatem, τὸ ἐμὸν μέρος, vt puto prę stiti. Quod effecerim haud scio. Voluisse me, & quod habui optimũ dedisse, certus sum, atq; si bonitas aliorum ista superabit, vt non dubito, ex animo lætabor, & communi bono gratulabor.

De

De vulnerum, vlcerum, tumorum præter naturam, & febrium dignotione, & curatione, cum doctrinam integram & absolutam in his libris habeamus, non debuimus ſemel ſtudioſis recte propoſita, mutata quaſi forma Orationis repetere. Et Deo volente, in noſtra Methodo Therapeutica hæc diligentius explicabimus, ac morborum partium curationem, ſi vita ſuppetet, peculiari libro tractabimus.

FINIS.

CONSI-

CONSILIORVM MEDICINALIVM IOANNIS Cratonis à Kraftheim

LIBER VII.

In melancholia hypochondriaca, qua tentabatur vir complexionis Melancholicæ annorum quadraginta,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM I.

VAMVIS multa ſint vitia de quibus conqueritur vir egregius, nullum tamen eſt, de quo magis eſſe ſollicitus debeat, quam de melancholia hypochondriaca, cum inde o-

mnia fere mala prodire videantur. Hoc autem symptoma cũ sit imaginatio deprauata, necessario deprauatur frustrata facultate imaginatrice, ob permixtionem vaporis melancholici cum spiritibus animalibus, cuius vaporis copia vigiliæ quoque oboriuntur. Hic autem vapor non in capite generatur; sed ab hypochondriis sursum in caput attollitur.

Causa hypochondriaca.

Generatur autẽ in hypochondriis ex materia melancholica, quæ cum sit opus quoddam præter naturam, necessario sequitur sanguificationem, tum labefactata facultate ob intemperiem calidiorem, tum impedita propter obstructionem venarum Iecoris, quæ obstruuntur à materia pituitosa, crassa, dura, lenta & viscida, quæ sequitur læsam ventriculi chylificationem, labefactata facultate ob intemperiem frigidam, nec non frustrata ob errorem externum, ob prauam scilicet viuendi rationem. Vnde reliqua quoque symptomata excitantur.

Hæc autem cum ita se habeant, curationis

tionis ratio ſic erit inſtituenda, vt materia quæ facit obſtructiones, emolliatur, attenuetur, incidatur, ac detergatur, vniuerſum corpus purgetur & euacuetur, Iecur refrigeretur, & ventriculus calefiat, atque vniuerſus corporis ambitus attemperetur. Interim tamen virtus non erit negligenda. Quod negocium quam arduum ac difficile futurum ſit, norunt illi, qui huiuſmodi vitia, & præſertim inueterata tractarunt. Quod ſi huic difficultati accedat inobedientia, nihil certi poſſumus polliceri. At ſi optimis præceptis parere voluerit, multa quidem polliceri poſſumus, & reuera præſtabimus. De cuius optima voluntate, quemadmodum non diffidimus, ob id præſidiorum materiæ ſunt proponendæ. Atque vt de re Chirurgica primo loquamur, laudamus vt ſanguis primo euacuetur, ſecta vena iecoraria cubiti dextri, dein hirudinibus hæmorrhoidibus applicatis, ſanguis in ea quantitate detrahatur, quam virtus ſuſtinebit. Cauteria vero duo vt fiant non improbamus, verum ſuademus vt vtrunque inuratur, cum

Indicationes.

Prognoſticon.

Vena ſectio.

Cauteria.

materia, quæ in ventre inferiori gene-ratur, per ea euacuari debeat. Et quæ sursum tendit, deorsum sit reuellēda. Vt vero hæc tuto administrari queant, sua-demus vt leniatur aluus cum melle ro-sarum solutiuo & Manna. Electuario le-nitiuo & Manna. Præparetur vero cum brodiis alteratis, cum iis, quæ vim ha-bent attenuandi, & emolliendi, cuius-modi sunt cichor. borrago, quinquefo-lium, capillus veneris, malua, vbi vero præparati fuerint humores, tunc purga-bitur corpus cum infusione ellebori ni-gri, & mellis rosarum solutiui. Purgato corpore semel atque iterum si opus fue-rit, ius galli non admodum antiqui sum-mopere laudamus, quod tamen para-tum sit cum borrag. quinquefolio, agri-mon. radicibus altheæ, & filicis maris. His nonnihil Chynæ addi potest, si bo-na habetur, sin minus, modicum salsæ ac ligni. Hinc vero alternis diebus vel ter-tio quoquo die adhibeantur ea, quæ vim habent humorem melancholicum edu-cendi, veluti est Epithymus, polypodi-um ac sena, vel huius loco exhibeatur sy-rup.

Lenientia. *Præparantia.* *Euacuantia.* *Decoctum galli.* *Melanagoga.*

sup. de polypodio. Quod si serum optime paratum haberi posset, alternatim, nunc ius, nunc serum esset exhibēdum, dummodo alternis diebus, vel tertio quoquo die euacuans aliquod medicamentum exhiberetur. Theriaca vero non noua, neque admodum antiqua potest exhiberi. *Topica.* Extrinsecus vero laudabitur stillicidium ex oleis, quæ vim habent calefaciendi, si ventriculo admoueantur ac instillentur. Epati vero vt admoueantur refrigerantia, non improbamus; Imo si obseruentur obstructiones insignes, non tantum ex Cichorea laudamus Diachylon, sed etiam Ceratum sa- *Diachylon è cichorea.* crum: Imo ad synapismata licet deuenire. Inter cætera vero summopere probatur balneum aquæ dulcis recta cum ra- *Balneum aquæ dulcis.* tione administratum, quibus recta victus ratio adiungenda. Aer itaque in a- *Aer.* ctiuis sit temperatus, in passiuis vero ad humidum potius, quam ad siccum vergat. Panis sit optime fermentatus, & sit *Cibus.* ex optimo frumento, & spongiosus: Carnes sint laudabiles: Probantur oua recentia: Inter olera laudantur, borrago,

buglosſ. lactuca, & quæ ſunt huius generis. Acetaria item ſint ex borrag. cichorea, & cocta potius, quam cruda. Inter fructus laudantur amygdalæ dulces, & ſi refrigerantibus vtatur, parce admodum fiat.
Potus. Vinum ſit medicatum, quare hoc tempore parari poteſt ex multa borragine, buglosſ. meliſſ. quinquefol. malua, althea, agrimon. &c. radicibus capparorum, cum modico Salſę ac ligni. Somnus ſit paulo conſueto longior; atque vt prouocetur, conuenit vſus lactis amygdalarum dulcium, lactuca cocta ante cœnam, ſuffumigium ex decocto capitum papaueris & lactucæ. Ablutio etiam capitis ex lacte recenter ex vberibus excepto. Vrgente neceſſitate ſemina papaueris albi, Syrup. de papauere, Philonium, & quæ ſunt eius generis adhiberi poterunt. Exercitium non ſit vehemens, & ſit ante cibum aluo inanita. Quare laudamus peregrinationes, aluum mollem & fuſam habeat, ſi minus, arte prouocetur. Venere, ſi vxorem habet, parca vtatur. Animi vero curas, & ſollicitudines longe propellat. Et hæc ſunt, &c.

In

In melancholia hypochondriaca, anhelitus difficultate, & vrina sabulosa,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM II.

MElancholia hypochondriaca, cum sit illa, quæ hoc tempore Illustriss. Virum valde sollicitat, præter quandam anhelitus difficultatem, & vrinam sabulosam, videndum est, quænam sit horum affectuum præcipua causa, vt curatio recta quadam ratione institui possit. Atque vt de Melancholia primo loco loquamur, non est dubitandum, quin timor & tristitia sint affectus imaginationis deprauatæ, quæ deprauatur frustrata facultate, ob errorem externum, qui nihil aliud est, quam vapor quidam melancholicus, qui cum spiritu animali suapte natura æthereo commiscetur; quo fit vt obscura quadam caligine perfundatur. Vaporem autem melancholicũ in capite generari, non est existimandũ; sed à par- *Causa melancholiæ hypochondriacæ.*

tibus internis, vtpote ab hypochondriis ſurſum in caput, & ab humore melancholico excitari, qui generatur ob inſignem Iecinoris caliditatem, quæ plurimum quoq; adaugetur, propter obſtructionem venarum, quæ alimentum à Ventriculo ſuſcipiunt, ſanguine in illis craſſiore facto, quod mirum non eſt, propter multas cruditates, quæ in ventriculo generantur, ob ineptam & importunam viuendi rationem; Quare nec mirari quiſpiam debet, ſi ex inſigni flatuum copia tunicæ illæ extendantur, quo motu tanquam obiecto communi, acerbo, & inſuaui, ſenſibilis facultas excitata, dum eiuſmodi obiectum percipit, ſenſationem efficit corruptam, quo fit, vt obiectum hoc ſenſui communi oblatum, ad appetitum ſenſitiuum transferatur, à quo tanquam à re moleſta cum refugiat, dolor excitatur. Et quo iniucundius eſt illud obiectum, eo vehementiorem fieri dolorem putare debemus.

Dolor vnde.

Eructationes vnde.

Fit etiam propter illas cruditates, quę in ventriculo generantur, vt flatus excitentur,

entur, vnde eructationes; & quoniam erositas illa copiosa, quæ in ventriculo eneratur, in omentum defertur, hinc murmura & strepitus illi. *Vnde murmura.*

Quod si spectemus materiam pituitoam, quæ à ventriculo ad renes transmititur, si illorum caliditatem consideremus, non erit difficile vrinæ calculosæ causam reddidisse.

Et quia fœces paucas & cum difficultate excernit, in aliam causam non est referendum, quam in intestinorum siccitatem & flatuum copiam. Anhelandi vero difficultas non aliunde proficiscitur, quam à materia, quæ vias spiritus angustiores reddit, quæ materia à capite in pectus præcipitatur, atque in eo fortasse generatur, tum labefactata facultate, ob intemperiem humidam, tum frustrata ob errorem externum. Etenim cum succus crudus & imperfectus in ventriculo generetur copiosus, vix fieri potest, quin maior copia nutrimenti in caput attollatur, quam gubernari possit, vnde materiæ excrementitiæ quamplurimæ generantur, ex quibus destillationes. Hi sunt

affectus, & horum omnium causæ, à quibus indicationes sunt desumendæ. Atque vt à causis primum exordiamur, pro viribus studēdum est, vt materia ex qua flatus excitantur, & cuius causa obstructiones fiunt, prius præparata euacuetur & penitus absumatur, vt errata in viuendi ratione corrigantur, & serositas illa in omento existēs exsiccetur, renes, pectus & caput expurgentur; deinde, si opus fuerit, caput exsiccetur. Intestina humectētur, & omentum calefiat, & exsiccetur, Iecur & renes refrigerentur, & virtus nedum partium, verum etiam totius conseruetur. Sed omnia hæc præstare non solum est difficile, sed fere impossibile. Quandoque indicantia & plurima habemus, & inter se pugnantia. Præterea quis est ille, qui serositatem in omento existentem euacuare, aut exsiccare possit? Sat igitur fecisse videbimur, si ventriculi aut hypochondriorum dolores mitigemus, ne vehemētiores fiant. Neq; id cōsequi poterimus, nisi Patiens Illustriss. se mandatis Clarissimorum virorum obedientem præstiterit. De cuius optima

Prognosticum.

Indicationes.

Serositas in omento exsiccari non potest.

ptima voluntate, quoniam non dubi-
mus, ob id ad præſidiorum materias
eſcendemus. Atq; vt de re Chirurgica *Cura.*
rius loquamur, ſi ſanguis aliquo modo *Phlebotomia.*
eccabit, vel habebit rationem cauſæ
ne qua non, euacuabitur. Quantita-
em docebit vis indicantis, & robur per-
nittentis; Locum per quem euacuan-
us ſit, quantum coniectura conſequi
oſſumus, eſt vena iecoraria cubiti dex-
ri. Modum docebit ſanguinis reſiſten-
ia: quo enim craſſior eſt, eo foramen la-
ius fieri debet. Quando vero agen-
lum ſit cognoſcitur ex præſentia indi-
antis, & abſentia prohibentis. Vt vero
nateria, quę in caput attollitur, & à capi-
e ad pectus deſtillat, ad commodiorem
ocum auertatur, probamus vt duo fiant *Cauteria.*
uteria; alterum quidẽ in crure dextro,
lterũ in brachio ſiniſtro. Et ſi forte fuiſ-
ent excitata, conſeruentur. Frictiones *Frictiones.*
artium extremarum, ſi quando corpus
xercere non poteſt, adhibeantur. Pluri-
mum namq; ad materiã auocãdam pro-
deſſe poſſunt. Vt vero hæc tuto admini-
ſtrari queant, corpus erit mundandum;

Lenientia. Quare leniatur aluus cum melle roſar. ſolut. & Manna, vel caſſia & Elect. leni-
Præparantia. tiuo. Deinde præparetur materia cum mell. roſar. ſimpl. vel Oxymel. abſq; diluto. Vbi præparata fuerit materia, purgabitur corpus cum diluto Agarici, Fol.
Euacuãtia. Senæ & Epithymi: Quibus licet addere Mel roſar. ſolutiuum cum ſyrupo roſ. ſolut. Et ſi vnica purgatio non ſufficit, iterum præparanda erit materia, cum ſyrupo de Beton. de pomis ſimpl. & Cichor. & alternis diebus, vel ſingulis tribus, capiat ſyrupum aliquem purgatorium, vt eſt de pomis compoſitus, de polypod. vel Epithymo cum ſyrupo de Cichor. Ex his autem ſyrupis cum 3. vel 4. ſumpſerit, iterum purgabitur corpus, cũ diluto Agarici & veratri nigri vel Epithymi, prout hoc vel illud magis ſuſtinere videbitur; Hisq; addatur mel roſ. ſol. & ſyrupus de polypodio. Vel ad pillulas Cochias cum Elleboro confugere licebit, quæ tamen cum maſticinis corrigãtur. Corpore exquiſite purgato, caput ſternutatoriis purgabitur. Primo qui-
Errhina. dem leuioribus, veluti eſt ſuccus maioranæ

ſanæ, radicum Betarum, deinde ad validiora erit confugiendum, veluti eſt decoctũ Cyclaminis, ſuccus hederæ, myrrhæ, cumini, quibus etiam addere licet duplum medullæ cucumeris aſinini, quæ trita & lacte muliebri, vel caprillo macerata, & ſubacta, atque in collyria redacta, licet adminiſtrare, præſertim ſi caput repletum eſſe videbitur. Interim vero decoctum Salſæ & Chinæ cum borragine eſt exhibendum, vt obſtructiones penitus auferantur, & materia excrementitia exſiccetur, & abſumatur. *Decoctum ſalſæ & Chinæ.*

Doſis autem non præſcribitur, quia pro tolerantia patientis eſt inſtituenda. In quo decocto adminiſtrando, ea ſemper cautio eſt adhibẽda, ne iecur incaleſcat, quod ex vrina & ſiti facile cognoſcitur. *Cautio in decocto chinæ & ſalſæ adhibenda.*

Quo tempore vtetur decocto, victus ſit mediocris: ſubtrahatur enim tertia pars illius cibi, quo alias vti conſueuit. Potus ſit vinum tenuis ſubſtantiæ, & in pauca quantitate, & ſingulis decem diebus vtatur aliquo purgante. *Potus.*

Quod ſi ſudor illæſo capite quandoq; euocabitur, non erit præter rationem, idque inſtrumentis ap- *Sudor.*

positis & accommodatis. Et quo tem-pore ſudabit, muniatur iecur vnguento ſandalino, vel ſucco Cichoreæ, cum modico aceti, penetrationis gratia; Renes vero vnguento Roſar. Meſ. vel refrigerante Galeni. Atq; vt ſeroſitas illa quæ murmura facit, ſi fieri poteſt elidatur, ac penitus abſumatur, & partes illæ roborentur, non improbamus ſtillicidiũ illarum aquarũ ſulphurearũ, nec luti administrationem, ſi forte aderit, qua in re illud eſt cauendum, ne oblædatur iecur; quod facile ſuccedere poterit ſi inſtrumentum habebunt accommodatum, quod tanquam paries quidam & vallum diſtinguat regionem vnam ab altera. Locus vero vbi adminiſtrandum eſt ſtillicidium, ſit paulo infra ventriculi regionem, atq; poſt ſtillicidium, aut luti adminiſtrationẽ. pars illa foueatur Cerato aliquo, quod vim habeat calefaciẽdi & exſiccandi, veluti eſt ſacrum, vel ex pulueribus & liquorib. calidioribus & ſicciorибus, cum modico ceræ paratum. Eodẽ modo caput erit exſiccandum, ni forte cum capitis humiditate fuerit coniuncta cali-

Stillicidium aquarum thermaliũ.

Ceratum à ſtillicidio applicandũ.

aliditas; quia tunc exſiccantibus qui-
lem; ſed frigidis, aut minus calidis erit
gendum. Veluti ſi paretur lixiuium ali-
quod, cum fol. Roſar. Beton. cum agaric.
adic. filicis maris, fol. ſalicis, & huiuſ-
nodi aliis. Quod quidem ſtillicidium
ibraſis capillis, fiet in ſutura coronali.
Poſt huius adminiſtrationem, eodem
nodo pars illa Cerato, quod eãdem vim
habeat, muniatur. Tempus vero oppor-
unum adminiſtrandi ſtillicidii erit ieiu-
no ventriculo. Et quia gutta cauat lapi-
dem, non vi, ſed ſępe cadendo, ob id plu-
ibus diebus hæc alterantia erunt vſur-
panda, & quam diu indicantis pręſentia
poſtulabit. Ne vero materia ita facile à
capite ad pectus delabatur, noctu ad eam
intercipiendam probamus, vt ſub lin-
gua detineat ſacch. roſ. antiquum cum
bolo Armeno permixtum, aut cõfectio-
nem illam, quam Diacodion appellant,
aut Diatragacanthum. Vt vero materia
quæ in pectore exiſtit educatur, medi-
camentum aliquod probatur, quod vim
habeat incidendi, detergendi, conco-
quendi, & ſtomachicum exiſtat, cuiuſ-

Saccharum roſatum antiquum.

modi erit, ſi paretur ex melle optime de
ſpumato, cum modico aceti, vel ex oxy
melle ſimplici cum penidiis, vel ſaccha
ro violar. & Diatragacantho miſtura, &
Caput roborantia. ſub lingua detineatur. Peracta purgatione ad caput & partes inferiores roborandas habeat in frequenti vſu aliquod genus conſeruæ, vt eſt Conſerua Beton. cum ſaccharo Roſar. vel Borrag. vel cõſeruæ de Cichorio tempore æſtatis. Frigidioribus diebus, nonnihil etiam Theriacæ, vel alicuius magnæ confectionis admiſcere licebit. Verum omnis medicatio vana & irrita eſt futura, niſi recta &
Victus ratio. diligens viuendi ratio adiungatur. Quare cibaria habeant vim attenuandi, & flatus diſcutiendi, & ſint facilis coctio-
Cibus. nis, atq; inter cibum & potum par ſemper ratio ſeruabitur. Carnes itaque laudabiles & oua ſorbilia probantur, nec non fercula, quæ ex his parantur; quæ condiri poſſunt cum ſpeciebus paratis ex Coriandro & Saccharo, pro guſtus iucunditate: Acetariis potius coctis, quam crudis vtatur, & potiſſimum ex Borrag. Cappar. & Cichor. Inter fructus
lau-

ludantur amygdalæ dulces, piſtacea, & in ſecūda menſa, vel diacydoniten cum coriandro confectum; vel pulu. Coriandri cum modico ſaccharo, vel aliquod aliud, quod flatus diſcutiat, & os ventriculi roboret, vſurpabit. Potus ſit vinum maturū, non potens: ſed mediocre, non nigrum, ſed rubeum; & in pauca quantitate. *Potus.*

Somnus ſit moderatus, à meridiano caueat, niſi forte noctu vigilauerit. exercitium laudatur; ſed ante cibum aluo inanita, ſedes quotidie procurabit, & ſi natura fuerit auara, iure paſſulato, & in quo pruna damaſcena admodū dulcia, vel caricæ pingues & dulces, incoxerint, prouocetur: pro quo paſſulæ & pruna, & caricæ, deuorari debent, neq; ſemel id agendū, ſed pluries, donec aluus lubrica fiat. Huius loco probatur etiā brodiū caulium vel betarū, vel mercurialis, cum oleo & ſaccharo ſæpius adminiſtratum. His enim leuioribus aluus erit mollienda, ſi opus eſſe videtur, in reliquis verò rebus non naturalibus, optime quoque ſe gerat. Et hæc &c. *Somnus.* *Exercitatio.*

In hypochondriaca paßione, pro quodam consiliario Marchionis,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM III.

HYpochondriaca paſſione te laborare ita certum eſt, vt nulla egeat demonſtratione. Indicant hoc grauitas circa hypochondria, flatus, & eructationes nidorulentæ, acrimonia recrementorum, rugitus in latere ſiniſtro, & vaporum magna ad cerebrum eleuatio. Quæ partim ex obſtructione alui, partim etiam Lienis, à ſanguinis craſſitie proficiſcuntur, vt autem fiat effumatio obfuſcans cerebrum, neceſſum eſt, ſubeſſe calorem aſſantem humorem craſſum in meſenterio, aut venis meſaraicis. Quod ſi (vt Diocles aſſerit, quẽ Galenus imitatur) eſſet oris ventriculi inferioris, quod inteſtinis cõtinuatur, inflammatio adeſſet, febris continua, & ad multos annos malũ hoc minime protraheretur. Hinc cõſtat myrachialem paſſionẽ nihil aliud eſſe,

Signa hypochondriaca.

Cauſa.

Myrachialis paſſio quid.

ſſe, quam intemperiẽ meſenterii & venarum, agentem in ſanguinis craſſitiem, lienem obſtruentem, ex qua effumationes obſcurantes cerebri actiones reſultant. Eſſentia itaque affectionis per ſuas cauſas cognita, facile curationis via inuenietur. Eſt ergo intemperies calida, quę ſibi ſiccitatem aſſociat, emendanda, & flatus diſcutiendi, atque obſtructio lienis aperienda, & cerebrum roborandum, ne exhalationes recipiat. Verum cum hic affectus ſit circa partes concoctioni inſeruientes, optima victus ratio eſt inſtituenda, & medicamenta quæ nullam vim inferunt, præſcribenda, prętertim cum ob alui adſtrictionem continuam aluum ducentia exhibenda ſint. Series autem curationis hæc erit: Primo leniatur aluus, deinde tollatur obſtructio lienis leuiter aperiẽtibus, poſtea extinguatur intemperies meſenterii, & venarũ meſaraicarum: poſtremo addatur robur membris affectis. Quæ omnia hoc autumnali tempore ſubſequẽtibus perficientur. Primo die capiat Diacathoiconis ℥j. cum aniſi puluer. ℈j. & imme-

Scopi curatiui.

Diæta.

Curatio.

Potio leniẽs.

diate hauriat aquæ Cichorii, vel Endiuiæ, vel bugloss. aut borrag. ℥ iij. vel commisceantur simul & fiat haustus. Demum 2. 3. 4. & 5. die omni mane sumat leuiter aperiens:

Potio aperiens.

℞. Syrup. Capill. ven.
Byzantin. an. ʒ vj.
Aq bugloss. ℥ iij.

Misce, pro vna, & sic pro quatuor vicibus. Sexto die sumat medietatem subscripti decocti, alteram partem die septimo mane quatuor horis ante prandium:

Euacuans.

℞. Rad. polypod. m j.
Herb. mercurial. m. j.
Flor. bugloss.
Violar. an. p. ij.
Passular. ℥ j.
Sebesten. nu. xii.
Anisi ʒ j ß.
Medull. sem. carthami.
Fol. senæ an. ℥ j.

Decoq. in s. q. aq. ad medietatis consumptionem lege artis, & coletur:

℞. Colaturæ ℥ viij.
Syrup. rosac. solut. vel de tribus ℥ iiij.
Misce.

Misce, fiat potio pro duabus vicibus.
Roboranda autem sunt membra affecta,
atq; flatus discutiendi. Non sunt sumenda
quæ corpus siccant, neq; subsequens
electuarium indies assumendum, nisi
interpositis aliquot diebus, vel necessitate
vrgente:

℞. Anisi vnius coopturæ ℥j. *Electuariū.*
Specier. diarrhod. abb. ʒj. ß.
Cortic. citri. ʒj.
Margaritar. præparat.
Flor. buglosſ.
Melissophyll. an. ʒß.
Sacchar. rosac. ℥ij. ß.
Misce,

Et cum syrupo de pomis fiat Electuarium.

Temporibus, si sit magna effumatio:
applicetur aqua plantaginis cum aceto
rosaceo. Assumantur alimenta, quæ non *Victus ratio.*
siccant vehementer, neq; exhalant, neq;
atram bilem gignunt, qualia sunt, quæ
cum aromatis, multa pinguedine, & oleo cōficiuntur, item fumo & aëre exiccata, caseus & lacticinia. Ex vsu sunt, carnes omnes, exceptis ferinis, & præsertim

ſi fuerit incocta borrago. Proſunt poma cocta, & incocta, paſſulæ, ceraſa, lactuca. Iuſcula in pauca ſumantur quantitate, alias ventriculi fluctuationẽ pariunt. Cremor ptiſanæ eſt vtilis. Eſt autem animus fabulis, cantu, inſtrumentis muſicis exhilarandus, præſertim à paſtu ab omnibus curis & cogitationibus arcẽdus, obeſt & ira mirum in modum: Tribuatur quoq; corpori quies repleto ventriculo: Sunt & pedes ſæpius lauandi ex chamomilla, & violaria. Conficiendum & balneum aquæ dulcis ſingulis ſeptimanis bis, quinq; horis à prandio. Anno 69.

Affectus animi.

Lotio pedũ.

Balneum aquæ dulcis.

In melancholia, vertigine, & muſcis ante oculos apparentibus,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM IV.

CVm Nobiliſſimus patiens multo tẽpore, aſſiduoque ſtudiis operam dediſſet, factum eſt, vt non ſolum ventriculus, cerebrumque debilia redderentur, verum

erum etiã totius corporis actiones ma-
e celebrarẽtur. Quorum cauſa crudita- *Cauſa.*
es in ventriculo genitę ſunt, quæ omniũ
nalorum, de quibus cõqueritur, in cau-
a fuerunt. Quia dum attrahuntur à Ie-
ore, obſtructiones fiunt, quæ Iecur cali-
lius, quam par eſt, reddere valent: vn-
le fit, vt humor melancholicus produ-
atur, à quo cum vapores eleuentur, &
d cerebrum perueniãt, melancholicos
ffectus producant. Cum vero in ventri-
culo cruditates illæ detinentur, ab eis ſi-
militer eleuantur vapores, qui petentes
caput miſcentur cum ſpiritibus animali-
bus, qui in anterioribus cerebri ventri-
culis reperiuntur, vertiginem efficiunt,
& cum portio quædam eorum vaporum
ad oculos aliquando perueniat, fit vt
muſcas quaſdam ante eos volare ſibi vi-
deatur. Pro curatione ſcopi eſſe debent, *Scopi cura-*
ventriculum calefaciendo & exſiccan- *tiui.*
do corroborare, cauſam obſtructionum
remouere, vapores vt caput petunt, re-
uellere atque intercipere, habita prius de
toto prou dentia. Nec deſperamus hos *Prognoſtica.*
ſcopos impleri poſſe, quia ad eam vehe-

mentiam intemperantiæ illæ non deuenere, vt beneficio medicamentorum in pristinum statum fere reduci non possint. Facile etiam erit remouere causam obstructionum illarum. Quare quod ad Chærurgiam semper obseruet, vt hæmorrhoidas quas innatas habet, fluere permittat, & in hoc autumno, in quod tempus tota medicatio differenda est, si clausæ erunt, per hirudines aperiantur: nec alia erit per venas sanguinis missio. Paretur præterea in crure dextro cauterium, quod valebit vapores illos reuellere. Et hæc quoad Chærurgiam. Leniatur aluus cum Diacatholicone & speciebus Hieræ, & preparentur humores cum Syrupo de Beton. & melle rosar. & expurgentur cum Rhabarbaro Agar. fol. senæ, Polypod. infusis in decocto fructuum & florum. Iterum præparentur cum syrupo de fumaria compos: & de cichor. simplici. cũ decocto Borraginis, Ceterach, Agrimon. Meliss. & Betonicæ & iterum expurgẽtur cum Agarico, Helleb. nigro, additis Epithymo & sena, cui, si placuerit, magis bolus quam potus poterit exhiberi,

Hæmorrhoides. *Cauteria.* *Lenientia.* *Præparantia.* *Euacuantia.*

liberi, vt Confectio Hamech, Electuarium lenitiuum. Expurgandum deinde caput masticatoriis confectis è cera & mastiche. Ex his peractis deueniendum erit ad aliquod generosum præsidium, cuius ratione possumus calefacere & exiccare ipsum ventriculum. Quare conueniet ius galli non admodum decrepiti, alterum cum mentha, ceterach, agrimon. beton. meliss. fœniculo, & porrone etiam sassafras, stillicidium etiam parabitur ex oleo medicato, vt ex oleo de spica, de mastice, cum aromatibus, & cum vino albo generoso, quod secundum ventriculum administrari poterit. Vtatur tota hac futura hyeme conserua ex betonica ex mentha vel ex melissa. In quibus aliquando misceatur portio aliqua Theriacæ. Et hæc requirent diligentem viuendi rationem, quare caueat ab aëre frigidiore. Cibi sint boni succi & facilis digestionis. Caueat à lacticiniis & piscibus, fructibus moderate vescatur, vinum paretur tempore autumni, in quo bullierint, Stœchas, Betonica, Guaiacum, Saluia, Rosmar. Borrago & simi-

Masticatoria.

Ius galli.

Diæta.

lia. Cætera vero omnia præſcriptis correſpondeant,&c.

In ſcirrho lienis,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM V.

Cauſa Scirrhi lienis.

SCirrhus iſte lienis duas habet cauſas, altera eſt facultas alteratrix imbecillis reddita, quæ imbecillitas eſt hæreditaria, quia patientis mater & frater eodem morbo correpti fuere, altera cauſa eſt nimius hepatis feruor, qui copioſam humoris melancholici copiam gignit, qui à ſplene attractus ob expultricis imbecillitatem expelli nequit, ideoq; congeſtus tumorem excitat.

Indicationes.

Indicationes.

Splen roborandus. Prohibẽda humoris melancholici generatio, hepar refrigerando; Humor in liene congeſtus, vt copioſus euacuandus, vt craſſus, attenuandus; vt viſcidus, incidendus. Sed attenuan-

mantia non erunt immodice calida & sicca, ne humor crassus rebellis reddatur. Quo ad chirurgiam, aperiunda interna vena sinistri brachii. Cōuenit etiā hæmorrhoidum apertio. Quo ad φαρμακίαν, locū habent interna & externa medicamenta. Leniatur ergo aluus, & quia auersatur potiones, fieri potest bolus: *Phlebotomia.* *Hæmorrhoides.* *Bolus.*

℞. Elect. lenit. ʒ vj.
Confect. Hamech. ʒ ij.

Misce, & cum saccharo, fiat bolus. Præparentur humores hoc medicamento:

℞. Rad. filicis. *Decoctum præparans.*
apii an. ℥ ß.
Fol. ceterach.
Eupatorii.
Borrag. an. m. ß.

Fiat decoctio s. artem, deinde ℞. dictæ decoctionis ℥ v. Syr. de duabus radicibus.
Oxymell. simpl. an. ʒ vj.

Misce, pro vno syrupo, & sic pro aliis.

Purgentur hoc modo: *Potio purgans.*

℞. Agar. trochiscat. ʒ j.

Confect. Hamech ʒ ij.
Rhabarb. ℈ iiij. ß.
Spicæ g̃. iiij.
Mannæ electæ.
Flor. cassiæ an. ℥ ß.

Misce, & cum decocto flo. & fruct. f. breuis potio. Et quia magna est colluuies: ideo hæc purgatio repetenda addita solum portiuncula hellebori nigri. Postea ad ventriculum & lienem corroborandum, vtatur conseruis, & chalybe præparato. v.g.

Ventriculi & lienis roboratio.

℞. Chalybis præpar. ℥ j. ß.
Conseru. borrag.
Cichor. an. ℥ ij.

Misce, huius conseruæ ʒ ij capiantur horis quatuor ante prandium: superbibendo vini albi generosi, aut vini maluatici. Confectiones magnæ, præsertim theriaca, mirifice conducunt. Inter cætera autem maxime probamus vinum chalybeatum, quod paratur, sumendo vinum album cum limatura chalybis confectum. Quoad externa, profutura speramus luta D. Bartholomæi, quæ moderate calefaciunt, & exiccant, tumoremq;

Vinum chalybeatum.

Lutum D. Bartholomæi.

...mq; iſtum tollunt. Priuſquam tamen ...dminiſtretur, probamus fomenta & ...rata, quæ emolliunt, attenuant & di...utiunt. Fomentum ſic paretur: *Fomentum.*

℞. Aq. loturæ lanarum ℔.xx.
Rad. Altheæ.
Maluæ an. ℔.j.
Fol. maluæ.
Lapathi.
Violar. an. m. ij.

Bulliant ſecundum artem ſimul ad ...onſumpt. 4. partis. In hoc decocto ſpõ...a noua madefiat, & expreſſa locus af...ectus ſepties ſingulo mane & toties ve...eri foueatur. Ceratum hoc erit: *Ceratum.*

℞. Diachyl. magni.
Ammoniaci aceto diſſoluti an. ℔.ß.
Miſce,

℞. Ammoniaci aceto diſſoluti ℥ vj.
Ceræ flauæ ℥ iiij.
Reſinæ abiegnæ ℥ ij.
Ol. de cappanibus q.ſ.

Miſc. fiat ceratum. victus ratio à Me...dicis præſentibus præſcribi poteſt. Illud ...altem ſuademus, vt à dulcibus maxime *Diatâ.*

caueat, nam ab his lien maxime intume-
ſcere cōſueuit. Cibi viſcidi & craſſi ſunt
fugiendi. Exhibeantur quæ obſtructio-
nes eximunt, attenuant & detergent. Vi-
na ſint non generoſa; ſed diluta. Item a-
qua, in qua ferrum candens frequenter
fuerit extinctum. Exercitium quotidia-
num maxime prodeſt: Nam quies potius
ad huius morbi incrementum facit.

*In reiectione ſanguinis Melancholici per ſe-
dem, & vomitum, pro generoſo quo-
dam Domino,*

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM VI.

SAnguis ater & melancholicus, qui
prȩclariſſimo viro per ſuperiora & in-
feriora fluxit, eſt à ſplene, & per venas
eas, quas ſplen cum ventriculo cōmunes
habet, haud dubie fluxiſſe videtur. Meā
hanc opinionem confirmat dolor tenſo-
rius partis ſiniſtræ cum dolore ventricu-
li. Humor itaq; melancholicus cum ob

Signa & cauſæ ſanguinis à liene profluentis.

obſtru-

bſtructionem ſplenis ab eo recipi non
oſſit, hinc inde, & potiſſimum in ramos
enæ portæ regurgitat, replentur eo &
enæ, quæ ad ventriculũ & inteſtina fe-
intur: ex ea repletione ſecuta eſt vena-
ım quodãmodo diſruptio: quare por-
onem illius ſanguinis tenuioris quidẽ
ı ventriculũ, quem vomitu reiicit, craſ-
oris vero in inteſtina quem per inferio-
ı dimiſit, natura detruſit. Vocatur hic
ffectus improprie dyſenteria, quum nul-
ı adſit exulceratio: Vocari poſſet ſple- *Fluxus ſpleneticus.*
eticus fluxus. Accidit is plerumq; qui-
us membrum aliquod præciſum & mu-
latum eſt, ocioſis & carniuoris. Pericu-
ım eſt de hydrope. Omnis enim immo-
eratus fluxus hydropem excitare po-
eſt. Periculũ etiã de ſuffocatione, cum *Curatio ſymptomatis.*
omitu reiicitur, remedia inſtituenda
el ad ſymptomatis ſedationem, vel ad
ıorbi curationem. In priori quidem
auendus immoderatus ſanguinis flu-
us, quia vires mirum in modum deiicit.
npedienda etiam ſanguinis in ventre
oagulatio, & refrigeratio, talia ſiquidẽ
mptomata induceret, ac ſanguis tauri-

nus assumptus, de quo Dioscorides. symptomate hoc vtcunq; sedato & remisso veniendum est ad splenis tumorem, & obstructionem. Aperiendæ obstructiones medicamētis minime calidis, ne sua caliditate, venas aperiant, & fluxum augeant. Sedato sanguinis fluxu, sumat ius galli antiqui cū pauco saccharo & sale, deinde accipiat cremorem hordei addito saccharo. Ventre & intestinis ab eo sanguine melancholico repurgatis, vtatur oriza in fumo exiccata & decocta, cui aliquid admistum sit sacchari, & grana duo vel tria piperis, cum pauca quantitate cinamomi crassioris. Vtatur euchymis, abstineat à flatulentis, humidioribus alimentis & adstringentibus. Vomitus non est vllo modo prouocandus: sed is sanguis, & excrementa illa melancholica per inferiora ducenda clysteribus, & medicamentis purgantibus. Relinquenda venæ sectio, & eius loco apponenda supra splenē aut medium ventrem cucurbitula. Tempore quo sanguis fluet, vtatur syrupo acetoso cū aqua & pauco aceto. Extra paroxysmum bibat

Curatio tumoris & obstructionis in splene.

Vomitus.

Cucurbitulæ spleni aut medio vētri imponenda.

at vinum album, aut claretum vulgo dictum, multa aqua fontana, nec frigidiori, nec calidiori, sed temperata dilutum. Quod si vomat adhuc, sumat iuscula actu frigida, non calida, ne vomitum prouocent. Dum fluit sanguis, vel per vomitum, vel per sedem, vtatur sequentibus:

℞. Camphuræ ʒ ß. Potio.
Syrupi acetosi simpl. ℥ j. ß.
Aquæ rubeę maioris vel decoctionis eiusdem ℥ iij.
Fiat potio, detur fluente sanguine.
℞. Carabæ ʒ j.
Aquæ portulacæ ℥ iiij.
Syrupi acetosi simpl. ℥ ß.
Capiat vt supra.
℞. Aceti ℥ iiij. Fotus.
Aquæ portulacæ ℥ iij.
Foueatur regio splenis cum spongia, frigide.
℞. Farinæ hordei quart. j.

Decoquatur in aqua & aceto: applicetur supra regionē splenis, post fotum fiat clyster sequens, vt sanguis deorsum trahatur.

Clyster. ℞. Hordei integri p.j.
Florum chamomillæ p.ß.

Fiat decoctio in ℔.j.ß.in colatura dissolue mellis rosati colati ℥j. Misce, fiat clyster, detur frequenter. Si non moueat hic, augeatur quãtitas mellis ad ℥ij. Extra paroxysmum ad effectum curandum vtatur sequentibus:

Syrupus. ℞. Rad. rubiæ maioris ℥j.
Cichorii cum radicibus.
Herbarum capillarium.
Portulacæ.
Borraginis an.m.j.
Sem.portulacæ ʒij.
Agarici.
Apii.
Petroselini,
Sem.porri an.ʒj.
Flor.Cordialium.
Thamarisci an.p.j.

Fiat decoctio in aceti & aquæ absinthii Romani an. ℔. j. in colatura dissolue sacchari q.s.f.syrupus. Aromaticetur cũ ʒiij. santali albi & ʒß. cinamomi crassi: Capiat quatuor matutinis, quibus finitis capiat potionem sequentem.

℞. Poly-

℞.Polypodii quercini ℥ ij. *Potio.*
Sem.Cathami ℥ j.
Senæ ℥ ß.
Epithymi ʒ iij.
Fiat decoctio in iure galli antiqui be- ne cocti & farciti passulis, & in quarta j. colaturæ, dissolue syrupi rosat.laxat.ʒ ij.
Mannæ g̃.℥ j.
Syrupi acetosi simpl.℥ ß.
Fiat potio, detur bis in hebdomate post vsum syrupi:
℞.conseruæ flor.thamarisci ℥ j. *Opiata.*
Flor.cichorei ℥ ß.
Capparorum conditorum in aceto ʒ iij.
Pulueris diarrhodon.Abb.ʒ ij.
Cum syrupo acetoso, fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem castaneæ, superbibendo aquæ absinthii ℥ iiij. Aceti vini albi ℥ ß.
℞.Sem.Anisi. *Puluis.*
Fœniculi.
Coriandri an.℥ j.
Rutæ ʒ j.
Cimini ʒ ß.
Temperentur in aceto & siccentur,

quibus adde coralli rubri, inteſtinorum gallinæ vſtorum, & lotorum in aq. abſinthii & pauco aceto an. ʒ j. ſacchari roſati tabulati ℥ vj. Cinnamomi craſſi ʒ ß. Fiat puluis de quo capiat cochlear vnũ poſt paſtum nihil ſuperbibendo. Si venter & pedes inflẽtur, vt in hydropis principio accidere ſolet, tunc mutanda erunt remedia, & victus ratio.

In aluo fluida, & flatuilenta, pro quodam Norico,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM VII.

NOn dubium eſt ſiue intemperies ſit in epate, ſiue in ventriculo & inteſtinis, quin cum tam diu durarit, ea iam habitum contraxerit. Itaq; curationem difficultatem magnam habere, Medicus recte in arte inſtitutus, dubitare non poteſt. *Epar calidũ.* Hepar ineunte ætate fuiſſe calidum & multos vapores tranſmiſiſſe ad caput, qui corrupti fluxiones atq; ſcabiem excita-

carint,nullũ eſt dubium. Illud ſucceſ-
ſu temporis factum eſt frigidius, minus-
que ad ſe humiditatis è chylo traxit. Itaq;
fit aluus fluidior, quemadmodum de-
claratur à Galeno 2.aphor. 20. & 53. he-
patis autem caliditatem ventriculi nati-
uum calorem corrumpere notum eſt
Medicis. Itaque non mirum ſi flatus &
ſymptomata, quæ diligentiſſime propo-
ſita conſignataque ſunt, conſequantur,
cum chylus in inteſtinis corrumpitur,
vel ſtypticorũ vſu excretiones retinen-
tur.

Indicatio autem curatoria prima eſt robur membris addere, & corrupta in coctionibus remouere. Hoc an thermæ vel vſus ligni Guaiaci vel ſarſæ pariliæ præſtare poſſit ſane apud me ingens eſt dubium. Cum autem præmiſſa optima & exactiſſima victus ratione, quæ ſi in vllo corpore, in hoc eſt neceſſaria, ſecundum doctrinam Auicennæ, non aſtrictione, ſed vacuatione hic fluxus curandus ſit, mea ſententia nihil conuenientius vel vtilius fieri poſſet, quam ſi omni die, vel alternis, Rhabarbaro iſto modo vtetur.

Indicationes.

Sarſa, & Guaiacum.

Morsuli de Rhabarbari extracto.

℞. Sacchari in aqua Cinamomi dissoluti ℥ iij.
Extract. Rhabarb.
& Rhabarb. opt. ac ſubtil. pulueriſati an. ʒ j.
Roſar. ʒ iiij.
aq. Roſar. q. ſ. fiat cōfectio in morſulis pondo drachmarum duarum.

Sumet de his vnum ieiuno ſtomacho, & tribus horis ante cibum. Non ſolum enim vitioſos humores, & maxime bilioſos, qui intempeſtiue aluum incitant, educerent, ſed ventriculum ac hepar in primis roborarent. Vt autem robur maius addatur, foris quoq; quædam adhiberi poſſent, videlicet hoc, vel ſimile vnguentum;

Vnguentum pro abdomine.

℞. Comarum Abſinthii Pontici vel Romani p. j.
Roſar. rub. p. ß.
Ligni aloes.
Santalorum an. ʒ j.
Rhabarb. ʒ ß.
Maſtiches ℈ ij.
Ol. cydonior. vel amygdal. in quo flores

flores prunellorum ſylue-
ſtrium ſunt macerati.

Vini ana ℥ iij.

Coquantur ad vini conſumptio-
nem & dentur in vitro.

Hoc vnguento mane inungatur totus
[illegible]enter, & pannus duplex lineus appli-
[illegible]etur. In hyeme poteſt addi parum olei,
[illegible]ucis moſchatæ, & maxime cum Lien-
[illegible]ria moleſta eſt. Caput autem atq; pe-
[illegible]es contra hyberna frigora probe mu-
[illegible]iat, & ne ſomnus nocturnus vllo modo
[illegible]npediatur, caueat.

Sic quoque roborandi gratia ſumere
[illegible]iterdum conſeruam è floribus cicho-
[illegible]ei hoc modo præparatam, non inutile
[illegible]uturum arbitrarer.

℞. Conſeruę flor. cichor. ℥ iij. *Electuariū.*

Meliſſæ.

Roſar. an. ℥ ß.

Specier. aromat. roſ. fideliter diſpen-
ſatar. ʒ j. ß.

Corallor. præpar. ʒ j. Miſce.

Vtatur etiam orbiculis ex ſaccharo,
[illegible]aſtiche, & corallis factis.

Hæc potui in iſta ſymptomatum va-

rietate, & occupationum mearum grauitate in præsentia consulere, quæ vt à Præpotenti DEO benigne fortunentur, precor.

In aluo fluida, cum variis symptomatibus,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM VIII.

CVm à die Septembris decimo septimo, anni LXXII. facile obseruauerim, quod vitæ genus Nobilis adolescẽs N. N. piæ memoriæ, ad vigesimum sextum Iunii, hoc est, extremum vsque vitæ suæ diem duxit, non erit mihi difficile, symptomata, quæ tam extra morbum, quam in ægritudine viuum accesserunt, paucis enarrare. Relicta igitur Germania, Brixiæ ad diem vigesimum septimũ mensis prædicti, in itinere aluus ei primum fluere cœpit, idque durans per dies forte quindecim debilẽ valde reddidit. Quo fluxu tandem cessante, iterum

rum

em cōualuit, nisi quod faciei color vsq; meritius remansit. Porro circa Ianuarii medium aluus ei strictior reddita est, remansitque deinceps semper ita, vt, nisi suppositorium adhiberetur, rarius sedes haberet, forte tertio, vel quinto, nonnunquam etiam sexto die, laxari prunorum atque passularum vuarum coctarum vsu non potuit; Nihilominus tamen comedit multum, & hilariter, nullos sentiens dolores, aut capitis grauedinem vllam, victus ipsi cum cæteris nobis communis. Ei vinum sine aqua, & extra prandium, vel cœnam nunquam bibenti, nec excessum vllum faciēti, semper fuit gratissimum. Ingruente æstate ei in facie pustulæ obortæ sunt rubicundæ, atq; ad diem Aprilis vigesimum nonum Febri tertiana duplici laborare cœpit. A qua Doctorum auxilio mox liberatus, nunquam satis feliciter valuit; Cœnans nihilominus ac prandens more solito, vsus subinde lactis sero vsque ad decimum septimum Iunii, quo denuo per integros decem dies incepit vi febris putridæ, & hecticę decumbere, ac Medicorum pręscriptio-

ſcriptionib. parere, quoad vigeſimo ſexto prædicti menſis, ſtatim poſt ſolis occaſum vitæ diem vltimum clauſit. Huius igitur cadauer cum poſt horas decem vehemēter intumeſceret, nigerque ſanguis è naribus erūperet, diuerſa ſuſpicatus, vt apperiretur, omnino volui. Quocirca in aperto corpore primum pulmones, puſtulis affecti, omnino putridi reperti ſunt. Lien nigrior & grandior, Iecur ponderoſum adeo, & plane exiccatum, ſtomachus cum reliquis partibus purus & integer, cōtinens (ſicuti Medici hæc omnia viderunt) adhuc aliquantulū brodii hordeacei, quatuor horis ante mortem ſumpti, apertū corpus fœtidiſſimum edidit odorem. Cum igitur prædictus Nobilis ad minus menſibus nouem (quod ego cum cæteris quidē optime teſtari poſsū) ſemper maxime ſobrie, imo ſine minimo etiam exceſſu quam temperatiſſime vixerit, ab Excellentiſſimis Medicis cauſas ſcire quam auidiſſime deſidero. Primum vnde aluus adeo ſtricta permanſerit: Deinde, Vnde Iecur, vnde lien vſq; adeo affecti, atq; pulmones

Quæſtio.

mones tam valde putridi redditi ſint, indeque mors ipſa prouenerit, cum tam in ægritudine, quam extra, nullum commiſerit errorem, eiuſque optima habita ſit ratio, tam Medicorum, quam domeſticorum omnium, victum quoque ſemper habuerit optimum. Num aer hic Italicus morbi huius cauſa extiterit, & an diutius forſan in Germania viuere potuiſſet. Poſtremo quoque, vnde cadauer poſt mortis horam decimam prius inceperit intumeſcere, & tantam cum maximo fœtore nigri ſanguinis copiam per nares eiecerit? Deſuper Excellentiſſimorum Dominorum ſyncerũ, liberum atque conſtantiſſimum requirens iudicium.

De affectibus, quos paſſus eſt Nobilis iuuenis, de illius morte, nec non de his, quæ poſt mortem ſint ſubſecuta, vt ex arte loquamur, hoc vnum in primis ſtatuẽdum eſt, tanquam manifeſtum, & confeſſum, iuuenem hunc à primordio generationis ſuæ iecur calidiſſimum habuiſſe, caput vero humidius, & pulmones ſatis imbecilles, matrem nõ vſq; adeo *Reſponſio.*

Epar calidum.

co sanam. Quo factum est, vt iecinoris caliditate humor melancholicus indies magis magisq; augeretur, inde obstructiones, & propterea etiam caloris incrementum, ex quo iecinoris incendio omnia mala tandem sunt subsecuta. Etenim Galenus 6. de decret. 3. & 1. de loc. aff. cap. 7. dicebat: Affecto iecinore sensim animal, moraque temporis lęsionem in alimento percipere, & colorem contrahere. Quare mirum non est, si ex generatione humoris melācholici, & propterea frigidi alimenti color ille liuidus & cineritius exortus est. Sique ex multis obstructionibus iecur exarsit, & lien tumidior factus est. Etenim cum plurimū sanguinis melācholici generaretur, atque ad lienem transmitteretur, neque virtus lienis tanta esset, vt humorem illum distribuere, aut absumere posset, hunc lienis tumor subsecutus est. Et hanc esse causam putamus, cur iecur siccius, ac veluti aridū in cadaueris sectione obseruatum sit, & lien tumidior apparuerit, quod secundo loco quærebatur. Hinc etiam apparet causa, cur post alui

Color faciei liuidus.

Tumor lienis.

[a]ui profluuium, aluus adstricta perman-[s]erit. Etenim, sicuti aluus fit humidior, *Causa alui humidioris.* [q]uando cibus in chylum conuersus, par-[c]ius distribuitur in Epar, sic rursus sic- *Causa siccioris alui.* [c]ior, & adstrictior redditur, cum omnis [h]umor in ea contentus, ad Epar fertur: [E]t, sicuti parcius distribuitur, vel, quia [p]lus assumitur, quam Epar indiget, vel, [q]uia citius traiicitur, quam Epar attra-[h]it, idque vel ob multitudinem bilis, ex-[p]ultricem facultatem irritantis, vel pro-[p]ter alui vim retentricem debiliorem; [s]ic omnis humor ad Epar fertur, vel, quia minus sumitur, quam Epar indiget, vel, [q]uia epar sui caliditate citius attrahit, [q]uam par sit, & omnem chyli humidita-[t]em absumit, imo propter obstructiones venarum Epatis ad intestina bilis non [t]ransmittitur, cuius causa facultas expul-[t]rix proritatur, atque propter calidita-tem & siccitatem iecinoris, intestina quoque fiunt calidiora & ficciora, & ob id ad retinendum robustiora, vt mirum non sit, si in hoc Nobilissimo adolescen-te, præcedente alui profluuio, subsecuta sit alui adstrictio, non quod cibus plus

iusto fuerit subtractus, sed propter iecinoris caliditatem & siccitatem, quæ omnem fere humiditatem absumpsit, adauctam fortasse propter obstructiones, quarum causa bilis quoq; transitus ad intestina fuerit impeditus; & vis retentiua intestinorũ facta fuerit robustior, & fæces ficciores, & hæc, vti arbitramur, est causa illius, quod primo quærebatur. Quod vero & humorum exustio, cum quadam prauitate coniuncta in corpore contracta, fuerit in causa, vt pulmones putrescerent, ex hoc facile coniectari licet, quoniam fieri potuit, vt vapores, & praui succi, in caput delati, cum in optimum nutrimentum commutari non potuerint, ob humiditatem capitis computruerint, qui ad pulmones transmissi, pustulas in pulmonibus excitarint, aut cum pulmones suapte natura imbecilliores extiterint, ob prauum alimentũ pustulæ istę fuerint excitatę, aut vtroq; modo perpessi fuerint, quibus pustulis excitatis, vti par est, febris maligna & fixa fuerit excitata, vt voluit Gal. 2. in 3. de vulg. morb. 1. Hoc autem persuadere quoq; videtur

Causa putredinis pulmonum.

rauce-

ducedo, & catarrhus insignis, qui appa-
ruit, vt mirum non sit, si ob pustulas illas
veneficas & malignas, quæ virus & ma-
teriam veneficam generarunt, calor na-
tiuus pulmonum fuerit extinctus, vnde
putredo illa pulmonum insignis, & tan-
dem mors per suffocationem est subse-
cuta, quod tertio, & quarto loco quære-
batur. Quod cum ita sit, cur mirari debe- *Cur cadauer intumuerit.*
mus, si post mortem intumuit, cum hoc
sit opus materiæ veneficæ, in iis præser-
tim, qui per suffocationē pereunt? Quo-
niam humores & spiritus à proprio prin-
cipio in materiā deleteriam reuocati, li-
beri, & soluti, quin imo ab eadem refu-
gientes quodāmodo ad partes optimas
delabuntur, & sic vniuersum corpus at-
tollunt, & ora venarū aperiuntur, vnde
sanguis effluere solet, quemadmodum *Cur sanguis niger è naribus demortui effluxerit.*
in hoc præsenti cadauere contigit, è cu-
ius naribus sanguis niger & melancholi-
cus, & ob insignem putredinem valde
fœtidus, effluxit. Et hoc est, quod postre-
mo loco in dubium vocabatur. Vt con-
cludendum sit, materiam hanc, quæ fe-
brem excitauit, & tādem mortem indu-

xit, veneficam quidem fuisse; sed in corpore genitam, quod aliquando in corporibus male affectis contingere potest. Quare non aëri Italico, non prauæ victus rationi, non ineptis, & importunis medicamentis, non alicui causæ externæ; sed prauæ illius corporis constitutioni malum hoc est adscribendum.

In fluxu ventris immodico, cum nephritide, & vlcere vesicæ,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM IX.

Bolus. ℞. Cassiæ nouiter extractæ ℥ iij.
Tamarindorum ℥ ij.
Pulpæ Sebesten ℥ j.
Rhabarbari infusi in aqua Endiuiæ
Sem. Plantaginis an. ʒ iij.

Cum syrup. ros. laxat. q. s. fiat opiata. Capiat ℥ j. in forma boli, vel capiat in brodio pulli.

Decoctum. ℞. Rad. bis maluæ.
Glycyrrhiz. rasæ.

Cortic.

Cortic. cucurbitæ.
Rad. consolidæ.
Plantaginis an. ℥ ß.
Ceterach.
Cichorii cum radicibus.
Plantaginis.
Endiuiæ.
Portulacæ an. ʒ. j.
Capit. papaueris nu. j.
Flor. rosar. siccar. p. j.

Fiat decoctio in aq. hordei lib. j. in cō-
latura dissolue sacchari q. s. & fiat syru-
pus, vtatur quinq; matutinis, quibus fini-
tis capiat ℥ ß. Opiatæ præscriptæ.

℞. Terebinthinæ ʒ ij.

Abluat cum aq. plantag. capiat in cra- *Electuariū.*
stinum.

℞. Conseruæ consolidæ.
rosar. an. ℥ j.
Boli præparati ʒ ij.
Gummi Tragacanthi, & Arabici
an. ʒ j.
Corticis cucurbitæ ʒ j. ß.

Cum syrupo de papauere, fiat opiata
cordialis, capiat ad quantitatem casta-
neæ, superbibendo aquæ plantaginis

& rosarum an. q.s. bonum haustum.

℞. Hordei integri leuiter torrefacti ℥ j.

Clyster vesicæ iniiciendus.

Rosarum rubearum p. j.

Lentium p. ß.

Corticum cucurbitæ.

Mali Granati an. ℥ j.

Fiat decoctio in aqua plantaginis ad lib. ij. per syringam iniiciatur, addendo albuminis ouorum fortiter agitatorum q.s. vtatur frequenter.

℞. Massæ Emplastri Dyachylonis cō-munis ℥ ij.

Fiat emplastrum, applicetur in peritonæo, & gestet diu.

℞. Ol. rosati.

Myrtini an. ℥ j. Misce.

Vngantur renes frigide. incipiat ab opiata laxatiua, modo tamen non fluat aluus. Quod si fluxerit, vtatur apozemate, aut decocto, quod vtrumque præstabit, ventrem adstringet, & vlceri vesicæ cōducet. Sumat singulis diebus ad quātitatem vnius castaneæ de opiata cordiali. Iniiciat per syringā statim vbi minxerit de decocto præscripto tam diu, donec sit curatus ab vlcere. Supra tumo-

rem

em imponat emplastrum, & tam diu retineat, donec tumoris sit resoluta materia. singulis mensibus capiat ℥ß. opiatæ laxat. & in crastinum ℈ ij. terebinthinæ. Abstineat ab vsu omnium herbarum, præterquam à portulaca, qua in iusculis vtetur, quibus amylum admiscere poterit. Vinum sit dilutum multa aqua: Animi & corporis omnem motionem fugiat. Quod si aluus immodice fluat, paret clysterem ex decoctione parata ad vesicam addendo ℥j. mellis rosati. Abstineat à salsis, piperatis & crassis. Vtatur euchymis. *Diæta.*

In constipatione alui,

CONSILIVM X.

TRibus istis medicamentis subinde, cum opus est, aluus molliatur:

℞. Prunor. Pannon. ping. & dulc. Passular. mund. infus. in aq. Cichor. in quibus bullierint Rhab. Elect. opr. ʒ ij. & fortiter expressi per setaceu cribrum an. ℥ ij. quibus adde:

Diaprunis.
Lenitiui.
Diacatholic.an.℥j.
Flor.Cassiæ ʒ x.
Mannæ Calabr.rec.℥j.ß.
Specier.diarrh.Abb.ʒj.
Pulu.Rhabarb.elect.ʒj.ß.
Cinamomi elect.ʒß.

Cum syrupo infusionis rosarum q.s.f. Electuarium, sumatur ℥ß. ante cibum, vt bolus, aut dissolu. in iusculo prunorum.

Morsuli. ℞.Specier.Diarrhod.Abbat.
Diatrion santal.an.ʒß.
Diambræ ℈ß.
Specier.diatur. cum Rhabarb.ʒiij.ß.
Electuar.de succo rosar.ʒij.
Sacchar.albiss.in aq.fumar. dissol. ℥vj.ß.

Fiat confectio in morsulis magnis.

Sumantur similiter duabus horis ante cibum, obseruatis obseruandis.

Puluis. ℞.Pulu.Senæ præparat.Mont.℥ij.
Specier. diaturb. cum Rhabarb. ℥ß.
Diarrhod.Abbat.

Diani-

Dianiſi an. ʒ ß.
Pulu. Cinamo. el. acuti ſaporis ʒ j. ß.
Sacchar. albiſſ. ℥ j. ß.
Miſce, omnia exacte, & fiat puluis.
Doſis pondere aurei Vngarici.

In dyſenteria,

D. IOHAN. PFEIL

CONSILIVM XI.

NIſi fæces cruentæ, viresque inſigniter deiiciantur, non temere & ſubito fluxus comprimendus. Bibat mane bonum hauſtum Aq. hordei, cui Plantago, Burſa paſtoris, & ſacch. roſac. incoxerint. Ex eadem etiam aqua vitello oui addito, clyſter applicetur. Superbibat dein Euacuans ſequens:

℞. Sem. Plantag. *Potio purgans.*
Acetoſæ.
Portulacæ.
Endiuiæ an. ʒ ij.
Herbar. Cordialium an. p. ß.
Fiat decoctio ſ. a. Colaturę pro vna doſi

℞. ℥ iij. In hac dissolue Diacathol. ʒ iij.
Rhabarb. pulu. ʒ j. f. haustus.

Sequentibus quatuor diebus sumat digestiuum infra scriptum: *Digestiuū.*

℞. Syrup. ex infus. rosar. sicc. ℥ ij.
de Endiuia ℥ j.
Aq. Plantag.
Acetos. an. ℥ ij ß.
Misc.

Quinto succedat decoctum sequens:

℞. Sem. Endiuiæ.
Portulacæ.
Plantagin.
Acetosæ ʒ j. ß.
Flor. cordial. p. j.
Coq. in aqua Chalyb. s. q. ad consump. med. colat.

℞. ℥ iij. in his distempera Micletæ ʒ iij. add. Pulu. Rhabarb. Elect. ʒ j. & fiat haustus. Nisi remittat dolor, vngatur venter calide.

℞. Ol. Rosati omphacin.
Cydonior.
Myrtini an. ℥ j.
Rosar rub.

Corall.

Corall. rub.
Masticis.
Nucis Moschat. an. ʒß.

Pulverisanda pulverisentur subtilit. cum modico ceræ fiat unguentū molle:

Potiunculam etiam Rhabarbari tosti interdum masticet: Ante cibum sumat Cytonii simplicis buccellam, aut cōseruæ rosarum veteris cum succo Cytoniorum.

Fœcibus cruentis & intestinis vulneratis Clyster fiat è lacte, admisto succo Plantagin. & ol. rosac. bibat lac caprinum.

Necessitate vrgente foueat manus & pedes Aceto, cui scoria ferri incoxerit. Fumus etiam aceto & terebinth. ferro æstuanti affusis per anum excipiatur. Commendatur similiter fumus excrementi asinini in clibano exsiccati. Mundificato corpore cataplasma conuenit è pane, vino rubro, & aceto, aut vnguento hoc:

℞. Trochiscor. de Carabe. *Vnguentum pro ventre aliud.*
de Terra sigill. an. ʒ iij.
Galliæ moschat.

Aliptæ moſchat.an.ʒj.ß.
Corall. rubr.
Sem. roſ.rubr.
Maſticis.
Thuris an.ʒ ß.
Pulueriſentur omnia ſubtilit. infund. horis 24. in aceto fortiſſ. Poſt exſiccentur,& denuo pulueriſentur,addendo ol. roſati omphacin.
Cytonior.
Maſtic.an ℥ iij.
Ceræ albæ parum, & ad lentum ignẽ, f.vnguentum molle.

In excreſcentia in ano, pro Nobili quodam viro,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XII.

QVomodocunq; appelletur hæc affectio, vel appellari debeat, non pugnandum arbitror. Oculi vident eſſe quiddam præter naturam, ac cum muſculi claudentis anum actionem impediat,

liat, & in loco humido atq; excrementi-
io mala peiora minetur, auferendum ac
tollendum esse. Duo autem sunt modi: *Excrescentiæ tollendæ duo modi.*
videlicet vt excrescentiæ illæ ita exsic-
centur, ne incrementum sumant, & ali-
quando succo suo destitutæ, decidant:
vel affluxus, qui extuberantiam & luxu-
riam istam, quasi auget, intercipiatur.
Quo ad primum attinet, nihil mihi vsu
croci Martis rectius vel tutius videtur. *Crocus Martis.*
Scio, suffumigia plurimum adiumenti
afferre; verum illud quod præscriptum
est in consilio Medici, haud dubie spiri-
tus cordis atq; cerebri grauiter offende-
ret. Proinde tanquam parum tutum o-
mittendum puto. Eius vero loco ex pi-
ce, thure, & cornu cerui vsto suffumigiũ, *Suffumigia.*
humectato prius loco parietaria cocta
apposita, vsurpari posset, & deinceps cã-
cri contusi applicari. Pulueres Antimo-
nii crudi cum succo cancrorum Paulo
fortiores sunt. Sed, vt dixi, in croco Mar-
tis magna & tuta spes est. Alterum reme-
dium per ligaturas efficiatur, necesse est.
Cum vero ligaturæ radici quasi excre- *Ligatura.*
scentiæ adhibeantur, superponatur hoc
vnguentum:

℞. Butyri recentis diligenter loti ℥ iij.
Lap. calaminar. præparat. ℥ j.
Misc.

Applicetur autem inuncto loco non linteolum, vel lana, vel simile; sed spongia terrestris, quam vulgo Bomfist appellamus.

Filamenta Iohannis de Vigo.

Quod si etiam spongiæ huius loco filamenta illa Ioannis de Vigo imponantur, plurimum haud dubie proderunt. De consolidatione postea perito chirurgo res non erit in difficili posita. Rectam autem victus rationẽ requiri, & corpus excrementis in hac curatione vacare debere, Medicis notissimum. Itaq; de his plura (quod plane non conceditur) præscribere, minime necessarium.

De imminuto teste, & de hernia intestinali,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM XIII.

DE duobus Illustris Baro conqueritur, de magnitudine diminuta testis sini-

nistri; & de hernia intestinali in sinistra parte scroti, quo ad testis imminutam magnitudinem, author quidem libri de sacro morbo ait: vasa partis sinistræ esse minora. Sed tamen imminutio maxima patientis est præter naturam. Quia enim ob herniam illam, pars imbecillitatem contraxit, frigidiorq; reddita est; non potuit, vt par erat, probum alimentum sibi allicere & apponere; è quo factum est, vt in atrophiã testis ille inciderit. Tumor sinistræ partis scroti est morbus in magnitudine aucta, vel in situ, si spectemus intestinum prolabi è sede propria. In hanc partem duo tantum intestina decumbere possunt, ileum & crocum: Causam autem tumoris esse cœcum intestinum, ab omnibus vnanimiter est statutum. Flatum in intestino esse, pars manibus contrectata, testatur: & solet in eo intestino materia flatuosa subsistere. Lapsum autem est hoc intestinum è propria sede, quia in suo robore non confirmatur: Non confirmatur: quia peritonæi foramen amplũ ipsi præbet ansam, vt possit in scrotum descen-

Causa testis imminuti.

Causa herniæ intestinalis duplex.

Causa herniæ internæ.

dere: præbet autem anſam, vel obruptionem, vel relaxationem: ruptio locum non habet, quia nulla ſcabrities vel inæqualitas ſentitur, & quia nulla cauſa præceſſit: nec enim tuſſis, curſus, clamor, equitatio, ſaltus, immodica commotio in vſu Venereo præceſſit. Sed id faceſſit negotium, quod præteritis menſibus in egerendis fęcibus valde laborauit; quæ poſſet alicui videri occaſio diſrupti peritonæi: ſed quoniam ex eo tempore in hunc vſq; diem, non habuit deterius; ſignum certiſſimum eſt, malum hoc talem non habuiſſe occaſionem: ſequitur ergo vaginalem tunicam relaxatam eſſe: Et cum nullus externus error, vt curſus, ſaltatio, &c. acceſſerit, dolorq; non ſentiatur, ſtatuere licet, relaxationem hanc eſſe natiuam. Statim enim ac ex infantia exceſſit, tangens illas partes, cognouit, eo affectu ſe laborare, in qua ætate nec ratione clamoris, nec aliorum ſimilium laborum, credendum eſt affectum eſſe exortum; ſed potius hoc tribuendum eſt innatæ humidiori complexioni, victuiq; humidiori, quæ omnia

Cauſa herniæ externa.

iſtas

ſtas partes laxare valent, vnde inteſtinum in ſcrotum deſcendit.

Scopi.

Teſtis emaciatus reficiendus & augendus; inteſtinum in propriam ſedem reponendum, repoſitumq; conſeruandum: partes relaxatæ conſtringendæ & roborandæ, illaq; humiditas exſiccanda. *Indicationes.* His ſcopis mitioribus medicamentis vix poſſumus ſatisfacere: ſed ſi ferro res erit agenda, ſperamus à toto patientem euaſurum, & ad generandum quoq; aptiſſimum, maxime ad mares generandum, quia dexter teſtis nulla è parte eſt culpatus. *Prognoſticon.* Veteres enim Medici præcipiunt, vt ſi quis mares gignere velit, in coitu ſiniſtrum teſticulum liget.

Curatio.

Quoniam autem teſticulo imminuto calida pręſidia ſunt adhibenda, ne, ſi quę ſunt in primis viis cruditates, eo, tanquã ad partem debiliorem deducantur, tutius erit aluum lenire, vel mell. roſat. ſolut. vel ſyrup. roſat. ſolut. & manna. Leni- *Curatio.* *Lenientia.*

ta aluo, vt testiculus nutrimentum ad se alliciat, & sic augeatur, non erit præter rationem, spongia eam partem fouere, quæ sit imbuta decocto chamęmel. maluæ; & rad. altheæ, & fouendæ erunt illæ partes ad ruborem. Non enim licet hanc rem moliri frictionibus, in partibus sensibilibus & debilioribus. Peracto hoc fomento, pars molli cerato erit circumlinienda; quod fieri poterit ex ol. fisticorum, amygdal. dulc. & pinear. addita cera noua: Hæc de testis diminutione.

Fomenta.

Quoad herniam, intestinum, à quo procreatur, erit manibus in propriam sedem reponendum, ibique erit conseruandum ligaturis & medicamentis adstringentibus. Et cum ligaturæ variæ esse soleant, nimirum è ferro, ligno, corio, & plumaceolis è tela paratis; in hac ætate reliquas omittentes, eas solum laudamus, quæ fiunt è tela bombacea. Et hæc ligatura ita accommodetur, vt totum scrotum amplectatur, sustineatque. Solent patientes huiusmodi per 40. dies in lecto contineri: sed quoniam hoc

Ligatura in hernia.

Decubiti longioris noxa.

hoc admodum esset molestum, & periculum esset, ne ex otio immodico cruditates in toto corpore generarentur, quæ postea (vt in pluribus obseruauimus) febres variosq; affectus producerent; nos idem ligaturæ beneficio assequi conabimur. Medicamenta porro adstringentia sunt interna vel externa. Interna sunt confectiones, electuaria, & potiones, quæ è pilosella, herniola, pentaphyllo parari solent, quæ omnia possunt exhiberi, pauciore numero. Suspecta enim nobis visa sunt, quippe quę solẽt insignes obstructiones procreare. Consulto igitur hæc omittentes, descendimus ad ea, quæ externis partibus applicantur. Multa sunt ad hanc rem apta: quemadmodum est, quod ceratum ad crepatos de pelle arietina nũcupatur. Extant & alia, quæ tamen omnia, cum patiens sit mollis naturæ, debent esse mitiora, ne impediant vnionẽ. Supra hæc cerata subligaculum gestabit: & hoc modo totam hyemem transiget. Tempore veris non esset præter rationem, illam partem stillicidio subiicere, ex aquis montis Orthonis, in

Adstringentia interna caute adhibenda, cum insigniter obstruant.

Externa.

Stillicidii.

quibus res quædam adſtringentes bullierint. Iam enim agitur ſextus menſis, è quo patiens alius, eodem fere affectu laborans, à nobis ſanatus eſt. Ex his poſſunt etiam inſeſſiones parari. Hęc omnia ſi non contulerint, conſulimus, vt ad extrahendum teſticulum deueniatur. Adeo enim dextre à noſtris miniſtris hoc munus obitur, vt omnes incolumes euadant.

Sectio ſecura.

Diæta.

Quo ad victum, vitanda ſunt flatulenta, vt legumina, poma, & vina valde diluta. Teſtes gallorum tota ſubſtantia nutriunt hominum teſtes, qui in frequenti ſint vſu. Motus ſit moderatus. Cauendum à curſu, equitatione, ſaltu, clamore, tuſſi, riſu immodico, vociferatione. Audimus oleum reperiri apud magnum Hetruriæ Ducem, ſexagenarios ruptos ſanans.

In

In eodem casu,

D. HIER. DONZELINI

CONSILIVM XIV.

IN ſiniſtra ſcroti parte tumor manifeſtus eſt ac mollis, ſub quo teſtis vix tactu percipitur, vt veriſimile ſit, è deſcenſu inteſtini in ſcrotum, teſtẽ eſſe læſum, & ita redditum imbecilliorem, vt iuſto alimento deſtituatur, vnde etiam videtur imminutus. Diſruptum eſſe peritonæum minime putamus, cum nulla præceſſerit cauſa, quæ hoc efficere potuerit, & præterea tumor ſit exiguus, & ſine dolore. Exigua igitur vicinioris inteſtini pars in ſcrotum illabitur, cuius certum eſt indicium, quod egeſtiones non impediuntur. Difficilis quidem curatio, quia morbus ab infantia contractus: ſed cum hactenus eum patiens celauerit, & nulla adhuc medicamenta ſint adminiſtrata, bonam ſalutis ſpem concipimus.

Cauſa diminuti teſtis.

Prognoſticon.

Scopi.

Corpus totum ab excrementis purgã-

Indicationes.

dum: deinde inteſtinum in ſuum locum reponendum: mox, vt non amplius deſcendat, curandum, exſiccato & roborato peritonæo, additoque poſt ceratum applicitum conuenienti vinculo. Teſtis per fomenta, balnea, linimenta & ſuffumigia calefaciendus & roborandus. Initium curæ à purgatione eſt ſumendum, cui certe præſens cœli tempeſtas aduerſatur: nec tamen interim putamus otiandum, ne morbus augeatur, dum cõmodius cœlũ expectamus. Conſulimus igitur, vt per integram ſeptimanam ſumat ſingula veſpera initio cœnę pillulas duas angelicas paruas & lenticulares, quæ ſecundum noſtram deſcriptionem parari ſolent, quibus ita repetitis, idem conſequemur, quod per medicamentum purgans vehementius, idq; ſine incommodo ætatis alioquin tenellæ. Corpore purgato, parandum erit decoctum, quo calido cum ſpongia molli fouendus eſt ille locus, ſcrotum ſcilicet, & inguen, idque mane & veſperi ante cibum: Fouendus autem locus eſt, per quartam horæ partem. Decoctum tale erit:

Curatio.

Pillulæ angelicæ.

℞. Ori-

℞.Origani.
Saluiæ.
Dictamni an.m.j.ß.
Absinth.
Rosrub.
Bursæ past.an.m.j.
Aquæ optimæ ℔.x.
Sem.anisi.
Fœniculi.
Cimini an.ʒ ij.

Decoctum pro fotu.

Misce, fiat decoctio ad consumpt.tertiæ partis, postea coletur, & colatura seruetur ad vsum. Post fomentum exsiccata parte fiat suffumigium, quod excipiatur in pudenda, iniecto super prunas thure, aut myrrha, aut baccis iuniperi. Post suffumigium madefiat locus cum aqua vitæ optima, additis aliquot granis moschi aut zibetti. Aut illinatur hoc linimento:

Suffumigium.

℞.Ol.mastich.
Absinth.
Anethin.an.℥j.
Aloës hepaticæ.
Ladani.
Myrrhæ an.ʒj.

Linimentum.

Aq. vitæ ℥ ß.
Zibetti g̃. v.

Miſce, fiat linimentum molle. Oleum etiam è terebenthina illitum ſolū, optimum. Hiſce remediis per decem dies adminiſtratis, manu periti chirurgi inteſtinum reponatur in locum ſuum, & appoſito cerato loco accommodato, conueniens vinculum è molli tela bombacina adhibeatur, quo inteſtinum in loco proprio retineatur, nec in ſcrotum delabi poſſit. Ceratum paretur hoc modo:

Ceratum. ℞. Picis Hiſpan. ℔. ß.
Ceræ nouæ ℥ iij.

Miſce, & liquefiant ſimul: Liquefactis adde ſequentes pulueres:

Tragacanthi.
Gummi arabic.
Bdellii an. ʒ ij.
Acaciæ.
Hypociſt.
Thuris.
Myrrhæ.
Alöes.
Maſtich. ʒ j.

Boli

Boli arm.
Carabe alb. ℈j.
Ladani.
Terebint. an. q. ſ.
Pilorũ leporis ſubtiliſ. inciſor. q. ſ.
d ceratum idoneum conficiendum. Sa-
uberrimum interim fuerit per multos
lies, mane in lecto bibere iuſculum ca-
pi aut gallinæ, in quo decocta ſit radix *Radix conſolidæ maioris.*
conſolidæ maioris. In menſa bibat pri-
num hauſtum è vino abſinthite. Vſus
heriacæ erit ſalutaris, bis aut ter in ſe-
ptimana, in lecto: Doſis ʒj. Sit etiam in
requenti vſu zinzib. cond. diacydoni-
um, conſerua roſ. rub. addito bolo arme-
na. Plurimum proderit mane in iuſculo
calido ſumere ʒj. boli arm. orient. pulue-
iſat. aut terræ ſigillatæ. Cum autem nil
nagis augeat hunc morbum, quam fla-
us copioſus, extendens & dilatans in-
eſtina, ac peritonęum laxans: frequens
it vſus ſeminis aniſi, quod paulatim *Aniſi ſemen flatus diſcutit.*
naſticetur & deglutiatur, quia valenter
latus diſcutit. De teſte abſcindendo *Sectio diſſuadetur.*
lubitamus, num eius ſubſtantia ſit ita læ-
ſa, vt de eo tollendo ſit cogitãdum, quo-

nam à testibus virtus quædam in vniuersum corpus distribuitur. Quare, nisi summa vrgeat necessitas ad sectionem non veniendum: præsertim quia scopi sunt exiccatio, calefactio, & roboratio. Imbecillitas enim non ablationem, sed confirmationem & roborationem indicat. Quando tamen scrotum erit liberum, & intestinum in locum suum restitutum; de tota hac re certius quid statui poterit.

Diæta.

Fructus. Vitentur olera, lacticinia, pisces, legumina, & fructus horarii. Soli illi fructus salubres sunt, qui integri totum annum durant, nuces iuglandes, auellanæ, pinei nuclei, amygdalæ, caricæ, pistacia, dactyli, passulæ maiores & minores. *Carnes.* Carnes auium aquatilium prauæ sunt, auium reliquarum optime, presertim cortalium, vt sunt capi, gallinæ, pulli gallinacei, turdi, turtures, alaudæ, & aues nemorales, & campestres, palumbes, &c. Caro vituli, & iuuenis iuuenci, & caro ferina optima. Suis autem domestici &

verue-

ueruecis pinguioris, mala. Oua, quocunque modo vsurpata, optima sunt, modo recentia. Iurulenta omnia vitentur, & in vniuersum victus sit siccior. Vinum nec sit dulce, aut acidum, nec album, nec dilutum, aut aquosum; sed rubrum, maturum, pellucidum, ac minime crassum. Radices esculentæ omnes insalubres, vt rapa, tubera, pastinacæ, fungi; acres etiam radices fugiendæ, propter flatus, vt allia, cœpæ, porrum, sobrietas seruanda; compotationes vitandæ. Si aluus sit adstrictior, sumantur vna aut duæ è pillulis angelicis initio cœnæ. Venus omnino fugiẽda. Somnus diuturnior malus. Motus omnis immoderatus malus; nec tamen in otio perpetuo degendum: sed ad caloris naturalis excitationem, corpus quotidie semel exercendum. Potus ne pondere superet alimenta sicca. Ordo seruetur in cibis, vt mollia duris & siccis præmittantur. Inter vnam mensam & alteram, nullus aut cibus, aut potus ingeratur. Ciborũ varietas in eadem mensa fugienda. Potus in mensa, ne nimium acceleretur, sumpto prius cibo *Potus.*

conuenienti. Vmbratilis vita damnatur, Soli igitur corpus exponatur; quia roborat, viuificat, & vires suscitat. Cœna parcior prandio. Cursus, clamor, tripudia, saltationes, ludus pilæ maioris & minoris, & sciomachia fugienda. Si non omnia auxilia supra notata, nunc videbuntur adhibenda, aliquibus saltem vtendum erit, donec ineunte vere iusta curatio administrari queat.

Exercitia nimia vitanda.

In ruptura, pro quodam Consule,

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM XV.

ALvo suppositorio parum exonerata, supinum iniūgerem decubitum, & quietem quam maximam aliquot dierum, intestinis tamen prius suo loco restitutis. Si tumor repositionem impediret, fomentum præmitterem:

Fomentum.

℞. Sem: Lini m.ß,
Fœnugræc. m. ij.
Maluarum m. j.

Fol.

Fol. altheæ m. ß.

Coq. in aq. fluuiali pro fomento: Excipiatur ſpongia. Apponerem deinde ſequens Emplaſtrum:

℞. Glutinis piſcium ℥ ij. *Emplaſtrũ.*

Colophoniæ ℥ j. ß.

Picis naualis.

Gummi Ammoniac. an. ℥ j.

Omnia fruſtatim inciſa ponantur in aceti ℥ j. & ol. Maſtich. ℥ j. ß. per noctẽ & diem, poſt liquefiant in patella, & colentur per ſtramen; colatura inſpiſſetur ſequenti puluere:

℞. Maſticis.

Thuris.

Boli armeni.

Muniæ.

Sanguin. Draconis.

Tragacanth.

Farin. fœnugræci an. ʒ ij

Miſce, & diutius agitentur, vt fiat Emplaſtrum. Inducatur ſupra alutam, & artificiali ligatura apprime retineatur: Renouetur quinto quouis die. Potionis etiam vulnerariæ cochlearia duo, de die bis, horis duabus ante cibum propinarem calide.

Potio vulneraria.

℞. Fol. Arnoglossæ.
Saniculæ an. m. j.
Rad. Tormentillæ.
Consolid. maior. an. ℥ ß.
Sigilli Salomonis ʒ ij.
Sem. Anisi.
Fœniculi an. ʒ j. ß.
Herb. Pyrolæ.
Fragariæ an. m. j. ß.
Decoq. in s. q. aq. s. a. ad ℔. j.

Colatura dulcoretur saccharo candi, vt modice dulcescat, & fiat potio delectabilis. Lecto supinus decumbat quietus, capite, si potest, decliuiore. Vocē quam maxime comprimat. Cibis assis potius, quam humidioribus vescatur.

Vinum nigrum bibat, aut tenuem cereuisiam bene defæcatam, cui infundat parum galangæ, & baccarum lauri. Huic curæ quatuordecim diebus insistat. Sed nec in posterum motus vehementior accedat: sed quiescat, quam maxime potest. Emplastra vero & ligaturas per integrum continuet annum. Consolidabitur ita absque dubio noua ruptura.

Potio

Potio etiam vulneraria interdum per menſem reiterari poſſet. Alui beneficium caſſia acquiratur.

In eodem caſu, ſed ſudore nimio accedente prius ſublato,

D. ISAACI SCHALLERI

CONSILIVM XVI.

SINGVLIS diebus decocti longi cochlearia nouem, decem, aut vndecim aſſumantur:

℞. Fol. ſenæ Alexand. ſine ſtipit. & follic. ʒ vj. *Decoctum longum.*

Prunorum dulcium Vngaric. exoſſat. nu. vij.

Herb. Scabioſæ.

Fumariæ an. m. ß.

Cichor. m. j.

Cuſcutæ m. ß.

Rhapont. ʒ j. ß.

Polypodii quercin. ℥ ß.

Graminis ʒ vj.

Petroſelin. ℥ ß.

Sem. Anisi.
Fœniculi an. ʒ j.
Cymini.
Genistæ an. ʒ ß.
Flor. Sambuci p. ij
Betonicæ.
Buglosſ. an. p. j.
Rad. Leuistici ʒ ij.
Liquirit. ʒ vj.
Cort. Myrobalan. citrin.
Chebulor. an. ʒ iij.
Passular. paruar. el. ℥ ß.
Agar. albisſ. trochiscat. ʒ ij.
Comarum lupuli m. ß.
Scopolend.

Incisa & conquassat. decoq. in s. q. aq. ad tertias, colentur & exprimantur.

℞. Colaturæ ℔. j. ß.
Dein ℞. Rhabarb. elect. ʒ j.
Spicæ g. vij.
Cinamom. ℈ ß.

Terantur grosso modo, fiat Nodulus ex syndone rubro alligato filo, bulliant parum, dein iterum colętur sine expresſ. addendo syrupi de Lupulo ℥ j.
de Borrag.

Mellis

Mellis rosat. an ℥ ß. Misce.

Quod si minus quam conueniat, purgat, addantur Boli sequent. ʒ ij.

℞. Elect. lenitiui ʒ ij. ß. *Bolus purgans.*

Diaphœnic. ℈ iiij.

Diasebesten ʒ j.

Misce, f. bolus.

Quod si magis, quam vires ferant, euacuabit, abstineat per diem vnum, aut plane omittat: Conserua corroborans vesperi ante somnum: Rotulæ vero post somnum mane assumantur:

℞. Conser. rosa. ʒ j. ß. *Electuariū corroborans.*

Specier. rosat. nouellæ ʒ ß.

Cortic. citri condit. ʒ ij.

Cum syrupo Rosat. de Rosis siccis, fiat Conditum.

℞. Specier. diatrion sant. ℈ j. *Rotula.*

Rosatæ nouellæ ℈ ij.

Corall. rubr. præparat. g. v.

Folior. Auri fini num. j.

Specier. aromat. rosat. ℈ ß.

Cum saccharo albiss. in aq. rosarum, & scabiosæ solut. ℥ ij. fiant Rotulæ.

Cohibebunt sudorem, si conueniens victus ratio adiungetur, præsertim vi-

num adſtringens, in quo chalybs ignitus extinguatur.

Ruptura inueterata. Nunc ad rupturã, tam nouam, quam veterem, cui ſequentia conferrent præmiſſo phlegmagogo & cholagogo ſupra præſcripto:

I. ℞. Saniculæ.
Matriſyl.
Pyrolæ.
Arnogloſſ.
Auricul. muris.
Caudæ equinæ an. m. ß.
Maluæ m. j.
Flor. Verbaſci m. ß.
Rad. conſolid. maior. ℥ j. ß.
Tormentillæ ℥ ß.
Roſar. rubear. m. ß.
Aluminis crudi ʒ iij.

Conquaſſ. groſſo modo, & inciſa incidenda includantur ſacculis, qui incoquantur vino rubro aut ſtiptico, & aq. dulci, ruptura his calidis diligenter foueatur, dum labro inſidet, prolabentia: dein inteſtina ſuo loco Emplaſtris & ligaturis coerceat. A balneo vnã aut alterã horam lecto quietus ſupinusq; incumbat.

bat. Nulla enim ſalutis ſpes ſine quiete: ſi balneum occupationes non concedant, foueatur ſaltem locus præſcriptarũ herbarum decocto cum ſpõgia calide. Hæc de veteri ruptura. Nouam vtpote paruam, non puto ligaturis & cerotis indigere: nihilominus nihil omittendum. Probarem ſacculum ex Althea. *Ruptura noua.*

Sacculo aut ſpongia fomentata ita ruptura & exſiccata, inungat medulla ceruina: Locum vero oppoſitum dorſum & lumbos axũgia vrſina, cui pinguedo anſerina admiſta ſit. Verum omnia fruſtra, niſi aliquot diebus cõtinuentur cum inſigni quiete: ſine qua curationem perſequi impoſſibile. Quapropter & ego eandem per decem vel quatuordecim dies iniungo diligẽter. Poſtea cereuiſiæ herbæ potionis vulnerarię incoquantur. Aſſumatur de hac bonus hauſtus in balneo, aut harum aqua deſtillata vino quotidiano pro potu ad menſam commiſceatur. Curationi huic, omnium tutiſſimæ & commodiſſimæ, Dominus in nomine Domini ſe committat, ſucceſſumque in pôſterum mihi ſignificet, non deero pro virili. *Locus oppoſitus rupturæ inungendus.*

In bubonocele, pro quodam Gallo,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XVII.

TVMOR iſte in inguine ab ileo inteſtino, bubonocelem demonſtrat. Hoc malum, etſi inter reliquas herniæ ſpecies mitiſſimum videatur, graue tamen eſt, præſertim cum ileon flatus ſuſcipit. Itaque in victus ratione flatulenta omnia vitanda, nec arcte nimium tumor comprimendus, ne in ſcrotum cogatur inteſtinum, & relaxatio maior fiat. Deinde opera danda, vt aluus ſit lubrica, nec duriores fæces, cum ileon tantum chylum contineat, in eo colligantur. Tumorem muniat leni perizomate, & deraſis pilis totum inungat Terebenthina, ac deinceps hunc puluerem inſpergat, & vt dixi, perizomate muniat:

Scopi.

℞. Sanguin. Draconis.
Maſtiches.
Thuris.

Myr-

Myrrhæ an. ℥j.
Sumach.
Balaustior. an. ℈ij.
Aloes.
Tormentillæ.
Mumiæ.
Colophoniæ.
Boli Armen. an. ℥j. ß.
Xyloaloës.
Spicæ an. ℥ß.
Misce, fiat puluis.

Vbi decidit iterum locum inungat, & alium puluerem superinspergat. Possent multa alia perscribi, verum cum perfectam consolidationem vix liceat sperare, hæc, ne malum grauius fiat, prodesse poterunt. Foueri etiam locus priusquam Terebinthina inungatur, decocto absinthii ex vino poterit, & sacculus paruus ex foliis absinthii apponi.

Prognosticon.

Sacculus absinthii ad herniam.

De præseruatione à podagra, pro quodam Illustri Domino,

CONSILIVM XVIII.

Dolor pungitiuus cum calore, rubore, venarum tumore vnde.

ELAPSIS proximis hisce diebus Illustris Dominus in pedum dolorem pungitiuum, non quidem illum, quãtum intellexi, vehemẽtem & diuturnum, sed tamen cum calore, rubore, & venarum manifesto tumore incidit. Et inter ambulandum, præsertim in loco inæquali, in figendis pedibus incommodum & dolorem sentit. Hisce occasionibus Illustris Dominus non immerito victus, podagram cœpit timere. Et in hanc suspicionem eo facilius venit, quod Illustris Domina Mater, piæ memoriæ, olim simili morbo obnoxia fuerit. Quare non de nihilo cœpit & hunc morbum timere, & qua ratione ab eo præseruari possit, mihi in mandatis, vt adnotarem, dare: quod libenter pro mea erga Illustrem Dominũ obseruantia feci. Quamobrem, quæ ad hanc rem facere, & Illustri Domino necessaria esse existimaui: paucis

Podagræ metus.

paucis adnotaui. Cum igitur Illustris Dominus ætatem iuuenilem, in constitutione totius corporis, optima sane illa & vere sanguinea præseruari cupiat, omnino Illustri Domino video necessarium fore, vel hoc ipso medio Aprilis, vel proximi mensis principio, si tum fortasse per occupationes ciuiles & regias, magis commodum erit, ex vena interna dextri brachii, quam Epaticam vocamus ad quantitatem v. vel vj. ℥ prima vice, ac vno interposito die tantundem mittere. Hoc bolo tamen Cassiæ pridie sub horam cœnæ præassumpto:

Præseruatio à podagra.

Venæ sectio iterata.

℞. Flor. Cassiæ recent. tract. ℥ j. ß.
Cinamom. Elect. ʒ ß.
Misce, fiat bolus.

Bolus.

Hæc cassia si quid impuri succi in ipso vētriculo, & intestinis, ac primis venis & capacibus illis ductibus erit, educet: ac ne etiam in locum emissi sanguinis, quod non raro solet fieri, crudus humor in ipsa missione sanguinis, aut paulo post succedat, præcauet. Per octo aut septem dies ante venę sectionem minus solito edat, & cibum optimi suc-

ci,& facilis concoctionis ſumat. Quod ſi obſeruauerit, optimam concoctionem ſibi procurabit, omnem cruditatem fugiet, & in omni reliquo vitæ decurſu Illuſtris Dominus ſibi ipſi apprime conſulet. Ac in his duobus magna ex parte tota ſanitatis tuendæ ratio conſiſtit. A caſſia deuorata, & vena ſecta Illuſtris Dominus quinque aut ſex diebus aſſumat hūc ſyrupum, qui:

Syrupus præparans.

℞. Syrup. roſat. ſolut.
de ſucco Endiu.
de Lupulis.
de Granatis an. ℥ ß.
Aq. Endiu.
Acetoſ.
Lupulor. an. ℥ j.

Miſce, fiat hauſtus pro vna vice, & ſic pro quinq; ſequentibus.

Sumptis ſyrupis die ſequenti à primo ſomno Illuſtris Dominus deglutiat has pillulas, quæ:

Pillula.

℞. Pillul. de hermodactyl. minor.
Aggregatiu. an. ʒ ß.

Miſc. & cum aq. betonic. f. pillulæ nu. xv. & deaurentur.

A pil-

A pillulis ſumptis octo horis, vel amplius, ante prandium per horam cyathum vnũ iuris pulli inſipidi cum cochleari ſacchari hauriat. Coquatur pullus cum hordeo, & de eo iure bibat, poſt vnam horam prandeat, & edat minus ſolito, & cibum facilis concoctionis. Die ſequenti ad corroborandum ventriculum in aurora, vel etiam per horam vnam atq; alteram ante prandium deuorabit ſequentem bolum.

Ius pulli cũ ſaccharo & hordeo à purgatione.

Electuariũ.

℞.Sacchar.roſat.℥j.
Specier.aromat.roſat.
Diarrhod.abbat.an.g̃.v.
Miſce, fiat bolus.

Quod ſi Illuſtris Dominus à pillulis abhorruerit, & libentius potionem ſumere voluerit, ſeq. φάρμακον idem facit:

Infuſum Rhabarbari.

℞.Rhabarb.Elect.ʒj.
Agaric.præparat.℈ij.
Spicæ g̃.v.

Infundantur omnia per ſedecim horas in decocto florum cordialium, plantaginis, acetoſæ, & myrobalanorum omnium, cum modico odoriferi vini. Vt

nullus cõtingat error Apothecarius, ſumatur ex floribus cordialibus herbar. acetoſ. plantag. & omnibus myrobalanis an. parum & decoq. ſ.a. in ſ.q. aq. ad tertię partis conſumptionem: De hac decoctione colata ſumat q. ſ. ad infundenda præſcripta medicamenta. Mane vero facta forti expreſſione, & colatura, adde

Diacatholic. ʒ v.
Diaphænic.
Electuar. de ſucco roſarum an. ʒ j.
Rhabarb. pulueriſat. ℈ ß.
Syrupi roſat. ſolut. ℥ j.

Miſce, & diſſolue in ſupra dicta decoctione q. ſ. & fiat potus, bibat calide in aurora. Leuatiuum, & prandium ſumat, vt ſupra. Et hæc de venæ ſectione, & verna purgatione ſufficiant. *Præſeruatio & curatio autumnalis.* Quod ſi Illuſtrem Dominum in Autumno ſimilis dolor, & ſymptoma inuaſerint, aut certis indiciis & coniectura, ea futura formidauerit, poterit tunc temporis venæ ſectionem iterare, ac ſanguinem mittere ſemel tantum ad ℥ v. vel vj. ſumpta primo Caſſia, vt ſupra, & ſequentibus diebus ſyrupos, & purgationem

nem eodem modo, quo supra sumet. Reliquis vero temporibus æstate & hyeme Illustris Dominus sequenti ratione sanitatem tuebitur, si ex infra scripto pharmaco, siue Electuario semel in mense, aut bis sumpserit ad ℥ß. aut paulo plus, idque per vnam horam ante prandium, siue cibum, cuius descriptio est:

Electuariu tempore æstatis & hyemis à podagra preseruans.

℞. Rad. Iridis.
Stœchad.
Liquirit.
Epithymi.
Iuæ arthetic.
Passular. an. ʒ ij.
Folior. senæ oriental. recent.
Agarici correcti.
Cinamomi an. ℥ß.
Aq. fontis q. s. ad prædicta excipienda & decoquenda, quorum decoctorum sumatur quantitas conueniens, in quam infundantur die vna:
Rhabar. Elect. ʒ j. ß.
Spicæ ʒ j.
His colo expressis add.
Carui.

Caſſiæ fiſtulæ.
Mannæ Elect.
Sacchari optimi an.℥j.

Coq. denuo ſumma diligentia ad decentem conſiſtentiam. De hoc Electuario ſumat Illuſtris Dominus, vt ſupra, plus vel minus, prout eius ſucceſſum in humoribus educendis expertus fuerit. *Electuarii vſus.* Eſt enim medicina ſecuritatis, & nobiliſſima contra vertiginem, neruorum tremorem, imbecillitatem viſus, anhelitus difficultatem & anguſtiam, pectoris dolorem, renum & veſicæ vitium, craſſum gignens lotium, & craſſius ſedimẽtum, corporis totius plenitudinem, non eam modo, quæ ad vaſa ſed etiam ad virtutem dicitur. Subtrahit omnem vitiatum ſuccum & humorem corruptum citra offenſam, bilem quidem vtramq;, pituitam, ſeroſamq; humiditatem educit, flatus diſcutit, nec ventrem ſicciorem reddit, quo beneficio pleræq; Medicinæ aliæ carent, neruos roborat, vertigini opitulatur, pectus lenit, iecur atq; lienem ab obſtructionibus liberat, & vt ſummatim dicam, eius vſus eſt tutiſſimus, &

mus, & à multis incommodis & morborum generibus præseruat. Quare eius vtilitates, facultates, & laudes, neutiquã ascribere piguit, ac est per me multoties hæc benedicta medicina experta. Quare Illustris Dominus eam magnifaciat.

Porro hyeme harum pillularum vsus erit & conuenientissimus & vtilissimus, quod paulatim materias & humores ad pedes defluentes educendo per secessum diuertunt, quarum hæc est compositio.

℞. Aloes optimæ. *Pillulæ.*
Rhabarb. Elect. an. ℥ ij.
Agarici elect. an. ℥ ij.
Caryophyllor.
Nucis Moschatæ.
Santalor. citrinor.
Rosar. rubear. an. ℈ j.
Myrobal. chebulor.
Indor. an. ℥ ß.

Puluerisentur omnia per se, deinde misceantur, postea aspergantur succo iuæ, & permittantur exiccari, & ita iterum aspergantur, donec fuerint septies

exiccati, postea cum syrupo de betonica q. s. fiat massa pillularum, ex ʒ j. fiant pillulæ, nu. iij. aut v. deaurentur. Sumat per mensem semel aut bis in ingressu lecti. ad pedes autem ipsos vtatur Illustris Dominus hoc linimento, remedio profecto vt vetustissimo, sic & optimo & decãtatissimo, quamuis familiari & domestico:

Linimentũ vetustissimũ & decantatum.

℞. Salis communis in tenuiss. pollinem redacti q. s. ol. rosac. q. v.

Et reducantur ad formam linimenti, hoc pedibus affricetur, vt coram docui. Si quando voluerit pedes lauare, vtatur hac lotione:

Mihi magis arridet sal D. Erasti è ligno iuniperino.

Lotio pedũ.

℞. Flor. chamomil.
Rosar. rubear.
Iuæ arthetic.
Betonicæ.
Fol. salicis.
Nucum cũpress. an. m. j.
Salis vulgaris m. ß.

Decoq. in s. q. aq. & aliquoties inter decoquendum chalybs ignitus in hac decoctione extinguatur. Potest etiam affun-

affundi menſura vna vini boni rubri, vel albi. Hac lotione vtatur ante cœnam, vel ingreſſum lecti, vel, quod omnium optimum eſt, mane exoneratis primum aluo, & veſica. Et hæc ſufficiant, quantum ad præſeruationem cum medicamentis attinet.

Quod vero ad victus rationem pertinet, quandoquidem eam, quę ſit ſalubris Illuſtri Domino coram explicaui, paucis hic perſtringam. *Victus ratio.*

Præſtabit aqua cocta cum cinamomo, cuiuſmodi iam multis honoratis, & Principibus viris in quotidiano vſu eſt, loco potus in prandio & cœna, quam vino vti. Vel ſi hanc non poſſit, vtatur vino rubello, vermiglio Italice dicto, pellucido & tenui, vel albo & tenui. A generoſo abſtineat. Adhæc in vindemia Illuſtris Dominus parabit ad ſuum vſum, infraſcriptum vinum. Accipiat tres metretas aquæ, in qua coquantur ciſtelli quatuor ſaluiæ, & totidem betonicæ decoquantur, donec vna pars aquæ conſumatur; facta forti expreſſione & colatura, adde octo metretas albi vini *Vinum artificiale medicatum.*

boni & maturi, bullire permitte, & repo-
ne ad vſum, idq; poſtea bibe, vbi defæ-
catum fuerit. Caueat Illuſtris Dominus
omnem cruditatem, frigus capitis, & pe-
dum, Venerem immodicam: comeſſa-
tiones, ſtationes aulicas diutius extra-
ctas, celeriorem progreſſum, crebrum e-
quitatum, animi omnes immoderatos
affectus, ac hanc auream ſentẽtiam ſem-
per præ oculis habeat: NE QVID NIMIS,
vigilia, ſomnus, Venus, exercitia, cibus,
potio, quies, omnia moderata ſunto. Pi-
ſces, fructus, legumina, caſeum fugiat.
Optimum quemque cibum, pullos, ca-
pos, gallinas, carnes vitulinas, hœdi la-
ctantis, perdicum, phaſianorum, auicu-
larum in montibus degentium, oua re-
centia, & ſorbilia, fercula ex auena, hor-
deo, amygdalis, & paſſulis, prunis, &c. e-
det, ac reliqua, quæ à me coram intelle-
xit.

Hæc ſunt, quę Epiſtolari forma & ſty-
lo pro meo more, citra ſuperſtitionem
omnem, ac verborũ fucum, quod morbi
(vt vulgo dici ſolet) herbis & non verbis
curantur, Illuſtri Domino libenter & di-
ligen-

Herbis non verbis morbi curantur.

ligenter pro mea erga illum obſeruantia adnotaui, quibus ſi, vt ſpero, imo neutiquam dubito, pro ſua ſingulari prudentia acquieſcet, procul dubio ſe & ſanitatem ſuam, non ſolum à podagra, ſed & omni alia graui ægritudine, facillime tuebitur, & quam diutiſſime, præſertim in hac ſua fœliciſſima corporis conſtitutione, & ætate hac florida, incolumis permanebit. Quod faxit DEVS optimus maximus, cuius gratia & clementia ſanitas præſens conſeruatur, amiſſa recuperatur, ſermo recipit gratiam, & doctrina perfectionem. Poſtremo, non poſſum, non iterum atque iterum Illuſtrem Dominum pro mea erga illum obſeruantia & rogare & adhortari, vt memor ſit eorum, quæ coram dixi, de cruditate omni euitanda, & proba concoctione procuranda, & cibis boni ſucci, & facilis concoctionis ſumēdis, cōuenienti tempore & quantitate. Et in ſumma, diligenter in omni vita obſeruet, à quibus lædi ſe, iuuarive ſentiat. Ita enim fiet, vt in pauciſſimis Medicorum opera indigeat. Quod faxit Trinus & Vnus, cui laus & honor, Amen.

Regula in diata obſeruanda.

In eodem casu,

D. ANDREÆ GALLI

CONSILIVM XIX.

ILlustris & Generose Comes, cum M. V. quadam pedum cum imbecillitate, tum dolore affici quandoque soleat, suspicatur, ne quando podagra afficiatur. Quare me rogatum voluit, vt cum rectam victus rationem, tum & medicamenta, quibus à tam miserabili morbo se tueri possit, describerem. Cæterum omnibus in confesso est, quod quis ab aliquo morbo se tueri nequit, nisi prius præcognouerit causam illius morbi, cum amota causa aboleatur effectus.

Causa morbi podagrici. *Causa cruditatum.* Causa autem podagrici morbi est, humorum crudorum repletio. Eorum enim cruditas oboriri solet, aut ex immoderato otio, desidia, Venere, aut ex praua victus ratione, siue ex ciborum copia, siue sint boni aut mali succi; aut non præconsideratis inprimis eorum quantita-

titate, qualitate, ordine, numero, horis, aut arte coquinaria: aut ex pluribus comessationibus, & in eis longa mora, & lautioribus, ingluuie, ebrietate: aut ex potentioribus vinis eorumque in eadem mensa diuersitate. Quibus omnibus crudis, incoctis, & vitiatis humoribus venæ inde opplentur. Insuper concurrunt membrorum imbecillitas, morbus hæreditarius, & prauorum, ac crudorum humorum copia. De prauis humoribus scribit Galenus, in lib. de cibis boni & mali succi: *Quod autem ex vitiosis humoribus morbi gignantur, cruditas aßidua in causa est, siue ex boni, aut mali succi oriatur cibis. Sed illud euidens palamque est, eam cruditatem longe aliis deteriorem esse, quam vitiosi succi cibaria effecerunt. Hæc autem duplici modo se habent, vel cum tenuem succum reddit, & acutos morbos, cum maleficis quoque febribus inuehit, succorumq; vstione in vnam duntaxat particulam decumbente, erysipelata, herpetes, aliæque affectiones calidæ oriuntur: aut crassum efficit succum, ideoque articulorum, & renum vitia, arthritides, nephri-*

Cruditas è vitiosis cibis.

tides, podagras, & anhelationes progignit. Scribit insuper Galen. super Aphorismũ 30. sexti libri: *Si quis podagrâ correptus est, vna cum hoc, quod genuum & manuum articuli intumescunt, in quendam etiam articularis morbi modum repente incidit, ob plenitudinem ex multis cruditatibus aceruatam.*

Imbecillitas partium non est causa per se podagra.

In secundo loco facit membrorum suscipientium imbecillitas, vt admonet Galenus in 3. Method. cum aliquando vasorum ipsorum vitium est, cum venæ, vel arteriæ imbecilliores sunt, sic vt aliorum vasorum superuacua recipiant. Adhæc refert Galenus super Aphorismum 20. sexti libri: *quod res tota ita se habeat, necesse est: pedes esse imbecilliores natura, si quis podagra affici debeat.* Imbecillitas autem partis non est sufficiens ad generandam podagram, vt patet ex intermedio tempore accessionum, in quo prorsus non infestantur, quamuis naturalis imbecillitas continua sit, nisi influente aliquo ad pedes humore superfluo: si nunquam igitur hic humor flueret, liquet, quod nunquam accederet passio: non flueret autem,

âutem, si corpus semper vacaret superfluitatibus, si mediocri vteretur exercitio, & homo cibum bene coqueret. Vnde desidiæ, & crapulæ eis nocent: nocet etiam, vina potentia multum bibere, præcipue cum aliquis ieiunus ea potauerit. Hæc enim neruorum substãtiam promptissime offendunt, sicut & coitus, teste Galeno prædicto loco: Nostris autem temporibus vsq; adeo auctis numerosis eduliis, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagricorũ multitudo, cum nonnulli sint, qui ne exercẽtur quidem, sed cruditatibus & ebrietatibus incumbunt, & ante cibum bibunt vina potentia, ac Venere vtuntur immoderate. Nõnulli vero, etsi in omnibus non peccant, tamen in vno saltem, aut altero delinquunt. Atqui peccatum magnum cum fuerit, in vno eorum, quę diximus, sat est deliquisse.

Vina potentia ante cibum nocent.

In tertio causarum loco occurrit morbus hæreditarius, quem Galenus pręnotato Aphorismo describit, dicens: *Quod plerique & patres, & auos habuerunt podagricos, in quibus semen erat vitiatum, atque ideo*

filiis vehementior est. Et Auicenna dicit: *Quod ebrietates, comessationes lautiores, vina potentia, & diuersæ in vna mensa delitiæ, Venus immoderata, & maxime post cibum, statim cruditates efficiunt, à quibus podagra ortum habet.* Itaque necessum est, vt in tempore paruam prouidentiam desideret. In Magnificentia vestra iam paratæ sunt aliæ concausæ: Effectiua scilicet, Instrumentalis, & Patiens. Effectiua causa est temperamentum Magnificentiæ vestrę, cum sit calidum & humidum. Nam humiditatis ratione humores redduntur fluxibiles, caloris ratione colliquefiunt, & magis fluidi efficiuntur. Instrumentalis autem causa in Magnificentia vestra est meatuum naturalium mollities & relaxatio, quæ temperamẽtum Magnificentiæ vestræ calidum & humidum sequuntur, nec non vacuitas, iuncturarum raritas, situs, quæ omnia etiam sequuntur temperamentum Magnificentiæ vestræ. Patiens autem est, cum Magnificentia vestra ad concipiendam podagram procliuis quodam pedum affectu corripiatur, qui affectus, si diu

Temperamentum.

Partium imbecillitas.

diu pedes teneat, imbecilliores eos reddit, quorum imbecillitate iuncturæ humoribus replentur, ex quibus deinde podagra suboritur. Ex his considerare poterit, quam paratũ habeat corpus M. V. ad concipiendam podagram, quo fit, vt si ab ea sospes fieri cupiat, caueat sibi à præscriptis causis. Quoad rectam victus rationem, vt M. V. ea se præseruare possit, hoc loco eam nõ duntaxat, sed etiam medicamina, quibus se præseruare queat, describam. Intentio autem præseruatiua à podagra hæc requirit. Inprimis diminuendi sunt humores, ne venæ illis oppleantur. Postmodum firmandæ sunt iuncturæ, ne eos suscipiant. Tandem præscribenda est victus ratio, ne in venis coaceruentur cruditates. De prima intentione admonet Galenus in sexto, de tuenda sanitate: *Si longo tempore vitiosum succum augeri sinas, grauis quispiam morbus te inuadet, sane possunt eam curam impendere iis diebus, quibus publicum festum aliquod celebratur, quo nimirum liberi à seruili ministerio sunt. Verum multi ob intemperantiam adeo nihil agunt, vt quod vitio-* *Præseruatio.*

ſum in corpore collectum eſt, ne dum corrigant, ſed ipſum magis accumulent, dum vitioſo victu in ipſis feſtis vtuntur. Quo fit, vt pleriſque diuturni morbi accidant, quibus tota vita explicare ſe nequeunt, cuius generis mala ſunt, podagra, & articularis morbus, & calculus.

Hac vero noſtra tempeſtate ſępe contingunt bacchanalia, frequentes ebrietates, longæ comeſſationes, iſta nempe, per feſta Galeni intelligimus. Nunc autem cum conuiuamur, tota die menſam haudquaquam relinquimus, tota die ac nocte bibimus, alteri propinamus pocula, quo vſque ebrii exiſtamus. Non admirandum ergo erit, ſi innumeri ſint Podagrici. Quare cum hæc contingant ex tali culpata victus ratione, tunc operæpreciũ erit, minuere tales humores ſingulo anno, veris tempore initiante. Scribit enim Hippocrates in Aphoriſmo 47. ſexti libri: *Quibuſcunque venæ ſectio, vel purgatio cum medicamento conuenit, hos vere purgari oportet, vel venam incidere.* Galenus in commento exponit: *Hos enim oportet, vt anticipemus, euacuare vere adueniente,*

Verna purgationes.

ente, vel per venæ ſectionem, ſi plenitudinis paßionibus ſubiiciuntur, vel per purgationem, ſcilicet eorum, quæ ex corruptione proueniunt. Ita plurimos ſanauimus amicos, qui lõgo tempore antea ſingulis annis morbis capiebantur. Atq; podagram & morbum articularem, adhuc incipientem, & nondum nodos circa articulos facientem, ex tali euacuatione multis iam annis fieri prohibuimus. Quam ſententiam approbat Galenus in libro de curandi ratione per ſanguinis miſſionem, vbi ſcribit: *Equidem complures ipſe ſanaui, qui tribus aut quatuor annis per interualla pedum doloribus laboraſſent, exundante humore veris initio expurgato, aut ſanguine diminuto.*

Cæterum, neminem id latere puto, illos deinceps in omni victus ratione debere eſſe moderatos. Nam intemperantes, vinoſosque, ac Veneri, gulæque deditos, neque purgatione, neque ſanguinis diminutione magnopere adiuueris. Nam per vitæ intemperantiam, crudorum humorum copiam ocyſſime colligunt: Verum his, ne manum quidem

admouere, tentandum est. Illis vero, qui præceptis salubribus obsequuntur, summopere profueris, si veris initio primum quidem eos euacuabis; deinde ad exercitia, victusq; rationem salubrem perduxeris. Itaq; initiante vere, id est, in medio mense Martii Magnificentia vestra in primis deuorabit has pillulas, per horas quinq; ante prandium:

Pillulæ. ℞. Pillul. de agarico Mes. ʒj.
Cum aqua betonic. fiant pillul. num. vij. deaurentur.

Post has pillulas septem diebus sequẽtibus, omni mane in crepusculo diei, potabit vnum ex his syrupis:

Syrupus. ℞. Syrupi ros. de rosis siccis.
Oxymel. simpl.
Mellis rosat. col. an. ℥ß.
Aq. absinthii.
Betonic.
Enulæ an. ℥j.

Misce, & dentur septies, clarificentur & aromatisentur cinamomo. Postquam potauerit hos syrupos, die sequenti deuorabit has pillulas per horas quinq; ante prandium:

℞. Pillul.

℞.Pillul.fœtidar. *Pillulæ.*
Cochiar.an.ʒß.
Cum aqua betonic.fiant pillul.nu.vij.
deaurentur.

Die ſequenti poſt pillulas per tres horas ante prādium comedat hoc Electuarium totum:

℞.Conſer.borrag.℈iiij. *Bolus.*
Mithridat.elect.ʒj.
Miſce,fiat bolus.

Diebus ſequentibus omni mane comedat vnam ex his rotulis per horam ante prandium:

℞.Specier.pliriſarcot. *Rotulæ.*
Diambræ.
Diamoſch.dulc.an.ʒß.
Sacchar.diſſol.in aq.betonic.fiat cōfectio in rotulis.

Item: Comedat cochlear vnum de ſeq.Electuario in fine menſæ.

℞.Gelatin. cytonior. cum ſaccharo, ℔.j. *Electuariū cytoniatum.*
Liquefiat in vino albo,poſtea add.
Corall.rubeor.
Sem.coriand.præparat.an.ʒij.
Zinzib.pulueriſat.ʒj.

Piperis g̃.x.
Cinamom.ʒj.ß.

Miſce, & optime incorporentur, & fiat mixtura pulueriſatis pulueriſandis. Diebus ſequentibus poſt eas vltimas pillulas per tres horas ante prandium trahat per nares de iſto caputpurgio calido medium cochlear pro vice:

Errhinon. ℞. Succi acori.
Cyclaminis an.ʒ ß.

Clarificentur, poſtea adde:
Aq.maioran.ʒ vj.
Sacchar.candi ʒ ij.

Miſce pro caputpurgio calide.

Item, poſtquam attraxerit per nares, easque purgauerit, tunc per mediam horam maſticet de ſequenti maſticatorio, & aquam, quæ in os veniet, exſpuet.

Apophlegmatiſmus. ℞. Pyrethri.
Coſti.
Staphyſagr.an.ʒ ij.
Folior.lauri.
Origani.
Roriſmar.an.ʒ ß.
Rad.ireos.℈j.

Maſtich.

Maſtich ʒ vj.
Gummi arabic.
Tragacanth. an. ʒ iiij.

Maſtix & Tragacanthum, & gummi arabicum mollificentur cum muccagine Sebeſten, & cum aliis rebus pulueres miſceantur, & fiant pillulæ ad magnitudinem auellanæ, exſiccentur ſub tegula calefacta. Item omni nocte cum vadit dormitum, aſpergat de iſto puluere ſuper commiſſuram coronalem, & mane cum pectine amoueat iſtum puluerem:

Puluis ad ſuturam coronalem.

℞. Stœchad.
Origani.
Calament.
Pulegii.
Ariſtoloch. rotũd.
Aſari.
Maioran.
Sandarac. an. ʒ iij.
Betonic.
Macis.
Flor. hyperici añ. ʒ ij.

Pulueriſentur omnia per ſe, deinde permiſceantur. Item, in die ſemper odo-

odoret tales pilas manu gestandas, quoniam aperiunt oppilationes profundas cerebri, & confortant ipsum, expurgant materias ab auribus, ab oculis, & à palato:

Noduli odoriferi.

℞. Herb. puleg.
Origani.
Calaminth.
Serpilli an. ℥ j.
Granor. paradysi ℥ ß.
Sem. rutæ.
Stœchad.
Maioran. an. ʒ j. ß.
Macis ʒ ij.
Caryophyll.
Storac. calamit. an. ℈ j.
Ambræ ℈ ß.
Moschi g̃. v.
Lig. aloes ʒ ß.
Flor. rorismar.
Sem. basilicon. an. ʒ ß.
Cubebar.
Sandarac. an. ℈ j.
Rosar.
Cortic. citri an. ℈ ij.

Puluerisentur omnia per se, & ligentur

-tur in findone. Item, omni mane & sero per duas horas ante cibum accipiat talem fumum per aurem:

Vapor auribus hauriendus.

℞. Serpill.
Abrotan.
Stœchad. arab.
Maioran.
Pulegii.
Menthastri.
Origan. an. m. j.
Absinth. m. ij.
Colocynthid. ℥ ß.
Flor. Chamæmel.
Melilot.
Fol. Saluiæ.
Calamenth.
Asari.
Betonic. an. m. ß.
Sem. anethi.
Origani an. ℥ ß.

Herbæ indantur, & bulliant omnia simul in quinque ℔. aq. & aceti ad consumptionem tertiæ partis; deinde per vas simile infundibulo deferatur fumus huius decocti in aurem, & cum amplius non effumabit, tunc iniiciatur in

ipſo decocto lapis fluuialis ignitus. Talis enim ſuffitus efficaciſſimus eſt in aperiendo aurium obſtructiones, exſiccat & remouet tinnitum. Poſt talem ſuffitum ſtatim obſtruat aures cum ſequenti ſacculo.

Tinnitus aurium.

Sacculus auribus indendus.

℞. Flor. origan. ʒ iiij.
Pulpæ colocynth. ℥ j.

Contundantur minutim, & ponantur in ſacculo, qui calefiat ſuper aſſere nouo calefacto. Item, omni decimoquarto die deuorabit ſeptem ex his pillulis, in quibus eſt magna facultas mundificandi caput, & omnium ſenſuum inſtrumenta corroborandi.

Pillulæ in tinnitu aurium.

℞. Succi Eupator.
Liquirit.
Salis indi. an. ℈ j.
Zinzib.
Cinamom.
Caryophyllor.
Cubebar.
Roriſmarin.
Nucis moſchat. an. ʒ ß.
Lig. aloes veri ℈ j.
Aloes Epatic. electi ℥ ij.

Aga-

Agaric.
Hermodactyl.an.ʒj.
Pulpæ colocynth.ʒß.

Pulueriſentur & infundantur in ℥ vj. aq. maioranæ, diligenter commiſcendo, & ita fiet quinquies exſiccando, fiatque Magdaleon, & pro omni drachma fiant pillulæ nu.viij.

Hæc ſunt, quæ conferre debēt ad prę-ſeruandum à podagra, ſed magis contra tinnitum & ſibulum aurium, quibus cō-tinuo afficitur M.V.

Cæterum ad inſtitutam orationem reuertor. Poſtquam ſe purgauerit in vere, M.V. animaduertat, an initiante vere venæ ſint ſanguine valde expletæ, tunc epotis tribus ſyrupis, minuat ſanguinem ex vena baſilica dextri cubiti, & extrahat ℥ v. ſanguinis, & hoc per horas duas ante prandium, & eodem die non dormiat. *Vena ſectio.*

Cum ergo M.V. voluerit ſe præſeruare à podagra, admonitu Galeni non permittat, vt coaceruentur humores in corpore, vbi in ſexto de tuenda ſanitate ſic ſcribit: *Si longo tempore vitioſum ſuccum*

augeri sinas, grauis quispiam morbus incidet &c. Et subdit: *Eorum aliis diuturni morbi incidunt, quibus tota vita explicare se nequeunt, cuius generis mala sunt: Podagra, articularis morbus, & calculus.* Itaq; cum M. V. perceperit corpus seu venas exuberantibus humoribus, aut prauis succis oppletas esse, tunc deglutiat septem ex illis pillulis, superius descriptis, sumendis omni decima quarta die per horas quinq; ante prandium. Postmodum omni die fricet pedes mane, cum vult surgere è lecto, sero quoq; in introitu lecti, cum oleo oliuæ & sale communi optime commixtis & tritis ex sententia Galeni in 11. de simplicium medicamentorum facultate, & Aetii lib. 12. cap. 21.

Vnguentum ad articulos roborandos.

℞. Ol. oliuæ, vel rosar. ℥j.
Salis communis, vel quod melius est, salis ex lig. Iuniperi ʒj.
Fiat vnguentum.

Ac cum his ex frictione tali insitus calor augetur, & si quid præter naturã est, discutitur, recrementaq; consumuntur, & affecta membra fiunt robustiora, & aduersus affectionem firmantur. Reliquum

quum eſt, vt hoc loco doceam M. V. inculpatam victus rationem. *Diæta.*

De aere.

Nō degat in aere craſſo, fœtido, nebuloſo, pluuioſo, ventoſo, fumoſo, clauſo, etiam aere humido. Purus ſit ergo aer, calidus, moderata caliditate hyberno tempore, in æſtate non admodum frigidus. Calor ſtubarum in hyeme non ferueat. In hyeme ſuffumigentur cameræ & ſtubæ, huiuſmodi trochiſcis ponendis ſuper carbonibus ignitis: *Trochiſci pro fumo.*

℞. Styrac. calamit.
Galliæ Moſchat. an. ℥ ß.
Pulu. caryophyllor. ʒ vj.
Camphoræ ʒ j.

Fiant Trochiſci cum aq. roſar. moſchat. & in vmbra ſiccentur. Vitentur radii Solis & Lunæ.

De motu & quiete.

Vtatur matutino exercitio vſque ad ſudorem excluſiue, ſed quieſcat poſt cibum, & eo tempore, quo ſomnus corpori debetur. Caueat etiam ab exercitio, ſtomacho cibis repleto.

De somno & vigilia.

Dormiat septem horis in nocte, in die haudquaquam dormiat. Eat dormitum post horas duas ab assumpta cœna. Dormiat capite eleuato, toto corpore bene tecto, non dormiat super ventrem, quia nocet oculis talis decubitus, neq; super dorsum, cum talis decubitus facit fluere humores ad nucham & neruos; sed in primis decumbat super latere dextro, deinde super sinistro, demum iterum super dextro. Nec sæpius de latere ad latus se prouolutet, quoniam ex tali agitatione impeditur cibi concoctio, rugitusq; & flatus, & eructationes in ventriculo suboriuntur. Sed quando se peruoluere voluerit de latere ad latus, sit intercapedo duarum horarum.

Regulæ de decubitu.

Volutatio prohibetur.

De inanitione & repletione.

Corporis repletio est illa, quæ omnium ægritudinum materialium est mater, podagræ præsertim. Hæc est illa, qua plus iusto caput, nerui & iuncturarum cauitates, cum per viam defluxionis, tum per viam paulatinæ ingestionis, crassis, incoctis,

ctis, serosisve humoribus opplentur. Itaque nunquam cibus ingeratur, nisi adsit appetitus. Item cum appetitus adsit, non tardetur cibus. Item eo appetitu intenso existente & voraci, non tantum cibi ingeratur; quantum appetitus cupit: Item, cum in ventriculo grauitas aut fastidiũ, aut satietas quædam, aut nausea, aut abominatio percipiatur, à cibo tam diu abstinendum est. Item, non ingeratur cibus, vsq; quo cibus prior ingestus ad intestina descenderit, quod communiter esse solet post horas septem & octo. Item, quantitas cibi tanta sit, quantum calor innatus concoquere possit, qua videlicet ventriculus non grauetur. Deterior enim est, teste Auicenna 3. primi, comestio, quæ ventriculi grauitatem facit. Potus similiter tantus sit, quo cibus in ventriculo non natet. Item: Nullus cibus, nullus potus actu vel potentia frigidi in multo vsu habeantur. Item: Cibi, qui sunt facilis corruptionis, quemadmodum oua recentia & fructus horarii, & qui aluum remolliunt, quemadmodum olera nonnulla, vt spinachia, bli-

Regula de cibo.

Potus.

tum, &c. aliis cibis præmittantur. Item; Ante cibi ingestionem corporis recrementa excernantur. Quemadmodum mucositas narium, screatio, lotium, alui excrementum. Item: Si post salutam aluum nausea, vel grauitate, vel fastidio ventriculus affectus fuerit, ante cibi ingestionem vomitus prouocetur, fiatque sponte imponẽdo digitum, vel pennam in gutture, linguam comprimendo; vel propinetur talis haustus tepidus:

℞. Syrupi acetos. simpl. ℥ ij.
Vomitoriũ. Aq. fontis ℥ iij.
Sacchari ℥ j.

Misce, & tepide potus iste exhibeatur. Postea parum deambulet. Deinde ponat digitum in guttur comprimendo linguam, & prouocetur vomitus. Post talem vomitum, quiescente ventriculo, cibum suscipiat.

De cerealibus.

Conuenit vsus hordei optime decocti. Lentes, etsi crassum succum generant; non tamen omnino aspernandæ sunt, abiecta prima decoctione In æstate con-

re conueniunt, in illis præsertim diebus, quibus carnes comedere non licet Faba, nisi flatus excitaret, & somniare faceret, concedi posset, quoniam non est mali succi, neq; obstruit. Pisa fabis ad omnia præstantiora sunt. Lupinus satis crassi succi est, & nutrit, non est mali succi: similis est lentibus, nisi quod minus exsiccat. Chond us, id est, alica, siue far, si exacte in ventriculo cõcoquitur, & in sanguinem à iecinore conuertitur, optimi succi est. Omittantur cicera, phaseoliq;, cum ad iuncturas humores deferant. In æstate conceduntur milium, panicum, cocta in brodio carnis. In hyeme conceduntur far, risum, dulcorata cum oleo amygdal. dulc. vel cum earum lacte & modico sacch aro.

Faba non mali succi, neq; obstruunt.

Pisa fabis præstãtiora.

De carnibus & animalibus domesticis.

Castratorum caro approbatur, cum animalium suauior sit, magisq; nutriens, & melior concoctu. Hœdorum, ac vitulorum caro valde approbatur, cum natura sint ficciora animalia, cæterisq; multo

Carnes animalium.

meliora ad concoctionem & nutrimentum. Caro arietis non improbatur. Vituperantur carnes, quæ ſunt difficilis concoctionis, & craſſi ac lenti nutrimenti, quales ſunt, ſuum, boum, agnorum, hircorum, &c.

De volatilibus domeſticis.

Pullorum, gallinarum, caporum caro inculpabilis eſt, cum inter tenuem & craſſum medium ſuccum generent. Omittantur carnes anſerum, anatum, & cæterarum auium aquaticarum.

Ex ſylueſtribus quadrupedibus

Conueniunt capreoli, lepores iuuenes, apri iuniores. Omittantur ceruorum carnes, vrſorum, &c.

Ex ſylueſtribus volatilibus.

Aues fere omnes ſunt boni ſucci præter eas, quæ in lacuſtribus, vel paluſtribus, vel in immundis aquis fluminibusq; degunt. Perdicum ergo caro inter tenuem & craſſum ſuccum optimum generat ſanguinem. Caro phaſianorum, columbarum volare incipientium, attagena-

genarum, turturum, turdorum, merularum, coturnicum, franguillinorum, passerum paruorum, auiumque in montibus, in syluis, & dumis degentium, &c.

Ex partibus animalium.

Mammarum caro si fuerit animalis boni habitus, bonum succum efficit. Articulorum caro animalium iuuenum, quemadmodum hædorum, vitulorum approbatur. Omittatur cordis caro, cum sit difficilis concoctionis & tardi transitus. Ventriculus gallinarum & anserum, quamuis difficilis sit concoctionis, tamen multum nutrit, ideo non reprobatur. Iecur animalium bene habentium, boni succi est, & suillum melius, si caricis animal nutriatur. Iecur anserinum, si anser nutriatur cibis, cum lacte mistis, non solum suauissimum est, sed etiam maxime nutrit, & optimi succi est. Intestina & matrix minus boni succi sunt, ideo non approbantur. Testiculi animalium iuuenum, quemadmodum hœdorum, vitulorum, non reprobantur. Testiculi gallorũ sunt suauissimi, & bo- *Iecur anserinum.*

num corpori dant nutrimentũ. Suilli pedes meliores ſunt roſtro, quemadmodũ hoc auribus. Alæ volucrum iuuenum, quæ copioſe nutriunt, optimæ ſunt, peſſimæ macilentorum & ſenum, & anſerum. Partes anteriores poſterioribus ſunt meliores. Carnes aſſatæ ſunt meliores elixatis partib. extrinſecus toſtis. Pro appetitu cõſeruando infundantur in vino vel ſuccus granatorum, vel ſuccus arantii cum pauco ſacchari, ſi minus acerba fuerunt.

Ex his, quæ ab animantibus decidunt.

Lac caprillum. Lac caprillum inter cætera lactis genera moderate ſe habet, cum non admodum pingue ſit, nec craſſum. Non reprobatur caſeus nouus, dulcis, mollis, oua nuperrime nata, optima ſunt ſuffocata, vſq; ad mediam conſiſtentiam. Elixata meliora ſunt aſſis. Butyrum ventriculum imbecillum reddit, & pituitoſas gignit ægritudines. *Butyrum pituitoſos producit morbos.*

De piſcibus.

Piſces. Piſces concedi poſſunt, ac illi præſertim,

tim, qui in puriſſima aqua degunt, maximè vbi terrea non exiſtunt littora, ſed arenoſa vel ſaxea, vnde piſces ſaxoſi ſunt, velocis concoctionis, & finalis bonitatis, conuenientes ad conſeruandam ſanitatem. Itaque omnes alii omittendi ſunt, cum in ventriculo longam moram trahant, & cum in corpore praua & tenacia procreent excrementa. Ideo non approbantur piſces lacunales, paluſtres, & ſimiles, qui degunt in quietis vel fœtidis locis. Item: Sale conditi & infumati.

De oleribus.

Lactuca in æſtate in acetariis cõceditur, acetoſa pariter & lupulus, & cichorium, ſpinachia, cucurbita, portulaca, quibus addatur mentha, fœniculum, petroſelinum. Hyemali tempore calidorum olerum vſus expedit, eorum præſertim, quæ à proprietate ſubſtantiæ cerebrum, nucham, neruos, vẽtriculum corroborãt, quemadmodum ſaluia, amaracus, roſmarinus, mentha, ſerpillum, hyſſopus. Non approbantur ea olera, quæ Olera.

aquoſum & fluxilem ſuccum & tenuem ſanguinem gignunt.

De radicibus olerum.

Rapæ nõ conueniunt, quia aquoſum ſanguinem gignunt. Rapunculi, bauciæ, caricæ admittuntur, & radices petroſelini, aſparagi, allium, porrum, cæpæ, raphani, napi, licet primarum qualitatum ratione competerent: attamen caput & neruos ſua acrimonia lædunt, cerebrum fuliginibus replent, ideo omittantur.

De fructibus olerum.

Cappares approbantur. Cucurbita in æſtate non eſt mali ſucci, attamen cum aliis horariis fructibus omittatur. Quoniam vt refert Galenus 11. de aliment. facult. cap. 11. *Hi terræ fructus, quales ſunt cucurbitæ, melones, citrulli, cucumeres, & huiuſmodi, gelidæ & humidæ ſunt ſubſtantiæ, ideoque nimia humiditate affecti, humidam progignunt alimoniam.* Huius generis omnia vitioſo ſucco notata, omnino dimittantur.

De

De ſeminibus olerum.

Conueniunt ſemina fœniculi, aniſi, &c.

De fructibus arborum.

Caſtaneæ, licet non ſint mali ſucci, quia aluum ſupprimunt, ac difficilis concoctionis, & flatuoſæ ſunt, dimittantur. Ficus recentes, & vuæ, cum ſunt exquiſite maturæ, non ſunt mali ſucci. Ficus si in ventriculo concoquuntur, medium dant ſuccum inter craſſum & tenuem, præſertim cum ſunt bene maturæ. Vua autem cum eſt bene matura & appenſa, quod flatuoſum abiicit, exacte vitio caret. Caricæ & boni & mali ſucci ſunt, ſi comedantur, cum nucibus optimi ſunt alimenti, & bene nutriunt. Cum amygdalis non ita bonum ſuccum generant, nec ita nutriunt. Approbantur cybebæ, amygdalæ dulces cum ſaccharo, auellanæ torrefactæ, & melle conditæ, pyra cocta, cytonia cocta, aſperſa ſemine fœniculi, aniſi, & ſaccharo condita poſt cibum. Cytoniorum paucus ſit vſus, quoniam teſte Auicenna 2. Canon. non tan-

Arborum fructus.

Caricæ cum nucibus comedendæ.

tum lædunt iuncturas, sed etiam in ei[illegible] dolorem inferunt: ideo raro comedantur. Cæteri omnes euitandi sunt fructus, quorum mollis & humida quoq; est cōsistentia, quia nō tantum tenuem & humidam ex se alimoniam corpori afferūt, verum etiam flatuosam cerebro ac neruis noxam procreant, quales sunt cerasa, tam acerba quam dulcia, chrysomela, persica, mora, mespila, granata, præsertim acerba, dactyli nuces, poma, melones, pruna citrina, vel rubea dimittantur, nisi vrinæ crudæ gratia, vel excernēdi ingererentur: Oliuæ Medicis vituperantur, eoq; maxime, cum fuerint maceratæ in aceto, &c.

Cerasa.

De condimentis.

Aromata.

Aromata omnia stāte corporis repletione, humores ad iuncturas deferunt. Inanita corporis repletione hyemali tēpore aromata expediunt, qualia sunt vtrumq; piper cinamomum, crocus, nux moschata, caryophyll. Zinzib. cardamomum, vtrumq; galanga, amygdalæ, fistici, pineæ præparatæ cum saccharo vel

mell[illegible]

melle conditæ; cum passulis & mica panis, & vino granatorum, cibi in diuersos sapores condiri possunt. In æstiuo tempore expedit salsa facta cum acetosa, vino granatorum, vel cum saccharo dulcorata, vel cum passulis decoctis in ea. Hyberno autem tempore approbatur vsus Zinziberis conditi, pulpæ exterioris corticis citri conditi, eryngii conditi, acori conditi, ingestorum per horas tres ante prandium. Omni tempore expediunt myrobalani conditi, nuces conditæ, lupuli conditi, conseruæ rosar. violar. borrag. bugloss. coriandrum præparat. cuius v. grana post cibum comedantur.

Condimenta ciborum in æstate.

Hyeme.

Omni tempore.

De potu.

Vbi vinum, teste Auicenna 2. primi, immoderate epotum, in ventriculo & neruis acetosatur, illis noxium est. Vina tenuia validiora humores ad iuncturas deferunt. Galenus 5. Aphorismor. comment. 5. admonet, quod repletis neruis conuulsio fit: solet autem facillime eos replere vinum, vt quod calidum

Potus.

habet temperamentum, talis ſiquidem natura omnia ſubintrat, dummodo non admodum craſſam ſubſtantiam habuerit. Subſtantiæ igitur copia neruis affert conuulſionem. Id quod dicimus de neruis, idem poſſumus intelligere de podagra & arthritide, qui affectus parum differunt. Dicit Aëtius lib. 12. cap. 6. Podagra & arthritidis affectio eiuſdem ſpeciei inter ſe exiſtunt. Differt autem podagra ab arthritide, non toto genere; ſed affectis locis. In omnibus eſt articulorum debilitas diuturna cum fluxione. Auicenna in capite de cautela à doloribus iuncturarum: *Deuitent potare plurimum vinum generoſum, imo omne vinum.* At in cura dolorum iuncturarum ſcribitur: *Oportet vt dimittant vinum omnino, vſque quo ſanentur ex ea ægritudine integre.* Patiens dolores iuncturarum non bibat vinum toto tempore vitæ ſuæ, & ſi non poteſt ab eo abſtinere, abſtineat ſaltem vno, aut duobus annis. Rhaſis 11. Continentis teſtatur, quod vidit plures patientes dolores iuncturarum vini potum relinquere, & ſanati ſunt de podagra omni

Vinum copioſe ſumptum nocet neruis.

Podagra & arthritis quid differant.

Abſtinentia à vino curauit podagram.

omnino, aut ad minus diminuta est passio in illis. Tamen admonet Rhasis considerandum, an ex abstinētia vini aliquid aliud nocumentum eueniat, hoc si contingat, iubeas omnino non abstinere à vino. Magnificentia vestra ergo consideret, quantum noceat vini potatio, & maxime cum excedit modum, quantumque eo magis noceat ebrietas, calorem innatum suffocat, epatis & cerebri temperamentum corrumpit, neruos eneruat, quamuis vinum moderate epotum, calorem innatum viuificat; sed eius copia, & superflua potatio, quemadmodum nimium oleum in lucerna lumen extinguit. Nocet facultati naturali & sensibili, & eius organis, vt latius declarat Auerroes in canticis Auicennæ. Cæterum, cum Magnificentia vestra adhuc non laboret podagra, bibere poterit vinum, sed cum moderamine. Verum in mensa non bibat diuersa vinorum genera, neque crassa, neque turbida, neque dulcia, neque acerba, neque potentia; sed bibat vinum rubrum, ad facultatem adstringentem declinans, quod non sit

Ebrietatis incommoda.

Vinum rubrum adstringens.

valde potens. Caueat, ne inebrietur d cereuiſia. Ipſa enim, teſte Dioſcoride cerebri membranis & neruis nocet, a prauos in corpore gignit humores, con turbat mentem etiam.

De accidentibus animi.

Accidentia animi.

Animi accidentia, quæ in humoribu repentinos motus efficiunt, ac à centro ad circumferentiam, & è conuerſo ſpiritus commouent, penitus ſunt euitanda qualia ſunt validus riſus, gaudium repẽtinum, timor, verecundia, ira, furor, ſollicitudo. Expedit autem mediocriter lætari, bene ſperare, & ſuauiſſima frui animorum cõſuetudine; ſed non in comeſſationibus & ebrietatibus. Venus moderate exercenda quandoq; eſt, ſed caueat ne poſt ingeſtum cibum, nec vllo modo ſtomacho ieiuno eam exerceat, ſed per horas quinq; poſt ingeſtum cibum tempus commodum eſt. Et hæc, quantum ad præſeruationem à podagra, & curationem tinnitus aurium ſufficiunt. Quæ omnia præpotens Devs in ſalutem Magnificentiæ veſtræ dirigat, cui ſit honor & gloria.

In

In eodem caſu,

CONSILIVM XX.

PRimo & ante omnia vtatur bona victus ratione, vitando cibaria cuncta craſſæ & viſcidæ ſubſtantiæ, vt ſunt carnes animalium magnorum, piſces, præſertim carpiones, anguillæ, truttæ, & huiuſmodi. Legumina omnia, caſeos, lacticinia, & paſticillia, & reliqua id genus. Potus ſit ſemper vinum tenue dilutum. Vitet ſemper vina potentia, & prę omnibus modice bibat inter capiendum cibum: inter vnum autem & alterum cibum nunquam. Quod ſi aliquando infeſtetur ſiti, habeat aquam decoctam cum paſſulis, & ſemine fœniculi, aut bibat eo tempore cereuiſiam ex hordeo. Vtatur infraſcriptis pillulis ſemel, aut bis in mẽſe, capiendo ex illis ʒj. duabus horis ante cœnam. *Diæta.* *Sitis lenienda.*

℞. Myrobal. citrin. *Pillulæ.*
Chebulor.
Indor. ʒj. ß.

Infundantur in ſuccis roſar. endiu. fu-

miterræ an. ℥ iij. maneant in infuſion per diem naturalem, & poſtea calefian ad ignem. Deinde colentur & exprimã tur. Colaturæ add.

Rhabarb. elect. ℥ ß.
Vini aromatic.
Aq. abſinthii parum.
Spicæ nardi an. ℈ j.

Rurſus ſtent in infuſione per hora duodecim, poſtea colẽtur & expriman tur, deinde iterum add.

℞. Agarici præparat. ʒ iij.
Salis gemmæ.
Zinzib. an. ℈ ß.
Caſſiæ recent. extract.
Mannæ elect. an. ℥ j.
Aloes Epatic. ʒ ij.
Mellis roſac. ℥ ß.
Bdellii ʒ j. ß.

In ſupraſcriptis infuſionibus diſſolua- tur caſſia, manna, bdellium; poſtea ex- ſiccentur paulatim, ſemper agitando cũ ſpatula, donec veniant ad paſtam pillu- larem, quibus deinde vtatur, vt ſupra in- dicatum eſt. Item: Vtatur bis in anno, vere & autumno, infra propoſita confe- ctione,

tione, ſumendo ex ea ℥ ß. ante prandium per quatuor horas.

℞. Tragacanth.alb.
Succi cytoniorum an. ℥ j.
Hermodactyl.
Zinzib.elect.an. ℥ ß.
Succi roſarum puri.
Mannæ elect.an. ℥ ß.
Turbith.elect. ℥ ß.
Mucillag. ſem.cytonior. ʒ iij.
Sacchari fini ℥ viij.

Confectio in podagra.

Fiat confectio ſolida, vtatur vt ſupra, ſuperueniente dolore podagrico, adhibeat infra ſcriptum linimentum.

℞. Mucillag. ſem. fœnugr.
Sem. altheæ.
Pſyllii an. ʒ j. ß.

Linimentum in nimio dolore.

Additis oleis roſarum & chamomel. an. q. ſ. fiat linimentum. Extrahantur mucillagines cum aceto.

Ad idem:

℞. Medullæ panis infuſæ in lacte q. ſ.
Caſſiæ recent. extract. ℥ j.
Vitelli oui nu. j.

Cum ol. roſar. omphacino & cha-

mæmel. an. ℥j.

Fiat emplastrum in mortario.

In principio mensis Maii quotanni mittatur sanguis ex basilica dextri brachii copiose pro iudicio præsentis Medici. Quin etiam eodem tempore poteri purgare corpus conuenienter, & vti parte artis præcautrice, tum vero præsente dolore pro eo, ac visum illi melius fueri remediis vti, quæ nisi in præsentia affectus non possunt recte præscribi.

In eodem casu,

D. PET. ANDR. MATTHIOLI

CONSILIVM XXI.

CVm non solum podagra, sed & cæteri corporis morbi, (vt inquit Galenus lib. 3. Aphoris. 19. & primo de morbis vulgaribus) ex malo victus regimine plerumque proueniant, non possum non probare Illustris Domini cōsilium, quandoquidem, cum futuram vereatur podagram, Medicum consulere voluerit,

uerit, qui vitæ regimen illi cõſcriberet,
quo ab hoc infeſtiſſimo affectu ſe tueri
& præſeruare poſſit. Qua in re pruden-
tiſſime agit Illuſtris Dominus, quod pro- *Melius eſt præſeruare quam cura-re.*
cul dubio longe magis præſtet futuris
malis in tempore præuenire, quam præ-
ſentibus occurrere. Ac cum id à me fieri,
ſcribique, pluries expetiuerit, tametſi
non deſint hic Medici præſtantiſſimi,
qui id muneris doctius, ac fortaſſis dili-
gentius, quam ego, præſtitiſſent, ego ta-
men, qui illi ob ſuæ humanitatis beni-
gnitatisq; candorem plurimum debeo,
id ſane recuſare non potui. Quapropter
diligenter, & quo potui ſtudio, præſer-
uatiuum hoc regimen deſcribere decre-
ui, quod ſi ea ſeruabit cura ac diligentia,
qua ad id ſcribendum me excitauit, mi-
nime mihi verendum eſt, quin illa non
ſolum à podagra ſe tueri poterit, ſed à
quocunque etiam morbo, quo homi-
nes vexari poſſunt Eſt enim Galeni ſen- *Diæta ſecu-riſſima cu-ratio.*
tentia, vt quemadmodum ex mala vi-
ctus ratione omnes poſſunt prouenire
ægritudines; ita econtra prohiberi opti-
mo vitæ regimine. Quod tantum conſi-

ſtit in metiendis, ordinandisq; ſex rebu
non naturalibus, in quibus tota vita no
ſtra conſiſtit. Sunt itaque res non natu
rales: Aër, cibus & potus, repletio & e
uacuatio, exercitatio & otium, ſomnu
& vigilia, & animi accidentia. Quæ o
mnia corpora noſtra conſeruant, & de
ſtruunt, pro eorum bona vel mala vi
uendi norma, qui ſub cœlo viuunt, &
habitant.

De aere.

Aer. Cum ſine aere omnia, quæ ſpirant, a
nimantia viuere nequeant, & à Galen
pluribus in locis dictum ſit, ambientem
nos aërem corpora noſtra plurimũ im
mutare, de eo inprimis verba faciam. E
ligat itaque Illuſtris Dominus aerem ſa
lubrem qui (vt Galenus habet lib. 1. de
tuenda ſanitate) mundus lucidusque ſit
nec ſtagni, aut paludis, nec cloacæ, ſta
buli, fimi, aut alterius tetri odoris halitu
infectus, nec qui editis vndique monti
bus, clauſus eſt. Quod concluſus aër
qui difflari non poſſit, facile putreſcat.
Quamobrem ſuam eligat habitationem
in lo-

loco mundo, vbi optimus ſit aer, & v- *Conditiones bonæ habitationis.*
flumen vicinum non ſit, quod ibi ae-
craſſum ac nebuloſum efficiat. Tha-
mus deinde, ac cæteræ eius manſiones
l Orientem magis, quam ad Auſtrum
Septentrionem reſpicere deberet, cũ
ſter ſua humiditate capita repleat, ex
ua repletione facile defluxiones oriun-
ır, quæ in neruos & articulos excurrũt,
Aquilo, vel Boreas ſua frigiditate, ca-
itis & cerebri excremēta, ac etiam ſuc-
os exprimat, quo poſtea nõ magno ne-
otio fit, vt expreſſa inde materia pitui-
oſa in ſubiectas corporis partes labatur,
præſertim ad articulorum propagi-
nes, fiatque inde podagra, vel chiragra,
vel Iſchiadicus affectus. Tegaturque ca-
put, vt non adeo calefiat, quod materiæ *Caput moderate tegẽdum.*
in ipſo exiſtentes colliqueſcant, nec no-
ua ibi à ſubiectis trahatur membris, &
quod nec tum à frigore lædi poſſit. Ce-
rebrum enim, vbi præter id, quod decet,
calefiat, non ſolum colliquata à calore
excrementa in ſubiectas expellit partes,
ſed etiam vapores ex aliis attrahit mem-
bris, & nouã regenerat materiam. Qua-

propter temperie quadam vti oportet, quæ calorem non excitet, & à frigore tueatur. Quæ quidem ratio pariter habenda eſt, cum cæteris totius corporis indumentis, tam æſtate, quam hyeme. Hypocauſta etiam moderate calefiant, vt neque caput aggrauent, neque ſudores cieant, vt ſæpe ac ſæpius hic in Bohemia & Germania fieri ſolet. Quandoquidem cum nos ambiens aer calidior fuerit, quam par ſit, corpus totum arefacit, naturalem calorem extrahit, concoctiuam facultatẽ imbecillem reddit, cruditates gignit, & vniuerſi corporis ſuccos commouet. Itaque vitandus etiam eſt Sol, cum eius radii nimis flagrãt. Quin etiam vitanda eſt itineratio, vel manſio ſub lunaribus radiis nocturno tempore. Præterea, qui podagram futuram verentur, pedes à frigore tueri debẽt calceis, vel caligis ſuffultis leuiuſculis pellibus. Tales enim ſunt leporum pelles, quæ præter id, quod ſua leuitate nullum ſane incommodum adferunt, præſtant etiam probatiſſimorum authorum teſtimoniis, ad roboranda vniuerſa cor-

Hypocauſta moderate calida.

Pedes à frigore muniendi.

Leporum pelles.

corporis membra. Præstabit etiam, quandoq; mansiones suffimentis odoratis alterare, quod etiam non solũ contentum ibi aerem ab omni mundent infectione, & puriorem reddant; sed quod spiritus reficiant, & principalia membra roborent: quamobrem ad huiusmodi suffitus parandos suauissime incendi poterit super prunis ignitis, vnus ex infra scriptis pastillis:

℞. Styrac. calamit. ping. ℨj. *Suffumigiũ.*
Benzoi elect. ℨß.
Lig. alors ℨij.

Contundantur omnia crassiuscule, deinde simul bull. in ℔. j. ß. aq. rosar. & deinde cochleari ferreo extrahantur res illæ odoratæ, & formentur inde pastill. x. pro ℨj. & siccentur.

Cibus & potus.

Panis sit ex flore triticeæ farinæ confectus, cui parum salis admisceatur, sitque bene fermentatus, & optime decoctus, secundum Galeni dogma, qui primo de alimentorum facultatibus: *Cibus.* *Panes*, inquit, *ad concoctionem approbatissi-* *Panis bene coctus.*

mi ſunt, qui plurimum fermentati, & probe elaborati in clibano igne moderato percoquuntur. Nam perfuſior ignis primo ſtatim occurſu adurens, exteriorem ſuperficiem in teſtæ modum adurit & indurat, crudis incoctisque remanentibus interioribus partibus: quo fit, vt panis tum ineptus, tum prauus euadat. Qui autem longiore ſpacio vndique æquabiliter præaſſatur, hic & probe in ventriculo concoquitur, atque ad ſequentes functiones accommodatiſſimus euadit. Hæc Galenus. Nec quidem abs re tam accurate de pane cōficiendo ſcripſit, cum ſit primum inter omnia humanæ vitæ alimentum. Sit etiam panis, non ex longiori tempore cōfectus, ideoque laudatur biduanus, triduanus, quatriduanus. Nam durus (vt Galenus ait) corpori quidem imbecillo præbet alimentum, ſed aluum conſtringit, ægreq; è ventriculo labitur. Quanquam laudatur aliquando recoctus in his, qui ventriculum humentiorem habent, atque deſtillationibus obnoxium. Carnes eligātur ex quadrupedibus, hœdinæ, vitulinæ, veruecinæ, cum cæteris facilius coquantur. Abigantur è conuerſo bu-

Panis nec nimium recens, nec nimis diu aſſeruatus eſſe debet.

Recoctus.

Carnes.

bubulæ, agninæ, arietinæ, ac ſuillæ: um non niſi magno labore conficiantur, & craſſos lentosq; procreent ſuccos. Inter ſylueſtria vero, quæ venationibus capiũtur, cõferunt ex capreolis, & ex iuuenibus lepuſculis ſumptæ. Nam leporis ſenioris ac pariter cerui, non ſolum concoqui nequeunt; ſed atrabiliarios, pituitoſosque procreant ſuccos. Quanquam (vt Galenus lib. de attenuante victu ſcribit) ceruorum hinnuli aſpernandi non ſunt, ſicut nec hœdi ob ætatis mollitiem. Ex domeſticis & altilibus volatilibus, nullæ erunt præſtantiores carnes, quam pullorum gallinaceorum, ſcilicet caponum, gallinarum, & aliarum iuuenum. Nam anatum & anſerum carnes concoctu contumaces ſunt, & ſuccos tum pituitoſos, tum melancholicos procreant. At iuuenum columbarum valde nutriunt, ſi concoquantur; ſed ob nimiam, quam habent humiditatem, ab excrementis non vacant. Ex ſylueſtribus autem laudantur perdices, phaſiani, attagenæ, ſylueſtres gallinæ, turtures, turdi, merulæ, & auium fere omnium carnes,

Carnes ferinæ.

Carnes volatilium domeſticorum.

Carnes volatilium ſylueſtrium.

quæ in nemoribus, montibus & campestribus locis victum quæritant, sicuti vituperantur coturnices, quas quaglias vocant, ac anseres & grues, ac cætera volatilia, quę lacustribus & paludosis locis nutriuntur. Commendantur igitur laudabiliores, tum assæ, tum ęlixæ, cum hac tamen conditione, vt elixa semper præcedant. Nam assæ cum longiori concoctione indigeant, non immerito sunt postponendæ. Sed hoc etiam non ignorandum, scilicet assaturæ idoneas esse pinguium ac humidorum animaliũ carnes, magis quam sicciorum. Salitæ etiam carnes quandoq; ad cõciliandum appetitum concedi possunt, si tamen fuerint ex præstantioribus quadrupedibus, de quibus superius meminimus. Verum, quoniam ægre concoquuntur, & sitim excitant, parce iis vtendum & vescendum est. Verum quoniam carnium temperamẽtum & vices variant, secundum partium ac membrorum differentias, ea propter de animalium particulis aliquid nobis differendum est, à capite incipiendo: quod cum diuersis quoque

Carnes assæ.

Carnes muria asseruata.

Partes animalium.

que

ue conſtet partibus, cerebro , oculis,
ribus, naribus, labiis ac lingua, diuer-
m exhibet corpori alimentum. Cere- *Cerebrum.*
rum itaque inprimis ſi largius edatur,
ituitoſum præbet alimentum, ægre cõ-
oquitur, & ſtomachum relaxat, quin
tiam cibi appetentiam deſtruit. Ve-
um ſi, vt Galenus inquit, 3. de faculta-
e alimentorum, recte in ventriculo con-
oquatur, alimentum corpori non in-
imæ notæ præſtabit. Sed & illud ſci-
e operæprecium eſt, quod volatilium
cerebrum longe præſtantius eſt, quam
quadrupedum. Oculi licet cæteris ca- *Oculi.*
pitis membris facilius concoquantur in
ventriculo, ob pinguedinem tamen ſibi
admixtam, vt Iſaacus ſcribit, laborem
ventriculo inferunt, & lentum præbent
alimentum. Aures & nares, Iſaaci, & Ga- *Aures & nares.*
leni teſtimoniis, parum alunt, & diffici-
le concoquuntur, quemadmodum cæ-
tera cartilaginea, quæ tanto concoctu
ſunt difficiliora, quanto ſeniora ſunt a-
nimalia, à quibus ſumuntur. Labia *Labia.*
quanquam lentum ſuccum gignunt, ta-
men, vt Galenus inquit, lib. de cibis boni

& mali ſucci, commode concoquuntur.
Lingua. Lingua temperatæ eſt ſubſtantiæ, & mediocriter alit, quamobrem cæteris capitis partibus præſtat. Nam omnes aliæ partes podagricis minime competunt, cum pituitoſos generent ſuccos. *Oſſium medulla.* Oſſium medulla, ſi largius ſumatur; vt Galenus 3. de aliment. facult. inquit, nauſeam facit, & appetitum deſtruit, & ventriculum laxat, quare parcius medullis veſcendum eſt. *Cor.* Cordis caro ſubſtantia dura, fibroſaque eſt, ideo non ſine magno negotio concoqui poteſt. *Pulmo.* Pulmo quanto iecore lieneque mollior & rarior eſt; tanto concoctioni accommodatior eſt, leuiuſcule nutrit, & non illaudabile præbet alimentum. *Ventriculus & inteſtina pedeſtrium animalium.* Ventriculus & inteſtina pedeſtrium animalium ægre concoquũtur, vt Galenus inquit, & difficile in ſanguinem conuertuntur, quo fit, vt ab iis abſtinendum ſit. *Volatilium.* Verum volatilium ventriculi, vt gallinarum, caponum, & anſerum aliter ſe habent. Nam & facile concoquuntur in ventriculo, & bonum præbent alimentum. *Iecur.* Iecur ex quadrupedibus ſumptum, craſſo ſucco conſtat, & diffici-

difficile conficitur, & tarde commeat. At si ex lactentibus adhuc animalibus fuerit, vt hœdi, agni, vel vituli, melius conficitur, & recte nutrit. Porro anserinum iecur, vbi anseres ficubus & lacte nutriuntur, non solum præstantissime nutrit; sed & magnam cum palato init gratiam. Præstant item gallinarum & caponum iecinora, quod belle nutriant. Lien cum melancholici sanguinis fons sit & officina, praui succi habetur alimẽtum. Renes praui admodum sunt succi, & concoctu pertinaces, quin & gustui insuaues. Sed in volatilibus aliter se habent, cum gustui placeant, facile conficiantur, & bonum exhibeant alimẽtum. Testes difficile cõcoquuntur; at si ventriculi robur illos probe concoxerit, alibiles sunt, iisque præsertim, qui ex animalibus siccioribus sumuntur, vt sunt hœdini ac vitulini: Galeno tamen præferuntur cæteris suilli: Sed gallorum testiculi omnium præstantissimi habentur. Vbera cum lacte tument, vt Galenus inquit, magnopere commendantur, & expetuntur: alimonia enim, quæ ex eis

Anserinum.

Lien.

Renes in volatilib. probantur.

Testes.

Testiculi gallorum.

Vbera.

prouenit, cum probe in ventriculo concoquuntur, cum carnis alimonia certat: Si vero non concoquantur, crudum & pituitosum humorem procreant, quo fit, vt ab iis hi abstinere debeant, qui ventriculi imbecillitate laborant. Pedes, & præsertim suilli, si per elixationem probe ac diutius cocti fuerunt, bonum præbent nutrimentum, deinde hœdini ac vitulini: Nam seniorum animalium non probantur. Cauda cum à calore naturali longinqua sit, & à sanguine incocto nutrita, contumax concoctu habetur, ideo ventriculo inimica. Alæ pinguium anserum concoctioni, & nutritioni idoneæ sunt, his vero magis ipsarum gallinarum. Adenosa caro, quæ circa pectus animalium congelari lactis instar habetur, nutritioni præstat, eaque præsertim, quæ ex siccioribus accipitur, nempe hœdi ac vituli pinguis. Pinguedo autem omnium in vniuersum improbatur, quod vētriculum eneruet, improbum generet sanguinem, cibum in ventriculo suspendat, pituitam gignat, & alia incommoda quam plura pro-

Pedes.

Cauda.

Alæ.

Caro adenosa.

Pinguedo.

rocreet. Sanguis omnis concoctioni rebellis est, tantoq; peior est sanguis, quanto ab animalibus defluxerit melancholicis, vt bubulus, ceruinus, & leporinus. Suauissimus est gustui suillus: verum in cibis podagricorum ego nullum laudauerim sanguinem. Oua belle conueniunt recentia, gallinarum scilicet, quę suo in cortice cocta potabilia nuncupantur, præsertim si ante saccharo albissimo aspergantur, ac etiam sine cortice elixa, quæ perdita vocant, lacti coagulato similia, & non dura, non iniucundum præbent, alimentum. Sicuti nec illa, quæ iusculis ac plurimis inserũtur ferculis. Frixa enim cum ægre cõcoquantur, aluum sistant, nidorosas pariant eructationes, vt Gal. inquit, & facile in vapores caput petentes vertantur, vt dura etiam, omnino sunt dimittenda. Lac etiam in casu nostro improbandum videtur, cum omnibus capitis affectibus obsit, ac facile in ventriculo putrescat, pariterque caseus abigendus est, præcipueq; vetus. Nam nõ modo salsos procreat succos; sed crassos, lentos ac pituitosos, quæ omnia de-

Sanguis.

Suillus gustui suauissimus.

Oua sorbilia cum saccharo.

Lac.

Caseus.

ſtillationis materiam augent. Hinc itaq; fit, quod iuſculum ex caſeo paratum, minime laudare poſſim. Verum ſi quando caſeo veſci libet, is quidem vltimo loco ſobrieque ſumatur, & ventriculi tantum ſigillet oſculum, ſitque potius recens quam vetus. Piſces etſi podagricis non admodum conueniunt, cum frigidum & glutinoſum præbeant alimentum, cõcedi tamen poſſunt, qui ſaxatilibus fluminibus ac ſabuloſis capiũtur, ſicut ſunt lupi, truttæ, tinnuli, capitones. Hi enim valde excrementoſi non ſunt (vt Gal. inquit) ac velociter permeant. Verum enimuero animaduertendum eſt, ne in frequentiori habeantur vſu, nec cum lacte vel caſeo miſceantur, nec infrigidati comedantur, præſertimq; cum humenti aſſeruantur loco. Præterea ſi piſces eiuſmodi pingues inueniuntur, vt tinnuli, craticula aſſari potius debent, quam aqua & aceto, vel vino elixari. Anguillæ ex omni piſcium genere peſſimæ ſunt, & podagricis infeſtiſſimæ. E quorum genere cum etiam lampretæ ſint, etſi à quibuſdam expetuntur, non tamen eas podagricis

Piſces.

agricis probauerim. Testacei autem pisces, vt ostrearum, cācrorum, & cochliarum omne genus, cum omnes concoctu contumaces existant, ego non ita facile podagricis concesserim frequentem eorum vsum, quamuis nec illos omnino improbauerim, vbi quis robustum habeat ventriculum, & parce de iis comederit. Ex cerealibus & leguminibus quædam sunt, quæ facile concedi possunt, quædam vero minime. Conceditur itaq; hordeum, far, auena, halica oryza, panicum milium, præsertim si antequam coquantur, macerentur prius in aqua calida, quousque ad summum tumescant, & deinde abiecta prima coctionis aqua, decoquantur in probatarum carnium iure, vel lacte amygdalarum dulcium. At legumina, quæ fere omnia inflant, & crassum generant sanguinem, mihi dimittenda videntur, tametsi à pisorum probe coctorum esu Illustrem Dominum non auerterim; quod in Bohemia in frequentissimum veniāt vsum, quem tamen non laudarem, si is frequentior fuerit, & abundantior. Itaq;

Legumina.

Modus coquendi legumina.

Pisa probe cocta.

& fabas, & lentes, & cicera, & phaseolos podagricis nunquam laudauerim, nisi quandoque appetitus conciliandi gratia. Ex oleribus ea eligi debent, quæ temperamento sunt proximo. Commendatur à Galeno inter cætera lactuca, quæ tamen magis æstate quam hyeme conuenit. Præstabunt etiam intybus, cichoreum, borrago, quod duæ priores iecori sint idoneæ, posterior vero cor ipsum roboret. Vitet brassicam, & præsertim capitatam, betam, spinachiam: hæc enim plus serositatis, quã sanguinis gignunt & fluxibiles reddunt humores.

Condimenta. Probantur in ciborum condimentis anethum, fœniculum, saluia, amaracus, petroselinum, melissophyllum, quæ cum calida sint, non ita conueniunt in æstate, vt in vere, hyeme, & autumno. Æstate itaque his parcius vti licebit, vel aliis frigidis admixtis, nempe lactuca, portulaca, oxalide, & similibus. *Asparagus & lupulus podagricis nocent.* Asparagum autem & lupulum non admodum probamus; quod hic etsi sanguinem mundet, maxime tamen corporis meatus reseret, & aditus fluxioni præbeat:

Illc

ſſe vero relaxet, aperiat, & humores fluxibiles reddat. Improbantur ea etiam olera, quæ nimis acuta deprehenduntur, vt eruca, ſerpillum, ſatureia, naſturtium, ſinapi, tum quod iecur excalefaciant, & ſanguinem adurant, tum etiam quod caput petant, & eo vapores mittant. Id quod etiam faciunt cæpæ, allium, porrum, & raphanus, tam domeſticus quam ſylueſtris, quam Germani Krehn oder Merrettig vocant. Ex radicibus, quæ in cibum veniunt, cum omnes (vt Galenus inquit) ægre concoquantur, & flatus gignant, nullæ penitus conueniunt. Rapa tamen, quandoque appetitus gratia ſumpta, vbi probe fuerit elixa ex iure carnium, concedi poteſt, præſertim ſi parcius & rarius comedatur. Cæteræ tamen, vt napus, paſtinaca, carotæ, ſiſer, quod Germani Mörlin vocant, vitandæ ſunt, & pariter aliæ omnes, ſi quæ ſunt, quæ in ciborum veniant vſum. Deteſtamur fungorum omne genus, cum admodum mali ſint ſucci, ſtuporem, paralyſin & apoplexiam generent. Sunt etiam inter olera,

Raphanus terreſtris. Radices eſculentæ.

Fungi.

Melopepones. quæ ſuos edunt fructus, quales ſunt, melopepones, cucurbita, cucumis, anguria: verum cum ſeroſum generent ſanguinem, facile putreſcant, & pro frigidis & humidis habeantur, probare non poſſumus, tametſi adeo moroſus Medicus dici nolim, quin quandoq; melopeponis parum conceſſerim, vbi optimus, odoratusq; fuerit ad manus, & in principio prandii, vel cœnæ parcius deuoretur. *Cappares correctæ.* Probãtur cappares ſale aſſeruatæ, ſi prius aqua maceratæ, & deinde elixæ cum oleo, aceto non admodum acri, & vuis paſſis comedantur. Eas vero paruas & duriuſculas, quæ in aceto aſſeruatæ afferuntur, pariter probamus, ſi prius diebus aliquot in aceto macerentur, quod cum vuis paſſis efferbuerit, & ſuam remiſerit acredinem. *Fructus horarii.* Fructus etiam, qui horarii vocantur, & crudi comeduntur in æſtate, vt ſunt, ceraſa, pruna, mora, fraga, pyra, mala perſica, ficus & vuæ, cum frigida & humida ſint, ſanguinem aquoſum generent, ac facile putreſcant, frequentiori vſui non competunt. Etſi maturæ ficus & vuæ (cum frigidæ & humidæ ſint,

unt, sanguinem aquosum generent, ac facile putrescant, frequentiori vsui non competũt) vt Galenus inquit, cæteris innocentiores habeantur, & fugacibus omnibus præclarius nutriant. Sic etiam pyra, & cytonia mala super prunas, vel in cineribus cocta, secundis mensis recte conceduntur, saccharo vel aniso aspersa: Ipsa enim non modo ventriculi ostium roborant, & aluum cient, sed & vapores in caput exhalari prohibent. Illud etiam de malis, quæ in hyemem asseruantur, pollicetur Galenus, præsertim cum cocta deuorantur, saccharo, & rosar. aqua respersa. Oliuæ tabe asseruatæ, etsi ad cibi appetentiam faciant, cum tamen ægre concoquantur, & sua salsedine humores inficiant, dimittantur. Sicut etiam aurantia poma, limones tam recentes, quam muria asseruati, & huiusmodi alia, tum frigida, tum acida (nisi appetitus gratia parce sumantur) minime ad rem faciunt. Punica mala quæ nec admodum acida, nec dulcia reperiuntur, possunt Medicinæ vice quandoq; sumpto cibo assumi. Ipsa enim vapores ad

Pyra & cytonia.

Mala cocta, saccharo & aqua rosarũ respersa.

Oliuæ.

caput permeantes non obſcure repellũt. Amygdalæ, pineæ nuces, piſtaceaq́; , anhelanti pectori & anguſto, optime conueniunt, ac etiam affectis neruis. Laudãt aliqui ponticas nuces, quas auellanas appellant, attamen cum à Galeno improbentur, quod dolores capitis inferant, in bilem facile vertantur, & concoctu ſint difficiles, eorum quidem ſententia penitus eſt reprobanda: Improbamus & caſtaneas ea de cauſa, quod concoctu ſint contumaces, & flatus gignant. Siccas ficus probamus, præſertim ſi cum nucibus vel amygdalis deuorentur. Quin etiam & ſicca pruna concedimus ex vino elixa, & ſaccharo aſperſa. Acetum deinde quod plurimis ferculis commiſceri ſolet, quamuis tum craſſa tenuia facere, tum lenta incidere valeat, pectori tamen, cerebro, & neruoſis partibus obeſt, ideoque non competit, niſi prius paſſulis iniectis diu inſoletur, vel leuiter decoquatur. Butyri vſus ſit etiam, ſicut olei mediocris, quoniam omnia pinguia ventriculum laxant, & facile vapores ad caput euolare faciant. Saccharum

Amygdalæ, pineæ, piſtacea, pectori & neruis proſunt.

Nuces ponticæ.

Acetum.

Butyrum.

Saccharum.

um probatur, nam vbi fercula ſunt dul-
ꝑranda, maxime præſtat: id quod et-
im de melle cocto, ac deſpumato intel-
gi poteſt. Aromata omnia, nempe, *Aromata.*
iper, Zinziber, Caryophylli, Cina-
nomum, & alia, quæ in ciborum vſum
xpetuntur, vbi corpus excremento-
um inuenerint, longe magis obſtruunt,
quam proſunt: quod excrementitios
uccos in caput, in neruos, & in articu-
os ducant: atqui vbi corpus excremen-
is vacet, præſtabunt ſane, & præſer-
im hyeme, quod concoctionem adiu-
ent, flatus expellant, & vniuerſum ro-
borent corpus, ſi tamen modum non
exceſſerint. Nam vbi copioſius, quam *Incommoda*
par ſit, deuorentur (vt paſſim in Bohe- *frequentio-*
mia fieri ſolet) non ſolum iecur admo- *ris aromatũ*
dum excalefaciunt, & ſanguinem ac- *vſus.*
cendunt: ſed ſitim etiam excitant, &
caput, neruos ac articulos afficiunt.
Crocus parce obſoniis admixtus, ſuo ca- *Crocus.*
lore in cibis plurimum placet, cor exhi-
larat, & pectus dilatat: copioſior vero
ſumptus (vt Galenus inquit, ſecundo de
com uni medicina ſecundum locos)

caput ferit, & intellectum perturbat, quo postea fit, vt affecto cerebro, pariter afficiantur & nerui, & corporis totius articuli. *Cinamomum.* Probamus inter cætera aromata Cinamomum, quod non admodum sua acredine excalefaciat, & dulcedine quadam mitescat, possitque tam hyeme, quã æstate vsurpari. *Confectiones sacchara-tæ.* Ex fructibus, nucleis, & seminibus sacchato asseruatis, probamus myrobalanos chebulos, acorum, quem calamũ aromaticum vocant, zinzib. citri corticem, amygdalas, nucleos pineos, pistacia, coriandrum, anisum, cinamomum. Præstabit itaq; his pro bellariis vti, præsertimq; coriandro, quod ventriculum roboret, & prohibeat ne vapores caput petant. *Potus.* Restat modo dicendum de potu: qui, (vt Galenus inquit, libro de dissolutionibus continui, Haly Abbas quinto Theoricor. & Isaac in particularibus dictis) duabus de causis humano corpori necessarius existit. *Potus vtilitas.* Prima quidem, vt corpus humectet, ac loca humidarum substantiarum repleat, quæ continuo dissoluuntur. Secunda, vt cibum transmittat, ad omnia perferat corporis

ris membra, ac ipſum adeo per com-
ixtionem tenuem reddat, vt per mea-
s facilius penetrare valeat. Ignoran- *Potus commixtiuus.*
m præterea non eſt, quod potus, qui
m alimentis ſumitur, tam in prandio,
am in cœna, recte commixtiuus ap-
elletur, ob ſui ipſius cum cibo commix-
onem: ille vero, qui completa conco-
ione in ventriculo, & incompleta in ie-
ore bibitur, delatiuus appellatur, eo *Delatiuus.*
uod per corporis particulas cibum pe-
etrare faciat. Is enim in conſuetis, &
is, qui impinguari volunt, conducens
ſt. Inſuetis vero, & qui commixtiuum
ecundum rectam metam hauſerũt, mi-
ime. Poteſt igitur Illuſtris Dominus
ibere vinum rubeum, vel ſubrubeum *Vinum.*
mediocris vinoſitatis, maturum, à fæci-
bus purgatum, clarum & odoriferum,
adeo vt ventriculum roboret, & cere-
brum vaporibus non inficiat. Cuius tan-
ta quantitas hauriatur pluribus vicibus,
vt pro ciborum ingeſtorum commixtio-
ne ſit ſatis. Nam cum potus cibi quanti-
tatem excedit in ventriculo, abſque du-
bio ſupernatat cibus, quo fiet, vt vapori-

bus inficiatur cerebrum. Præter hæc poſt præaſſumptum alimentum, aquam vel vinum bibere non conuenit, priuſquam fiat alimenti deſcenſus, quippe quod concoctionem intercipiat, & cibum ſupernatare faciat. Pariformiter ieiuno ventriculo vinum bibendum non eſt, cum corpori vniuerſo, præſertimque cerebro & neruis ex Galeni & Auicennæ ſententia, magnam admodum inferat noxam, ſicuti tam poſt mulierum congreſſum, quam poſt balneum, vinum ſtatim bibitum, maxime nocet. Vitet pro poſſe Illuſtris Dominus crebras conuiuiorum compotationes & ebrietates, quandoquidem non modo potus ex vino largius, atque immoderate hauſto calorem naturalem ſuffocat & deſtruit adeo, vt tantam alimentorum molem neque concoquat, neque regere valeat, ſed (veluti Galenus 3. de victus ratione in acut. 3. de temperamento. Item in lib. de morb. & ſympt. cauſis. Ariſtoteles 30. problem. Auicenna 3. primi, & Halyabbas 5. Theoricorum teſtantur) caput vaporibus replet, corpus totum

Vinum ieiuno ventriculo non bibendum.

Comeſſationum incommoda.

per

per accidens infrigidat, cum naturalem suffocet calorem, cerebro, spinali medullæ, neruis, neruosisque particulis maxime nocet. Item, apoplexiam, paralysin, epilepsiam, attonitum morbum, conuulsiones, tetanos, & tremorem progignit, articulorum dolores excitat, mentem corrumpit, animam attenuat, & animales facultates eneruat: quæ omnia non alia de causa infert, nisi quod cerebro maxime noceat. Sit itaque potus moderatus ex vino iam præscripto, quod tamen non sit, neq; multorum annorum, neq; mustum, vel valde nouum: Nouum enim sanguinem tum paucum, tum turbidum generat, pituitam auget, ægre concoquitur, & frigidos procurat morbos: sicuti pluribus annis inueteratum, cerebri membranas sua tenuitate & caliditate lędit, præsertimq; liberalius haustum. Ad hæc vitanda sunt vina potentia ac generosa, & præsertim, quæ sunt tęnuiora, quod non modo excalefaciant, plus quam par sit; sed & iecur, & cerebrum, & neruos, & articulos lędant. Cauendum preterea est à vinis arte cum

Mustum.

Vina potentia.

Vina refrigerata vitanda.

glacie vel niue, vel alio modo admodum refrigeratis, vt multis in locis fieri solet æstatis tempore, quippe, quoniam neruis, pectori, pulmoni, cerebro, ventriculo, intestinis, vesicæ, renibus, iecinori, spleni, dentibusq; maxime nocet: Item, paralysin, & frigidos procreat morbos. Ideoque lib. de cibis boni & malli succi, dicebat Galenus: Qui minime exercentur summa æstate, cum vehementi calore vrgentur, fontis aquam bibant, niuisque & vini refrigerati vsum vitent: hæc enim, quamuis protinus nullam iuuenum corporibus sensibilem læsionem inferant, sensim tamen, occulteque crescēte vitio, cum iam ætas progressu temporis inclinauerit articulos, neruos, cerebrum & viscera iis morbis vexant, qui vel difficulter admodum, vel omnino tolli non possunt. Ac tametsi non desint Medicæ facultatis grauissimi authores, vt Auicenna, Rhasis, & alii nonnulli, qui podagricos à vino omnino abstinere velint, idque rationibus comprobant: cum tamen Illustris Dominus nullo podagræ affectu hactenus fuerit vexatus, non est, quod

quod nunc censeam, debere illum à vino potu abstinere. Cereuisiam autem podagricis sane laudare nequiuerim, quod à Dioscoride scriptum sit, eius potu non modo lædi cerebri meninges, ac etiam neruos; sed & prauos inde procreari succos. Veruntamen cum frequentissimus sit in Bohemia cereuisiæ vsus, qui tractu temporis vertitur in naturam, cereuisiam nec præferam, nec auferam: *Cereuisia podagricis noxia.*

De repletione & inanitione.

Comedat bis in die, labanturque semper à prandio ad cœnam septem vel octo temporis horæ, quibus vniuersaliter, & vt in pluribus alimentorum concoctio fieri solet, quorum eduliorum quantitas nō sit adeò magna, vt laborem ventriculo inferat. Nam multa alimentorum quantitas, etsi sit optimi succi, (vt Galenus inquit, in lib. de morbor. causis, & de continui dissol. & Auicenna 3. primi) & quæ plurimum alimenti præbere possit, frigidos tamen morbos excitabit. Maxime autem (vt Galenus inquit in lib. de cibis boni aut mali succi) ad mor- *Immodica cibi repletio.*

borum generationem facit cruditas hu
morum, quæ ex crapula generatur, si
ue boni, siue mali succi cibos sequatur
quãquam peior sit, quæ à mali succi pro
uenit alimento. Etenim immodica re
pletio tam cibi, quam potus perniciosis
sima est. Alimẽtorum enim abundanti
(vt Galenus inquit, libro de morborum
causis) eo pacto naturalem nostri corpo-
ris calorem suffocat, quo magna ligno-
rum strues incensum ignem, & olei plus
quam par sit, lampadis flammam extin-
guit. Quapropter eodem libro dicebat
Mensura cibi. Auicenna : *Ciborum equidem mensura
existat, quam ventriculi robur conficere possit.*
Ea enim recta erit mensura, quæ cum in
gesta fuerit, grauitatem non affert, in
ventriculo nõ natat, nauseam non com-
mouet, neque ingenii hebetudinem fa
cit, neq; somnia tumultuantia repræsen-
tat, neq; ructus sui ipsius saporem redo-
lentes, post tempus excitat. Ideòq; cibi
quantitas mediocris, & secundum con-
coctricis facultatis robur esse debet. Il-
lud etiam non ignorandum (vt Gale-
nus 3. de victus ratione in morbis acutis
ait)

t) cibos multiplices, & præsertim facultate dissimiles, magnam progignere ventriculo turbationem, à quo sapiens Auicenna tertio primi; Nil deterius est, inquit, quam diuersa nutrientia simul adiungere, & comedendi tempus prorogare, quoniam cum postremum aduenit nutriens, primus iam incipit digeri cibus, quod his in regionibus sæpius in tanto Magnatum & Nobilium numero accidere in conuiuiis solet, ideoque animaduertat Illustris Dominus, ne sæpius in hos incidat errores. Sciendum præterea est magni etiam esse momenti, non ignorare ea alimenta, quæ prima & posteriora, tam in prandio, quam in cœna ingeri debeant. Lubrica enim, vt iuscula humida, & corruptibilia, vt fructus & pisces, concoctu facilia, vt iuuenum pullorum carnes, & oua recẽtia, semper præcedere debent: sicuti stiptica, crassa, & concoctu contumacia succedere. Nam hæc, si cõcoqui debẽt, longiori tempore in ventriculo permanere necesse est (vt Galenus de alimentorum facult. 2. memoriæ prodidit.) Paritérq;

Varietas ciborum fugienda.

Ordo ciborum.

Qui cibi primum assumendi.

cauendum, ne plus potus, quam cibi ingeratur, ne inde postmodum ventriculo innatet cibus, & vapores caput petentes affatim oriantur, quo nihil certe peius in omni cerebri destillatione, ac articulorum doloribus. Cœna breuior sit prandio, ne multi vapores inde oriantur, & caput in somno petant. Nec obstat, quod dixerit Galenus contrarium, scilicet cœnam prãdio copiosiorem esse debere, quippe quoniam à sanis, non à catarrho & articulorum doloribus vexatis, hoc fieri debere ait, cum calor naturalis in interiorib. frigiditate noctis magis delitescat. Postremo pro posse curandum est, vt quotidie aluus subducatur, quod si naturaliter fieri non possit, fiat supposito balano ex melle parato. Inquit Galenus: *quod tempore Hippocratis pauci podagra laborabant, propter vitæ moderationem. Nostris vero temporibus vsq; adeo auctis edulijs, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagricorum multitudo; cùm nonnulli sint, qui ne exerceantur quidem: sed cruditatibus & ebrietatibus incumbant, & ante cibum vina bibant potenti, & rebus Venereis vtantur*

Sanorum cœna.

Aluus singulis diebus respondere debet.

Quare podagricorum hoc tempore tanta multitudo.

-antur immoderate. Ex quibus Galeni
-rbis facile coniicere poterit Illustris
-ominus, nulla alia de causa magis gi-
-ni podagram, quam crapula, ebrietate,
-malo victus regimine. Et hæc suffici-
-at, quoad repletionem & inanitionem,
-t ad ea, quæ tanquam regulæ vniuersa-
-s in alimentorum assumptione haberi
-ebent.

De exercitatione & quiete.

Maximum corporibus adiumentum
-st moderata, debitoque tempore facta
-xercitatio, adeo, vt victus omnimodam
-egulam & medicamentorum omnium
-ires antecellat. Quod attestatur Gale-
-nus 1. de sanitate tuenda, cum inquit:
*Exercitationis commoda victu & medica-
-mentis attenuantibus præstant. Nam medi-
-camenta, quæ obstructos meatus, tum crassitu-
-dine, tum abundantia, tum excrementorum
-lentore reserare valent, ea quidem tum calida,
-tum sicca esse oportet, ideoque & carnem liquant
-& solida extenuant, quod etiam ab extenua-
-toria victus ratione fieri accidit: at exercita-
-tiones tum soluere excrementa, tum per sudo-*

Vtilitas exercitiorum.

ris meatus eiicere possunt, nullo habitus nostri corporis incommodo. Nam iis firmitas quædam membris accedit, cum & naturalis ipse calor accenditur, & ex partium inter se attritu durities quædam indolentiaq; comparatur. Hæc Galenus. Sed animaduertendum est, ne exercitiū modum excedat. Nam teste Galeno 1. de sanit. tuend. Motus, qui modum non seruant, vituperandi sunt, siue ex rationali, vel appetitoria, vel animosa animi parte cientur. Nam motus, qui modum nimium excesserunt, biliosum animal reddunt, febres, phrenesin, erysipelata, & cæteros calidiores procreant affectus. Ideoque exercitationes modum excedētes, nullo pacto ad tuendam sanitatem faciunt. Verum quemadmodum immoderata exercitatio maxime nocet; ita quidem etiam obest exercitatio illa, quæ intra modum subsistit, cum teste Galeno, loco præscripto, etiam animal pituitosum reddat, viscerum quorumlibet obstructiones faciat, apoplexiam, epilepsiam, & fluxiones cōcipiat, & podagram, & articulorum dolores excitet. Nam ea de causa Galeni tempo-

Exercitationis nimia incommoda.

mpore (vt refert 6. Aphorismor. 28.) & ctus intemperantia Eunuchi podagra borabant. Quo autem tempore & termino ab exercitatione sit desistendum, *Terminus exercitii.* ptime docuit Galenus secũdo & quin-, de sanitate tuenda, cum inquit: *Qui ercentur, exerceri debent, quousque corus intumescat, color floridus appareat, & rompte & æquabiliter sudorem, cum calio vapore mixtum, exundet. Nam cum aquod horum fuerit mutatum, statim inhienda exercitatio est.* Ac hæc proprie meiocris dicitur & salubris; sicuti leuis intilis, & immodica nocens. Quaproter dicebat idem Galenus 3. de sanitate uenda. Qui tantum tuendæ bonæ valeudinis causa exercentur, iis nec necessum, nec vtile plane est, immodicos adre labores, cum non solum corpus attenuent, & lassitudines inferant: sed humores agitent, & defluxionibus aptent. At contrarium agit moderata exercitaio, vbi quis podagram fugare cupiat, Quippe, inquit Galenus, 6. Aphoris. clarum est, & in podagricis manifeste apparens, quod influente aliquo ad pedes hu-

more superfluo, passio generatur, si nunquam igitur hic humor influeret, liquet, quod neque vnquam accideret passio: non fluet autem, si semper vacans superfluitatibus corpus extiterit: erit autem vacans superfluitatibus, si mediocri exercitio vtatur, & homo bene cibum coxerit, vnde & desidiæ, & crapulæ eius nocent.

Somnus & vigilia.

Somnus & vigilia.

Somnus, vt in definitionibus inquit Galenus, est quies, vacatioq; ab animariis actionibus, quam conciliat vtilis materia, quæ ex ventriculo in cerebrum colligitur. Vel est remissio animæ secundum naturam à finibus ad principatum: Et prorrhet. comment. II. inquit idem Galenus: *Demonstrauimus vigilantiam quidem fieri, tum propter siccitatem, tum caliditatem primæ sentientis partis, id est, cerebri, sicuti somnum ex contrariis, cum scilicet ex humidi vtilis copia grauetur corpus, quomodo ex crapula profundus erit somnus.* Is autem necessarius omnibus est, vt sensus ab exercitatione quiescant, vt alimentum nō

modo

do in ventriculo concoquatur,ſed in
a corporis mole, vt reſolutæ corporis
cultates inſtaurentur, & vt corpus to-
m labore affectum refocilletur. Pro-
tur autem (vt Paulus & Auicenna at-
tantur) nocturnus ſcilicet, duabus vel
bus horis à præſumpta cœna, & cum
m cibus in ima ventriculi parte reſidet.
iam ad concoctionem perficiendam *Somnus debet eſſe nocturnus.*
ngiori ſomno indiget natura. Id enim
nge melius nocte, quam die fieri po-
ſt. Nec tamen ob id longiori tempore,
uam ſeptem vel octo, ad ſummum ho-
rum ſpacio eſt protrahendus. Cum
Galeno teſte 2. de victus ratione in acu-
s) ſomni prolixitas corporis & capitis
rauedines efficiat, admodum hume-
tet, vt halituoſa concipiat excrementa.
uo fit, ex Pauli & Auicennæ ſententia,
t importunus ſomnus animales faculta- *Importunus ſomnus.*
es imbecillitate afficiat, innatum calo-
em extinguat, caput aggrauet, memo-
iam deſtruat, nauſeam inducat, calo-
em inficiat, & malum totius corporis
abitum gignat. Cauendum præterea
ro poſſe eſt à meridiano ſomno. Nam,

qui interdiu, vt Paulus lib.1. fatetur, obdormiſcunt, integrum tempus ad abſolutam alimentorum concoctionem non habent: Nam interrupta ante horam ſuam coctione, à meridie reſurgentes, ſubinde acidos ructus edunt, ac cerebrum etiam flatibus repletur, & vt Auicennæ teſtimonio comprobatur, humentes procreat morbos, colorem inficit, lienem auget, neruos imbecilles reddit, ſegnitiem parit, & memoriam deſtruit. Ideoque neruorum & articulorum doloribus vexatis admodum improbatur. Statim præterea à cibo dormiendum non eſt, quippe quoniam oculis obeſt, caput replet, & corpus totum multis impedit modis, ſicuti ſtatim poſt exercitationem, poſt balneum, & euacuationem, etiam non obſcure nocet. Decubitus autem, vt Auicenna iubet, primo in dextrum latus, capite mediocri altitudine ſuper puluinari collocato, aptari debet, ac deinde in ſiniſtrum, quo cibus prompte ad ventriculi fundum deſcendat, vt à iecore illic incumbente concoctio adiuuetur. At ſuper

Somni diurni incommoda.

Non ſtatim à cibo dormiendum.

Dormiturus latus dextrum preme, mane ſiniſtrum.

Decubitus ſuper dorſum incommoda.

[pe]r dorſum decumbere ab omnibus im[pr]obatur authoribus, cum multorum te[sti]monio, fluxione tentatis ſit peſtilens, [&] comitialem morbum, apoplexiam, pa[ra]lyſin, & ephialten concitet. Ex quibus [co]ncludi poteſt, quod longiori tempore [p]rotrahere ſomnum, catarrho & poda[g]ra vexatis, ſit admodum inconueniens, [ide]oq; recte probari poteſt dicterium il[lu]d: *Eſuriant, ſitiant, vigilent, qui rheumata [cu]rant.*

Accidentia animi.

Sub hoc membro Doctores etiam de coitu tractare conſueuerunt, quo fit, vt [er]go eorum proſequar inſtitutum. Coi[t]us igitur cum ſuperfluum quiddam ſe[]men appellatum, è corpore educat, neceſſarius omnino exiſtit. Nam cum in aſſuetis non exercetur (vt latius Galenus in 6. de locis affect. atteſtatur) tam in viris, quam in fœmellis, morbos valde graues excitat, ſcilicet melancholiam, mœſtitiam, capitis grauitatem, ciborum faſtidium, ac etiam febres. A quo ſumens Halyabbas 5. Theoricarum *Animi accidentia.* *Coitus.*

Si seminis, inquit, exuberantia suis au-
cta in vasis, coitu non euacuatur, aut à
natura nõ expellitur, in inguinibus fit, &
aliis corporis partibus non leuis exten-
sio, omniq; in corpore grauitas, sæpeque
suis semen calefit in vasis, & fit febris.
Nonnunquam autem eius ascendunt ad
cerebrum vapores, vbi & pessimos gene-
rant morbos, scilicet sensuum, & intelle-
ctus hebetudinem, capitis grauitatem,
oculorum tenebras, temperamenti per-
mistionem, ciborum inappetentiam,
cordis tremorem, & venenum viperino
simile, quo repentina morte quandoque
nonnulli correpti sunt. Quamobrem à
moderato coitu Illustris Dominus nul-
latenus abstineat. Quapropter in arte
Medicinali dicebat Galenus: *Etsi Vene-
reorum, iuxta Epicuri sententiam, nullus est
vsus salubris: attamen reuera confert. Si tan-
tum interualli in eorum vsu adhibetur, vt ne-
que resolutio aliqua sentiatur, & ipse homo
quodammodo leuior factus videatur, ac me-
lius spirare.* Tempus vero ad coitum ex-
ercendum opportunum erit, cum in ex-
cessuum omnium mediocritate corpus
fuerit

Venenum vipereo simile è semine.

erit constitutum, cum scilicet neq; su-
a modum plenum, neque vacuum ex-
erit. Qua ratione concludi potest, ho-
am coitus commodissimam esse, cum
m prima alimentorum concoctio sit
osoluta. Ideoq; errore ducuntur, qui
atim post cœnam, vel prandium tenso
imentis ventriculo, ac crapula largio-
e repleto, cum suis vxoribus congredi-
ntur, minime animaduertentes, quod
nagna corporis iactura naturalem calo-
em ab alimentorum coctione diuertãt.
Verum ab immoderato Venereorũ vsu
naxime abstinẽdum est. Nam sicuti eo-
um abstinentia maxime nocet, parifor-
niter frequentia multa humani corpo-
is naturam destruit. Et propterea libro
le semine dicebat Galenus: *Omnia ani-
nalis vasa, & membra tantisper euacuari ne-* *Immoderatus coitus.*
*esse est, quoad repleatur id, quod potẽtissimũ
st.* Atq; hoc modo accidit, vt his in oc-
casionibus omnes animales partes, tam
eroso humore, quam vitali spiritu pri-
nentur: siquidem hic quoque ex arte-
riis vna cum genitali humiditate excer-
nitur. Nihil igitur mirandum est, si ii, qui

immoderato coitu vtuntur, imbecilliores euadant, cum & vniuersum corpus vtrorumq; horum purissima parte fraudetur, & accedat etiam voluptas, quæ vel sola adeo idonea est, ad vitales vires dissoluendas, vt nonnulli iam nimia voluptate affecti interierint. A nimio igitur coitu abstineat Illustris Dominus, ac neque repleto corpore, neq; post balneum, aut purgatorium medicamentum, aut post sanguinis missionem, aut post labores, aut vigilias, coitu statim vtatur. Quanquam minus longe sit malum ex Galeni sentẽtia, in arte Medicinali, cum mulieribus congredi corpore repleto, quam euacuato, calefacto quam infrigidato, humecto quam exsiccato. Abigat præterea à se omnem pro posse iracundiam, & quamlibet tristitiam. Quippe, quoniam sicut hęc corpus infrigidat, naturalem calorem extinguit, concoctionem corrumpit, & ossa, vt inquit Salomon, exsiccat: ita illa bilem accendit, ventriculum inficit, sanguinem perturbat, tremorem commouet, & maniam inducit: sicut etiam magna & pondera-

Voluptas.

Ira.

alia negotia cerebrum & intellectum
hebetant, & melancholicos humores
procreant. Pro posse igitur omnia hæc
mala animi machinamenta à se auertat,
& omni quidem studio & prudētia gaudeat & lætetur. Postremo, sciat Illustris
Dominus, quod teste Galeno rectum viuendi regimen tanti existat momenti, vt
quam plures ab eius instituto non discedētes, à diuturnis, & admodum periculosis morbis euaserint: ideoq; in hac non
parua est habenda fiducia. Sed de his hactenus.

Reliquum nunc est, vt de sanguinis
missione ac purgantibus medicamentis
aliquid in medium adferam. Nam cum *Quare annua vena sectio & purgatio sit necessaria.*
arduum admodum ac difficilimum sit,
imo etiam impossibile, vt quis adeo prudenter ac diligenter se habere possit in
seruando victus regimine, quin quandoq; non erret, & ob id coaceruet excrementitios humores, hos quidem expellere necesse est, ne tractu temporis ad articulos permeent, & ibi, vt solent, cruciatus excitent. At si hoc in iis fieri expedit, qui seruandæ victus rationi pluri-

mum ſtudent, quid igitur prohibet, quin hoc longe magis fieri debet iis, qui ſæpiſſime ac latius delinquunt. Id enim hoc in regno quotidie euenire obſeruabimus. Nam adeo hic increbuit compotandi mos ac coëpulandi conſuetudo, vt impoſſibile ſit, illam effugere poſſe quẽquam, ac præſertim Nobiles ac Magnates, cum quotidie fere lautiſſima parent conuiuia.

Quamobrem non ſolum viuendi regimen ad fugiendam podagram mihi ſcribendum fuit, ſed ea etiam afferenda ratio, qua cum venę ſectione, tum exſoluente medicamento excrementitios vniuerſi corporis ſuccos expellere poſſit. Vbi autem excernendorum fuerit multitudo, vt plerumque iis ineſſe ſolet, qui crapula, & compotationibus ſe replent, iubet Galeni liber, de his, quos purgare oportet, iis ineunte vere ſecari venam. Vbi vero humorum ſit tantum corruptela, ſolam dare potionem, dum adhuc ſani degunt, ne ſubinde ægrotent. Verum, vbi quis & plenitudine, & humorum corruptela laboret, non ſolum ſangui-

minis miſſione illius corpus inanien-
um fuerit; ſed etiam potione. At cum
ihil addubitem, Illuſtrem Dominum
epletione fere continuo eſſe affectum,
ui facile accedere crediderim, nonnul-
m humorum etiam corruptelam, ni-
il ſane prohibet, quin putem duo hæc
emedia illi eſſe neceſſaria. Cæterum,
uo anni tempore hæc fieri debeant, nõ
olum libro nuper citato docet Galenus,
ed & lib. 6. Aphor. 46. ſic inquiens: *Li-
uet, quod de his, qui adhuc ſani degunt: ſed
gri futuri ſunt, niſi euacuentur aere adue-
iente.* Quo fit, vt ad Februarii finem,
el ad Martii initium ſtatim euacuatio
ebeat ſuſcipi, quæ ita mihi inſtituenda
idetur.

℞. Elect lenitiu. *Minoratiuum.*

Diacatholic. an ℥ iiij. ß.

Miſce cum ſaccharo, & fiant boli iiij.
vel v. & deuorentur horis quinq; ante ci-
bum. At ſi magis hæc in potu, quam in
Electuario haurire cupiat. Diſſoluantur
cum aq. betonicæ q. ſ. & pauca aqua ci-
namomi, & fiat potio.

Sequenti die hora vna vel altera ante *Phlebotomia.*

cibum secanda erit vena communis, siue mediana dextri brachii, nec prius claudenda, quam sanguinis ℥ vj. effluxerint. Post hæc sequenti die ad concoctionem humorum, qui pellendi sunt, paretur hic syrupus.

Digestiuum. ℞. Syrupi de Endiuia.
de Betonic. an. ℥ ß.
Aq. betonic. ℥ iij. ß.
Misce pro syrupo.

Sumatur quinq; diebus continuis tepidus in aurora, post cuius sumptionem, si possit, dormiat ad libitum, & ieiunet deinde horis quatuor. Sumptis hisce syrupis, accipiat sequenti die in aurora infra scriptam potionẽ calidam, post quam dormiat statim, si potest, vna tantum hora, & ieiunet horis quinq;. Potio ita paratur:

Euacuatiuam. ℞. Myrobalani.
Sebesten.
Prunor. Damasc. an. nu. iiij.
Passular. ʒ j. ß.
Polypod. quercin. confracti ʒ ij.
Flor. cordial. an. p. j.
Folior. betonic. m. ß.

Senæ

Senæ oriental.℥j.
Cinamomi.
Zinzib.an.℈j.
Sem.aniſ.ʒß.
Miſce,& ſ.a.ex omnibus fiat decoctio [i]n aqua ad conſumptionem tertiæ par[ti]s,& coletur.
℞.huius Colaturæ ℥iij.ß.
Aq.cinamom.ʒj.
Diacatholic.ʒv.
Diaphœnic.ʒij.
Rhabarb.ſubtilit.puluer.℈iiij.
Agaric.Trochiſcat.℈j.
Miſce, fiat potio, & dulcoretur cum [p]auco ſaccharo.
Hoc facto, poterit tribus ſequentibus [d]iebus horis tribus ante cibum mane [t]antum ad roborandum ventriculum,& [c]erebrum ſumere infra ſcriptum Electuarium.
℞.Conſer.roſar.℥j. *Electuariū.*
Mithrid.elect.ʒ.ß.
Spec.aromatic.roſar.Gabriel.℈j.
Miſce,& fiant inde boli tres, & inaurē[t]ur, ſumatur quotidie bolus vnus ex his [t]ribus, vt dictum eſt.

Hæc itaque ſunt Generoſe Domine Comes, quæ pro regimine præſeruatiuo contra podagram tibi ſcribenda duximus. Quæ ſi ſeruabit, non vereor, quin illi maxime ſint profutura, ad laudem Dei omnipotentis, & optimi maximi, qui ſolus omnes ſanat languores.

In podagra, pro quodam Magnifico Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XXII.

MAgnificus Dominus rectam victus rationem tutiſſimam & veriſſimam Medicinam, quemadmodum Hippocrates noſter nos admonet, eſſe putet: Eam igitur, ſiquidem ſe à medicamentis iuuari poſtulat, obſeruet. Longum vero eſſet recenſere ſingula, quæ in victu obſeruanda: in pauca igitur contraham. Simpliciſſimo victu contentus ſit. A potu vini, ſi poteſt, abſtineat, aut vinum minime potens, neq; acetoſum, quam parciſſime

Vinum nec potens, nec acetoſum Podagricis in pauca quantitate conceditur.

ſime bibat. Piſces modice & raro at-
gat. Cancris non vtatur. Olera & le-
mina vitet. Sunt tamen magni Medi-
qui vſum braſſicæ ſingulariter cõmen
nt, & laborantibus podagra tunc cum
eſt dolor, ſolam braſſicam edendam *Braſſica.*
æſcribunt. Hocquidem certum eſt, *Regula podagricorum.*
no victus parcius alimentum præbet, &
lubriorem eſſe. Itaque podagricis ca- *Gallinarum & caponum carnes podagricis vitãdæ.*
endum à gallinarum & caponum car-
bus, quia multi ſunt nutrimenti, & co-
oſum ſanguinem generant. Ab vno
ſtu ad alium ſeptem ad minimum ho-
s interponat. Poſt cibum neque ſtatim
bat, neq; dormiat. Ante cibum ſe exer-
eat, pedes tamen neque eundo, neq; e-
uitando exerceri velim. Horis tribus
oſt cœnam cubitum eat. Venus mode-
atiſſima ſit. Balnea, niſi ſudorifera, nul- *Balnea.*
. Aluus vt quotidie ſit aperta, operam
et. Si facile vomere poſſet, nihil con- *Vomitus.*
ucibilius, quam ſi vel ſingulis menſi-
us, vel certe tunc, cum accеſſiones ti-
endæ, vomitu ſe expurgaret: ſed vt
aturæ quaſi vim faciat non ſuadeo. Vti-
iſſimum autem eſt podagricis, vt ſingu-

m

Sudor.

lis diebus mane in lecto ſudent, & ſi non conſueuere hoc, facere adſueſcant: Nam ſeroſi humores plurimum ſunt podagricis noxii. Itaque per ſudorem & vrinam expurgandi. Ac quoties ſudores non prodeunt, & vrina pauca eſt, certum eſſe podagræ aduentantis initium ſciat. Ad vtramque intentionem recte dantur matutine duo cochlearia ſucci è baccis ſambuci, cum ſaccharo præparati ad modum ſyrupi. Fomenta etiam pedibus admouentur ex decocto artemiſiæ, origani, abſinthii, & chamomillæ in vino & aqua. Fiat autem vas, in quo fumum pedibus excipiat, ita vt bene concaleſcant, tecti. Hoc fomentum vtiliter adhibetur poſt paroxyſmum podagricum. Sed cum iam dolor eſt præſens atq; incipit malum, nequaquam fomentum adhibendum. Applicanda vero ſunt initio, quæ partem roborant, & affluxum nimium prohibent. Itaq; ſcobem cornu ceruini ſumat, in aquam verbaſci ponat, & percolatam aquam pedibus ſeu parti, ad quam fit affluxus, applicet. Deinde ſola aqua verbaſci vtatur, vel ſucco, quę in vaſe

Signa aduenturi paroxyſmi.

Succus è baccis ſambuci.

Fotus poſt paroxyſmū.

Curatio podagræ inuadentis.

Succus verbaſci.

vase vitreo floribus verbasci repleto, & soli exposito, reperitur. Nam iste succus est longo potentior. Postremo folia Tabaci calefacta apponi possunt, & cum dolores remittunt, fomenta adhibere. Pedes neque inungi neque abluisuadeo. Caput autem abluere ante cenam ex lixiuio, in quo polytrichum sit decoctum, nec postea se aëri exponere, vel hoc facere in balneo sudorifero vtilissimum est. Sed cum Magnificus Dominus lotiones non ferat, de his plura non scribo. Vsus Theriacæ vel Mithridatii in hyeme valde conueniens. Abstinentia vero maxima Medicina.

Folia Tabaci.

Capitis ablutio.

Abstinentia maxima Medicina.

In eodem casu, pro eodem,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM XXIII.

MAgnifice Domine, ex literis M. T. intellexi, M. T. nunquam grauius ex doloribus podagricis laborasse, quam

hoc semestri, in absentia Doctoris ordinarii, quod sola nihil remedii applicare ausa fuerit. Et cum M. T. à me petat, in his consilium, & remedia, nihil omnino mallem, quam me M. T. hac in parte pro declaranda voluntate gratificari posse. Quamuis M. T. meo consilio non magnopere egeat: cum Cæsareum Medicum Cratonem habeat, cuius consilio & opera vti possit. Est præterea in hoc morborum genere podagra, quæ mitigationem nonnunquam admittit, curationem raram aut nullam, iuxta illud ingeniosissimi Poëtæ:

Soluere nodosam, nescit medicina podagram.

Sunt tamen remedia, quibus insultus podagrici præueniri, auerti, & mitigari possunt, quæ puto M. T. à Medicis adhibita esse. Est autem ex morbis rheumaticis, qui certis quibusdam periodis inuadere solent, hæc tamen certitudo mala admissa victus ratione interdum turbatur, vt & inuasionis tempus consuetum anteuertat, aut protrahatur nonnun-

Causæ externæ podagræ.

unquam. Animaduertenda igitur vi-
ctus ratio, qua citius solet accersiri & ex-
citari morbus. Exacerbatur sæpe ira, &
excandescentia animi, venere intempe-
stiua, & collecta plenitudine humorum,
quæ purgantibus clementioribus, &
præsertim clysteribus, humores non mo-
uentibus valide, tempestiue est submo-
uenda, & prius tollenda, quam illa ratio-
ne temporis anni, aut mole mouetur ad
fluxum. Si igitur humores suauiter sub-
tracti, imo reuulsi fuerint, minus mole-
stiæ inferre possunt, nec tam grauem
morbum generare. Hoc tempore M. T.
præscriberem rationem purgandi, si de
tempore inuasionis paroxysmorum cõ-
staret, & credo hæc Medicum præsen-
tem pro sua doctrina administraturum,
vna cum ratione victus, in quo suadeo,
vt à vinis Morauicis abstineat, quæ ner- *Vina Morauica neruis infesta.*
uis valde nociua esse existimo. De Ther-
mis Landeccianis, quæ à Medicis M. T. *Thermæ Landeccenses.*
proponũtur, nihil iudicare possum, cum
mihi sint ignotæ prorsus, & ignota etiam
causa morbi, sit ne calida, an frigida. Fri-
gidæ causæ non oberunt, si erunt tempe-

ratæ. Sin minus, & morbus est à calidis humoribus, ab iis M. T. omnino abstinendum puto. Ne tamen M. T. defuisse omnino, aut non gratificari voluisse videri possim, mitto duorum remediorum formulas, altera qua vsus sum, & adhuc vtor in doloribus à calida causa signatum litera A. altera, qua in frigida B. quarum facultates M. T. experiri poterit etiam, non nocebunt spero, si nihil iuuerint. Vellem tamen aptiora administrare, si mihi de certa morbi causa constaret. Aqua imponitur tepida loco doloroso, panno lineo, qui vbi exiccatur, iterum humectatur & imponitur, quemadmodum etiam agendum cum Emplastro, quod calidum imponitur. Consul quidam noster grauiter cum podagra cõflictatur, pinguedinem equinam calidissime imponit ex parte colli equini desumptam ex qua iuba dependet, multis remedium prædicauit. Vsus est & medulla equorum, ex equis sanis occisis desumpta. Vsus est & lixiuio ex stercore ciconiæ, quod loco doloroso imposuit. Et ne fluxio podagrica auge-

Pinguedo equina.

Lixiuium è stercore ciconiæ.

ugeretur, ſubinde auerterem clyſteri, ut pillulis ante cœnam ſumptis, quarum deſcriptionem ſubiunxi, non quod autem ignorare Medicos: ſed potius, ut oſtendam voluntatem M. T. meam. Gratias autem ago M. T. pro tranſmiſſa ambra, cuius cum tres ſpecies ab Arabibus deſcribantur (fuit enim Græcis ignota) ex iis gryſea cenſetur optima. Puto autem odorem illius reſolutum in tranſmiſſione, nam meliorem vidi. Eſt autem maxime familiaris calori noſtro natiuo, exhibita cum ligno aloes & coralliis redacta in pillulas. Noui ſummum Principem, qui his pillulis alternis diebus pro arcenda cachexia vtitur. Puto autem ambram non eſſe ex piſcibus, vt quidam opinantur, ſed ex naphtæ genere, quod ſuccinum orientale demonſtrat, moſchum vel ambram olens, cuius momentum, vel particulam M. T. tranſmitto. Nec magnopere interea intereſt, ex quibus oritur, ſcire, modo vſum cognoſcamus, quem ex Arabibus petimus, qui in artem noſtram ambram induxerunt. Vſi ſunt ea creberrime ob

Ambra.

Cachexia.

Ambra è naphtæ genere.

eam facultatem, quam præstat calori natiuo. Gratias ago M. T. quod transmiserit, & cum studiosissimus sim simpliciũ medicamentorum, nulla re M. T. me sibi deuinctiorem reddere poterit, quam transmissione talium rerum & materiarum rariorum, Christus M. T. ab hoc pessimo dolore custodiat, & conseruet, cui M. T. commendo. Lipsiæ 12. August. Anno 1579.

Sequuntur formulæ remediorum, quarum fit mentio in hoc consilio,

Aqua podagrica. ℞. Locustarum tiliæ, hoc est, propaginum recentium tiliæ incisarum ℥j. Infundantur in aquis, Vngulæ Caballinæ, Endiuiæ an. ℔. ß. Extrahatur mucillago s. a. in qua dissolue: Boli armen. oriental. opt. ℈iiij. Misce, detur in fictili. Signetur A.

Emplastrũ. ℞. Pulpæ similæ durioris non acidæ tritæ ℥j.
Puluer. Folior. Chamomel.
Verbasci.
Melilot. citrin. an. ℥ ß.
Cum sem. papauer. in expressione olei

ne olei illius relictar. ℥ ij.
Radic. Hyoſcyami alb. ʒ ij.
Mandragoræ ʒ j. ß.
Flor. caſſiæ recent. extract. cum aqua ſemperuiui ʒ j.

Coq. in lacte caprino, in quo opii g̃. j. diſſolutum fuerit, ad ſpiſſitudinem pulris. Vtatur pro emplaſtro, quoties exiccatum fuerit, imponatur recens, ſiue die, ſiue nocte. Signetur B.

℞. Turbith Hermodactyl. an. ʒ ß. Pillulæ.
Cinamom.
Galangæ.
Aniſi.
Serapin. an. g̃. xv.
Zinzib. g̃. x.
Sacchar. crudi ʒ ij.
Diagrid. g̃. v.

Pulueriſata ſubigantur cũ ſucco caulium, & formentur pro ℈ j. pill. vij. Dentur in pixide M. T. ſumat pro vice pillulas vij. hora ante cœnam, & elapſa hora moderate cœnet, contenta vno ferculo. Quod ſi ſequenti die non ter aluum ſubduxerint, augeat numerum pillularum, donec ter vel quater aluum ſubducant,

& reuellant humores ad debiles partes fluentes.

In præseruatione, & curatione podagræ, pro quodam Nobili viro,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM XXIV.

Historia casus.

NObilis quidam Salisburgensis Podagra subinde hoc modo iam diu laborat, quo infra scripsi, ea de causa, vt Excellen. D. Medicus ægroto consilium dare facilius posset. Iste igitur Nobilis alias rarissime ægrotauit, & habet corpus satis plenum atq; robustum. Dum in istis locis, nimirum Salisburgi, vbi omnium generum vina optima, & fortissima habentur, vtpote Vngarica, Austriaca, Rhenensia, Tyrolensia, commoratur, & in Aula Reuerendiss. Principis Archiepiscopi Salisburgensis degebat: vino bono, vt fit ab Aulicis, nimiũ vsus est, & potus semper fuit maior

& cre-

at crebrior ipſo cibo. Ex ea re ante decem annos ſenſit podagrę initium, quam podagram cum per aliquot annos non vehementem experiretur, exiſtimauit eam plane tolli poſſe, ſi Thermis vteretur. Itaque Epiſcopali Medico etiam diſſuadente, diſceſſit tamen in Thermas, quas vocant, Gaſteinenſes, in Raurica valle ſitas, quæ inſignem præ cæteris vim calefaciendi habere dicuntur. Reuerſus ex Thermis, paulatim peius habere cœpit, nec tamen ſæpe à vino forti & copioſiore abſtinuit, nec corpus multum exercuit. Ab eo tempore Podagra paulatim augeſcente ſuperioribus proximis annis ſæpius quotannis laborare cœpit, maxime vero circiter menſem Martium, aut paulo poſt, deinde æſtiuo tempore, tertio circiter menſem Nouembris. Et quanquam alias præter iſta tria tempora podagra laboret: tamen ita leuem dolorem ſentit, vt non neceſſe habeat decumbere, ſed mēſe Martio, item æſtiuo tempore Podagra eum vehementior inuadit, ita vt etiam nec pedibus, nec manibus per

Thermæ Gaſteinenſes.

aliquot ſeptimanas vti queat. Quando autem eum Podagra iſtis tribus temporibus inuadit, tunc primo die & nocte ſatis magnum ſentit dolorem, ſed poſteaquam dolor remiſit vehementior, tunc ægrotus, ſi modo in lecto quieſcit, nec ſe mouet, dolorem admodum tolerabilem ſentit, atque eo modo in lecto ſe ſuſtentat, ita tamen, vt nec Podagrici tumores interim abeant & euaneſcant, nec membra atque nerui relaxari videantur: atq; hinc fit, (quemadmodũ nuper hoc menſe) vt per quinq; aut ſex ſeptimanas, aut etiam paulo diutius, nec ſtare, nec ire poſſit, & à famulis ex alio lecto in alium portari debeat. Porro ægrotus podagricum dolorem non tantum in pedibus, ſed interdum etiam in genibus, & manibus percipit, interdum etiam circa cubitos, axillas, coxas, femur vtrumque. Interdum etiam in ſiniſtro latere Podagra laborat, ſicut hoc menſe, quo iam diu in tergo tantum decumbere cogitur, nec latera mouere poteſt. Quod autem ad ipſius dolorem attinet, eum ægrotus non tantum ſentit, quantum alii podagrici ſentire

Podagra lateralis.

sentire dicuntur. Etenim in ipſo etiam dolore tactum ferre poteſt, etiam non debilem. Ægrotus delicatis cibis non eſt aſſuetus, ſed gaudet cibis craſſioribus & fortioribus. Itaque hactenus carne bubula Vngarica libenter veſci ſolitus eſt, ſed non in magna quantitate. Quod vero attinet ad exercitium corporis, eo admodum raro vſus eſt. Munus enim quo apud Principem fungitur, ei potius ingenium quam corpus exercere permiſit. Agit autem annum circiter quinquageſimum. Etiam decem fuit liberorum pater, vxorem autem cum duceret, annos habebat circiter triginta. Quoties autem Podagra laborat, tunc quo ad cætera bene valet, nec vllum ſtomachi, aut aliorum membrorum vitium animaduertit. Quia vero ſibi vehementer timet, ne Podagra tam diuturna, & in ſingulos annos vehementior, radices tandem agat, atque ſibi lethalis exiſtat, ideo ad Excellentiſſ. D. Medici conſilium confugit, & etiam atque etiam rogat, vt ſua Excell. ſibi præſcribat atque ſuadeat, quomodo morbus iſte (qui communiter in-

curabilis habetur) si non tolli, saltem aliqua ex parte leuari, eiusque progressus impediri possit. Hoc quoque non omittendum puto, vrbem Salisburgum, vbi ægrotus habitat, esse prope montes altissimos sitam, & aërem habere haudquaquam subtilem, sed crassiorem. Ægrotus existimat morbum suum oriri ex calidis fluxionibus, atque eum morbum leniri posse sperat, vel purgationibus singulis annis certo tempore adhibendis, vel venarum sectionibus, vel adhibitis cucurbitulis, vel bona diæta in cibo & potu, aliisque rebus instituenda, vel aliis modis, de quibus Excellen. Dn. Doctor optime consulere poterit. Ægrotus alioquin difficili natura est præditus, & medicamenta atque purgationes in ipso non facile operantur, præsertim leuiores. Hæc igitur est ægroti istius Nobilis & morbi eiusdem descriptio, secundum quam vt E. V. consulere, & consilium literis mandare dignetur, sæpe dictus ægrotus tam rogat vehementer, quam valetudinis amans erga E. V. cupit esse gratissimus.

D. Hie-

H. Hieronymi Capiuaccii, Medicinæ Practicæ in ſchola Patauina Profeſſoris Primarii, ad propoſitum caſum reſponſio.

INTELLEXI Nobilem hunc virum per ſingulis annis ab articulorum doloribus cruciari, quos dolores volũtariæ motionis noxa comitatur, vi cuius cogitur à ſibi conſuetis muniis abſtinere, quia nõ ſtare nec ambulare poteſt, ſed à famulis de loco ad locum defertur. Ipſum dolores hi præſertim ſecundum inferiores artus moleſtant, qui non tamen vehementes adeo & intenſi ſunt, vt vitalium indicationum rationem ſubeãt, imo nec affectas partes digitis prementibus hos exacerbari contingit. Ab his malis, quãdo abſunt, corpus ſuum præſeruari Nobilis optat, atque ita, vt vel in hæc non amplius incurrat, vel ea ſaltem placide magis, & per maiora interualla affligant: ſed cum Medicos rationales non deceat affectionis alicuius præſeruationem præſcribere, niſi prius affectionis cauſa inuenta & inſpecta: Idcirco prius-

quam, vt ab his malis præseruetur, quid sit agendum, quave ratione procedendum, scribam: necesse fore existimaui, breuissima oratione horum morborum causas exquirere. Motionis igitur voluntariæ noxa contingit à natura offensa, labefactata pariter & impedita. Labefactatur ob malam compositionem, quæ consistit in angustia, repletioneque cauitatum articulorum; & in aucta supra modum magnitudine ligamentorum, tumore scilicet. Impeditur autem ob intemperiem earundem partium frigidiorem & humidiorem.

Causa læsionis facultatis motiuæ.

Cæterum malæ compositionis & intemperiei iam dictæ causa opifex proxima est humoralis materia confluxa, quæ sui corpulentia malam structuram efficit, sed qualitate altera. Solet autem in membris materia pręter naturam colligi, vel paulatim & via quadam congestionis, quando nimirum pars infirma ægre concoquit, ratione eius offensæ concoctionis excrementa in parte multiplicantur & aceruantur: vel confertim & via confluxionis, quando materia vel at-

trahitur, vel transmittitur. In hoc Nobili viro materiam humoralem in artus confluere iudico, quia ipsum repente affectus hi arripiunt. Namq; cum horum locorum nullus calor immodicus præcesserit, nullus etiam dolor hæc grauiter lãcinans antegrediatur, existimo materiam humoralem in artus excurrere per viam transmissionis. Accidit autem in artubus materiæ fluxionem firmari propter imbecillitatem, quam ascititiam ex relatis coniicio, propter malam viuendi rationem in cibo & potu, & ob veneris usum. Quas causas multum posse & ad refrigerandos, humectandos, & immoderate laxandos artus, omnes norunt. Materia huiusmodi ab initio mista est ex sanguine, bile, & pituita. Dico autem ab initio, quia temporis interuallo humores calidiores in tenuitatem resoluuntur & transpirant. Pituita vero sui frigiditate, crassitie, & lentore calori resistẽs permanet. Atque hinc euenit dolores esse in principio acerbiores, qui postea dissolutis diminutisq; calidioribus humoribus mitescunt. A toto corpore materia

hæc in artus per venas propellitur, quæ materia peccans, cum opus præter naturam ſit, læſam aliquam functionem conſequitur. Et hæc functio eſt & chylificatio & ſanguificatio. Chylificatio quidem ratione pituitæ, ſanguificatio ratione calidorum humorum. Offenſa autem eſt chylificatio, non læſa facultate coctoria, quia ex caſu mihi propoſito intelligo, ventriculum Nobilis viri & robuſtum ſatis, & bene temperatum eſſe: ſed ob errorem externum, qui oritur à cauſa externa, à cibis ſcilicet craſſis, & immodico vini hauſtu. Sanguificatio etiam vitiatur partim læſa facultate & labefactata ob intemperiem calidiorem iecoris, & ob errorem externum, vinum ſcilicet merum & potens, à quo vino potuit etiam iecur accendi. Dum peccantes hi humores copioſi & noxii colliguntur in venis totius corporis, non mirum eſt ſi otio & quiete, cum nequeant conſumi, ſæpe aggrauantes atque moleſtantes vim expulſoriam, propellantur ad artus, tãquam ad cloacas quaſdam, & præcipue ad inferiores; tum
quia

ʃia naturæ impetu craſſiores humores
corſum potius vergunt, quam ſurſum,
m etiam, quia hi magis à fonte caloris
ſtant. Gratia igitur præſeruationis o- *Indicationes.*
ulos ad duo potiſſimũ dirigere expedit,
l materiam ſcilicet peccantem, & ad
rtes affectas. Ratione materiæ iam
enitæ, oritur indicatio euacuandi, ra-
one vero confluxionis reuellendi. Et
uia non licet materiam peccantem in
uali, purgare, niſi primo alteretur &
æparetur, ideo oritur etiam indicatio
æparandi. Cumque non liceat ma-
riam peccantem in quanto euacuare,
ſi primo, ſi quæ ſunt in primis viis ex-
ementa, educantur, ideo oritur indi-
tio leniendi. Quoad partes affectas,
tus omnes, præſertim inferni, calefa-
endi, ſiccandi, vel leuiter denſandi
nt. Iecur etiam moderate refrigeran-
m. Scopos hos abſolui quidem poſ- *Prognoſticon.*
confido, cum in viſceribus effatu di-
æ diſtemperantiæ non ſunt, (quæ
aſi ſemper hos ita affectos comitan-
r) non ex toto tamen, nec ita facile, fu-
ram hanc præſeruationem polliceor,

propter antiquam & inueteratam articulorum imbecillitatem. Iam ergo auxiliorum materiæ proponantur. Ex chirurgico fonte elicio sectionem venæ, hirudines & cauteria. Nam cum vitia articularia sint magni momenti, quis existente plenitudine hæc efficiente & fouente, aut producere potente, magnum auxilium sanguinem minuens differret? Cuius magni auxilii materia est venæ sectio. Hoc ergo vere futuro proximo absentibus malis, audacter vena basilica dextri cubiti, aut communis aperiatur, & sanguis in ea educatur copia, quæ videbitur præsenti Medico congrua & idonea, pro ratione & plenitudinis indicantis, & virium permittentium. Autumno postea antea malorum inuasionem sanguis adhuc euacuari poterit debili auxilio, ac proinde hirudinibus hæmorrhoidibus adhibitis, ne magna nimium fiat bis in anno secta vena, ratione ætatis & virium spiritus vitalis dispendium. Cauteria etiam probo, non in cruribus quidem, propter maximam harum partium

Auxilia.

Venæ sectio.

Prouocatio hæmorrhoidum.

Cauteria in brachiis.

mum imbecillitatem, ſed in brachiis potius. Per hæc enim emiſſoria fiet reuulſio, maxima humorum colluuie à natura extra corpus per hæc depulſa & expurgata. Ex fonte Pharmaceutico gratia lenitionis ventris elicio, vel mel roſaceum ſolutiuum cum Manna, ſi excrementa pituitoſa & ſatis craſſa primos obſidebunt ductus, diſſolutum in aqua ſtillaticia betonicæ, ſin minus roſat. ſolut. diſſolutum cum aqua ſtillaticia cichorii. Gratia præparandæ materiæ peccantis in quali, probo ſerapia ex betonica & ex cichoreo, additis decoctis, vel aquis ſtillaticiis cichorii, betonicæ & iuæ. Pro hac materia purganda ſunt in vſu pillulæ illæ de hermodactylis maiores, cochiæ, addita maſticinarum particula, ne vẽtriculus labefactetur, & ipſius pulueris iuæ gratia vehiculi, vt longius harum vis perueniat & ad artus ducatur. Non ſemel ſed bis fiet præparatio cum purgatione. Pro corroborandis articulis intrinſecus & quamprimum vtatur decocto ligni, corticis & ſalſæ.

Lenitiua. *Digerentia.* *Euacuatio.* *Corroboratio.*

℞. Salsæ ℥ iiij.
Ligni ℥ iij.
Cortic. ℥ ij.

Decoq. in ℔. xij. aquæ ſtillaticiæ endiuiæ, ſonchi & cichorii, ne iecur accendatur, ad conſumptionem dimidii, vel in aqua cõmuni, additis in fine quaſi decoctionis m. iiij. fol. cichorii & endiuiæ. Pulueres etiam probantur ex betonica, ſalſa & cortice, redacti ad formam pillularum, cum pauxillo ſyrupo, ex cichoreo & tres ex his ante ſyrupum ligni, corticis & ſalſę ſemper aſſumat. Bis in die hoc vtatur, & ſpacio quadraginta dierum, pluriumque pro tolerantia. Intrinſecus autumno futuro & hyeme probatur therebinthina illa Cypria, elota in aqua betonicæ cum pulueribus iuæ & betonicæ. Probatur illud celebre Alexandri Tralliani Diacorallium, probantur magna antidota. Ea tamen lege his vtatur, ne ratione caliditatis iecur accendant, vnde vel roſarum conſerua, aut cichorii corrigantur, abluique poterit terebinthina ex aqua cichorii. Extrinſecus

Pill. ex pulu. ſalſæ.

Diacorallium Tralliani.

gratia

gratia crurum pedumq; administrentur lotiones, paratæ ex aqua alterata cũ mastiche, nucibus cupressi, betonica, iua & saluia. Gratia iecoris non desunt, quæ intrinsecus assumantur aëre calidiore, vt post vsum ligni refrigerantia mitia, vel vti conserua rosarum, cichorii, serum lactis caprinum. Extrinsecus etiam dum lõgo temporis interuallo ligni bibet decoctum, regioni iecoris poterunt admoueri Epithemata confecta ex succo vel cichorii, vel endiuiæ addito modico aceti. Linimenta etiam veluti est rosaceum & santalinum. Diligens instituatur viuendi ratio, nec cibis illis crassis vtatur, sed tenuibus & coctu facilibus. A vino per annum abstineat, & loco vini bibet aquam alteratam cum coriandris, & tempore frigidiori addatur modicum cinamomi. Vinum postea eligat tenue & aquosum. Veneris voluptuosæ vsum relinquat, nec nisi per rarissima interualla coëat. De aliis rebus non naturalibus non loquor, cum certo sciam Clarissimos Medicos in ea regio-

Lotio crurum.

Victus ratio.

ne non deesse, qui congruam & idoneam ipsi viuendi rationem instituere & præscribere possint. Et hæc currenti calamo dicta sunt pro salute Nobilis huius viri. Pataui, Anno 1575.

Medicus Archiepiscopi Salisburgensis ad D. Hieronymum Capiuaccium de præcedenti casu.

NOBILIS hic vir articulari morbo iam annis circiter duodecim vexatur, qui quidem ab initio dolores in pedibus solum, comitãte tumore rubeo circa malleolos & digitos excitauit aliquomodo tolerabiles, nec diu durẽtes. Nunc vero procedente tempore & ætate, magis affligit, nec in vno loco fixus permanet, sed diuersas corporis partes oberrando, præter pedes etiam genua, manus & coxas, & scapulas occupat, qui vt plurimũ præterquam quod verno & autumnali tempore accessiones suas facere consueuerat, etiam æstiuo tempore inuadere solet. Duraruntq; accessiones fere menstruum tempus, prętér proximam, quam autumno habuit. Hæc enim per septem septi-

ptimanas fere durauit. Causam ipse ar-
bitratur longioris doloris, quod consue-
tas corporis euacuationes distulerit, ac
omnium omiserit. Et quamuis toto anni
tempore accessiones non permaneant,
interim, quia à doloribus liber, sanus
sibi videatur: perpetuam tamen imbe- *Perpetua molestia pedum.*
cillitatem in pedibus percipit, ac graui-
tatem cum tumore impediente faculta-
tem motricem. An vero membra exter-
na, ob primarium aliquem affectum do-
leant, ac functione sua destituantur: an
vero ab intemperie, vel affectu aliquo
membrorum corporis internorum cau-
sa morbi dependeat, facile diiudicari po-
terit, si huius Nobilis viri principalium
partium, quæ toti corpori actiones suas
mutuant, temperamentum considere-
tur, ac eius virium ratio habeatur. Quan-
tum ad tria principalia corporis mem-
bra attinet, videtur vitalis actio æqualis
temperamenti esse, quæ tum ex pulsus
magnitudine & robore, tum etiam ani-
mi magnitudine, ac aduersorum tole-
rantia, ac constantia talis esse deprehen-
ditur. Cerebrum humidum arguit de-

fluxio & destillatio, qua subinde laborat. Quamuis ingenii acumen & ratiocinandi vis ac memoria firma in eo vigentes, temperatum id esse indicent: ex accidente tamen propter intemperantiam in cibo & potu, & præterea ætatem declinantem & canitiem, in humidius & frigidius mutatum videtur. Nam vino vaporoso & potente gaudet, & si largius biberit, præsentem grauitatem in cerebro percipit, quam etiam constitutione aëris frigida & humida persentire solet. Epatis temperamentum in calido excedere dubium non est, quia venas habet latas, plenas, conspicuas, vrinam citrinam, croceam, spumosam cum pauca hypostasi, & in fundo farina arenosa, rutila & rubicunda residet. Ac epar præcipue vitiosum esse ex sanguine ipso diiudicatur, quod in omni sanguinis detractione, nunquam syncere rubeus apparuerit, sed liuidus, subniger, & cum multa aqua citrina immixtus. Ventriculum quoque vitiose concoquere indicio est, quod non multum appetat, & parce comedat, nec cibis euchymis delecte-

ctetur. Nam fastidit auiculas, capones, ...es, pisces, oua, & omnes carnes assas: ...contra sapiunt, caro bubula cocta, pe...es & intestina boum, lac & omnia pulmenta ex lacte parata. In potu, vino v...tur potente Rhetico, fastidit tenuia ...: oligophora, cereuisiam & frigidam ...rius bibere solet, nisi immodica siti la...oret. Dulcia vina omnino non curat. ...t si quid ventriculum fastidire faciat, ...ngesserit, id facilime per vomitum reii...it, ac putat se vētriculum à futuro mor...o per vomitum præseruare. Ante bi...nnium scabie laborauit per vniuersam ...utim, quæ adeo molesta fuit, quod dies ...octesq; dolores pruriginosi nunquam ...essarent. Hoc vero solatii inde habuit, ...uod articularis morbus tum mitius ac...cederet. Et ex vsu Thermarum nitro...arum scabies curata fuit, at dolores arti...culares intensiores redierunt. Cumque ...ex his facile constet, morbum hunc ex ...nternarum partium, & potissimum Epa...tis vitio causam suam traxisse, scire cupit ...Nobilis hic vir, an affectus iste, si non ex ...toto curari: tamen aliquo modo, ne acer- Scabies.

bius in posterum affligat, præseruari possit. Dubitat etiam, num si à vini potu abstinuerit ex toto, propter longum eius vsum aliqua noua corpori alteratio accidere possit, cum audierit aliquos articulari morbo laborãtes, à vino abstinuisse, in deterius relapsos ob consuetudinem mutatam. Decoctum ligni cum sarsa pariglia abhorret, quod viderit eius vsum aliquibus hic non feliciter successisse. An vero decocto ligni posthabito, alia curandi ratione affectui huic subuenire possit, à Doctiss. & Clarissimo D. Medico certior fieri cupit.

Decoctum ligni & salsæ quibusdam male cessit.

Responsio D. Hieronymi Capiuaccii Medici Patauini.

NOBILIS hic vir pro præseruando corpore à doloribus articularibus multa scire optat. Atq; primum rationem prognostici: Nunquid omnino euelli & profligari possint: vel si fieri hoc non poterit, vtrum mitiores & per rariora interualla corpus eius affligentes, hoc fieri sit possibile. Galenus noster in 6. lib. quem scribit de regenda valetudine: Dolores articulares, ait, esse affectiones pręter naturam

Galeni de curatione podagræ prognosticon.

ram diuturnas, rebelles, remediisq; re-
a ratione administratis valde resisten-
s. Et præsertim hoc debet intelligi,
uando dolores hi diu progrediuntur.
am cum ad hos promouendos dolores
rticulorum imbecillitas præter natu-
am concurrat, rationi consentaneum
st, doloribus his per longum temporis
nteruallum perseuerantibus articulos
mbecilliores reddi. Cum res ita sese ha-
eat, & dolores, qui Nobilem virum cru-
iant, non sint vnius mensis, nec duo-
um, nec sex, nec vnius anni, nec duo-
um annorum, nec sex, sed duodecim:
Concludo esse impossibile, vt hi dolores
enitus remoueantur: spero tamen quod
nateriis, auxiliorum iam propositis mi- *Prognosticon.*
iores euadent, & q; non ita frequenter i-
sum inuadent. Nam si articulorum im-
becillitas præsertim est in causa horum
dolorum, nonne hac imminuta imbecil-
itate, dolores minus acerbi, & rarius in-
festantes efficientur? Dubitatur deinde
circa exhibitionem ligni & radicum sar-
sæ parilliæ, cum multi perceperint vsum
huius decocti nocumentum. Ego sum

huius ſententiæ, quod maximam ex vſu huius vtilitatem percipiet. Et ratio eſt, quia omnia remedia conferunt, dum adſunt ea, quæ indicant remediorum exhibitionem. Cum in articulis huius Nobilis viri introducta ſit imbecillitas propter intemperiem frigidiorem & humidiorem, nonne maxime conducent remedia calefacientia, ſiccantia, & ad longinquas partes penetrantia? Materia autem remedii calefacientis, ſiccantis, & ad longinquas partes penetrantis, præſtantiſſima & efficaciſſima eſt decoctum ligni Indici, & radicis ſalſæ. Sed præterea nonne cerebrum habet frigidius & humidius: Nonne ventriculum frigidiorem: Atqui horum membrorum diſtemperantiis magnopere opitulabitur decoctum ligni Indici, & radicum ſalſæ. Sed aliquis obiiciet iecur eius calidius, quod non indicat remedia calefacientia & ſiccantia, ſed refrigerantia. Reſpondeo: Quando adſunt contraindicantia, debemus attendere ſemper ad ea, quæ magis poſſunt. At in hoc magis poteſt exceſſus frigiditatis quam cali-

Rationes, cur ſalſa pariglia & lignum ſanctum podagricis ſint exhibenda.

Obiectio.

Reſponſio ad obiectionem.

iditatis. Ergo præcipue ſunt oculi
igendi ad frigiditatem. Nam habe-
us articulos frigidos, cerebrum frigi-
m, & ventriculum frigidum. Iecur
tem duntaxat calidius eſt. Ecce quod
ura ſunt membra habentia frigidita-
n excedentem, & vnum tantum repe-
ur membrum calidius. præterea inci-
t prima ætas declinans, in qua ſolet ca-
r diminui. Extrinſecus etiam dum
ſumet decoctum, regioni iecoris potu- *Epithemata.*
unt adhiberi epithemata refrigeran-
, & vnguenta refrigerantia iam alias à
e propoſita. Et poſt huius aſſumptio-
m, ſi iecur calidius redditum videbi-
r, poterit vti illis conſeruis refrigeran-
bus, & ſero lactis caprini. Sed obii-
tur: At multi non perceperunt iuua-
entum ex vſu huius decocti. Reſpon-
eo, Quandoque remedia non iuuare, *Cur optima*
uamuis adſunt horum indicantia, dum *medicamenta adhibita*
rperam adminiſtrantur, vel ob inſo- *non iuuent.*
ntiam patiẽtium, vel ob inſcitiam Me-
corum. Læto itaque animo præparet
ad ſacroſancti Remedii huius aſſum-
ionem. Quærit nunquid præterita

huius remedii materia possit alio modo curari: Ego constanter affirmo, nullo alio modo curandi nos posse vti, qui tantum iuuamenti sit allaturus, vt iam prædictus. Quia ex Hippoc. in magnis & extremis affectionibus magna remedia cõueniunt. Dolores autem articulares duodecim annorum sunt affectiones magni momenti. Ergo expostulabunt magna remedia. Vnde cum multa reperiri possint, artus frigidiores, cerebrũ frigidius, & ventriculum frigidiorem corroborantia, nullum tamen erit magis idoneum in hoc indiuiduo, quam decoctum ligni & salsæ. Quantum attinet ad vinum, si non poterit à vino commodam abstinentiam per annum integrum perferre, mensis saltem spacium huius vsum relinquat: vel si fieri id non poterit, eo spacio temporis saltem vinũ relinquat, in quo Medici curationem aggredientur. Nam vinum solet præcipitare materias ad locos debiles.

Abstinentia à vino.

In

In dolore articulari, & ſcabie, ſeu impetigine,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM XXV.

MALA hæc à tribus cauſis originem duxere, ab hepate nimis calido; à capite humido, & à ventriculo frigido & humido. Iecoris incendium inde facile coniicere poſſumus, quod vere proximo elapſo, quando lue venerea admodum laborabat, ſicut & iam quædam aſſunt reliquiæ; decoctum guaiaci per plures dies aſſumpſit, quod veneno quidem venereo profuit; obfuit tamen iecori, & id impenſe calidum & aliquo modo ſiccum reddidit. Hoc igitur poſtea maiori feruore correptum, multos humores acres, mordaces & lue affectos genuit; qui à partibus nobilioribus & robuſtioribus ad ignobiliores & imbecilliores, ſcilicet ad cutim, quæ excrementorum quaſi corporis ſentina eſt, propulſi ſunt: vnde puſtulæ exortæ ſunt per vniuerſum cor-

Cauſæ podagræ.

Cauſæ impetiginis.

pus, quæ in vlcus pruriginosum & serpens versæ & expansæ sunt. Humores autem, qui suapte natura sunt frigidi & pituitosi, ascititia autem qualitate calidi & salsi, quadam bilis portione permista, ad articulos delati sunt: partim à capite transmissi; partim ab articulis, propter imbecillitatem recepti; vnde dolores articulares exorti sunt. Generatio horum humorum pendet è peccatis in victu commissis, maximeque in potione.

Scopi.

Indicationes. Victus ratio mutanda. Hepatis feruor extinguẽdus. Vniuersum corpus vacuandum. Caput exiccandum, ventriculus calefaciendus & exiccandus. Articuli roborandi & exiccandi, ne fluxionem facile recipiant, Gallica virulentia extirpanda; scabies delenda. *Prognosticon.* Cura est difficilis, quia lues in præcipuo viscere contraxit habitum, & dolores articulares ob diuturnitatem sunt veluti confirmati. Non tamen impossibilis cura: cum tota dirigatur potissimum ad euacuan-

euacuandum humores, & extinguẽdum
iecoris incendium. Ligni Indici deco- *Curatio.*
ctum non habet locum, quod plus iusto
calefaciat hepar; sed decoctum salsæ & *Salsa parilglia.*
chinæ, quæ attenuant, moderate exic
cant, citra immodicam caliditatem. O-
mnia enim, quę valde calefaciunt, in hoc
casu sunt vitanda. Salsæ & chinæ dosis
sit ab ℥ iij. ad v. aquæ ad ℔. v. fiat deco-
ctum ad consumptionem medietatis &
colatura seruetur pro syrupo. Quod re-
liquum est, decoquantur in lib. x. aquæ
ad consumptionem tertiæ partis, & pro
potu communi retineatur. Dococtum
parari etiam potest, cum hordeo, ci-
choreo, hepatica, vel etiam lactuca: sic
enim magis feruor hepatis compescere-
tur. Hordeum præter frigiditatem, ha- *Hordeum.*
bet etiam vim abstersoriam: sed opor-
tet esse hordeum copiosum, & optime
coctum, cum longam patiatur coctio-
nem. Magis potest ad indicandum he-
patis intemperies; quam virulentia ad
prohibendum; ideo magis intemperies,
quam virulentiæ demus operam. In
maximo vsu habemus pillulas quasdã è

Pillulæ ex china & sarsa. china salsa, & herbis refrigerantibus iam descriptis: hæ semel diebus alternis per horam ante prandium capiendæ erunt.
Sudor. Quo ad sudorem: hic obesset, si spectamus iecoris incendium: quia tamen ope sudoris facile huiusmodi morbus finiri solet; suademus vtendum esse sudore; Desistendum tamen per aliquot dies, dum hepatis incendium aliquo modo sit extinctum. Dum decoctum administrabitur, caueat à vino, & vtatur aqua secũdo loco præparata.
Diæta. Victus sit tenuis; ita tamen, vt tolerari possit. Decocto vtetur ad minus quinquaginta, aut sexaginta diebus, cum aduersus longam & diuturnam affectionem sit pugnandum; eoq; quamprimum vtatur, nam in hoc præsidio salutis spem positam habemus. Ideoque non placet, quod eius vsum patiens in aliud tempus differre vult ob quędam negotia. Quod si tamen iam administrari non possit; interim
Serum caprinum. serum caprinum ad extinguendum hepatis calorem sumere potest. Ideoque pluribus diebus secum domi detineat tres vel quatuor capras, easq; nutriat rebus refrigerantibus,

vt la-

t lactuca, endiuia, cichorio, hordeo, fo-
is salicis rubi, vt lac magis fiat frigidum. Caueat autem summopere ne capræ sa-
em comedant, quia contrarius sequere-
ur effectus. Si vero vsus seri ventriculo
fficeret, & ipsum labi faceret in διάρ-
ροιαν, vt huic obsistamus incommodo, in
primo cyatho syrupum de mentha im-
ponamus. Extrinsecus autem inunctio-
nes, ex ol. mastich. de absinth. in regione
ventriculi non improbatur. Si cupimus,
vt viam vrinæ petat serum, in primo cya-
tho miscemus aut syrup. de beton. aut lac
sem. melonum. Laudamus etiam vsum
trochisc. qui multum in scabie ista pos-
sunt: & affectibus etiam articularibus
prosunt. Sic parentur:

Diarrhœa ex sero caprino orta, quomodo corrigenda.

Trochisci viperini.

℞. Salsæ ℥ j.
Trochiscorum viperinor. ℈ j.
Misce.

Sint in frequenti vsu: Quemadmo-
dum & terebinth. ad ℥ j. hac hyeme vsur-
pabitur sæpius, cum partium imbecilliũ
roboratio exoptetur. Integram sanita-
tem pollicemur ægro, quia ætas robusta,
& patiens obtemperans. Quo ad chirur-

Vena sectio. giam igitur conuenit venæ sectio è basilica dextra; sanguis enim peccat secundum quantitatem, formam & motum. Quia autem sanguis impurus & salsus per vniuersum corpus est dispersus, non sufficit venæ sectio; sed alio etiam opus est præsidio, quod hunc humorem probe possit euacuare. *Cucurbitulæ.* Proinde multæ cucurbitulæ numero xvj. plus minusve, diuersis corporis partibus applicabuntur, quot videlicet sufficere pro patientis quantitate videbuntur. Et hæ erunt affigendæ post purgationem. *Fonticulus.* Fonticulum vnum in crure gerit, qui non est submouendus, licet locum idoneum non habeat, attamen nec dolorem inducit, nec aliud symptoma affert, imo si opus esset, alterum in brachio efficiendum proponeremus. Sed prius optamus, vt remedia proponenda experiatur; quæ si non prodessent è toto, tunc in brachio nouum cauterium figere oportet. Corpore per venæ sectionem optime inanito, ad Φαρμακείαν veniendum. *Lenientia.* Leniatur aluus mell. ros. sol. aut melle & manna, aut cass. vel elect. lenit.

Præpa-

ræparentur humores, syrup. de cichor. *Digerentia.*
e borrag. de succo rosf. cum mell. rosa.
mpli. & decoctis accommodatis. Pur- *Purgantia.*
entur diluto rhabarb. & agar. & folior.
enę, quibus addatur mel. rosf. sol. aut mā-
ia. Et quia colluuies non potest vna vice
xhauriri, ideo grauioribus iteranda est
urgatio. Præparentur ergo demum
iumores syrupis tum simpl. tum com-
os. vt est syrup. de pomis compos. de ci-
hor. cum Rhabarbar. de fumar. Hic
utem ordo in syrupis obseruetur, vt ter-
io quouis die compositi exhibeantur,
interpositis diebus simplices. Euacuen-
tur pil. coch. vel assaiaret, de agar. Mesf.
Quandoque, vt iecur attemperetur, vi-
ce syruporum forte tutius erit, toto eo
tempore serum lactis caprini ad mini-
mum ad ℔.iiij. propinare. Post corporis
purgationem, contra luem pugnandum,
decocto paulo ante descripto. Exter-
na respiciant cutim & articulos. Cutis *Pro cute & articulis.*
nobis videtur nimium exiccata, ob hu-
morum calidorum & siccorum deflu-
xum: Proinde laxanda erit & rarefa-
cienda, vt humor acris, qui pruritum &

pustulas facit, insensibiliter possit euacuari. Laudamus igitur, vt foueantur partes corporis, procul ab articulo, cum aquis, in quibus violæ, maluæ, & lactucæ sint positæ. Post fomentum ad cutem corroborandum & siccandum, non improbantur aquæ mannæ, & aq. montis orthonis. Inunctiones olei viperini exsiccant, & si in cute remanserit qualitas mala, prohibent ne rursus possit repullulare. Inunctio huius linimenti prodest.

Linimentũ pro scabie.

℞. Olei rosati ℥ ij.
Cerussæ ℥ j.
Sulph. viui ʒ j.
Salis ʒ j. Misce.

Et cum aqua hellebori nigri, aut succo limonum fiat linimentum, vel rad. hellebori nigri decoctum paretur. Articuli roborandi & exiccandi vinaceis, oleo salito. Caput humidum, quod multam pituitam gignere videtur, expurgetur masticatoriis & errhinis. Ventriculi frigiditas & humiditas, cum non sit effatu digna, decocto supra scripto poterit auferri. Quoad diætam, cauẽdum à plus

Diæta.

iusto

[..]to calefacientibus & exiccantibus, vt [..]nt cibi calidiores, aromata, ſalſa, acria, [..]na generoſa.

In Arthritide,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM XXVI.

PRocurandum eſt, vt aluus quotidie faciat officium, id aut cibis lubricantibus, aut leuibus medicamentis fieri po[..]ſt. Cibi, qui id præſtare poterunt, ſunt *Cibi aluum mollientes.* [..]rcula ex beta, Spinacia, braſſicave, o[..]o & ſale confecta. Caricæ quatuor aut [..]x, in prima menſa ſumptæ. Pruna o[..]time matura ac dulcia recẽtia quatuor, [..]ut plura ſi parua ſint. Temporribus ve[..]o, quibus recentia nõ adſunt, ſicca ma[..]erẽtur in vino dulci, ac in eo coquãtur, [..]ut in iuſculo pinguiori adiecto ſaccha[..]o, aut optimo melle. Poterit & hoc pręſtare paſſularum vſus, ſi ſub dio fuerint [..]xpoſitæ quatuor, aut quinq; noctibus [..]eſperſæ Saccharo Thomaſino, non ad-

modum albo, si earum sumpserit duo, aut tria cochlearia, & eas optime masticauerit initio prandii; siq; cum iis comederit offam panis cõfecti ex tenuiori parte furfuris pauca adiecta farina, & mellis modico. Medicamenta lenientia sunt, Cassia ex arundine excepta ad quantitatem ℥ iij. cum arundine. Aut si electuarii lenitiui ℥ j. sumat ante prandium per horam. Non abs re fuerit, etiamsi saltem semel in mense (euitando tamen calorem) capiat ex hoc medicamento ʒ ij. vel iij. vel ad summũ quatuor mane horis quatuor ante prãdium, quod maxime commendandum est in hoc genere morbi, sicut experimento fuit sæpissime probatum, quod tale est;

Medicamẽta lenientia.

℞. Hermodactyl. albor. mundorum à cortice
Diagridii an. ʒ ij.
Costi.
Cymini.
Gingiberis.
Caryophyllorum an. ʒ j.

Electuariũ solutiuum in podagra.

Terantur omnia, & cum syrupo facto è melle & optimo vino, fiat Electuar.

Hoc

oc ſoluet aluum, & materias quæ do-
es crearet, educet. A ſomno diurno *Diæta.*
ſtineat, niſi noctes duxerit inſomnes.
o caſu non ſtatim à cibo erit dormi-
dum, ſed interiecto ſaltem horæ ſpa-
. Cibaria ſint panis optimus, fermen-
us, mediocriter ſalſus, bene coctus in
rno, non permixtus caſeo, butyro, aut
ngui aliquo, ſed ſit purus ex optima fa-
na. Carnes ſint gallinaceæ, vitulinæ,
edinę, veruecis caſtrati, perdicum, Fa-
norũ & auicularum, quę in montibus,
t nemoribus degunt. Aromata non *Aromata.*
nnino interdicenda; ſed ſit eorum
ucus vſus. Salſamentorum vſum non
mno in prima menſa, verum in parua
antitate, vt pituitã è ventriculo deter-
ant. Sicut etiam admittuntur aliqui *Carnes & piſces ſaliti molliter cõceduntur.*
ſces ſaliti ea de cauſa, vt ſunt ſardę, Ha-
ces, & ſimilia mollia ſalita. oua recen-
a, tenera, & tremula optima ſunt, mi-
me vero indurata, aut frixa admittan-
r. Caſei vſus maxime damnatur. Bu-
rum pro condimento parce concedi-
r. Piſces in minima copia concedun-
r, ac raro, qui in craticula aſſati, aut eli-

xi ſunt, & cum mediocritate aromatum conditi. Frixi vero deteriores ſunt, & adhuc magis ſi in butyro. Et qui concedi poſſunt, ſunt aut maritimis vndis agitati, aut fluuiatiles, non paluſtres, aut ex aquis ſtagnantibus; & eorum caro mollis, friabilisque ſit, non viſcida, aut lenta.

Cancri. Cancri & omne genus teſtaceorum cōchylium, & oſtrearum damnatur. Te-

Teſtudines. ſtudines concedi poſſunt; Acetaria, quia acetum nocet neruoſis partibus, non ſint in frequenti vſu, & ſint cum aceto non admodum forti permixta, aut ſaccharo, aut melle, aut paſſulis, vt ſunt cappares ſale exemptæ. Radix & folium cichorii, Endiuiæ, borrag. bugloſſ. fœniculi coma tenera, meliſſaq; conceduntur. Radicula eſculenta etiam admittitur, vt ex ventriculo detergeat pituitam. Poteſt aliquando Moretum, ſiue ſalſam viridem pro condimento edere, & Diaſinapi,

Diaſinapi Moſtarda Italorum. quod nos moſtardã nuncupamus. Amygdalas etiam cum iuſculo, aceto, & ſaccharo mixtas concedimus. Fructus etiam conceduntur, vt pruna, ficus, vuæ bene maturæ, piſtacia, pineæ, amygdalæ,

auellanæ nuces. Pyra & cydonia da-
nantur; Quia faciunt dolores arthri-
cos; & non nisi cocta, & cum saccharo
sperſa, & melle condita, & raro in par-
quantitate. Ceraſorum omne genus
rcissime admittat, & omne genus fru-
uum mollium quod comederit, præ-
onatur omnibus cibis. Duri vero fru-
us postponantur. Perſicis optime ma-
iris parce etiam veſcatur. DE VINO V- *Vinum.*
um dixerim, ſi Dominatio ſua per bi-
nnium vino abstinuerit, à morbo hoc
berabitur omnino. Quod ſi minime
elit facere, ſaltem parciſſime bibat, &
num nõ ſit dulce, craſſum, vel nouum.
t ſi rubrum habere poſſit, magis proba-
em quam album; & ſit olygophorum,
ut aqua cocta lymphatum, & ſi aliqua
cerbitate foret præditum, non tamen
nulta, maxime videretur opportunum.
Vina illa Cretica, & ſimilia potentia ſunt
itanda. Nam vltra hoc, quod neruis no-
ent, caput etiam replent, & deinde ex-
itantur fluxiones; Vitanda etiam eſt
erevisia potens. Bis in anno mittatur *Phleboto-*
anguis è dextro brachio ad ℥ xij. vel cir- *mia.*

citer, prout visum fuerit Medico, qui tũ aderit. Et hoc erit agendum in fine Aprilis, & in initio Septembris, vel citius, vel serius, prout regio calidior vel frigidior fuit eo tempore. Quod si hæmorrhoides eo tempore fluxerint, sanguis mittendus non erit, sed differendum, donec per aliquot dies non fluxerint. Quod si toto anno fluerent, & corpus non videretur admodum grauatum ob plenitudinem, tum à venæ sectione omnino erit abstinendum. Facta autem missione sanguinis, si eam fieri contigerit, etiam expurgandum est corpus à superfluitatibus tum pituitosis, tum biliosis. Primum aluus leniatur hoc medicamento, per horam ante prandium.

Hæmorrhoides.

Purgatio.

Bolus.

℞. Electuar. lenitiu. ℥ x.
Puluer. Hermodactyl. ℈j.
Misce, & cum saccharo, fiat bolus.

Deinde coquatur materia per dies octo, aut decem.

℞. Syrup. de betonica.
Mel. rosati.
Syrup. de stœchade an. ℥ ß.
Decocti betonicæ.

Cicho-

Cichorii an. ℥ iij.
Miſce.

Quibus aſſumptis expurgabitur corpus aſſumendo pill. ſeq. quinq; horas ante prandium, quibus ſuper dormire poterit per horam:

℞. Pill. de Hermodactyl. ʒ j. *Pillulæ.*
Specier. Epiſcopi ʒ ß.

Miſce & fiant pillulæ v. deauratæ. In defectu Specier. Epiſcopi ſuccedere poſſunt pill. cochiæ præparatæ cũ rad. Hellebori nigri. Commẽdantur etiam thermæ ſulphureæ & aluminoſæ, aut etiam ſalſę tempore Maij, per dies decem. Purgato tamen ante corpore medicamentis ſupra ſcriptis. Hyeme ter in ſeptimana mane ſurgens accipiat ſeq. medicamentum: *Thermæ.*

℞. Reſinæ therebinthinæ, aut abietinæ in vino albo, bis terve lotæ ʒ ij. *Bolus.*
Puluer. hieræ ſimpl.
Turbith albi. g̃. vj.

Fiant boli, quos in placentis azymis vino madidis capiat. Item in ſeptimana ſemel tribus horis ſaltem ante prandium

Mithridatiũ. sumat ex Mithridatio ʒ. ß. superbibendo haustum vini generosi. Non oberit etiam si in vltimo cœnæ comedat 50. nu- *Nuclei pinei.* cleos pineos ablutos aq. rosar. aut aqua, in qua aliquid sit Cinamomi incoctum. *Folia Saluiæ.* Aliquando etiam comedat folia Saluiæ, vel sola, & sine condimẽto, vel cum modico salis olei, ac vini respersa, & accipiat quando it cubitum. Pro superfluitatibus expurgandis sumat semel in mense (modo calor non vigeat) medicamentum supra scriptum, quod constat ex Hermo- *In dolore iũcturarum.* dactylis. Doloribus absentibus, bonum erit pro iuncturis roborandis, quæ dolore affici consueuere, eas inungere oleo salito calidiusculo eo tempore quo lectũ ingredi volet. Et sit oleum hoc pacto paratum;

℞. Olei Oliuæ Omphacini lib. j.
Salis ℥ ij.

Bulliant in duplici vase, quod balneũ Mariæ vocant; ad cõsumptionem quar- *Ligatura infra genu podagram excitat.* tæ partis, & seruetur in vsum: Caligas infra genu non liget. Nam hoc, si quid aliud, facit ad podagram excitandam. Pariter etiam nil habeat, quod pedes, aut com-

comprimat, aut adſtringat. Si quando abluere volet pedes (quod raro fiat) conſulo, vt id fiat vacuo exiſtente ventre, nempe ante cœnam, nec poſtea ambulet multum, ſed quieſcat potius. Et incoctum ſit in aqua, qua vult abluere, Roſmarinum, ſaluia, Roſæ, betonica, & ſalis modicum. Vel vtatur, ſi poſſit haberi, aqua marina, in qua eadem ſint incocta. Si facile vomat, laudo, vt ſaltem ſemel in menſe euomat à prandio, aut à cœna, & ſi ieiunus vomere poſſet facile, bonum eſſet, vt mane euomeret. Nam in arthritide nulla melior eſt euacuatio & diuerſio, quam ea, quæ per vomitum fit. Eo tempore quo vult euomere (quia vomitus nocet oculis) vt eos etiam tueamur ab hoc incommodo, bonum erit, vt liget oculos aliqua faſcia; nec ſtatim à vomitu ſoluat eam, ſed ſinat ad octauam horæ partem vel circiter. Dum dolores infeſtant, à reliquorum vſu abſtineat, & roſaceo tantum vtatur. Leguminum frequens vſus pedes debilitat, 6. Epidem.

Vomitus in Podagra laudatur.

Oculi à vomitu defendendi.

In Podagra,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM XXVII.

Pillula.

℞. Aloës Epaticæ ℥ j.
Agarici recenter trochiſcati.
Rhabarbari electi an. ʒ ij.
Caſtorei ʒ j.
Maſtiches.
Spicæ nardi an. ℈ j.
Syrup. roſ. laxat. q. ſ. fiat maſſa pillularum, de cuius ʒ j. formentur pillul. vij.

Electuariũ ſolutiuum.

℞. Catholici ℥ j.
Electuar. de citro ſoluti
Diacarthami an. ℥ ß.
Rhabarbari electi ʒ ij.
Cum ſyr. roſ. lax. q. ſ.
Fiat Opiata.

Syrupus.

℞. Rad. Acori vulgaris.
Glycyrrhizæ recentis.
Calami aromatici.
Cyperi an. ʒ vj.
Cortic. citri ſiccor. ℥ ß.
Herbar. Betonicæ.

Meliſ-

Melissæ.
Hyssopi.
Chamedryos.
Chamepytios.
Primulæ veris.
Scabiosæ.
Agrimoniæ an.m.j.
Cichorii vtriusq;
Acetosæ cum rad.an.m.ij.
Iuiubarum.
Sebesten an.par.viij.
Prunorum dulc.par.x.
Passularum contusarum ℥j.
Sem.Anisi.
Fœniculi an.ʒ iij.
Flor.cordial.an.p.j.
Polypodii querc.recent.℥ iij.
Turbith.elect.℥j.
Hermodactyl.℥ß.
Salis Gemmei ʒ ij.
Fiat decoctio.

Cape de colatura lib.j.ß.in qua dissolue syrup.viol.℥ iiij.syrup. de stœchade,& mellis Anthosati an.℥ ij. Pulu.Diarrhodon Abbat.℈ iiij.Gingib.ʒj. Fiat syrup.

clarificatus & aromatisatus pro quatuor dosibus.

Potio purgans. ℞. Polypodii querc. recent.
Sem. Carthami contusi an. ℥j.
Glycyrrhizæ recent. ʒij.
Sem. anisi ʒj.
Fiat decoctio in ℥iiij. Colaturæ infunde
Rhabarb. elect. ʒj. ß.
Agarici recenter trochiscati ℈iiij.
Fiat expressio, cui adde syrup. ros. laxat. ℥j. ß. Capiat finitis syrupis.

Rotulæ. ℞. Pulver. Diatrion santal. ℈iiij.
Rhabarb. elect. ʒij.
Conseru. rosar. ʒj.
Sacchari dissoluti in aqua absinth. q. s.
Fiat confectio in rotulis ponderis ʒij.

℞. Theriacæ elect. & mediæ ætatis ℥j.
Conseruæ rosarum ℥j. ß.
Misce.

Oleum. ℞. Ol. rosati omphacin. ℥iij.
Myrthini.

Masti-

Masticini.
De lentisco an.℥ ij.
Salis communis ʒ j.
Myrrhæ electæ ʒ ij.
Iridis Florent.ʒ j.
Misce.

℞. Medullæ Cassiæ recent. extract. ℥ iij. *Cataplasma.*
Fęcum olei rosat.℥ ij.
Croci ʒ j.
Misce.

℞. Medullæ panis syncomisti ℥ iiij.

Maceretur in lacte caprino, cui adde mucilaginis seminis psyllii extractę cum aq.rosar.℥ j.
Croci ℈ iiij.
Farinæ hordei ℥ ß.
Ol.de Nenuphare q.s.

Reducantur ad formam cataplasmatis. Arthritis quancunq; partem afficiat, præcautione magis, quam curatione egere videtur, vt & alii affectus qui paroxysmos habent, nec assidui sunt. Præoccupatur autem frequenti ac sedula corporis expurgatione, quod nisi excrementis scateat, quæ ad articulos transmittun- *Præcautio consistit in expurgatione corporis.*

tur, nunquam podagra excitabitur. Eſt autem excrementorum prouentus maxime à ventriculo, non ſatis recte cibos conficiente. Quamobrem huius maxima ſollicitudo eſſe debet. Quando igitur celebrata eſt vniuerſalis purgatio, ventriculus minime eſt negligendus. Itaque præſcripſi in hyeme vſum catapotiorum, quibus & humores excrementitii è corpore educentur, & viſcera robur excipient. Eorum integram drachmam ſingulis tribus menſibus deuorabit, atque eo interuallo ſemel in hebdomade aſſumet duas tresve pillulas, ſi aluus non ſponte & libere deiiciet, vel in corpore grauitatis ſenſus aliquis percipietur. Hora aſſumendarum pillularum eſto crepuſculum matutinum, vel hora vna aut altera præcedens, ſi commode expergiſcatur. Tranſacta hyeme, vel aliis ſex menſibus vtetur Opiata purgatrice. Cuius doſis pro ſingulis duobus menſibus eſt ℥j. neque frequentior eſſe debet, aut vehementior tum temporis excitata medicamentis purgatio. Præter hæc quibus aſſueſcere ſuadeo optimum erit

Pillulæ tempore hyemis.

Electuariũ tempore verno.

vere

vere & autumno ſolennem purgationem inſtituere, quomodo præſcripſi ex ſyrupo vtcunque purgatorio, & potione ſequenti. Atq; ſi videatur, pro minoratiuo, vt vocant, aſſumat pillularum, vel opiatæ purgatricis præſcriptarum doſin vnam. Cæterum, vt magis, magisque & ventriculus, & cætera viſcera confirmentur, erit operæ precium, vt tabellis vocatis; & opiata, quæ theriacam recipit, alternatim ſcilicet, bis ſingulis hebdomadis aſſumpta tabella, vel opiata, quanta eſt iuglandis magnitudo, horis quatuor ante prandium vtatur. Si tamen diſpliceat frequentior vſus; ſatis eſſet ſingulis hebdomadis ſemel alterutrum deuorare. Eſt autem conuenientior hyemi opiata; æſtati tabellæ. Hæc præcautionis gratia inſtituta (vt mũdum euadat corpus, & nutritioni inſeruientia viſcera firmiora euadant, nec ſit quod ad articulos tranſmittere cogitent) multo efficaciora habebuntur. Si victus ratio admodum cauta accedat. Atque ea ſit omnino frugalis, & vt plurimum abſtemia, Venerisque neſcia; quæ huius *Diæta.*

partis præcipuæ sunt. Quia tamen matrimonio coniunctis, & natura salacioribus condonandum est aliquid; esto Veneris exercitium non nisi cogente natura; atq; horis antelucanis à somno libero, & cœnæ hesternæ concoctione facta. Vinum hyeme sit Lora, nisi tortinum reperiatur, quod Loræ substitui potest. Æstate aqua potetur. Nocet plurimum à cibo sumpto lectio, cogitatio, & quiuis animi, aut corporis excellentior motus; Tibiarum nulla sit defatigatio, seu ambulatio, seu equitatio instituatur. Pedibus frigidum omne valde inimicum, iisdemq; & cæteris partibus extremis imbecillitatem afferre solet; ac arthritidem accelerat. Victus reliqua præcepta, Medico præsenti, prudenti, & docto sciens relinquo. Aliud aggredior, quod pars est curationis, quando infestat dolor. Variis est vtendum remediis, quorum alia dolorem ipsum demulceant, alia morbum

Curatio doloris.

deleant prorsus. Demulcet omnium maxime linimentum ex Cassia medulla, & aliis quibusdam præscriptum; quod initio statim imponi debet. Ab hoc vtendum,

dum, quod ex mica panis conficitur, donec absoluta sit curatio, quam vbi consecutus fuerit, deinde illinat affectas partes oleis, cum sale, & myrrha præscriptis, vt articuli confirmentur, nec nouæ defluxioni locum dent; atq; huiusmodi remedium familiare admodum esse debet, bis terve, singulis septimanis repetitum.

Quod si aliquando displiceat, & malit ipse emplastrum articulis male affectis applicare, fiat id ex Diapalmate remollito oleo Rosarum omphacino. Prętermiseram fere, quod minime est negligẽdum ad Arthritidis præcautionem, maximi momenti esse, vomitum singulis mensibus excitatum bis duobus diebus continuis vel sponte ieiuno ventriculo, vel cibis repleto pluribus, variis & pinguibus, nisi tamen corporis constitutio, pectoris angustia, & colli longitudo vomitum dissuadeant. Ac faxit DEVS Optimus, vt his præsidiis bene munitus, aut nunquam tanti mali accessiones sentiat, aut solito maiora interualla, & mitiores omnino paroxysmi accidant. Spe-

Vomitus Arthriticis prodest.

ro tamen futurum, vt nunquam repetat morbus, ſi ad vnguem à nobis præſcripta, & æquo animo ſeruentur.

In podagra confirmata,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XXVIII.

Conſolatio podagricorum.

CVm videam, Nobiliſſimo Dn. conſilia Medica parum frugifera eſſe: Conſolationem ſubſtitui medicam, quę recte conſiderata, etſi morbum auferre non poſſit, tolerabiliorem tamen reddet eundem, & demulcebit dolores implacabiles.

Patientia.

Potus conueniens media curatio.

Paucos habui podagricos, qui adeo de potus electione ſolliciti fuere: ac profecto veriſſimum eſt, potum conuenientem mediam eſſe curationem. Quare pro potu vnice ſuaderem, cereuiſiam præſertim diureticam, eam tamen, quæ & ventriculo vna accepta eſſet, ne coctioni

ctioni officeret nauſea, qua ſi ventriculus refrigeraretur, hauſtulum interdum vini Rhenani puri ſubiicerem. De delectu vini ſententiam meam antea expoſui.

Potus medicamentoſos cibis admiſcere, neſcio qua vera ratione defendi poſſit: quibus colorentur non ignoro: nihilominus re bene examinata non tam facile, vt admittam perſuadebor. Rationes adducit Medicus plauſibiles, quod videlicet ventriculo arrideat, potus cum ligno ſaſſafras, quod aquæ ante aſſueuerit: nihilominus plures contrarias firmiores adducere poſſem. Miſturam cereuiſiæ, & vini etiam culpari poſſe non me latet: Sed ita omnis cibi & potus commiſtio in vitium vocaretur. In concoctione potiſſimum amplexus ventriculi nutrimentum concoquentis expetitur: At fœlix æger, cui recta victus ratione hic procuratur. Iudicium de balneo Laconico non mihi diſplicet: ſudor tamen rectius & tutius in lecto prouocatur: ſubitæ enim alterationes initio nonnihil periculi por-

Potus medicamentoſus male permiſcetur cibis.

Ventriculi concoctio.

Balneum Laconicum.

tendunt. Medicamenta ſufficienter in conſolatione Medica docui: vbi & Emplaſtrum vertici imponendum commẽdo: Lotiones enim capitis iuſtis de cauſis non facile admitto. Fricare interdum leniter caput curarẽ furfuribus hordeaceis, roſis rubeis, & ſantalis commiſtis: idem hæc præſtat frictio, deraſis aut breuioribus pilis, & tutius quam crebra aquæ perfuſio. Medicorum conſilium non laudo neq; vitupero. Si ego vero eius eſſem conſtitutionis & ætatis omnibus mellis acidi vſum præferrem, aut in iuſculo aliquot olei vitrioli bene correcti guttulas diſſoluerem. Scio illius præſtantiam. Aliqui ab eodem, vt metallico & corrodente abhorrent, ſed temere. In corpore humano aliam vim & effectum habet: quod quotidie in gingiuis exulceratis experimur. Putridam enim conſummit carnem, ſanam abſtergit & corroborat. Sed plura de his cum Domino D. Monauio agam.

Lotio capitis noxia.

Mel acidum.

Oleum vitrioli.

Mel acidum tale eſt:

Accipiatur mellis roſati, vel quod in

hoc corpore conuenientius esse videtur: syrup. de Betonica ℥ iij. His adiiciantur nouem guttæ olei Vitreoli. Accipiat primum de hoc vnum cochleare, matutine ieiuno ventriculo, dein duo cochlearia postea tria: atq; sic eo vti pergat, ab vno scilicet denuo incipiendo. Vsus illius est tutus, ac suauis, & ventriculum humidum mirifice adiuuat, atque pituitam è corporibus remouet.

De præseruatione à Podagra,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM XXIX.

POdagram subinde recurrere tam notum est, vt demonstratione non egeat Quid causæ inquirendum. Tritum enim illud: Nil sine causa. Itaq; causæ cognitæ si euitabuntur, & iste affectus molestissimus miníme redibit. Variant Medici in causarum podagrę assertione, quod facit, quo minus affectos hoc malo restituant, neque affectum recens ac-

Causa diffi-cilu cura.

quiſitum ex integro depellant. Quod autem etiam interdum optime cauſis cognitis malum recurrat, facit ægrotorum inobedientia, & mala victus ratio. Ita enim peruerſa eſt hominum conſuetudo, vt etiam ſaluberrima nonnunquam auerſentur conſilia. *Mala conſuetudo.* Approbant quidem meliora: at deteriora ſequuntur, ſeducti ea perſuaſione, non eſſe immutanda, quæ à teneris perperam conſuetudine ſint contracta, præſertim cum videant plurimos crapula obrutos, vt etiam neque mens, neque pes ſuum officium faciant, vitam protrahere, nec morbos incurrere. Sed hi neque DEO, neque hominum nomine digni ſunt, & aliquando haud dubie pœnas dabunt. *Rogatiani abſtinentia.* Vtinam omnibus is ſit animus, qui Rogatiano podagrico fuit, qui ſemper vnico contentus ferculo, priſtinæ valetudini reſtitutus fuit, profecto numerus podagricorum minime creſceret. Hinc Poëtæ experientia edocti padagram Bacchi filiam merito eſſe voluerunt. Certum eſt fundamentum podagræ malam cōcoctionem eſſe in ventricu-

triculo & epate. Non enim euenit podagra, vbi concoctio elaboratur perfecta, quæ fit, cum ventriculus & epar non laborant, & omnia, quæ assumuntur, & circa corpus fiunt, modum non excedunt. Ita sane innati caloris robur conseruatur, cuius adminiculo omnes corporis actiones dextre perficiuntur, & corpus minime à morbis tentatur. Podagrici suam fortunam non deplorent: sed gulam & reliqua, quæ sunt immoderatiora. Ex his enim calor innatus, epar & ventriculus labefactantur, vnde cruditas & destillationes resultant, quæ tanquã superflua & inutilia ad articulos detruduntur, & dolores excitant, & quanto plus delinquitur, tanto citius etiam dolores vehementiores recurrunt: Sunt in aliquibus pedes, seminarii à parentibus ægris, apti ad recrementa suscipienda: Etiam ex morbo præcedente, vel cõsuetudine defluxionis artuum intemperies augetur, quæ tandem materiæ affl xum admittit. Vt autem eiusmodi malum euitari possit, causæ omnes amouendæ sunt. Facilius enim est inhibere,

Podagra ex initio actionis oritur.

Podagra hæreditaria.

quo minus causæ agant radices, quam cum dolores adsunt, remouere. Idcirco M. V. summopere studebit, ne latum, vt dicitur, vnguem ab ordine subscripto recedat, ita demũ sane à molestissimis doloribus liberabitur. Mane cum M. V. surrexerit, ac aluus responderit, & vrinam reddiderit, os colluatur cum aqua, cui modicum aceti admistum fuerit, vt pituita faucibus adhærens educatur. Demum caput pectendo repurgetur, & facies ac manus aqua frigida vel vino lauentur, hinc ad Deum precibus fusis ad munia consueta recurrendum, quibus absolutis corpus, vel deambulando, vel equitando, vel vehendo, &c. exercendum. Ita enim excrementa vltimæ coctionis expelluntur, calor innatus vegetior redditur, ac membra solida robur acquirunt. Quod si deprehendetur pręcordiorum tensio, ructus ventriculi, amaror linguæ & oculorum caligo, posteriori die somnus protrahendus. Victus sit moderatus, neque multa fercula simul misceri debent, quæ coctionem turbant. Dum carnibus M. V. vtitur, non vesca-

Oris collutio cum posca.

Dieta.

vescatur piscibus, cum valde inconueniens sit in prandio pisces & carnes miscere. Sit M.V. contenta prandio, & cœna, reliquas comessationes, præsertim nocturnas fugiat. Prandii & cœnæ tempus sit statutum, ita vt intercurrant septem ad minimum horæ, ne cibus priori admixtus cruditates cieat. Cibi, qui sunt optimi succi & liquidi & leuiores, semper solidiores præcedant. Et quanto moderatiores & simpliciores extiterint, tanto naturæ familiariores & salubriores. *Piscium & carniũ mixtio noxia.*

Nunquam vtilis est nimia satietas, ideo tantum M. V. comedat, quantum cõsuetudo & natura ferunt. Semper vtilis est frugalitas, vt exemplum Rogatiani & experientia comprobant, quæ neque cibum, neq; potum ad satietatem vsque requirit, sed desideriũ adhuc aliquod post se relinquit. Cibi enim liberalius si assumuntur, naturam non solum aggrauant, verum etiam opprimunt. Nec ex vsu est inedia & abstinentia nimia. Seruabit ergo Mag. V. victum moderatum. Conueniunt sorbitiones, ex pisis, auena, ptisa- *Nimia satietas fugienda.*

na, gallinis, caponibus, carnibus & amygdalis, piſces omnes ſaxatiles, aues nemorales, leporum, capreolorum, aprorum, vitulorum, hœdorum, veruecum carnes. Admittitur & caro ſuilla nonnunquam. Fugiat autem M. V. quæ in ſartagine frixa ſunt, quod malum non mediocre præbeant, & inter coquēdum fœtorem in ventriculo excitent, aliosq; cibos miſtos corrumpant. Præterea omnia opere piſtoreo confecta, ex farina, butyro, caſeo, lacte. Item raphanum, cæpas, allia, porrum, caules, fabas, lentes, piſa, milium, omnes piſces in limo, ſtagnis, lacubus captos. Fumo deinde & aëre induratos, vel ſale maceratos, exceptis halecibus. Neque caro fumo indurata ex vſu eſt: Aues quæ in aquis degunt, vt anas, anſer, gallinago aquatica, roſticillæ, item capones, qui & ipſi creberrime podagra laborant, non ſunt M. V. vtiles. Potus ſit vinum album, clarum, tenue, non dulce, nō acidum, neq; nimium potens, & cereuiſia optime deſpumata, clara & tenuis, non recens, quia difficulter per meatus vrinarios tranſit, neq; vetuſta,

Cibi prohibiti.

Haleces.

Capones podagrici.

ſta nimium, quod ſua acredine ventriculum lædat. Potio plus iuſto frigida, vel aqua puteana, vel glacie, vel ſale nitri frigidior reddita, ſumme vitanda, quod ventriculo & omnibus partibus neruoſis inimica ſit. Eſt & euitanda ſummopere temulentia & ebrietas, quæ corporis, & animi vires deiiciunt, ſenectutem accelerant, articulareſque morbos inducunt augentque. A paſtu cauendum ab omni vehementiori corporis exercitio, agitatione, meditatione, animi graui contentione, ira, mœſticia: Tempus honeſtis & iucundis colloquiis terendum, & abſoluta concoctione ad munia conſueta redeundum. Si ſomnus obrepat, non ſtatim illi indulgendum eſt, niſi M.V. conſueuerit, vel nocte præcedente vigilauerit, hac ratione poteſt admitti duabus horis à prandio. Inualuit apud noſtrates peſſima quædam bibendi conſuetudo, cum ſe lecto dare volunt, prius ventriculum potione onerant. Mit dem ſchlaffdrunck. quod ſane in cauſa eſt, quod plurimi catarrhi oriantur, & variis malis homines affligan-

Ebrietas.

Comeſſationes Germanorum catarrhorum cauſa.

tur. Noctu diligenter aduertendum ne caput vel corpus aëris inclementia vel radiorum lunæ contactu lædantur. Cum ſurgendum eſt muniatur caput mitra, corpus vero pellita veſte, pedes etiam artus à frigore tutentur, neq; nimium calefiant. Calcei & caligæ artus non ſtringant, & nunquam menſæ aſſidendum, dum pedes madent, aut refrigerati ſunt. Nocet & veneris immoderatior vſus, quod calorem innatum reddat imbecilliorem, & coctio nulla integre abſoluatur, id quod pallor corporis, auditus, & viſus obtuſio, & omnium ſenſuum exteriorum deiectio oſtendit. His ita obſeruatis ſecunda valetudo ſine vllo medicamentorum auxilio ſeruari, ac morbi per periodos inuadentes facile euitari poſſunt. Verum cum M. V. non habeat eam vitæ liberratem, vt præſcripto ordini debite ſatisfaciat, ipſeq; varia in hoc ſtatu turbulento videam negotia veſtra, quæ vel cibum ſumere opportunum, vel alimenta aſſumpta fœliciter conficere non ſemper admittunt: idcirco à morbis præſertim à podagra immunis M. V. eſſe non

Pedibus madidis aut refrigeratis nō [a]ſſ[i]dendum.

non poteſt, niſi per interualla alui ſubdu-
ctione, & conuenienti, & tẽpeſtiua ſan-
guinis detractione vſa fuerit. Hæc enim
materia ex quotidiano victu collectam
tollunt, eamq; auctam, ne ad loca affecta
delabatur, ſubtrahunt. Fiet hoc omne
commode ſi M. V. vere & autumno cor-
pus purgando, venam ſecando, & deco-
cto ſudorifero mundificauerit. Ita mate-
ria in corpore collecta, etiam illa, quæ ar-
ticulis inbibita eſt, impreſſaq; mala qua-
litas extinguetur. Tempore intermedio
conferent M. V. morſuli prius ordinati,
vt & ante præſcripta potiuncula, quo-
tieſcunque ſenſerit aliquod incommo-
dum.

Euacuatio verna & autumnalis.

Sunt & pillulæ alephanginæ & maſti-
chinæ ex vſu. Ad ventriculi & Epatis ro-
bur conſeruandum, & caloris interni te-
norem augendum M. V. capiat vnum &
alterum de orbiculis ſubſcriptæ confe-
ctionis, alternis ſemper diebus:

Rotulæ epar corroborantes.

℞. Specier. diarrhod. Abb. ℥ ij.
Diamargar. frig. ℥ j.
Santal. omnium.
pulueriſat. an. ℈ ij. ß.

Margarit. præpar. ʒ ß.
Sacchari solidi & optimi ℔. ß.
Dissolu. in aqua endiuiæ & parum cinamomi, & fiat confectio in orbiculis.

Approbatur etiam Theriacæ & Mithridatii assumptio. Confert mirifice vsus rad. Arthemisiæ si cibis incoquatur, instar radicum petroselini. Multi enim solo earum vsu ab articulorum doloribus liberati sunt. Pedes ne materiam recipiant, lauentur sæpius mane & vesperi ex hoc lauacro.

Radix artemisiæ cibis incoquenda.

℞. Herbar. Arthemisiæ.
Absinthii.
Origani.
Flor. Chamomillæ an. m. ij.
Aluminis.
Salis an. m. j.
Lixiuii parati ex cineribus fagi q. s.

Hæc simul calefiãt ad ignem, & cum opus est, pedes immittantur, vt liquor supra talos emineat. Resoluit, absumitque materiam neruis articulisq; adhærẽtem, reuocat calorem extinctum, & incessum adiuuat reparatque. Etiam hoc lauacro vten-

vtendum, cum tumor vel rubedo in pedibus apparent, & vbi incessus inhibetur. Hæc breuibus, vt M. V. valetudini consulerem, literis mandare volui. Christus cœlestis & summus generis humani Medicus & conseruator bene fortunet.

De podagra,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM XXX.

PRiusquam decocto ligni vtaris, opus est purgatione corporis exquisita, nõ vna vice, sed per ἐπίκρασιν molienda, quam Doctissimis Medicis vestratibus relinquo. Quia autem humorum salsedo & adustio vsui ligni aduersari videtur, sine noxa vsurpari potest si contemperetur medicamentis temperatis, inter quæ Scorzoneræ radices numero, quas salsis atque adustis humoribus moderandis semper expertus sum efficacissimas. Potest etiam vlteriori

Præparatio corporis ante vsum ligni.

Lignũ temperandum rad. Scorzoneræ.

aduſtioni occurri, ſi cichoracea permiſceantur decoctioni. Arthritidis ratione adiicerem chamæpityos m.j. vel ij. Ac ne epatis & renum calor in igneum extollantur, munire vellem refrigerantibus & robur conciliantibus. Vſum vero ligni cõtinuarem ad quadraginta dies, & paulo amplius. Interim circiter vigeſimum primum, aut vigeſimumquartum conuerterem me ad articulorum dolores, ſi qui ſupereſſent, mitigandos, & materiæ articulorum internodiis impactæ diſcuſſionem. Hiſce præſidiis non dubito malum ceſſaturum:

Decoctum ligni.

℞. Ligni Guaiaci limati ℔.j.
Rad. Scorzoneræ ℥ iij.
Paſſular. ℥j.
Sem. aniſi ʒ iij.
Cinamom. ʒj.ß.
Santalor. citrin. ℈ iiij.

Infundantur in lib. xviij. aq. ſimpl. feruentiſſimæ in olla vitreata, poſtea bene clauſa ponatur ſuper cineres calidos per noctem, mane coquantur ad medietatem ſupra ignem clarum, colatura diuidatur in partes viij. Remanentiis add.

Cin-

Cinamomi ʒ j.ß.
Santal.citrinor.℈ij.
Aq.communis ℔.xx.

Coquantur ad tertias pro potu communi.

Hac deficiente
℞.Lig.Guaiaci ℥ iij.
Rad.Scorzoneræ ℥ ß.
Passular.ʒ iij.
Sem.anisi ʒ j.
Cinamom.℈ij.
Santal.citrinor.ʒ ß.

Potio secundaria.

Coq.in lib.xx.aq. ad tertias, Colatura bibatur inter edendum.

In Arthritide, pro quodam Theologo,

D. CASP. HOFFMANNI

CONSILIVM XXXI.

REuerende, doctiss. ac humaniss. vir, cum pietati tuæ res sit cum morbo graui & diuturno, qui iamdudum pedibus vincula iniecit, ac brachiis etiam

manibusque infestus est, paroxysmis subinde recurrentibus, ego quidem P. T. consilio meo non defuturus essem, si vel vna essemus, vel plus mihi ad scribēdum spacii suppeteret. Sed quia P. T. hinc discedere properat, & temporis angustia cogitare me de tanto morbo non satis sinit, scribam interim consilii mei paulo ante expositi summam, stans pede in vno, vt quia gratificandi facultas, qualem cupio, non adest, voluntas tamen appareat. Morbus P. T. Arthritis est, seu articulorum dolor, & quasi quædam eorum inflammatio: Ea oritur ex fluxione, quæ duas præcipuas causas habet, nempe materiam fluxionis & membrorum imbecillitatem. Primum igitur quo ad materiam fluxionis attinet: magnus est in corpore tuo superfluarum humiditatum prouentus, & ablata etiam veteri materia, paulo post gignitur noua. Culpa residet in ventriculi frigidi & humidi languore, qui cibos non satis elaborare potest, præsertim destitutus flabello exercitiorum. Itaque lente & minus integre cibi concoquun-

Duæ arthritidis causæ.

Exercitium caloris flabellum.

coquuntur, inde cruditates & humiditates ſuperfluas exiſtere neceſſe. Poſtea epar debile, cum errata primæ concoctionis corrigere non poſſit, ſanguinem minus laudabilem procreat, redundantem humiditate multa, quæ ſanguinem dilutiorem efficit, & ſimul rudimenta arenularum in ſe continet, vnde poſtea renum fit obſtructio. Renibus vero obſtructis & ex obſtructione incaleſcentibus, humiditas ſeroſa non ſecernitur à ſanguine per renes, quorum hoc peculiare eſt officium, ſed quodammodo regurgitat, ita ſanguis vehementer ad fluxiones idoneus efficitur, & facili incitamento ad pedes decurrit. Hiante etiam vētriculo & renibus obſtructis, & ex obſtructione incaleſcentibus, multa fit ad caput effumatio, & ex fumis repletur caput, iisq; condenſatis iam præſto eſt fluxionis materia.

Epar quomodo ſit cauſa fluxionis.

Capitis repletio.

Altera cauſa eſt, imbecillitas membrorum, & quidem triplicium. Primum mandantium ſeu mittentium, quæ veluti ſcaturigines quædam ſunt fluxionum, qualia ſunt caput & hepar, quæ fluxio-

Ad membrorum imbecillitatem concurrunt caput & epar.

num materiam minuere & consumere non possunt; sed qualitate irritata, aut quantitate grauata, eam ad membra remotiora & imbecilliora amandant. Deinde laxitas viarum per quas fluxiones argenti viui instar decurrunt. Tandem membrorum recipiētium fluxiones, debilitas, quæ aduentanti materiæ resistere non possunt; sed eam recipere coguntur. Cum igitur in capite collecta est materia, decurrit illa è supernis partibus (vel frigore expressa, vel calore dissoluta, vel copia nimia incitata) & sub cute ad articulos imbecilles delabitur, ibiq; se in cauitates articulorum insinuare studet, & sub membranis, quæ articulorum extrema ambiunt, locum quærit. Ita ad hæc loca protrusus humor implet articulum, eousq;, vt membrana, ligamenta, nerui atq; tendines distentantur, & ex ea distēsione oriantur dolor, calor & tumor. Eadem est ratio redundātiæ humiditatum in venis, & sæpe hæ operas tradunt mutuas. Quod vero tam prompte fluxiones in articulos irruūt, causa est imbecillitas articulorum, quæ prouenit ex ligamentorum

Viarum laxitas.
Extremorū debilitas.
Caput quomodo fluxionis causa.
Defluxus subcutaneus.

torum aliarumq; partium laxitate & viarum amplitudine. Hic P.T. morbus est, & hæ sunt causæ, siue in pedibus, siue in brachiis & manibus sentiatur malum. Ac quando fluxionum frequentia & vehementia debilitantur partes affectæ, solẽt interdum circa articulos durities seu tophi enasci, quę vsum extremarum partium, aut inhibent, aut faciunt impeditiorem. Quæritur iam quid agendum hoc rerum statu? Dicam paucis (quia ob temporis breuitatem multis non possum.) Ad duo præcipue hic respiciẽdum est: nempe ad præseruationem & euacuationem. Pręseruatio cõsistit in remotione causarum; Ostẽsum autẽ est causas harum fluxionum esse collectam materiam, & membrorum imbecillitatem. Igitur necesse est, vt primum corpus liberetur ab inutili noxiarum humiditatum sarcina, remedia humores educentia, non agitantia, vtq; ea per commoda interualla vsurpentur, ne materia nimiũ cumuletur. In hunc vsum expediret habere medicinam aliquam familiarem, quę ad constitutionem corporis tui qua-

Præseruatio.

Euacuatio materiæ.

draret, qua per interualla detrahi possent humores. Hoc consilio scripsi potiunculam A, quæ calida vno haustu ebibenda esset, mane hora quinta dilato interim prandio ad decimam vsque. Huius vsus non tantum est in vere & autumno, quibus temporibus potissimũ mouentur humores; sed intermediis etiam temporibus, rarius tamen aut frequentius pro animaduersione collectionum. Quod si post vsurpatam potionem in capite adhuc restare humiditatem, animaduersum fuerit, posset P. T. pillulas B, interdum vsurpare, vt reliqua illa humiditas ex capite detraheretur. Sumendæ vero essent mane hora quinta, & ieiunandum quinq; horis. Prodesset etiam interdum sub cœnæ tempus pillulas quasdam vsurpare nõ tam purgandi, quam diuertendi causa. Tales sunt pillulæ C, quarum medietas vno die ante cœnam, altera sequenti vsurpare posset. Hactenus de ablatione materiæ. Verum non satis est ablatam esse materiam, nisi etiam prouideatur, ne generetur noua. Prohibetur autem nouæ materiæ generatio,

A. B. C. (marginal letters)

ratio, castigata & idonea victus ratione *Generatiō nouæ materiæ quomodo prohibeatur.*
& correctione debilitatis membrorum
concoctioni seruientium, præterea cloacarum
corporis apertione. De victu
non vacat scribere, & P. T. procul dubio
ipsamet infelici multarum rerum vsu
obseruare didicit, quæ ꝓdesse aut nocere
soleant. Debilitati autem ventriculi *Ventriculus & epar corrigenda.*
(quandoquidem calor exercitiis non
excitatus, languet) succurrendum est
remedio aliquo familiari, & minime aduerso,
quod ventriculum calefaciat, &
hepati (quod natura sua calidius est, licet
accidentaria ratione, à naturali constitutione
iam declinare conspiciatur)
non noceat. Tale remedium est Tragæa
stomachalis crassa D, quam P. T. Crosna *D.*
sibi afferri curare poterit. Sumitur
mane quantum cochleari modico, aut
quatuor digitis apprehendi potest. Rotulis
etiam & morsulis, Zinzib. condito,
calamo aromatico cōdito, & foris vnguentis
& sacculis stomachalibus, ventriculi
imbecillitas emendari potest. Et *Os ventriculi claudētia.*
claudi præterea vsu granorum mastichis
& thuris, vt interdum à sumpto ci-

bo ſex, aut ſeptem deglutiantur, aut ſumptione Coriandri vna ſaccharacea tunica obducti. Ego diacydonium parare ſoleo, cum ſpeciebus inciſis, os ventriculi claudentibus & calefacientibus, &c. Præter hæc omnia accurata cloacarum corporis habēda eſt ratio, nempe, vt primum aluus teneatur aperta, ne à fæcibus induratis retineantur, quæ à corpore educi conducibilius eſſet, ac ne ſordida fiat in caput effumatio. Deinde, vt renes ſeroſam aquoſitatem à ſanguine abſtrahant, quod facere non poſſent obſtructi & incaleſcentes. Ideo præſente grauitate circa renes vtile erit vnguentum E, quod calidum inungatur regioni renum ſub cingulo circa os ſacrum, & imponatur linteum calidum triplicatum.

Renes contemperandi.

De tertia cloaca capitis, videlicet de naribus dicam paulo poſt. Quæ hactenus dicta ſunt, omnia ſpectant ad ablationem materiæ præſentis, & ad præcautionem futuræ. Altera præſeruationis pars conſiſtit in correctione membrorū debilium, de quibus ordine paucula dicam. Membris mandantibus (quæ fluxio-

Corroboratio membrorum mandantium.

xionum fontes ſunt) non melius conſuli poteſt quam euacuatione, quæ ſane fit per venæ ſectionem in iis, in quibus ſanguis abundat, & hepate ſunt calidiore. Quibus vero caput nimium repleri ſolet, iis vtilior eſt purgatio, qualis illa eſt, quæ fit per pillulas ſupra notatas litera E. Reliquæ vero deriuandæ ſunt ſubinde per nares, per aquam F, infuſam volæ manus, & attractam. Plurimum inde humiditatis reiicitur, & fluxio hoc pacto diuertitur, ne ad ſcapulas, & porro ad brachia & manus delabatur. Poſſent inſtitui gargariſmi ad diuertẽdum humorem ex capite, deinde ad exſiccandas reliquias herbæ cephalicæ imponi lixiuio, ad caput lauandum, atq; etiam inſpergi puluis exſiccans ſuturę coronali, vt parti mandãti adimeretur humor, antequam ad loca, ad quæ non debebat, perflueret. Viarum vero laxitas adſtringi, & hoc pacto fluxus inhiberi poteſt, fumo abſinthii excepto in linteum triplicatum & ceruici impoſito. Sed cum id fit, neceſſe eſt, vt humoribus alia oſtendatur via per pillulas. Tandem reliqua articu-

E. Capitis. F. Euacuatio.

Viarum laxitas quomodo adſtringenda.

lorum & neruorum membrorumq; recipientium confortatio, fieri potest per vnguenta, ex lumbricis & radice ebuli parata. Familiare istud est, vt accipiantur salis torrefacti, & in mortario contusi cochlearia duo, & affundantur olei optimi ℥ v. & bene misceantur. Hoc vnguntur & confortantur articuli; quanquam si ad thermas proficiscendi daretur occasio, egregiam opem viis & membris recipientibus allaturæ essent, resoluendo quod influxerat, & adstrictione firmitudinem membris conciliando. Sed illa duo præire oporteret, materiæ eductionem è corpore, & membrorum mandãtium correctionem. Atque hæc totius fere præseruationis summa est, & ad hæc capita eam dirigi necesse est. In curatione vero ad lenitionem doloris præcipue respicitur, & indiget hoc Medico præsente, qui iuxta illa quatuor morbi tempora, principium, augmentum, statum, & declinationem morbi remedia applicet. Hæc reuerende vir, domine & amice humanissime, in summa temporis angustia puero excipienti

Familiare linimẽtum.

Therma.

Dolor leniendus pro diuersitate temporum morbi.

pienti dictaui, vt constaret P. T. consilii mei ratio, & vt satisfacerem P. T. desiderio. Oro autem DEVM, vt is pro sua misericordia P. T. integram valetudinem restituat, & benedicat remediis, quæ vsurpabuntur. Si quid etiam à me requiretur amplius, in eo hominis amici & Medici diligentis officium in me desiderari non patiar. Datæ Freistad. 27. Martii, Anno 1579.

Sequuntur medicamentorum descriptiones.

℞. Rad. polypod. quercin. *Haustus purgans.*
Fœniculi.
Cichorii an. ℥ ij. ß.
Calami aromat.
Pœoniæ an. ℥ ß.
Herbar. primulæ veris.
Chamædr. veræ.
Iuæ arthet. an. p. j.
Sem. anisi.
Fœniculi an. ℥ ß.
Passular. minor. ℥ v.
Conquassata decoquuntur in s. q. aq. ad tertias, Colaturæ

℞.℥ vj. in quibus feruentibus infunde
per noctem
Folior. Senæ elect.ʒ v.
Agarici trochiscat.ʒ ß.
Turbith ℈ß.
Rhabarb.℈ ij.
Cinamom.opt.℈ j.
Spicæ Ind.g̃.v.
Zinzib.℈ß.
Flor.anthos.
Stœchad.an.p.ß.
Mane calefiant saltem, colentur & exprimantur. In colatura dissolue mannæ elect.℥j.ʒ ij. Misce, fiat haustus, notetur A.

Pillulæ. ℞.Mass.pill.artheticarum.
de hiera cum agarica.
Cochiarum an.℈ j.
Arabicarum g̃.v.
Cum aq.primulæ veris q.s.fiant pillulæ xxx. signentur Pillen B.
℞.Mass.pill. Assaiareth.
Mastichinarum.
Cochiarum an.℈ j.
Cum aq.betonicæ, fiant pillulæ xxxx. signentur Pillen ante cœnam G.
℞.Tra-

℞. Trageæ stomach. crassę ex aromat. incisis ℥ iiij. *Puluis stomachalis.*

Detur in scatula. Notetur grob Magenpuluer D.

℞. Vnguenti ros. Mes. ℥ ij *Vnguentum nephriticū.*

Infrigid. Gal. ʒ ij.

Spec. cerot. sandal. ʒ j.

Sem. fœnugr. ℈ ß.

Ol. violar. & ceræ albæ lotæ parum, fiat vnguentum zun Lenden E.

℞. Aq. Sambuci. *Errhinon.*

Maioranæ.

Beton. an. ℥ j.

Succi betæ per residentiam depurati ℥ ß.

Sacchari albi ʒ j. ß.

Misce. Signetur Wasser zur Nasen F.

In arthritide, pro generoso quodam Domino,

CONSILIVM XXXII.

CVm podagra, Vir generose, frequenter recurrat, adeo, vt pluries & vehe-

mentius indies afficiantur iuncturæ; imo iam nodi & tophi genuum liquido appareant; diligens certe cautio & cura adhibenda est, ne firmiores radices agat, pedesq; penitus grauissimis & acutissimis fluxionibus ac doloribus debilitentur.

Præseruatio.

Cogitandum igitur primum de præseruatione, qua si malum expugnari nequeat, mitius tamen & rarius inuadet. Deinde de cura malo iam affligente & vrgente.

Causæ antecedentes podagræ duæ.

Illa consistit in remotione causarum antecedẽtium, quarum principales duæ sunt:

I. Copia humorum excrementitiorum serosorum in capite, in sanguine, cũ insigni acrimonia ob salsam & biliosam materiam.

II. Imbecillitas neruorum & articulorum, forte ob refrigerationem, & alias causas procatarcticas, qua vltro contra naturam humorem affluentem recipiunt. His duabus concurrentibus causis facilime errore externo, frigore, ira, motionibus intempestiuis, crapula præsertim, vini ingluuie irritatur malum: Imo

mo pro natura fluxionum abſq; his, vere & autumno, excrementitii humores fluidi, conſueta ſua per conſuetas vias & meatus repetũt hoſpitia, articulos. Hinc ardor, tumor, dolor tenſio & lancinatio: denique ſubtilioribus diſcuſſis partibus, craſſioribus relictis, nodi & tophi. His ita vires articulorum deiiciuntur, vt inpoſterum nunquam naturale poſſint acquirere robur: Imo via ita patula & trita humores excrementitii vix collecti, à leuiſſimo errore externo commoti, qua data porta ruunt, iuncturasque ſubinde plures infarciunt, & diſtorquent. Præſeruatio autem ſequens inſtituenda: Cum complexio tua à natura catarrhalis ſit, cauendum maxime, ne illius materia augeatur: imo collecta, priuſquam fluat, ad aluum deriuanda & deducenda. Præſtabit hæc potio ſequens; *Euacuatio.*

℞. Rad. Polypodii. *Potio purgans.*
Fœniculi.
Cichorei an. ℥j.
Calam. aromatic. ℈j.
Herbar. primulæ Veris p. j. iuæ Artheticæ.

Agrimoniæ an. p. ß.
Folior. Senæ Orient. ℥ v.
Agarici Trochiſcat.
Rhabarb. elect. an. ℈ j.
Turpethi optimi ℈ ß.
Sem. aniſi ℈ j.
Zinzib.
Cinamom. an. ℈ ß.
Flor. Cichor.
Anthos an. p. ß.

Conquaſſata infundantur in brodiũ iuris feruentis, ſtent per noctem. Mane leniter ebulliant, in colatura diſſolue:

Mannæ elect. ℥ v. fiat Potio.

Hac potione cum cacochymia exquiſite non detrahi poſſit; ſed præſertim in capite muci latitent, qui vim huius eludant; etiam particulari euacuatione per pillulas cephalicas reliquiæ ſubducantur.

Pillulæ capitales.

℞. Maſſæ pillul. Cochiarum de Hiera cum Agarico ſine quibus an. ℈ j.
Aurearum g̃ v.

Cum Aq. Beton. q. ſ. f. pillulæ num. xxx.

Sed cum quotidie omnis ſuperfluitas ad

ad iuncturas feratur, eam meo consilio commodissime & tutissime frequentiori pillularum lenientium (quas multis proficuas fuisse apprime gloriari vere possum) vsu hora vna ante cibum auertemus;

♃. Massæ Pillul. Assaiareth. *Pillulæ lenientes in Podagra.*
Aggregat.
de Hiera comp. an. ℥j.
Agaric. trochiscat.
Rhabarb. elect. an. ℈ij.
Turpethi optim. ʒß.
Cortic. Myrobalan. citrin. ℈j. ß.
Diagridii.
Stœchad. an ℈j.

Seorsim & cum syrup. de stœchad. q. s. fiat Massa, è ʒj. formentur pillul. xv. singulis 14. diebus assumendæ.

Talis euacuatio accurata, præsertim vere & autumno, decernenda; cui & accedat venæ Iecorariæ, aut Medianæ sectio. Cucurbitulæ vero solum vltima Lunæ quadra dorso applicandæ, præmissis pillulis Cephalicis. Non hæc generalis capitis sufficit purificatio, nisi & particularior insequatur, quæ diuersionem

Venæ sectio. Cucurbitulæ quando conueniant.

&, euacuationem acceleret, vtpote per Errhina;

Errhinon.

℞. Aquæ Sambuci.
Maioran.
Beton. an. ℥j.ß.
Sem. nigellæ ſubtilit. pulueriſat. ℈ß.
Bulliant parum; poſt adde
Succi Betæ depurati ℥ß.
Sacchari albi ʒ ij.
Miſce pro Errhino.

Renum roboratio.

Nec renes aut lumbi negligendi. His enim obſtructis, & feruentibus ſerum à ſanguine non ita, vt conuenit, ſequeſtratur, ſed retentum fluidiorem facit. Hinc fluxiones crebriores & vehementiores in articulos. Interna Diuretica hic non admittuntur: inter externa vero ſequẽs vnguentum præcipuum eſt;

Vnguentum ad renes.

℞. Vng. roſati Meſ. ʒ ij.
Dialtheæ.
Infrig. Gal. an. ʒ j.ß.
Ceroti ſantalini ℈ ij.
Ceræ albæ parum, fiat vng.

Prædicta omnia ſaburram ab articulis diuertunt, & ſubduçunt. Sed quid faciendum

endum ne de nouo producatur. Duobus hoc cauebimus.

I. Alteratione & corroboratione partium quarum imbecillitate & vitio humiditas illa generatur.

II. Diæta exquiſita, qua ſine nulla ſpes præſeruationis, multo minus Curationis.

Cum igitur ventriculo frigido, plus appetente, & ingerente, quam concoquente, epate vero calido & humido labores, neceſſario euaporationes ad caput fiunt, & inde Catarrhi decidunt. Ille itaq; neceſſario calefaciendus, & exſiccandus erit, quo concoctio fiat perfectior, & cruditas, morborum mater, prohibeatur. Præſtabunt id Puluis & Morſuli alternatim duabus horis ante cibum ſumpti; *Cruditatis remedia.*

℞. Trag. ſtomach. craſſæ ℥ iiij. *Puluis ſtomachalis.*
Cinamom. elect. ʒ j.
Galangæ.
Calami aromat.
Zinzib. an. ʒ ß.
Caryophyllor. *Morſuli.*
Nucis moſchat.

Zedoariæ an. ℈ j.
Macis.
Cubebarum.
Glycyrrhizæ an ℈ j ß.
Amygd. dulc. ʒ ij ß.
Incidantur omnia grosso modo. Adde Pulu. Sacchari albiss. dissolut. in aqua rosarum ℥ v. ß.
addendo Ol. Cinamomi gutt. iij.
Macis gutt. v.
Fiat confect. in morsulo.
Quo tempore etiam sacculus stomachalis applicari poterit, à latere vino irrorato feruente calefactus.
Iecoris intemperies, quam vrinæ rubor & sitis monstrant, blande sequenti temperabitur confectione:
Electuariũ iecur refrigerans.
℞. Conser. rosarum ℥ j. ß.
Anthos ʒ iij.
Radic. Cichor. condit. ℥ j.
Bugloss. condit.
Lactuc. Hispan. an. ℥ ß.
Cinamom. incis. ℈ j. ß.
Macis incis. ℈ j.
Incisis conditis, & aromatibus ac reliquis mistis, fiat confectio.
Hæc

Hæc auxilia, licet contraria videantur, ſunt tamen ita comparata, & temperata, vt neutrum alteri officiat; ſed quodlibet ſuo loco ventriculo & iecori proſit.

His diæta & quantitate, & qualitate moderata, quæ caloris proportioni reſpondeat, accedat, neceſſe eſt. *Victus ratio.*

Supereſt, vt neruis & articulis fluxionibus correptis præſto ſimus; nempe receptorum humorum diſcuſſione & exſiccatione, tandemq; ne nouos facile admittant adſtrictione.

Huic ſcopo inſeruiet vtiliter ſequens Euporiſton: ℞. Salis bene toſti cochl. ij. contund. in mortario optime, & affunde olei comm. ℥ v. commiſceantur optime, & ſeruentur ad illinitionem. Benefaciet & pellis canina, inuncta oleo coſtino. Interdum & pedes lauentur decocto origani, artemiſ. abſinthii, chamomillæ, roſar. &c. nec thermæ omittendæ. Hæc de præſeruatione: Verum, quæ cura doloris? Doloribus vrgentibus anodyna expetuntur, quæ, vt audio, tibi in promptu ſunt. Non tamen omnia ſine diſcrimine *Euporiſton è ſale.* *Pellis canina.* *Cura doloris.*

admittuntur. Imo cum dolores & paroxyſmi varient, ac nūc articuli, nunc muſculi magis & minus afficiantur. Non eadem certe ſemper conueniunt narcotica, ſed præſentē Medici docti & experti requirunt oculum & iudicium. Illud generale in principio dolorum, linteum nimirum lacti calido imbutum apponere, ſæpius in augmento etiam prodeſt, ſicut & cataplaſma commune ex pane albo, vitello oui, croco & lacte. Confert etiam dolori & tumori ex oleo Iuniperi, chamomæl. axungiæ taxi, canis, ana æqualibus partibus inunctio.

Narcotica non temere adhibenda. Cataplaſmata in principio & augmēto conueniētia.

In arthritide, pro generoſo quodam Comite,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM XXXIII.

EX informatione literarum tranſmiſſarum cognouimus abunde cauſas inualetudinis, quas etiam ſingulari, cum diligentia inter nos trutinando fere exami-

aminauimus. Duo initia dolorum articulorum, iſchiadis, podagræ, & reliquarum ſpecierum, quæ loco duntaxat, non natura differunt, concurrunt, copia congeſtorum humorum, & articulorum imbecillitas, quæ vel à primo ortu, vel ex erroribus in victus ratione commiſſis pro tractu temporis contrahitur. Verum membrorum imbecillitas dolorem exacerbare non poteſt, niſi humores noxii ad articulos defluant. At non confluunt, niſi impellantur. Impulſioni occaſionem præbet humorum abundantia, vel quantitate, vel qualitate, quæ ex victus ratione incongrua reſultat. Eſt nunc peruerſa viuendi ratio, præſertim aulicorum, qui varietate multiplici ciborum delectantur, vnde ventriculus plus iuſto repletus, ſuum munus dextre non perficit, & vitium in eo contractum poſtmodum non emendatur. Idcirco cruditates voracitatem & luxum comitantur, quę anſam arthritidi, & eius ſpeciebus præbent. Duo in noſtra deliberatione propoſuimus capita, quæ breuibus literis mandauimus. Primo, vt

Cauſa dolorum arthriticorum.

6. Aph. 28.

Scopi curationis. morbus præſeruetur, vel quo ad fieri poteſt, omnibus modis euitetur, vt tardius ſuam ſæuitiam, & minori cum moleſtia exerat. Deinde ſi rediret, vt quamprimum commodis propellatur remediis. Solet enim malum ſæpius redeundo nõ ſolum diutius durare, verumetiam in reliquos corporis articulos ſerpere. Ad partem enim ſemel affectam ex iterata fluxione materia copioſior decumbit, *Prognoſticon.* pluraq; loca occupat. Ne ergo malum inualeſcat, & radices altius figat, non erit difficile hoc perficere, cum morbus non ſit hæreditarius, neq; ſæpius afflixe- *Præſeruatio.* rit. Ad præcauendum diligens cura requiritur in victus ratione, cum fundamentum huius mali ſit coctionis in ventriculo & epate aliqualis labefactatio. Hoc autem euitatur, cum omnia, quæ aſſumuntur, & circa corpus fiunt, modum non excedunt; ſed ſunt omnia moderata. Ita caloris innati robur conſeruatur, cuius adminiculo omnes coctiones, atq; actiones in corpore dextre perficiuntur, & corpus immune à morbis efficitur. Immoderata omnia calorem innatam

tum deiiciunt, epar & ventriculum labefactant, vnde cruditates & destillationes resultant, quæ tanquam superflua & inutilia ad articulos detruduntur, atque dolores concitant. Et quanto plus delinquitur, tanto citius dolores etiam acerbiores recurrunt. Itaq; vestra Magnificentia conabitur, ne à præscripto ordine recedat. Mane cum cibum in cœna assumptum per somnum idoneum dextre coxerit, os cum vino vel aqua, cui modicum aceti rosacei admixtum sit, colluat, vt materia laryngi, & faucibus adhęrens detergatur, prius tamen caput pectendo emundetur, & facies, manusque lauentur, hinc ad DEVM precibus fusis munia demandata exequenda, quibus absolutis corpus deambulando, vel equitando, vel vehendo exercendum, vt excrementa vltimæ coctionis expellantur, membra solida à contracta intemperie liberentur, atq; calor innatus vegetior reddatur. Quod si præcordiorum grauitas, vel tensio, oculorum caligo, ventriculi ructus, vel amaritudo linguæ deprehenduntur, die posteriori somnus sit lõgior, *Collutio oris matutina.*

Varietas ciborum vitanda. Multa fercula non debent ſimul aſſumi, quod non ſolum ventriculi coctionem turbent; verumetiam animum & corpus effœminent. *Carnes non piſcibus commiſcendæ.* Vitet veſtra Magnificentia piſces, cum carnibus veſcitur, ſic vice verſa. De die contenta ſit Magnificentia veſtra cœna & prandio, ita tamen inſtituantur, vt intercurrant ad minus ſeptē horæ, ne cibus nouus priori admiſtus cruditates generet. Cibi ſint optimi ſucci, atque liquidi ſemper ſolidiores antecedant. Nimia ſatietas nunquam vtilis eſt, tantum M. V. comedat, quantum conſuetudo & natura ferunt, ſemper frugalitas ex vſu eſt. Si plus ingeritur, quam concoqui poteſt, cruditates crebræ & infinitæ oboriuntur. Nunquam comedendum, niſi appetitus inuitet, & prior cibus coctus ſit. Seruabit ergo Magnificentia veſtra victum moderatum. Conueniunt ſorbitiones ex piſis, auena, ptiſana, branca vrſina, gallinis, capis, carnibus, & amygdalis dulcibus. *Carnes laudabiles.* Caro laudabilis eſt vitulina, aprina, leporina, capreolorum, hœdina, gallinarum, caponum, perdicum,

eum, phaſianorum, columbarum, turdorum, merularum, auium nemoraliũ. Aſſæ, quam elixæ ſalubriores. Oua proſunt. Lactis vſus non confert, niſi raro & temporibus calidis. Caſeus nocet. Piſces ſaxatiles, & ex aquis currentibus capti, proſunt aſſi magis, quam elixi, vel aromatibus conditi, ne frigidos & pituitoſos humores generent, qui maximam huic morbo præbent occaſionem. Legumina vitanda, vt oriza, panicum, milium, ſpinachia, beta, & cucumeres conueniunt temporibus calidis. Ac ne nimis ſtricta ſit diæta omne genus lactucæ admittitur. Cappares commendantur. Ficus, paſſulæ, ceraſa dulcia, pepones conceduntur, ſi parum vini potentis ſuperbibatur, auellanæ, amygdalæ, granata dulcia non obſunt. Reliquorum fructuum nullus vſus. Allio tamen fercula condiri poſſunt. Raphanus quoq; ante paſtum prodeſt. Aromatum vſus, vt cinamomi, maceris, gingiberis, piperis, croci admittitur. Fugiat Magnificentia veſtra, quæ ſartagine friguntur, quæ malum ſuccum prę-

Piſces.

Legumina.

Raphanus ante paſtum conceditur.

bent, & inter coquendum nidorem in ventriculo excitant, qui etiam alios corrumpit cibos. Præterea omnia opere pistorio confecta, ex farina, butyro, caſeo & lacte, artocreas, caules, fabas, lenticulos, piſa, milium, omnes piſces ſtagnantes in limo, & lacu captos, fumo & aëre induratos, vel ſale maceratos, exceptis

Haleces. halecibus, carnes fumo exſiccatas; aues, quæ in aquis degunt, vt cygnus, grus, anſer, item pedes caponum, quod & ipſi

Vinum. podagra laborent. Vinum ſit clarum, non admodum dulce, nec acerbum, nec acidum, neque adeo potens, & cereuiſia optime depurata, clara, non recens, neq; vetuſta nimium, ne ſuo acore ventriculum, & neruoſas partes lædat. Potio aquæ puteanæ, vel glacie, vel ſale nitri frigidior reddita, ſumme vitanda, quod ventriculo & neruis maxime inimica ſit. Euitanda ſummopere temulentia & ebrietas, quæ corporis & animi vires eneruant, ſenectutem immaturam accelerant, atq; articularios morbos concitant. Vt Poëtæ experientia adducti arthritidem, & eius ſpecies Bacchi filias nun-

nuncuparint. Inceſſus velox & vehemens ſummopere obeſt. Multum ſtare quoq; nocet, quod materias ad iuncturas delabi facit. Ideo cauendum ab omni corporis vehementioris exercitio, præſertim à paſtu, nec meditationes animi graues, ira aut mœſtitia cibum ſequãtur. Corpus enim à naturali diſpoſitione euertunt, & morbos conciliant. Abſoluta coctione ad conſueta munia redeundum. Quod ſi ſomnus obrepet, non eſt ſtatim indulgendum, niſi Magnificentia veſtra cõſueuerit, vel nocte antecedente vigilauerit, is poteſt admitti duabus horis poſt paſtum. A cœna vltra duas horas protrahere ſomnum ſumme corporis vires hebetat, præſertim ſi lucubrationes nocturnæ accedant. Noctu diligentia ſingularis adhibenda, vt euitetur, ne caput contactu radiorum lunarium lædatur. Aër nebuloſus, ventoſus, & maxime frigidus, euitandus. Ideo pedes, & artus bene muniantur. Calcei & caligæ artus ne ſtringant. His rite obſeruatis ſecunda valetudo abſque medicamentorum vſu conſeruabitur. Sic enim morbi

Duabus horis à cœna dormiendũ.

per circuitus affligentes euitantur. Verum cum Magnificentia vestra non habeat eam vitæ libertatem, vt præscripto ordini satisfaciat, ob muneris demandati magnitudinẽ: Idcirco materia coaceruata ex intẽpestiuo victu per interualla subductione alui, & tempestiua sanguinis detractione abigẽda, & membra debilitata roboranda, ne materiam collectam facile recipiant. Quod commode fiet, si vere, antequam humores incipiãt fluere, & autumno, Magnificentia vestra præsente Medico omnia dextre subierit. Is enim habita ratione temporis, anni, constitutionis, corporis & loci, omnia ordine instituere poterit, vt materia in corpore collecta, & articulis imbibita, educatur, & impressa membris qualitas mala extinguatur, atq; membris læsis robur inducatur.

Præseruatio tempore veris & autumni.

Proinde, si omnia consenserint, vere & autumno vena secanda, atque iisdem temporibus, ac crebrius, si videbitur, corpus expurgandum. Non abs re esset vsus decocti sarsæ pariglię, quod peculiari vi materiam peccantem educit, &

Decoctum sarsæ.

inte-

interiora membra roborat, ac intemperiem inductam extinguit. Commendatur vomitus singulis mensibus, instar auxilii non postremi. Opportunum esset interpositis diebus vti Tryphera persica, pondere ℥ß. cum aqua Endiuiæ, hyeme Tryphera saracenica, cum aqua menthæ, vel saluiæ. Principes partes robur acquirent, si Magnificentia vestra mane morsulum, vel Electuarii portionem capiet: *Vomitus menstrui.* *Thryphera persica & sarracenica.*

℞. Specier. aromatic. rosac.
Diamarg. frig. an. ʒ ij.
Puluer. agallochi ʒ j.
Spodii præparat. ʒ j. ß.
Sacchar. in aqua meliss. dissolut. ℔. ß.
Ol. nucis Moschat. gutt. iiij.
Fiat confectio in morsulis. *Morsuli principes partes roborantes.*

X.

℞. Sacchar. rosac. ex rosis Damasc. si haberi possunt ℔. ß. *Electuariũ.*
Caryophyll. grosso modo incisor. atq; aq. rosac. irrorat. ʒ iij.
Spodii præparat. ʒ ij.
Cum syrupo de corticib. citri q. s.

Fiat electuarium.

Ad coctiones fœlicius celebrandas proderit ſequens puluis à paſtu:

Puluis pepticus.

℞. Coriandri præparat.
vnius coopertturæ ℥ v.
Diacydonit. ſine ſpeciebus
ʒ iij.
Specier. roſatæ nouell.
ʒ ij.
Cinamomi elect. ʒ j. ß.
Maceris ʒ ß.

Sacchari roſacei tabul. ad pondus omnium, fiat Tragæa.

Cubeba.

Conferunt etiam optime grana cubebarum, ſi ſex mane nonnunquam deglutiantur. Item, ſub noctem thuris granum ſumptum. Theriaca æſtate, Mithridatium hyeme omni menſe ſub ingreſſum lecti ſi capiuntur, multum præſtant interioribus roboris. Si forte, quod DEVS auertat, malum rediret, victus ratio tenuis inſtituenda, & à vino omnino abſtinendum, donec morbus inclinauerit. Eſſet autem potus cõmodus aqua, in qua mel & ſemina coriandri ebullierint, in fine aliquid Cinamomi groſſo modo contuſi inii-

Thus.

Theriaca & mithridatiũ ante ſomnũ data.

iniiciendum. Purgandum est corpus aliquoties, vel cariocostino, vel pillulis, quibus hermodactyli admiscentur, quæ materiam & influentem, & iuncturas iam influxam educant. Quod si phlebotomia expedire videatur, in principio nullo modo negligenda. Est etiam doloribus prospiciendum, ne multum materiæ attrahatur, & materia influxa resoluenda. Maxillæ luciorum puluerisatæ, & lacti caprino commixtæ ad sopiendum dolorem plurimum virium habẽt, vel cornu cerui lima rasum, & in vino decoctum, fomentando locum mirifice confert. Sic aqua cypri: Item, vlmi folia in vino decocta loco tumenti adhibita, multum prosunt. Confert & hoc ad sopiendum dolorem, si dicta non contulerint:

Pillulæ de hermodactylis.

Venæ sectio.

Anodyna in podagra.

Puluis maxillarum luciorum dolorem compescit.

Rasura cornu cerui.

Aqua cypri.

Item: Vlmi folia.

℞. Aq. plantagin.
Sambuci an. ℔. ß.
Solatri.
Vini destillat. an. ℥ iij.
Misce.

Aqua podagrica.

Vel applicetur aqua Tapsi barbati, in qua aliquid Thuris ebullierit. Item, Mu-

Tapsus barbatus.

cilaginem fœnugræci, cum aqua & aceto extractam, adiecto melle, multi comprobarunt, tanquam efficax auxilium. Hæc aqua quoq; optima censetur in declinatione, si in ea panni imbuti sæpe admoueantur. Item:

℞. Saluiæ.
Rutæ.
Iuæ artheticæ.
Hyssopi an. m. j. ß.
Salis an. ℥ ij.

Macerentur in octo libris vini, addendo aceti vini ℔. ij. & destillentur.

Pinguia vitanda.

Pinguia omnibus modis euitanda, quod sua humiditate membra relaxent, & idonea ad recipiendos humores reddant.

Roboratio pedum.

Ad corroborationem articulorum lotiones pedum singulis septimanis bis vel ter adhibitæ multum faciunt. Sumatur lixiuium, in quo chalybs extinctus sit, adiiciantur flores chamomillæ, herbæ paralysis, absinthii, artemisiæ, pedis columbini, & vna atq; altera ebullitione facta, addatur parum salis & aluminis.

In Ar-

In Arthritide nodoſa, Melancholia hypochondriaca, atq; renum affectione, pro quodam Epiſcopo,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XXXIV.

IN arthritide iam nodoſa facta, longe facilius eſſe conſilium dare, quam conſulta exequi, ipſe optime ſcio: Ac quam pertinax ſit malum Melancholiæ, quam difficiles curationes in renum affectionibus, intelligo. Itaque ſi vel diutius deliberaſſe, vel tardius reſpondere videor, in bonam partem interpretari cupio. Non enim tantum varietas affectionum: verum etiam curationum, cogitationes meas eſt remorata, dum quaſi ad ædificium, quod ruinam minatur, Artifices concurrere, & vndique ſubiici remedia animaduerti. Semper autem Melancholici eo difficilius ſanantur, quod de ſpe boni facile decidunt, & varie pollicitationibus, ac reprehẽſionibus Medicorum afficiũtur, & impellun-

tur. Vtut autem iſta ſeſe habeant, recti & tenacis propoſiti virum, rectum animi curſum tenere, nec ſermunculis ab eo dimoueri oportet. Scribo igitur hæc optimo animo, etiamſi me vel iudiciorum varietati, vel etiam morborum grauitati ſatisfacere non poſſe, minime ignorem. Chiragra atq; podagra iam amplius non latent in obſcuro. Ne autem articulorum morbus grauior emergat, cauendum. Id quod conſideratis cauſis fieri neceſſe eſt. Cauſæ vero duæ ſunt: Vna morbifici humoris natura, altera partium laborantium imbecillitas: Hæc autem vel à ſemine parentum eſt, vel intempeſtiuo vſu vini & Veneris, vel ab intemperie calida, reſoluente atq; laxante partes, vel frigida calorem naturalem in membris opprimente, vel ab externa aliqua læſione, vt luxatione, contuſione, plaga, &c.

Podagræ cauſæ duæ.

Cauſæ imbecillitatis partium.

Verum ſola partis imbecillitas non facit, vt neceſſario doloribus articulorum aliquis infeſtetur, niſi materia ſit in corpore, quæ ad partes imbecilliores demãdetur. Itaq; præclare dixit Auicenna: Sub-

Regula Auicennæ.

Sublata materia, nec membrum mandans, id eſt, à quo fluit materia, mandabit, nec recipiens ſuſcipiet.

Præcautio in arthritide. Danda igitur in præcautione opera imprimis eſt, ne materia in corporibus colligatur atq; cumuletur. *Materia podagræ duplex.* Eſt autem materia podagræ duplex, craſſa atque tenuis, craſſa quidem cruda, tenuis, ſeroſa, & inflammationi (nihil enim aliud eſt, quam inflammatio, licet non exquiſita intra ipſum articulum) obnoxia. Sunt vero humores alias craſſiores, alias tenuiores, plerumq; tamen coniuncti. Craſſiores minus inflammantur, tenuiores magis, propterea & vehementiores dolores fiunt, & interdum febris conſequitur, irruente materia, cum impetu. Nam quãdo hæc in membro ſenſim colligitur, grauitas prius in eo, quam dolores percipiuntur. *Vnde affluxus fiat.* Porro materia iſta partim à capite, partim ab hepate fluit. Scio hic varie diſputare doctiſſimos Medicos de via & modo, ſed hæc perſequi non eſt noſtri inſtituti, cum Hippocratis ſententia ſatisfaciat, omnia in corpore eſſe confluxibilia; Et conſentaneum ſit, na-

turam extrudere istum humorem, à quo maxime læditur, atq; offenditur: sicut in Vomitu videmus vnum genus cibi eiici retento altero: Materiam autem non esse vniusmodi apparet, cum aliis dolores mitescant calefacientibus adhibitis, aliis refrigerantibus applicatis, vt Hippocrates, quinto Aphorismorum 25. ostendit.

Materiæ diuersæ argumentum.

A capite quidem fluens materia pituitosa est, & grauitas capitis, colli, Scapularum, seu humeri dolorem articulorum præcedit.

Signa pituitosæ materiæ à capite descendentis.

Ab hepate autem, cum per venas extruditur, plerumq; Inappetentia ægri laborant, & vrinas pauciores solito mittunt, venæq; pedum intumescunt, alias magis, alias minus.

Si malum ab epate.

Cum autē materiam à capite defluere animaduertimus, nihil melius, quam per nares, sputa, & capitis purgationes collectam in capite euacuare.

Si à capite.

Cum à liene operā dare, vt per hemorrhoides, sudores, inediam, missionē sanguinis, vomitum, purgationes, prius amoueamus, quam morbum faciat.

Curatio si à liene.

His recte consideratis, tota ratio præcau-

cautionis iam patet: Sed paulo accuratius omnia explicabo, vt officio meo plane me voluisse satisfacere agnoscat.

Primum, quia intelligimus consistere præcautionem in eo præcipue, ne materia fluxioni idonea in corpore cumuletur. Ideoq; optimam victus rationem in primis requiri manifestum est. Non dubito autem, quin de victus ratione alii Medici multa monuerint, & vulgares etiam libelli monere possint: Proinde de iis, quę præcipue noxia censentur, saltem pauca adferam. *Cumulatio materiæ quomodo vitetur.* *Diæta.*

I. Cruditas vitanda, & cum nausea adest, à cibo abstinendum, ac si fieri potest vomendum. Vomitu enim ad præcautionem in morbis articularibus nihil conducib.lius. *Cruditates.* *Vomitus.*

II. Monentur Medici ratione & obseruatione, vt morbis articularibus obnoxiis interdicant vsum pomorum, caponum frequentem, anserum & carpionum. Nam poma humores soluunt, & fluere faciunt; & caponum caro humorem quendam habet, quem ad articulos natura extrudit; piscium vero humi- *Poma noxia.* *Humor, qui in caponibus ad articulos natura extruditur.*

diorum omnium par eſt noxa, ſed caponum caro, licet nimium etiam nutrire videatur, tamē parcior vſus nequaquam reprehendi poteſt.

III. Non minus nocent, quę replent corpus cruditatibus, quam quæ vel materiam ipſam fundunt, vel ad articulos deducunt. Itaq; vina potentia & acetoſa quoque fugienda; nec prius bibendum, quam cum ſolidior cibus ingeſtus fuerit. Valde enim noxium eſt, ſumpto ſaltem iuſculo, aut pauco cibo vinum bibere, multo vero magis, inani & ieiuno ventriculo, vel iam concoctionem cibi elaborante, vino ſe obruere.

Vina acida podagricis noxia.

Cum autem in exactiſſima etiam victus ratione ſemper aliqua ſuperfluitas colligatur: Medici annuas purgationes, vernas atq; autumnales præſcribunt, ac Galenus affirmat ſe multos ita tutos reddidiſſe, præſertim vero ſectione venæ adhibita. De hac autem cum difficultates quaſdam in hoc corpore conſecutas cognouerim, non auſim vrgere, præſertim cum ſcarificationes repetitæ venæ ſectionis loco eſſe videantur. Plurimum tamen

Annuæ purgationes.

Vena ſectio.

Scarificationes.

tamen in hoc corpore adiumenti afferre eam posse, si prudens Medicus tempestiue illa vtatur non dubito. Sed interea scarificationes octies vel sexies repetitæ, tantum præstabunt, quantum venæ sectio.

Vt autem hæmorrhoides quoq; fluerent, optimum esset. Ego quidem propter alterum morbum, videlicet Melancholiam diligenter de mouendo isto fluxu cogitaui: Verum cum hepar admodum sit calidum, & aliqua ex parte siccum, per medicamẽta, vt sunt, Aloë Rosata, Extractum calami Aromatici, proritare non ausim. Fomenta foris adhibita parum faciunt. Relinquuntur igitur nobis sanguisugæ, quæ haud scio, an possint facile applicari, etiamsi ex Italia habere eas non difficile sit. Nam si latent tum euertere musculum in quo insidẽt, minime tutum est. Imponere autem fortiora medicamenta, vt suppositoria ex radice Cyclaminis, item ex stercore columbino, felle taurino & oleo, in quo colocynthidis pulpa decoquatur, parum conueniens. Cæpa excauari potest, at-

Hæmorrhoides.

Hæmorrhoides epate calido siccis medicamentis non irritandæ.

Ratio prouocandi hæmorrhoides. que imponi oleum amygdal.amararum, & ita coqui ſub cineribus ſuccoque expreſſo hæmorrhoides inungendæ. Vt autem ferro aperiantur, non velim conſulere.

Cæterum, quod ea medicamenta attinet, quæ ſubducendo aluum materiam paulatim euacuant, multa poſſent perſcribi, ſed in iſta calida hepatis intemperie, & renum quoque calidiore & ſicciore affectione etiam atque etiam cauenda ſunt. Itaque licet catapotiis non ſine ſucceſſu poſſimus vti; tamen in his quoque cautio adhibenda eſt; Minus vero calente aëre externo, (modo etiam nimium intenſumq; frigus non ſit) & pedibus bene munitis iſtas pillulas capere poterit;

℞. Aloës roſatæ ℥ß.
Rhabar. electiſſ. ſubtilit. pulueriſati & aq. cinamomi aſperſi ʒ ij.
Pillulæ. Agarici recenter trochiſcat. cum ſyrup. conſeruat. Zingib. diſſoluti ʒ j. ß.
Maſtichis.
Specier. aromat. roſat. an. ℈ ß.

Cum

Cum ſyrupo roſar. ſolu. fiat maſſa, de qua pro vna drachma reform. pillul. ix. eas capiat ſemel in menſe hora vna, vel duabus ante prandium.

Cæterum, cum aër paulo eſt calidior, Morſulos, quorum deſcriptio ſequitur, aſſumere poterit:

℞. Mannę Calabrin. electæ ℥ ij. diſſoluantur in aq. cinamomi, & adde carnis paſſular. *Morſuli Rhabarbaro.*

Myrobalan. Emblicor. an. ℥ ß.

Rhabarb. electiſſ. & aqua cinamomi aſperſi ʒ iij.

Extract. Rhabarb. ʒ j. cum ſaccharo q. ſ. fiat confectio in Morſulis.

Sumat matutinis horis vnũ vel duos, prout aluum ſubduxerint.

Prout, vt annuas purgationes vere videlicet, & autumno, præſcribamus, & ſi non neceſſariũ videatur, cum hæc præſentis ſint Medici; tamen vt conſideratis circumſtantiis habeat aliquid, quod vel ſequatur, vel mutet, formas quas ego rectiſſimas eſſe arbitror, addam.

Præparatis igitur humoribus, non vt vulgo fit, ſyrupis iſtis longis, quibus

Syrupi longi improbantur ob ventriculi infirmitatem.

primum ventriculus, ita multis diebus obruitur, vt deinceps natura citius reiiciat medicamẽtum, quam ad actum deducatur; sed solis syrupis, cum extracto aliquo, veluti in vere syrupo de succo cardui, vel veronicæ, cum extracto calami aromatici. In autumno de succo Betonicæ vel Melissæ, cum extracto Galangæ; ita, vt matutinis horis duo cochlearia saltem assumeret per aliquot dies. Verno tempore eiusmodi medicamentum purgans exhiberem:

Præparantia in podagra.

Potio purgans tempore veris.

℞. Passular. ʒ vj.
Galangæ ʒ ß.
Melissæ.
Flor. violar.
Borrag. an. p. j.
Agarici albissimi ℈ iiij.
Rhabarb. electiss. ʒ j. ß.
Folior. Senæ elector. ʒ iij.
Fiat horum decoctio & infusio in q. s. aq. puræ l. artis.
℞. Expressionis ℥ iiij.
Syrup. rosac. solutiui.
Mannæ Calabrinæ an. ℥ j.
Misce.

Possetq;

Poſſetq; repeti, ſi forte ſemel non ſatis expurgaret.

In autumno poſſet vti ſequenti potione;

℞. Paſſular. ʒ vj. *Potio purgans tempore autumni.*
Capillor. Vener.
Meliſſæ.
Scolopendriæ.
Ceterach.
Cuſcutæ an. p. j.
Epithymi.
Folior. Senæ, an. ℥ ß.

Fiat horum decoctio l. a. in q. ſ. aquæ puræ.

℞. Colaturæ diligenter expreſſæ ℥ iiij.
Syrup. de pomis ſolutiui ℥ j.
Mannæ Calabrinæ.
Syrup. roſ. ſolut. an. ℥ ß.
Miſce.

Atq; hæc de euacuationibus.

Quibus autem modis membra principalia ſint roboranda, & calor naturalis fouendus, deinceps cum de altero morbi genere dicendum erit, agamus. Nunc *Membrorũ roboratio.*

Præseruatio. de præcautione à doloribus podagricis, ac potius arthritidis agemus.

Podagra non est incurabilis. Primum autem hoc explicandum, vtrum ſua natura articulares morbi, ſiue podagra ſit, ſiue chiragra, incurabiles exiſtant: Non eſſe ſua natura morbum incurabilem, ratio & experientia demonſtrant. Ratio manifeſta eſt, quia videmus inchoante hoc malo abſq; vllo medicamento adhibito ſedari dolores, ſolui materiam, & membra ad ſuam integritatem redire.

Fluxiones etiam poſſe verti & intercipi: in multis vero ita roboratas eſſe partes, vt poſtea, quam tentatæ aliquoties ſint fluxionibus; tamen deinceps non ſuſceperint.

Cur raro curentur. Cæterum, quod raro curentur, culpa hominum & imperitia Medicorum accidit.

1. Nam, vt plurimum hæreditarium eſt malum, vel intemperantia acçerſitum, ad quam cum redeant homines, non mirum, ſi morbus quoq; reuertatur.

2. *Varietas humorum.* Deinde certum eſt, in iſto morbo non eſſe materiam, quæ fluit vniuſmodi, &

di, & difficulter à peritissimis etiam Medicis naturam humoris discerni. Cum igitur calidiores humores in ligaturis & chordis, per quas articuli mouentur, dissoluuntur, & pertruduntur crassi ad membranas, quibus postea hærent, maloque inueterato partes fiunt debiliores, vt facile fluxiones suscipiant. Inde si non dolores, saltem tumores consequuntur, quemadmodum in hoc corpore superioribus mensibus vidimus.

Tophi in podagra quomodo generentur.

Proinde, etsi apud me propemodum sit firmum & certum hoc vsu venisse; fidissime tamen, quæ diligenter à me cogitata & obseruata sunt, monebo. Duo autem mihi consideranda videntur: Primum, an in hoc corpore membra recipientia sint roboranda. Deinceps, quid vigentibus & cessantibus etiam doloribus (si forte tophi solui possent) tentandum.

Indicationes.

Quod ad primum attinet, verissimum est intemperantibus, qui rectam victus rationem tenere nequeunt, denique qui nec phlebotomiam, nec vacuatio-

nem vllam admittunt, non temere corroborantia partes adhibenda; Natura enim roborata, materiam ad alias partes depelli atq; trudi animaduersum: Verum in iis, qui temperanter viuunt, & tempestiue purgantur, recte localibus medicamentis vti posse, antequam morbus inuadat, etiam doloribus vigentibus (modo tempestiue atq; recte adhibeātur) nullum plane est dubium. Ad corroborationem quidē vtūtur medulla bouina, & ceruina, cum sale subacta, ad formam linimenti, & ea confricant articulos fluxioni obnoxios; sed longe mihi vtilius & conuenientius videtur, si oleo communi admisceatur axungia suis castrati. Fomenta etiam exsiccantia ex lixiuio, cum sale & alumine parari possunt. Cauendum vero in hoc corpore, cum materiam crassiorem in tophos coire videamus, ne eos indissolubiles reddamus.

Roborantia, quæ & quādo adhibenda.

Roborantia articulos.

Axungia suis castrati.

Cæterum, an aliquo modo possint dissolui, & quibus medicamentis, cum maxime curationi obstare videantur, magnam hæc difficultatem habent. Sed dum

An tophi podagrici solui possint.

dum adhuc quaſi in dubio eſt malum, anceps potius remedium, cum ratione, quam nullum eſt adhibendum.

Quidam magnæ eruditionis & authoritatis viri exiſtimant, atque ſic præſcribunt, poſſe ſolui tophos, ſi caſeus putridus, cum iure, in quo ſuilla perna cocta fuerit, imponatur. Iulius Scaliger puluerem piperis vſti addit. Quidam coccognidium, cum myrrha & aceto tritum adhibent, vt erumpant emollita. Hæc experiri minime laborioſum atque difficile, ſed inter optima remedia & tutiſſima, quæ partes etiam affectas roborant, & calorem innatum fouent, hoc ponendum, & diligenter ſingulis annis, cum amplius fieri nequeat, vſurpandum: Videlicet, vt tempore vindemiæ immergantur pedes, atq; manus affectæ vinaceis, poſt expreſſionem calentibus adhuc, vel muſto calido calefactis, mane per dies quindecim. Etſi enim hoc remedium non plane tophos diſcutit, tamen articulis maximum robur addit. Ac poſſum nominare virum præſtãtem, cui hoc medicamentum communicaui, at-

Scaliger.

Vinaceorũ vſus.

que ab eo præclaro munere ſum donatus, qui plane incedere non poterat, & iſto remedio, beneficio Dei, reſtitutus eſt. Quo autem vuæ maturiores, eo plus adiumenti vinaceorum vſus affert. Alia remedia non addo, niſi forte vigentibus atque vrgentibus doloribus catulum parti affectæ, (volunt autem quidam, vt illius pilis ſit concolor) vel deſtillatum foliorum verbaſci, cum thure & myrrha modica adhibere velit: Vbi inflammatio magna eſt, decoctum atque deſtillatum foliorum ſalicis: item corticis illius, cum vino, cum malum iam eſt in declinatione. Fomentationes ex artemiſia, origano, chamomælo, & abſinthio, ceſſantibus iam doloribus præclare iuuant. Quemadmodum & ſuperiore proxima æſtate re ipſa declaratum eſt. Satis multa de podagra, & quidem ea, quæ vix curari omnino poterit, egimus; nunc ad aliud malum, videlicet Melancholiam, quæ haud ſcio, an non ipſa podagra ſit moleſtior, accedamus. Eam autem vere ex hypochondriaca affectione eſſe poſſum ſtatuere. Fit enim

Deſtillatum verbaſci.

Decoctum & deſtillatum fol. ſalicis.

Fomentationes.

Melancholia.

ea,

ca, cum in venis Meſaraicis hůmores, partim crudi in ventriculo relicti, partim in epate ſuperaſſati quaſi, cõcurrunt & efferueſcunt, obſtructione etiam ipſis venis laborantibus, ac interdum hepate, interdum ſplene male affectis, vel etiam vtroq; mẽbro ſicq; fumi inde eleuantur, à quibus cerebri ſpiritus perturbantur, & quaſi caligine corripiuntur; vnde nocturni quaſi pauores, timores, & deſperationes oriuntur, & vita quaſi ægrotantibus moleſta, atque acerba redditur. Hoc malum, vbi altius radices egit, vix ita tollitur, vt non aliquando recurrat. Sunt tamen, quæ mitigent, & vehementiam illius, quaſi retundant. Inprimis autem remedium petendum eſt à pietate & ſapientia; pietas, prouidentia & promiſſionibus diuinis nititur, eas certas ſtatuit, & capillos capitis noſtri, omnisque vitæ momenta, DEVM patrem cœleſtẽ in numerato habere credit. Prudentia vero moderatur affectionibus, cõſiderat rerum cauſas, & ſollicitis animi cogitationibus malum non minui; verum augeri perſpicit. Cum igitur

Cauſa hypochondriaca.

Symptomata melancholica.

Pietas in morbis quid?

Prudentia in morbis.

alios lædere minime ſit licitum, ne nobis ipſis manus inferamus, cauendum. Cæterum multa ſunt remedia; ſed non æque omnia iuuantia, Primum autem opera danda, vt cruditates & flatus vitentur; Id recta victus ratione fit, & iis, quæ vim diſcutiendi flatus habent. De victus ratione ad quam rectiſſime Aſclepiades, Vetuſtiſſimus & ſapientiſſimus Medicus, curationem morborum retulit, nihil amplius dicam. Quæ autem cruditates corrigunt & flatus diſcutiunt, ea calorem, vel foris adhibita, vel intra corpus ſumpta, augent. Foris Ventriculus, imo hypochondria quoq; hoc vnguento poſſunt inungi, atq; foueri.

Cruditates corrigentia & flatus diſcutientia.

Vnguentum pro abdomine.

℞. Ol. amygdal. dulc. recentis, in quo folia roſarum decoquantur, vel ſimul recentia exprimantur ℥ iiij.
Medullę cruris vituli recent. ℥ j.
Maſtiches pulueris ʒ j.
Olei caryophyllor. g̃. v.
Olei nucis moſcat. ℈ j.
Miſce.

Inungatur mane ventriculus, & pannus

nus lineus vetus, ſuper imponatur. Intra corpus ſumenda varia ſunt; vt manus Chriſti, quemadmodum vocamus, cum margaritis, & oleo cinamomi, vel aniſi: item Emulſio noſtra Margaritarũ: Cum vero diſſolutæ Margaritæ non vbique reperiantur, & rationem diſſoluendi tradere nobis difficile ſit, præſertim imperitis pharmacopolis, hoc interim vtatur: *Emulſio margaritarum.*

℞. Margaritar. præpar. ʒ ij.
Chryſolyt. præparat. ʒ j.

Commiſceantur, cum Iulepo roſato, & addatur aquæ borraginis è floribus in vitreo vaſe deſtillatæ ℥ iiij.

Syrup. de ſucco borraginis ℥ j.
Aq. cinamomi ʒ ß.

Miſc. ſumat de hoc ſingulis diebus tria cochlearia, maxime cum malum moleſtat. Hi etiam morſuli matutinis horis aſſumpti plurimum proderunt;

℞. Sacchari in aqua roſacea diſſoluti, & cum albumine oui agitati ℔. j. ß. *Morſuli.*
Piſtaceor. elot. & contuſ. ʒ vj.
Pinear. elotar. & inciſar. ℥ ß.

Specier. aromat. rof. fideliter difpenfatar. & completar. ʒ ij.
Olei Cinamomi gutt. ij.
Conferuæ rofar. ℥ iij. fiat confectio in Morfulis.

Sumat de his vnum prius eloto ore & purgata lingua: quod matutinis horis omnino fieri debet. Non tamen quotidie his vtatur: fed interdum prius indicata medicamenta (quæ non parum ad podagræ & doloris renalis curationem valēt) fumat.

Obftructiones quomodo tollantur. Syrupus è fucco centaurii minòris præftantiffimus in melancholia.

Altera autem curationis ratio eft, vt obftructiones tollantur. In eo ego primas tribuo vel fyrupo è fucco centaurii maioris facto, vel radice ipfa in vino macerata, donec vinum ruborem à fanguineo radicis fucco contrahat. Syrupi fumat duo vel tria cochlearia ante cænam: de vino quinq; cochlearia tribus horis poft parcam cœnam affumere licet, non obftante, quod vinum omne ieiuno quafi ventriculo fumptum, podagricis maxime noxium fit. Adhibentur quoque in hoc morbo multa amuleta: fed ego iftis omnibus emulfionem

Amuleta.

ex

ex margaritis & Chrysolito præpono.

De Renali dolore fateor me non satis certum esse: Cum autem plerumque affectiones renum, cum podagricis coniungantur, & dolor in ea parte, qua renes & vreteres sunt, percipiatur, sane à calculo, vel certe materia crassa, quę calculum possit producere, accidere arbitror. *Renalis dolor.*

A diureticis autem medicamentis, & quæ calculos pellere solent, abstinendum diligenter moneo: Nisi enim illud factum fuerit, vere calculosus efficietur, vel grauioribus doloribus, quam vel podagrici sunt, vel Melancholicæ molestiæ, afficietur. Foris igitur ea, quæ renes emollire, & materiam attenuare possint, quemadmodum doctrina Hippocratica monemur, adhibeat. Superiore æstate cataplasmate ex parietaria & emplastro ex cancris vsus sum; quæ deinceps quoq; poterunt vrgente malo adhiberi, ita tamen, vt emollientia clysteria, prius iniiciantur, & viæ communes vacuentur, quale hoc est: *Diuretica calculosis vitanda.* *Emplastrū ex cancris.*

℞. Maluæ.

Clyster in calculo.

Parietariæ.
Veronicæ an.m.iij.

Decoquantur in aqua pura, & diligenter exprimantur:

℞. Colaturæ ℥xv.
Olei amygdalar.dulc.recent.amarar.an.℥j.ß.
Sacchari ℥j.
Miſce.

Talia Clyſteria, quæ non continent medicamenta ſolutiua, nihil lædunt inteſtina, renes emolliunt, & cum oppreſſi excrementis inteſtinorum grauiter doleant, à dolore liberant: flatibus, qui in renali dolore morbum augent, viam aperiunt, & multis modis proſunt.

Vinaceorũ facultas.

Cæterum cum Vinacei, de quibus ante dixi, moderato ſuo calore materiam collectam attenuẽt, ſubſtantiam autem renum molliorem reddant, ita, vt calculi per eam facilius tranſeant, vel ſi ſola materia, nondum compacta, & excocta adſit, eam placide ſecernant, deniq; cum adſtringente facultate robur renibus addant, omnino velim ea renibus quoque atque vreteribus ſeu meatibus vrinariis

inter

inter duos panniculos lineos inuoluta, quinq; ſaltem diebus vna hora matutina, aut ante cœnam applicari. Nam quin magnopere profuturæ ſint non dubito, cum ratione, autoritate atq; experientia me edoctum ſciam. Remedia autem, quæ intra corpus ſumuntur, propemodum infinita ſunt, ſed minime tuta. Ego vſum radicum Eryngii vel conditarum, vel in vino maceratarum, & ſyrupum è ſucco Veronicæ, omnibus aliis antefero. Etiamſi radices Rubi atq; Ononidis, vbi calculi manifeſti iam ſunt, plurimum quoq; valere non ignorem.

Syrupus è radicibus eryngii.

Syrupus è ſucco veronica.

Ab aquis vero deſtillatis, & omnibus diureticis abſtinendum; ſemel me monuiſſe ſatis. Ob renum quidem caliditatem hauſtus aquæ fragorum conuenientiſſimus, ſi modo ventriculus eam ferat; ſed vnguento hoc renes inungere longe tutius;

Deſtillata & diuretica non tuta.

℞. Vnguenti Roſacei Meſ. ℥ j. ß.
Olei amygdal. dulcium ℥ ß.
amarar. ʒ ij.
Miſce.

Vnguentum pro renibus.

Adde aliud, quod renes emollit: Ac-

cipiatur ſuccus maluarum & miſceatur lento igne ad formam linimenti, eoque lumbi in ea parte, qua renes ſunt, vngantur.

Hæc omnibus medicamẽtis, quæ ſingulari modo à Chymiſtis, & principibus viris offeruntur, qui ſæpe tamen opinione, & peruerſitate hominum falluntur, anteferenda eſſe certus ſum. Cum autem candide, ingenue, aperte & plane liberaliter cõmuni cauerim, ſpero eum, cui ſunt communicata, ita vſurum, ne Medici indocti, qui ex aliorum laboribus atq; induſtria ſua conſectãtur commoda, nomen mereatur, operamque daturum, vt Cratonem hæc ſcripſiſſe non pœniteat. DEVS æternus fons omnis boni, & qui dat ſalutem ægris, Medicisque facultatem iuuandi, benigne ea, quæ & optimo & fidiſſimo animo perſcripſi, fortunet.

Pro

Pro iuuene Iſchiade laborante, luxatione imperfecta pedis dextri, & eiuſdem ſtupore,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM XXXV.

NOTISSIMI ſunt affectus, qui Nobiliſſimum patiẽtem ſollicitum tenent, inprimis vero Iſchiadicus dolor, ſecundum coxam dextri lateris, ita, vt pars illa luxata imperfecte reperiatur, & propterea claudicare cogatur. Sunt etiam querelæ de ſtupore quodã pedis dextri, qui per interualla quædã ipſum inuadit. Et quãtum pertinet ad Iſchiadicũ illum dolorem, quamuis ab initio ſatis mitis & blandus ſe oſtenderit, vt ipſe vllam medicinam exhibere minime coactus fuerit, adeo tamen nunc inualuit, vt ad medicamenta accedere cogatur, ne imperfecta luxatio in perfectam euadat.

Et quanquam referat Galenus lib. de anatom. adminiſtratione, Iſchiadis articulum, non poſſe imperfecte luxari, *Galeni locus de imperfecta Iſchiadis ar-*

ticuli luxatione explicatur. hæc tamen ſententia, non ſolum nobis, qui hanc imperfectam luxationem eſſe ſtatuimus, aduerſatur: ſed etiam ipſimet Galeno, qui in lib. de vſu partium talem luxationem poſſe fieri cenſuit. Nos autem hos locos ita ſolemus conciliare: Fieri nempe poſſe imperfectam luxationem à cauſa interna: à cauſa vero externa, minime. Vt cum à cauſa interna hoc malum, vt iam diximus, fiat, imperfecta luxatio dici poſſit. Quæ inde habuit originem, quia cum adoleſcens eſſet, ludẽs cecidit, ſicq; illa pars debilitatem contraxit, vnde facilime potuit excrementa ſuſcipere, quorum cauſa tendines ſunt relaxati: Sicq; cum os non potuerit ex toto detineri, inceperit luxari. *Interna cauſa luxationis.* Hi autem humores nulli alii fuerunt præterquam pituitoſi, qui generantur in capite, quod humidius eſſe grauitas, quam in ipſo perſentit, optime oſtendit. Et cum hi humores copioſi ſatis ſint, ſequitur, vt expultrix à grauitate irritetur, ad expellendam materiam ad illas partes. *Cauſa ſtuporis.* Et hæc eadem etiam materia eſt in cauſa ſtuporis illius, quandoquidem ab ea eleuentur

tur vapores, qui trãſmiſſi ad neruos pertinentes ad genu dextrum impediunt illuſtrationem ſpirituum animalium. Vnde, quia à vaporibus id contingit, idcirco ſtupor ille cito fit, citoq; diſſoluitur. Reliquum modo eſt, vt videamus quid agendum ſit, vt mala hæc remoueamus. Curandum itaq; erit, vt humor emolliatur, incidatur, attenuetur, atque etiam euacuetur, parsq; corroboretur, ne excrementa ille ſuſcipiat. Cerebrum vero erit exiccandum atq; expurgandum. Quæ quanquam factu facilia eſſe videantur, tamen quia morbus inueteratus eſt, & in partibus internis reperiatur, non videntur facilia. Verum cum iuuenis ſit, & hucuſq; nullam ſit expertus medicinam, ſperamus, ſi non in priſtinum, ſaltem in multo meliorem ſtatum euaſurum, atq; ab integra luxatione præſeruatum iri. Et cum æſtus ab omni medicatione nos deterreat, cum hoc malum tantum temporis pertulerit, conſulimus, vt tota medicatio in autumni tempus differatur: Et interim tantum diligentem victus rationem præſcribemus, vt fructus, cibos *Prognoſticon.*

crassos, vinum, Venerē immoderatam, cursumq; & omnia, quæ non solum valent crassos succos producere; sed etiam ea, quæ membri robur euertere possunt, ipsumq; debile reddere, prorsus euitet. Sed hoc tempore relicto, in autumno erunt hæc molienda. Et primo initium curationis sumet à venæ sectione dextri cubitus, cum corpus & plenum sit, & calidiora medicamenta sint exhibenda. Post venam sectam brachii, pedis affecti vena etiam aperiatur, & cauterium parabitur in brachio sinistro. Sic enim materia pituitosa deriuabitur & euacuabitur. Postremo loco, postquam scilicet expurgatum fuerit ex toto corpus: si malum non cedat, erit deueniendum ad remedia caustica & vesicantia, & à mitioribus incipientes ex iberide, ex cantharidibus conficiatur pasta, quæ si non proderit, ad ferrum ignitum erit descendendum, & fiet vstio in quatuor vel sex locis. Leniatur aluus, cum mell. ros. solut. & elect. lenit. Præparentur humores decocto beton. iuæ, cichor. Et expurgetur corpus cum pillulis cochiis. Iterum

Cauteria.

Vesicantia.

rum præparentur humores etiam syrupis cõpositis, vt syrupo de beton. de stœchad. & expurgetur rursus corpus pillulis de hermodactylis. Caput erit expurgandum, cum masticatoriis confectis ex mastiche & cera. Deinde, vt absumantur humiditates, quæ in capite & ligamentis reperiuntur, erit deueniendum ad alia maiora præsidia. Quare conueniet decoctum guaiaci & salsæ, & portio addatur sassafras cum iua. Et tunc temporis ea victus ratio præscribatur, qua vti solemus in lue venerea, à qua immunem esse egregium patiẽtem, minime censemus, cum bis iam antea bubones perpessus sit. Stillicidium paretur supra suturam coronalem, vel ex aquis Aponensibus, vel arte factum, vt ex sulphure cum beton. stœch. & agar. Parti affectæ apponatur emplastrum ex iberide, suffumigium paretur ex lapide molari. Luta etiam D. Bartholomæi admodum conuenient. Item & vsus vinaceorum. Hyemis vero tempore laudamus, vt singulo mane sumat pillulas ex terebintho, cum sale theriacali, & puluere iuæ. His etiam addi

Decoctum ligni & salsæ.

Stillicidium supra suturam coronalem.

Pillulæ ex Terebinthina cum sale Theriacali.

possunt pillulæ artheticæ. Et si magis efficax medicamẽtum requirit, poterit sumere medicamentum illud ab Alexandro adeo laudatum & expertum, nempe diacorallion. Multum ipsi conferet, si ad scrupulum vnum per totam hyemem sumpserit per sex horas ante prandium. Et ea ratione exhibeatur, quam nos docet Alexander. Et hoc medicamentum est cæteris anteferendum. Magnis etiam antidotis vtatur, vt theriaca, mithridatio, & vtatur ea victus ratione, quam superius proposuimus, id in memoria habens, vt tempore autumni vinum sibi paret medicatũ, in quo bullierit lignum, betonica, & similia.

Diacorallium.

In dolore circa os sacrum,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM XXXVI.

COnqueritur egregius patiens de dolore infenso circa os sacrum, ratione cuius sæpe sæpius fit, vt ambulare non possit. Et præterea de tumore in inguine dex-

dextro. Quorum affectuum causæ ea diligentia sunt inuestigandæ, vt earum essentia pateat, ac inde indicationes ex usu hauriri possint. Hic dolor procul dubio inde traxit originem, quod materia catarrhalis destillans, ad illas partes eas distendat. Ex quo solutio vnitatis, vnde illi acerbissimi dolores oriuntur. Generatur autem hæc materia in capite, cum læsa facultate coctrice ipsius cerebri, ob intemperiem frigidã & humidam, tum etiam frustrata ob errorem externum: Ventriculus enim debilis redditus, cum non possit optimum chylum generare, prauum demittit ad iecur, ibi non potest in bonum sanguinem mutari. Talis defertur in cerebrum, à quo, cum non possit regi, facultas expultrix aggrauata illam materiam detrudit ad prædictas partes subiectas. Tumor autẽ inde factus est, quoniam pars plus iusto alimentum suscepit, vnde caro concreuit. Hæc mala, cum ita se habeant, vt auferantur, oportet caput & ventriculum calefacere & exsiccare. Materiam morbificam, præsertim pituitosam, auertere, deriua-

Causa doloris circa os sacrum.

Indicationes.

re, & prorſus extirpare, tumorem vero auferre. Quibus ſcopis ſatisfacere, meo quidem iudicio non eſt impoſſibile. Licet autē materia illa catarrhalis ſit vehemens, ratione propriæ eſſentiæ, ratione tamen dignitatis & facultatis corpus regentis nulla eſt vehementia, ſiquidem pars, quæ obſidetur, non eſt nobilis, licet non ſit ſpernenda. Præterea virtus facile tolerat. Nam eſt ſatis robuſta, & ratione quantitatis & qualitatis. Patiens enim noſter eſt in virili ætate conſtitutus, vt ſit optime ſperandum. Qua ſalutis ſpe concepta, ad materias deueniendum, & primū chrirurgicas: Inter quas laudamus, vt ſecetur vena communis cubiti dextri, ſanguis detrahatur ad quinque vel ſex vncias, ſi conſonum præſenti Medico videbitur.

Prognoſticon.

Vena ſectio.

Cauteria.

Præterea probantur duo cauteria, vniuerſo corpore expurgato, alterum in crure dextro, vt materia illa reuellatur & euacuetur. Quoad pharmaciam, leniatur aluus vnciis ij. ß. mellis roſarum ſolut. cum decocto florum & fructuum. Deinde præparentur humores, cum iuribus

Lenientia aluum.

ribus

ibus alteratis, cum fol. borrag. betonic. *Præparantia humores.*
ichor. Præparatis humoribus expurgẽ-
ur, cum ʒj. Rhabarbari elect. agaric. tro- *Euacuantia.*
hiſcat. ʒj. infuſis in decocto florum &
ructuum, addendo ℥ij. Mannæ, & tan-
undem mellis roſar. ſolut. Quod ſi cor-
us non videbitur optime euacuatum, i-
erum aſſumat iura illa alterata per tres
ies, & iterum propinetur prædictum
urgans. Probatur præterea, vt caput ex-
urgetur naſalibus & maſticatoriis, quæ
oſſunt parari ex pipere, pyrethro an.
Ͽj. cum ʒij. maſtic. & cum cera in debi-
a quantitate. Naſalia cum ʒj. Mannæ,
& ℥j. ſucci betæ. Purgato corpore & ca-
ite, probatur decoctum ſalſæ, cum mo- *Decoctum ligni & ſalſa.*
ica ligni portione, per viginti quinque
vel triginta dies. Paretur autem hoc mo-
do:

℞. Salſæ pariliæ craſſo modo contuſæ ℥ij.ß.
Ligni ʒvj.
Aq. fontanæ ℔.ix.

Miſc. & fiat infuſio per viginti qua-
tuor horas. Dein fiat decoctio ad con-
ſumptionem medietatis. In fine deco-

ctionis adde fol. borrag. beton. cicho. an. pugill. j. ß. & fiat expressio. Seruetur pro syrupo. Deinde recipe, quod residuū est, adde aquę simplic. ℔. xiv. fiat decoctum ad consumptionem tertiæ partis. In fine ebullitionis adde passul. dulc. libram semis, & facta expressione, seruetur pro potu communi. Assumat mane ante prandium, per horas quinque vnc. viij. Post prandium per horas sex assumat vncias vij. Transactis dein quatuor horis, cœnet. In assumendo autem decocto singulis decem, aut duodecim diebus assumat pillulas paratas ex terebinthina cypria ad drachmas duas, cum puluere salsæ formatas. Pro corroborando capite paretur lixiuium alteratum, cum agarico, cum folio rosar. & beton. quo sæpe caput abluatur. Tumor autem, cum aliis materiis auferri non possit, caustico aperiatur, & chirurgo cura tota relinquatur. Ratio viuendi dictis correspondeat. Aër ad calidum & siccum vergat. Panis sit optime fermentatus. Carnes sint laudabiles. Fugiat agnorum & porcorum, item omnia lacticinia ac legumina. Vinum

Lotio capitis.

um ſit mediocre , & rubrum potius, quam album. Somnus moderatus, itemque exercitium ante cibum, & aluo inanita, quæ ſemper mollis & fuſa ſit, aut arte talis fiat. Et hæc, &c.

In febri quartana,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM XXXVII.

CVm domum, Vir humaniſſime, cogites redire, febri in declinatione exiſtente, ne in itinere ſuccumbas, regimine & conſilio prudentis Medici opus eſt. Quare non ratione febris modo, ſed & metu ſymptomatum eo die, quo redire ſolet, ad minimum tempore paroxyſmi neq; dormiat nec bibat: Si ſitis & debilitas vigent, cochleare vnum ſyrupi aſſumat, aut electuarii caſtaneæ quantitatem, aut morſuli medietatem.

℞. Rob de Ribes ℥ iiij. *Syrupus ſitim ſedans.*
Ceraſorum.
Iulepi roſ. an. ℥ j.

Misce.

Electuariũ idem præstans.

℞. Conseru. Acetosellæ ℥ iij.
Flor. arant. condit.
Cortic. citri an. ℥ j.

Incidantur grosso modo flores & cortices mistis his adde:

Puluer. Xyloaloës ℈ ß.
Corallor. rubr. ʒ ß.

Cum syrup. acetositatis citri, in quo Moschi g̃. v. exacte dissolut. fuerint, f. Electuarium.

Morsuli corroborantes.

℞. Corall. alborum.
rub. an. ʒ ß.
Margaritar. præparatar. ℈ ij.
Doronici Romani ʒ ß.
Sem. citri excort. ʒ j.
Cort. citri exter. ʒ ß.
Ossis de corde cerui ℈ j.
Santali albi ʒ ß.
Flor. rosar. alb. odorif.
Nenuphar. an. ℈ j.
Cort. citri liberati à saccharo suæ conseruationis ʒ j.
Sem. quatuor frigid. maior. excortic. ℈ j.
Folior. auri puriss. num. ij. minutim inci-

incidantur pulueres, & cum ℔. ß. ſacchar. alb. diſſol. in aq. borrag. fiant morſuli.

Eo die, quo febris induciæ ſunt, mane aſſumat cochlearia xj. digeſtiui, dum adhuc decumbit, vt bene vinoſum genus & cor refrigerari poſſit antequam ſe viæ & aëris iniuriis committit.

℞. Aq. fragorum ℥ iij. *Iulep refrigerans & digerens.*
Cichoreæ.
Endiu.
Acetoſ. an. ℥ iiij. ß.
Syrup. de Endiuia.
Acetoſ. ſimplic.
Byzanti. an. ℥ j.
Miſce.

Aqua etiam virtutis ſubinde facies & cordis regio, ac pulſus aſpergantur:

℞. Caryophyllor. ʒ j. *Aqua virtutis pro facie, corde, & pulſibus.*
Cortic. arant. exſiccat.
Mali citrii exſiccat. an. ℈ ij.
Ligni aloës ℈ j.
Macis ʒ j.
Cinam. interior. ℈ iiij.
Benzoin. ʒ ß.
Styrac. calamit. ℈ j.

Incid.& contund. groſſo modo, ſtent in infuſione in ℥ xvij. aq. roſar. odor. & vini albi ʒ j. per horam in loco tepido. Poſt bulliant ad caſum ℥ iiij. colentur cũ expreſſione forti. In colatura diſſolue Moſchi g̃.j. ſignetur Aqua. Sequitur alia:

Aqua virtutis alia.

℞. Aq.roſar.odor.℔.ß.
Santalor.albor.
citrinor.an.℈ß.
Roſ.rubr.℈j.
Aceti vini albi ʒ vj.
Ligni aloës ℈ ß.
Cortic.citri recent.abraſ. exterioris ʒ ß.

Stent in infuſione per mediam horam in loco tepido. Poſt bulliant ad caſum tertiæ partis. Colentur cum expreſſione. Domum vero reuerſus, mane ſequens Enema duabus curet ſibi infundi vicibus.

Enema.

℞. Maluæ.
Biſmaluæ.
Parietar. veræ.
Spinachiæ an.m.j.
Betonic.

Vero-

Veronic.
Scabiosæ.
Capill. Veneris.
Polypodii an. m. ß.
Sem. pœoniæ.
Carui an. ʒj. ß.
Radic. pœoniæ.
Cappar. an. ʒiij. ß.
Scabiosæ ʒij ß.
Endiuiæ ʒj. ß.
Flor. chamom. m. ß.
Prunor. dulcium pann. maior. exossator. nu. v.
Agar. trochiscat. ℈ij. ß.

Incidant. & contund. stent tota nocte in s. q. aq. fluuialis tepefactæ, claræ, in loco tepido, mane bulliant ad casum medietatis, vt remaneant ℥xxiiij. Colentur, colaturæ

℞. ℔. j. in qua dissolue:
Cassiæ recent. tr. ℥ß.
Elect. lenitiui.
de hiera simplic. an. ʒj. ß.
de sebest. sine diagr. ʒj.
Diaphœnic. ʒß.
Ol. chamom.

Violacei.
Anethi an. ℥j.ß.
Mellis anthosat. ℥ß.
Salis comm. triti ℈ij.ß.
Misce, fiat clyster.

Applicetur duabus vicibus horis tribus ante cibum. Tertio quoq; à reditu die leniens repeti potest, quod bene cessit aliquoties:

Potio leniens aluum.

℞. Decocti flor. & fruct. cord. ℥iij.
in his dissolue flor. Cassiæ extr. cũ
Aq. endiu. ℥ß.
Elect. lenitiui ʒj.ß.
de Psyllio ʒj.
Rosat. Mes. ʒß.
Syrup. de endiu. ℥j.
Misce.

His febrem, accedente diæta præscripta, fugari posse confido.

Adiicio Epithema, quo hepar foueatur, cum febrili calore corpus æqualiter inæstuat.

Epithema.

℞. Specier. diarrh. abb. ʒj.
Iecor. lupi præparat. ʒß.
Rasuræ cort. mali citrii ℈ij.
Folior. Epaticæ ℈j.

Sem.

Sem. Endiuiæ.
Portulacæ an. ℈ ß.
Rasuræ eboris ℈ j.
Spodii de ebore ℈ ß.
Rosar. rubr.
albar. an. ʒ ß.
Nenuphar. albi ℈ j.
Santali citr. ℈ ij.
albi ʒ ß.
Sem. citri excort. ʒ j.
Folior. citri odorat. ʒ ß.
Camphor. præparat. g̃. j. boni ponderis.
Aq. Hepatic.
Rosar.
Acetosæ.
Solani.
Endiuiæ an. ℥ iij.
Aceti vini albi ℥ j. ß.

Pulverisanda pulverisentur subtilissime, & cum aquis præscriptis, fiat mixtura.

Tempore decubitus & declinationis paroxysmi febrilis sex, aut septem degluttiantur, sequentium granorum:

℞. Granor. Mastic.

Sandar. rot. lotor. ex vino rubro, & exsiccator. an. ʒj.

Misce.

Pro eodem quartanario,

EIVSDEM

CONSILIVM XXXVIII.

QVartanam cõtumacem esse febrem, docet experientia, & vnanimis Medicorum consensus. Vnde vulgo Medicorum scandalum dicitur; nihilominus, si præscripta salutaria medicamenta circa festum Nicolai continuasset, procul dubio post Luciæ diem vinci potuisset. Cum vero hæc neglexerit, proximus & consuetus terminus est Gregorii festum, si quatuordecim dies ante euacuationes præmittantur. Ac licet lethalis per se morbus non sit; grauissima tamen valedicens post se relinquit symptomata; hydropem & tabem nõ infrequenter: quibus de causis certe non contemnenda. Diligenti igitur domi forisq; in itinere

Symptomata hydropis.

opus

opus erit regimine. Die paroxyſmi, vtut leuiſſimus ſit, domi ſe contineat. Quietis vero diebus morſulos aſſumat hepar, & lienem aperientes & corroborantes.

Morſuli in quartana quietis tempore ſumendi.

℞. Specier. arom. roſ. Gabr. ʒ ß.
Diarrhod. abbat. ʒ j.
Trochiſc. de cappar. ℈ ij. ß.
Sem. agni caſti.
Fœniculi an. ℈ j.
Ceterach.
Cuſcutæ an. ℈ j. g̃. vij.
Rad. Enulæ campan. ℈ j.
Fœnicul. ʒ ß.
Verbaſci ℈ j.
Bitumin. Iudaici ℈ j. g̃. v.
Raſuræ ebor. ℈ ß.
Cranii ℈ j.
Margaritar. præparat. ℈ ß.
Corall. rubr. ʒ ß.
Cinamomi electi. ʒ j.

Puluer. pulueriſat. ſubtiliſſ. & cum ℔. ß.

Sacchar. albiſſ. diſſolut. in aq. conuenientis q. ſ. Fiat confectio in Morſulis.

Lien inungatur portiuncula vnguenti quantitate auellanæ, ſuper carbones liquefacti:

Vnguentum pro liene in quartana.

℞. Ceterach.
Cuſcutæ.
Scolopend. an. ℈ ß.
Rad. cappar. ℈ ij.
Fœniculi.
Enulæ campan. an. ℈ j.
Sem. agni caſti ℈ ij. ß.
Fœniculi ʒ ß.
Summitat. abſinthii noſtri ℈ j.
Trochiſcor. de cappar. ℈ ij.
Bitum. Iudaic. ℈ j.

Incidantur & contund. dein ſtent per horas duas in loco tepido affuſis Ol. amygd. dulc.

Cappar.
Vini maluatici an. ℥ ij.
Aq. cuſcutæ ℥ iij.
Aceti vini albi ℈ ß.

Deinde bulliant, agitando cum ſpatula ad conſumptionem aquoſitatis totius, quibus adde

Bdellii aceto reſoluti ℥ j. & colentur.

tur. Colaturæ adde Ceræ, parum & fiat Vnguentum.

Quod si in via metus deliquii, assumat seq. Rotulas.

℞. Manus Christi perlat. rof. ℥ iij.

Balneo aquæ dulcis tepidæ istar lactis mulcti, in qua flores Chamom. decocti fuerint, vtatur per semi horam, aut ad pulsus vsq; mutationem diebus quietis. *Balneum aqua dulcis.*

Diebus ita decem domi se contineat, & euentum expectet.

Die paroxysmi mane assumat iusculum, vt saltem fami resistat. Horas quinque ante inuasionem assumat potionem sudoriferam. Tegatur corpus accurate, imo & facies:

℞. Aq. lupul. ℥ j.
Fœniculi ℥ ij.
Fumiterræ ℥ ß.
Aceti vini albi ʒ v.
Syrup. de lupul. ʒ vj.
Puluer. sudoriferi transmissi ʒ j.
Misce exacte.

Quod si sudor ex sententia nō succedat supponatur pedibus Vesica aq. calida

repleta; & dentur Aq. fœnicul. calide septem vel octo cochlearia.

Tabis remedia.

Tabem auertent I. Balneo Aquæ dulcis.

II. Inunctione spinæ sequenti vnguento:

Vnguentum pro spina in tabe.

℞. Ol. Violar. loti quater ex Aq. lactucæ ℥ iiij.
Infrig. Gal. loti toties ex Aq. violar. ℥ j. ß.
Mucilag. sem. Cydon. ext. cum Aq. Barbæ Iouis.
Sem. papauer. alb. ʒ j. ß.
Tragac. dissolut. Aq. Maluar. ℈ j.
Camphoræ præparat. g̃. j. ß.
Misc.

Addantur semper cochlearia duo lactis muliebris puellam lactantis.

III. Inunctione artuum & pectoris quarto quoquo die, ex Ol. Violar. ℥ iij. aut iiij. cum lactis mulieris puellam lactantis cochleari vno mistis ductisque.

IV. Vsu frequenti sequentium morsulorum:

Morsuli in tabe.

℞. Amygd. dulc. præparat. & macer. in

in aq. calidiss. per horam ℥ iij. ß.
Pinearum.
Fisticor. purgat.
Nucis longob. præpar. ʒj.
Semin. 4. frig. maior. excortic. an. ʒß.
Portulacæ ℈j.
Papauer. albi ʒj.
Iecoris gallin. cocti ℈iiij.
Caudar. cancror. coctar. ʒj. ß.
Pulpę muscul. pectoris gallin. coct. ʒij.
Corall. albor. ʒij. ß.
Margarit. præpar. ʒß.
Ligni aloës ℈j.
Semin. citri excort. ʒj.
Carnium citri odor. condit. & liberat.
Sacch. suæ conseruat. ℈iiij.
Conseru. rosar. alb. ʒiij.
Macis ℈ß.
Incid. incidend. grossiori modo, & pulu. pulu. Misce & cum saccharo ℥x. dissolu. in Aq. Lactucæ, f. Morsuli.

V. Eiusdem efficaciæ erit Emulsio Amygd. facta, cum Aq. hordei, Viola- *Emulsiones ex amygdalis.*

rum aut Lactucæ. Proderunt etiam Auell. excort. pineæ pistaceæ per horam vnam ante Aqu. calidæ infusæ. Passulæ mundatæ & ablutæ. Iuscula Caponum non pinguium cum Pane & Vitellis ouorum. Item alii cibi euchymi noti.

Pro eodem quartanario,

D. BALTHAS. SCHEIDERI

CONSILIVM XXXIX.

Simplicia præferenda compositis.

ETsi plures plura in morbis composita habeant & commendent: parum tamen hæc mihi placent: cum sæpissime duobus, aut tribus simplicibus, multo maiora efficiamus, quam si totum Dioscoridem ægro propinaremus. Accedit, quod illi ipsi compositores sæpe causam reddere nequeant, cur hoc vel illud ingredientium addatur. Imo & multi è tot simplicibus confusis resultans temperamentum ignorant; quare non modo ruditatem suam & stoliditatem

Longa & varia medicamentorũ compositiones improbantur.

tem ostendunt: sed etiam sæpe, morbum longius, imo & alium producunt & excitant. Verum hæc est peruersitas & insania seculi nostri, vt potius ventrem & oculos pluribus sine ratione cõfusis repleri malint, quam paucis salubriter & ex arte curari: Sed quorsum multis disputo, aut inuehor? curam potius propositi casus aggredior. Cum quartana satis cõtumax fuerit, cuius adhuc præsentis notæ non obscuræ apparent, facile certe autumno augeri, imo duplicari triplicariq;, nec non alios periculosos secum inferre morbos posset. Quibus occurretur diligenti vsu iusculi sequentis:

Decoctum in quartana.

℞. Rad. borrag. ℥ ij.
Cichor.
Cortic. capp. an. ℥ j.

Incid. & coq. in iusculo gallinæ iuuenis macro, pro duabus dosibus, diebus quietis hora vna ante prandium assumendo. Repetantur octies herbæ superius ordinatæ.

Temperabit humorem melancholicum, obstructiones iecoris & lienis rese-

rabit. Imo materiæ formæq; febrili resistet egregie.

Lien vero dolens singulis matutinis, quibus feriæ febris inungatur sequenti vnguento:

Vnguentum pro liene.

℞. Ol. Cappar. ℥j.
Amygd. dulc. rec.
Chamom. an. ʒij.
Bdellii aceto scyll. dissol. ʒj.
Ceræ parum, f. vnguentum molle.

Decoctum senæ in canicularibus non nocet.

Etsi vero purgationes in diebus Canicularibus noxiæ; necessariæ tamen cum sint, decoctum foliorum senæ, vt apud nos præparari solet, non nocebit.

Continuentur hæc ad Laurentii vsq; diem, quo significari poterit successus; ac tum alia, si opus erit, præscribentur.

In quartana,

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM XL.

SEptem ordinaui, Affinis honorande, tibi adhibenda:

I. Le-

I. Lenitiuum. *Lenitiuum in quartana.*

℞. Diacatholic.
Cassiæ extract. an. ℥ ß.

Dissoluantur in decocto prunor. & passular. ebibantur calide duabus horis ante prandium.

II. Digestiuum, quater diebus quietis vsurpandum: *Digestiuum.*

℞. Syrup. de fumaria.
De epithymo.
de endiuia an. ℥ j. ß.
Aq. Betonic.
Fumariæ.
Borrag. an. ℥ iiij.
Misce.

III. Purgans. *Purgans.*

℞. Diacathol. ʒ v.
Electuar. Hamech. ʒ ij.
Misce, fiat bolus.

Dissoluatur in aqua fumar. q. s. ebibatur die quietis.

IV. Electuarium. *Electuariũ.*

℞. Conser. Borragin.
Bugloss.
Violar. ʒ v.
Rotulæ lætif. Almans: vel Gal. ℥ j.

Cum ſyrup. de Bugloſſ. & borrag. an. q. ſ. f. Electuarium liquidum ante cœnam & prandium ſumendum.

V. Puluis.

Experimentum contra quartanam. Electuario ſuccedat tribus diebus puluis ſequens:

℞. Puluer. ſem. Hypericon. ʒ ij.
Ciner. caluariæ ʒ j.
Miſce.

Pro tribus doſibus vſurpandis tribus horis ante prandium.

VI. Sumantur cum aq. Agrim. ℥ iij.

VII. Inungatur lien ſequenti oleo.

℞. Ol. chamomillæ.
De Cappar. an. ℥ j.
Miſce.

In duplici quartana,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIVM XLI.

Electuariū. ℞. Conſer. borrag. ℥ ij.
Theriacæ bonæ & veteris ℥ s.
Cortic. citri condit. ℥ j.

Pul-

Puluer. elect. lætitiæ Galen.
Elect. de gemmis an. ʒ ij. cum pauco syrup. epithymi, fiat in modum opiatæ.

Capiat quotidie ad quantitatem castaneæ duabus horis ante cibum, cum ℥ j. vini absinthitis.

Victus ratio in quartanis.

In die accessionis abstineat à cibo & potu horis sex ante accessionem, & potus ac cibus sit facilis coctu, vt lingua veruecina, vitelli ouorum sorbilium & recentium. Si debilis est, statim post sudorē comedat, & bibat vinum tenue, album, subadstringens. Alio die, scilicet intermissionis & quietis, sit victus plenior, ex decocto & expresso capi, abstineat ab aceto, pane furfuraceo, carne bubula, suilla, ceruina, leporina, brassica, caseo; Cappares cum melle horis duabus ante cœnam sunt salubres. Si possit ex interuallo, vt octauo die, melancholiam per syrup. de fumoterræ & byzantiis, & de buglossa, cum duplo aquarum lupuli, & scabiosæ, & morsus

Syrupi melancholiam præparantes & vacuantes.

diaboli præparatum vacuare. Item, infusione fol. ſenæ, aut epithymi Cretenſis, eſſet ſalubre. Æger hic tandem incipiebat inflatione tibiarum laborare, ita, vt hydropem minaretur.

In febre nocturna pituitoſa, cum Ictero e-pate obſtructo, pro quodam Comite,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XLII.

SCribit Illuſtris Comes, ſe ineunte autumno laboraſſe duplici tertiana. Oportet igitur corpus, plurima bile abundare, ex cuius putredine eſt orta. Cum igitur ſub hyemem pituitoſa febris ſucceſſerit, neceſſarium eſt, vel tertianas iſtas, admodum nothas fuiſſe, & calorem innatum ita debilitatum, vt immodice pituita ſit aucta, vel in curatione refrigerantibus in victus ratione atq; medicatione erratum. Vtcunq; eſt, cum ſit febris nocturna, non negligenda. Solent enim

Diurnæ febres minusque nocturnæ pituitoſæ ſunt.

enim diurnæ febres, minus, quam no-ſturnæ pituitoſæ eſſe. Quod autem videatur mitior, illud non ſolum à natura humoris habet; verum etiam calor innatus imminutus eſt, & minus nũc ſuccendi poteſt. Itaq; in primis diligentiſſima adhibenda eſt victus ratio, in qua omnes cauſæ cruditatis vitentur, & in primis in potu à vino & aqua cruda abſtinendum. Nec velim, Generoſum Comitem bibere aquam, præſertim iſto anni tempore, hoc eſt, in media propemodum hyeme.

Cum autem icterus huic febri ſit coniunctus, nullum eſt dubium, maximas in epate obſtructiones eſſe. Hæ vero recte curari non poſſunt, niſi pituitoſus humor è primis venis tollatur. Nam niſi hoc fiat, ea quæ obſtructioni proſunt, nõ modo nihil adiumẽti adferent; ſed cum periculo etiam aſſumentur, cum materiam crudam in anguſtiores, venas epatis protrudant. Proinde conſulerem, vt Generoſus Comes interdum talibus catapotiis vteretur: *Icterus.*

Pillulæ de aloe.

℞. Aloës succo endiuię aliquoties imbuti ℥ß.
Rhabarb. electi pulverisati, & aquę cinamomi aspersi ʒß.
Agarici albissimi incisi, & vino, in quo Zingiber decoquatur, affusi ʒj.

Pulverisentur omnia seorsim, & cum syrup. rosat. solutiuo, ac parum syrup. de absinthio commisceantur, atque addito salis gemmæ & mastichis an. ℈ß. formentur pro qualibet drachma pillul. nume. xj.

Harum pillularum vndecim, horis duabus ante cibum bis, vel ter in septimana sumat, horis duabus ante prandiũ, & si aluum non commoueant, dosin augeat.

Dum hoc fit, hypochondria isto vnguento matutinis horis vngantur:

Vnguentum pro hypochôdriis.

℞. Olei amygdal. dulcium recent, ℥iij.
Vini optimi ℥ij.
Absinthii pontici m. j.
Rosar. rubear.
Chamæmeli an. p. j.

Deco-

Decoquantur ad vini consumptionem,& exprimantur fortiter,& seruetur expressum vsui. Deinceps bibat aquam cuscutæ probe destillatam, cui prius per noctem infundatur

Agrimoniæ.

Absinthii pontici an. p.j.

Irrorentur herbæ per horam vino, deinceps imponantur aquæ, stent per noctem,& exprimantur fortiter. Bibat Illustris Comes ad ℥ v.

Vbi hoc fuerit factum per sex dies, tandem singulis diebus, matutine cum aqua cuscutæ, simpliciter destillatæ, sumat Trochiscorum de absinthio bene præparatorum (sunt enim Trochisci plerumque antiquiores, quam debebant) drachmam mediam vsque ad duos scrupulos. Vbi obstructiones prorsus cessauerint, ex eadem aqua cuscutæ sumat eboris scobem ex iusculo. Bibat & decoctum rad. cichorii & taraxaci. Cum flatus nimium sunt molesti, ventri imponat sacculum ex furfuribus tritici, sale & floribus cotulæ fœtidæ. Quod si flores cotulæ non habentur, flores chamæme-

Trochisci plerumque antiqui.

Sacculus flatus discutiens.

li ſumantur. Hæc potui in præſentia monere, quæ vt à præpotente DEO benigne fortunentur, toto pectore precor.

In febri tertiana continua, pro quodam Generoſo Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XLIII.

AFflixit Generoſum Dominum tertiana febris, quæ ſecundo etiam rediit, & vires vniuerſi corporis debilitauit. Itaq; & laſſitudinem, & loco motiuæ debilitatem ſentit, ac pedes intumeſcere animaduertit. Vt autem deinceps tutus ſit, primum optima ſeruetur victus ratio. Vitet varietatem ciborum, repletionem immoderatam: Abſtineat à crudis, lacticiniis, piſcibus, ouis cum butyro, & cæteris rebus omnibus in ſartagine coctis. Iuſta tempora prandii & cœnæ obſeruet. A prandio non dormiat, nec niſi tribus horis poſt temperatam cœnam cubitum eat. Caueat ab exercitiis poſt cibum,

Diæta pro præcautione.

cibum, & à potu ſibi temperet. Vtatur vino Neccarino, & cereuiſia pura, & probe defœcata. Fugiat aërem nocturnum, nec in loco humido cubet. Vt aluus ſit mollis, interdum ante cibum paſſulas ſumat. Quod ſi nihil ſubducerent, orbiculum vnũ vel alterum de Rhabarbaro aſſumere poterit. Mane cum lecto ſurgat, ſubito mundetur os, & deinceps leuiter totum corpus perfricetur, maxime brachia & crura : deinceps caput quoq; pectine & leui frictione purgetur. Sumat etiam de hoc electuario ad magnitudinem nucis moſchatæ: *Pro ſubducenda aluo.*

℞. Conſeruæ roſar. ℥ iiij. *Electuariũ.*
borrag ℥ j.
Specier. aromat. roſat ʒ j.
Caryophyllor. inciſor. ℈ ij.
Miſce.

Deambulet poſtea, aut moderate ſe exerceat ante cibum. Vtatur deinceps prandio, à quo, vt dixi, abſit varietas ciborum, & repletio. Mollia autem, vt iuſcula, cibos præcedant: deinde aſſis vel elixis vtatur. A prandio ſumat cochleare vnum de iſto puluere:

Pulnis pepticus.

℞. Panis albi tosti ℥ iij.
Coriandri præparat. ℥ j.
Cinamomi ʒ j.
Masticheʃ ℈ ß.
Miʃc.

Hic puluis aʃcenʃum vaporum ad caput mitigabit, & vt catarrhus minus moleʃtus ʃit, faciet.

In hectica Maraʃmode,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIVM XLIV.

Deʃtillatum caponis in macie totius corporis.

℞. Portulacæ.
Lactucæ nouellæ.
Cichorii.
Oxalidis.
Maluæ an. m. iiij.
Cucumerum maturorum recentium in taleolos ʃectorum, & cum ʃeminibus tritor. nume. ij.
Peponis maturi, cum ʃucco & ʃeminibus triti nu. j.

Semi-

Seminum quatuor frigidorum tritorum an. ℥ ß.
Vuarum passarum purgatarum ℔. ß.
Pistaceorum pinear. tritarum parum an. ℥ j.
Conser. Rosar.
Borraginis.
Buglossæ.
Cichorii an. ℥ iij.
Cortic. citri conditi ℥ iij.

Aquæ decoctionis perfectæ duorum caponum, & coxæ vitulinæ alteratæ, cũ prædictis herbis ℔. iij.

Cum carnibus duorum bonorum, & carnosorum caponum, & mica panum duorum paruorum fiat destillatio lento igne, qua vtatur, cum vino, vel per se, cum saccharo rosat. & puluere diamargar. frigid. & diatragacanthi, passetur per manicam.

Præseruatio à peste,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM XLV.

IN primis accipe ſemel in hebdomada duas vel tres pillulas, mane cum ſurrexeris, ſecundum ordinationem, quæ ſequitur. Quamuis autem pillulæ iſtæ non valde operentur, ſufficiet tamen pro tempore peſtis, in quo non opus eſt maxima purgatione:

Pillulæ tempore peſtis Rondeletii.

℞. Rhabarb. elect. ʒ j. ß.
Cortic. myrobal. citrin.
chebulor. an. ʒ ß.
Myrrhæ.
Croci an. ℈ ß.
Cinam. ℈ ij.
Aloës lotæ in aq. abſinthii & Cichorii ℥ ß.

Cum ſucco roſar. fiant pillulæ ſex pro drachma. Capiat pillulas duas, vel tres mane ante prandium.

Theriaca.

In craſtinum, poſtquam accepit pillulas, ſumet ʒ j. Theriacæ, quinque horas ante

ante prandium. Et nunquam accipiet hanc Theriacam, quin fecerit prius parum abstinentiæ, vel post pillulas acceptas, quemadmodum dixi, & sero ante, quam accipiet pillulas, vel theriacam cœnabit leuiter. Aliis diebus accipiet pulueris, qui sequitur, cochlear vnum, die vno de puluere, & altero de opiata;

Opiata cordialis Rondeletii.

℞. Conseru. rosar.
Acetosæ an. ℥ j.
Flor. cichorii ℥ ß.
Cortic. citri cum sacchar. conditorum ℥ ij.
Myrobal. emblic. condit. nu. ij.
Rasuræ eboris.
Cornu cerui an. ʒ ij.
Coralli rubri ʒ ij.
Semin. bombacis.
citri an ʒ j.
Puluer. dimargar. frig. ʒ ij.
Fragmentor. lapid. preciosorum.
Margaritarum non perforat. an. ʒ ß.
Cum syr. de acetositate citri. Fiat opiata, de qua capiat, vt est dictum.

Puluis cordialis.

℞. Margaritar. non perforatar.

Rasuræ eboris an.ʒj.
Cornu cerui ʒij.
Boli armen. præparati ʒiij.
Rosar. rub.ʒj.
Zedoariæ.
Cinamomi an.ʒj.ß.
Sacchar. rosat. tabell. q.s.

Emplastrũ. Fiat puluis, capiat postea, & eo die quo non acceperit de opiata:

℞.Nitri.
Caricarum.
Stercor. mulæ an.q.s.
Fiat Emplastrum.

De præseruatione, & curatione pestis,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XLVI.

Antidotus solica. VERVM & certum præseruandæ & curandæ pestis Alexipharmacum solius DEI Omnipotentis manus & medela: à quo exoranda (huius enim solius est secundum Regium Prophetam) salus.

us. Certe is ſolus quem DEVS cuſtodit tutus & liber. Cui cor adimit iam ſemimortuus eſt.

Quantum vero humanum conſilium & prudentia admittit, tribus curatur: *Præſeruatio in tribus.*

I. Excrementorum ſubductione, & ne cumulentur obſeruatione.

II. Cordis, ſedis nimirum & fontis ſpirituum, corroboratione.

III. Aëris infecti fuga, aut certe, ne ita noceat, correctione.

I. Corpus autem vacuandum & gubernandum conſilio, & iudicio prudentis Medici, qui euacuationem, Venæ ſectionem & diętam pro corporis & cœli varia diſpoſitione imperabit. Vniuerſaliter pillulæ de tribus commendantur, modo è bona conſtet myrrha, qua Ruffi deſcriptio caret. Semel aut bis per Hebdomadam deglutiri tuto ab iis poſſunt, qui non adeo inſigniter ſicci ſunt. Potus & cibus ne ſit ſuperfluus, aut excrementitius. Aceto, limonibus malis Citriis, Acetoſa, cibi omnes condiantur. Iuſculis puluis Tormentillæ inſpergatur. Vinum Cardui Bened. loco potus *Corpus ab excrementis liberandũ.* *Pillulæ Ruffi.* *Victus ratio tempore peſtis ſeruanda.*

domeſtici ſit, cui nodulus è raſura cornu ceruini infundatur. Claudatur cœna, & prandium ſemper Diacytonio cuius lib. ß. recipiat Cort. Citri aut Limon. ℥j.ß.

Diacytoniū in peste.

Cardiaca.

11. Electuaria Cardiaca, morſuli & ſimiles compoſitiones in omnibus officinis reperiuntur: ac iure hæc variantur, pro varia aëris anni & corporis conſtitutione. Adoleſcentibus enim non ita tuto fortiores dantur compoſitiones, quales ſunt Theriaca, Mithridatium, Electuar. de ouo, & alia, quę ex ſpiritu vini fiunt. Tuto exhibetur Limonum ſuccus, ſemen citri. Item Pul. è partibus æqualibus cornu ceruini, ſem. Citri & tormentillæ. Pro familia non commodius inuenitur, quam electuarium de nucibus:

Adoleſcentibus quæ tuto adhibeantur.

Electuariū de nucibus pro familia.

℞. Iugland.
Ficuum an. ℔. ß.
Rutæ ℥iij.
Aceto contund. addendo parū Croci & ſuccini albi.

Mane dimidia Iuglandis quantitas ſumatur. Vratislauiæ, & albi pluribus duo-

duobus istis electuariis potissimum proiui:

I. Nomino electuarium Liberantis: *Electuariū Liberantis.*

℞. Conser. rosat. opt ℥ vj.
Nenuph ℥ iij.
Mithridatii opt.
Theriac. præstant. an. ʒ vj.
Pulu. tormentill.
Semin. citri an. ʒ j. ß.
Margaritar. præparat. ʒ iij.
Succini albi præparat.
Hyacinth. præparat. an. ℈ iiij.
Boli oriental. præparat. ʒ iij.
Croci torrefact. ʒ ß.
Extracti Angel. ℈ ß.
Succi cytoniorum ℥ iiij. Misce.
& fiat electuarium.

II. Electuarium salutis: *Elect. Salutis.*

℞. Macis præparat. in aceto, vel succo limonum ℥ j. ß.
Mithrid. optim. ʒ iij. ß.
Theriacæ electiss. ʒ ij.
Xyloaloës ℥ j.
Specier. liberantis Ferd.
Terræ sig llat.

Pulu.ſuccini albi præparat.ʒj.ß.
Cortic.Citri ſiccat.& puluerisa.ʒj.
Conſer.roſar.

Borraginis.
Nympheæ an.℥j.ß.

Cum ſyr. Acet. Citri. q.ſ.fiat electuarium. Plura alia expertus ſum,ſed hic ea prolixius recitare nolo.

Aeris correctio. III. Aër corrigitur ſuffumigiis & igne. Illa fiant è fol.quercuum, granis & ligno Iuniperi. Habentur etiam in officinis Trochiſci pro fumo. *Suffumigia & odoramenta.* Grana Iuniperi in aceto roſaceo contuſa, puluere ſuccini admiſto, carbonibus vtiliter inſperguntur. Infundatur Ruta aceto, parumq; camphoræ inſpergatur, & hoc liquore ſpongia odoratus gratia imbuatur, imo hoc ipſo facies & manus lauentur. *Ore tenenda.* Zedoaria linguæ ſupponatur: ſed ego cortices citri præfero. Angelica hyeme aceto macerata ori recte imponitur Radix etiam leuiſtici non ſine commodo maſticatur. Hæc breuiter de præſeruatione: Curationem Phyſicis veſtratibus committo: qui certa iam præſcri-

pſerunt

bserunt remedia, verumque eorundem docuere vſum.

Illud ſubiicio, in gratiam vulgarium. Infectis vtiliter dare: Tanaceti decoctum: *Euporiſton decoctum Tanaceti.*

℞. Florum Tanaceti.

Bulliant in Aq. & Aceto, æqualibus partibus optime: bonum ſubinde hauſtum ebibat. Camphora adiecta idem efficacius reddit. Cardiaca huc accedant oportet.

In peſte, pro quodam Generoſo Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XLVII.

CVm hoc tempore vbique fere morbi contagioſi diſſeminentur, poterit Generoſus Dominus in ſuo vaporario vel locis, in quibus degit, cum his orbiculis ſuffitum facere:

℞. Benzoini ℥ ij. *Suffitus.*

Styracis calamit. ℥ j.

Ligni aloës.
Cinamomi an. ʒ ß.
Caryophyllor. ʒ j. ß.
Moſchi electi g̃. iiij.

Conſeruæ roſarum è floribus q. ſ. ad incorporandum: parentur orbiculi ſeu trochiſci.

Cum autem eſt in locis ſuſpectis, in ore geſtet hos orbiculos:

Orbiculi.

℞. Cortic. citri ſelect. ʒ j.
Boli armeni oriental. ʒ ß.
Zedoariæ.
Ligni aloës.
Ireos an. ℈ j.
Moſchi.
Ambræ an. g̃. iij.

Cum conſerua roſarum formentur orbiculi. Si pomo etiam odorifero vti volet, ita poterit confici:

Pomum odoriferum.

℞. Flor. roſar.
Ligni aloës.
Santali citrini an. ʒ j.
Ireos.
Caryophyllor.
Macis an. ℈ j.
Benzoini.

Ladani

Ladani an. ℥ j. ß.

Gummi Tragacanthi, in aqua rosarum dissol. q. s. fiat pomum, & aromatisetur in fine Moscho. In hyeme pro Moscho parum olei caryophyllorum addendum.

Intra corpus vero sumat vnam de istis rotulis.

♃. Sacchari in aq. cinamomi dissoluti ℔ ß. *Rotula.*

Margaritar. præparatar.

Smaragdi præparat. an. ʒ ß.

Boli armeni orient. præparat. ℈ ij.

Olei cinamomi gutt. v.

& fiat confectio in rotulis.

Electuariū præseruatiuum efficacissimum.

In locis periculosioribus de isto Electuario ad magnitudinem castaneæ sumat.

♃. Macis præparati in aceto & succo limonum ʒ j.

Ligni aloës ℈ j.

Theriacæ optimæ ʒ iij.

Sem. citri excort. ʒ ij.

Cortic. citri conditor.

Conser. borrag. an. ℥ j. ß.

Syrup. de corticibus citri q. s.

Misce.

His si recte Generosus Dominus vsus fuerit, DEO propitio & conseruante tutus erit.

In febre peticulari, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XLVIII.

Symptomata febris peticularis.

ANte duos menses, Generosissimus Baro sensit dolorem capitis, & grauitatem pectoris multis diebus, tandem vna nocte in toto corpore eruperunt exanthemata rubra, minime lata, quæ in pectore euanescere paulo post cœperunt. In pedibus vero atque dorso siccatæ, tanquam squamulæ deciderunt. In manibus autem quasi papulæ aliquid humoris conceperunt, & ichor effluxit. Maximus autem pruritus consecutus est, & cutis in manibus tota renouata, ita, vt vngues quoque decessuros existimaris. Cum vero erupissent exanthemata, & papulæ, copiosissime quinq; no-

ctibus

ctibus sudauit; & tandem decimaquarta die post per aluum expurgatus, melius se habuit. Cum vero rursus in capite & pectore ipsi male sit, consilium nostrum requirit. Magnam fuisse in isto corpore plenitudinem, & cacochymiam atque malignitatem humorum apparet. Itaque naturam se ista expulsione exonerare voluisse, satis euidens est. Facta autem est tota massa sanguinea feruida, & aliquo modo putredine affecta, vt cum quasi ebullire cœpit, excrementa tenuiora, tanquam bullæ ad cutim reiecta sint. Præcesserunt autem hanc quasi ebullitionem multi fumi & vapores, qui in capite intemperiem & dolorem excitarunt, in pectore autem grauitatem & ardoris sensum. Nam nullis idoneis medicamentis initio adiuta est, longa igitur pugna. Postquam vicit, exanthemata conspecta, in pectore, vbi calor & virtus propter cordis præsentiam fortior, euanuerunt vbi cutis densa & calida. Et quoniam sanguini aliquid pituitæ salsæ admixtum fuit, vt pruritus vehemētia indicat, in squamu-

Ratio & causa symptomatis.

las resoluta. In densissima autem parte, videlicet in manibus, papulæ exortæ. Virus autem illud corrupit cutem, proinde corrupta decidit, & renouata. Materia partim fuit sanguis, cum salsuginosa pituita, partim ichor sanguinis, id quod color & exeũtia ostenderunt: Nam copiosissimo sudore materia tenuior est à natura expurgata, fœculenta autem per alvum deiecta. Itaq; cum petatur consilium præcautione vtẽdum, (de curatione enim, cum iam abierit malũ, non necesse est dicere) ne morbus iste recurrat, paucis, vt in hac festinatione possum, meam exponã sentẽtiam. Ortũ est malũ ex plenitudine & corruptione humorũ, est igitur ea cauenda. Primũ moderata victus ratione, deinceps tempestiua euacuatione, iisq; quæ putredinem atq; corruptionem humorum impediunt. De victus ratione longus futurus esset sermo; sed vt in pauca contraham, non modo copiam, sed varietatem ciborum vitet. A piscibus, cancris, lacticiniis, oleribus, salitis, frixis, & in sartagine coctis legumibus, crudis omnibus abstineat. Simplicissi-

Præseruatio.

Diata.

plicissimo cibo vtatur, & parca sit cœna. Quod in debilitate capitis à vino abstineat in cœna, recte facit, velim in prandio tamen minime vinosum bibere, si diluere volet, faciet hoc multis horis, antequam bibat. Ad euacuationem nunc non idoneum est tempus anni. Verum si interdum ante cœnam ℥j. pillul. masticinar. sumpserit, capiti, pectori, & stomacho recte consulet. Ineunte autem vere, vt iusta euacuatione & missione etiam sanguinis vtatur, moneo. Interea ne corrumpantur humores (quanquam corrumpi vix poterunt, nisi immodice fuerint aucti) sumat de electuario, quod mitto, mane ad magnitudinem nucis castaneæ. Et semel in septimana cochlear vnum de succo, & in lecto, si poterit sudare, maneat. Frictiones matutinas per vniuersum corpus non negligat, & exercitiis moderatis ante cibum vtatur: à cibo exerceri minime rectum est, multo minus statim dormire. Dormiat autem in loco sicco, non concamerato, vel fœtoribus vicino. Excrementa alui simul ac surrexit, reiicere conetur. Et si aluus

Vinum diluendum multo ante.

adſtrictior eſt, ante cibum vuis paſſis vel prunis emollire ſtudeat. Non exiſtimo, ſi hæc obſeruata fuerint, malum reuerſurum. Verum ſi (quod Deus auertat) iterum inuaderet, clyſter ſtatim iniiciatur, & ſi nihil ad manus ſit, malua in iure gallinæ coquatur, & ſaccharum addatur. Deinceps mittatur ſanguis, ſi modo nihil dum erupit: ſin autem eruptionis indicia, detur emulſio ſemin. citri & napi, cum vnicornu, vel ſi id non habetur, cum cornu ceruino. Vbi ſudauerit probe, margaritæ præparatæ in aq. borrag. & ſyrupo de acetoſitate citri exhibeantur, & æger in aëre temperate calido detineatur. Hoc nunc in magna feſtinatione, & temporis anguſtia potui perſcribere, quæ vt M. V. proſint, Deum precor.

Clyſter.

Sanguinis miſſio.

Emulſio.

In faciei rubore, pro quodam Magnifico Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XLIX.

QVod ad ruborem istum faciei attinet, potissimum opera danda, vt hepati consulatur, deinde materia illa, quæ ad faciem defertur, diuertatur: postremo, vt exulcerata consolidentur, & partes ne fluxionem suscipiant, roborentur. Ad hepatis roborationem nihil conuenientius, quam sępe infusum Rhabarbari, in aqua Endiuiæ, aut Taraxaci bibere. Item flores cichorei conditos edere, abnere, ab omni fortiori vino, à piscibus in butyro coctis, ab esu carnis suillæ, anserinæ, &c. Cæterum modo sanguinem ex vena mittere, nihil aliud esset, quam vires imminuere, itaq; id plane non consulo. Deriuare autem, imo reuellere materiam poterit cucurbitis ad scabulas appositis. Vt partes exulceratæ sanentur exsiccantibus quibusdam aquis vtendum:

Scopi curatiui in rubore faciei.

Epar roborantia.

Cucurbitulæ.

Aqua exsiccans vlcera.

℞. Lythargyri ʒ ij.
Tuthiæ præparat.
Sulphuris an. ʒ j. ß.
Sief albi ℈ ij.
Aceti ℥ j.

Stent per noctem in vitreo vaſe, deinde affundatur

Aquar. lactucæ ℔. j.
è floribus nymph. an. ℔. ß.
Miſce.

Prius autem quam hac aqua vtatur, parum fricentur puſtulæ radicibus rumicis ſeu lapathii, in aceto maceratis ter vel quater. Deinde vt roboretur locus, & facies tota mundetur, hac aqua abluat:

Aqua abluenda facie rubente.

℞. Nucleor. perſicorum.
Sem. Melonum an. ℥ ß.
Aq. fragorum ℔. ij.
Miſce.

Fiat ſeminum & nucleorum emulſio, quæ aſſeruetur in vitro, eaq; vtatur mane. De vſu thermarum nihil poſſum ad has affectiones conſulere: vt autem hæc à præpotenti DEO benigne fortunentur opto.

In

In pustulis, rimulis, & denudatione labiorum, pro quodam Illustri viro,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM L.

PVstulę, rimulę, & decorticationes labiorum, oriuntur ab humore misto, pituitoso scilicet, & deurente sanguine, qui descendit à capite, quod præter alia certa, demonstrat calidæ materiæ ad dextrum oculum descensus, quæ in ipso quidem capite partim oritur, partim vero aliunde recipitur. Habitus patientis est siccior, & iecur calidius. Cuius causa iam pridem exustus generabatur sanguis, qui in cruribus vlcera curatu difficilia excitabat. Curatio moram non patitur; facile enim illa vlcera, quæ prauitate non carent, fœditatem & contumaciam adipisci possent. Labia sane ad concipiendum fluxiones prona sunt, eisque non ægre ob consortium, & ventriculi & cerebri vitia communicari possunt.

Causa pustularum & fissurarum labiorum.

Curatio.

Indicationes. Primum corpus expurgãdum est ab his, quæ iam exusta sunt, & quæ leuiter deuri possunt, & serosus salsus humor à sanguine expurgandus. Deinceps afflictis partibus succurrendum erit repellentibus leuioribus, euacuantibus, detergentibus, siccantibus clementioribus. Tandem rimulæ & decorticationes auferendæ: & labra sanitati pristinę restituenda. Interim dięta ita instituetur, vt & noxiorum generatio inhibeatur, & viscera roborentur. Primum sequentibus absoluendum:

Lenitiuum. ℞. Electuar. diacatholic. & lenitiui
an. ℥ ß.

Misce, cum saccharo, fiant boli, capiẽdi sesqui hora ante cibum. Sequenti die cephalica dextra tundenda ad ℥ iiij. aut ℥ v. Interposito deinde vno aut altero die, basilica sinistra secanda, & eadem quantitate detrahendus sanguis. Peractis ambabus venarum sectionibus, serapium hoc præscribatur:

Syrupus acredinem humorum temperans. ℞. Syrup. de succo cichor.
de succo borrag.
Iulepi violar. an. ℥ ß.

Deco-

Decocti folior. endiuiæ.
Capillorum Vener.
Radic. Buglossæ.
Passular. ℥ iij. Misce.

Huius vsu humoribus temperatis, & corpore parato ad purgationem, soluens leue dabitur hoc:

℞. Syrup. rosat. solutiu. *Potio solutiua.*
de fumo terræ sol. an. ℥ j. ß.

Cum aqua endiuiæ & bugloss. an. q. s. fiat potio. Absoluta hac purgatione, si humorum contumacia perdurauerit, repeti poterunt serapia: addendo beton. itemq; repetetur soluens, addendo momētum Rhabarbari & Agarici: Vel purgans erit componendum, è leniente, agarico trochiscato, & confect. hamech, nec non & tantillo rhabarb. Hæc de primo scopo.

Alter scopus est retrahere humores repentes in cerebrum, & alias laborantes partes. Quamuis autem ea, quæ iam in primo scopo egimus, hoc mediocriter faciunt; tentanda tamen sunt, quæ magis idem agunt. In quorum albo sunt vlcuscula excitata in sinistro crure *Vesicantia.*

& dextro brachio, quibus mirifice retractio fit à supernis partibus ad infernas. Ad idem faciunt infernarum partium frictiones, superne & deorsum validiores. Sicut etiam earundem partium lotiones, è simplici aqua institutæ, quæ exerceri etiam poterũt in brachiis. Vlcusculum in occipitio summopere esset commendandum, nisi nos deterreret vocis raucedo quædam, significans lingulam, caputq; tracheæ arteriæ, aut acquisititio, aut natiuo temperamento imbecilliora esse. Cæterum si concursus humoris non potest his compesci, aut retrahi; generosius quid præscribendum, nimirum decoctum salsæ parilliæ diligenter paratum, cum rad. cichoreæ, bugloss. & fol. beton. quorum quantitatem medicis adsistentibus relinquimus, monentes decoctum leuiusculum esse debere: Huius enim vsu, non tantum humores auerti poterũt ad externas partes; sed omnis etiam suspicio luis venereæ tolletur; & commendaremus eius vsum hoc tempore. Hoc præsidio vna, cum mediocri diæta per viginti dies v-

Frictiones.

Cauteria.

Decoctum sarsa pariglia.

ten-

tendum, si morbus superius præscriptis non cedat. Deriuantium à capite medicamentorum vsum reprobamus; quia deductio ad consueta emunctoria, per quæ cerebrum mundari solet, potest obesse oculis, & aliis partibus afflictis. Vltimo loco satisfaciẽdum ipsis partibus affectis, vbi probamus vnguentum Laurentii Lazari Medici & Chirurgi excellentis, quod omnes propositos scopos perficere potest, & sic habet:

Improbatio medicamentorum deriuantium à capite.

Vnguentum Laurentii Lazari.

℞. Lithargyri argenti.
Plumbi vsti an. ℥j.
Myrrhæ.
Aloës.
Tuthiæ præpar. an. ℥ij.
Pingued. vituli ℥j.
Succi Solani.
Plantagin.
Vini granat. an. ℥ß.

Bulliant humida omnia ad consumptionem succorum; deinde colentur, quibus adde ceræ albæ q. s. ac reliqua omnia in tenuissimum pollinem redacta, atque per pannum transmissa adde, & fiat vnguentum in mortario plumbeo refor-

matum: quo panni linei ſubtiliſſimi imbuti, parti affectæ applicandi, & bis in die permutandi. Viuendi ratio hæc eſto: Vinum ſit album, non potens, nõ aſtringens, ne aluus ſiccior reddatur, ſed ſubſtantiæ tenuis. Cibi elixi potius quam aſſi, medicati cum rad. bugloſſ. & foliis borrag. Cauendum ab omnibus acribus, item à ſale conditis, nec non à generantibus craſſum & pituitoſum ſuccum. Fugiendus aër caliginoſus, valde frigidus & nocturnus. Proſunt corporis motus mediocres, congruo ſeruato tempore: quos ſi adire non poterit, frictiones adminiſtrandæ. Labia minime exercenda, quantum fieri poteſt. Aluus ſi ſponte mollis non ſit, iuſculis paratis è paſſulis & prunis Damaſcenis mollienda erit, vel clyſmis lenientibus.

Diæta.

In ſcabie fœda manuum,

D. STANISLAI WEISKOPF

CONSILIVM LI.

QVÆSITVM eſt à me, quo morbo hic

hic adolescens nobilis laborarit, & quibus remediis in eo curando sim vsus. A quinto die Nouembris ex malo habitu coniuncto, cum ictero ipsum curare cœpi. Laborabat enim epar ipsius magna intemperie, cũ materia, & summa obstructione; ita vt nec lien suum officium facere potuerit. Itaq; magnam copiam vitiosissimorum humorum secum circũferebat, totus deniq; sanguis infectus erat serosis, & ex vtraq; bile generatis pessimis humoribus, &c. Ordinata itaque conuenienti victus ratione, hanc subsequentem potionem illi exhibui:

Potio per aluum & vrinam euacuans.

℞. Herbar. fumariæ m. ij.
Cuscutæ.
Marrubii an. m. j.
Flor. Violar.
Borragin.
Bugloss. an. m. ß.
Sem. Melon.
Endiuiæ an. ʒ ij.
Rad. Cichor.
Polypod.
Folior. Senæ an. ʒ vj.
Corttic. myrobal. citrin.

Indor.an.℥ß.
Agaric.elect.ʒ iij.
Rhabarb.elect.ʒ ij.
Spicæ.
Cinamom.
Zinziberis an.℈j.

Decoq.ſ.a. in ſ.q. aq. ſcabioſæ, fumariæ, tertiæ partis, ſtent per noctem, ſimul & colentur, colatura dulcoretur cum ſ. q. ſacchari, deinde clarificetur, cũ albumine oui, & aromatiſetur, cum Ligni aloës,

Santal.alb.
Roſ.rub.an.℈j.

Fiat potio, dentur pro vice ℥ iiij. Hauſit eam ſexies, & indies partim per vrinam, partim per aluum ea egeſſit, vt ſtatim inde icterus paulatim remittere, & epar ab obſtructionibus intemperie mala liberari videretur. Septima die potionem ordinaui infra ſcriptam.

℞. Confect.hamech ℥ß.
Rhabarb. electi ℈ ij.ß.
Syrup.violac.℥ß.
Miſce.

Fiat potio. Hæc potio ea eduxit, vt poſtea

postea natura liberior reddita, omne residuum ad exteriora magna vi pepulerit. Hinc secuta est tanta scabies, tamq; fœda prurigo, vt nihil supra. Ac hactenus saltem adolescens iste monitis meis acquieuit. Volui deinde exteriora suo modo canonice prosequi, sudoribus videlicet, balneis, fomentationibus, &c. Sed sibi visus est, quo ad interiora optime valere, quemadmodum etiam melius habere, manifestissime à quouis cõspiciebatur. Postea ex frigido aëre, in quo contra omnem meam voluntatem est versatus, & Barbitonsorum inunctionibus, me inscio, adhibitis, frigidis & repercutientibus, scabies illa fœda manuum, præcipue dextræ, quę ad miraculum vsq; sanie quotidie manabat, materia repercussa est, & scabies sanata; sed in malum habitum, & magnum pedum tumorem, ita vt fit, rursus incidit. Vixitque deinde in publico œnopolio, & cibo, potuque vberiori, intempestiuoque somno, &c. facultatem actionemque naturalem postrauit. Et nisi succurratur, ac quidem cito, aqua intercus subseque-

Pœna neglecta Methodica curæ.

tur. Atq; ita malum, quod bona obseruatione sex rerum non naturalium, & paucis alterantibus medicamẽtis (quod imperiti non intelligunt; sed pro nugis reputant) potuisset tolli, auctum est multis modis, vt aliis, & quidem maioribus præsidiis opus habeat. Nec diffido, quin auxiliante Deo optimo maximo illi restitui possit sua sanitas; sed cepit ipsum satietas mei propter crebras admonitiones de rebus non naturalibus, vt vocantur: ita vt aliunde opem minori labore, & molestia speret. Itaque facile fero, vt se alio conferat curandum. Quare rogo Medicos doctos, vt candide iudicent, neque vt aliqui indocti faciunt, alios vituperando sibi gloriam vendicent.

In scabie, ab adustis humoribus,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LII.

ANTE oculos nobis Hippocraticum versatur præceptũ: Remedia secundum

dum rationem inſtituta non eſſe mutanda, nec tranſeundum ad alia, etiamſi non conferant. Hæc autem cura, cum non modo rationalis ſit, ſed etiam vtilis manifeſto appareat; merito concluditur, eam nequaquam mutandam eſſe, imo ſperandum, hac ipſa ſpacio menſtruo morbum, cum ſymptomatibus omnibus profligari poſſe penitus. Non hæc è meo fingo & loquor cerebro, ſed experientia Hippocratis antiqua. Quare, vt ita continuetur, diligenter conſulo. Vere autẽ, quo penitus expellatur, perfectior reiteranda cura. Hoc tempore meliorem priori ſubiicere nequeo, nihilominus adhiberi poteſt quotidie puluis è ſuccino præparat. cum aqua veronicæ ſumptus horis duabus ante cœnam vel prandium. Thermæ Auſtriacæ licet ſcabiei conferre poſſint; reliquis tamen affectionibus manifeſte obſunt. Approbarem rectius Laconicum, ſi tamen illa non remiſerit, diligentius de hac cogitabo; & Domino Monauio meam ſignificabo ſententiam. Conſiderem alioqui in iuſculo ex decocto ci-

Hippocratis de remediorum continuatione præceptum.

Succinum.

Thermæ Auſtriacæ.

Euporiſton in ſcabie.

chorii & melissæ continuato. Item, vt potui communi rad. Helenii concisæ infunderentur, superioribus & hoc adiicere libet: Quod in curatione, euacuatione, & victus ratione potissimum considerandum sit, num fluxus hic à maligna quadam materia & scaturigine ortum trahat, quod prius significari mihi debuerat. Si vero ex transmissione materiæ, vel partium debilitate producatur; præscriptis commode auferetur medicinis, præsertim si mane iusculum macc conditum ebibatur, aut iulepus è syrupo viol. cum aq. maluarum & portulacæ, parum camphoræ adiecto, sequentibus trochiscis assumatur.

℞. Spodii.
Rosar. rub. an. ℥ ij. ß.
Sem. portulacæ.
Succini albi.
Boli armeni an. ʒ ß.
Sem. Lactucæ.
Coriand.
Berber. an. ℈ ß.
Camphoræ g̃. v.
Cum succo granatorum, f. Trochisci,

ci, diſſoluatur vnus in præcedente ſyrupo.

EX LITERIS D. PETRI Monauii.

Summa conſilii hæc eſt: Vt rectam victus rationem teneat, & potu illo ex ſalſa parilla glycyrrhiza, & paſſulis vtatur toto hoc tempore veris. Si deinde ſerum lactis biberet, & infuſo ſenæ atq; epithymi, cum ſyrupo violarum purgaretur: recte mea ſententia valetudini conſuleret. Abundat enim aduſtis humoribus, atque ex praua victus ratione eoſdem auget. Mihi non videtur rectum, vt in thermis Auſtriacis lauet. Item in alia Epiſtola vacuetur corpus, ſanguis detrahatur, & decoctum Guaiaci, cum rad. Cichor. detur.

In Elephantiaſi, pro quodam Nobili viro,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM LIII.

ALia longe ratione curari debet Elephas, quam ab antiquis factum eſt. Quia facta diſtinctione, à qua materia antecedente fiat, & quam diu perdurarit, ſitne incipiens, an inueteratus, inſtituenda erunt remedia pro diuerſitate humoris, qui eum excitauit. Incipiens, in quo obſcure adhuc apparent notæ, vt in quo nulla adhuc eſt exulceratio, tuberculum nullum apparet: & præſertim circa faciem, curabitur ſanguinis miſſione primum, deinde vſu opiatæ infra deſcribendæ. Curabitur quoque frequenti vſu balneorum tepidorum & frigidorum. Qui vero notas habent manifeſtiores, vt in quo exulcerationes narium, & tubercula carnoſa apparent, ſanguis è naribus fluit, nõ eſt curandus amplius, vt incipiens. Sanguis ſiquidem in hoc non è venis maioribus mittendus, ne laudatus ſanguis in his adhuc cõtentus (quem tamen omni ſtudio & cura conſeruare debemus) educatur. Eſt enim velut frenum omnium humorum, ſua temperie reliquos contemperans, & ad mediocritatem reducens. Quare cum

Curatio Elephantiaſis incipientis.

Venæ ſectio.

Inueterata Elephantiaſis.

cum paucus sit in Elephantiasi, omnibus modis retinendus & conseruandus est, & eligenda potius medicamenta, quæ cum delectu humorem noxium, & peccantem purgant. Non sufficiunt igitur illa, quæ citra delectum purgant, vt antimonium à chymistis præparatum. Quod sua acrimonia vellicando, vel potius vlcerando ventriculum, humores, quos repetit, euacuat. Hoc si dandum, dandum statim in principio ante alia remedia, vt recrementorum copiam minuat. Dosis illius erit ad g̃. iij. iiij. vel v. pro ægrotantis viribus, cum saccharo rosato tabulato ad ʒ ß. Debebit autem illud sumi, ventriculo cibis pleno, & corpore (iuxta Hippocratis præceptum in assumendo Helleboro) prius agitato & commoto. Vtetur postea syrupo sequenti, qui antimonii erratum castigabit, & humorem cum delectu purgabit, ac vtendum erit in multos dies, vt continua ac frequenti purgatione materia antecedens educatur, & à carne & habitu corporis auertatur per partes interiores. In quo gra-

Antimoniũ euellicando purgat.

Antimoniũ dandũ ventriculo repleto cibis.

Vulgaris practicorum error in sudoriferis.

uiter accuſandi noſtri practici, qui præmiſſis aliquibus leniter purgantibus medicamentis ſudorificis, & ſyrupis apertiuis & incidentibus materiam ad cutim mittebant; cum tamen earum partium ſit affectus. Hoc enim eſt deducere excrementa ad partem affectam, & morbum augere. Satius itaq; erit materiam per interiora deriuare. Syrupus ſit talis:

Syrupus.

℞. Rad. Borraginis.
Glycyrrhizæ an. ℥ ij.
Roſar. recent.
Borraginis.
Cichorii.
Endiuiæ.
Scariolæ.
Lactucæ.
Violariæ.
Lenticulæ an. m. j.
Polypodii quercini recentis ℥ iiij.
Carthami ℥ ij.
Senæ.
Epithymi an. ℥ j.
Prunorum.
Sebeſten.

Paſſu-

Passularum mundatar. an. num. xxx.

Anisi ʒ ij.

Quatuor semin. frigidior. maior. Ocymi an. ℥ j.

Flor. Violarum.

Buglossæ.

Borraginis.

Nenupharis an. p. ij.

Fiat decoctio in aqua hordei, vel aqua borrag. & in ℔. iiij. dissolue syrupi rosat. & violati laxat. an. ℔. ß. Sacchari q. s. fiat syrupus. Aromatisetur cum ʒ ij. Cinamomi, & vtatur mane & sero. Mane capiat ℥ vj. Vesperi vero ante cœnam ℥ iij. Continuet per duodecim dies. Interea nutriatur bonis alimentis, & potissimum iusculis ex pullis, quibus incoquantur herbæ refrigerantes & humectãtes, vt violæ, borrago, buglossa. Quod si non possit ferre tantam euacuationem, intermittat duos dies. Post euacuationẽ sex dierum, nutriatur optimis alimentis, multum nutrientibus ad virium restaurationem. Alimenta autem erunt ptisanæ sorbitio, item ex tritico, alica, oriza Diæta.

cum lacte & ouis. Vtatur carnibus assatis & elixis. Piscibus aquæ dulcis elixis, non frixis. Illi enim plurimum humectant, & humorum acrimoniam extinguunt. Si vero exsiccant, & bilem exacuunt, conuenientiores sanis & pituitosis. Laudantur & commendantur anguillæ in iure carnis, vel cum hordei decocto. Vtatur vino multa aqua diluto: Ad maiorem humectationem, & virium corroborationem vtatur sequenti opiata:

Anguillæ.

Opiata in roboratione virium in hecticis.

℞. Conser. bugloss.
Violar. an. ℥ ij.
Flor. cichorei.
Borraginis an. ℥ j.
Specier. diatragacanthi frigid. nouiter dispensatar. ʒ iij.
Triasantalon.
Diarrhodon. abb. an. ʒ j.

Cum syrupo de pomis, fiat opiata. Capiat ad quantitatem nucis, superbibendo aquæ borraginis ℥ vj. His medicamentis, & ea victus ratione venis repletis & viribus restauratis, vt sanguis partium externarum euacuetur, & nouus

ius minusque siccus regeneretur, aperiantur venæ omnes externæ, primum duæ venæ malleoli vtriusque pedis, & quæ est inter primum digitum, & annularem, vel inter medium & indicem, idque sequenti die. Tertio vero die aperiantur venæ frõtis, & harum qualibet vice extrahatur sanguis ad ℥ ij. tantum vel tres, si corpus sit plenum. Facta sanguinis missione, vt alimentum ad externa membra trahatur, vtq; ea omnia resiccata aliquantulum humectentur, & reficiantur, & præsertim cutis, in qua est præcipua affectio, natet in balneo aquæ tepidæ quinq; horis à prandio, vt alimẽtum in secunda coctione elaboratum ad externa trahatur. Continuabit per aliquot dies in primo & secundo balneo poterit leuiter sudare, ad aliquam euacuationem eorum excrementorum, quæ adhuc in habitu corporis continentur. In reliquis nullo modo sudandum, ne ad partem affectam deducantur excrementa. Poterit ingredi in his posterioribus balneum tepidum, quod sensim aqua frigida, vt à puteo vel flumine

Phlebotomia.

Balneum aqua tepida.

erit contemperandum & refrigerãdum. Natet diu in balneo illo frigido, vt alimentum ad eas partes attractum retineri, & assimilari possit, easq; humectare, ac reficere. In aqua primi & secundi balnei ad cutis detersionem poterunt sequentia decoqui:

Herba pro balneo in hecticis extenuatis.

℞. Hordei integri & leuiter conquassati ℔.iij.
Folior. borraginis.
Maluarum.
Parietariæ.
Morsus gallinæ.
Lactucæ.
Endiuiæ.
Cichorii an. m. j.
Flor. Nenupharis p. iij.
Violariæ p. ij.

Fiat decoctio pro primo balneo, & secundo. Præceptum illud de balneo primum tepido, deinde frigido, non solum in hac affectione seruandum; sed etiam in hecticis extenuatis, & iis, quos reficere volumus. Tepiditate balnei aperiũtur & relaxantur venæ, alimentum facilius attrahitur, & si quid excrementorum in carne

carne & cute ſenſim educitur. Attractum autem alimentum frigiditate balnei retinetur. Si tumores ſunt duri, auferantur prius, vel poſt balneum, quod ſi non poſſint, medicamento ſequenti: *Ad tumores duros.*

℞. Sublimati ℥ ß. *Aqua cauſtica.*
Vitrioli.
Cantharidum an. ʒ ij.
Aquæ fortis ʒ j.
Aquæ plantag.
Solatri an ℥ ij.

Bulliant ſimul, & poſtea tangantur partes affectæ, donec inflentur & intumeſcant, procuretur caſus Eſcharæ, dein dealbetur locus ablutione aquarum ſequentium:

℞. Aq. papauer. rubr. ℔. j. Abluatur pars.

℞. Succi ſemperuiui ℔. j.
Sulphur. viui ℥ ß. Abluantur partes.

℞. Ceruſſæ. *Linimentũ.*
Lithargyri an. ℥ j.
Tuthiæ ʒ iij.
Succi ceterach.

Solani.
Plantagin.an.℥iij.
Ol.rosati℥ij.

Fiat mixtura, qua fricentur partes vlceratæ, & etiam cicatrices inducantur, addendo pro ℥j. Vnguenti sulphuris ʒj.

Curatio tẽpore æstatis & autumni. Vere & autumno curetur hoc modo: Per æstatem autem totam vtatur sequẽti opiata laxante. Vtatur etiam opiata cordiali supra scripta, balneo aquæ tepidæ & frigidæ, vt dictum est, vel sedeat in flumine quotidie à prandio per aliquot horas in vmbra, ne vratur à Sole, vel sedeat de nocte, tribus aut quatuor horis à cœna, vbi coctio ventriculi & epatis fuerit perfecta. Opiata sit talis.

Opiata siue Electuariũ lenitiuum.

℞. Cassiæ extractæ, cum fumo decoctionis maluæ & borrag.℥iij.
Mucilag. seminis Psyllii, extractæ cum eadem decoctione. Pulpæ prunorum acidorum.
Passularum.
Tamarindorum an.℥j.
Folior. Senæ.
Medullæ seminis carthami an. ℥ß.

Scam-

Scammonii ʒ iij.
Anisi.
Liquiritiæ an. ʒ ij.
Syrupi violacei q. s.

Fiat opiata, capiat in iure capi ab ℥ ß. ad ʒ vj. Capiat ter in mense, bene nutriatur, multum dormiat & quiescat, vitet omnem corporis exsiccationem, quæ sit aut ira, cogitatione morbi, aut curis multis, exercitatione immodica, aut Venere, à qua omnino abstinendum. Videndum igitur diligenter, vt corpus mundum sit à recrementis. Cauendum etiam, ne ad cutim vllo modo ferantur: Morbus enim hic est partium externarum, & cutis potissimum affectus. Retrahantur eiusmodi cutis recremẽta, & per ventrem frequentissime deducantur, & expurgentur. Expellantur à partibus externis ad internas vsu balneorum aquæ frigidæ. Nam cum affectus sit in cute, & carne, arcenda sunt excrementa, & eorum resiccationem retardare conuenit, quia essentia est in siccitate, sanguis salsus & serosus ob id partibus assimilari non potest, neque nutrire, quia

Elephantiacis & hecticis vitanda.

Cur mulieres, pueri & eunuchi raro elephantiasi infestentur.

finis nutritionis est assimilatio. Ob id mulieres, pueri, & eunuchi raro hoc morbo infestantur. Sunt enim humidiores, humiditas ea exsiccationi resistit. Multi, vt ait Aëtius, castratione se ab hoc morbo vindicarunt. Hac ratione iuuenem hoc anno liberauimus, qui incipiebat, & vltra principium fuerat progressus. Quare si in totum morbus curari non possit, quia iam sit in habitu, laudabitur illa morbi retardatio, remediis superioribus parata. Refert Galenus, aliquos fuisse curatos vsu viperarum in vino suffocatarum. Quidam carne earum in theriaca vtuntur, & eam assumunt, quod à me nõ probatur ob summã vim siccandi, quam habet. Neq; trochiscos etiam probo: Magis laudo carnis, aut iuris vsum, non quod efficiat, quod Galenus significat, nempe digerat valenter per cutem; sed quod ventrem instar medicamenti laxantis ducat. Eam ob causam mihi magis probatur, quam si ad cutem excrementa deduceret. Regio id non patitur. Adde, quod exerementa sua natura crassa & terrena ad habitum corporis medicamen-

Viperarum caro.

Ius & carnem viperæ laxare.

camen-

camenti vi deducta, non possunt per eam, & tam angustas vias commode expurgari. Ea siquidem, quæ in carne & cute, siue habitu recepta sunt, per poros cutis euacuari debent, tanquam per propriam regionem. Quod si tantum à viperis expectat auxilium, oportet eas ineunte æstate capere & autumno. His enim temporibus pingues esse solent, & obesæ. Æstate autem sicciores & calidiores. Quare istis duobus temporibus venandæ ad theriacam & trochiscos parandos. Sed ne interea destituatur hoc æstatis tempore aliquo remedio, vtatur carne erinacei terrestris, exsiccata in furno. Hæc non Elephantiacis tantum; sed & cachecticis, nephriticis, & conuulsionibus obnoxiis, & iis, qui aqua intercute laborant, conuenit, vt testatur Galenus cap. de Erinaceo terrestri. *Carnes syluestris erinacei.*

Potest in locum carnis viperarũ substitui. Seruetur igitur caro erinacei terrestris, quæ si multa haberi potest, ad formam placentæ reducatur, comedat mane ante alia omnia, vel si velit, elixet cum saluia & borragine, & de ea comedat.

Eodem modo parari poterit & viperarum caro,&c.

De Meliceride,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LIV.

TVMOR hic pertinet ad ſecundam quantitatem, quia pendet à materia, non ſolum copia; ſed etiam qualitate peccante. Non autem in omni abſceſſu materia eſt acris, alias diu non poſſet contineri, ſed faceret vlcus. Galenus, quoniam abſceſſuum materiam acrem eſſe dicit, loquitur de inflammatione, quæ in pus degenerat. Hi autem abſceſſus, quia fuerunt diuturni, propterea materia non fuit acris, alias eroſio ſubſecuta fuiſſet. Materia eſt pituitoſa, quæ degenerauit in ſubſtantiam melli ſimilem. Ergo hic tumor eſt meliceris. Prior tumor, cum hoc eiuſdem fuit naturæ: apparuit in eo materia pulticulæ ſimilis, ideoque hic tumor fuit, cum A-

Non omnium abſceſſuum materia acris eſt.

the-

heromate miſtus. Non autem omnis Meliceris habet folliculum. Nam libro decimoquarto Meth. datur Meliceris, cedens digerentibus: tumor autem folliculum habens certe digerentibus tolli nequit. Quæritur autem, quare materia degenerauerit in materiam ſimilē melli, & pulticulæ? Si id fieret ratione proprietatis loci aut membranę, vna tantum materiæ ſpecies fuiſſet genita. Nam in vna membrana vna tantum eſt proprietas, vt ſi habet proprietatem mutandi materiam in ſubſtantiam melli ſimilem, non habet aliam proprietatem. Quare fieri potuit, vt materia pituitoſa diu ibi detenta degenerarit in materiam pituita craſſiorem. Soluta enim tenui parte, portio craſſior in pultem, minus craſſa in ſubſtantiam melleam eſt conuerſa. Generatur materia in capite, labefactata facultate, fouetur à ventriculo. Nubecula non anteſtat cryſtallino. Ergo vereor ne materia demiſſa fuerit ad humores oculorum, vnde iam ſpiritus animales non ita queant tranſmitti. Tumores pendent à materia toto genere præ-

Non omnis Meliceris habet folliculum.

Dubium.

Indicationes.

ter naturam. Ergo è toto materia vacuanda, non per repercuſſionem, quia materia non cedit, ſed per modum digeſtionis, diſcuſſionis, ac putrefactionis. Materia, quæ humores impuros reddidit, euacuanda. Totius etiam ratio habenda. Quoad prognoſticum: impoſſibilis eſt curatio. Materia enim in tunica non poteſt è toto remoueri: nec folliculus medicamentis tolli poteſt. Per digeſtionem materia nõ euacuatur, quia habet folliculum: Ergo per putrefactionem & diſciſſionem aliquid præſtari poterit. Quo ad auxiliorum materias. Sanguis habet rationem cauſæ, ſine qua non fieri poteſt curatio. In hac ætate poſſet quidẽ quid ſanguinis demi, ſed quoniã vires non ſunt robuſtæ. Ergo ad cucurbitulas confugiendum, quæ apponendæ dorſo, vel infernis partibus. Hoc enim modo ſanguis non tantum vacuabitur, ſed & deriuabitur. Quo ad medicamenta, probo hieram & reliqua mitiora, non fortiora. Decoctum fiat è ſalſa, cuius beneficio fiat materiæ præparatio in capite, & reliquo corpore, & reſolutio materiæ

Prognoſticon.

Curatio.

Decoctum ſarſa.

iæ in tumoribus. Non improbo etiam chinam. Superioribus enim diebus quidam Nobilis laborãs imbecillitate ventriculi non potuit curari, nisi sumpta china. Pro ventriculo potius probarem in decocto euphrag. fœnicul. stœchad. quam lignum & præcipue corticem. Quæ validiora videntur in hoc iuuenili corpore non esse vsurpanda. Non improbo aquas exhibitas & admotas: maior tamen vis est in decocto. Hoc enim diutius moratur, aqua celerius transit. Detur decoctum per quadraginta dies. Topica nil prosunt, quia folliculus adest. Vehementiora primum vsurpari non debent, ne materia euadat scirrhosa, quare malua & althea miscenda. Ego sectionem suaderem corpore recte expurgato. Probarem etiam cauteria.

China.

Therma.

In ictu ex lapide in sinistra capitis parte, quem secuta sunt varia symptomata,

D. BALTHAS. SCHEIDERI

CONSILIVM LV.

QVandoquidem indicādum est, qua ratione dominus victus rationem & reliqua instituere debeat, quo minus denuo sentiat illa incommoda, seu potius, vt nos loquimur, symptomata, quibus hactenus fuit cruciatus: Ideo initio obiter saltem aliquid dicam, eo enim sublato, symptomata aut sua sponte cessabunt, aut sine magno labore remouebuntur. Quantum autem ex relatione mihi facta, intelligere potui, certum esse arbitror, quod ictus ex lapide in sinistra capitis parte acceptus, non tantum cutem περικράνιον, & κράνιον læserit, verum etiam, quod intrinsecus ex venis Menyngū sanguis sit effusus, qui putrescens, & mentis interdum alienationem, grauem dolorem, scintillationem in oculis, ani-

Sanguis grumosus.

nimi deliquium, & alia quædam ſymtomata, ſatis horrenda peperit.

Quanquam ne hoc quidem negare colo, quod caput per ictum debilitatum, cum toti corpori haud aliter ſicut Hippocrates inquit, quam cucurbitula incumbat, etiam ex ventriculo, & toto ambitu venarum atque arteriarum excrementa receperit, quibus capitis imbecillitas non ſolum non eſt ſublata, ſed etiam magna ex parte aucta & confirmata.

Quapropter hactenus in id potiſſimum intenti fuimus, vt totum corpus & caput expurgaretur atque corroboraretur. Deinde etiam vt putredo, cuius indicium & certiſſimum argumētum nobis fuit odor ingratus, quem plerumque ſequebatur animi deliquium, tolleretur. Quibus expeditis, vehemens capitis dolor, fœtor ex naribus prorumpens, λειποθυμία, & ſcintillationes frequentiſſimæ, ſi non omnino ſublatæ, certe valde ſunt mitigatæ. *Fœtor ſignū putredinis.*

Quemadmodum autem in primo acceſſu dixi, quod nihil prorſus de mu-

tatione in melius eſſet ſperandum, niſi fœtor amoueretur: Ita etiam nunc affirmo, quod neque in poſterum Dominus mediocri valetudine fruetur, niſi magna diligentia impediuerit, ne fœtor vnquam reuertatur. Prohibere autem fœtorem eſt tollere putredinem. Ea enim ſublata ſponte fœtor ceſſare ſolet. Sed qua ratione hoc fiet? Si ex ſentẽtia Hippocratis, Ariſtotelis & Galeni ſtare volumus, quod omnino facere cogimur, cum ſimus Medici dogmatici, ſcimus quod omnia, quæ putreſcunt, propter nimiam humiditatem & caliditatem putredine afficiãtur, quando nimirum humiditatem caliditas vincere nequit. Si itaque putredinem amouere cupimus, contraria vt adhibeantur neceſſe eſt, iuxta Axioma Medicum, quod dicit: *Contraria contrariis curanda eſſe.* Quapropter iuſſimus aquas parare, quæ per nares attractæ nõ tantum ingratum odorem ſuſtulerunt, verum etiam materiam peccantem, quæ in occipite dolores ingentes excitauit, ad coronalem ſuturam attraxit, ita vt partim ſit reſoluta, partim

Fœtor à putredine.

per

er nares & palatum excreta, & ſubinde nagis magiſque excernetur. Si modo requens illarum vſus fuerit. Neq; vero xiſtimãdum eſt, quod tantum hoc fiat: ed etiam quod inde cerebrũ valde cor-oborabitur, vt magis idoneum ſit futu-um ad reſolutionem atq; excretionem nateriæ peccantis. Vellem autem, vt ro redundante humiditate exſiccan-la, & pro cerebro magis magiſq; corro-borando etiam ſequens pomum parare-ur, & ſæpe naribus odoris gratia admo-eretur. Eſt autem compoſitio talis:

℞. Roſarum rubearum pulueriſatar. ℥j.ß. *Pomum odoratum.*
Santalorum omnium ℥j.
Myrtyllorum ℥ß.
Galliæ Moſcatæ ℥ß.
Ladani ℥j.
Maſtiches ℥j.ß.

Conficiantur cum aqua Roſata Moſchata q.ſ. & fiat pomum. Hoc facto curandum eſt, vt Dominus quotidie laxam aluum habeat. Quotieſcunq; enim fęces retentæ fuerint, fumi aſcendentes dolorem capitis excitabunt, & ſcintillationes

augebunt, nec nõ fœtorem renouabunt; ex quibus λειποθυμία, tremor pedum, & pleraque alia ſequentur incommoda. Niſi itaque ſponte quotidie aluus lubrica fuerit, ſuadeo, vt Dominus foliis ſenæ vtatur. Nam ex eorum vſu citra moleſtiam non tantum materiæ, in viis contentæ, ſeu communes, vt vulgo loquuntur; ſed etiam omnis generis humores vitioſi ſiue Melancholici, ſiue pituitoſi, ſiue bilioſi fuerint, educentur. Atque ex horum omnium mixtura caput laboraſſe, & adhuc nõnihil debilitatum eſſe ſatis ſuperque ſymptomata illa, quæ vidimus, teſtantur. Quare meo iudicio nihil erit vtilius, quam hoc pharmaco tanquam conuenientiſſimo & familiariſſimo vti. Interdum tamen, ne in capite & ventriculo multa excrementa congregentur, Dominus etiam ſequentibus pillulis vtetur:

Folia ſenæ.

Pillulæ.

℞. Pillular. cochiarum ʒß.
Maſtichinarum.
Aurearum an. ℈j.

Et cum aqua pœoniæ, aut cinamomi formentur pillulæ num. xiij. & deaurentur.

ur. Nam hoc pharmacum non tantum ex ventriculo; verum etiam ex capite ducet, & vtriq; erit valde accommodatum. Sed postquam dominus hoc medicamento purgatus fuerit, vtile erit, vt de sequente cõfectione portiunculam magnitudine nucis castaneæ, vesperi sub ingressum lecti deglutiat, pro corroboratione tam capitis, quam ventriculi. Imo etiam, si sæpe Dominus eam acceperit, non dubium est, quin optime conueniet:

Electuariũ caput & vẽtriculum roborans.

℞. Conser. Borraginis ℥ ij.
Rosarum ℥ j.
Specier. Diamarg. frigidi ʒ j.
Diarrhod. abbat. ʒ ß.

Incorporentur cum modico aquæ Maioranæ, & deaurentur.

Cæterum, cum etiam subinde ex capite aliquid in asperã arteriam defluat, omnibus modis prohibendum est, ne illa materia nimium incrassetur. Incrassata enim difficultatem spirandi tantam interdum efficere solet, vt cum tussi intolerabili suffocationis periculum sit cõiunctum. Frequenter itaque oxymel scilli-

Oxymel scilliticum.

ticum, quod in pharmacopolio ordinauimus, aſſumendum erit, quia nihil, teſte Galeno & experientia, quæ rationem coniunctam habet, melius craſſos & viſcoſos humores in aſpera arteria & pectore contentos incidit, & ad eductionem parat, quam hoc ipſum pharmacum. Et quia non facile corrumpitur, ideo hic poterit parari & auehi, ne Dominus neceſſitate exigente eo deſtituatur.

Diuerſiones. Quod ad diuerſiones attinet, nihil melius eſſe arbitror, quam vt quotidie, antequam Dominus cubitum eat, pedes lauentur, aut calido linteo fricentur. Deinde, vt ſingulis menſibus, Luna decreſcente, cucurbitulæ cum ſcarificatione ſcapulis affigantur. Nam his præſidiis auertetur à capite magna ex parte quicquid nocuũ erit. Hæc initio dicẽda fuerunt.

Diæta. Nunc ad victus rationem inſtituẽdam, & ad alias res non naturales explicandas, accedam, initio facto, ſicut vſitatum eſt, ab aëre,

Aer. de quo Galenus in medendi Methodo inquit, quod ambiens aër is ſit, ſine quo nec morbus tolli, nec ſanitas tueri poſſit: Vnde & cauſæ, ſine

ua non,rationem obtinet. Conſiderata utem diligenter ægritudinis natura, & apitis diſpoſitione, aërem cenſeo eliendum, qui in actiuis qualitatib. omnio ſit temperatus, & in paſſiuis ad ſicciatem declinet. Siue enim totum corus, præcipue tamen caput, nimium caefactum aut refrigeratum, ſiue nimia umiditate aſperſum fuerit, neceſſe erit, t ſemper dolores in capite percipianur. Nimius enim calor attrahit, & funlit materiam in capite contentam, ita vt x agitatione eiuſdem neceſſario cruciaus ſequantur. Idem facit frigus; ſed dierſo modo. Nam poris ex frigore obtructis, neceſſe eſt cerebrum incaleſcee, vnde ſimiliter agitationem & doloem ſequi neceſſe eſt. Neque hæc tanum metuenda ſunt; ſed etiam κατάῤῥος, qui ſine dubio ingẽs eſſet futurus. Quaropter diligenter radii ſolares & venti eptentrionales vitandi erunt, munito, icut conuenit, capite. Pedes vero ſicut ninime frigus ferunt; ita maxime calidi ſſe debent. Humiditas ideo capiti noet, quia ab ea caput valde repletur. Fu-

giantur itaque loca omnia subterranea, venti occidentales & meridionales vehementes. Et eligatur habitatio in loco superiore, quæ ortum respiciat, in qua neque caliditas, neq; frigiditas; sed temperies, vt dixi, in actiuis percipiatur, & ad siccitatem declinet. In huiusmodi habitatione commodissime Dominus & sine periculo versabitur. Si vero meridiem aut occidentem respexerit, non erit vsque adeo commoda, nisi aër fuerit alteratus. Quemadmodum autem omnis fœtor spiritus animales & vires prosternit: ita in primis aër fœtidus hoc facere potest. Quare stabula equorum, vaccarum, & multo magis porcorum, omnino declinanda sunt, & præterea omnia alia loca, in quibus non est purus aër.

Lixiuium.

Et quia diximus, quod caput non debeat nimium humectari: Ideo quando lauandum erit, fiat lixiuium ex sarmentis vitium, aut si tale haberi nequit, interea accipiatur lixiuium commune, in quo bulliant parum betonicæ, maioranæ, rutæ, rosarum, & drachmæ duæ agarici, in linteo-

In capitis lotione obseruanda.

nteolum ligati. Loto capite statim exccetur, neque fricando, neq; agitando, um pannis moderate calidis. Atq; hoc ciendum est paulo ante cœnam, ita vt xiuium tantum sit tepidum, & nequauam ferueat.

De victu hæc regula tenẽda est, quod ihil prorsus admitti debeat, nisi sit boni ucci. Nam cum κακοχυμία potissimum x mala victus ratione gignatur, ideo n vniuersum cibi boni succi appetenti, & contrarii fugiendi sunt. Vocamus utem bonum cibum, qui leuis est, & enuium partium, & bonum succum gnit: qui vero contrarium efficit, mas censetur. Atque hoc in genere nunc ixisse satis sit, quia paulo post omnia arius exponemus. Sed non sufficit vti bno cibo, nisi etiam iusta mensura ser- etur: Ideo nunquam plus ingerendum t, quã natura exigit, iuxta Aphorismũ lippocratis, qui dicit: *Vbi cibus præter aturam plus ingestus fuerit, hic morbum fa- t.* Nolo tamen, vt omnino tenuis vi- us instituatur, qui sanis corporibus pe- iculosus esse solet, & ægris, sicut idem

Cibus.

Cibi boni succi.

Hippoc. testatur, non nisi in acutis morbis, cum certis tamen conditionibus, conuenit. Debet autem cibus magis ad siccum, quam ad humidum declinare, ne humiditas in corpore augeatur. In actiuis autem qualitatibus aliquantulum ad calidum declinet: sed tamen ex huiusmodi rebus præparetur, quæ non facile fumos mittunt sursum. Et assata sint elixis frequentiora, aut saltem vtraq; simul accipiãtur, ita vt elixa semper præcedant, & assata sequantur. Nolo tamen, vt Dominus à consuetis prorsus abducatur, præcipue vbi senserit se melius habere, propterea quod, teste Hippocrate, ea quæ ex longo tempore consueta sunt, etsi deteriora minus nocere soleant inusitatis. Si vero Dominus esset assuefactus ab ineunte ætate ad cibos aliquos mali succi, & iis adhuc delectaretur, sicut interdum fieri solet, consultum foret, vt paulatim ab eo animum alienaret, & palatũ melioribus accommodaret. Paulatim dico, quia vt Hippocrates in sexto Epidemicor. inquit: *Repentinæ mutationes sunt vitandæ.* Et rursus in alio loco: *Omne*

Consuetudo ægri consideranda.

mne nimium naturæ eſt inimicum, quod ero ſenſim fit tuto. Concedo tamen, vt onnũquam ſuauioribus vtatur, etiamſi nt aliquantulum deteriores. Ea enim, uæ cum voluptate aſſumuntur, ventri-ulus auidius amplectitur, & facilius cõ-oquit; quæ vero diſplicent, aut nau-eam mouent, refugit. Id quod etiam Hippocrates in Aphoriſmis præcipit, cũ it: *Parum deterior cibus aut potus, ſuauior utem, melioribus quidem, ſed minus ſuauibus ſt præferendus.* Ordo in victus ratione alis eſto, vt quę mollia, facilioris coctio-ıis, & ad corruptionem idonea ſunt, re-iquis præmittantur. Vnde liquida o-nnia prius ingerenda ſunt, quam ſolida.

Ordo ciborum.

Nequaquam autem quolibet tempore ibus capiendus eſt, ſed mane conuenit, t cibus ſumatur poſt leue aliquod exer-citium, de quo poſtea dicemus, & quan-do heſternus cibus deſcenderit. Idem etiam de cœna ſtatuendum eſt; ita ta-men, vt hora conſueta diligenter obſer-etur. Et appetitu alliciente, neq; pran-dium, neq; cœna negligatur. Qualis au-tem delectus in victu eſſe debeat, nunc

Tempus ciborum.

obiter subiiciam, recẽsendo ea, quæ maxime in vsu sunt, vt de reliquis similiter iudicium fieri possit.

Panis laudabilis.

Panis sit ex tritici farina purissima paratus, quod fermenti & salis parum habeat, sit recẽs, hoc est, pridie, aut ad summum biduo ante, & quidẽ bene coctus. Si vero ex impura farina, nimio fermento, aut sale conditus, nec exacte coctus fuerit, & caput & ventriculus inde supra modum grauabitur, & affligetur.

Potus.

Potus sit cereuisia, ad quam Dominus à multis annis est assuefactus, sed non nimium lupuli habeat: Lupulus enim facile ad cerebrum euaporat, & secum eo deducit fumos, qui dolores gignunt, & sæua symptomata secum trahunt. Eodem modo vinum interdico, & suadeo, ne vllo vtatur Dominus, nisi à dolore capitis & scintillatione penitus fuerit liberatus. Postquam autem melius habuerit, vino Crosmensi vtatur, donec sine periculo Rhenanum bibere possit. Vngaricum autem toto tempore vitæ interdictum esto.

Lupulus. *Vinum.*

Aqua mellis.

Quod si aqua mellis placuerit, nõ impedio,

[...]edio, imo potius consulo, vt Dominus [...]am bibat, quandocunq; voluerit.

Carnes eligantur, quæ minimum ex-[...]rementorum, & mali succi gignunt, & [...]uæ facile coctionem admittunt. Ta-[...]es sunt omnium auicularum syluestriũ [...]arnes, videlicet, turdorum, perdicum, [...]icedularum, & similium, quorũ ingens [...]st numerus, vtatur etiam carne caponũ, [...]allinarũ, pullorum, hœdorũ, leporum [...]uuenum, &c. Ab auibus autem, quæ in [...]quis degunt, vt sunt, anseres, anates, o-[...]nnino abstinere oportet, sicut etiam à [...]arne bubula, vaccina, ceruina, aprina, [...]ircina, suilla, agnina, leporum veterum, [...]&c. In primis autem fugiendæ sunt car-[...]es sale cõditæ, aut fumo exsiccatæ, quia [...]unt pessimi nutrimenti, & difficilime [...]oncoquuntur. *Carnes laudabiles.*

Pisces in cœnosis aquis, aut stagnis ca-[...]pti, fugiantur, quemadmodum etiam sa-[...]liti, aut fumo exsiccati. Interdum pote-[...]runt admitti, qui in arenosis riuulis capi-[...]untur, sicut sunt funduli, auratæ, simili-[...]ter & percæ, &c. Ita tamen, vt cum pi-[...]pere & croco condiantur. Nam cum *Pisces.*

omnes pisces sua natura frigidiores & humidiores sint, quam temperies postulat, necesse est, vt istæ qualitates per aromata corrigantur.

Oui vitelli. Ex ouis luteum potius, seu vitellum, quam albumen eligendum, & puluere cinamomi atque modico sale aspergendum censeo. Eligenda autem sunt oua recentia, candida & longa, iuxta vsitatos versiculos, quos plerunq; D. Philippus præceptor meus obseruandus, quando oua aperiebantur recitare, & studiosis in memoriam reuocare solebat:

Filia presbyteri iubet hoc pro lege teneri,
Quod bona sint oua, candida, longa, noua.

Sint autem tremula vel sorbilia, non dura, aut in sartagine frixa, neque in cineribus cocta. *Lac.* Lac nullo modo conceditur ex Hippocratis sententia, qui in Aphorismis inquit: *Lac dare caput dolentibus malum.* *Caseus.* Eodem modo & caseus damnatur, siue sit recens, siue vetus. Vterq; enim est pessimi nutrimenti. *Butyrum.* Butyrum autem in aqua saluiæ, aut tutæ diligenter lotum, in principio mensæ sumptum, non

on improbo: Nolo tamen, vt poſt reliquos cibos, ſicut apud nos, & vbique in ac regione vſitatum eſt, accipiatur, ne auſeam moueat. Ex ea enim cerebrum ehementer offenditur, propter maximum illum conſenſum, quem cum ore entriculi habet. A fructibus, leguminibus, & oleribus omnino abſtinendum erit, quia corruptioni obnoxia ſunt, & parum nutriunt. Si tamen ceraſis Dominus delectabitur, non impedio, quo minus ante alios cibos comedantur. Concedo etiam poma armeniaca, ſed parce iis vtendum erit. Et quia corpus repletur vitioſis humoribus, atque cruditas augetur continua quiete, ideo impero exercitium non quidem validum, ſed vt ante prandium obambulãdo corpus nonnihil commoueatur. Talia autem exercitia inſtituenda ſunt, quibus pedes, & inferior corporis pars exerceatur, ſine multa & magna capitis agitatione, donec anhelitus mutetur, inde inſiti caloris augmẽtum, & ſpiritus vehementior motus ſequetur. Ex quorum altero felicior nutritio, ex altero vero excremẽ-

Fructus & legumina.

Exercitiorũ vtilitas.

torũ ſecretio expectanda erit. Vtrumq; autem maxime neceſſariũ eſſe, luce meridiana clarius eſt. Sed cauendũ eſt, ne exercitia inſtituantur, dũ crudi & incocti cibi in ventre, aut vaſis continentur. Niſi enim hoc factũ fuerit, cruditates, obſtructiones, & multa alia incommoda expectanda erunt. Ab exercitiis autem ceſſandũ erit, ſi vel cõtractior paulo corporis moles videbitur, vel caloris gratia euaneſcere voluerit, vel alacritatis ęquabilitas & cõtinuitas remiſerit, vel deniq; ſudor erumpere inceperit. De ſomno & vigilia ita ſentiendũ eſt, quod ſomnus cibos conficit, animi ægritudines delet, & mentis inſaniam corrigit. Statuendũ eſt autem, quod ſomnus nocturnus ſit conuenientiſſimus, ſicut Hippocrates teſtatur, cum inquit: *Interdiu vigilare, noctu vero dormire oportet.* Nam cũ nox ſua humiditate & tranquillitate ſomnũ alliciat, ſatisq; temporis habeat, vt abſoluatur ciborũ exquiſita cõcoctio, non dubiũ eſt, quin maxime ſit vtilis. Diurnus vero, & præcipue meridianus, concoctioni non ſufficit perficiendæ, & caput excremen-
tis

Somnus.

Somnus meridianus.

is replet, vnde grauedines & capitis dolores oriri necesse est. Debet autem nocturnus somnus nequaquam esse immodicus, vt excrementa suo tempore expellantur. Ea enim, si diutius, quam oportet, retenta fuerint, grauia symptomata subsequuntur.

Cauendũ est etiam Domino, ne supinus dormiat, quia talis somnus grauissimorũ morborũ, videlicet apoplexiæ, epilepsiæ, paralysis, & similium, causa esse solet. Quare aut in dextro, q̃ est conuenientissimũ, aut in sinistro latere dormiendũ erit, aut certe in isto, & postea in altero vel contrario modo, prout Dominus sese à prima pueritia, aut etiam postea assuefecit. Vigiliæ immodicæ omnino vitari debent. Si enim modũ excesserint, cerebrum corrumpunt, spiritus dissoluunt, sensus interiores & exteriores debilitant, cruditates efficiunt, & vires deiiciunt. Itaq; & somni & vigiliarum modus sit, iuxta illud Hippocratis: *Somnus atq; vigilia vtraq; si modum excesserint, malum.*

Supinus decubitus noxius.

Vigiliæ.

Quod ad repletionem & inanitionem

Repletio & inanitio.

attinet, ſciendum eſt, quod Galenus dicat, cum vaſa cibis & potionibus fuerint ſupra modum repleta, periculum eſſe, ne diſrumpantur, aut calor natiuus diſſoluatur. Atq; hoc ſi fiat, neceſſe eſt, vt ſequatur capitis grauitas, neruorum obſtructio, & facultatis ſenſitiuæ & motiuę diminutio. Quare in victus ratione duobus ferculis, ſi fieri poteſt, boni ſucci, Dominus ſit contentus, neque nimium ingerat, præcipue in cœna, quæ ſemper parcior eſſe debet, quam prandium.

Cœna parcior prandio eſſe debet.

Varietas ciborum vitanda.

Cauendum eſt, ne diuerſi & varii generis cibi ſimul accipiantur. Sed ſit cibus maxime ſimplex, quia nihil magis facit ad cruditatem, ad corruptionem, putredinemq;, & ad deprauatos in corpore humores multiplicandos, quam ciborum varietas & multitudo. Ita enim dicit Galenus: *Cibi multiplices, & præcipue facultate diſsimiles, magnam in ventre gignunt turbationem.* Vt igitur pericula omnis generis vitentur, cibus ſit moderatus, & quotidie aluus fluat. Si vero ſupprimatur cum foliis ſenæ irritetur. Deinde ſingulis ſeptimanis ſemel pillula-

rum

m alephanginarum pondus aurei Vnnici accipiatur: Tandē quolibet mensemel pillulæ ſupra deſcriptæ matutitempore deglutiantur: ita tamen, vt uſquam accipiantur per triduum ana mane & veſperi aqua mellis biba-.

Poſtremo de animi affectibus aliquid dicendum, quod paucis abſoluam, & ic cõſilio finē imponam. Debent autē nnes vehementes animi commotiovs vitari, ne vires inde deiiciantur, aut aui humores in corpore cumulentur. emota igitur triſtitia & iracundia, adſit titia. Ea enim ſi ſit moderata, Spiritus lde recreantur: Si vero immoderata, ſoluuntur. Hæc eſt mea ſententia, am ad normam Hippocraticæ & Ganicæ doctrinæ conſcripſi. Nec dubito, in Dominus plurimum commodi ex percipiet, ſi modo in omnibus conſilim meum ſecutus fuerit. DEVS æternus ater Domini noſtri Ieſu Chriſti efficiat, Dominus priſtinæ ſanitati reſtituatur, diu ſaluus atque incolumis ſeruetur. ratislau. 8. Cal. Iunii, Anno 1556.

Affectus animi.

Ad brachium à fractura tabescens, & gonorrhœam,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIVM LVI.

CVbitus & radius (vt audio) fracta & male composita, partem non solum breuiorem reddunt: sed etiam atrophiam excitant. Ex quo autem conglutinatio iam inueterauit, non suaserim rursus frangenda ossa, tum quia difficile nunc eodem in loco frangere, tum quia iam callus durior repositioni impedimento est futurus. Reliquum est, vt alimentum in parte læsa attrahatur, frictione inter mollem & duram media: attractum exhalare prohibeatur, cute densata à modice frigidis, aut astringentibus, vel occlusa ab emplasticis, cera nimirum cum butyro recenti, liquata in linimenti formam. Sique partis breuitas incurata maneat, atrophia curetur. Sed videatur ne labore immodico, continenter scribendo, alimentum attractum dissi-

Ossa conglutinata non frangenda.

ſipet. Gonorrhœa laxo pudendo fa- *Gonorrhœa.*
, retentricis imbecillitatem in vaſis
rmaticis ſignificat: hac roborata ſa-
peris. Roborabis autem ſumpta ho-
duabus ante paſtum Conſer. roſ. ℥ j.
r ſe, aut cum aq. roſ. aut plantaginis. Si
ro alia intemperies quædam calida
m retentricis deiicere videatur, con-
a eam pugnato contrariis. Si erectio
dendi, cum Veneris & puellarum i-
aginatione fuerit, vitabis apprehenſio-
em mulierum, & omnia quæ ſemen au-
ent vel promouere poſſunt, quæ à do-
is Medicis audire poteris. Cubabis
item in latus ſiniſtrum magis, quam
extrum, & in ventrem potius, quam ſpi-
am, & tecto corpore ad tibias magis
uam ad lumbos. Proderit etiam lamina
umbi tenuiſſima foraminulenta linteo
uoluta lumbis circumdata, aut folia ſa-
licum, vrticæ, linteis calefactis ſub-
ſtrata. Quod ſi te plura vrgent,
à Medicis plura ac-
cipies.

In extenuatione Brachii, pro consiliario quodam Palatino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LVII.

IN primis necessarium est, vt recta victus ratione vtatur, & corpus expurgetur, si quidem brachium curari debet.

Fomenta. Ad curationem primum adhibeantur formentationes ex floribus verbasci, verbenæ, & chamæmeli in vino atque aqua coctis. Deinde hac aqua destillata confricetur: Accipiatur hepar vitulinum, & totum in partes minutas conscindatur: addantur folia Saluiæ, rorismarini, contusa, & in vase vitreo balneoque Mariæ, vt vocant, destillentur. *Destillatio epatis vitulini.*

Ista aqua, vt dixi, post fomentationem, brachium confricetur, & interdum pulueres lumbricorum, cum confricatur, adhibeantur. Si post decem dierum vsum nihilo se melius (quod tamen non existimo) habebit, accipiatur lixiuium, & cum eo misceatur oleum rosatum, *Lixiuium.*

com-

mpletum ad æquales partes, ac probe
nquaſſentur, calefactusq; in eo made-
pannus lineus, qui brachio matutinis
ris per nouem dies applicetur. Vbi
c factum fuerit ad aquam deſtillatam
ſus redeat. Optimam victus ratio-
m ſeruet, & in ſingulis ſeptimanis an-
cœnam bis pillulas Maſtichinas ad
achmam vna cum melle roſato ſu-
at.

Hæc ſi diligenter præſtantiſsimus
obſeruabit, haud dubie optatam ſani-
em conſequetur. Id vt eueniat DEVM
ecor.

n macie, & magnitudine diminuta cruris, ac læſa deambulatione,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LVIII.

QVÆ ſunt in hoc Egregio Patiente Gallo actiones læſæ, quarum altera ertinet ad cruris dextri nutritionem, eliqua vero ad eiuſdem deambulatio-

nem. Quarum actionum læſarum, non eſt, vt in præſentia argumenta in medium afferamus, ſiquidem manifeſtiſſime oculis ſubiiciuntur. Macies enim & magnitudo, vt ita dicam, diminuta cruris apparet. Item & læſa ambulatio, cum neque flectere, neq; etiam ex toto crus illud erigere valeat, vt propterea vidēdum ſit, à quanam cauſa hæc mala dependeant.

Cauſa læſæ actionis.

Vnde cum actiones lædantur, vel læſa facultate, vel ob errorem externum, certiſſimum eſt vtramq; hanc actionem lædi, non ob errorem externum, ſed ob morbum.

Cauſa maciei.

Nutritio enim læditur, læſa facultate alteratrice ipſius cruris, cuius ratione factum eſt, vt alimētum, quemadmodū opus eſſet, attrahi non poſſit. Redditum autem eſt crus intemperatum, id eſt frigidū, ob otium & diuturnam quietem, quoniam ob morbum in genu non ſe mouet, quemadmodum antea facere ſolitus erat.

Præterea hæc cruris frigida intemperies occaſionem habuit, ob præſentiam ſeu viciniam materiæ pituitoſæ frigidæ in genu exiſtentis. Ambulatio autem

læſa

a est ob morbum in magnitudine au- , ob tumorem ſcilicet circa genu ex- tum,& in ipſo etiam genu, non quod teria occupauerit oſſium genu caui- em: ſed quia collecta eſt extra caui- em circa dearticulationem ipſius ge- , ratione cuius tumoris & materiæ lectæ, cum patiens noſter crus fle- re vult, partes neruoſæ à materia illa noris comprimuntur, fit ſolutio vni- is, vnde dolor ille excitatur. Hic au- n tumor inde ortus eſt, quoniam m crus illud ob ictum violentum fra- m fuiſſet, pars illa ſecundum genu debilis reddita, cuius debilitatis ra- ne materia pituitoſa ſuſcepta eſt, ac in nu, vt diximus, collecta. Hæc autem uris debilitas indies ſemper aucta eſt, oniam hic Nobilis patiens, cum de- bulationis modum aliquem non ſer- ret, factum fuit, vt ſæpe ſæpius in ter- m ceciderit, & partem illam percuſſe- ,neque adhuc 15. ſunt dies, ex quo ite- m in terram ruere coactus fuit, vt no- ſſima debilitatis, cauſa huic parti addi- ſit.

Cauſa læſæ ambulatio-nis.

Fractura ab ictu.

Indicatio-nes.

Hæc mala cum ita ſe habeant, vt auferantur, neceſſarium eſt prouidere, vt crus illud renutriatur, quod vt commode fiat, opus eſt intemperiem illam frigidam calefaciendo corrigere & auferre. Materia autem tumoris cauſa, vt dura eſt emollienda, vt craſſa attenuanda, vt frigida calefacienda, & vt locum indecentem occupat elidenda, genu eſt corroborandum, item & crus, ſeruando ſemper eorum virtutem & tonum, vna cum virtute totius, habita de toto prouidentia.

Prognoſticon.

Quibus ſcopis ſatisfacere non eſt impoſſibile, quamuis ſit ad ſummum difficile. Nam ſi conſideremus vehementiam ratione propriæ eſſentiæ, ea eſt ſatis inſignis, quoniam & intemperies cruris, & eius figura multum recedunt à naturali ſtatu. Eſt enim tertius annus, ex quo, hic tumor ortus eſt, & crus macie illa tentari incepit. Præterea materia tumoris, vt diximus, eſt frigida, craſſa & dura, vt non niſi cum ſumma difficultate & longo temporis ſpacio hæc omnia vinci poſſint. Nec eſt, vt vehementiam ratione di-

dignitatis contemnamus, quoniam
litur deambulatio, quæ est actio causa
mmodioris vitæ satis necessaria. Spe-
mus tamen Nobiliss. Dn. Patiẽtem ad
stinam sanitatem reduci posse, cum
tus ipsius robusta sit secundum quan-
tem & qualitatem. Et quoniam est in *Venæ sectio.*
enili ætate, hinc ergo laudamus, vt
amprimum cõueniet, fiat aliqua san-
inis missio, secta vena iecoraria dextri
biti. Leniatur aluus cum melle rosar. *Lenientia.*
ut. cum Manna, in iure dissolutis, vel
m similibus. Præparentur humores, *Præparantia.*
m iuribus alterantibus Beton. Farfar.
rrag. Endiuiæ & similibus. Purgen-
cum Rhabarb. cum Agarico infusis
decocto florum & fructuum, cum fol.
æ, addendo mell. rosar. sol. & Manna.
s omnibus diligenter peractis, lauda-
is vt Thermas Diui Bartholomæi ad- *Thermæ & lutum Diui Bartholomæi.*
, ibique vtatur luto D. Bartholomæi,
mergendo in illud vniuersum crus, &
am coxam. In eo enim luto est vis e-
olliendi, calefaciendi, & aliquo etiam
odo digerendi, hocq; luto vti poterit
r octo vel decem dies. A luto autem

mundato vniuerſo, & crure & coxa, vino generoſo tumor genu inungatur, vel illinatur adipibus, vituli, anatis, gallinæ, cum modico croco permixtis. Tranſactis his octo diebus, laudamus vt vtatur Lutis Diuæ Helenæ, quæ luta magis digerunt, & his vti poterit modo & forma, vt ſupra diximus. A luto poſtea parte vino prædicto diligenter mundata ſupra genu imponi poterit Diachylon cum gummi, cui ſit permixtus puluis colocynthidis, nec non etiam vtriuſq; veratri. His peractis ſi ex toto non fuerit forte liberatus, & æſtus non vrgeant, per ſudorem materia ex toto diſcutiatur & euacuetur. Vt autem crus, quod eſt, vt ſupra diximus, emaciatum, renutriatur, laudamus vt inungatur cum oleis, v. g. Liliorum alborum & ſimilibus, addito vino generoſo pro vehiculo. His addatur diligens viuendi ratio, quam quia nota eſt, conſulto prætermittimus. Et hæc ſunt, &c.

Lutum Diuæ Helenæ.

Diachylon gummatum cum colocynthide & veratro.

In

tumore vtriusq; cruris, & colore secundum totius corporis partes defædato, ac lienis scirrho,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LIX.

COnqueritur Vir strenuus ac Magnificus, de tumore vtriusq; cruris, colore secundum totius corporis partes defœdato, ac insuper, quod magis est, quodam lienis scirrhoso tumore, qui uidem nō difficulter prementibus ma- festatur. Et quia nullus percipitur do- r quanquam valide comprimatur, in- clarum redditur, hunc tumorem scir- um confirmatum, ac penitus exquisi- m existere. De colore autem mutato uca quædam recensenda videntur. am cum ad nigredinem vergat, facile t vnicuiq; percipere, hoc esse sympto- a in genere qualitatis mutatæ, ac à Me- cis morbum arquatum, icteritiamve gram appellari. Tumor vero in vtroq; ure excitatus, cum & ipse oculis subii- *Icteritia nigra.*

ciatur, nihil est vt de ipsius signis quicquam in præsentia dicamus. Illud tamen non reticere conabimur, huic crurum tumori, hydropem anasarcam prope esse. Cum enim digitis huiusmodi humorem comprimimus, euidentissima fouea in cruribus relinquitur, vt proinde manifestissimum sit, hunc patientem malo habitu totius corporis, seu Cachexia, vt proprie loquamur, laborare: quæ affectio, vt norunt Medici, ad introducendum hydropem præuia existit dispositio, vt propterea, quemadmodum diximus, hydrops anasarca imminere videatur, vnde omni cum diligentia horum affectuum causæ sunt indagandæ. Dubium non est, splenis tumorem horum omnium malorum originem & fundamentum extitisse. Nam cum lien ob huiusmodi tumoris pręsentiam melancholiam à iecore sibi transmissam suscipere non valeret, fuit in causa, vt iecur sit iusto frigidius redditum, ob quam frigiditatem cum chylum in optimum sanguinem permutare non posset, factum est, vt sanguis pituitosus, & proinde frigidus sit

Hydrops anasarca.

Cachexia.

Causæ cachexiæ & icteritiæ.

ſit genitus, cuius altera portio ad crura decumbens tumores illos euidentiſſimos excitauit: pars vero reliqua cũ melancholia permixta ad reliquum corpus diffuſa, & cachexia & regio morbo, nigræve Icteritiæ opportunam occaſionem præbuit. Lienis vero ſcirrhoſus tumor ex eo ortum habuit; quoniam cum elapſis menſibus copioſa ſanguinis excretio, & per ſedem & per vomitum facta fuerit, in frigidam intemperiem extemplo lien incidit. Cuius ratione cum melancholiam à iecore tranſmiſſam, quemadmodum opus erat, regere non potuiſſet, eam ibi concreſcere neceſſarium fuit, & cum pituitoſa materia à ventriculo frigidiori eo delata, in tumorem ſcirrhoſum degenerare. Hic vero ſcirrhus deinde exquiſitus euaſit, quoniam ob diutinam moram materiæ & pituitoſæ & melancholicæ in ea regione, partes tenuiores per reſolutionem euanuere, terreſtriores vero craſſiores & viſcidiores remanſere, vt hac ratione adhuc durior materia reddita, in ſcirrhum exquiſitum migrauerit. Ventriculus au-

Scirrhus lienis.

tem ob promiſcuam, qua ſemper eſt vſus patiens, viuendi rationem, aliquam frigiditatem acquiſiuit. Hæc mala cum ita ſe habeāt, ad illud omne noſtrum ſtudium eſt conuertendum, vt errata in victu corrigamus, deprauatum illum colorem auferamus: materiā ſcirrhoſi tumoris cauſam emolliamus, digeramus ac diſſipemus: Lienem, iecur, nec non etiam aliquo modo ventriculum calefaciamus & corroboremus: horum viſcerum virtutem & tonū vna cum virtute totius conſeruemus, habita tamen prius de toto prouidentia, quæ eo tendere debet, vt cachexiam ex toto auferamus. Quibus ſcopis ſatisfacere, omnino eſt impoſſibile. Nam ſi conſideremus vehementiam ratione dignitatis, eam ſatis intenſam eſſe reperiemus. Lęditur enim ventriculus, nec non iecur, etiam quod eſt membrum principaliſſimū, quorū viſcerum actiones à natura pro totius corporis nutritione ſunt ordinatæ, cum in altero omnium alimentorum concoctio: in altero vero ſanguificatio celebretur, vt huiuſmodi actiones pro vita meliori, nec

Indicationes.

Prognoſticon.

non

non etiam commodiori, ſint valde neceſſariæ. His accedit, quod ſplenis ſcirrhus eſt exquiſitus, & ꝓinde frigida lienis intemperies ſit confirmata. Quare ratione propriæ eſſentię intenſiſſima vehementia emergit. Plurimum ergo præſtabimus, ſi hæc omnia mala mitiora reddemus, Egregiumque patientem ab imminente Hydrope pręſeruabimus, idque non valde difficulter futurũ eſſe ſperamus: Licet ſcirrhus ille ſit exquiſitus, quoniam alia mala non adhuc ſummum malignitatis apicem attigere, virtusque non adeo eſt proſtrata, vt validiſſima etiam remedia ferre non poſſit. His ergo ita conſtitutis ad præſidiorum materiam eſt deueniendum. Et vt in primis de re Chirurgica ſermonẽ habeamus, in eam deuenimus ſentẽtiam, vt ſanguis in moderata quãtitate euacuetur hirudinibus applicitis hæmorrhoidibus, ſi eas habebit innatas, ſin minus ſecta vena ſiniſtri cubiti. Et ſi ſanguis niger & craſſus exierit, egredi permittatur. Si autem tenuis & rubicundus fuerit, illico ſupprimatur. Quo vero ad fonticulos, ꝓbatur vt vnus

Curatio.

Venæ ſectio.

Fonticulus in regione lienis. in crure ſiniſtro, niſi tumor eius prohibeat, efficiatur: quod ſi prohiberet, ab eo omnino eſſet abſtinendum. Et vt de Chirurgia ex toto ſermonem expediamus, vt materia tumoris funditus euacuetur, ſuademus, ſi alia remedia, quemadmodum opus eſſet, non contulerint, vt in regione lienis ferro candenti inuſtio fiat. *Lenientia aluum.* Quoad pharmaciã leniatur aluus Melle roſ.ſol. cum elect. lenit. Diaphœnicone, *Humores præparãtia.* & cum ſimilibus. Præparentur dein humores cum mell. roſato, cum ſyrupo de Beton. de Bugloſſo, aum oxymel. & ſi- *Euacuatio.* milibus, ſine dilutis. Expurgentur poſtea cum electuario lenitiuo, Confect. hamech & ſyr. de polypodio. Præparentur irerum humores cum ſyrupis compoſitis, de fumar. compoſ. de pomis compoſito, & id genus aliis. Expurgentur iterum, vel cum prædictis medicamentis, vel etiam cum pill. cochiis, cum pill. de fumaria mixtis. His diligenter admini- *Vinum chalybeatum.* ſtratis probatur, vt vinum chalybeatum per plures dies aſſumat, quouſq; ſcilicet aderit præſentia indicantis, & nihil prohibebit. Poterit autem vinum ſecun-

dum

dum hanc formam à pharmacopola parari: Accipiat verbi gratia vncias viij. chalybis in diebus canicularibus, ad hũc vſum diligenter parati. Deinde accipiat puluerem ex mentha, ceterach, beton. iua, ſtœchade, meliſſa, ſaſſafras, capparibus, & tamariſco. Addantur præterea altheæ fruſtula, & hæc omnia in ℔. xij. vini albi generoſi infundat, & per octo dies ſub radiis ſolaribus in vaſe vitreo, ſæpe ſæpius vas agitando, diligenter maceret. Probatur præterea, vt materia dura emolliatur & digeratur, vſus luti D. Bartholomæi ſupra regionem lienis per plures dies adminiſtrati. Nec interea ab aliis præſidiorum materiis abſtinendum erit. Quin imo ſuademus, vt ante & poſt luti adminiſtrationem ſingulo die, ſcilicet dum lutis vtetur, geſtet ſupra eandem ſplenis regionem Ammoniacum, cum aceto diſſolutum. Poterit etiam geſtare diachylon, cum gummi, cui ſit admixtus puluis ex ſaſſafras, ex vtroq; veratro, ſtœchade, ceterach, iua, colocynthide, & ſimilibus. Poteritq; modo vno, modo altero medicamento vti. Quibus

Lutum D. Bartholomæi.

Ammoniacum.

omnibus diligenter peractis magnas antidotos in frequenti vſu habere poterit, vnde probatur theriaca, mithridat. & trochiſci Cypheos. Probantur quin etiã trochiſci de cappar. & id genus alia.

Victus ratio.

Quod vero ſpectat ad diætam, correſpondeat propoſitis, ſit moderata, & moderate attenuet. Carnes ſint laudabiles, vt vituli, hœdi, pullorum & pullarum, auium montanarum: fugiat carnes auium aquatilium. Piſcium omnium generum vſus improbatur. A lacticiniis omnibus abſtineat. Vinum ſit moderatum & medicatum, quare parari poterit, cum ligno guaiaco, ſtœchade, bugloſſ. iua, & herbis aliis ſuperius relatis. Hæc autem omnia aduentante autumno fieri poterunt, quoniam his temporibus virtus & remedia & morbos ſimul ſuſtinere non poſſet, &c.

In

In relaxatione intestini, siue Enterocele,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM LX.

℞. Catholici ℥ ij.
Cassiæ.
Sebesten an. ℥ j.
Rhabarb. elect. ʒ ij.
Anisi ʒ j.

Opiata.

Cum syrupo rosato laxatiuo, fiat opiata, capiat ℥ j. in forma boli.

℞. Rad. consolid. maior.
Bistortæ.
Narcissi an. ℔. ß.
Herb. Herniariæ.
Millefolii.
Caudæ equinæ.
Polygonii an. m. ij.
Corticum mali granati.
Nucum cypressi.
Gallarum an. nu. XL.
Florum hyperici.
Centaurii minoris an. p. iij.

Decoctio pro fomento.

Fiat decoctio in aqua & aceto, & cum hac calida foueatur pars, reiectis recrementis intestinorum, mane & sero. Et cum cessare voluerit à fomentatione, foueatur eadem decoctione, sed frigida, continuet per tres dies, & in lecto quiescat, aut supra scamnum, per duos dies; deinde applicet emplastrum sequens, quod gestet diu:

Emplastrū.

℞. Massæ emplastri de pelle arietina ℥ iiij.
Radicis bistortæ.
Blattæ byzant.
Sarcocollæ.
Aloës.
Corticis mali granati an. ℥ ß.
Cochlearum diligenter contusar. cum testis, nu. x.

Malaxentur cum oleo hyperici, fiat emplastrum, applicetur supra partem, & constringatur pars arctissime subligaculo.

Puluis à cibo.

℞. Anisi.
Fœniculi an. ℥ ij.
Coriandri ℥ j.
Sem. rutæ ʒ ij.

Coralli

Coralli rubei vſti, & loti in aq. roſar. ʒ iij.

Cineris cornu cerui, & priapi tauri an. ʒ j.

Lauentur cineres ſimul cum corallo, quibus adde ſacchari candi, & roſati an. ℥ iiij. Miſce, fiat puluis, capiat poſt paſtum, non ſuperbibendo. Fugiat omnem corporis immodicã motionem, vociferationem, repletionem ciborum, & præcipue flatulentorum. Studendum ſemper, vt aluus libere poſſit fluere, impoſitis ſuppoſitoriis, vel ſumendo ſingulis ſeptimanis ſemel de opiata laxat. ℥ j. in forma boli, vel in iure cicerum rubeorum, aut veteris capi. Mane & ſero in lecto foueat partem affectam decoctione præſcripta, cum ſpongiis nouis decies calide, tandem etiam frigide ter. Et fouebit per viginti dies continuos, ac emplaſtrum geſtet diutiſſime.

In relaxatione peritonæi, & principio Enteroceles,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM LXI.

Decoctum pro fomentatione.

℞. Rad. Narcisci.
Bistortæ an. ℔. ß.
Consolidæ maioris.
Chelidoniæ maioris an. ℥ ij.
Plantaginis.
Caudæ equinæ.
Herniariæ.
Sanguinalis herbæ.
Centinodiæ.
Polygonii an. m. j.
Cortic. mali granati.
Gallarum.
Nucum cupressi.
Myrtillorum an. ℥. j.
Flor. centaurii minoris.
Rosarum rubearum.
Anthos.
Stœchados an. p. j.

Fiat decoctio in aqua & aceto, foueatur pars

pars in principio calide, in fine vero frigide, continuet per viginti tres dies, & retineat partem ſubligaculo:

℞. Maſſæ emplaſtri de pelle aretina ℥iiij. *Ceratum.*

Radic. biſtortæ.

Stellæ marinæ.

Blattæ byzantiæ an. ℥j.

Maſticis.

Gallarum.

Cortic. mali granati an. ℥ß.

Malaxentur cum oleo hyperici, & cera rubra, fiat ceratum, applicetur, & geſtet per tres menſes, mutando, & bracali conſtringendo, prius tamen fiat fotus mane, & ſero, reiectis recrementis inteſtinorum. Quod ſi ſit aluo conſtricta, prouocet ſuppoſitoriis acutis, & non capiat vllo modo clyſteres. Reiectis igitur mane alui & veſicæ excrementis, pars relaxata, fouenda cum ſpongia, decoctione preſcripta calida primum, deinde frigida. Cauendum ab omni corporis immodico motu, & ab omni vociferatione, fugienda flatulenta omnia, vt piſa, fabæ, caſtaneæ, & ſimilia. Laxan- *Aluus adſtricta.*

tia aluum, vt poma cocta, pruna, maluæ coctæ erunt ex vsu.

MORBI PVERORVM.

In cephalalgia ex cruditatibus, cum variis aliis symptomatibus, pro puero quodam decem annorum,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LII.

SI de dolore capitis filius meus conqueratur, nec calor vllus notabilis adsit, auribus rubentibus, & facie pallida, cruditate ventriculi laborat. Vomitu liberatur præsertim, si cibum differat, & super indormiat.

Aluum duram in pueris leniẽtia. Venter induratus subducitur prunis, passulis coctis, præsertim cum spinachia: purgatur ℥ß. flor. cassiæ cum conseru. rosarum, quod ipsi iucundum esui est. *In lumbricus puerorũ.* Si vermibus abundet, quod frequens illi malum ab esu fructuum, aut saccharo nimio, datur illi ℈ß. Aloës rosat. cum vj. g̃. Myr-

g̃. Myrrhæ, formentur pillulæ paruæ, & dentur cum cereuiſia. Continuentur duobus diebus. In æſtate poteſt propinari illi cochleare vnum aut alterum ſyrup. è foliis & flor. perſicorum, aut è ſucco ſcordii.

In catarrho & tuſſi, quibus cum conflictatur, nihil præſtantius habet interdum raparum decocto, vt aliquoties docui; præſertim ſi butyrũ recens, & ſacch. candi adiiciatur. Soleæ autem inungantur pinguedine piſcis lupi. *In catarrho & tuſſi puerorum.*

In dolore dentium pro gargariſmo vtatur decocto ligni guaiaci, mundentur alias diligenter. In moleſtia ventriculi hoc electuario vtatur familiariter: *Dolor dentium in pueris.* *Ventriculi moleſtia.*

℞. Conſer. roſarum ℥ iij.
Specier. aromat. roſat. ʒ j.
Caryophyllor. inciſor. ℈ j.
Miſce.

In malignitate aëris, Semin. citri, aut limon. aliquot mane deglutiantur. Naribus vero odor rutæ, aceto imbutæ attrahatur. Omnium autem primum aërem mutet. *Aeris malignitas.*

Ad diſſoluendum ſanguinem grumo-

Ad dissoluẽdum sanguinem grumosum. sum ex luxatione imponatur vmbilico & lumbis cinis communis cum melle, aut oui albumen cum stuppa cannabina, &c.

In epilepsia, & amentia pueri, agentis annum septimum,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LXIII.

CASVS infelicis pueri, qui nobis sese nuperrime obtulit, deplorandus procul dubio est, quandoquidem cum septimum suæ ætatis annum ageret, in epilepsiam incidit, & ex eo tempore in hunc vsque diem fatuum sese ostendit. *Fatuitas post epilepsiam.* Et clarum est, fontem horum malorum pituitam esse quæ in capite reperitur, & generatur propter ipsius cerebri intemperiem frigidam & humidam, quæ valuit multos humores pituitosos procreare, quæ nunquam beneficio pustularum, quæ solent in pueris erumpere, expurgari potuerunt. Ex quo factum est, vt cum

vt cum non potuerint euacuari per illas partes in capite detenti atque collecti, ſymptomata illa produxerint, quæ hunc in modum generantur. Nam quemadmodum dicere ſolebat Hippocrates: Si melancholia in ventriculos cerebri irrepat, Epilepſiam efficit: Et ſi ſubſtantiam ventriculorum petat, producit melancholiam: ita etiam dum pituita in hoc caſu inuaſit ventriculos cerebri, Epilepſia orta eſt: dum vero in ſubſtantiam & corpus cerebri irrepſit, fatuitatem produxit. Et quemadmodum continue pituita inhæret in ipſa ſubſtãtia cerebri, ſic etiam fatuum ipſe ſeſe ſemper oſtendit, vt omnibus compertum. Neque difficile videre eſt, quid agendum ſit. Nam caput erit exſiccandum atque calefaciendum, & euacuanda materia, quæ in ipſo reperitur. Quæ omnia quam difficile ſit implere poſſe, non eſt, vt dicamus, cum id penitus impoſſibile eſſe cenſeamus. Verum quidem eſt, naturam in his ætatibus monſtra aliquando producere: Et forſan etiam fieri poterit, vt horum operum non oblita, beneficio &

Cauſa epilepſiæ & amentiæ.

Indicationes.

Prognoſticon.

ætatis ac medicamentorum noſtrorum ab his malis puer vindicetur : quare in præſentia nihil aliud agẽdum erit, quam vt quamprimum ſetaceum in occipitio paretur. Et hoc eſt, quod ad chirurgiam ſpectat , & quod nunc agendum eſt. Tempore vero autumni leniatur aluus mell. roſar. ſolut. quod ſi ſumere non poteſt, ſuppoſitoriis id erit tentandum. Pręparentur humores cum decoctionibus ex Betonica, ſtœchade, atq; Pœonia, quę in iure alterata ſint. Deinde exhibeatur leniſſimum medicamentum purgans, & ad hoc conueniet Agaricus. Expurgetur caput cum naſalibus, ex aqua ſacchari, vel ex ſucco Betæ, in quo Manna ſit diſſoluta. Deinde erit deueniendum ad aliquod generoſum præſidium, cuius ratione poſſumus caput exſiccare, quare conueniet decoctum ex china, ex ſaſſafras & ex Guaiaco, in quo ebullierint Betonica, ſtœchas atque pœonia, atque etiam cichoracea, quæ modo in maiori, modo in minori copia erunt ponenda, prout Medico præſenti conueniens eſſe videbitur. Electuarium etiam erit conficien-

Setaceum.

Lenitiua.

Præparantia.

Euacuantia.

Decoctum chinæ, ſaſſafras, & guaiaci.

Electuariũ.

ficiendum ex Conſeru. beton. cum puluere pœoniæ atq; cranii humani, quo poterit vti ante prandium. Quibus addenda erit diligens videndi ratio. Quantum fieri poteſt, caueat à vino, & aquam bibat, in qua aniſum & fœniculum ebullierint, præcipue in hoc tempore æſtatis. Tempore vero autumni paretur vinum medicatum, quod ſit confectum ex quatuor partibus, tribus aquæ & vna vini, in quo bullierint betonica, ſtœchas atque pœonia. Vtatur optimis cibis, caueat à carne ſuilla & hœdina, à piſcibus, fructibus, lacte, & ab omnibus, quæ valent caput replere. Aluus lubrica ſeruetur, cum ſuppoſitoriis ex melle. Et hæc, &c. *Vinum medicatum epilepticum.*

In ſiniſtri oculi viſionis obſcuritate, pro Nobili quodam puero,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIVM LXIV.

PEtitis à nobis conſilium viri doctiſſi-

mi, ſuper re ſatis ambigua & obſcura, nempe, ſuper viſionis obſcuritate ſiniſtri oculi. Dexter enim oculus omnino lumine priuatus eſt. Itaq; ſcribitis oculum illum ſiniſtrum, & cætera, quæ nunc prætermittimus, obtenebrari, atque circa corneam obnubilari. Cæterum huius obtenebrationis, ſeu viſus obſcuritatis nullam manifeſtã cauſam exprimitis, γλαύκωμα aut ὑπόχυμα accuſatis, nõ πτερύγιον, non cicatricẽ, non nubeculam, nõ μυδρίασιν, nullumve peculiarẽ oculi affectum, huius hebetudinis ſeu obſcuritatis cauſam facitis, ſed nude pronunciatis oculum vtcunq; obtenebratum eſſe, & circa corneam obnubilatum. Ideo huius ſymptomatis cauſa nobis artificioſa coniectura diſquirẽda fuit, quam geminam putamus eſſe, ſuffuſionem ſiue inceptam, ſeu adhuc incipientem, & nerui viſorii obſtructionem à craſſis, lentis & viſcoſis humoribus, quibus laborantis cerebrũ, vel ab ipſis etiam incunabulis, ſcatet. Perpetuo enim vt accepimus, purulenta colluuies ex altera parte effluxit, non ſine magno oculorum incommodo.

Cauſa ſuffuſionis.

modo. Inde enim nata in neruis obstructio, inde cerebri imbecillitas contracta, inde multorum excrementorum in ipso prouentus, in spiritus visorii & pauci & turbidi, inde, vt semel dicam, illa visionis obscuritas & obtenebratio, præsertim cum nullus apparens in oculo affectus præcesserit. Namq; scribit Gal. 4. de locis aff. cap. 1. quod si in oculo nullo apparente malo, cernendi sensus deperditus est, demissum à cerebro neruum visorium, huius imminutæ aut deperditæ visionis causam in se continere. Hæc igitur vt coniicimus, potissimũ causa illius ἀμϐλυωπίας, id est, visus obscuritatis, quo generosus ille puer tantum sex annos natus male diuexatur, atq; vtinam non aliquando hæc ἀμϐλυωπία in planum & absolutum visionis impedimentũ degeneret. Ex hac enim in id facilis est transitus, alteri præsertim oculo sensu visionis ablato. Si igitur huius ἀμϐλυωπίας causa, vt ex scriptis vestris cõiecimus & statuimus, gemina est, non admodum difficile est, ex curandi methodo indicationes sumere & inuenire. Obstructio enim no- *Indicationes.*

bis insinuat reserantia, & quę recludunt, adhibenda esse. Suffusio vero, si quæ adsit, cõcrescentis inter ceratoidem & crystalloidem humoris discussionem desiderat. Verum enimuero cum huiusmodi affectus, suffusio, & visorii nerui obstructio, ex eorum genere sint, qui adhuc in gignendo sint, nec dum sui ablationem nacti, gemina de vtroque sollicitudo erit. Nempe ea, quæ prouidet eam, quæ curat, præcedere debet. Frustra enim materiam, quæ obstructionem & suffusionem parit, remouebimus, si alia loco eius semper præsto sit, omnibus igitur modis studendum est, vt nulla deinceps talis materia, quæ obstructionem in neruo optico, & suffusionem in oculo faciat, generetur, aut si talis aliqua generabitur, statim euacuanda, & alio distrahenda, & auertenda erit. Quoniam vero ex imbecillitate cerebri & oculi laborantis talis materia, quæ vtrumque affectum procreat, congregatur, roborandum quoq; cerebrum erit, ne ea congreget, roborandi quoq; oculi, atq; neruus ipse visorius ne materiam recipiat.

Præseruatio.

piat. Itaq; quatuor in vniuersum intentiones erunt præseruatiuæ, vel si mauis dicere quatuor auxiliorum genera, quibus futuros morbos ne increscant, aut deinceps fiant, præcauebimus, nempe victus ratio, proba vacuatio, diuersio & membrorum affectorum roboratio, quę si rite administrabuntur, curatiuæ quoq; intentionem forte consequentur. De his igitur sigillatim nobis dicendum est, nõ tam certe, vt vos in Arte medica plurimum exercitatos doceamus, quam vt vestræ petitioni morem geramus, & parentum pueri de nobis expectationi satisfaciamus.

Victus ratio.

Degat in aëre libero & sicco, vitet maritimum, turbidum & crassum, locus in quo versabitur, nec lucidus nimis, nec multum tenebricosus sit, obscurior tamen, quam lucidior, donec visus illi firmior adfuerit. Mane ante cibum corpus exerceat moderate, si non aliter saltem ambulatione, nec lenta nimis nec celeri: idq; sub dio, tempore sereno, si oculi lu- *Aer.* *Labor.*

men perferre possunt, sin minus sub tecto & in loco vmbratili. Vtatur cibis Euchymis & minime excrementosis, vitet vaporosa omnia, & quæ crassum succum generant.

Cibus.

Potus.

Vino in totum abstineat. Vinum enim caput puerorum prompte replet. Bibat aquam hordei, aut Hippocratis, aquam, aut ptisanam vulgarem.

Post pastum vtatur sequenti puluere, cuius loco carnes cydoniorum aliquando assumat, ad prohibendos vapores ne ascendant in cerebrum:

Puluis post pastum.

Puluis post cibum prohibens ascēsum vapprũ.

℞. Anisi.
Fœniculi.
Cinamomi an. ʒ j. ß.
Coriandri præparati. ʒ ij.
Sacchari rosati tabulati ℔. ß.
Eufragiæ ʒ ij.
Misce, fiat puluis.

Mane vero, vbi surrexerit sumat de hoc alio puluere:

Puluis ante cibum.

℞. Semin. Fœniculi.
Anisi.

Euphra-

Euphrasiæ an. ʒ j. ß.
Cinamomi ℈ ij.
Nucis moschatæ ℈ j.
Masticheſ ʒ ß.
Sacchari albiss. ℥ iij. ß.

Fiat puluis, vtatur mane per se, aut cũ aqua fœniculi.

Non ineat somnum statim à pastu, nec ipsum in longum nimis tempus protrahat, ne cerebrum eius plus iusto humectetur, dormiat capite multum erecto. Fricentur crura cum se componit ad somnum. *Somnus à cibo vitandus.*

De vacuatione.

Cęterum quoniam caput rite purgari non potest, vniuerso corpore non prius repurgato, vacuandus erit frequẽter hic generosus puellus, sed blande admodum & leniter, prout fert eius ætas. Itaq; non ex medicamẽtis purgantibus ea deligenda sunt, quæ affatim euacuant. Crebris enim potius, quam magnis vtendum in hoc affectu, & in hac ætate purgationibus, atq; illis medicamentis semper aliquid miscẽdum, quo cerebrum robore-

Apophlegmatiſmi. tur. Quod & in capite ipſo vacuando, ſiue per errhina, ſeu per apophlegmatiſmos obſeruandum eſt. Apophlegmatiſmos autem magis, quam errhina ſeu caputpurgia in affectibus oculorum probamus, quod hæc valentius humores, qui cerebrum occupant, quam illi, concitant & exagitant, eruntque deligendi mitiores apophlegmatiſmi, vt grana maſtiches in vuis paſſis concluſa & maſticata, atq; alia id genus, quæ veſtræ prudentiæ, vt & multa alia relinquimus. Porro inter purgantia medicamenta nobis magis arrident:

Agaricus.
Rhabarbarum.
Caſſia, & ipſum etiam
Catholicon.

Si potio illi exhibeatur, poterit hac forma propinari:

Potio purgans pro pueris. ℞. Agarici electi recenter Trochiſc. ℈ ij. aut ʒ j.
Rhabarbari optim. ℈ ij. aut ℈ ij. ß.

Macerentur ſeparatim in hydromelite, probe cocto & deſpumato, vel in aqua Betonicæ q. ſ. In colatura Agarici, non expreſ-

expreſſi, aut ſaltem leuiſſima expreſſione colati, infunde Rhabarbari, Cinamomi an. ℈ß. Diſſolue cum ſyrup. capillor. Veneris, & Sacchari albiſſ. an. ℥ iij. fiat potio valde parua, ſi gratiorem potum deſideratis, percolentur infuſiones per manicam, addendo ſaccharum & cinamomum. Sumatur autem paulo maior quãtitas ſolutiuorum, vt ℈ ij. aut ʒ j. Rhabarbari. Si poſſet deuorare catapotia, ſumat ʒ ß. Rhabarb. elect. ℈ j. Agarici, quæ malaxentur, cum aqua Betonicæ infuſionis ℈ ß. Agarici Trochiſcati, & fiant Pillulæ. Verno tempore cum herbæ fuerint in ſuo vigore, conficiatur illi ſyrupus purgatorius, qui herbas cerebro & oculis dicatas recipiat. Item folliculos ſenæ, Agaricum & Rhabarb. Quo vtatur per æſtatem maxime, vitatis ſummis ardoribus; per hyemem vero & autumnum, ac tempus frigidiuſculum ſumat potius catapotia, ſi poſſit ea deuorare. Probamus etiam clyſteres quibus hactenus veſtro prudenti cõſilio vſus eſt. Itaq; ne natura vni pharmaco nimis aſſueſcat, & aſſuetum contemnat, vſus vacuan-

Pillula pro pueris.

Syrupus catholicus.

tium alternetur. Sed nec alienum fuerit corpore rite purgato vere appetente venam humerariam, quā cephalicam vocant, aut medianam, si magis conspicua sit, in cubito sinistro, qui è directo est oculi vtcunq; obtenebrati, aperire, & ℥ ij. aut paulo amplius sanguinis detrahere. In hoc enim genere vacuationis, magna spes reponenda est, neq; vos terrere debet aut dehortari, quod toties præcipiat Galenus, sanguinem pueris nō esse mittendum ante decimū quartum annum. Nos enim frequentissime puerulis sanguinem detrahimus anno 8.7.6.5. atque etiam interdum 4.& 3.& felicissimo successu, præsertim in iis, qui viuidiores sunt, cuiusmodi quoq; est generosus iste puer, vt intelleximus ab iis, qui eum ab incunabulis nouerunt. Atq; hæc de vacuatione dicta sufficiant.

Vena cephalica sectio.

Pueris etiā trimulis feliciter sanguinem mitti.

De auersione.

Reuulsiones & deriuationes omnes, quæ vestro consilio factę sunt, vehementer approbamus, monemusque, vt in iis adhuc perseueretis, cōsilium Hippocratis

tis ſecuti, qui monet: cum omnia ratione inuenta ſunt facta, non tamen ſtatim conſpicua apparet vtilitas aliqua, ne ad aliud præſidium, ægris etiam id à nobis importune efflagitātibus, progrediamur, dum manet quod initio viſum eſt: quod ſane præceptū omnibus, qui artem medicam exercent, alta mente reponendum eſt. Cæterum præter has auerſiones, quas tentaſtis, non fuerit forſan abſurdum cum aliquo vim vrendi habente, eſcharam in ſiniſtro brachio, loco congruo excitare, vt monuimus chirurgum, quem ad vos miſimus, factumque vlcus cum Ciceris grano, vel alia ſimili re diutius apertum tenere, quod & Medici quidem percelebres faciendum eſſe conſulunt, in conſimili caſu, & ex ſcriptis eorum doctiſſimis, quæ poſteritati reliquerunt, patet. Atque hoc auxilii genus in multis efficaciſſimum comperimus in diuturnis oculorum fluxionibus. Effluxus humorum, quem moliti eſtis filo ſerico in poſteriori capitis parte, non adhuc ſupprimendus, ſed ſinendus.

Cauterium.

Setaceum.

Manardus.

Manardus vir præter longam experientiã acerrimi in Medicina iudicii, præter hos duos auerſionis modos, facto ſcilicet emiſſario in brachio, & parte capitis poſteriore, conſcribit & tertium auerſionis genus, faciendum in confinio anteriorum ſuturarum caluariæ, vſtione auro vel ferro igni candenti, facta. Quod prẹſidium putat optimus vir & Medicus non ſolum ad præſeruationem, ſed etiam ad curationem, ſi quod aliud, in viſus obſcuritate ex viſorii nerui obſtructione inducta, conferre & maxime idoneum atq; efficax eſſe, (ſeu vt ipſe inquit) potens ad materiam obſtruentem diſſoluendam & diſtrahendam. Pectendum illi caput mane pectine, ducendo ipſum à poſteriori parte in priorem leuiter, & ſatis diu, ſiccandum etiam caput linteo mundo & ſicco magis, quam calido. Admouendi interdum capiti, ex milio, ſale & furfure ſacculi, omnibus quidẽ prius torrefactis: ſed non ita calidis, purgato maxime corpore. Caput etiam abluendum lixiuio, ex ſarmentorum cinere facto, in quo maceratæ fuerint herbæ quas capi-

Inuſtio ſuturæ coronalis vtilis in vitiis oculorũ.

Capitis frictiones.

capitales vocant, vt betonica, rosmarinus, maiorana, saluia, quibus etiam aliquid rosarum rubearum siccarum adiicere non abs re fuerit.

Membrorum affectorum roboratio.

Quod ad quartam intentionem attinet, pleni sunt Medicorum libri, quibus rebus cerebrum, quibus item oculi roborandi sint, præsertim iis, quæ intro sumuntur. His autem miscenda sunt nonnulla, quæ visorii nerui obstructionem reserare possunt, materiam ipsam, quæ obstructionem fecit, attenuando, dissecando & discutiendo. Quæ quoniam vobis doctis viris & expertis Medicis notissima sunt, non est quod in illis recensendis multi simus.

Oculis conferentia.

Inter ea, quæ oculis conferunt, mirifice iuuant myrobalani Chebuli conditi mane comesti, atq; etiam nuclei eorum diu in ore contenti: Conducit etiam magnopere nux moschata, atque etiam fœniculi semina saccharo incrustata. *Oculos iuuantia.*

Euphrasia quoq; herba crebro masticata. Prodest maxime etiam aspectus rerum viridium præcipue vero smaragdi: Color etiam cæruleus valde fatigatum oculum recreat. Cerebrum & oculos lędunt crapula, mustum, legumina, brassica, præcipue salita, allium, raphanus, vinum dulce, turbidum, crassum, porrum, cæpæ, & id genus alia, magni pisces, aspectus rerum lucidarũ, & velocissime motarum, ac multa alia à quibus laborantem arcere poteritis.

Lædentia oculum.

Ad suffusionem.

Suffusio.

Si initium suffusionis affuerit, vt coniicimus, remedia habetis paratissima ex celebriorum Authorum libris. Ex iis, quæ longa experiẽtia cognouimus. Laudamus inter cætera, vt iuuenis aliquis puellus, aut iuuencula, suauem habentes anhelitum, insufflent leniter in oculum ipsius laborantis mane ieiuni, vbi abluerint os aqua pura, in qua hora vna aut altera macerata fuerint, semen fœniculi, nux moschata, & cinamomum: Postea vero lingua lambent oculum laborantis:

tis: mandent autem prius sem. Fœniculi & Eufragiam. Probamus maxime & fella animalium ab extra admota, præsertim autem piscium, atq; in primis Raiæ, in hac ætate tenella. Ex terrestribus quadrupedibus agniculorum, porcellorum, hœdorum iuuenum, & aliorum consimilium. *Fel Raiæ.*

Fotus non admodum probamus ad oculum, quoniam magna ex parte plus euocant, quam discutiant, nisi corpus totum & cerebrũ rite perpurgata fuerint, & munda ab excrementis. In suffusionibus nondum inueteratis sequentem aquam experti sumus successu admodum felici. *Fotus in oculis improbatur.*

Aqua experta in suffusione non adeo inueterata.

℞. Succi Fœniculi ℔.ß.
Gallitrici.
Chelidonii an. ℥ ij.
Eufragiæ recentis m. j.
Tuthiæ præparatæ.
Ligni aloës an. ʒ vj.

Reponentur in alembico, & destillentur lentissimo igne: Abluatur oculus aqua hac, mane presertim, & aliquid leniter ex ea in oculum instilletur. Pleraque

alia remedia, quæ huic affectui dicata sunt, vestræ prudentiæ, & chirurgi doctissimi ac ingeniosi, qui nos de hac re differentes audiuit, doctrinæ & experientiæ committimus. Verum multo magis confidimus in assumptis, quam admotis, tum ad tollēdam obstructionem, tum ad auferendam suffusionem, nisi ea iam radices egerit. Præterea consulimus vt puer hic, qui victu pleniore hactenus vsus est, & ob id scatet multis excrementis, præsertim pituitosis, diebus quindecim, aut viginti vtatur decocto ligni Indici seu palmæ sanctæ, sed multum diluto, & in quo circa finem decoctionis apponantur passulæ, glycyrrhiza, & semen fœniculi, & tunc temporis victu vtetur & tenui & extenuante, quem illi pręscribetis. Valete feliciter viri doctissimi in annos adhuc plurimos, & bene consulite ea, quæ ad vos scribimus.

Decoctum ligni.

Lutetiæ, Anno 1546.
Mense Febr.

In

In tußi ex catarrho, quandoq; suffocatiuo, ex cibo suspecto assumpto, pro quodam Generoso puero,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXV.

PVeri huius Generosi cerebrum esse humidius, nec expurgari per eam viã, quæ est conuenientissima, videlicet per nares, manifestum est. Cum autem grauiter interdum tussiat, & ne suffocetur periculum sit, delabi catarrhum ad pectus & pulmones indicium. Vt enim stomachus per vomitum : ita pectus per tussim, si materia catarrhi illabitur, expurgatur. Quia vero admodum periculosum censetur, præsertim in pueris, qui ea ipsa, quæ tussiendo quasi è pectore educta, deglutiunt, sæpe etiam in ipso conatu, vt maiori impetu catarrhus descẽdat, & spiritum quasi intercipiat, faciunt, catarrhos eiusmodi diutius durare: Itaque omni studio temperatura illa humidior cerebri corrigenda, pectus robo- *Diuturni catarrhi periculosi.*

randum,& cauſa catarrhi in vniuerſa vi-
ctus ratione cauenda. At cum hoc po-
ſtremum, primum ſit in curatione, pro-
inde diligens cura nō ſolum in victu, ve-
rum aëre,ſomno, & excrementorum re-
motione adhibenda. In victu in primis
ſeruetur ordo, videlicet ne vno cibo nō-
dum ſatis cocto alius ingeratur. Certa
igitur teneat aſſumendi cibi tempora, &
ſatis eſſe putet, ſi ter in die cibum ſumat.
Deinde ſimpliciſſimo cibo vtatur,atque
vt vno vel ad ſummū altero ferculo con-
tentus ſit,opera detur. Ferculorum e-
nim varietas maxime ad morborum va-
rietatem, & difficultate facit,& crudita-
tēs auget,quæ catarrhi quaſi fomes ſunt.
Cæterum ab iis, quæ multum vaporem
ad caput tranſmittunt, abſtinendum,
vel certe raro illis vtendum. Fructus fe-
re omnes,exceptis fragis, quæ tamen al-
uū adſtringunt,& ceraſis,quæ vel prom-
pte adſtringunt, vel ſi acidiora ſunt, pe-
ctus lædunt, lacticinia, & omnia in lacte
cocta, olera, oua cum butyro præparata,
cancrosq; vitet: Vtatur autem iuſculis
carnium interdū & amygdalis, ac prunis
coctis,

Victus ratio in pueris catarrhoſis.

Varietatis ciborum incommoda.

Fraga.

Ceraſa.

coctis, præſertim cum aluus eſt adſtricta, molliaque ſemper cibos præcedant reliquos. Olera, licet caput repleant, tamen cũ durior eſt aluus, atriplex Romana, quam ſpinachiam vocant cum paſſulis & ſaccharo dari poterit, & oua ſorbilia non damno, imo ad expectorandam materiam interdum præbeantur velim cum ſaccharo. Carnibus vtatur elixis atq; aſſatis vitulinis: ſuillas atq; agninas, propter nimiam humiditatẽ non probo, capos, gallinas, pullos, perdices, attagenas, auiculas nemorales, ac mõtanas laudo, & conuenient, modo non ingerantur nimium. Nimium enim & varium omne naturę aduerſum. Hordeum probe coctum & orizam poſt aſſumptas carnes poterit comedere, vel etiã in prima menſa iuſculum ex hordeo. A potu vt abſtineat puer, priuſquam ſolidum cibum aſſumat, opera danda. Bibat autem cereuiſiam puram, vel aquam coctam, in quam pauca grana coriandri præparati, & parum cinamomi coniiciatur, & à vino vſq; ad duodecimum annum arceatur. Poſt cibum pyrum aſſatum *Omne nimium naturæ aduerſum.* *Potus.*

cum ſemine aniſi & ſaccharo poterit exhiberi, etiam aliquid de diacydonite; præſertim ex ſuccis, vel carnib. teneriori-
Exercitium. ribus facto. A cibo puer moderate ambulet, nec etiam grandior factus grauiter poſt cibum decurrat. Nam vehementiora exercitia caput replent. Multo autem minus, niſi exactis tribus vel quatuor horis à prandio vel cœna dormiat, & ſi fieri poſſit, à meridiano ſommo iam plane arceatur. Non dormiat in loco humido aut concamerato, non apertis feneſtris, præſertim noctu. Aërem humidum & frigidum ſemper vitet, nec vnquam cir-
Frictiones. cumducatur aperto capite. Mane cum lecto ſurgit, primum leuiter pannis mollioribus totum corpus perfricetur, incipiendo à pedibus, deinde tergum & brachia. Mundetur caput pectine, & os eluat aqua pura, in qua radix calami aromatici ſit macerata. Deinceps ſumat alternis diebus, vel orbiculum vnum diaireos ſimplicis, quam confectionem ex omnibus pharmacopoliis petere potuerit, vel ſuccum calami aromatici hoc modo præparati: Accipiantur radices cala-

calami aromatici mundatæ ad quartam partem libræ, & incidantur minutiùs, affundatur aqua pura, calefacta ad mensuram Viennensem, & decoquantur vsque ad tertiæ partis consumpt. ac fortiter exprimatur. Huic expressioni adde libram dimidiam sacchari, & decoquatur ad spissitudinem syrupi, de quo detur mane cochleare paruum. Cæterum, vt materia expurgetur per nares, vesperi foris, mane intus, isto oleo nares inungantur. Accipiatur oleum amygdalinum recens, & huic imponatur pinguedo gallinarum, & folia maioranæ contusa, atque decoquantur, exprimantur, ac vsui seruentur in vitro. Interdum etiam mane, vbi beneficium ventris habuerit, cum puluere maioranæ siccæ nares poterunt confricari, & vt intueatur Solem, quo sternutatio moueatur, iubeatur. Hoc tamen rariuscule fieri velim. Purgantia medicamẽta pueris nulla præscribo, sed cum nimium catarrhus irruit, & in stomachum delabitur, de sequenti electuario poterit cochleare vnum exhiberi:

Succus calami aromatici.

Errhina.

Pueri ad purgantia non assuefaciendi.

℞. Mannæ electæ ℥ j.

Electuariũ lenitiuum pro pueris.

Penidior.℥j.ß.
Ol.amygdalar. dulc.ʒ vj.
Oxymel. ſimplic.
Syrup.violati an.℥ß.
Miſce.

Interdum etiam de iſto vncia media, hora vna ante cœnam detur.

Lenitiuum pro pueris.

℞.Conſeruæ roſ.℥ß.
Flor. caſſiæ recentiſſ. extractæ ℥j.
Miſce.

Hæc mixtura eſt pro tribus doſibus, ſed vt dixi, pueros ad purgãtia medicamenta non velim aſſuefieri, quin potius hora decubitus, & interdum mane bibat decoctum raparum, moneo. Hoc autem modo præparandum eſt. Accipiantur rapæ recentes, mundentur à corticibus, & decoquantur in aqua, poſt primam coctionem abiiciatur ius primum, & alia aqua affundatur, ac donec prorſus emolleſcant, coquantur. Addatur deinceps ſacchari candi, & butyri recentiſſimi quãtũ ſatis videtur, vt fiat dulce. Hoc decoctum frequenter mane & veſperi in hyeme puero detur. Mane etiam abluantur pedes è cereuiſia, & deinde pin-

Decoctum raparum.

guedi-

guedine lucii piſcis calide confricentur. Si forte vehementius in pectus catarrhus irrueret, hic puluis capiti prius aqua maioranæ calida humectato inſpergatur:

Puluis catarrhos retrahens.

℞. Corallii rubri.
Myrtillorum.
Roſar. rubear. an. ʒß.
Maſtiches.
Succini albi an. ℈ß.
Miſce, fiat puluis.

Ligẽtur brachia fortiter, & pedes linteolis calidis cõfricentur, ſed vt ſpero, ſi prędicta recte fuerint adminiſtrata, & ordo à nobis in victu, & cæteris rebus præſcriptus obſeruatus, his non fore opus. Cæterum cum Generoſus puer aliis quoq; periculis & inſidiis ſit expoſitus, præcipue commendetur Deo, vt præſidio ſanctorũ angelorum, qui faciem patris viderint, tutus ſit. Deinde de collo geſtet hyacinthum, ac ſi qua eſſet ſuſpicio oblati alicuius cibi vel potus noxii, exhibeatur ſequens puluis:

Puluis Bezoarticus ad præſeruationem veneni.

℞. Cor. cerui tempeſtiui, & de cuſpidibus anterioribus ſumpti ʒj.
Corallii vtriuſq; an. ℈ij.

Smaragdi præparat. ℈j.
Lapidis Bezoar. si haberi potest ℈ß.
Folior. auri nu. IX.
Misce, fiat puluis.

Qui sumatur in emulsione semin. citri ex aqua cardui. Ex hoc quoq; puluere cum sacharo in aqua cinamomi dissoluto, poterunt fieri orbiculi, de quibus mane interdum puer vnum sumat. DEVM autem vitæ & sanitatis authorem oro, vt hæc, quæ optima fide monuimus, benigne fortunet, & puerum Nobilissimum ad suam gloriam conseruet.

In amissa appetentia, dolore capitis, vertigine à cibo, & diminutione imaginationis & memoriæ,

D. ANTHONII FRACHANZANI

CONSILIVM LXVI.

HIc iuuenis, agens annum septimum ætatis, incidit in exulceratione͂ cruris sinistri, pustulam scalpebat, quam secuta

cuta exulceratio totius cruris. Puſtula erat nigra, exulceratio durauit duos annos, & fuit remota appoſitione cinerum calidorum, & ſic nono anno fuit ſanatus. Nunc à duobus annis non moleſtatur ab his; ſed cũ habeat debilem vẽtriculum, & non exulceretur, iam patitur inappetentiam, & cum tardat prandium, incidit in vertiginem & dolorem capitis, & non imaginari poteſt, nec protrahere ſermonem de aliqua re, ſed ſtatim obliuiſcitur. Præſuppono temperaturam. Eſt temperaturæ frigidæ & ſiccæ, & temperaturæ melancholicæ. Probatur tum ex ambitu totius, eſt tenuis, tenacis alui, caret pilis, muſculi exiles: tum à membris principalibus. Cor eſt frigidũ, pulſus tardi, rari, eſt timidus, iecur ſiccum & calidum, quæ caliditas non vincit frigiditatem cordis. Quod ſicci iecoris: nam venæ anguſtæ: quod calidi; nam laborauit febribus bilioſis, & illæ puſtulæ indicabant humorem aduſtum. Cerebrum temperatum, ſed quia rubet, & operationes animales bonæ, abundat caliditate. Eſt temperatum in

Signa temperaturæ frigidæ & ſiccæ.

ſiccitate, eſt moderati ſomni: ventricu-
lus ſemper frigidus. Cōſuetudo eius fu[it]
medicamenta accipere, & inordinate ſ[e]
geſſit, tum in ſtudio, & præſertim hye-
me ſedendo nudis pedibus aliquot hori[s]
in frigore, adiunxit ocium, & nunquam
ſe exercuit. Inquirenda ſymptomata
& cauſæ, à quibus indicationes curatiua[e]
ſumentur. Tria patitur circa ventricu-
lum: primo, imbecillitatem, cauſa huius
eſt intemperies. Nam non bene nec cito
concoquit. Ergo eſt intemperies frigida:
ſecundo, inappetentiam, quia frigidi-
tas cauſa inappetentiæ. Nam materia,
quæ antea fuit euacuata per crus, recur-
rit ad ventriculum, & præcipue pituita
ſalſa, inde appetentia nulla eſt: tertio,
cum non cito capit prandium, deuenit
ad vertiginem capitis, eſt hoc ſymptoma
ventriculi. Nam fit per conſenſum, per
euaporationem à ventriculo, quia appe-
tit ventriculus ab epate humores adu-
ſtos, qui peruenientes ad os ventriculi, e-
uaporant ad caput, inde Auicenna: Fa-
mem tolerare eſt replere caput malis hu-
moribus. Patitur dolorem in capite in
ante-

Cauſa imbecillitatis ventriculi.

Cauſa inappetentiæ.

Cauſa vertiginis.

Fame repletum caput.

anteriore parte, & eſt is dolor à ventri-
culo. Diminutæ operationes animales
principum facultatum animæ. Non po- *Cauſæ diminuta imaginationis.*
teſt ita imaginari, loqui, cauſa intempe-
ries aliqua frigida illarum partium. Quę-
ritur, à qua cauſa iſta intemperies? Eſt ex
paucitate ſpirituum. In ventriculo enim
mala concoctio, inde in epate aduritur,
hinc cor frigidum, & paucitas ſpiritus vi-
talis, ac ſpiritus etiam animalis paucus.
Item ratione intemperiei ſpirituũ. Nam
generat ſanguinem frigidum, ex quo
ſpiritus frigidus. Eſt igitur intemperies
ventriculi frigida cũ materia: Nam hu-
mores aduſti ibi ſunt & pituita. Secun-
do, intemperies frigida cerebri, tum à
paucitate ſpirituum, tum ab intemperie
eorum. Iam indicationes curatiuæ ab *Indicationes curatiuæ.*
his ſumuntur, quæ ſunt euacuatio & al-
teratio. Euacuanda materia, & alteran-
dus ventriculus per cõtrarium. Euacua-
bis igitur primo totum, & poſtea cale-
facies ventriculum. Ratione alterandi
auge ſpiritus, & fac calidiores. Augentur
illi cum conſulitur ventriculo, vt con-
coquat, & epatis caliditas remittitur. O-

pus igitur eſt calefacere ventriculum, & epar infrigidare. Capiti nihil faciendum eſt, euacuarem totum. Etſi iecur calidum, tamen non tentarem venæ ſectionem, ne ſequeretur paucitas ſpirituum. Lenirem ventrem caſſia, hiera. Nam vrinam ruffam, crudam, & tenuem, ac excrementa multa heri vidimus. Concoquerem ſyrupo de fumaria, melle roſato, decocto cichorii, & aliorum. Euacuarem Rhabarbaro & cõfectione hamech & repeterem euacuationes pro neceſſitate. Poſtea alterarem ventriculum, inungerem oleo nardino, maſticino, de mentha, & cum aromatibus. Aliquando darem ſaccharum roſatum, cum ſpeciebus aromatici roſati.

Curatio.

Verum exterius pro alteratione melius eſt aliquid applicare. Non capiat aquas thermarũ, niſi in Septembri. Cum his vtetur, inungatur epar, & roboretur vnguento ſandalino, præmiſſis embrochis aquarum alembicarum frigidarum, pro infrigidatione iecoris.

In

In duritie hypochondrii dextri, pro filio cuiusdam Procancellarii,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXVII.

QVANTVM ex narratione intelligo, virtutem expulsiuam officiũ suum facere, perspicuũ est: Nam eam in pueris fortiorem Medicis notum. Itaq; ne succumbat opera danda, & medicamentis idoneis adiuuanda. Quæ ea sint, peritis Medicis præscribere non est necessarium. Recte tamen pueris syrupum de succo cardui, cum aqua cardui dilutum, & si forte videtur calidior, cum syrup. de succo endiuiæ contemperatum exhibent. Item, rasuram cornu cerui anterioris, cum vnicornu rasura non habetur, prodesse vsu didicimus, si febre caret, interdum lotiones quoque prosunt, & frictiones cum oleo amygdalino. Ad duritiem vero, quæ est in dextro hypochondrio, coquant atriplicem Romanam, quam spinachiam vulgo vocamus, in

Expulsio fortis in pueris.

Pueris conuenientia.

In duritie hypochondriorum.

aqua ſimplici & admixto oleo amygdal. dulc. fiat Cataplaſma, parti, in qua ſcirrhus eſſe exiſtimatur, applicandum.

De reliquis, vtpote humida aluo, & victus ratione recte inſtituenda, Excellentes Medici non videntur admonendi.

In calculo, pro quodam puero,

CONSILIVM LXVIII.

CVm in puero iſto calculoſo non modo meatus vrinarii viſcoſis ſint pleni macis, quod ſtillicidium vrinæ ſatis innuit; Sed inteſtina etiam ſimiliter repleta; nihil mirum, ſi colica quoq; interdum cum ſpaſmo afficiatur. Quod ſi curari debet, diligētia certe & labore opus eſt. Excrementa ſubinde lenientibus detrahantur: Fortiora enim puerili naturæ noxia:

Lenitiuum pro pueris.

℞. Flor. Caſſiæ optim. recent. tractæ ℥ ij. ß.
Diaphœniconis.
Cinamomi inter. ℈ ß.
Sacchar. albi q. ſ. f. Bolus.

Alter-

Alternis deinde diebus insideat labro aquæ dulcis vmbilicotenus. Lumbi vero & inguina foueantur sacculis, in aqua parum incoctis:

Sacculi in calculo puerorum.

℞. Anethi.
Calamenthæ.
Flor. Chamomill.
Meliloti an. m. iiij.
Sem. Lini.
Fœnugræci.
Carui an. ʒ vj.

Incisis incid. & contusis contund. f. sacculi duo interpassati:

Post balneum vero inungatur sequenti oleo:

℞. Ol. Chamomæl.
Scorpion.
Anethi an. ℥ j.
Misce.

Octauo quoq; die nucis quantitatem terebinthinæ sequentis ieiunus deglutiat.

℞. Terebinth. ter cum aq. Endiuiæ lotæ ℥ j.
Puluer. cortic. Tamarisci ʒ ß.
Liquiritiæ rasæ ʒ j. ß.

Misce.

Hora autem vna ante cibum mane & vesperi infra scripti pulueris aliquantulum assumat.

Puluis in sacculo pro pueris.

℞. Amygdal. amarar. excort. ℥ ij. ß.
Nucleor. cerasor. ℥ ß.
Sem. anisi.
Fœniculi an. ʒ ij.
Liquirit. rasæ ʒ iij.
Cinamomi inter. ʒ vj.
Sacchar. albiss. ℥ vj.
Misce.

Quod si vrina supprimatur, tempestiue Medici opera imploretur.

In calculi præcautione, pro quodam puero, cui è vesica euulsus fuit calculus asper, & cornutus ingens satis,

D. IOH. TAGAVLTII

CONSILIVM LXIX.

Præseruatio à calculo.

SI calculi generationem vitare voles, hæc præscripta seruato: Ambulatione vel moderato quopiam labore, aut exer-

exercitio mane ieiunus, poſt ventris & veſicæ deiectionem, vel à prandio longe à paſtu, corpus exerceto. Hoc pacto enim nulla, aut pauca admodum in corpore excrementa colligentur, quæ gignendo calculo materiam ſuppeditent. Ciborum multam varietatem atq; immoderantiam, nimiamve ſatietatem ac cruditatem vitato: Cibi duræ ſubſtantiæ, & qui ægre manducatione atteruntur, coctu ſunt difficiles, pigre per aluum ſubeunt, & meatus obſtruunt. In hac vero prouidẽtia maximi momenti ſunt ciborũ mediocritas, & proba cõcoctio. A flatulentis, feruidis, quę renes & veſicam excalefaciunt, vt ſunt allia, cæpæ, piperata, ac concoctu difficilibus alimentis abſtineto. Item ab iis, quę craſſum, viſcoſum, ac tenuem ſuccum gignunt. Talis enim victus ratio iecur, ac renes obſtruit, proinde & lapidem creat. Ergo ſuillas carnes, bubulas, duras præſertim, & ſalſas, ceruinas quoque præter tenellas, ne guſtato. Ab omni opera piſtoria caueto, ab ouis frixis, & ſub calido cinere coctis, ac duris. A caſeo, maxime veteri, gluti-

Ciborum varietas, & nimia repletio calculoſis fugienda.

Cibi calculoſis interdicti.

Caſeus.

noſo & viſcoſo in totum abſtineto, vt q; foueat & gignat calculũ. Fructibus horariis & fugacibus parce veſcitor. Caſtaneas, piſa, fabas, breuiter omnia inflantia abiicito, Cuniculos, lepuſculos, gallinaceos pullos, capos, colũbas iuuenes, quas pipiones vocant, ouillas carnes, paſſeres, alaudas perdices, attagenas, turdos, & ſi forte offerantur, phaſianos non contemnito. Ex aquatilibus, quando tibi carnibus vti non licebit, ſaxatiles ſicciores, neglectis iis, qui ſunt carne ſolidiores, vt qui craſſum ſuccũ gignunt, & difficulter concoquuntur, magis amplexator, tales ſunt perca, ſolea, rubellio, & id genus alii. A ſalitis abſtineto, non tamen in totum. Horum enim vſus ex interuallis, ſi moderatus fuerit, non eſt aſpernandus. Cappares, aqua tepida diligenter ablutas, ex oleo prima menſa aſſumito. Pane medio, qui Græcis συγκομίςος vel αὐτόπυρος potius, quam albiſſimo veſcitor. Panis quo candidior eſt, ex purioriq; farina confectus, eo creandis calculis magis eſt accommodus. Deſinent igitur nouri Canonici, & qui vitam degunt ſeden-

Piſces laudabiles.

Panis quo candidior, hoc calculo accommodatior.

sedentariam, illum suum panem, quem vocant de capitulo, plenis buccis, ita celebrare, quibus longe salubrior esset medius seu cibarius, quem Parisiẽses vulgo vocant *pain boureois*. Ex vinis album, seu subruffe album, quod claretum vocant, & tenue deligito. Defæcatum & moderate calidum bibito. Idem oligophoron esto, id est, non multum aquæ sustinens, quod facile distribuitur, succos extenuat, & vrinas ciet. Vinum nouum, aut inueteratum nimis, dulce, crassum, & nigrum respuito. Tale enim iecur & renes obstruit, ac materiam calculo præbet.

Panis de capitulo Gallorum.

Potus.

Vino passo, quod vulgo Bastardã vocãt, per hyemem, & quadragesimam interdum vtitor. Hoc namq; ventriculum, qui vbi frigidior est, calefacit, roborat, atque vrinam mouet. Æstate plus, sed dilutius, hyeme minus, verum meracius bibito. Aqua purissima, defæcatissima leuissimaq; in iusculis, decoctis, & vino diluendo vtitor. In somno & vigiliis modum seruato, dormiturus sumito modicum conseruæ rosarũ, si fueris catarrhis

Bastarda.

Somnus & vigiliæ.

obnoxius. Somnum pomeridianum fugito, nec statim à cœna ad lectum ito. Mane dum paras surgere de lecto, si ructus acidos, aut nidorosos senseris, quæ aperta sunt cruditatis signa, somno adhuc indulgeto, ac liberalius quiescito. Præcordia vero admotis propriis manibus insuper, calefacito fouetoq;, donec concocta sint rite omnia, & infra subsidant. Aluum mollem & laxam, per ea, quæ eduntur & bibuntur, si fieri potest, tibi seruato. Si enim venter bene subierit, puriora lotia exibunt. Cibus moderatus, concoctu facilis, & ex quo satietas & cruditas non contingat, esto, siquidem satietas & cruditas non solum calculum exasperant, sed etiam, quando non adest, generant. Omnem animi vehementem motum, & perturbationem fugito. Si durus nimis & astrictus venter fuerit, clysteribus emollientibus illum subducito, vel semiunciam Cassiæ hora vna ante prandium, vel cœnam, clysteris loco assumito. Drachmam vnam resinæ Terebinthinæ Venetæ, pellucidæ & odoratę, quandoq; per hyemem maxime, postri-

Ructus acidi & nidorosi cruditatis signa.

Affectus animi.

Terebinthina.

ostridie quam clystere, vel cassia aluum ıbduxeris, deuorato. Inuoluatur in obıta vino imbuta, sumaturq; horis quauor ante pastum. Fortia ac valida medicamenta aspernator. Vere & autumno nfusione ℥ ij. Rhabarbari corpus purgao, ipsiusq; momentum quoq; per interıallum masticando assumito. Robur enim affert ventriculo, iecinori, & renibus, ac insuper aluum leniter mouet iis saltem, qui leniter soluuntur. Frequens etiam vsus sequentis confectionis apprime tibi tum propter hæc, tum ob multa vtilis erit: *Rhabarbarum.*

℞. Pulu. Electuarii Diarrhod. Abbat. *Rotulæ in præseruatione calculi.*
Trium sandalorum an. ℥ j.
Rhabarbari Electi puluerisati
℈ ij.
Rasuræ Eboris ℥ j.
Sacchari albiss. dissoluti in aqua
Cichorii & Endiuiæ an. q. s.

Fiat confectio in tabulis, pondere ℥ iij. sumat vnam tabellam mane semel, aut bis in hebdomade, maxime si ventriculus non probe concoquat, & epar aliqua obstructione leui laboret, quod ex gra-

uitate hypochondrii dextri deprehendes. In ſumma calculi generationem cauebis, ſi diligenter operam primo dederis, ne excrementa præſertim pituitoſa ex quibus calculus mox generari ſolet, in corpore colligantur. Secundo vt ſi qua materia calculi genita, & coaceruata fuerit, ea ante excernatur, quam in calculum ſit conuerſa.

Calculi generationem prohibentia.

Verum, quoniam vix, imo nequaquã fieri poteſt, vt ea corpora, quæ ad ſenium iam accedunt, & piſcibus ac ouis aſſidue paſcuntur, vitamque degunt monaſticam, & ſedentariam, excrementis huiuſmodi omnino vacent, leniter & blande humores excrementitii erunt euacuandi. Commode autem vacuabuntur clyſteribus, aluum molliter ſubducentibus, Caſſia recenter extracta, Reſina, Terebinthina, & Catapotiis, quæ conſtabunt Agarico recenter trochiſcato, puluere hieræ picræ & Rhabarbari. Aliquando etiam vtendum decocto maluarum. Frequens etiam vſus hydromelitis, probe cocti & deſpumati in hoc affectu maxime eſt vtilis. Iecur enim & renes

Calculi materiam euacuantia.

nes obstructionibus liberat, vesicam vrinę meatus abstergit, vt cętera commoda taceam, præsertim si in principio astus assumatur. Lac asininum recens ulctum & calidum assumptum, hæc adem commoda præstat, & præterea vnæ, & puris acrimoniam demulcet, robumque sanguinem gignit. Sumi auem debet post matutinas deambulatioes, horis tribus ante pastum, cum sacharo aut melle optimo. Purgandum orpus ex interuallis pro natura ægri & emporis. Hoc solum inter lactis genea calculosis innocuū putatur Archigei, & Medicis omnib. quippe quod substantia tenuissimum sit, & multum seri letergentis habet. Decoctum etiam ralicis altheæ, cum melle optime despunato & saccharo, ex interuallis assumptum mirifice proderit. Diluendum aiquando vinum cum aqua purissima, in qua maceretur radix altheæ & glycyrrhizæ, vt consulit D. Claudius Iacobus Medicus doctissimus, qui & multa alia remedia longe optima præscripsit, quæ faciunt ad demulcendam puris & vrinæ

Lac asininum.

Decoctum radicum altheæ.

acrimoniam, quæq; vesicam & renes de- tergent, quibus suo tempore, si res expo- stulat, vti licebit.

Pillulæ.

Pillulæ.

℞. Rhabarbari electi puluerisati.
Agarici trochiscat. an. ʒ ß.

Malaxentur cum therebinthina Venet- optima q. s. & fiant pillulæ, capiat seme- in mense; sed prius accepto clyster- communi.

In dolore nephritico, cum excoriatione, atque carnis excrescentia, in extrema glandis parte, pro Generoso quodam puero,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXX.

NVllum est dubium, quin Nobilissi- mus puer materia calculi abundet, quæ post vrinæ emissionem in extrema parte glandis, quam erodit, dolorem fa- cit. Multa enim & magna, non solum ab ex-

xeuntibus; verum etiam aliis accidēti-us sumuntur indicia. Ea vero cum non natura continuo ad expulsionem coga-ur: alias etiam magis, alias minus cor-upta sit, nihil mirum, si interdum dolor onquiescat & remittat. Nam nec ipsi alculi in vesica etiam perpetuo sunt in-esti: Imo cum pituitoso humore vesti-ntur, sæpe ante vitæ exitum vix depre-enduntur. Esse autem humorem pitui-osum, tum ætas, tum albedo vrinæ ostē-lit. Itaq; in curatione, ac potius in præ-autione, initio recta victus ratione pro-entus humoris pituitosi, etiam atq; et-am cauendus. *Calculi in vesica sæpe non deprehenduntur.*

Cæterum cum ex Generoso Domino udiuerimus, in victus ratione Nobilissi-ni pueri summam atq; exactam adhibe-i diligentiam, hoc saltem monemus, vt epletio quoq; & ciborum varietas, quæ non minus ad cruditatem faciunt, quam cibi mala qualitas, qualis est in lactici-niis, leguminibus, carnibus excrementi-tiis, aquatilibus & piscibus vitetur. De-inde cum puer aquam bibat, ne cruda detur; sed aquæ semper cinamomum *Victus ratio.*

In calculo improbantur semina diuretica.

incoquat. Semina diuretica non possimus probare, cum ea humorem pituitosum in renes & vesicam deducant. Cinnamomum autem aquæ coctæ, & adhuc feruenti, iniiciatur. Et cum salsedo illa & acrimonia haud dubie à putredine fiat, interdũ aliquid sacchari ratione abstersionis addatur. Cum vero in exactissima etiam victus ratione prouentus pituitosi humoris, maxime in pueris, vix possit caueri. Visum est Excellentiss. Dn. D. Iulio, vt Nobilissimo puero interdũ detur terebinthina cypria, à quo mea ratio non abhorret; sed ego terebinthinã cypriam prius probe coqui velim, & cum saccharo & cinamomo in puluerem redigi; vt de eo sumat ad drachmam vnam in iusculo, hoc modo:

Puluis è terebinthina.

℞. Terebinthinæ in aqua scolopendrii diligenter coctæ ʒj.

Siccetur lege artis probe: ita vt in puluerem redigi possit. Huic adde sacchari albissimi ʒj ß.

Cinamomi electi pulueris. ʒj.

Misce, fiat puluis.

Si autem catapotia sequentia semel in hebdo-

ebdomade ſumere poſſet, longe magis
onuenirent:

℞. Terebinthinæ coctæ ℥ ij. *Pillulæ de terebinthina.*

Rhabarb. elect. pulu. ℥ j.

Cinamomi elect. & pulu. ℥ ß.

Pulu. glycyrrhiz. q. ſ. Miſc. fiat Maſſa
le qua formentur pillulæ mediocres, &
lentur IX. vel xj. Quæ ſi non commo-
iebunt aluum, numerum augere pote-
it. Hoc modo materia euacuata, ad ea,
uæ eam attenuant, & abſtergunt deue-
iiendum. Maxime autem prodeſt, ius *Ius cicerum,*
icerũ, in quo folia herbæ Veronicæ, & *betonicæ, & veronicæ.*
etonicæ decoquantur, matutine hau-
tum. Poſſunt etiam abſque iure Cice-
um iſtæ herbæ in aqua ſimplici, cum ra-
lice liquiritiæ coqui, & propinari mane
c ante cœnam. Ac ſi tum Nobiliſſimus *Balneum.*
uer labro, in quod infunderetur deco-
tum raparum & betonicæ, inſideret,
onuenientiſſimum eſſet. Proceſſu tem-
oris, ſi iſta non euidens auxilium fer-
ent ad fortiora, vt folia raphani, ſaxifra-
iæ, herbam, quam Kunigundis vocant, *Herba Kunigundis*
uæ eſt Eupatorium Auicennæ, deue- *Eupatorium Auicennæ.*
iiri poſſet: Sed iſte eſt gradus ſapi-

Ad fortiora non deueniendum, nisi vbi debilia non sufficiunt.

entis (quemadmodum Mesue noster a[...] vt ad Medicinas fortes nō deueniamu[...] nisi vbi debiles non contulerint. Idem[...] fieri posset per cataplasmata: Initio au[...]tem sola parietaria decocta, cum cœp[...] coctis atq; contusis, ac oleo amygdala[...]rum amararum in formam cataplasma[...]tis redacta, pubi seu vesicæ loco calid[...] inter duo linteola adhibeatur: Deind[...] si vim maiorem huius cataplasmatis ne[...]cessitas postularet, rad. saxifragiæ, rub[...] ononidis, ac raphani, in vino decoctæ[...] addi possent, & cum oleo scorpionum[...] commisceri, atque vt dictum est, pectin[...] adhiberi. Inungi etiam loca pectinis, ve[...] linteolo in eo madefacto fomentari ca[...]lide.

Cataplasma in calculo puerorum.

Sanguis bouis.

Sanguis bouis, cui acetum acerrimum sit adiectum, cum pinguedine veruecis, maxime ad eandem intentionem posset. Sed ista atq; alia fortiora remedia deinceps adhibebimus, si forte parum præsidii in his, quæ recensui, esse animaduertemus.

Curatio excrescentiæ carnis.

Quod vero ad dolorem attinet, cum manifesta sit erosio, & carnis superfluæ gene-

generatio, caro iſta demẽda eſt, & locus aduerſus eroſionem tuendus. Id fiet gummi Tragacanthi & ceraſorum, vel in aqua roſacea diſſolutorum: vel ſolo Tragacanthi gummi, in mortario plumbeo, cum albumine oui commixto. Aluus ſit mollis, & corpus à frigido & humido aëre tutum, opera danda. Itaq; atriplex Romana, quam ſpinachiam vocãt, cum paſſulis maiorib. quas Cibebas appellant, cocta ſæpe in prima menſa puero Nobiliſſimo apponenda: Et vt in cibo ſemper molliora præcedant, obſeruandum. His autem adhibitis & obſeruatis minime dubitamus, quin omnia ſymptomata meliora, vel ſaltem mitiora futura ſunt.

In dolore colico, & vreterum, pro generoſo quodam puero,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXI.

HIc quoq; multis & pueris & ſenibus, dolores colici, & vreterum, cum

Colici & vreterum dolores pueris familiares.

crassiores humores per vrinę vias expurgantur, post febres, & in ipsis febribus accidunt, ac plerumq; in vrinis materia ipsa apparet, quæ liquatæ pituitæ indiciū est. Itaq; vt materia illa pituitosa diuertatur, & per inferiora educatur, atq; attenuetur, cum iis, quæ putredini quoq; resistunt, necesse est. Ad diuersionem, & vacuationē pituitosi humoris nihil conuenientius, enematum vsu, præsertim, cum dolores vrgent. Ego decocto radicum ireos, cum calamentho inodoro vsus sum, hoc modo:

Enemata.

Enema ex rad. ireos & calamentho.

℞. Calamenthi inodori m j.ß.
Radic. ireos incis. ℥ j.
Ligetur Radix in petia & decoquatur diligenter.

℞. Colaturæ ℥ jx.
Olei amygdal. ℥ iij.
Sacchari ℥ ß. Misce.

Bulliant rursus, dein applicetur. Cum febris non adest, radicem solam in iure pulli macro, vel vino diluto exhibeo, & vt prius parū myrrhæ æger deglutiat iubeo: sed hoc ieiuno ventriculo faciendum, & desuper dormiēdum: Hoc modo &

do & putredo cohibetur, & pituita attenuatur, ac dolores, qui excitantur à flatulentia pituitæ sedantur. Cæterum foris ventrem isto vnguento inungo:

℞. Succi parietariæ. *Oleum pro abdomine.*
Matricariæ.
Cæpar. coctar. an. ℥j.
Butyri recentis ℥ iij.

Coquantur diligenter lento igne & deinde soli exponantur: eo inungatur totus venter inferior.

Ventriculo autem imponatur hoc ceratum.

℞. Aloes optim. ℥ ij. *Ceratum stomachale à colica.*
Myrrhæ.
Masticches an. ℥ ß.
Olei nostri stomachalis, vel de absinthio q. s. addita cera f.ceratũ, & extendatur ad formam scuti stomachalis.

Calor autem præternaturalis, si quis adest, appositis sacculis ex furfurib. macris hordei, & similibus mitigandus. *Calor præternaturalis.*

DEVM autem oro, vt hæc omnia benigne fortunet.

In vlcere vermiculoſo, pro puero quodam Nobili,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM LXXII.

NObilis iſte puer laborat ex eo vlcerum genere, quod humores maligni, poſt longam in corporis partibus cuniculorum inſtar actionem, variis in locis tandem prorumpentes, excitare ſolent, & à Græcis ὑπόνομα, à Latinis vero lepuſculus, ſeu cuniculus appellatur, propterea, quod quemadmodum actis ſubterraneis, iisq; variis cauernis, cuniculi in diuerſis locis tandem proſilire, ita etiam hic humor per varias proreptãs latebras, in varia tandem vlcera ſeſe exemerere ſolet. Oritur autem à materia melancholica aduſta, miſta cum phlegmate, propulſa vero ab epate & liene ad exteriora per viam criſis, quemadmodum in Gallico morbo ſerpiginoſa materia ad volas manuum, & plãtas pedum propelli conſueuit. Si igitur in loco aliquo

Cuniculus.

per

per cauum meatũ progreſſa figitur, concreſcit in ſpongiformẽ, & melancholicã carnem, quæ ibi firmata, quia intercludit exitum, reliquo ſibi coniuncto humori hinc quaſi repulſus cuniculi in morem alios exitus quærit, & vermis in morem nunc illam, nunc aliam partem erodendo aperit, atque vlcera alia ſuper alia diuerſis in locis cuniculoſa parit, ob quem motum etiam chirurgi noſtri vermem furioſum, ſeu talpæ in morem, cutem euertentem, & aperientem, ſeu equitantem appellant. Meminit autem huius Auicenna in cap. de fiſtulis ſeu cauernis. Eſt autem vlcus ſanatu admodum fraudulentum & contumax, nec niſi ſui generis corrodentibus eradicari, vel vt ipſi loquuntur, mortificari poteſt, præmiſſa euacuatione debita. Nec eſt ſanatio firma & conſtans, niſi etiam victus debita ratio, cum curatione diligenter iungatur. Itaq; ſi ſanari puer Nobilis cupit, abſtinebit ab omnibus cibis pituitoſis & maxime melancholicis acribus & ſalſis, acetoſis, fumo duratis, ac aromatibus acribus conditis, aut cœpis, aut ar

Spongiformis caro.

Vermis furioſus.

Prognoſticon.

Diæta in vlceribus ſerpentibus & fiſtuloſis obſeruanda.

morantia syluestri coctis. Vitabit frixa omnia in butyro, cuiuscunq; illa generis fuerint. Vtetur cibis bonis sanguinem optimum generantibus. Vtatur cereuisia, & in fine prandii & cœnæ vino modice, propter ventriculum, præsertim cum huic sit assuetus. Nec satietate onerabit corpus, ne medicamenta in operatione impediantur, de quibus præsens monebit Medicus. Et quia animaduerto ex vlceris maxime difficili sanatione, corpus adhuc repletum vitiosis humoribus, digerantur potiuncula à me præscripta, & insignita litera A. cuius sumat altera die ℥ij. vel iij. mane hora quinta, ieiunet per horas tres:

Potio sanguinem vitiosum digerens.

℞. Aq. betonic.
Lupuli.
Fumariæ an. ℥j.
Syr. de betonic.
de lupulo.
de fumaria an. ʒij.
Misce, detur in fictili. Signetur digestiuum A.

Altera die sumat ℥iij. de decoctione ordinata, & insignita litera B. Quod si per

per integrum diem ter, aut quater subduxerit vitiosos humores, propinetur eodem pondere 4. 6. 8. 10. & 12. die interiecto semper altero die potiuncula digerente, & præparante humorem ad expulsionem. Quod si alternis diebus purgationem ob virium rationem sustinere non poterit, prorogetur de tertio in tertium. Quod si nec tres unciæ purgantis potionis ter, aut quater subduxerint, poterit aqui potio ℈j. vel ʒ ß. Electuarii purgantis insigniti litera C.

Potio longa vitiosos humores ἐπιχεόστει evacuans.

℞. Radic. cappar. ʒ iij.
Cordic. radic. Tamarisc. ℥ ß.
Filicis nostræ ʒ ij.
Pœoniæ ʒ iij.
Polypod. ʒ ij.
Cichor. ℥ ß.
Summit. & fol. betonic.
Fumariæ.
Cimarum lupuli.
Capillor. Vener. an. m. ß.
Capit. lupulor.
Eupator. an. m. ß.
Sem. anisi.
Fœnicul. an. ʒ ij.

Ceterach.
Scolopend.an.p.ij.
Myrobal. contusor. ademptis nucleis Citrinor.
Chebulor.
Indor.an.ʒ ij.
Agaric. Troch.ligati in petia ʒ ij.
Folior.senæ Alexand. sine stipitibus & siliquis ℥ ij.
Passular.sine acillis ʒ iij.
Liquirit.rasæ & incisæ ℥ ß.
Cortic.mali citrii ʒ ij.

Incidantur, contundantur, & stent in infusione cum s. q. aq. betonicæ, fumariæ, ac lupulorum, simul mista in loco tepido per noctem, mane bulliant in vase cooperto, & non euaporante ad casum mediæ partis, vt remaneat ℔. j. ß. colentur, in colaturam calidam infunde iterum per horam:

Flor.cordial.temper.an.p.j.
Epithymi Cretici ʒ ij.ß. dein:
℞.Rhabarb.elect.℈ iiij.
Squinanthi ℈ß.

Fiat nodulus laxus ex petia alligatus filo bulliat, cum decocto sex, aut octo fer-

ruores, exprimatur fortiter, dein abie-
o nodulo, adde:
Succi betonicæ.
Fumiterræ depurat.
recent. & defæcati an. ℥ ij.
Bull. tribus feruoribus, coletur ſemel
um expreſſione, ſemel ſine, dein cola-
uræ adde.
Syrup. de betonic. ℥ j. ß.
de fumaria.
de lupulis an. ℥ j.
Miſce, detur in fictili, ſignetur B.
℞. Electuar. Diaphœnic. ʒ j. *Electuariũ purgans.*
Diaſenæ.
Confect. hamech. an. ℈ ij.
Miſce, detur in fictili. Signetur C.
Et quia ætas miſſionem ſanguinis non
admittit, euacuetur etiam ſæpius, & len-
ius, ne vires labefactentur, & corpus
mundificetur. Euacuato corpore adhi-
beantur etiam localia medicamenta, i-
pſis vlceribus à chirurgo aliquo perito,
qui ſi habet conuenientiora, & rationi
conſona medicamenta, vtatur ſuis, ſin
minus, ſunt quædam mihi in hoc morbi
genere experta. Et primum eſt vnguen-

tum familiare, insignitum litera D. hoc inunctum bis in die imponatur vlceri, & erodet & mortificabit vlcus vermiculosum. Erosa materia spongiosa, vbi mundificatum fuerit, tum consolidantibus claudendum:

Vnguentum expertum erodens & mortificans materiam spongiosam.

℞. Axungiæ, vel pinguedinis porcinæ lotæ quater ex aqua vermicularis ℥ ij.ß.
Puluer. Sauinæ ʒ iij.ß.

Misc. & f. vnguent. crassum. Detur in fictili. Signetur D. Quod si vlcus videbitur respuere hoc vnguẽti genus, est Emplastrum aliud magis corrosiuum, & sæpius expertum à chirurgis probatis: sed cum diligẽtia applicãdum loco affecto, propter vehementem corrosionem, ita ne attingat carnes sanas, insignitum litera E. Eo vtatur, & spero cum successu, volente DEO.

Emplastrũ vitiosam carnem erodens.

℞ Farinæ triticeæ ʒ j.
Vitri Veneti optimi subtiliss. puluerisat. ℈ iiij.
Arsenici g̃. iiij.

Puluerisata singula subtilissime, & cum s.q. mellis optimi redigantur ad formam

nam Emplaſtri. Detur in fictili. Signetur E.

Corroſa itaq; mala & ſpongioſa carne,& labiis mundificatis,ſolidetur debitis medicamentis vlcus.Sed quia ſumma vlceris cura eſt exſiccatio,conſultum videtur puero propinare, dum corroditur vlcus, & mundificatur, cochlearia duo mane calefacta, potionis exſiccantis interius, quæ inſignita eſt litera F. & duo calida veſperi eunti dormitum. Nam & interius exſiccando prohibebitur affluxus, & ſequetur exſiccatio, quæ iuuabit extremam conſolidationem:

℞.Folior.Eupator. *Potus exſiccans.*
Artemiſ.an.m.ß.
Radic.Bardanæ ℥ij.
Folior.betæ rubeæ,m.ß.
Herbar.tormentill.m.j.
Rad.tormentill.m.ß.

Incidantur, contundantur, bulliant in aquis tormentillæ, ac plantaginis an. ℔.j.ß.ad caſum medietatis, colaturæ adde:

Syrup.de duabus radicibus,
Fumariæ.

Lupuli an.℥j.

Miſce fiat hauſtus. Si mauult bibere cum cereuiſia cocta bibat. Signetur F.

Pro roborandis membris naturalibus mittentibus ſuperfluitates, ſumet ante prandium, mane per horas duas, rotulas duas inſignitas litera G. & duas hora ſecunda pomeridiana, & prohibebunt generationem prauorum humorum:

Rotulæ roborantes.

℞. Margaritar. præparat. ℈ij.
Corall. albor. præparat. ℈j.
Rub. præparat. ʒß.
Carabe albiſſ. ℈ij.
Oſſ. de corde cerui. ℈ß.
Lign. aloës ℈ß.
Trochiſc. de capparibus ʒß.

Pulu. ſubtil. miſce, & cum ℥v. ſacchari albiſſ. diſſol. in aq. borr. f. conf. in rotulis. Dentur in ſcatula, ſignentur G.

Hæc mihi in iſta penuria otii de tollendo morbo, & ſanando fraudulento vlcere cogitanti in mentem venere, quæ flagitanti tibi denegare nec debui, nec potui, quæ ad pueri nobiliſſimi ſalutem fortunet is, qui ſanat omnis generis languores,

uores, Medicorum ſummus, Chriſtus, ui Puerum commendo.

n vertigine, epilepſia, melancholico delirio, tremore cordis, macie totius corporis, & nonnullis aliis ſymptomatibus, pro fœmina quadam Germana Styria,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LXXIII.

Fœmina quædam Styria Germana, annorum 36. ſatis carnoſa, & floridi coloris ante matrimonium: quamprimum vero nupſit, ac vterogerere cœpit, macilentior facta eſt; Peperit mares quinque, & fœmellas quinque. Ante annos autem octo, ex febre ardēti maligna abortum fecit. Ab hoc tempore multis ærumnis & aduerſitatibus afflicta fuit. Ex decem enim liberis duos ſaltem habet reliquos, ita vt in perpetuo quaſi luctu fuerit: Cœpit ante abortum vertigine tentari, memoria imminui, carie & dolo- *Hiſtoria ſymptomatum.*

re dentium affici, horrore & tremore subito interdum concuti, præsertim noctu ante lecti ingressum, dum se exuebat aliquando etiam, sed rarius vniuersum corpus conuelli, ac in terrã prolabi, cum principum facultatum læsione ac stridore dentium; aliquando congelari quasi, ac instar statuę rigescere, tam inter deambulandum, quam sedendum, aut cubandum, nihil neq; audiens, neq; videns, neq; mouens; semper de cordis tremore, de capitis vel cerebri frigiditate conqueri. Qui omnes affectus superioribus annis mitiores fuere. Duobus autem ab hinc annis post acerbissimum luctum, ob lepidissimæ filiæ obitum, cum paucos menses ante duos elegantes filios vna hora etiam sepulturę tradidisset, omnes grauiores ac magis horrendi redditi sunt. Accessit delirium plane melancholicum: Imaginatur sibi, quasi potu aquæ fœtui vltimo nocuisset, qui tamen viuus & saluus in lucem fuit editus, ac tres integros menses superuixit. Illud imaginarium facinus dies noctesq; deplorat, grauiora sua delicta clamitans, quam

Symptomata facultatis imaginatricis læsa.

uam vt remitti possint, & metuit, ne si-
i ipsi manus violentas afferat, quod nu-
er etiam ante duos menses duobus cul-
ris tentauit. Delirium autem hoc sem-
er matutino tempore grauius est quam
ost meridiem vel vesperi. Fœtor etiam
am sentitur ex ore cadauerosus, qui ab-
ente delirio nō sentitur. A cœna autem
altem quatuor horas dormit, non vltra,
ix parum comedit & bibit. Bibit autem
inum. Et quoties bibit, confestim tota
acies rubore denso suffunditur, ac fre-
quenter etiam post rigescit. Interdum in
pilepsiam incidit, dum vinū meracius
ufturatur. Interdum vrina subruffa ac *Symptomata excremētorum mutatorum.*
ensa est, interdum alba, interdum iu-
nentalis, semper cum sedimento albo
opiose distracto. Dum delirium durat,
uticulam vrina cōcipit desuper, quæ in-
tar glaciei supernatat, colore quasi iri-
lis. Superiori tempore aluus erat semper
constipata, nunc autem beneficio na-
uræ vtitur quotidiano. Post paroxy-
smos epilepticos plerunq; ad vomitum
commouetur, ac de ventriculi dolore
conqueritur. Aliquando intolerabili

dolore capitis opprimi, aliquando oculorum, aliquando coxæ videtur. In fine paroxyſmi dum ad ſeſe redit, deglutire quaſi aliquid conſpicitur, & id etiam dum riget. Dum paroxyſmi obrepunt, in admirationem quandam commouetur, quaſi res aliqua noua & admiranda oculis ſubiiceretur. Conqueritur ſemper de tremore cordis continuo. Sed ſi locus tremoris inquiritur, magis ori ventriculi ſuperiori digitos admouere videtur. Nec tremor cordis vel ex pulſu, vel applicatione manus poteſt deprehendi à Medico. Tempore huius delirii macie pene conſumpta eſt, ac ſcabie ſicca per totum corpus infecta. Poſt paroxyſmos etiam, & quando delirio hoc grauius afficitur, labra oris exſiccantur, excoriantur, finduntur. Præſentium mox obliuiſcitur, præteritorum autem bene recordatur.

Superiori tempore ſemper de ſenſibili cerebri frigiditate cõquerebatur, proximo autem vere, dum purgata eſſet, & ſtillicidium admiſiſſet, & eſſet vſa Cucupha ex corroborantibus & calefacientibus,

ibus, frigiditas illa deſiiit, vt de illa amplius nihil conqueratur. Remiſerunt etiam tum inſultus illi epileptici : remiſit delirium : remiſerunt omnia alia ſymptomata, reddita etiam fuit carnoſior, bene comedebat, dormiebat, vt id omnibus fuerit admirationi. Menſtrua etiam ſuppreſſa erant Menſes 18. quæ iterum ſectis ſaphenis ad crura, rite ac decenter redire cœperunt. Sed accidit, peregre abſente marito, dum oleribus frequenter in magna copia vteretur in cibis, ac in victu reliquo eſſet liberalior, vt ſubito in priora mala reciderit, quæ omnia iam grauiſſima ſunt reddita, ac deploranda; adhuc tamen generoſius medicamentum non eſt experta. Multis & grauiſſimis, ne dicam, lethalibus vitiis, vexatur *Symptomatum indagatio.* Magnifica mulier, quorum quædam ad facultatem animalem, quædam ad vitalem, quædam ad naturalem pertinere videntur. Vt nulla ſit pars corporis præcipua, quæ labem aliquam non fuerit perpeſſa. Nam ſi facultatem animalem ſpectemus, illam quidem vertiginoſis affectibus, conuulſione totius corporis, affe- *Læſio facultatis animalis.*

ctu ſoporoſo, epilepſia, memoria præte-
ritorum, obliuione præſentium, melan-
cholico delirio, ac fere maniaco, dolore
capitis, oculorum, coxæ, nec nõ degluti-
tione illa ſymptomatica perturbari vide-
Læſio facultatis vitalis. mus. Si autem vitalem facultatem intu-
eamur, tremore cordis illam impediri eſt
iudicandum, dummodo tremor ille rea-
lis, non autem imaginarius exiſtat, præ-
ſertim cum ſenſu tactus motus hic in re-
gione cordis non percipiatur: aut ſi quid
tale exiſtit, ad cardiacam potius ſit refe-
Læſio facultatis naturalis. rendum. Vltimo ſi facultatem natura-
lem ſpectemus, quis eſt ille, qui ex ma-
cie totius corporis ex gingiuarum ero-
ſione ſeu carie, facultatem naturalem
oblædi non videat. Quæ tamen omnia
Cauſæ ſymptomatum. mala videntur eſſe partus materiæ pitui-
toſæ, ſed maiori ex parte melancholi-
cæ, quæ aliquando ita exoritur, vt peri-
culũ ſit, ne atræ bilis ſapere videatur na-
Melancholiæ ſymptomata. turam. Quod autem hi omnes affectus
vni fere materiæ melãcholicæ ſint attri-
buendi, ex eo ſatis cõſtare arbitror, quo-
niam cum hæc materia ſit ſuapte natura
frigida & ſicca, mirum non eſt, ſi ſua ſic-
citate

ditate vigilias inducit, & frigiditate memoriam imminuit, ita tamen, vt ſiccitate pręſentium ſimulacra non imprimantur, & præterita ſuccurrant. Quæ materia, ſi aliquantulum exuratur, delirium melãcholicum inducere ſolet: dum vero ab ea vapores excitantur, & cum ſpiritu animali confunduntur, ob eorũ obſcuritatem, melancholiam; ob inordinatum vero motum vertiginẽ inducunt. Quod ſi eadem materia vaporoſa ſpinalem medullam petat, & rigorem totius corporis, & Tetanum interdum fieri eſt neceſſe. Sin cerebri ventriculorum tunicas vellicat, epilepſiam. Si os ventriculi, cardiacam paſſionem. Si meningas, dolorem capitis, & oculorum excitat. Quod ſi materia humoroſa petat vẽtriculos cerebri, & præſertim poſteriorem, affectum ſoporoſum parit. Quod ſi vapores illi melancholici ad coxas deferuntur, coxendicos afferunt dolores. Rurſus ſi materia illa vaporoſa, cũ pituita ſalſa commixta ad gingiuas deſcendit, cariem dentium, dolorem, oriſq; fœtorem generat. Si ad corporis totius am-

Locus generationis melancholicæ. bitum, maciem. Hanc vero materiam melancholicam in epate generari non est dubitandum, ob illius insignem calliditatem, vi cuius etiam fit, vt ventriculus labem aliquã patiatur, cum citius iusto chylus imperfectus attrahatur, & quoniam continuo vapores melancholici, & eorum minera, capiti subministrantur, fieri non potest ob illorum præsentiam quin cerebrum non sit refrigeratum & exsiccatum; quemadmodũ etiam symptomata proposita significare videntur. Cuius frigiditatis causa vix fieri potest, quin etiam materia aliqua pituitosa, exigua tamen generetur, quæ, quamuis suapte natura frigida sit, fieri tamen potest, vt salsedinem aliquam acquirat, & humor ille melancholicus aliqua ex parte aduratur, vt non sit mirandum, si gingiuæ erodantur, si gracilescat corpus, & *Indicatio.* scabies illa ambitum totius corporis occupet. Quibus sic propositis, totius curationis ratio in hoc vno posita esse videtur, vt materia tum pituitosa, tum melancholica euacuetur, & absumatur, vel iecur refrigeretur, caput calefiat & hume-

me-

ectetur. Ventriculus roboretur, & vni-
erſus totius corporis ambitus attempe-
tur: Ita tamen, vt virtus totius corpo-
s & partium conſeruetur. Quod vt *Prognoſticon.*
onſequamur, vix fieri poſſe arbitror:
um hæc mala altiores iam radices ege-
int. Verum cum ex leuioribus medica-
nentis inſignem vtilitatem ſuſceperit,
perandum eſt, ſi eam præſtabit obedi-
ntiam, quam tantorum malorum natu-
a poſtulat, fore vt in meliorem ſtatum
leducatur. Quare non ſine remediis eſt
elinquenda. Et quoniam ob maximam
vim frigoris medicatio grauis eſt, hoc
empore non eſt inſtituenda; ob id, vt in
proximum ver, vitam, quo minori poteſt
fieri incommodo, traducere valeat, o-
ptimũ fore iudicamus, vt ſingulis quin-
decim diebus aſſumat ſyrupum de poly- *Syrupus de polypodio.*
podio, deinde vtatur ſcrupulo vno The-
riacæ non admodum antiquæ, idq; ma-
tutino tempore: Interdum vero nonni-
hil mell. roſ. ſol. vt modo vno, modo alte-
ro medicamento vtatur, atque ſibi vi-
ctus rationem inſtituat, quæ vim habeat
refrigerandi & humectandi, qualem in-

ferius breuiter deſcribemus, ita tamen, vt à vino penitus vel abſtineat, vel ſi vino vtatur, ſit pauciferũ, vel in exigua admodũ quantitate, cum non ſit dubitandum ex potione meri omnia fere mala contigiſſe. At proximo vere, ſi DEVS dabit, abſoluta curatio erit inſtituẽda. Atq; vt de reb. chirurgicis primo loquamur, quo ad ſanguinis miſſionem, videndũ erit, numquid menſes fluant, necne? Nam ſi fluxerint, vena cõmunis cubiti dextri procul à menſibus erit aperiẽda. Sin minus, prope menſes vena pedis erit ſecanda, dũmodo nihil adſit, quod impediat, & ſanguis in ea quantitate euacuabitur, quam virtus ſuſtinebit, cuius robur ex temperatura, aëre, & his cognatis, non erit difficile cognoſcere. Ad materiam vero à capite deriuandam, laudatur fonticulus in brachio ſiniſtro. Ad reuellendã vero à iecinore, probatur alter in crure dextro, in parte interiori, dummodo nihil adſit, quod impediat. Ad idem præſtant frictiones partíum inferiorum. Verum quia tuto hęc adminiſtrari non poſſunt, niſi corpus vniuerſum prius expurgetur:

Vena ſectio.

tur: propterea laudamus, vt leniatur *Aluum lenientia.*
ius aluus, vel cum melle rosar. solut.
el cũ syrupo de polypodio, vel electua-
o lenitiuo. Dein præparetur materia *Præparatio materiæ.*
um syrupo de succo borrag. de soncho,
e pomis simplici, & similibus, quorum
ilutum fit brodium, cum malua, bor-
ag. & soncho alteratum. Vbi materia *Euacuatio.*
uerit præparata, purgabitur corpus cum
iluto Epithymi, foliorum senæ, & mo-
lico rhabarbari, nec non Agarico tro-
hiscato, quibus addere licet syrupum
de polypodio, & melle rosarum solut. in
ea quantitate, quæ præsenti medico op-
portuna videbitur. Et si vnica purga-
tio non sufficit, iterum propositis alte-
rantibus præparetur materia. Sed tertio
quoque die cum syrupo simplici permi-
sceatur aliquid syrupi de polypodio, vel
de epithymo. Et proposito iam purgan-
te, vel consimili prorsus corpus erit pur-
gandum. Corpore exquisite purgato, ca- *Errhina.*
put errhinis purgabitur, iis tamen, quæ
non habent vim admodum insignem
irritandi facultatem expultricem, veluti
sunt ea, quæ vim tantum habent emol-

liendi, veluti est decoctum maluarum, altheæ, fœnugræci, in quibus etiam aliquid mannæ dissoluere licet. Extrinsecus vero nasus oleo amygdalarum dulcium, vel butyro pluries in decocto maluarum diluto erit inungendus. Interim vero probamus, vt assumat decoctum salsæ & chinæ, vt pro singulo syrupo dosis vtriusq; medicamenti sint drachmæ duæ, quæ quantitas augeri, minuive poterit, prout res ipsa postulabit. Decoctum autem parabitur, cum carne vel vitulina, vel caponum, vel perdicum, vel phasianorum, vt carnis capiatur vncia vna pro singulo syrupo. Si virtus sustinebit, bis in die assumas syrupum, sin minus, semel tantum. Ita tamen, vt inter syrupum & cibum intercedat spacium ad minus trium horarũ, & parcius sit prandium, quam cœna, si bis in die syrupum accipiet. Sin semel, prandium sit liberalius: Tum tamen non plenam, non tenuissimam; sed tenuem, vel saltem mediocrem victus rationem laudamus.

Decoctum salsæ & chinæ.

Cibus autem sit panis, non biscoctus, sed optime coctus & fermentatus, nec

Victus ratio in vsu salsæ obseruanda.

non

non amygdalæ dulces, & paſſulæ cum modico carnis, quæ propter maciem eli- a probatur, quamuis toſta etiam ali- quando conuenire videatur. Loco vini tatur aqua ex recrementis illis parata, n quam guſtus gratia portio aliqua paſ- ularum exprimatur. Singulis decem iebus purgans aliquod medicamen- um aſſumat, & poſt primos decem dies, nte ſingulos ſyrupos deglutiat duas vel res pillulas, ex puluere chinæ, ſalſæ, & borraginis paratas, quibus ſi aliquid cra- nei humani, viſci quercini, terebinthinæ Cypriæ adiungas, non erit improban- dum. Vel interdum terebinthina cum modico Theriacæ non antiquæ vtatur, & nunc hoc, nunc illo medicamento vti poterit. Hoc autem decoctum aſſumere poterit per triginta vel quadraginta, & plures dies, prout neceſſitas poſtulabit. Poſtquam decoctum acceperit, ſi epile- pſia non tentabitur, temporibus calidio- ribus. Summopere laudamus balneum aquæ dulcis, nec non ſtillicidium ſuper ſuturam coronalem, ex oleo anethino, maſtichino & amygdalarũ dulcium, vna

Pillulæ ex ſalſa, china, craneo, & terebinthina.

Embrocha ex oleis.

cum vino albo non auſtero, in quo folia maluarum & radices altheæ per diem fuerint immacerata. Quod ſi epilepſia tentabitur, & à balneo, & ab omnibus, quæ vim habent laxandi, eſſet abſtinendum.

A balneo in epilepſia abſtinendum.

Præter hæc laudamus Conſeruam ex beton. cum ſaccharo borraginato, quibus etiam, ſi pro ſingula vncia addatur drachma ſemis Theriacæ non antiquæ, & Conſeruæ, nonnihil ex floribus maluarum, non erit præter rationem. His tamen omnibus diligens ratio victus eſt adhibenda. Quare quo ad aërem, laudatur temperatus, qui tamen ad caliditatem potius, quam ad frigiditatẽ vergat. Quare ab omni aëris iniquitate caueat. Odores ſint ſuaues & iucũdi, quibus potiſſimum delectatur, calidi potius, quam frigidi: His enim ſpiritus animalis maxime oblectatur. Cibi vim habeãt attenuandi, quare carnes optimæ ſunt eligẽdæ. Fercula ex pane contrito, ex ouis contuſis, ex carne contrita, & ſimilibus parentur. Si condiantur cum aromatibus, caute admodum eſt agendum, ne iecur inca-

Aer.

Cibi.

caleſcat, quod vt iudicamus, eſt fons & origo omnium malorum. Quanquam cordi quod aliquam frigiditatem contraxit, vi cuius quod eſt ſplendidum & luminoſum in ſpiritibus vitalibus, conſumitur, hincque veluti opaci redduntur, non nocere videantur. Ex quibus ſi animalis non inſtauretur, mirum non eſt, ſi prauæ fiant imaginationes. Si acetario vtatur. Acetum enim neruis inimicum, non ſit admodum acre, vel illius acrimonia paſſulis retundatur. Cappares laudantur, Radices Cichoreæ, Borrago, Bugloſſum, & id genus alia. Præterea legumina, fercula ex paſta, lacticinia, & quæ ex his parantur, ſalſa, acria, dulcia, nec non fructus omnes, præter piſtacea & amygdalas dulces reprobantur. A cibo laudamus puluerem Coriandri, vel diacydoniten, cum modico Saccharo & coriandro paratum. Somnus ſit conſueto longior, & ſi Somnus. haberi non poteſt, veſperi in cœna vtatur panatella, cum multo lacte amygdalarum dulcium. Exercitium ſit moderatum ante cibum, à cibo quieſcat ac

colloquiis familiaribus, & quibus potissimum delectari consueuit, vitam traducat. Hæc sunt, &c.

In dolore capitis, & aliis symptomatibus præter naturam, pro quadam Nobili fœmina,

D. ALBERTINI BOTTONI

CONSILIVM LXXIV.

CVm sermo futurus sit de cura doloris capitis antiqui & vehementis, cũ vertigine & aurium tinnitu quandoque coniuncti, in muliere temperamẽti calidioris, & in ætate iuuenili constituta, ante omnia doloris huius essentia præmittenda est, quia ex hac omnis recte curandi ratio facile colligi poterit. Doloris autem propositi natura in eo consistit, vt non solum forma illius: sed etiam subiecta materia, & effectrix causa innotescat.

Dolor quid? Vt quãtum sit merito formæ, dolor symptoma est, in actione læsa sensus tactus. Ex parte vero subiectę materię est ipsum caput,

aput, cuius partes quædam continentes ant, quædam contentæ. Merito continentium ſe habent cranium & pericraium : cranium cum oſſeum ſit, caret enſu tactus ac perinde etiam dolore. ericranium vero etſi doloris ac volutatis particeps eſſe poſſit, non tamen in ac muliere eſt locus affectus, primo uia ad compreſſionem digitis factam olor augeretur, tum etiã, quia nec tam iuturnus, nec ita acutus eſſet.

Dolor itaq; erit in capite, ſed ſecunum partes contentas atq; tum oportet ffici vel ſubſtantiam cerebri, vel memranas, quib. ſubſtantia cerebri contegiur. Subſtantia cerebri etſi motus ac ſenus principium ſit, vtroque tamen deſtiuitur, quare dolore non afficitur. Erit taq; ſubiectum doloris cõtinens ipſum erebrum, nempe membrana eius, dura nquam, vel pia mater. Partes enim iſtæ, *Subiectum doloris capitis membrana.* atione, qua neruoſæ, exquiſito ſenſu ræditæ ſunt, vt ab obiecto diſproporionato & præter naturam, inſigni ac acuto dolore detineantur, qualis profecto habetur in hac patiente. Omitto,

quod dolor ad oculorum radices perue niens, clare nobis significet, eum fieri secundum partes internas, & caput occupare modo secũdum commissuram coronalem, modo etiam secundum latera vtraque ipsius capitis. Causa vero effectrix huius doloris, cum non sit externa sed potius interna: hic certe alia esse non potest, quam solutio vnitatis, quæ tamen etiamsi immediata doloris causa habeatur, non tamen est ex vsu artis, quia per se non indicat auxilium iuuans: sed solum ratione alterius causæ soluentis cõtinuum, quæ alia esse nõ potest, quam materia acris, mordax & tenuis, vt ex dolore acuto & mordicatiuo ac pungitiuo colligi potest, cuiusmodi est ipsa bilis, quæ siue propriam speciem humoris seruet, siue in flatum, ac vaporem attollatur, semper talem doloris formam producere consueuit.

Causa doloris.

Peccat autẽ hæc materia copia, qualitate & motu. Copiam nobis significat doloris diuturnitas, cũ ne dum per menses, sed annos etiam plures dolor iste vrgeat. Qualitas peccans est prima & secunda.

Materia peccans copia.

Qualitate.

unda. Prima, quia materia eſt calidior, ecunda quia tenuior & acrior. Hinc fit, t dolor intenſior & acutus etiã ſit, quaſ certe producitur vel à ſalſa pituita, vel flaua bile, vel atra. Putãdum tamen eſt, unc dolorem fieri à bile potius, quam b aliis humoribus, vt ex ſpecie doloris, c aliis dicendis colligi poteſt. Eadem nateria, quod non ſolum peccet quantiate & qualitate: ſed etiam motu, maniſtum eſt, quia bilis, quæ in corpore generatur, & à natura patitur, regulariter ecipitur in veſica fellea, hinc deinde d inteſtina tranſmittitur. Quæ ſi alia loa occupauerit, & petierit tales partes, on niſi moleſtiam afferre poteſt. Sic ontingit in hac muliere, quæ tanto doore capitis afficitur, quia bilis relicto roprio loco ad alium incongruum imortune mouetur, capitisq; dolorem ita nſignem producit. *Motu.*

Fit ergo hic dolor à materia bilioſa, atulenta & corpulenta, peccante in uanto, quali, & motu, ac caput occuante ſecundum membranas eius, non olum ſecundum partem ſuperiorem, *Eſſentia huius doloris.*

ſed etiam laterales. Cæterum expenden-
dum etiam eſt, vbi generetur hæc mate-
ria, an videlicet in capite vel alibi, & ſi a-
libi, an ratione totius, vel partis determi-
natæ. Quoad caput, ſatis conſtat in eo
generari non poſſe, imo nec in toto cor-
pore: ſed ſolum in ipſo epate, quod vt
cæterorum humorum omnium eſt offi-
cina: ita etiam ipſius bilis erit autor. Quo-
dum præter naturam calidior produci-
tur, non niſi calidioris & ſiccioris epatis
intemperiem comitari poteſt, cui ſi cor
etiam conſentiat, neceſſario trahitur in
conſenſum quoque totum corpus, vt
non immerito in ſcriptura habeatur,
hanc mulierem habere epar calidius, &
totum etiam corporis habitum calidio-
rem obtinere: inde ſanguis tenuior, ca-
lidior, ac bilioſior ortum habuit, inde ru-
bedo corporis, copioſior fluxus ſangui-
nis, præſertim in adoleſcentia. Per vte-
rum vero ſtatutis temporibus nō ſolum
menſes prompte effluunt: verum etiam
mordaciores, inde vrina colorata, calo-
ris ſenſatio, & facilis accenſio apparet.
Denique à cauſis calefacientibus læſio-
nem,

Epar calidius & ſiccius.

Menſes acriores.

em, à refrigerantibus vero iuuamen-
tum illa percipit. Humor deinde iste ca-
lidior dum in caput fertur, sua acrimo-
nia & mordacitate duras membranas
cerebri mordicando & pungendo lædit,
atq; ita causat dictum dolorem. Fluit
autem humor iste in caput, tum quia ab
hepate transmittitur, tum quia à capite at-
trahitur. Transmittit epar, quia est robu- *Pars transmittens.*
stum, suscipit caput; quia imbecille. Est
autem tale, quia intemperatum. Detine-
tur autem calidiore intemperie, vt colli-
gitur ex colore faciei rubro, ex venarum
latitudine circa frõtem & oculos, & flu-
xu copiosiore, & frequẽti sanguinis na-
rium, ex læsione calidorum, & iuuamen-
to frigidorum. Ex hac ipsa calidiore in- *Pars recipiens.*
temperie capitis fit, vt etiam attrahat va-
pores à subiectis partibus, imo non so-
lum attrahat per hunc calorem, verum
etiam per dolorem, quo assidue fere de-
tinetur. A quibus iisdem vaporibus pe- *Sibilus aurium.*
tentibus & occupantibus sensorium au-
ditus, nascitur aurium tinnitus atq; sibi-
lus, imo ex eorum permistione cum spi-
ritibus animalibus ipsius cerebri, & eo-

Vertigo. rum inordinata cõmotione, fit tùm vertigo, tum capitis illa motio deprauata & violenta. His ita constitutis descendo ad curationem, eamque dogmaticam, ac perinde ad auxiliorũ inuentionem & eorundem rectam administrationem.

Indicationes. Dolor itaq; capitis ratione, qua symptoma nihil per se indicat, sed solum ratione suæ causæ, quæ cum sit materia tum vaporosa, tum corpulenta, ex parte vaporis indicatur auxilium discutiens, ex parte mineræ, cum sit bilis, quæ peccat in quãto, quali, & motu. Vt peccat in quanto, indicat auxilium euacuans, vt qualitate, auxilium alterans in contrarium, vt motu, auxilium auertens. Quæ materia si consideretur, vt generatur, cum generetur in epate calidiore & ficciore, indicabit auxilium refrigerans & humectans.

Prognosticon. Quos scopos assequi admodum difficile existimo. Nam propositi affectus sunt valde cõfirmati, cum per quadriennium laboret. Accedit quod multa remedia, & ea generosa fuere adhibita: nunquam tamen est restituta. Quia tamen dolor iste non est natiuus & hæreditarius, sed ascititi-

citius, nec est dissentiens à tempera-
ento patientis, ætate, & aliis, ideo salu-
s spe concepta ad materias auxiliorum
escendo.

In primis quod ad materias chirurgię *Chirurgica auxilia.*
tinet, ante omnia vena est secāda, tam
t est materia auxilii vacuantis sangui-
em, indicati ab illius copia, quam no-
is significat venarum latitudo, rubedo
aciei, & reliqua; tum etiam, vt est mate-
a auxilii refrigerantis. Habemus enim
on solum caput calidius, verum etiam
ecur, imo totum corpus.

Locus autem erit vena cubiti dextri *Vena sectio.*
ateris, quæ basilica dicitur.

Quantitas sit mensurata & limitata à
nutatione sanguinis, & à virtutis tole-
antia. Tempus opportunum erit post
enitam aluum, siue facta fuerit lenitio
per clysterem, siue medicamento per os
xhibito.

Non solum puto sufficere hanc vni- *Cucurbitula.*
cam sanguinis euacuationem: sed opor-
tere etiam per interualla eandem repe-
tere, quæ dum fit, ea ratione faciēda erit,
vt per illam in primis sanguis euacuetur

à capite partim reuellendo, partim deriuando, vt si spatulis affigantur cucurbitulæ, vel etiam brachiis: Sed in suprema parte eorum secundum quam alligantur spatulis. Deinde applicentur hirudines, & primo post aures, ac vrgente dolore maioris deriuationis gratia, vtrisq; etiam naribus, & præsertim cum talis euacuatio sanguinis per nares sibi fuerit in adolescentia consueta, copiosa, & frequens. Quibus si non cederet hic dolor, tandem ego vesicatoria circa pericranium, & secundum diuersas eius partes admouerem. Quæ tamen, cum nec semper, nec diu gestari possint, vellem pro debellando tam pertinaci dolore deuenire etiam ad alia duo cauteria, quorum alterum in brachio sinistro, alterum in tibia dextra affigeretur, ad quas materias auxiliorum non est deueniẽdum inter initia; sed in progressu euacuationis, ita vt corpus totum & caput etiam sit diligenter expurgatum, cum medicamentis proxime dicendis.

Hirudines.

Vesicatoria.

Cauteria.

Et vt prius me expediam à msaterii chirurgicis, probo etiam, vt diuersionis

ratia adhibeantur ligaturæ, etiam dolorosæ in tibiis ac pedibus. Frictiones etiam paratæ & factæ, cum asperioribus linteis incipiendo à genibus, & deorsum trahendo vsque ad plantas pedum, deinde vero coxis etiam adhiberi poterunt, & dorso & brachiis. His accedunt etiam lotiones pedum & tibiarum, parenturq; cum lixiuio moderato, vel aqua etiam, in qua decoquantur folia betæ, stœchad. saluiæ, flores chamæmeli, anethi, & similia. *Ligaturæ & frictiones.*

Medicamēta.

Quantum ad materias pharmaceuticas, & primo vt respiciat corpus vniuersum aluus in primis lenienda erit, cum cassia & pulpa tamarindorum, iuxta hāc formam: *Lenitiuum.*

℞. Flor. Cassiæ ℥ j. ß.

Pulp. tamarind. ʒ ij. cum sacch.

Fiat bolus. Capiat hunc ante cibum.

Præparanda est materia, cum syrupo de cichor. simpl. rosat. recent. viol. & aliis cichoraceis. Purgari deinde poterit corpus cum rhabarb. potissimum cum syrup. rosat. solut. cum manna, & his leuioribus. *Præparatio materiæ.* *Euacuantia.*

Progressu autem temporis præbere poterimus etiam pillulas aureas, cochias præparatas, de tribus cum rhabarb. & similes. Imo non essem contentus vnica purgatione; sed per annum integrum vellem, vt ipsa vteretur singulis mensibus aliqua purgatione, ac præsertim in vltima quadratura Lunæ, quo tempore ipsa solet peius habere, vt si illa caperet sub initium dictæ quadraturæ ℥ j. ß. pillul. de tribus cum rhabarb. per horas quinque ante cibum.

Menstrua euacuatio.

Post totius corporis purgationem, caput quoque erit euacuandum, tum per nares, tum per os. Per nares cum succo betæ, Mercurial. saluiæ, maioran. cum decocto agarici, & similium, atq; vt materia facilius è naribus educatur, prius nasus vngatur intus & extra cum oleo amygdal. dulc. Per os vero vti poterit hyemis tempore mastiche, zinzib. pyrethro, ac similibus. Æstate autem in ore teneat de sequenti liquore:

Errhina.

Masticatoria.

Apophlegmatismus.

℞. Coriandr. præparati ℥ ij.
Passularum dulc. ℥ iij.

Contundantur simul: Deinde

℞. Ace-

℞. Aceti albi ℥ viij.

Misc. fiat decoctio, & facta diligenti expressione seruetur pro dicta purgatione, sæpius illam iteret expuendo per integram horam. Hoc ipso tempore pro cõtemperando epatis calore, capitis & totius corporis, probo vt vtatur sero caprino secundum Dioscoridem, permixto alternis diebus modo, cum ℥ j. syrup. rosat. solut. vel tantundem mannæ electæ, modo cum ℥ iij. seminũ melonum. Maxime etiam probo, vt post vsum dicti seri per plures dies capiat singulo mane ptisanam hordeaceam. *Serum caprillum.*

Exterius vero circa epar, vterer epithemate parato ex succo vel decocto cichor. endiu. epaticæ, & aliorum eius generis, permiscendo ad maiorem penetrationem succum citri, vel portionem aliquam aceti. Post epithemata vngatur eius regio ol. ros. cum vnguento rosat. aut santalino. Merito autem capitis vti poterimus aliquo stillicidio in commissura coronali, vel lotione, quæ paratur ex aqua alterata cum malua, florib. violar. nenuph. lactuca, & ad aliquod *Epithemata.* *Stillicidium supra suturam coronalem.*

robur præſtandum adderentur roſæ, & pro vaporibus repellendis applicare poterimus commiſſuræ coronali oxyrrhodinum. Victus non ſit plenior nec tenuior, ſed mediocritatem ſeruet, ſitque boni ſucci, & facilis coctionis, vt caro vitulina, pulli perdicum, phaſiani, turdi, merulæ, & ſimilia. A cibis ſalitis, vel cum aromatibus conditis cauendum erit. Potus vel ſit aqua præparatâ cum coriandro, vel cum aniſo, & ſi ventriculi aliqua imbecillitas prohibuerit talem potum, vti poterit vino, ſed paucifero & oligophoro, quod caput minime repleat, & cœna ſit parcior prandio.

Diæta.

A ſomno meridiano, & ſtatim à cibo caueat; nocturnus autem commendatur ſemper. Procuret ſibi aluum lubricam, vt ſi fieri poſſit, ſemel in die deiiciat, quandoq; vtendo quoque mollioribus clyſteribus.

Exercitium moderatum ante cibum conferet, præſertim per loca plana & amœna. Solicita deniq; ſit, vt omnes animi hilaritates ſibi comparet.

In

comate, paralysi, & apoplexia, pro quadam Nobili fœmina,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM LXXV.

℞. Massæ pillul. cochiar. ℈ij. *Pillulæ.*
Castorei ℈j.
Trochiscor. Alhandali g̃. iij.
Cum oxymelle scillitico. Fiant pill. viij. quas capiat hora xj. iisque superdorminiat.

℞. Rad. gra. Rusci.
Asparag. an. ℥j. ß.
Rad. liquirit.
Acetosæ.
Cichorii.
Buglossæ an. ℥j.
Iridis Venetæ.
Galangæ crassæ an. ℥ß.
Cortic. citri siccor.
Betonicæ.
Melissæ.
Hyssopi.
Maioranæ.

Chamæpythios.
Origani.
Calamenthi.
Saluiæ minutæ an. m. j.
Cichorii.
Endiuiæ.
Agrimoniæ.
Capillor. Vener.
Adianti.
Polytrichi an. m. ij.
Caricar. pingu. part. x.
Paſſular. mundatar.
Tamarindor. elector. an. ℥j.
Radic. pœoniæ ℥ß.
Sem. eiuſdem ʒ iij.
Sem. fœniculi.
Seſeleos an. ʒ ij.
Sem. Dauci ʒ j.
Flor. cordial. p. j.
Stœchad.
Saluiæ.
Sambuci.
Geniſtæ an. p. ß.
Agarici recent. in panno ligati ʒ vj.

Fiat decoctio in ſ. q. aquæ. Cape de colatura

ura ℔.j. & ß. In qua diſſolue ſacchari albiſſimi q.ſ. Oxymelit.ſimpl.
Syrup.capillor.Vener.an.℥iij.
Puluer.diarrhod. Abbat.ʒij.
Nucis moſchatæ ʒj.
Zinzib.ʒß.
Fiat apozema clarificatum & aromatiſatum, de quo capiat ſingulis matutinis ℥vj.
℞. Caſtorei recent.ʒij. *Vnguentũ.*
Cineris propriorum capill.ʒj.
Diſſolue oxyrrhodino, deducantur ad formam vnguenti, quo vngatur capitis pars raſa.
℞. Radic. pyrethri cocti in oxymel.q. ſ. maſticetur parum ter vel quater quotidie longe à paſtu. *Maſticatorium.*
℞. Theriacæ veteris ʒij.
Caſtorei ℈j.
Succi maioranæ parum.
Miſce, illinatur palatum.
℞. Maioranæ.
Serpilli.
Hyſſopi.
Pulegii.
Calamenthi an.m.j.

Flor. ſtœchad. p. ij.
Sem. rutæ ʒ iij.
Fœniculi ℥ j.

Fiat decoctio, cuius vaporem excipiat naribus.

Electuariū post cibum præstantiſſimum.

℞. Conſer. Roſarum antiquæ ℥ j.
Carnis cytoniorum conditor. ſaccharo, & lotor. aqua roſacea ʒ vj.
Puluer. Diacytonii ſine ſpeciebus ʒ iij.
Coralli rubri, vſti, & loti aqua roſacea.
Sem. coriandri diligenter præparati an. ʒ ij.
Sacchar. roſati tabulati q. ſ.

Fiat mixtura, de qua capiat poſt paſtum cochlear vnum. A vino abſtineat tum propter fumos, quos ad caput tranſmittat, tum etiam ratione febris.

In

catarrho, vna cum aduſtis, & ſalſis humoribus, pro quadam Generoſa Domina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXVI.

NObiliſſima Domina abundat multis crudis, aduſtis etiam, & ſalſis humoribus, qui partim recta victus ratione, quoad non corrupti, contemperandi ſunt, partim expurgandi.

Recta victus ratio conſiſtit in fuga earum rerum, quæ humores vitioſos generant, vt ſunt piſces cocti cum butyro, omnia cocta in ſartagine, omnia fumo & ſale macerata, lacticinia, & quicquid eſt crudi, ſiue fructus, ſiue oleris. Lactuca quidem non omnino videtur obeſſe: ſed cum ſit fumoſa, & Nobiliſſima Domina fluxionibus, quæ à capite in ſcapulas decumbunt, & brachia quoque occupant, ſit obnoxia, eam quoque vitet, maxime autem cœpas, allium, carnem ſuillam, anſerinam, carpionum, anguillarum, & *Victus ratio in catarrho ſalſo.*

piſcium, qui deguntin aquis limoſis. Bibat potum purum, & ſi non eſt ſatis defœcatus, imponat panem è ſiligine. Fugiat animi graues commotiones, triſtitias, curas, ſolicitudines anxias. Mane ante cibum bibat decoctum Meliſſæ & radicum Cichorei. Accipiatur autem herbæ pugillus vnus, & radicum mundatarum duo, ac in cyatho iuris gallinacei acris decoquatur, & hora vna ante cibum ebibatur.

Bis in ſeptimana, hora vna ante cœnã de ſequentibus pillulis nouem accipiat, & cum cereuiſia deglutiat:

Pillulæ.

℞. Aloës cum ſucco Endi. ter imbut. ʒ ß.
Rhabarb. electiſſimi puluer. & aqua Cinamomi aſperſi ʒ ij.
Agarici recens trochiſcati in oxymelite diſſoluti ʒ j.
Maſtiches pulueriſ. ʒ ß.

Commiſceantur omnia probe & pro vna drachma reformẽtur pillulæ, nu. jx.

Hæ pillulæ moderate aluum mouebunt, & ſæpius repetitæ idẽ præſtabunt, quod vacuans medicamentum forte.

Vbi ter iſtas pillulas ſumpſerit, abſti-
neat ab vſu decocti Rad. cichorei & me-
liſſæ: locoq; eius ſumat

Syrup. de ſucco betonic. ℥ j. ß.
Extract. calami aromatici.
Galangæ an. ℈ ß. Miſce.

Quod ſi ventriculus eſſet debilior, in-
terdum loco cereuiſiæ vinum purum &
maturum bibat, & ventriculum iſto vn-
guento inungat mane, cum lecto ſur-
git, ac linteolo complicato ſtomachum
tegat:

℞. Olei de Abſinthio ʒ ij. — Oleum ſtomachale.
Maſtichini.
Nardini an. ʒ ß.
Maſtiches puluериſat. ʒ j.
Ol. Nucis Moſchat. ʒ ß.
Medullæ cruris vituli ʒ j.
Miſce, fiat vnguentum.

Scarificationes & appoſitiones cu-
curbitularum non negligat, & ſi quidem
Vere & Autumno ſanguinem mit-
tere conſueuit, mit-
tat, &c.

In catarrho, ad pedes in primis; ob cerebri constitutionem calidam, & crudorum ciborum appetitum, pro serenissima quadam Regina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXVII.

ETsi non dubitamus, quin ab excellentissimis Medicis, omnia secũdum rationem in curatione valetudinis serenissimæ Reginæ sint facta, cum res ex sententia successerit: tamen cum iussi simus cogitare atque perscribere ea, quæ ad præcautionem & curationem, si forte morbus recurreret, nobis idonea viderentur, submisse morem gessimus. Itaq; excellẽtiss. Doctores hæc in bonam partem, cum amor omnis sit sollicitus, accipient. Nihil autem mirum, si serenissima Regina catarrhis sit obnoxia, cum cerebri constitutio sit calida, & tanquam cucurbita, vt Hippocrates ait, ad se vapores & humores trahat. Deinde in hoc corpore maior, quam esse debebat, cru-

Calida constitutio cerebri catarrhosa.

dorum

orum appetitus. Nihil hic de aëris & ta ratione victus, vitæq; subita mutaone, quæ periculo vacare non potest, cemus. Rectissime enim à Celso noro est præceptum: paulatim assuescenum, cum aliquid mutare volumus: sed um facta infecta reddi nequeant, ne deceps errata magna præsidia valetudiis euertant, cauendum, cumq; verissia sit Hippocratis sententia: Tutissimam Medicinam esse, optatam victus rationem, quam ad Celsus ita expressit inquins: Optimum Medicamentum esse oportune cibum datum, vt serenissima egina in vniuersa victus ratione sit cōnens admonenda: & in primis ab iis bstineat, quæ faciunt, vt non appetenr (quemadmodum præceptum Socras est) appetamus. Abhorret serenissima egina à medicamentis, neque immeito: Itaque ne medicamentis sit opus, bstinentiam, & tempestiua atq; modeata exercitia adhibeat, ac omnia, quæ ad atarrhum faciunt, prouidentia accuraa auertantur. Hæc vero præscribere exellentissimis Medicis non superuaca-

Paulatim assuescendū.

Victus ratio bona tutissima medicina.

neum modo, verum plane ineptum eſt. Illud non reticendum, ſereniſſimam Reginam licet leuibus catarrhis interdum fuerit obnoxia, valetudine tamen minime aduerſa, vſam eſſe, ſemel paulo grauius catarrho laboraſſe cum febricula meminimus, ac tum quoq; materiā decubuiſſe in pedes, & exulceratione̅ conſecutam: ſed minime graue fuit malum. Superiori anno cum aëris conſtitutio quaſi popularem morbum afferret, ſereniſſima quoq; Regina exanthemata habuit. Vixit deinde liberius, & crudis admodum prolixe eſt vſa. Itaque non mirum ſi in tanta humorum copia, natura quaſi ad omnes partes, & in pedes ſeſe exonerauit. Cauendum igitur, ſi pedes lædi nolumus, ne corpus multitudine humorum oneretur, atque ideo cibo detrahatur, & exercitiis aliquid addatur. De membrorum, quæ fluxionem ſuſcipiunt, alteratione & corroboratione, nihil quod moneamus, in mentem venit, præter hoc, ſuſpecta eſſe multa remedia topica, quod reprimentia fluxionem, in principio non videantur tuta, ac anody-

na

na in varietate humorum & fluxionum diuersitate incerta. Ferendum igitur, & tempus naturæ dandum, Thermarum vsum nondum arbitramur necessarium, & speramus abstinentiam (quæ vt Celsus ait: sola sine periculo medetur) & tẽperantiam fore optimum præcautionis præsidium. Habet Serenissima Regina domesticum exemplum, sacratissimam Augustam matrem, quæ iam multis annis vinum non attigit. Plura non debemus addere: si forte res vacuationem corporis demum postularit, admoniti nostram sententiam (licet minime necessarium esse videatur) pro officio subiectionis debitæ libenter exponemus.

Repriměntia in principio fluxionum minus tuta, anodyna incerta. Therma.

In phthisi, à catarrho, pro Matrona quadam Nobili,

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM LXXVIII.

Diligenter affectum, vir Nobilissime, coniugis tuæ, matronæ hone-

ſtiſſimæ perpēdimus; quatuor vero præcipue elegimus remedia, per octo dies continuanda.

I. Electuarium iucundum, pectus blande detergens, tuſſim mitigans & euacuans, quod quatuor doſibus biduo ante cœnam & prandium aſſumatur:

Lenitiuum.

℞. Mannæ elect. ℥j.
Flor. Caſſiæ recent. extract.
Sacchari penidii an. ℥ß.
Succi liquirit. liquid. ʒ iij.
Cum ſyrup. violar. q. ſ. f. Electuarium.

II. Eclegma expectorans ſubinde, cũ libet, glycyrrhizæ baculo ſenſim delingendum.

Eclegma.

℞. Trochiſc. Bechic. rubeor.
albor. an. ʒ iij.
Syrup. Iuiubin.
Succi glycyrrh. an. ℥j.
Miſce.

III. Alterans, conſumpto Electuario lenitiuo, tribus matutinis in lecto calide ebibendum:

Digeſtiuum.

℞. Syrup. de glycyrrhiza.
Iuiubini.

Mel-

Mellis rosat. colat.
de hyssopo an. ℥ j.
Aq. Tussilaginis ℥ iij.
Capillor. Veneris.
Betonicæ.
Scabiosæ an. ℥ ij.
Misce.

IIII. Catarrhus cum magno impe[tu] & ferocia pulmones & thoracem pe[t]at, bis de die Errhino sequenti diuertendus:

℞. Succi radic. Betæ ℥ ß. Errhinon.
Aq. Maioran. ʒ vj.
Misce.

Appendix.

Sed quia prædictis nihil proficiebamus, ordinabamus sequentia:

℞. Iuiubarum nu. xv.
Sebesten nu. vij.
Passular. ℥ j. ß.
Capillorum Vener.
Tussilagin. an. j.
Sem. Myrtillorum ʒ ij.
Radic. Liquiritiæ ℥ ß.
Caricarum pingu. nu. v.
Hordei integri p. j.

Flor. Borragin.
Buglossæ.
Nenuph. an. m. ß.
Sem. Papauer. albi.
nigri.
Maluæ.
Cytoneorum an. ʒ ij.
Portulacæ ʒ j.

Coque in s. q. aq. ad remanentiam ℔. j. & ℥ iiij. colatura dulcoretur cum sacchar. candi & penidii, ac depuretur, & f. potio clara. Huic decoctioni potest addi: Radic. symphyti, & semin. anisi, & potest in ea etiam dissolui Conseru. rosarum. Vtatur hac mane post somnum, & vesperi itura cubitum:

Rotulæ.

℞. Rotularum diapenidii absque camph.
Diamarg. frigid.
Diatrag. frig. absq; camph. an. ℥ j.
Misce.
Vtatur quando libet.

Puluis syncipiti inspergendus.

℞. Sandarac. ʒ j.
Sem. Papauer.
Caryophyllor. an. ʒ ß.
Rosarum.

Balaust. an. ℈ ij.
Macis ℈ j.
Misce, fiat puluis, vtatur pro sutura coronali; mane iterum abstergatur.

Nodulus ad odorandum pro exsiccatione catarrhi.

℞. Nigellæ Roman. macerat. in aceto, & iterum exsiccat.
Anisi torrefact. an. ℥ ij.
Misce, & cum syndone f. Nodulus, odoretur sæpe ad exsiccandum catarrhum.

Fomentum pro pedibus.

℞. Maluæ.
Betonicæ.
Artemisiæ.
Absinthii.
Rutæ an. m. ij.
Chamomel. m. j.
Incisa dentur in charta pro fomentatione pedum. Horum medicamentorum vsu se paulo commodius habuit: tamen pro meliori curatione iussimus, vt porro vteretur etiam subscriptis, & primo quidem hoc bolo:

Bolus.

℞. Mannæ elect.
Flor. Cassiæ recenter extract.
Diacatholicon an. ℥ iij.
Cum saccharo, fiat Bolus.

Serum lactis caprini.

Deinde accedat ad vſum lactis caprini, inſpergendo pro vno hauſtu ſacchari candi, quantum capere poteſt tribus digitis. Lac ſit recens mulctum, & bibatur calidum, quantitate boni hauſtus, non ſuperdormiat, & vitetur omne vehemẽs exercitium. Mane ieiuno ventriculo vtatur tribus horis ante prandium, continuet per integram hebdomadam. Verum cum appetitum deiecerit, coacta fuit deſiſtere.

Iiſdem diebus, quibus mane vtitur lacte, ante cœnam per horam vtatur dimidio ex ſubſcriptis morſulis:

Morſuli reſtaurantes.

℞. Pulp. caponis ℥ vj.
Pinearum infuſar. in aqua hyſſopi.
Amygdalar. præparatar. an. ℥ ß.
Specier. elect. reſumptiui cordi ʒ j. ß.
Diapenidii ʒ j.
Paſſularum minorum bene purgatar. ʒ ij.
Conſeruæ roſarum ʒ ij.
Cinamomi ʒ ß.
Sacchari q. ſ. diſſolut. in aqua roſarum odorifera, fiant morſuli.

Plane

Plane vſu horum reſtituta eſt. Quod amplius neceſſe fuiſſet aliquid agere, inſiſſemus, vt quater alternis videlicet diebus vteretur balneo aq. dulcis, & pro lotione capitis ad exſiccandum catarrhum ſequentibus herbis & radicibus:

℞. Roſarum rubear. m. ß.
Maior. m. j.
Balauſt. m. ß.
Radic. Aſari ʒ iij.
Agarici albiſſ. ʒ j. ß.

Lotio capitis.

Incid. groſſo modo pro lixiuio. Inungat deinde totum corpus ſequenti oleo:

℞. Olei roſati amygdal. dulc.
Lactis vaccini an. ℥ j.
Miſce.

Item, vtatur rotularum Diambr. deſcriptionis Cordonii. Vel:

℞. Sacch. candi.
Canar. an. ℥ j. ß.

Miſc. & cum ſucco caulium f. rotulæ.

In phthisi, ex retentis menstruis,

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM LXXIX.

Causa capitis.

CAusam morbi pectoralis vxoris tuæ nullam aliam inuenio, quam ex retentis menstruis, & venis repletis, rupturam aut reserationem venarum pulmonis; vnde sanguis spumosissimus (Pathognomonicon affecti pulmonis signum) reiectus, & inde procul dubio abscessus exortus. Neque credo, catarrhum capitis acriorem huius primum fuisse principium; quamuis nunc accessisse non negem.

Esset nunc sanguis reuellendus, & detrahendus venę sectione, clysteribus, frictionibus, vinculis, lotionibus pedum, si vires deiectæ, febris hectica, putrida, tabida concederent, quæ Medicis præsentibus diiudicanda. Commendo potionem mundificantem, detergentem, expectorantem, consolidantem, de die ter assumendam:

℞. Herb.

℞.Herb.capillor.Veneris. *Potio detergens & consolidans pulmones.*
Hyſſopi.
Betonicæ.
Plantagin.an.m.j.
Quatuor ſemin.frig. maior. an. ʒ j.
Sem.fœniculi ʒ iij.ß.
Aniſi ʒ ij.
Plantagin.ʒ ij.
Hordei mundi p.j.
Rad.liquiritiæ recent.ʒ iij.
Ireos flor.ʒ ij.
Iuiubarum.
Sebeſten.recent.an.nu.xiij.
Paſſular.ſine acillis ℥ ij.
Flor.roſarum.
Maluæ hortenſis an.p.j.
Croci integri linteo puro illigati ʒ ß.

Fiat horum omnium in aq.q.ſ. lege artis per noctem infuſio & decoctio, ad ℔.j. remanentiam. In colatura fortiter expreſſa diſſoluat. ſyrup. iuiubar. de liquirit,
Mellis roſati colatur. vel eius loco:
Syrup.de hyſſopo an.℥ j.ß.
Miſce.

Fiat potio delectabilis, aromatiſetur cũ cinamomo elect.q.ſ.

Calide etiam ſequenti vnguento pectorali inungatur:

Linimentũ pro pectore.

℞.Ol.amygdal.dulc.recent.ʒiij.
Butyri recent.non ſaliti ʒij.
Ping.gallinæ recent.ʒj.ß.
Olei roſati ℥ß.

Lactis mulieris puellam lactantis q. ſ. tam diu in mortario probe commiſceātur, donec fere linimenti formam referant. Vnguento vero infrig.Gal.mane & veſperi ſpina illinatur.

Vnguentum ad ſpinam.

Rotulæ corroborantes de die ſæpius ſub lingua retentæ colliqueſcant & defluant:

Rotulæ.

℞.Gummi Arabici clari.
Succi liquirit.non aduſti.
Tragacanthi albiſſimi an.ʒß.
Sem.citonior.excort.
Boli armeni an.℈j.
Thuris albiſſ.℈j.ß.

Cum ſyrup. de liquiritia, fiant Trochiſci bechici.

Ratione putridæ febris & acutorum humorum octauo quoq; die lenitiuum è Man-

è Manna, flor. Cassiæ, Diapruni solut. aut Diacatholicon non improbatur.

Per octiduum continuato ita decocto & vnguento Eclegma sequẽs quantitate fabæ sæpius similiter sensim, per octiduum in ore tabescat, & consumatur:

℞. Conser. rosarum recent. ℥ j. *Eclegma.*
Looch de pulmon. vulp. ℈ j.
Rotul. manus Christi perlati ℥ j.
Diapenidii ʒ vj.
Boli armeni præparat. ℈ j.
Diacodii ℥ ß.

Cum melle rosat. colat. fiat mixtura in forma liquida. Sternon vero linteo calide foueatur imbuto sequenti oleo:

℞. Olei Amygdalarum dulc. recent. ʒ vj. *Oleum pro pectoris illinitione.*
Chamomel ℥ ß.
Myrtini ʒ iij.
Misce, fiat oleum.

Catarrhus Errhino diuertendus. Puluere etiam suturæ coronali insperso retrahendus & exsiccandus:

℞. Puluer. caryophyllor. *Puluis catarrhos exsiccans.*
Sandaracæ an. ℈ ij.
Macis.

Spodii.
Rosarum.
Balaustior.an.℈j.
Misce, fiat puluis.

Nodulus etiam è nigella vera præparetur naribus adhibendus: Imo nec sinapismus, si necessitas vrgeat, omittendus. Si deglutitio difficilis & laboriosa:

Gargarismus.

℞. Herb. Prunell. cum flor. m. j. ß.
Flor. Rosarum m. j.
Maluæ hortensis.
Tormentillæ an. m. ß.
Misce.
Et fiat decoctio in aqua pluuiali ad ℔. ß.
Adde mellis rosati colat. ℥ j. ß.
Syrup. Iuiubar. ℥ ß.
Misce, fiat gargarismus.

Cibus sit optimi nutrimenti, confectio etiam amygdalarum dulc. & pinearum: Item morsuli restauratiui è pulpa perdicum commendantur.

A cibo ventriculus semper cydoneato, Conseru. rosarum, Coriand. præparat. aut pyro asso, saccharo candi asperso obsignetur.

In anhelitus difficultate, capitis destillatione & raucedine,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LXXX.

AFfectus, de quibus in præsentia Illustrissima fœmina conqueritur, tres potissimum esse videntur, anhelitus difficultas, capitis destillatio, & raucedo. Cum enim altiora loca ascendere & descendere incipit, statim anhelandi difficultas oboritur. Raucedo autem cum clare auribus percipiatur, aliis signis non indiget. Destillatio vero ex eo clara deprehenditur, quoniam assidue ferme materia quædam pituitosa, insipida, crassa & lenta per sputum excernitur: Quæ cum non bonum odorem redoleat, vt ipsa refert, argumẽtum est aliquam etiam contrahere putredinem, vnde omni cum diligentia horum affectuum causæ sunt indagandæ, vt illis inuentis indicationes ex vsu hauriantur, materiæque remediorum inuenian-

tur. Dubium non eſt, anhelitus difficultatem, vocis raucedinem, & materiæ illius pituitoſæ excretionem eſſe partus deſtillationis. Nam vt à raucedine exordiamur, materia illa pituitoſa, deſcendens ad inſtrumenta vocis Glottiden ac Epiglottiden irrigans, eſt in cauſa, vt vox rauca euadat. Decumbens vero ad pulmonis aſperas arterias, ac ibi aliquam moram trahens à calore cordis & pulmonũ, nec non ab illa mora & craſſitiem & putredinem quandam contrahere videtur. Cuius putredinis ſignum eſt, quoniam Illuſtriſſima patiẽs, dum hanc materiam excernit, inſuauem quenpam odorem in ore perſentit. Ad quod accedit, quod quamuis non ſit exactũ pus, ad puris tamen cõditiones & naturam proxime accedere videtur. Hæc itaque materia ob ſui copiam bronchia pulmonis aliquo modo obſtruens, eſt in cauſa, vt illa reſpirandi difficultas oboriatur. Generatur autem hæc pituitoſa materia in ipſo capite, læſa coctione ipſius, quæ quidem actio læditur, labefactata facultate alteratrice, tum ob intemperiem humidam,

Raucedo.

Cauſa anhelitus difficilioris.

dam, quoniam in actiuis qualitatibus nullus eſt receſſus à naturali ſtatu, quod ſi caput aliquo modo calidum eſſe videtur, illa caliditas eſt naturalis, & ipſiusmet capitis, natiua temperies; tum etiam ob errorem externum, ratione nempe obiecti, id eſt, praui alimenti, in quod agit capitis alteratrix. Quod quidem alimentum ex eo gignitur prauum, quia vt nobis relatum eſt, hæc Illuſtriſſima fœmina aſſiduè fere praua viuendi ratione vtitur. Cuius ratione etiam aliquando fit, vt aliquæ cruditates in ventriculo generentur, à quibus flatus eleuari, & à vẽtriculo erumpere, vt plurimum ſolent. Quæ cum ita ſe habeant, ad illud omne ſtudium noſtrum eſt conuertendum, vt caput humidum exſiccetur; pituita, cũ præter naturam moueatur, & proinde præceps ruat ad fauces & pulmones, eſt intercipienda, deriuanda, repellenda, & cum bronchia occupet, elidenda, diſſipanda, ac penitus exſtirpanda. Virtus vero horum viſcerum & tonus, vna cum virtute totius eſt conſeruanda; habita tamen prius de toto prouidentia. Qui-

Temperamentum cerebri calidũ.

Indicationes.

bus satisfacere, non est quidem impossibile, est tamen ad summum difficile. Nam si consideramus vehementiam ratione dignitatis, eam satis insignem esse reperiemus. Caput enim quod est membrum principalissimum, læditur, læduntur instrumenta vocis, offenduntur pulmones, quorum actio causa vitæ est summe necessaria. Si autem consideremus vehementiam ratione propriæ essentiæ, eam quoque satis intensam inuenimus, siquidem excernitur materia, longe recedens à naturali statu; Expuit enim materiam pituitosam, insipidam, frigidam, crassam, viscidam, & quod peius est, aliquando semiputridam. Quam vehementiam capitis δυσκρασία, iam iam in habitum conuersa, augere videtur. Duobus enim ab hinc annis ab hac capitis destillatione sese infestari refert, quamuis vnus tantum sit elapsus annus, ex quo hęc materia & prauam qualitatem & crassitiem contrahere incepit. Cæterum de hoc casu omnino non est desperandum, postquam virtus secundum quantitatem & qualitatem

Prognosticon.

tatem ſatis robuſta exiſtit. Eſt enim Illuſtriſſima fœmina in iuuenili ętate conſtituta; ſatisque bono corporis habitu prædita, nec vllum adhuc generoſum præſidium eſt experta. His ergo hunc in modum conſtitutis, alacri animo ad præſidiorum materias deueniendum. In dubium vero vocatur, an ſanguis euacuari debeat, necne? Cum menſes in hac Matrona Illuſtri ſecundum debitam quantitatem & cõſuetum ordinem fluant; nullo modo ſanguis in hoc corpore exuberare videtur, vt hac ratione ab omni ſanguinis miſſione ſit abſtinendum. *Venæ ſectio.*

Veruntamen ſi conſideremus menſis medietatem, quod ſane tempus ab hac conſueta vacuatione procul abeſt, facilime vnicuique apparebit, tunc aliquam copiam ſanguinis redundare, vnde & merito huius & etiam, quia tunc ſanguis habet rationem cauſæ, ſine qua non poſſumus tuto vti medicamentis calorificis, quæ neceſſario in hoc caſu ſunt vſurpanda, propterea ſuademus, vt ſanguis euacuetur, ſecta vena com-

muni dextri cubiti, in moderata tamen quantitate. Quantum vero ad fonticulos necessarium esset, non solum cauterium in sutura coronali excitare, sed etiam setaceum in occipitio; sed quoniam hæc speciem & pulchritudinem defœdare soleant, & propterea, cum hæc fœminis præter cætera charissima sint, ab hoc genere remediorum valde abhorrere solent, propterea suademus, vt in vtroque brachio, vel saltem in vno fonticulus fiat. Nam si vllum est præsidium, cuius ratione hanc δυσκρασίαν, & capitis destillationem auferri posse speramus, hoc vnicum existit, vt hac ratione huic Illustrissimæ fœminæ sit maxime persuadendum: Imo, si fieri potest, etiam cogenda, vt hunc vnicum saltem fonticulum admittat.

Cauterium setaceum.

Curatio.

Quod ad pharmaciã, leniatur aluus cũ melle rosarum solut. vel cum cassia, præparentur humores cum decocto ex herbis non calefacientibus, sed potius temperatis, vt verbi gratia, cum decocto ex sarfar. beton. Quinimo ascendendum est etiam ad cichoreum. Præparatis humori-

moribus expurgentur deinde cum agarico & rhabarbaro, quibus addatur mel rosarum solut. vel etiam syrup. rosar. solut. Hac peracta purgatione, iterum pręparentur humores, ac denuo expurgentur. In hac autem secũda purgatione ratione capitis probantur pillulæ cochiæ, cum portione mastichinarũ permixtæ.

Cæterum, quia omnia æstuare incipiunt, poterit Excellentissimus Medicus aliquẽ diem obseruare aliis tepidiorem, vel ob pluuiam, vel etiam ob aliam causam, & tunc prædictas pillulas exhibere, quarum caliditas, vt magis atque magis corrigatur, illis assumptis statim poterit aliquod apozema propinare, vt esset serum lactis optime depuratum, & vt caput melius & exactius mundetur, expurgari debet errhinis illis ab Excellentissimo viro propositis. Quod si capitis destillatio perseueraret, probatur Lambitiuum, paratum ex Looch de pulmone vulpis, cum syrupo de liquiritia, cum syrupo de farfar. de betonic. addita etiam manna. Vt autem expurgetur materia in pulmonibus existens. Probatur

Sulphuris cum cera præparatio. ſulphur cum cera ad ignẽ, donec rubeat præparatum, & cum ouo recenti exhibitum. Ratione vero faucium & raucedinis, hortamur, vt ſub lingua & in fauces imponatur oxymel præparatũ, cum puluere ex ſcabioſa, ex betonica, cornu cerui, & vrgente neceſſitate, cum bolo armeno puluériſato. Non eſſet autem præter rationem ad intercipiendam materiam illã pituitoſam, quæ aſſidue in pulmones præcipitatur, ſi in ore, quando it dormitum, *Theriaca.* Theriacam recentem, vel *Diacodion.* Diacodion detineret.

Cæterum ante omnia, vt illa humida capitis temperatura aboleatur, probatur *Stillicidiũ.* ſtillicidium per plures dies, quouſque ſcilicet aderit præſentia indicantis, nihilq; prohibebit, ſupra ſuturam coronalem paratum ex aqua noſtra Latrenſi: & quia capitis temperies eſt conſeruanda, temporibus calidioribus parandum erit, cum aqua Latrenſe, & aqua Tegulæ permixta, imo vrgente æſtu, cum ſola aqua Tegulæ. Probatur præterea, vt ſtatim à ſtillicidio capiti exſiccato, ſupra ſuturam prædictam ceratum de betonica, vel aliud

liud aliquod ſimile imponatur. Et quoniam non ſperamus, hanc Illuſtriſſimam fœminã hac vnica medicatione tot tantisq; malis liberari poſſe ex toto, ob temporis anguſtias, tum quia ob purgationem, repurgationem, & ſtillicidium pręſens hæc curatio ſatis longa eſt futura, tum etiam, quia iamiam æſtus adſunt, vt decoctum ligni & aliorum propinare non liceat: (virtus enim & æſtum, & medicamenti vires eodem tempore ſuſtinere non poſſet, imo ob vtramque cauſam nimis diſſolueretur.) Propterea aduentante autumno ſuademus, ſi ab his malis liberari cupit, vt denuo purgetur, repurgetur, & decoctum chinæ, ſalſæ, & ligni per aliquot dies aſſumat. Nam tunc vires, cum æſtus non ita vigebunt, imo aër temperatus exiſtat, melius horum alexipharmacorum facultates tolerare poterunt. His omnibus addenda eſt compar, & diligens viuendi ratio, quæ quoniam Excellentiſſimo viro eſt perſpecta, conſulto prætermittimus, &c.

In raucedine à catarrho, pro quadam Nobili Matrona,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM LXXXI.

Eccoprotico aluus emolliatur:
℞. Caſſiæ nouiter tract.
Bolus. Electuar. lenitiui an. ʒ iiij.
Diaphœnicon. ʒ ß.
Miſce, & cum ſaccharo, fiat Bolus.
Concoquatur, exſiccetur, intercipiatur, & expectoretur dein materia ſequenti digeſtiuo & Rotulis:
Digeſtiuum. ℞. Syrup. Iuiubini ʒ vj.
Violarum.
de Hyſſopo.
Oxymel. ſimplic. an. ℥ ß.
Aq. Capillor. Veneris.
Violarum.
Scabioſæ an. ℥ ij.
Sperm. ceti ℈ ß.
Miſce, fiat hauſtus.
Rotula. ℞. Specier. Diarrhod. abbat.
Diacinamom.

Pliri-

Plirisarc.an.ʒj.ß.
Sacchari albissimi in aqua fœniculi dissoluti ℥ iij. ß. fiant rotulæ.

His vsa est Dresdæ: Redeunti vero domum subscripta ordinata fuere:

I. Repetatur digestiuum ordinatum, quod raucedinem apprime mitigabit:

℞. Syrup. Capillor. Veneris ℥ ij. *Digestiuum ad raucedinem.*
de liquirit. ℥j.
Spermatis ceti ℈j.
Aq. fœniculi ʒ vj.

Misce pro duabus matutinis potionibus.

II. Assumat sequentes pillulas, horis quinq; ante prandium:

℞. Pillul. de Agar. Mesue. *Pillulæ.*
Cochiarum.
Aurearum an. ℈j.
Diagridii g̃. j.

Misce, & cum aq. betonicæ formentur pillulæ nu. xxj. Iusculum pisorum prandium antecedat ablutionis gratia.

III. Eclegma deinde sensim lambitione per arteriam in thoracem instilletur:

Eclegma. ℞. Looch sani & experti ℥ ij.
de Pino ℥ j.
Spermatis ceti ʒ ß.
Cum syrup. de liquiritia q. s. fiat Electuarium liquidum.

IV. Substituantur deniq; Trochisci sublinguales:

Trochisci sublinguales. ℞. Spec. Diatrag. frigid. ʒ ij.
Diapapauer. ʒ j.
Cum syrup. violarum fiat massa, ex qua formentur pillulæ ad formam Bechicarum. Hæc cum DEO raucedinem penitus abigent.

In extenuatione corporis, cum tußi, & tumore pedum, ex multis præcedentibus affectibus, diuturna febre, ictero, & matricis imbecillitate, pro Illustri quadam Matrona,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXXII.

EX iis, quæ mihi prolixe & diligenter relata sunt, colligo Nobilissimam Domi-

Dominam, quæ non longe à quadragesimo anno abest, & mediocris constitutionis corporis fuit, ad hydropem inclinatam esse. Præcesserunt autem hanc affectionem, videlicet, aquosæ materiæ ad pedes defluxionem, alii affectus, tussis diuturna, febres, icterus, etiam matricis imbecillitas cum bis abortiuerit, nec ordinate menses fluxerint, & sinistri hypochondrii malum, de quo nondum satis explorate possum iudicare.

Quod ad tussim attinet, manifestum indicium est pulmones, atq; pectus affici, siue materia in pulmonibus contenta, atq; collecta in pectore, siue delabente. Durauit autem tussis illa multis annis, vnde colligo, vel pertinax esse malũ in pectore, vel diuturnum catarrhum. De hoc igitur initio respondendum erit, sit ne malum in ipso pectore, an vero à catarrho descendente. Cæterum quod febris atq; icterus est consecutus, non est mirum, cum haud dubie cruditates & obstructiones sint ortæ, ac bilis aucta, propter frequentem vsum dulcium, quæ in morbis pectoralibus à Medi-

Tussis.

A dulcibus bilis augetur.

cis adhiberi ſolent. Ac audio planē pro phthiſica nobiliſſimam Dominam habitam, cum tamen deinceps decocto quodam è cineribus Iuniperi, & paſſulis ſit reſtituta, corporis nutrimentum ſumpſerit, bis conceperit, abortiuerit tamen fere propter vteri imbecillitatem, ſiue tuſſim, aut alias cauſas externas, de quibus tamen neceſſe eſt inquirere, cum vterum non recte affectum eſſe, menſes decolores, nec ordinate fluentes oſtendant. De præſenti autem affectione, videlicet, extenuatione corporis, cum tuſſi & tumore pedum dicamus, & ſymptomata iſta ad ſuas cauſas referamus, neceſſe eſt. Primum hæc conſiderare oportet, an extenuatio illa ſit à febricula aliqua hectica, vel affectione pulmonis, qua concitatur tuſſis: An vero, quod refrigerato hepate non generatur bonus ſanguis, & ita corpus vtili & neceſſario nutrimento deſtituatur. Sane cum diutius illa tuſſis duret, non dubito, quin aliqua adſit febris habitualis. eaq; à prandio aſſumpto cibo intemperiem calidā prodat. Itaq; de ea, vt certior fiam, neceſſe eſt:

Extenuatio cum tuſſi.

Signa hecticæ.

est: Nam si adesset, significandum quomodo spiret, an facies sumpto cibo rubicundior, pulsus citatior reddatur: hæc à Medico diligenter sunt attendenda. Si nulla febris adsit, de catarrho, vt admoneat, necesse est. Item de sputaminibus ac remediis, quæ vel conferre visa sunt, vel obesse: Nam ne medicamenta illa, quę ratione tussis adhibentur, hepati noceant, & frigiditatem atque obstructionem augeant, ac maius periculum hydropis adferant, etiam atque etiam cogitandum. Vidi enim, atque ipse obseruaui, quosdam in longis morbis pectoralibus propter vsum dulcium factos hydropicos, obstructo & refrigerato deinceps hepate: Ac valde vereor, ne in Nobilissima Domina idem euenerit. Quibus etiam medicamētis purgantibus sit Nobilissima Domina vsa, vt sciam, necesse est. Si tussis illa consequatur hydropem, pessimum indicium esse monuerunt Oribasius & Hippoc. noster 34. Aphoris. 6. cum inquit: *Aqua intercute laborantibus tußis superueniens malū*: sed cum tussis pręcesserit, nullum ex eo malum prognosti-

Vsus dulciū quā noxius.

Tussis post hydropem malum indicium.

cum poteſt deſumi. Itaque ne deteriora conſequantur, primum optima victus ratione præcauendum: deinde vt intẽperies in pectore, quæ haud dubie eſt diuturna, corrigatur, & hepar corroboretur. Quod ad victus rationem attinet, hanc optimi ſucci oportere eſſe; cum nec appetat, nec nutriatur bene omnes Medici intelligunt. Non poſſum in iſta feſtinatione multa perſcribere, aut ſingula recitare; Ius conſummatum, vel vt vocant, caponis contuſum: Item, caro perdicum & attagenis, optima ſunt. Item, amygdalata cum pineis & piſtaceis, item ex nucibus facta, panatella (vt appellant) ex optimo iure capi cum ſaccharo. Vitet piſces omnes, carnes duriores, lacticinia, in ſartagine frixa, multum ſalſa, vel aromatibus condita, item nimis pinguia & acetoſa. Simpliciſſimo cibo vtatur, & cum nec appetat, nec concoquat bene, ſæpius, hoc eſt, ter vel quater in die comedat. Vinum ſuaue & leue concedo. Verum ſi febris adeſſet, mallem ſerum lactis caprini, in quod parum cinamomi contuſi in lineo panniculo

Diata.

Ius caponis conſummatum.

Serum lactis.

niculo imponatur, bibere: Ac plurimum prodesse inchoante hydrope serum lactis, cum vrinam moueat, cognoui; ad pectus quoque non parum faceret, & catarrho, cum minus sit fumosum, quam vinum, prodesset. Mane autem ad vtramq; affectionem tam pectoris, quam iecoris nihil conuenientius raparum decocto, quod fit hoc modo: Incidantur rapæ mundatæ ab exteriori cortice, decoquantur in aqua pura, vbi semel ebullierint, primum decoctum abiiciatur, & alia aqua affundatur, & decoquantur diligenter; tandem succus exprimatur, & addatur parum butyri recentis, ac bibat bonum haustum. Adderem saccharum candidum ratione pectoris; sed aliarum partium habenda quoq; est ratio: poterit tamen parum sine vlla noxa adiici. Post assumptum decoctum inungatur ventriculus & hypochondria hoc vnguento: *Decoctum raparum.*

℞. Olei amygdalar. dulcium recenter expressi ℥j.ß. *Vnguentum ad ventriculum & hypochondria.*
Medullæ cruris vituli ℥j.
Olei nucis Moschatæ ℥ß.

Caryophyllor. g̃. vj.
Maſtich. puluerisat. ℥j.
Miſce, & fiat linimentum.

Prius autem, quam è lecto ſurgat, totum corpus fricetur leuiter, manibus oleo amygdal. dulcium recentiſſimo madefactis; & dum ita confricatur corpus, non quidem in calido admodum loco, ſed tepido, interea pedes immergat vinaceis, quibus iamiam muſtum ſit expreſſum, quoque adhuc caleant: ſi refrigerata ſint, affundatur muſtum calidum, atque ita detineantur per horam vnam. Valde enim vinacea ad iſtum modum adhibita, calorem naturalem roborant, & tumorem œdematoſum tollunt. Ac niſi iſtorum vſu ſublatus fuerit, deinceps ad alia remedia perueniemus. Si forte eſſet debilior, & aliquid, quod corroboraret, aſſumendum; accipiat vnum morſulum, quorum hæc eſt deſcriptio:

Vinacea.

Morſuli corroborantes.

℞. Pulpæ caponis vel perdicis ℥j. ß.
Piſtaceor. elotor. an. ℥j.
Pinearum elotar. an. ℥j. ß.
Sem. melonum ʒ ij.

Cina-

Cinamomi minutim incisi ℥ j.ß.
Conseruæ rosar. ℥ iij.
Sacchari in aq. cinamomi dissoluti q. s. fiat confectio in morsulis.

Possem plura remedia ad pectus & hepar ordinare; sed priusquã de iis, quæ à me quæsita sunt, certior fiam, nõ debeo plura addere. Hoc vnum moneo, si icterus est grauis adhuc, vt ante cœnam bibat aquam cuscutæ in vitro optime destillatam, & ei imponat absinthium ponticum, idq; exprimat. Quod si absinthiũ ponticum nõ habetur, agrimoniam, vel ipsam cuscutam destillatæ aquæ incoquat. Et quomodo ista medicamenta, de quibus nunc monui, cõtulerint, me certiorem reddant. Si vires sunt integræ, nõ dubito, quin auxilium sint allatura. Cæterum si prostratæ, cum, vt Hippocrates noster inquit: *Natura sit curatrix morborum*, nec medicamẽtis, multo minus arctissimæ voluntati Medicorum imputabitur. DEVM autem fontem omnis boni & auxilii oro, vt medicationem istam benigne fortunet.

Remedium pro ictero.

Aqua cuscuta.

In constipatione alui,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM LXXXIII.

Symptomata ex alui constipatione.

VArii Generosæ Dominæ affectus potissimum, salua venia, ab aluo obstructa & duriore causantur. Hinc grauitas illa ventriculi, hinc vapores copiosi capitis molestiam concitant: imo cum humiditates excrementitiæ, per locum naturalem educi nequeunt, per venas Renibus trãsmittuntur, & ita secum dolores dorsi, & calculi adducunt. Quare vt effugiat & tollantur hæc mala, fugiendi cibi omnes tenacius & diutius intestinis inhærẽtes. Carnes assæ, si placent, intingi poterunt brodio. Inter epulas, quæ à liquidioribus & mollioribus incipiendæ, frequenter primum cereuisia, dein vinum bibendum. Quod si victus ratione aluus in officio teneri nequeat, Bolo, aut Puluere aut Electuario pro libitu & appetitu sumptis, ad excretionem incitetur:

℞. Electuarii lenitiui ʒ vj. *Electuariū purgans.*
Diapruni simpl. ℥ß.
Flor. Cassiæ extr. cum
Aq. violar. ℥ j.
Mucilagin. Sebesten. extract. cum aq.
Violar.
In quibus dissoluta sunt Tragacanth. g̃. vj. ʒ vj.
Tartari præpar. ʒ ij. ß.
Mastichis ʒ j.
Pulu. fol. senæ ʒ ij. ß.
Spec. diaturb. cum Rhabarb. ʒ iij.
Puluerisanda pulu. & cum s. q. succi violarum conditi sacch. f. Electuarium.

℞. Tartari præparat. ʒ ß. *Puluis purgans.*
Mastichis ʒ ij.
Folior. senæ ʒ iij.
Diaturbith cum Rhabarb. ʒ j. ß.
Puluerisentur puluerisanda, & misceantur.

℞. Diaturb. cum Rhabarb. in tabulis, vt vna rotula pendeat ʒ j.

Molestiæ vero ventriculi sequentibus pillulis sumptis cedent.

℞. Pillular. de Hiera simpl. ℈ ij.
Assaiar. Benedictar. an. ℈ j.

Malaxentur cum Oxymel. ſimpl. & fiant pillul. num.xxj. Roboretur poſtea purgatus ventriculus Morſulis & Vnguento:

Morſuli vẽtriculum roborantes.

℞.Zinzib.℈ij.
Calami aromat.℈ß.
Cardamomi ℈j.
Caryophyllor.ʒß.
Galangæ ℈j.
Spec.arom.roſ.Gabr.ʒj.
Diacinamomi ℈j.
Diarrhod.abbat.ʒß.
Conſer.roſar.℈j.

Incide aromata groſſo modo, miſce cum ſpeciebus & cum ſ.q.ſacch. diſſoluti in aq. Betonic.℥ iiij. fiat confectio in Morſulis.

Vnguentum ſtomachale.

℞.Menthæ Sarracen.ʒß.
Menthæ criſpæ ℈j.
Balſaminæ ʒj.
Caryophyllor.℈ij.
Maſticis ℈j.
Cinamomi inter.ʒß.
Calami aromatici ℈ij.
Cyperi ℈j.

Inci-

Incidantur, contundantur, & infundantur in Ol. Mastich. ℥ iij.
de Absinthio ℥ j.
Menthæ.
Cotoneorum an. ℥ ß.
Aq. Menthæ ℥ jx.
Stent in loco tepido per duas horas, post bulliant omnia simul ad consumptionem aquositatis, vt olea remaneant, fiat horũ colatura cum expressione forti, adde:
Coralllior. rubror.
Ligni aloës pulueris an. ʒ ß.
Misce.
Et cum Cera q. s. fiat Linimentum, quo liquefacto inungatur ventriculi regio.

In nimio mensium fluxu, pro quadam Comitissa,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM LXXXIV.

PLurimis excrementis, præsertim biliosis, Generosam Dominam scate-

re, multa ſunt, quæ oſtendunt. Illa præſertim hoc tempore, quo infœcũda pluribuſque annis, purgationibus neceſſariis neglectis ad locum natura debiliorem vterũ, illiusq; vaſa ad quæ alias longe ante ſuburra ferri, & euacuari, dum fœcunda fuit, conſueuit, pelluntur, ibidemq; aliquandiu retenta exacuuntur. Hinc venulæ reſerantur, imo & exeduntur, vt nõ modo ſanguis malus, ſed & bonus, non modo venalis, ſed & arterialis excernatur. Inde debilitas illa virium, laſſitudo artuum, tabesque inſecuta, ac

Prognoſticon. certe grauiora imminent. Fluxus enim ita confirmatus vix in poſterum ſupprimi poterit, ac licet poſſit, refrigerato tamen adeo hepate præſens tabis, cache-

Indicationes. xiæ, aut hydropis adeſt periculum. His vt occurratur primum omnium pituitoſa excrementa, partim diæta liberiore in ventriculo & inteſtinis producta, partim à capite debili tranſmiſſa, nec non biliosa hepatis vitio educenda veniunt.

2. In potu & cibo fugienda ea omnia, quæ ſimilia producere poſſunt.

3. Sin-

3. Singulis mensibus ea, quæ alioqui matrici affluerent, sensim per aluum abducenda.

4. Instruẽda Generosa Domina medicamentis iis, quæ symptomatibus, fluxione ita continuata imminentibus, interim subueniant, donec Medicus haberi possit.

I. Cura vniuersalis.

Alterans sequens alternis sumendum diebus: quatuor horis ante prandium calide: Dosis cochlearia nouem:

Digestiuum alterans.

℞. Aq. Endiuiæ.
Epaticæ.
Matricariæ.
Melissæ an. ℔. ß.
Syrup. de Endiuia.
Artemisia.
Betonica an. ℥ ß.
Mellis rosat. col. ℥ ij.

Misc. Ante cœnam vero eodẽ die cochlearia septem assumat seq. syrupi:

Syrupus alterans.

℞. Syrup. de Mentha ℥ ß.
de Betonic.
Mellis rosat. col. an. ℥ ij. ß.

Oxymel, ſimplic. ℥ j.
Aq. Betonicæ.
Matricariæ an. ℥ j.
Miſce.

Decocti vero purgantis cochlearia octo aut nouem, prout purgabit, ſimiliter horis quinque ante prandium ſumenda:

Decoctum laxatiuum.

℞. Rad. Pœoniæ ℥ j.
Betonic. ℥ ß.
Valerianæ ʒ v.
Aſari ʒ ij.
Cichoreæ.
Endiuiæ an. ʒ vj.
Summitat. & folior. Endiuiæ veræ.
Epaticæ an. m. j.
Cichoreæ.
Cicerbitæ an. m. ß.
Meliſſæ Turcicæ m. j.
Matricariæ.
Artemiſiæ an. m. ß.
Sem. Dauci.
Paſtinacæ.
Aniſi an. ʒ j.
Quatuor ſem. frigid. an. ʒ j. ß.

Aga-

Agarici trochiſcat. ligati in petia filo duplici, triti cum ℈j.
Zingiberis ʒ iij. ß.
Polypod. recentis triti ʒ x.
Myrob. citrinorum.
Chebulorum eiectis oſſib. an. ʒ iij.
Folior. Senæ ſine ſtipitibus & follic. ℥ ij.
Liquiritiæ raſæ & inciſæ ℥ ß.
Paſſulat. ſine acillis ʒ v.
Iuiubar. nu. x.

Incidantur, contundantur, & ſtent in infuſ. in ſ. q. Endiuiæ & Artemiſiæ, ſimul miſtis in loco tepido per horas tres. Dein bulliant lento igne in vaſe non euaporante, ad caſum pene medietatis, vt remaneant ℔. ij. Colentur cum expreſſione non forti. Dein in colatura iterum infunde:

Flor. Cichoreæ.
Epaticæ.
Pœoniæ.
Sambuci an. m. ß.
Lilior. alb.
Cheir. an. p. j.

Poſtea ℞. Soldanellæ ſplendid. ſelectæ, dein contuſæ parum & ligatæ in petia ℥ ß. Fiat nodulus alligatus duplici filo.

Præterea ℞. Rhabarb. elect. ʒ. j ß.
Squinanthi g̃. iiij.
Turpethi elect. ʒ ß.

Terantur, f. iterum nodulus appenſus filo duplici, ſtent omnia in infuſione per horas tres. Poſt bulliant fere ad caſum ℥ iiij. Et inter bulliendum exprimantur noduli bene, vt vis ipſorum tota transfundatur, dein abiectis nodulis fiat Colatura cum expreſſione forti. Colaturæ adde:

Syrup. de Endiuia.
de Cichor. cum Rhabarb.
de Artemiſia an. ℥ ß.
Mellis roſat. colat. ℥ j. ß.
Miſce, & fiat potio longa.

Ne vero grauior odor, aut ſapor nauſeam, aut ructus moueat, ante & poſt potum cortices aurantiorum ſaccharo cõditi maſticentur. Quod ſi nimium purgando vires deiiciantur, continuetur digeſtiuum duobus diebus: purgans vero

tertio

tertio quoquo die, si minus, quam conniat, purget, addatur Bolus:

℞. Electuar. de hiera simpl. ʒ ij.
de hiera comp.
Bened. laxat. an. ʒ j.
Diaphœnicon ℈ iiij.
Puluer. Soldanellæ ℈ j.
Misce, fiat Bolus pro quinque dosibus.

Bolus purgans.

Purgatus ita corpore ventriculus & intestina fomentētur spongia sequēti imbuta, & linteo calido exsiccata, inungantur decocto vnguento subscripto:

℞. Ol. de Mentha.
de Absinthio an. ℥ j.
de Nuce moschata ℈ j.
Specier. ceroti stomachal. ℈ ij.
Misce, cum cera q. s. fiat vnguentum.

℞. Menthæ m. j.
Menthæ Sarracen.
Abrotani.
Artemisiæ an. m. ß.
Rosarum rubear. p. ij.
Flor. Chamom. p. j.
Caryophyllor. ʒ ij. ß.
Calami Aromatic. ℥ ß.

Fomentum pro ventriculo.

Radic. Enulæ ℥ iij.
Cyperi ℥ j.
Folior. lauri ℥ ij. ß.

Incidantur, & contund. & ſtent in infuſione in ſ. q. vini rubei ſtyptici, & Aq. Mēthæ ſimul miſtis, in loco tepido, poſt bulliant in vaſe non euaporante vltra caſum tertiæ partis, vt remaneant ℔. vj. colentur cum expreſſione forti, & dentur in lagena.

℞. Spongiam adaptatam pro fomentatione ventriculi, lotam ter ex lixiuio, ter ex aqua calida vel chalybeata.

2. Hæc tamen omnia parum proderunt, imo nocebunt, niſi accurata victus ratione adiuuentur, quod diligenter ac

Diæta. ſerio repeto & inculco. Cibi fluxionis tempore conueniunt, qui ſanguinem incraſſare poſſunt.

Hinc iuſcula omnia remouenda, aut certe reliquis omnibus exoſis, ſi hæc ſolum appetat, conficiantur è gallinis aut caponibus, coctis vna cum oſſibus, cute detracta cōtuſis, ex aqua chalybeata nuce moſchata pulueriſata aſperſa. Cereuiſiæ ſemper panis toſtus nucis moſchat.

pul-

puluere inspersus iniiciatur, ac buccella vna atq; altera panis puluer. stomachali condiatur, & ita deglutiatur, reliqua quę ad Diætam alias.

3. Singulis vero mensibus dum nulla imprægnationis suspicio, per sex aut septem, antequam fluant menses, dies, materia ab vtero per aluum pillulis aut potione abducatur, duabus ante cœnam.

℞. M. pillul. de Hiera simpl. ℈ j. *Pillula.*
Diagridii g̃. j.
Reformentur pillulæ nu. xxj.
cum oxymel. simpl.

℞. Myrobalan. citr. confract. abiect. ossibus ʒ j. *Potio purgans.*
Rhabarb. torref. ℈ ij.
Terantur simul, & infund. in ℥ viij. aquæ plantag. per horam in loco tepido, dein bulliant ad consumpt. medietatis, vt remaneant ℥ iiij. Coletur cum forti expressione.

℞. Colat. ℥ iiij.
In quibus dissolue flor. Cassiæ nouiter tractæ cum Aq. plantagin. ℥ ß.
Electuar. Diaphœnicon.
de Psyllio an. ʒ ß.

Pulpæ Tamarind. ʒ ij. ß.
Syrup. de Beton. ℥ j.
Misce, fiat potus.

Fluentes nimium menses reuellantur ligaturis brachiorum sæpius reiteratis, cucurbitula deorsum tracta iecori apponatur, similiter aliæ duæ lumbis. Emplastrum sequens etiam dorso de die applicetur:

Emplastrũ pro dorso in nimio mensium fluxu.

℞. Semin. Plantag.
Sanguinariæ an. ℈ ij.
Cupulor. glandium ʒ j.
Nucis Cupressi ℈ iiij.
Gallar. ʒ ß.
Boli armeni ʒ j. ß.
Terræ sigillat. ℈ ß.
Ras. cornu capræ
eboris an. ʒ ß.
Lapid. hæmatit. ℈ j.
Acaciæ ʒ j.
Sandarachæ.
Myrtillor. Italic. an. ʒ j. ß.
Baulaustior. ℈ ij.
Cortic. mediani castan. ʒ j. ß.
Caudæ equinæ ʒ j.

Puluerisata singula subtiliter misce, &

cum

cum ſ.q.picis naualis & cera ſimul miſtis incorporentur ſimul, & f. cerotum ſ. a. extendatur ſupra alutam magnitudine arcus chartæ ac interpaſſetur.

Ne noctu autem moleſtum ſit, remoueatur, & inungatur dorſum & inguen vnguento ſequenti:

Linimētum in nimio fluxu menſiū.

℞. Vnguent. Comitiſſ. ℥ ij.
Ol. myrtini.
Roſar. compl.
Omph. an. ℥ j.
Balauſtiorum ℈ j.
Sumach.
Acaciæ an. ʒ ß.
Hypociſtid. ℈ ß.

Pulueriſentur ſingula ſubtiliſſ. miſceantur cum cera q.ſ. & fiat linimentum.

Electuario etiam hoc, aut puluere ſequenti ſi cum cereuiſia aut vino diluto ſumantur, menſes ſupprimuntur:

Electuariū in immoderato menſiū fluxu.

℞. Conſ. Roſarum veteris.
Nenuph. albi an. ℥ iij.
Sem. Portulacæ ʒ ß.
Sanguinariæ ʒ j.
Trochiſci de Carabe ℈ ij.
Phylonii perſici ℈ ij.

Syrup. Myrtini ℥ j.

Incidenda incide minutiſſ. miſc. & f. Electuarium. lect.

Puluis. ℞. Semin. Anthoræ.

Plantagin. an. ʒ j.

Cymini torrefact. ℈ ij.

Gummi Arabici ℈ j.

Sanguinariæ ʒ j.

Corallior. rubr. ℈ iiij.

Coriand. præparat. ʒ j. ß.

Sumach. ʒ ß.

Berber. ℈ j.

Nucis moſchat. torref. ʒ j.

Trochiſc. de Carabe ℈ ß.

Pulueriſentur ſingula ſubtiliſſ. & incidantur incidenda minutiſſ.

Miſc. f. puluis.

Compreſſo fluxu hepar quotidiano morſulorum vſu roboretur, ſed instantibus menſibus per octo aut nouem dies non aſſumantur, continuentur alias:

Morſuli epar roborantes. ℞. Specier. Aromat. roſat. Gabr. ſine moſcho ℈ ij.

Diarrh. abbat. ʒ j.

Iecoris lupi præparat. ℈ iij.

Rhabarb. elect. ℈ j.

Sol-

Soldanellæ ℈ß.
Flor. Hepaticæ ℈j.
Eupator. ſicci ℈ij.
Squinanthi g̃. vj.
Roſarum rubr. ℈j.
Corallior. rubr. ʒ ß.
Ligni aloës ℈ß.
Spec. Diatrionſant. ℈ij.
Conſer. Violar. recent. ℥ß.
Folior. Auri minutim inciſi nume. iiij.

Puluerisanda pulueriſentur ſubtiliſſ. Miſce, cum ſpeciebus, & cum ſ. q. ſacchari diſſoluti in aq. Epaticæ q. ſ. fiat confectio in Morſulis.

Hæc DEO benedicente, cum diæta commoda optime conferent; modo potior ſit valetudinis, quam nauſeæ aut abominationis cura.

De immodico ſanguinis menſtrui profluuio,

D. AVGVSTINI SCHVRFII

CONSILIVM LXXXV.

NImio menstruorum fluxu, quo plurimæ excernũtur humiditates: Nobilissimam Matronam laborare refertur. Morbus hic confirmatus licet sit, & difficilis curationis, tamen experiẽtia docet, eũdem vt plurimum bono regimine radicitus tolli. Cibi igitur euchymi temperate sumantur, cereuisiam defæcatam bibat; à Venere quantum potest, dum medicinam adhibet, abstineat. Imo motum omnem vehementiorem fugiat. Medicamenta vero commẽdo sequentia:

Potio alterans & euacuans.

℞. Melissæ.
Maioran.
Rorismar.
Fœniculi.
Borrag.
Bugloss.
Rosatum an. m.ß.
Scolopend.
Epithymi.
Polypodii an. ℥ß.
Folior. Senæ ℥j.
Agaric. cand. ʒ iij.
Zinzib. albi ʒ ß.

Tur-

Turbith in petia ligati.
Rhabarb. in petia ligati an. ʒ j.
Sem. Carthami ʒ j. ß.
Spicæ ℈ j.
Squinanthi ʒ j. ß.

Coq. in ℔. iiij. aq. puræ ad tertiæ partis consumptionem; Colentur & exprimantur, colaturæ adde:

Aceti vini acerr. ℥ iij.
Sacchari albiss. ℥ v.

Misce & ad ignem, f. potio clara, despumetur, cui adhuc calenti adde:

Cinamom. inter acutiss. crassiuscule contusi ʒ ij.

Stent simul per horas duodecim, dein per sacculum lineum colentur.

Decocti huius quotidie assumat cochlearia sex, quo epoto ʒ j. pulueris sequentis hora vna ante prandium & cœnam semper vtatur:

Puluis roborans & adstringens.

℞. Specier. arom. ros. Gabriel.
diambræ.
de gemmis an. ʒ j. ß.
Macis ʒ j.
Caryophyllor. ʒ ß.
Zinzib. albi ʒ ij.

Cinamom.inter.ʒ j.ß.
Coriandri præparat.ʒj.
Nucis cupress.
Rosar.rubr.an.℈ij.
Squinanthi ℈j.ß.
Nucis moschat.torref.ʒj.ß.
Sacchari albiss.℥ vj.
Misce, fiat puluis.

Iecoraria etiam aperietur, moderate misso sanguine. Tribus vero insequentibus diebus ventosæ siccæ mammillis imponantur.

His præmissis per Metrenchytam sequentis aquæ cochlearia sex in vterum iniiciantur quinq; diebus.

Clyster vterinus.

℞.Rad.Ireos crass.cont.ʒ ij.ß.
Melissæ m.iij.
Coq. in ℔.j.ſ. aq. puræ post colentur.

Colaturæ adde mellis rosat.colat.℥j. Misce. Totidem diebus sequentibus alius Clyster infundatur eadem dosi:

Clyster adstringens.

℞.Gallarum.
Balaustior.
Myrti.
Cupul glandium.

Nucis

Nucis cupress.
Squinanthi an. ℥ ß.

Coq. in lib. iij. Aq. ad medietatem colentur. Ab iniectione fumum excipiat vtero ex quatuor trochiscis carbonibus iniectis:

℞. Mastichis. *Trochisci adstringentes.*
Granor. Myrti.
Nucis cupressi.
Balaustior.
Squinanthi an. ʒ ij.
Rosarum rubr. ʒ iij.

Puluerisentur subtiliss. dein cum aq. rosar. f. trochisci. Vltimum restrictiuum in hoc casu est Philonium persicum, datur ad ʒ j. mane pro vna vice in vino dissolutum, continuetur tribus diebus. *Philonium persicum.*

In profluuio mensium rubro, & aliquando rubedine apparente flauitie aliquando pallore,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LXXXVI.

Profluuium mensium per tredecim menses.

AFfectus, de quibus Magnifica mulier conqueritur multi sunt, sed presertim est profluuium mensium, ventriculi dolor, sitis immodica, & appetitus deiectio. Tredecim ab hinc mensibus profluuio mensium detinetur, qui menses singulis diebus fluunt, aliquando rubri tantum, aliquando rubri & pallidi, aliquando etiam, sed raro, rubri & flaui. Præterea siti non mediocri vexatur, merito cuius cogitur plus bibere, quam comedere. Adhæc accedit ventriculi dolor, vnde si ventriculi regio contrectetur, dolorem & molestiam non mediocrem persentit. Cecidit etiam appetitus, vt sæpe, imo semper sine appetitu cibum capere cogatur. Quare est inquirendum, vnde hæc mala habuere originem. Multis ab hinc mensibus, cum Magnifica hæc mulier mensium retentione laboraret, excellentissimos Medicos consuluit, qui pluribus remediis, quæ calefacientia sunt, studuerunt orificia venarum, quæ clausa erant, reserare. Quod cum assecuti essent, Magnifica mulier in contrarium morbum incidit, in hoc scili-

ſcilicet profluuium. Cuius cauſa alia non eſt, quam ἀναςόμωσις, id eſt, immoderata, vt diximus, orificiorum venarum apertio, ob quam fruſtratur retentrix, ratione cuius ſanguis rubicundus ſemper fluit. Permiſcetur autem cum eo materia illa pallida, quæ eſt materia pituitoſa: quia iecur ob diuturnum ſanguinis fluxum, intemperiem frigidam & humidam contraxit. Cuius etiam intemperantiæ occaſionem præbuit ventriculus, qui cum ob prauam viuendi rationem redditus ſit frigidus, chylum probe concoquere nequit, talem demittit ad iecur, à quo cum regi non poſſit, in pituitam degenerat, quæ vna cum ſanguine illo rubro egreditur. Egreditur cum illo ſanguine aliquando materia flaua, quæ nihil aliud eſt quam bilis, quæ etiam in iecore generatur, licet iecur ſit frigidum. Nam dicebat Hippocr. quod in omni ætate, & omni hora, in iecore ſinguli humores generētur. Sitis autem illa intenſa oritur, quia materia continuo euacuatur, ratione cuius euacuationis exſiccatur ventriculus,

Cauſa immoderati menſium fluxus.

Bilis etiam in frigido epate generatur.

Sitis cauſa.

Doloris causa. vnde ſitis. Dolor autem inde fit, quia vapores à materia pituitoſa eleuantur, ventremq; diſtendunt, & ſic ſoluendo continuum dolorem pariunt. *Indicationes.* Vt hæc mala auferantur, neceſſarium eſt vterum calefacere, & ſiccare, orificia venarum corroborare, & leuiter aſtringere, iecur calefacere & exſiccare, ventriculum pariter calefacere & ſubſtantifice humectare. Materias deinde per contrarium alterare, diuertere, deriuare, & extirpare. Quos ſcopos explere eſt omnino impoſſibile. *Prognoſticon.* Læditur enim vterus, quæ pars etſi non ſit principalis, non eſt tamen cõtemnẽda, cum generationi ſit deſtinata, & ratione eius, omnes partes in conſenſum trahantur: offenditur quin etiam ventriculus, cuius actio pro nutritione totius eſt ordinata. Iecur quoq; quod eſt pars principaliſſima, intemperie duplici vexatur, vt ratione dignitatis ſumma ſit vehementia. Si autem conſideremus, vehementiam penes eſſentiam, & ipſa inſignis exiſtit, quoniam morbus eſt antiquus. Tredecim enim ab hinc menſibus eſt excitatus, ſummusque factus eſt

recessus à naturali statu, neq; vires facile tolerant, quoniã iam est in principio cachexiæ cõstituta. Et licet pinguis videatur, caro tñ illa est caro flaccida, vt ita dicã, & ex sanguine pituitoso orta, vt etiam ratione facultatis corpus regẽtis nõ exigua sit vehementia. Ratione virtutis tandẽ si perpendimus vehemẽtiam, videbimus & illam vehementẽ esse. Nam cum generetur sanguis prauus, & ex eo nutriantur partes, fieri non potest, quin virtus sit debilis. Sed quoniam est iuuenis, neque virtus est adeo prostrata, vt fortia etiam medicamenta sustinere possit, speramus, quod si non ex toto sanabitur, saltem tamen in meliorem statum deducetur. Vnde hac salutis spe animo concepta ad curationem est descendendum. *Curatio.* Et primum, vt de chirurgica loquamur, quia sanguis motu peccat, licet non copia, suademus, vt reuulsionis tãtum gratia secetur vena cubiti, sanguisq; extrahatur ad vnam vel duas vncias, imo *Vena sectio.* missio hæc sanguinis partiri potest, vt vna die secetur vena vnius cubiti, & sanguis educatur ad vnam vel alteram vnciam,

vt diximus, & inde ad quatuor vel quinque dies secetur alia vena alterius cubiti, & tantundem sanguinis euacuetur. De fonticulis in præsentia nihil dicendum. Quod autem ad leniẽtia, quoniam Magnifica hæc mulier habet aluum fluidam, à lenientibus, ideo est abstinendum. Quod si aliquod leniens est exhibendum, detur in exigua copia. Quare probatur mel rosar. solut. in iure dissolutum. Nam roborat & astringit, datur in iure ratione siccitatis ventriculi, vel possumus exhibere ex elect. lenitiuo & Manna bolum, post cuius assumptionem capiat apozema ex iure, ratione similiter siccitatis ventriculi, neque dandæ sunt species Hieræ pro leniente, etiamsi respiciant pituitam: Calefaciunt enim & siccant, quoniam recipiunt aloën. Aloës autem hoc habet, vt sui facultate ora venarum clausa aperiat, hinc potius in affectu contrario probatur. Præparentur humores cum his quæ non astringunt, sed Diuretica sunt, vt verbi gratia, cum iure alterato, cum foliis Menthæ, Agrimon. Ceterach, & similibus,

Lenitiua in mensium fluxu qualia esse debeant.

Hiera in mensium profluuio suspecta. Aloe.

Præparantia humores.

ibus, quæ herbæ etiamsi menses excitare valeant, nihilominus quoniam cum iure exhibentur, qua aquositate renes delectantur, & proinde illam trahunt, fit vt materiam ad vterum fluentem ad renes potius deuoluant. Purgentur dein humores, vnde si aluus copiose flueret, tunc repetenda essent pro purgante medicamento leniētia supra proposita. Si autem è contrario exhibendum purgans paratum cum Agarico & Rhabarbaro in moderata tamen quantitate. His expeditis, pro alteratione aquæ Thermales assumptæ non improbantur, etiamsi calefaciant & siccent, quoniam sæpe sæpius detineri solent: vnde cum iam principium adsit cachexiæ, si detinerentur, facile fieri posset, vt in hydropem incideret. Probatur tamen decoctum ex china, sassafras, nec non etiam cum modico ligni, alteratum cum coriandro, quod habet vim leuiter astringendi. Leuiter enim in hoc casu est astringendum, quoniam si strenue stringeremus, periculum esset ne materia detenta, grauiora mala atque

Aquæ Thermales.

Decoctum chinæ.

Coriandrū.

etiam ſymptomata pareret. Probatur præterea eo tempore, gratia iecoris, vt calefiat & ſiccetur, confectio Cyphoides alterata cum puluere Coriandri, vt ſuccedat aliqua moderata aſtrictio orificiorum venarum. Vt tamen vteri intemperantia frigida & humida remoueatur & corroboretur, probantur inſeſſiones & fomenta, quæ parari poſſunt ex vino, ſed auſtero, vt fiat aliqua aſtrictio. Alteratio cum herbis ad proportionem ſupra propoſitis. Pro inſeſſionibus probarentur quidem aquæ Thermales, quę calefaciunt & ſiccant, ſed quia aperiunt etiam, modo vino, modo aqua eſt vtendum, per vices ſcilicet. Vt vero ventriculus corroboretur, calefiat ſcilicet, & humectetur. Probatur ſtillicidium ſupra ventriculum ex oleis proportionatis. Victus ratio propoſitis correſpondeat. Et hæc, &c.

In suppreßione mensium, & capitis dolore, deq; remediis quibusdam ad conceptum conferentibus, pro quadam Nobili fœmina,

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM LXXXVII.

℞. Puluer. benedictæ ʒ ij. *Pillulæ.*
Castorei ʒ j.
Trochiscor. Alhandal. ʒ ß.

Cum syr. rosi. laxat. q. s. formentur pillulæ sex pro vna drachma, quas capiat pro prima vice. Postea vtatur sequenti syrupo:

℞. Rad. Eringii. *Syrupus.*
Cortic. citri.
Enulæ campanæ an. ℥ ij.
Artemisiæ.
Betonicæ.
Persicariæ maioris.
Mercurialis an. m. j.
Cichorii.
Endiuiæ.
Herbarum capillarium an. m. ß.

Passulatum mundatar. nu. xx.
Anisi.
Fœniculi an. ʒ ij.
Thamarindorum elector. ℥ j.
Flor. Cordialium.
Anthos stœchados an. p. j.

Fiat decoctio in ℔. j. ß. aquæ cum sacchato q. s. f. syrupus, aromatizetur cum ʒ iij. galangæ, capiat quatuor matutinis, quibus finitis capiat ʒ j. pill. præscriptarum.

Masticatorium.

℞. Cubebarum.
Pyrethri an. ℥ ß.

Conquassentur & excipiantur cera vel pillulis, masticet ʒ j. exspuendo, per tres dies continuos, post masticationem, & exspuitionem abluat os aqua calida primum, deinde frigida, postea vtatur caputpurgio:

Errhinum.

℞. Succi Anagallidis.
Sambuci an. ʒ j.
Scammonii.
Euphorbii an. ʒ j.

Misce, cum mell. rosato, fiat ad formã opiatæ, digito vel penna immittatur in partem interiorem narium, & in ore cõtineat

tineat aquam frigidam, post sternutationem abluat nares, vt dictum est de ore.

℞. Rad. cucumer. agrest. ℥ ß.
Cortic. Sambuci.
Flor. stœchad. an. ℥ ß.

Bulliant in aqua & aceto, & oleo rosato, fricetur pars dolens capitis frequenter mane, supra caput imponatur puluis sequens:

℞. Coriandri. Puluis.
Rosarum.
Baccarum myrthi.
Semin. hederæ an. ℥ j.
Capitum papaueris.
Spongiæ rosæ caninæ an. ℥ ß.
Corticis citri.
Granorum tinctorum.
Cornu cerui.
Corall. rubr. vstorum an. ʒ ij.
Scammonii ʒ j.

Fiat puluis, sinapizetur caput mane in medio doloris, irrorando aceto & aqua rosata partem dolentem. Tempore quo fluxuri sunt menses, capiat puluerē seq. cum vino:

℞. Cineris vermium terrestrium ℥ j. Puluis.

Cornu cerui vſti & loti ʒ iij.
Cinamomi electi ʒ ij.
Sacchari candi ℥ iij.

Fiat puluis, capiat ʒ j. cum aq. artemiſiæ & betonicæ, & poſtea vtatur fotu ſequẽti, & vnguento infra ſcripto:

Fotus. ℞. Mercurialis.
Artemiſiæ.
Nepetæ.
Pulegii.
Rutæ an. m. j.
Cortic. arantiorum & citri an ℥ ij.
Flor. Chamomillæ.
Meliloti.
Sambuci.
Anthos.
Stœchados an. p. ß.

Fiat decoctio in aqua & vino, foueantur pudenda, & prohibeat, ne effumatio ad nares perueniat. Dolorem enim capitis & defluxionem augere poſſent.

Vnguentũ. ℞. Olei liliorum ℥ iij.
Lumbricor. ℥ ij.
Aneth. ℥ j.
Axungiæ gallinæ & anatis an. ℥ ij.

Tere-

Terebinthinæ.
Butyri antiqui an.℥j.
Iridis.
Myrrhæ.
Styracis.
Spicæ nardi.
Shænanthi an.ʒ ij.
Baccarum lauri.
Sem. Apii.
Petroſelini an.ʒ j.

Fiat linimẽtum, quo vngantur renes, & inferior pars ventris.

℞. Puluer. benedict.℥j. *Peſſi.*
Caſtorei ʒ j.

Cum melle perfecte cocto fiant peſſi longitudinis octo digitorum tranſuerſorũ, & craſſitudinis pollicis, teneat noctu intra vuluam, ligetur in coxa, ac temperetur in lacte, priuſquã imponatur. Poſt purgationem integram menſium concumbat, & poſt concubitum applicet ſequens emplaſtrum & peſſum: *Conceptui inſeruientia.*

℞. Maſſæ Emplaſtri contra rupturam ℥ iij. *Emplaſtrũ.*
Radic. biſtortæ ℥ ij.

Malaxentur cum oleo nardino. Fiant

emplaſtra duo: vnum pro renibus quadratum ad magnitudinem ſemichartæ papyri: alterum rotundum pro anteriore parte:

℞. Acaciæ ℥j.
Hypociſtidis.
Ladani.
Rad. Biſtortæ an. ʒiij.
Aluminis ʒij.

Peſſus.

Fiat peſſus ex lana carpinata, miſceatur lanæ, medicamentum formetur ad formam digiti, ac applicetur in panno raro, & retineat poſt concubitum.

In retentione menſium.

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM LXXXVIII.

INSTITVATVR hæc cura per dies duodecim, antequam menſes erumpere ſolent, & primo vtatur mane ieiuna pillulis duabus horis ante cibum, ac poſt harum vſum neque dormiat, neque ſudet.

℞. Pill.

℞. Pill. de benedicta. Pillula.
Pestilential.
Agar. trochisc. an. ℈j.
Diagridii g̃. ij.

Cum aq. Matricariæ fiant pillulæ num. xvij. p. j. Altero die & sequentibus bibat ieiuna sequentis decocti haustum bonum, & post ieiunet per tres horas, hocque vtatur, quam diu durat:

℞. Radic. cichor. ℥ß. Digestiuum.
Herb. Pulegii.
Artemisiæ rub. an. m. j.
Matricar.
Meliss. an. m. ß.
Sem. quatuor maior. cal an. ʒ j. ß.
Radic. Liquiritiæ ʒ j.

Fiat horum omnium decoct. in q. s. q. ad remanentiam ℔. j ß.

In colatura dissolue
Oxymel. simpl. ℥ ij.
Syrup. de artemisia ℥ j. ß.
Sacchari q. s. fiat potio delectabilis.

Post potum repetat vsum pillularum priorum. Deinde vtatur sequentibus rotulis atque oleis:

Rotula.

℞. Diacalamenthi ℥ ij.
Diagalangæ ʒ j.
Miſce.

Rotulis tribus vtatur mane horis duabus ante prandium. Item tribus per duas horas ante cœnam, quam diu durant. Oleis vero mane vngat ventrem calide, & pannum duplicatum ſuperponat. Item ante cœnam per duas horas:

Oleum pro abdomine in retentis menſtruis.

℞. Ol. lilior. alb.
Cheirini.
Anethini.
Chamæm. an. ℥ ij.
Miſce.

Quod ſi hoc modo nihil efficiatur, repetat eundem proceſſum altero menſe, niſi quod poſt potionem exhauſtam pro vſu pillul. venam Saphenam dextri pedis incidat.

In

In mensibus albis, flatibus ventriculi, vtero frigido & humido, lienis obstructione, ac ruptura vmbilici,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM LXXXIX.

SIGNA omnia in Generosa Domina collecta & collata, demonstrant ventriculum & vterum frigidum & humidum esse; Hinc flatus vberrimi, non modo in ventriculo, sed & toto corpore: hinc menstrua alba, dolores renum & lienis. Primum omnium autem requiritur diligens & accurata diætæ in omnibus rebus non naturalibus obseruatio, ne maius præsentibus symptomatibus concedatur incrementum. Secundo proba medicamentorum expertorum administratio.

De primo.

A mensa remouenda omnia, quæ difficilis sunt concoctionis: Item, quæ frigida, excrementosa & flatulenta. Carni- *Diæta.*

bus ratione frigidioris ventriculi integra interdum grana piperis aut zinzib. incoquantur, cum passulis & cubebis. Iuscula sem. carui condienda. Vino albo mero vno aut altero haustu vtatur. Cereuisia, cum vt plurimum flatulenta sit, noxia. Esus capparum lieni conducit, vt & vinum ac cereuisia, quibus scolopendrium impositum fuerit. Cætera ad præscriptam fiant regulam.

De secundo.

Venarum Saphenarũ sectio.

Si menstrua debito non procedant tempore, reuocentur Saphænarum sectione; nec non haustu bono calido matutino, tribus aut quatuor diebus sequẽtis Decocti:

℞. Rad. Pimpinellæ.
Diptamni albi.
Galangæ elect. incisis omnibus an. ℈ ij.
Croci integri ʒ j.

Coq. in ℔. iij. aquæ ad quartæ partis consumptionem. Quantum ad medicamenta, & corporis mundationem, probo reiterationem decocti prius præscripti quatuor

quor aut quinq; diebus. Dosis cochlearia decem.

Potio evacuans.

℞. Rad. Polypodii quercin.
Cichorii an. ℥j.
Acori nostri.
Calami aromatic. an. ʒij.
Cortic. rad. capp. ʒiij.
Folior. fumariæ.
Betonicæ an. m. j.
Cimarum lupuli.
Folior. scolopendr.
Ceterach an. m. ß.
Endiuiæ m j.
Passularum minorum elect. ℥j.
Sem. pœoniæ excort. ʒj. ß.
Anethi.
Fœniculi an. ʒij.
Dauci ʒj.
Folior. Senæ Alexandr. sine stipitibus ℥ij.
Agarici trochiscat. ʒiij.
Epithymi cretic. ʒv.
Zinzib. albi ʒj.
Cortic. citri ʒiij.
Cortic. aurantior. ʒj. ß.
Prunorum Pannon. nu. x.

Flor. Borragin.
Bugloſſ. an. m. j.
Roriſmarin.
Stœchad. Arabic. an. m. ß.

Fiat horum artificialis decoctio in ſ.q. aquæ, ad caſum quartæ partis, ſtent in infuſione per horas quatuor, poſt colentur.

Colat. ℞. ℔. j. huic adde:
℞. Rhabar. optimi ℈ iiij.
Squinanthi g̃. iij.
Cinamomi pul. g̃. x.

Conquaſſetur Rhabarbar. cum ſuis correctiuis, & f. nodulus laxus, qui coquatur in priori decocto ad ſufficiētiam. Poſtea iterum colentur, & bene exprimantur, ac colatura iſta vſui ſeruetur, de qua:

℞. ℥ iij.
Syrup. de fumaria.
Acetoſitat. ſimpl.
de duabus radicib.
Oxymel. ſimpl. an. ʒ iij.
Miſce.

Exonerata ita humorum ſuperfluorum ſentina, duabus horis ante cibum ſuccedant

ant rotulæ: post cibum vero puluis stomachalis:

℞. Specier. Diamarg. Auicen. *Rotulæ roborantes.*

Dianisi an. ʒ j. ß.

Aromat. rosat. Gabriel. sine moscho.

Rosatæ nouellæ Nicol. an. ʒ j.

Puluer. cinamomi elect. ℈ ß.

Sacchari rosati ʒ ß.

Sacchar. albiss. in aq. fœniculi dissolut. ʒ vij.

Fiat confectio in rotulis.

℞. Cinamomi inter. optim. ʒ iij.

Galangæ ʒ j. ß.

Zinzib. ʒ ij.

Macis ʒ j.

Caryophyllor. ʒ j. ß. *Puluis stomachalis.*

Baccar. lauri ʒ j. ß.

Masticis elect. ℈ iiij.

Sem. anisi.

Fœniculi an. ʒ ij.

Coriand. præparat. ʒ j. ß.

Cardamomi.

Piper. longi an. ʒ ß.

Carui præparat. ʒ j.

Carnium cydon. ʒ ij. ß.

Sem. Melissæ. ʒ ß.

Pulverisentur pulverisanda subtiliss. Mistis adde: Sacchari albiss. ʒ xxij. ℈ j. f. Trag. cui cõmisc. fol. auri puri incisa nu. iij. Clyster etiam carminans & calefaciens interdum non inutiliter infunderetur:

Enema carminatiuum.

℞ Maluæ.
Bismaluæ.
Mercurialis.
Parietariæ.
Flor. Chamomill. an. m. j.
Folior. Origani.
Calamenth.
Rutæ an. m. ß.
Sem. Anisi.
Fœniculi an. ʒ ij.
Carui.
Cymini an. ʒ j. ß.
Ligust ci ʒ ß.
Baccar. Lauri nu. x.
Gran. Iuniperi m. ß.
Radic. Altheæ ℥ j.
Mei ℥ ß.

Fiat horum decoctio in s. q. Aq. ad consumptionem tertię partis, stent postea in in-

fusione per horas tres. Colentur denique:

℞. Colat. ℔ j.

In qua dissolue, Hieræ picræ simpl.

Benedict. laxat. an. ʒ iij.

Electuar. de baccis lauri ʒ ij. ß.

Olei liliorum alborum ℥ j. ß.

Chamom. ℥ j.

Rutæ ℥ ß.

Vitelli oui nu. j.

Sacchar. rub. ℥ ß.

Salis triti ʒ ß.

Omnibus bene dissolutis fiat Clyster.

Menstrua alba reprimi poterunt, pulueris vsu, vel ita sicci, vel in aq. Plantagin. & vini rubri calefacti partibus æqualibus dissoluti. *Menstrua alba.*

℞. Nucis moschat. ʒ ij. *Puluis menstrua alba sistens.*

Limat. eboris ʒ j. ß.

Succini albi ℈ iiij.

Radic. sigilli Salomon. ʒ ij.

Bistortæ ʒ j. ß.

Seseleos ℈ ij.

Caryophyllor. ʒ ij.

Carallior. alborum,

rubrorum an. ʒ j.

Flor. Sclareæ.
Trifolii albi an. ʒj.

Pulueriſentur ſubtiliſſ. & miſceantur, adde ſacchar. albiſſ. ℥j. ß. Miſce, fiat Puluis, doſis p. j. Semina etiam carui carbonibus inſpergantur, fumusq; inguine recipiatur. Rupturæ Vmbilicali à flatibus factæ conferunt:

Ruptura vmbilici.

I. Fomentatio ſex aut quinq; diebus cum ſpongia bis de die continuata diligenter:

Decoctum pro femento in ruptura vmbilici.

℞. Roſar. rubear. ſiccatar.
Folior. Plantag.
Hypericon.
Matri ſyl. an. m. j.
Balauſtiorum ʒ ij.
Myrtillor. Italic. ʒ iij.
Sumach ʒ j. ß.
Pſidiorum ℥ ß.
Radic. conſolid. maior. cum foliis
minoris cum foliis
an. ʒ iij. ß.
Nucum cupreſſi nu. viij.
Aluminis rochæ ʒ iij.
Myrrhæ.
Thuris an. ʒ ij.

Inci-

incidantur incidenda & conquassentur, & simul omnia mista coq. pro fomento, superponatur Emplastrum tempore fomentationis bis de die reponendum: alias saltem 14. quoquo renouandum, cõuenienti cingulo retineatur, & vmbilico reprimatur:

Emplastrũ de pelle arietis.

℞. Empl. de pelle Arietis ℥ iiij. de quibus ℞. q. s. & extendatur super telam lineam mundam quantitate conuenienti. His nisi admodum inueterata sit, ruptura optime consolidabitur: sed accedat necesse est quies, quam potest fieri maxima. Velocior omnis motus cum affectibus, imo & tussis cum sternutatione reprimenda: Lienem corriget vnguentum hoc calide inunctum:

Vnguentum splenetícum.

℞. Folior. Phyllyridis.
Rutæ.
Absinthii.
Sem. Anethi.
Cumini.
Carui an. ʒ j.
Cortic. Cappar. ʒ j.
Olei de Cappar. ℥ j.
Amygdalar. amar.

Rutacei an. ℥ vj.
Aq. Scolopendr. ℥ j.
Rutæ.
Aceti vini an. ℥ ß.

Contundantur contund. craſſo modo, & omnia miſceantur, & coq. ad conſumptionem Aq. & Aceti, colentur cum expreſſione & cum cera noua f. vnguentum.

De intermiſſa conceptione,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM XC.

EX literis Excellentis viri intelleximus Illuſtriſſimam Dominam de intermiſſo conceptu conqueri: cum tertio abhinc anno filios concipere non licuerit, quemadmodum ſemel antea vſu ſibi venerat, vt propterea noſtrũ ſit omnem adhibere diligẽtiam in indaganda huius affectus cauſa, quo ea inuenta, remedia omnia pateant, & ipſa optatum finem, ſi fieri poterit, conſequi valeat. Verùm cum

um oppositum per oppositum magis e-
icescat, non inutile fore duximus, quæ- *De conceptu naturali.*
dam prius de naturali conceptione di-
cere, vt clariora reddantur, quæ conce-
ptionem ipsam impedire apta sint. Sci-
endum itaque ad efficiendam conce-
ptionem, necessarium esse, vt mas & fœ-
mina cum delectamento coniungantur,
ita vt ab vtroque fiat seminis fœcundi
eiaculatio, partim quidem in vterum,
partim vero in vteri ceruicem, ea tamen
ratione, vt quæ portio seminis in cerui-
cem eiaculatur, à facultate abtractrice
in vterum attrahatur, & à retentrice, ita
retineatur, vt os vteri claudatur, qui-
bus peractis, exacta mixtione vtrum-
que semen misceatur, & beneficio pro-
prietatis, seu facultatis conceptricis, vis
illa in semine existens quodammodo
obdormiens excitetur, vt valeat fœtum
tum formare, tum etiam perficere, quæ
eo præsertim tempore cōtingunt, quan- *Ad conceptionem maxime facere tempus coeundi iustum.*
do in concubitu seruatur temporis op-
portunitas, quod sane cum Hippocra-
te, in libro de Natura pueri est, quando
menses iam cessarunt, quia eo tempore

expurgatus eſt vterus, nec periculum eſt, ſemen ablui à ſanguine menſtruo. His ergo ſic conſtitutis, non erit arduum cauſas intermiſſæ conceptionis Illuſtriſſimæ Dominæ inuenire. Cum enim triennio iam elapſo filium pepererit, cum optima fruatur valetudine, bonoq; corporis habitu ſecundum omnes corporis partes, atque etiam ſecundum vterum prædita ſit, non eſt, vt vllo modo eam ſterilem appellemus, ſed potius, vt dicamus, aliquid vtero contigiſſe, cuius vi facultas conceptrix impediatur. Vnde non recedentes à Galen. 5. Aphoriſ. 62. & Hippocrate 1. de morbis muliebribus, & à viro excellentiſſimo, qui conſilium conſcripſit, dicendum arbitramur, cauſam huius otii in hac Domina conſiſtere in pinguiori habitu, & præſertim quia omentum magis pingue redditũ eſt, quod ſui præſentia os vteri comprimens, eſt in cauſa, vt ſemen ingrediatur tantum ceruicem, & nequaquam os vteri, & illico etiam egrediatur. Vt propterea totum vitium ſit referẽdum in morbum in mala compoſitione, & eius ſpecie, quæ conſiſtit

Pingues non facile concipiunt.

ſiſtit

sistit in angustia, prout à compositione dependet.

Quare scopi nostri erunt, intermissam conceptionem ad pristinum statum redigere, cumq; hoc præstare non sit possibile, nisi auferantur morbi, quorum ratione proprietas oriatur, ideo illi morbi sunt auferendi & depellendi: qui cum sint in mala compositione, atque huiusmodi sit morbus logicus, & nequaquam ex vsu artis, quia ad ablationem causæ aufertur, propterea tota curatio ad causam erit dirigenda. Quæ cum sit nimia pinguedo, tum totius corporis, tum etiam omenti, indicat sui imminutionem, totiusq; extenuationem. Ratione etiam virtutis vteri remedia vterina requiruntur, illa scilicet, quæ experimento inuenta fuere, potius vtero prodesse, quam aliis partibus. Calor etiam vteri indicat calorificum, scilicet vniens, prius tamen habita totius corporis prouidentia. Arbitramur autem, quod quamuis vitium sit maximi momenti, ratione conseruationis speciei, quod Illustrissima Domina possit reddi voti compos, quia pin-

Scopi curatiui.

Vterina remedia.

Prognosticon.

guedinem imminuere, non est ad summum difficile, dum modo obsequens esse voluerit iis, quæ à nobis proponantur. Concepta itaque spe curationis læto animo præsidiorum materias proponamus. Et in primis quoad Chæturgiã, cum Hippocrate libro de superfœdatione, cum adsit principale indicans, probamus venæ sectionem, non tantum bis in anno secundum manus & pedes, sed ter quaterque. Sed præsertim probamus sectionem venarum superiorum, ad quam erit confugiendum, quando non aderunt prohibentia. Quare statim absolutis mensibus probamus, vt secetur vena Basilica dextri lateris, euacueturq; sanguis in ea copia, quæ præsenti Medico congrua iudicabitur. Leniente tamen medicamento prius exhibito. Quo ad pharmaciam, leniatur aluus Manna, vel syrupo rosato solutiuo, præparentur humores syrupo de Cichoreo, de Borrag. cum decoctionibus Endiuiæ, Cichor. & radice testiculi maioris canis, & pastinacæ syluestris. Purgetur corpus Rhabarbaro & foliis senæ, infusis in de-

Curatio.

Venæ sectio.

Pharmaceutica.

cocto

cocto florum, & fructuum, addito Mannæ portione. Corroborantia vero sint ea, quæ & intrinsecus exhibeantur, & extrinsecus admoueantur. Inter extrinseca probatur decoctum ligni, cum aliqua salsæ portiuncula. Eo tamen modo exhibitum, vt eo semel tantum in die & matutino tempore vtatur, & transacta hora, postea sudor copiosus excitetur, non instrumentis illis ligneis, quibus alias vti solemus, sed in lecto: Nam decumbentibus in lecto absque vllo labore sudor promouetur, perque horam ad minus sudet, & ante prandium multum sese exerceat, siue fiat pedibus, siue curru, cibumque attenuantem sumat: vt præcepit Hippocrates libro de salubri diæta. Vtatur carnibus assis, non elixis; paneque optime cocto, & vino tenui, & Oligophoro in mediocri copia sumpto, & saltem per quadraginta dies hoc decocto vtatur. Cum Auicenna etiam probamus, vt Illustrissimus Dominus non statim emittat semen: sed eo tempore, quo illustrissima Domina emittet, atque post vsum Veneris corpo- *Decoctum ligni.*

re resupino & eleuatis cruribus aliquo tempore maneat, atq; tandem tali vtatur electuario:

Electuarium conceptum iuuãs.

℞. Radic testiculi maioris canis.
Limaturæ Eboris.
Testiculi vulpis in vmbra exsiccati.
Capri.
Matricis suillæ fœcundæ in vmbra exsiccatæ.
Coaguli Lepor.
Seminum sequẽtium in lacte muliebri maceratorum.
Erucæ satiuæ.
Pastin. syluest.
Sileris montani. an. ʒj.
Conseruæ Cichoraceæ ℥ iij.
Succi ex nuce myristica ʒj.
Misce, & fiat Electuarium.

Aqua Lucenses.

Cuius dosis sit à drachma vna, vsque ad vnciam semis. Inter extrinseca vero balneũ ex aquis Lucẽsibus probatur: victus ratio propositis correspõdeat. Quæ cum nota sit Viro Excellentissimo, propterea illam silentio obuoluimus, &c.

In

In inflammatione Matricis, mola, & sterilitate,

D. TAGAVLTII, ET D. IAOCBI SYLVII CONSILIVM XCI.

CVM Domina vxor tua ſit in ætate iuuentutis, quam Galenus & reliqui Medici ſtatuunt ab anno 25. vſq; ad triginta quinque habitu corporis mediocri temperatura membrorum ſatis ſanguinea: vt ſignis manifeſtis deprehendimus. Cum vero eius vterus intemperie laboret, id quod ex inordinata fluxione, aut retentione menſtruorum, tumore ventris, contractione hypochondriorum, inflatione mamillarum & debilitate motus totius corporis patet, videtur mihi (ſaluo tamen meliori iudicio) eam affligi tribus morbis, quibus ſingulis eſt diligenter occurrendum: primus eſt di- 1
ctus Medicis tumor, ſeu inflatio matricis proueniens ex humoribus corruptis & flatibus contentis in vtero. Secundus 2

est dictus Medicis Mola, quæ gignitur ex ſemine & ſanguine menſtruo retentis in vtero, & incoctis immoderate. Tertius eſt ſterilitas & priuatio conceptionis, originem habens ex calida & ſicca intemperie matricis potius, quam frigida. Quamquam nonnulli contrarium exiſtimarunt, propinantes & admouentes valde calida medicamenta anno ſuperiori, quibus tantum abeſt, vt morbum curarint, vt etiam recidiuę, qua iam affligitur, dederint occaſionẽ. Et quamuis Domina vxor tua ſecuta multorum opinionem, ſibi perſuadeat ſe grauidam eſſe, quibuſdam ſignis præcedentibus, & aliis, quæ ſenſerit anno ſuperiori: tamen ego contrarium ſentio, illam adhuc prædictis morbis affligi, quoniam dicta ſigna communia ſunt, & molæ & naturali conceptioni: præterea motus molæ, quæ eſt in vtero, non eſt ſimilis, neque tam potens, quam is eſt ex fœtu viuo, quo præſertim ſigno diſcernimus fœtum à mola. addo quod prætererit ſeptimus menſis à ſuſpicione conceptionis, quo tempore fœtus tam robu-

3 *Calida & ſicca intemperies præcipua cauſa ſterilitatis.*

Signa diſcernentia fœtũ à mola.

obustus facile cognoscitur , & signa propria conceptionis nondum satis notis apparuerint : Verum quoniam cum prædictis morbis coniunctus est tumor & inflatio tibiarum & pedum , succedēs febri quartanæ , qua laborauit ante tres aut quatuor annos, periculum esset ne in hydropem incideret. Ideo omnibus affectibus diligenter simul erit occurrendum, quoniam si confirmentur, difficilime curabuntur. Quare prædictis omnibus consideratis, ego suaderem, vxorem tuam adhuc paulo longius permanere in ea, in qua nunc est, sanitate & statu, ad finem Aprilis, aut initium Maii, quo tempore finis erit suspicionis conceptus , & tempus optimum remediis adhibendis ex cōsilio bonorum & expertorum Medicorum. Hæc sunt , quæ volui de morbo vxoris ad te scribere.

Hęc tandem conclusa sunt & ordinata à prædictis Medicis, &c.

Quantū ex iis, quæ ad nos scripta sunt deprehendere potuimus: Vehemens est

ſuſpicio geſtationis carnis illius informis in vtero, quam Molam appellamus potius quam flatuoſum tumorem, aut aquoſum. Motus enim ſentitur à laborante in vtero, non tam magnus aut validus, nec ordinatus, vt in viuente fœtu percipitur. Mater quoq; ſatis pigra eſt ad motum, pedes & tibiæ molliores iuſto. Factu autem iudicandum eſt, num venter durior multo ſit, quam in naturali conceptu. Nam crebras in ventre quaſi ex acu punctiones ſentit, quæ peculiares ſunt molæ carneæ notæ, quibus eam à vero conceptu diſtinguimus: ſed prius quam aliquid moliatur aduerſus eiuſmodi vitium, hoc eſt, tumorem ventris, ſiue à ſuppreſſis menſibus, ſiue à flatibus, ſiue ab aquoſis & ſeroſis humoribus ortum ſit, expectandum erit, quoad vſq; præterierit, aut proxime inſtet finis decimi menſis, qui multis etiam doctiſſimis viris putatus eſt terminus legitimi temporis pariēdi: quanquā reperiantur mulieres plurimæ, quæ duodecim ac quindecim quoq; menſes vtero gerūt infantes. Hoc peracto tempore modis omnibus

Molæ nota.

Tempus legitimi partus.

bus

ius ſtudendum erit mouere menſes, aut atus diſcutere, aut ſeroſos humores e-ducere, aut molam quæ toto genere præ-ter naturam eſt detrahere atq; exturba-re. At quoniam, vt ſupra diximus, maior eſt ſuſpicio carnis illius informis, quæ mola appellatur, quam cuiuſuis alterius vitii, ſatius fuerit auxilia aggredi, quæ molam ipſam deturbare atque eximere poſſint. Hæc enim ſimul & menſes mo-uebunt, & vitioſos humores, ſi qui ſunt, in vtero deliteſcentes, & flatuoſos etiam ſpiritus erumpere facient. *Curatio molæ.* Ergo corpus in primis euacuetur tum idoneis chly-ſteribus: tum medicamentis purganti-bus: tum ſanguinis miſſione ex cruri-bus potius quam ex cubito. Victum interim tenuem atque etiam extenu-antem laboranti imperamus. Corpus ambulationibus moueatur, ac vt reſu-pina dormiat, genibus vtrinq; ſublatis, iubeatur. *Indicationes curatiuæ.* Vt autẽ mola hæc, aut ſi quip-piam aliud ſit in vtero, quod moleſtiam afferat, melius ac facilius elabi vel detra-hi poſſit. 1. Meatus erunt dilatandi, at-que ampliandi linimentis, vnguentis, in-

ſeſſibus, balneis, & quæ vim habent relaxandi & molliendi. 2. Iidem quoque lubricandi peſſis ſiue collyriis iniectionibus & manibus inunctis. 3. Vis expultrix vteri ſtimulanda & irritanda, vt quod eam grauat & moleſtat, expellat, ſuffitu, vaporibus, peſſis, ſternutamentis: & id genus aliis. Quæ omnia vbi opus erit, & certa fuerit laborans, prægnans ne ſit, an non, particularius declarabuntur.

Mola quid & vnde. Vera mola fit à ſanguinis muliebris & plurima ſanguinis menſtrui in vtero retentione & affluxu, quem calor immodicus cogit, & in carnis formam transmutat. *Mola multiplex.* Mola multiplex: *Carnea.* Carnea oritur ex fœmineo ſemine, eiuſdemque in formatrice vi infirma, vt ſcribit Auerroes. *2 Sanguinea.* Sanguinea à ſuppreſſis menſibus: *3 Aquoſa.* Aquoſa cum aquoſus ſanguis vitio iecinoris in vterum tranſmittitur. *4. Flatuoſa.* Flatuoſa à craſſo humore in vtero contento, & in flatuoſum ſpiritum conuerſo.

Carneæ molæ cauſæ.

Cauſa carneæ molæ. Efficiens nimia caliditas matricis, vel effuſio ſeminis muliebris abſque ſemine viri-

rili. Materialis, copia materiæ cuiuſ-
am ſuperfluæ in vterum effuſæ. Signa Signa.
ommunia molæ & veræ imprægnatio-
is ſunt hæc: menſtrua retinentur, ven-
r tumet, mammę indurantur, appeten-
a proſternitur, cibi adeſt faſtidium, vul-
us decolor apparet.

His vero notis diſcernuntur:

Motus nec ordinatus, nec periodicus Quibus ſi-
nolæ, nec eſt calcitratiuus ſicut in Em- gnis mola à
ryone: mouetur mola à latere in latus, vera impra-
el à loco altiore ad decliuiorem. gnatione di-
ſcernatur.

Venter durior eſt in mola, quã in na-
urali conceptione, pedes quoq; valde
molles apparent: manus vero gracile-
ſcunt: punctiones etiam crebræ, veluti
ex acu ſentiuntur in ventre, debiliorque
eſt, quæ molam parit. Ea caro informis Molas ſen-
inanima eſt, vita altrice duntaxat creſcit, ſum aliqui
plantarum more: ſenſum tamẽ aliquem habere.
habere quidam memoriæ prodiderunt
ſpongiarum more.

Prognoſtica. Prognoſti-
con.

Durat hoc vitium, quod in vniuerſum

difficilis eſt curationis, aliquando menſes x. aliquando xv. aliquando plures, quandoq; annos quatuor, interdum tota vita, vt & conſeneſcat & commoriatur. Degenerat & conuertitur nõnunquam in hydropem. hoc malum magna ex parte inſanabile eſt niſi initio remedia admoueantur.

Curandi ratio.

Cura. Cum informis illius carnis ſeu molæ in vtero geſtatio vnum eorum ſit, quæ toto genere præter naturam ſunt, ea ex prima illa & communi indicatione ablationem nobis indicat.

Indicationes. Iam diſquirendum eſt ex ſecunda indicatione, an id ſperari poſſit quo tendimus, id eſt, an eiuſmodi mola ſeu informis caro auferri poſſit. Huius autem intentionis ſecundæ inueniendæ via deprehenditur experientia. Quædam enim ab huiuſmodi vitio liberatæ, quædam vero nulla ratione. Iam ſupereſt tertia indicatio, quæ medium inuenit, quo aſſequamur id quod molimur. tale eſt aut Natura, aut Artis opus. Itaque eiuſmodi molæ exemptio, partim eſt na-

turæ

turæ opus, dum ſcilicet vis expultrix vteri, quæ hoc pondere grauata eſt, conatur id excernere, quod eam prægrauet aut moleſtet. Partim vero eſt artis opus, ſi nimirum dilatentur atque amplientur meatus, per quos elabi, aut detrahi debeat, vt promptius & facilius deuolui, aut eximi poſſit informis illa caro. Naturam itaque & vim ipſam expultricem ſtimulare debemus, ad id quod grauat ac moleſtat expellendum. Hoc autem fit peſſis, collyriis ſeu iniectionibus, ſuffitibus, clyſteribus ac potionibus, quæ mortuum fœtum educunt.

I. Meatuum dilatatio fiet vnguentis aut linimentis, cataplaſmatibus, fomentis ceratis, malagmatibus, Emplaſtris, quæ vim habent relaxandi & emolliendi, ſi ſumini, oſſi ſacro, ac ipſis pudendis hæc admoueantur.

Illinatur primo venter inferior & os ſacrum, atque vt practici loquuntur, retro anchas vnguēto dialtheæ nominato, cū quo & miſceantur adipes & medullę, quæ facultatem habeant molliēdi & relaxandi, vt adeps anſerinus, gallinaceus, *Meatus dilatantia.*

medulla ceruina, & vitulina: Olea quoque eadem vi prædita. Conficiatur linimentum ex mucilagine ſemin. lini, Altheæ, & fœnugræci, olei liliorum, amygdalarum dulcium & oleo chamomill. vt vnguento dialtheæ nuncupato, & adipibus prædictis, addendo aliquid gũmi ammoniaci & bdellii in vino diſſolutorum. Admoueatur etiam Emplaſtrum diachylon, ante & retro. Inſeſſus quoque apprime ad hanc rem vtiles ſunt, præſertim qui facultatem habent relaxandi & emolliendi. Fiunt autem in hunc modum, ſi nimirum in aqua dulci incoquantur radices altheæ & liliorum, folia maluæ, ſemin. lini & fœnugræci.

Linimentũ.

Inſeſſus.

Meatus lubricantia.

II. Meatus lubricos efficiemus immiſſis peſſis, collyriis, ad hanc rem idoneis: Fiunt autem peſſi ex lana, quæ imbuatur vnguento ſeu linimẽto ſupra deſcripto. Laudat Aëtius peſſos confectos ex butyro recenti, adipe porcino, medulla ceruina, paſſulis, caricis pinguibus, ſemin. lini & fœnugræci.

Iniectiones.

Ex decocto caricarum, paſſularum, muci-

mucilagine ſemin. lini, fœnugræci, butyro recenti, & adipibus prędictis fieri poſſunt collyria ſeu iniectiones.

III. His peractis ſtimulanda erit vis expultrix ipſius vteri, peſſis, collyriis, ſuffitibus, potionibus, clyſteribus. Collocetur mulier ac ſi paritura eſſet, comprimat ſe & ſternutet fortiter.

Expultricem ſtimulantia.

Peſſos conficit Iohannes de Tornamira ex ℥ ij. Galbani & ʒ ij. Hellebori albi, filo appenſo. Ruta cum menthaſtro tuſa collyrii vel peſſi modo ingeſta. Vngula aſini ſuffitu molas trahit, ſicut & vapor per arundinem exceptus ex baccis lauri, pulegio, hyſſopo, thymo, ſaluia, marubio, arthemiſia, centaurio, ſcordio, polio & dictamno. Glandes ex Galbano, bdellio, opopanace, frequenter impoſiti, os matricis plus quam credibile eſt, aperiunt.

Peſſi hellebori Tornamiræ.

I. Meatus dilatabis inſeſſibus, fomētis, Emplaſtris, &c. Inter cætera efficaciſſimum eſt linimentum, quod recipit Mucilag. ſemin. lini, Altheæ & fœnugræci in aqua liliorum extractæ, oleum liliorum, amygdalarum dulcium, &

chamæmel. vnguentum altheæ nuncupatum, adipem anserinum & gallinaceum, medullam ceruinam ac vitulinā. Emplastrum quoque diachylon ante & retro admotum, Insessus, vel vt nunc dicitur, semicupia ex aqua dulci, in qua coxerint folia maluæ, semin. lini & fœnugræci, altheæ radices & liliorum.

II. Lubricos meatus efficies immissis pessis seu collyriis, atque etiam iniectionibus ad hanc rem idoneis, & vnctis manibus. Fiant ergo pessi ex lana imbuta linimento supradicto. Laudantur etiam pessi suprascripti ab Aëtio. Fiunt etiam iniectiones ex decocto caricarum, vt dictum est.

III. His peractis vim expultricem stimulabis pessis, suffitibus, clysteribus, potionibus. Pessi ex Galbano suprascripti laudantur, & pessi Iohannis de Tornamira, si filo appenso imponantur. Pessi item ex ruta & menthastro, vt dictum est: vapor etiam per arundinem exceptus, ex baccis lauri & reliquis prius dictis, quæ omnia aquæ & vino incoquenda.

Vulua

Vulua dilatetur ſpeculo matricis, vel obſtetrix manum gracilem habeat, & prælongos digitos, intingat manus in oleum liliorum compoſitum, & ſic vteri durisſimum, carnoſisſimumq; aperiat. Si hæc nihil profecerint, veniendum ad inſtrumenta quibus fœtus mortuus detrahitur. Deinde adhibendæ potiones, quibus fœtus mortui deiiciuntur. Reliqua quæ ſcribuntur à barbaris & practicis ad colliquandam & minuendam molam, per os ſumenda, cum hæc colliquari nequeat, mera nobis deliramenta videntur. *Mola non poteſt colliquari.*

In ardore vrinæ, pro quadam Comitiſſa,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM XCII.

CVm plurima bilioſa illuuies Generoſæ Dominæ circa Renes & veſicam collecta ſit, quæ plurima & grauiora posſit concitare ſymptomata, ſequen-

tia ordinaui, quæ illam mitigabunt & educent. Adiuuanda tamen medicamenta recta victus ratione, ne & in posterum similiter aut crassior, aut acrior producatur sanguis.

Digestiuum autem & purgans sequẽs alternis sumantur diebus vsque ad consumptionem.

Digestiuum. ℞. Aq. Maluar. lib. ß.
Centinod.
Flor. Chamom.
Betonicæ.
Petrosel. an. ℥ v.
Syrup. Violar. ℥ j.
de liquirit. ℥ ij. ß.
de duabus Radicibus ℥ j. Misce
pro digestiuo. Dosis 8. cochlearia pro
vna vice.

Potio euacuans. ℞. Radic. Maluæ ʒ ij.
Asparagi ʒ v.
Endiuiæ ℥ ß.
Asari ʒ ij.
Bardanæ ʒ ij.
Sem. & flor. Maluæ M. j.
Bismaluæ.
Betonicæ.

Petro-

Petroselin.
Saxifrag.
Clinopodii veri.an. M.ß.
Semin. 4. frigid. maior.
an. ℨ ij. ß.
Pastinacæ ℨ ß.
Liquiritiæ rasæ & incisæ.
℥ j.
Polipod. quercini & minutim incisi.
ℨ vj.
Iuiubar. nu. vij.
Passular. sine acillis ℥ ß.
Sebesten. nu. v.
Flor. Maluæ.
Borrag. an. M. ß.
Sem. alkekengi ℨ ß.
Folior. Senæ Alexandr.
Agarici albiss. leuis ℨ ij. ß.
Flor. Chamomel. p. j.
Cer. rubr. ℨ i j.

Incidantur & contund. stent in infusione cum s. q. aq. Maluarum atq; Melonum, vel cucurbitæ & Bardanæ simul mistis per horas iij. in loco tepido. Post bulliant omnia in vase non euaporante ad tertias, vt remaneant ℥ xxv. Colen-

tur cum expreſſione forti, deinde in Colatura infunde;

Flor. Violar. M. j.

Turpethi boni & gummoſi triti. ʒ ij.

Rhabarb. elect. ʒ ij.

Squinanthi. gum. v.

Pulueriſata miſce, & fiat inde nodulus laxus, ex petia cum filo duplici. Bulliat, & inter bulliendum ſemper exprimatur, donec vis Rhabarbar. transfundatur, & conſumantur ℥ iiij. deinde colentur cum expreſſione forti, Colaturæ adde:

Syrup. Violat. ℥ ij.

de liquirit.

Iuiub.

de Beton. an. ℥ j.

Miſce.

Doſis cochlearia 9. aut 10. aut circiter, prout purgabit; Quod ſi minus educet diſſoluatur ʒ j. Boli ſequentis in doſi vna;

℞. Flor. Caſſiæ recent. extract. cum aqua Petroſelin. ʒ ij.

Benedict. laxat. ʒ j. fiat Bolus.

Si ve-

Si vero vires nimia euacuatione deii-
ceret, per vnum aut alterum diem diffe-
ratur, & interim Digeſtiuum ſubſtitua-
tur. Ne autem odor & ſapor grauior
moleſtiam concitet ante & poſt vſum
cortices arantiorum Sacchar. conditi
aſſumantur, quod & fiet, ſi ructus exci-
tet. Educta ſentina ſi ne dum ardor, & a-
redo remitterent, ʒj. pulueris ſequentis
modelam afferet, præſertim, ſi poſt ſemi-
horam aq. deſtillat. Subſcripta cochlea-
ria decem, cui ſyrupi cochleária duo ad-
miſta ſint, duabus ante cibum horis ſu-
perbibantur.

℞. Semin. 4. frig. maior. excort. *Tragœa.*
an. ʒj.
Maluæ ʒj. ß.
Alkekengi ʒ ß.
Papauer. albi. ʒj. ß.
Flor. Chamom. ℈ j.
Amygdalar. dulc. excort. ʒj. ß.
Liquirit. raſæ & inciſæ ʒj.
Sem. Lactucæ.
Portulacæ an. ℈j.

Incidantur incidenda minutis: & pul-
uer. pulu. ſubtiliſſ. addendo Sacch. albiſ-

simi minutiss. triti ℥j. & fiat Tragœa.

Syrupus. ℞ Syrup. violacei.
Succ. violar. cond. sacch. an. ℥ij. ß.
Misce.

Aqua destillata. ℞. aq. Melonum vel cucurb. lib. ß.
Maluæ lib.
Fl. Chamom. lib. ß. Misce.

Vnguentum in Renum dolore. Renum vrgentibus doloribus, lumbi quoq; inungantur.

℞. Olei viol. loti ter. aq. Maluar. ℥iij.
Vng. populeon. ℥j. Misce, & cum cera f. linimentum.

Foueantur etiam lacte caprino. His factis Thermæ adeundæ, quarum vsum docebo in posterum.

In cruenta sanguinis mictione, pro quadam Nobili fœmina,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM XCIII.

GEnerosam & Nobilem matronam cruenta mictione vrinę cum dolore labo-

porare intellexi, cui vt occurratur ſin-
ilaris adhibenda diligentia. Cum au-
em omnis excretio ſanguinolenta peri-
ulosa ſit, atq; dolor vires deiiciat, ad cō-
eſcendum hoc malum ſeroſæ & acres
umiditates primo educendæ, deinde
uæ & exterius, & interius effluentem
nguinem inhibeant, ac dolorem ſopi-
nt, adhibenda. Euacuans commodum
rit ſubſcriptum medicamentum.

Potio euacuans.

℞. Folior. Senæ ℥ ß.
Sebeſten.
Iuiubar. an. nu. vj.
Sem. melon. cum corticibus ʒ ij.
Sem. fœnicul. ℈ ß.
Decoq. in ſ. q. aq. lege artis.
℞. Colaturæ ʒ ij. ß.
Rhabarb. Elect. ℥ ij.
Macerentur horis viij. poſtea rurſum
colentur: ac colaturæ add.
Syrup. roſat. ſolut. ℥ j.
Electuar. Diaſebeſten. ʒ iij.
Miſce, fiat potio.

Hanc potionem capiet generoſa Domina mane tribus horis ante paſtum, deinde diebus ſequentibus omni mane

ſumet tria cochlearia de ſubſcripto ſyrupo:

Apozema conſolidans.

℞.Radic.plantag.℥ij.
Symphyti.℥j.
Herniariæ.
Capillor.Vener.
Centumnodiæ.
Fumariæ an.m.j.
Aniſi ʒij.
4.ſemin.frigid.maior.an.ʒj.
Sem.naſturtii torrefact.ʒj.ß.

Decoq.in ſ.q.aq.lege artis,huius colaturæ accipiantur ℥xij. dulcorentur cum ſacchari candi ℥iiij.

Veſperi autem cum S. D. ſe vult dare ſomno,capiat de annotatis pillulis nu.xj. & aſſumat poſtea lac chalybeatum,vel aquam plantaginis:

Pillulæ ante ſomnum deglutiendæ.

℞.Succi portulacæ incraſſat.ʒß.
Gummi arabic.q.ſ.
Miſce,
Fiant pillulæ nu.xj.

Exterius adhibeatur lumbis hoc cataplaſma, quod ſingulis diebus innouandum:

Cataplaſma.

℞.Herbar.Equiſeti.m.j.ß.

Sem.

Sem. portulac. ℥ ß.

Decoq. in ſ. q. aq. donec redacta fuerint ad mollitiem, poſtea addatur:

Farin. fabarum.
Hordei.
Puluer. rad. tormentill.
Symphyti. an. ʒ iij.
Olei myrtini.
Roſacei.
Chamomill. an. ℥ ß.

Commiſceantur, fiat Cataplaſma.

Quod ſi his malum non ceſſerit, neq; dolor remiſerit, bolus pixidi lamineæ ad noctẽ ſub ingreſſum lecti, cum cereuiſia diſſolutus propinetur. Conſtat autem hic ex Philonii perſici ℈ iiij.

Vſus etiam herbæ Equiſeti plurimum conferret, ſi pulueriſata ferculis iniiceretur, ſunt autem euitanda acria, acida, multum ſalſa, & quæ ventriculo negotium faceſſunt, præterea caueat allium, cœpas, naſturtium, raphanum, & ſinapi.

Chriſtus cœleſtis Medicus omnia ſecundet, Amen. Anno 77. 20. Octob.

In dysenteria, pro quadam honesta Matrona,

D. PHILIPPI MICHAELIS

CONSILIVM XCIV.

VAletudine aduersa coniugis tuæ dilectæ vehementer certe afficior: tecumq; condoleo, imo ipse eam visitarem nisi inopinatus meæ coniugis casus me retineret: nihilominus tamen satis prudẽter cogitata & experta sequentia trãsmitto. Rhabarb. tosti ℈j.ß. eam te exhibuisse credo: Nunc si placet clyster sequens, qui tormina sedabit fœliciter, iniiciatur:

Enema in dysenteria.

℞. Aq. hord. chalyb. ℥ viij.
Succ. plantag. ℥ j.
Olei rosacei ℥ j.ß.
Seui hircini ʒ iiij.
Sacchar. rub. ℥ j.
Misce, fiat clyster.

Sequenti mane tertia aut quarta hora assumat puluerem infra scriptum in haustulo vini rubri calentis.

℞. Troch.

℞.Troch.de ſpodio cum ſemin. *Puluis aſtringens.*
Acetoſæ ℈ ij.
de Carabe ℈ j.
Miſce, fiat puluis.

Dein à malo punico vmbilico tenus ungatur venter calide de die bis, mane vesperi.

℞.Ol.Cytonior. *Inunctio ventris.*
Myrrhini.
Maſticis an.℥ ß.
Coralli rub.
Roſarum.
Maſticis.
Boli armen.an.℈ j.
Pulueriſentur puluer.& fiat molle vnguentum.

Ab vnctione impone emplaſtrum ſeq.

℞.Ol.Abſint.℥ j.ß. *Emplaſtrũ ſtomachale.*
Myrtini.
Cytoni.an.℥ ß.
Puluer.abſinthii ℈ ij.
Menthæ ʒ ij.ß.
Spicæ.
Calamenth.
Squinanthi.
Macis.

Corall. rub.an.℈ij.
Roſar.rub.℥ß.
Panis aſſi ℥ iij.

Cum cera & Reſina q. ſ. fiat Emplaſtrum ſtomachale. Ebibatur etiam digeſtiuum ſequens mane calidum, veſperi frigidum:

Digeſtiuum. ℞. Syrup. Cyton.℥j.ß.
ex infuſ.roſarum ℥ ß.
Myrtini ℥j.
Aq.plantag.
Acetoſæ.
Bugloſſæ an.℥ij.

Miſce, & fiat potio pro duabus vicibus: Tertio ab vſu primi clyſteris die infundatur Enema ſubſcriptum:

Clyſter alius. ℞.Aq.hordei chalyb.℥vj.
Succi plantag.ʒ ij.ß.
Olei roſat.℥ij.
Mellis roſat.ʒ ij.
Vitelli oui, nu.ij.
Seui hircini ʒ iij.
Boli Armeni præpar.ʒ j.ß.
Fiat clyſt.

Continuentur iſta ad ſanitatis vſque reſtitutionem.

Deſtil-

Destillatum etiam Caponis, item iuscu-lum, in quo vitellum oui assum dissolu-tum sit propinetur. *Destillatum caponis.*

Tormina sedabuntur haustu aq. Ver-basci, cui parum aq. Iuniperi admixtum: fiant sacculi etiam è verbasco Aq. inco-cti, ventri dolenti imponantur. Hæc ta-men omnia iudicio tuo submitto: Quod si imposterum morbi successum mihi si-gnificaueris, præcipue, num & sangui-nem excernat, tibi non deero. Interim autem legas librum meum de fluxibus. *Aqua verbasci.*

In imbecillitate matricis, cordis, atque ventri-culi, pro Nobilissima quadam Domina.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XCV.

QVod ad Nobilissimam Dominam attinet omni ratione matrici, cordi, & ventriculo consulendum.

Matrici imponatur Emplastrum de matricaria hoc modo factum:

Emplastrũ de Matricaria.

℞. Galbani ℥ß.
Bdellii.
Myrrhæ an. ℥ iij.
Comarum matricariæ.
Cymini an. ℥ ij.

Dissoluantur gummata in aceto, & cũ oleo liliorum alborum & cera, fiat Emplastrum.

Emulsio Margaritarum.

Ad roborandum cor nihil in hac Nobilissima fœmina emulsione margaritarum animaduerti melius. Interdum etiam coralliis dissolutis vsus sum, & ebore. Ventriculus inunctionibus & pillulis præscriptis roborabitur. Ac velim pillularum vsum non intermitti.

In podagra. pro quadam Nobili fœmina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XCVI.

NVllam certe viam inuenio, qua coniunx tua Podagra liberari possit.

Empiricus Medicus podagræ.

Belga hic quidam versatur, qui se Podagræ domitorem & Medicum prædicat: nodosam tamen non aggreditur:

Artis suæ periculum fecit in quibusdam Canonicis. Dolẽtes equidem partes mitigabantur: nihilominus in alias irruebat fluxio: Nota manifesta cum vti repellentibus aut stupefacientibus: Generosus quidam Baro similiter se eius subiecit curæ, sed ex Podagrico Asthmaticus factus, vehementer de difficili respiratione conqueritur.

Dom. Mehlium vasculum huius Aquæ octo Ioachimicis emisse asseuerat, quæ num vera ignoro. Si vxor tua vt natura recolligeretur, recta victus ratione regeretur, saluberrima esset omniũ Medicina. Huic sub mediam noctem Mithridatii optimi vsum, duorum videlicet pisorum quantitate, sacch. rosaceo commisto, adiungendum esse puto, præsertim cum serosi humores maximam concitant molestiam. Nondum autem emollientia imponenda. De sero caprino in posterum cum Dn. D. Monauio conferam, &c.

In pedum debilitate, pro quadam Nobili Matrona,

CONSILIVM XCVII.

CVm pes tam sæpe luxatus, & refrigeratus fuerit, facile concluditur temperiē partis debilitatam esse: vnde facile ibidem materia colligitur, quæ à calore natiuo debili dissipari aut exsiccari nequeat: sed molestias præsentes, & dolores producat. Materiam autem ibidem copiosam esse, aut tenacius impactam iuncturæ non credo. Quare de mea sententia curationis vnicus scopus erit, corroboratio partis affectæ, & caloris natiui. Partem autem læsam corroborare nihil aliud est, quam eidem natiuam restituere temperiem. Quibus autem id commodius fieri possit, quam Cataplasmate exsiccante & calefaciēte (*Warmband*) quod sulphur & Alumen recipiat, non video. Non opus est cum lauare vult, vt totum immergatur corpus: sufficiat diebus aliquot pedum solummodo immissio, euacuato tamē prius corpore.

Indicationes.

Roborare quid.

Cataplasma exsiccans & calefaciens, vvarmbant vulgo.

Eua-

Euacuationem non fortioribus instituerem, sed seq. contentus essem.

℞. Infusionis nostræ senæ, in qua macerata fuerit Agar. rec. ʒ j. ℥ iij. *Infusum senæ.*

Syrup. rosat. solut.

Mannæ an. ℥ j.

Misce.

Si per septimanam bis posset repeti, eo melius. Ante cœnam vero sequentes pillulæ deglutiantur:

℞. Massæ Pill. Masticin. ʒ j. *Pillulæ.*

Formentur inde pill. nú. 9.

Thermis artificiale hoc balneum succedat quo pedes foueantur:

℞. Sulphuris ℥ j. *Thermarũ succedaneum.*

Aluminis ℥ ß.

Corticum Betulæ m. iij.

Bulliant in aqua pluuiali aut fluuiali.

Immergantur in hoc pedes primum per semihoram, dein ad horam vsque integram, ante cibum mane & vesperi. A balneo fricetur aqua Betulæ, Refrigeratio vitetur. Pulueris vsum denuo sequẽti reuocet mense. Duobus autem diebus ante menstrui fluxum assumat Pillul. de *Aqua Betulæ.*

Menses retenti. Aloë rosata. Si vero subsisterent menses, spe imprægnationis differatur cura, &c.

In febre diuturna, pro quadam Magnifica Domina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XCVIII.

Diuturnæ febres in hecticas transeunt. Diuturnas febres in hecticas plerumque transire, in medendi vsu obseruarunt Medici. Generosa domina à primo ortu fuit temperamenti calidi & sicci, corporis constitutio ad maciem potius, quam ad obesitatem inclinans, corpus agile, sensus vegeti. Nunc autem quadrimestris febris, & remedia per vniuersam morbi periodum exhibita calida (etsi nomine tenus frigida: tamen gustu saporum iudice calida, vel ex temperatione calorem sortita) non mirum, si calidã & siccam intemperiem auxerint. *Signa hecticæ.* Diligẽter autem aduertat Medicus, an ægrota à cibo assumpto leuiter incalescat. Dein-

Deinde si corpus, vel substantia arteriæ ad carpum, vicinis carnibus calidior deprehendatur, quandoquidem Hectica initio difficulter cognoscitur, & facili negotio curatur. Huic accedit, quod accessio valde obscura, ita vt vix percipi possit, quod intermittentibus familiare non est. Moneo igitur iterum, vt hecticæ accurata habeatur ratio: & obstructiones omnino non negligantur. Inficias enim non eo, materias aliquas in mesaraicis venis contineri, quæ fomētum præbeant febri iam continuatæ, eas tamen calidis medicamentis aperientibus posse extirpari, non dubito. Oxymel, in quo macerata sint Agaricus & Rhabarbarum, maximopere placet: Ad vehementiora nullo modo ascendendum puto, & omnia vacuantia, tam lenientia, quam electiue purgantia improbo. Sufficit necessitate postulāte clysma è decocto pulli, in quo malua, violaria, Althæa, liliorum alborum radix, Nymphæa, fol. salicis vel cucurbitæ, si adfuerint, incocta fuerint, addita ol. violar. lilior. albor. amygdalar. dulcium an. ℥j.

Obstructio.

Oxymel.

Clyster.

& Sacch. rubri ℥ j.ß. Corpus vniuersum quotidie semel atq; iterum ol. amygdal. dulc. leuiter vola manus perfricetur, potiss. autem spina dorsi vnguento Rosar. Mesues: Infrigid. Gal. ol. violar. de Nenuphare, aq. lactucæ ablutis. Ego consueui isto vnguento vti:

Vnguentum in hecticis.

℞. Gummi arabici.
Tragacanthi an. ʒ j.

Infundantur in aq. viol. per diem & noctem & addatur ol. violarum ℥ j.ß.
Butyri recent. ℥ ß.
Camphoræ ℈ j.

Misce, & in mortario plumbeo vel lapideo agitentur cum lacte muliebri: & fiat linimentum, quo inungatur spina dorsi, & regio lumborum. Laudatur Balneum aq. dulcis, siquidem humectandum & refrigerandum est, quod non dissuaserim die intercalari, cum inuasio non metuitur, ita tamen vt duabus post prandium horis adhibeatur. Quoniam autem Atrophia cibi sumptione plurimum cohibetur, porrigēda sunt alimenta in exigua copia plurimum nutriētia, cuius generis quædam à me sunt annotata:

Balneum aquæ dulcis.

Alimenta plurimum nutrientia.

℞. Pul-

℞. Pulpæ perdicis.
caponis an. ℥ ij.
pinear.
piſtaceor. an. ℥ j.
Sem. melon. excor. ℥ ß.
Terræ ſigill. ℈ iiij.
Cinam. opt. puluerisat. ʒ j.
Conſeru. viol. ℥ ß.
Sacchari albiſſ. lacte amygdalarum, & aq. roſ. diſſolut. q. ſ.

Morſuli in hecticos.

Fiat confect. in morſulis. Plurimum nutriunt Gelatinæ, quarum conficiendarum ratio, ſi ignota eſt, peti poterit ex libro meo de peſte fol. 476. mangias brancho Hiſpanorum, quod coci Generoſi Domini abſque dubio facere norunt, & iuſcula capi, in quibus Borrago & lactucæ folia ebullierint. Hæc monuiſſe ſufficit, vt maraſmum vitemus, quem minari videntur colliquationes pingues ſuperficiem lotii occupantes, cum renum pinguia fere matulæ parietibus adhærere ſoleant. DEVS opt. max. noſtris conſiliis & conatibus adſit, iis præſit, eaque benigne fortunare dignetur.

Hiſpanica fercula.

In febre tabida, pro Magnifica quadam Domina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XCIX.

NOn libet odiose in aliorum medicationes inquirere, aut si quid in curatione præstantiss. Dominæ recte vel secus factum sit, meum iudicium interponere, præsertim cū factum infectum fieri non possit, illud potius conabor, vt optimam fœminā consilio pro mea parte adiuuem. Quia vero initio prognosticon de curatione significādum est, illud prædico, secundū Hippocratis oracula, si spasmo ex inanitione hæc Domina laborat (vt Medici existimant) eos operam perdere: sed cur nequaquam hanc affectionē spasmum ex inanitione iudicem, & quid de morbo sentiam paucis ostendam. Spasmus est neruorum musculorumque conuulsio atq; ad originem eorum perpetua contractio præter voluntatem. Estq; hæc affectio, nunquam sine motu

Prognosticon.

Spasmus ex inanitionis

motu & grauissimo dolore, atq; ea conuulsio, quæ ex inanitione est, plane acutum malum est, citoq; interimit. Causæ eius sunt ea, quæ immodice exhauriunt humidum, vt purgationes immoderatæ, sanguinis detractiones, vigiliæ, inediæ, labores immodici & vehementes, vulnera, febres ardentes. Ideoq; vix vllus spasmus ab inanitione est, quem non inflammatio sequatur. Atq; his de causis exhausto humido, nerui & membranæ sicciores fiunt, & cõtrahuntur in se cum vehementi motu. Spasmus autem à repletione contrarias habet causas, videlicet immodicas repletiones, fitq; repente. Patet igitur ex natura morbi, quod neq; ex inanitione, neque repletione in hoc corpore sit spasmus. Ac si esset ab inanitione, certe auxilia calida, quæ adhibita sunt, auxissent malũ. Si vero à flatibus, resoluti essent. Ego vero diminutum hunc atque deprauatum motum in digitis, & pedibus refero ad humores corruptos, qui in spinam dorsi ac neruorum origines transfusi sunt, vt sæpe in colicis, & magnis torminibus ventris istam re-

Causæ spasmi ex inanitione.

Spasmus à repletione.

Diminutus & deprauatus motus ab humoribus corruptus.

tentionem menſtrui ſanguinis fieri videmus. Hunc auget totius corporis, omniumq; ſolidarum partium intemperies calida & ſicca, quæ cum ſeſe offerat ſumpto cibo, ita vt etiam facies rubere incipiat, cumq; totũ corpus ſit extenuatum, ſuſpicor hic adeſſe febrẽ tabidam, & quidem iam aliquomodo confirmatam, & hecticam. Hæc mea opinatio ſi vera eſt, neceſſe erit, vt ad hanc propulſandam febrem Medici totis viribus ſint intenti. Niſi enim hæc tollatur, neque vires conſeruari, neque reliqua ſymptomata, maxime læſio motus curari poterit, quia magis magisq; tendines ac nerui ſiccabuntur, & ſi febris hæc ſecũdum gradum acquiret, fruſtra quærentur remedia. Quia vero obſtructio alui, & catarrhus, multum ad augendam, fouendamque eam faciunt: Primo operam dare oportet, vt leniatur aluus, deinde vt roboretur cerebrum. Ad vtrumque nihil melius atq; conuenientius eſt, quam ſi conſeruam roſarum, vt vocant, recentem in magna quantitate ſingulis diebus acceperit, præſertim autem hora decubitus,

Febris tabida.

Conſerua roſarum recens.

ctus, & ne calor ventriculi læderetur, vnum atque alterum caryophyllum in- *Caryophylli.* cisum in duas partes simul deglutiret. Quod si vero conserua rosarum recens non emolliret aluum, vtatur alternis diebus vel singulis septimanis ter, hoc Electuario:

℞. Conseruæ Rosarum. *Electuariũ emolliens aluum.*
Violar. an ℥ ß.
Flor. Cassiæ recenter extractor.
ʒ iij.
Specier. aromat. rosat. Gabr.
℈ j.
Misce, fiat Electuarium.

Hoc Electuarium suaue est, & non solum aluum leniet, verum cor, etiam cerebrum, & epar roborabit. Ab aliis purgantibus medicamentis plane censeo abstinendum, & hæc Dominæ, tanquam venenum mortiferum cauẽdum. Si autem posset hoc ferre præstantissima fœmina, optimum esset, vt singulis septimanis ei exhiberetur clyster ex solo iu- *Clyster.* sculo gallinaceo ad hunc modum: Accipiantur iuris gallinacei vel gallinę pinguis nõ saliti vnciæ xv. adde vitellum oui

recentis vnum, & ſacchari duo cochlearia, & miſceantur. Si dolores aliqui ventris vrgent, incoquantur flores Matricariæ, iuæ, &c. Hoc medicamentum in iſta curatione plurimum profuturum & tutiſſimum eſſe non dubito. Purgata aluo ad ſiſtendum catarrhum, & roborādum cerebrum, tuto poſſet inſpergi puluis iſte ſuturæ coronali:

Puluis capitalis.

℞. Roſarum rubearum.
Myrtillor.
Corallor. rubeo. an. ʒ ß.
Maſticis ℈ ß.
Miſce, fiat puluis.

His ita monitis ad curationem deueniamus. Primo autem intemperies illa calida & ſicca, quæ ne ſit hectica vereor, requirit ſolam alterationem, videlicet cōtrarium frigidum, & humidum, non ſolum in medicando, ſed maxime in victus ratione. Tenenda eſt igitur diligenter victus ratio humectans & temperate refrigerans. Nam ab omnibus immodice frigidis cauendum, nec alterationes ſubitæ faciendæ. Omne enim nimium naturæ inimicum, vt Hippocrates in-

Victus ratio in hecticis.

quit, & corpora, quæ longo tempore extenuantur, lente reficere, non solum quantitate, verumetiam qualitate oportet 2. Aphoris. 7. Alimentorum autem & cibi catalogum præscribere, cum præstantissima Domina vtatur doctis Medicis, non debeo nec in hac festinatione & temporis angustia possum. Hoc saltem moneo, rectam victus rationem, præcipuam partem curationis esse in hoc morbo, & sine ea diligentiam Medicorum parum profuturam: quia restitutio humidi & virium conseruatio, in longo morbo præcipue eam requirunt. Medicatio tota consistit in alteratione, videlicet, siccarum partium humectatione, & caloris præternaturalis diminutione. De siccitate me non errare satis certo scio, tutoq; posse adhiberi humectantia. Quatenus autem sit refrigerandum, cum mihi de gradu caloris non constet in longo morbo, vix aliquid ausim affirmare, præsertim absens. Relinquo igitur iudicium de his peritis præsentibus Medicis: Hæc vero duo tutissime poterunt fieri: Primo fricetur leniter corpus

Refectio tabidarum lenta.

Diæta præcipua pars curationis.

Humectantia tuta.

1.

totum oleo recenti amygdalarum dulc. bis in die, hora matutina, & ante cœnã, & sit frictio longa & lentissima, si oleo adderetur pinguedo Anserina recens, multo efficacius esset medicamentum, atq; vt addatur hortor.
2 Deinde singulis diebus bis poterit accipere vnum de his Morsulis:

Morsuli resumptiui.

℞. Sem. papaueris albi ℥ß.
Amygdal. dulcium.
Pinearum recens elotarum an. ʒ iij.
Sem. 4. frigidor. maior. excortic. an. ʒ j.
Sem. Lactucæ ℈ ij.

Infundãtur in aqua Tussilaginis ℥ v. horis duabus, & comminuantur, postea fiat expressio fortis:

℞. Huius expressionis ℥ iiij.
Sacchari albiss. ℔. ß.
Specier. Diatrag. frig. ʒ j. ß.
Fiat lege artis confectio in morsulis.

Horum vsus commodus & conueniens erit omni tẽpore, noctu & interdiu. Hæc duo omnino debent adhiberi, & vsus

is eorum erit rectus & tutus. Plura autem medicamenta non præscribo, præsertim cum de febri illa nihil certi cognouerim. Ac si illa, quod ego opto, abest, facile volente DEO motum restituemus, & reliqua pellemus symptomata. Motus autem deprauati causam cum retulerim, partim ad principii, videlicet, spinæ dorsi læsionem & offensionem, à materia partim ad instrumentorum, videlicet, musculorum, neruorum, ac tendinum intemperiem. Propositis iis scopis intẽtiones curatiuas videbimus: Primum si materia afficiẽs principium neruorum etiamnum pręsens est, remouenda erit. Hoc autem facere neque vires neque intemperies totius corporis calida & sicca sinunt. Ergo opera danda est, si forte natura eam possit expellere: Non dubium vero est, quin spontaneis euacuationibus, quæ ante mensem fere fuerunt, aliquo etiam onere spina dorsi sit leuata.

Indicationes curatiuæ in motu deprauato pedum & digitorũ.

Verum si menses prouocari possent (de quorum fluxione, vel adstrictione me esse admonitum velim) optime ma-

teria iſtà deriuari atque euacuari poſſet. *Menſes prouocantia.* Ad menſium autem prouocationem, & alui quoque humectationem, ac ſolutionem plurimum prodeſſet, ſi maluam, parietariam & Mercurialem coquerent in aqua, & coctis herbis ac probe comminutis affunderent oleum oliuarum recens, vel butyrum ſine ſale, atq; hoc quaſi cataplaſma inferiori ventri & pectini ſingulis diebus imponerent. His ita factis ſi fluere menſes vellent, bene, ſi minus, priuſquam febris remitteret: non adhiberem alia remedia fortiora. *Vnguentum pro roboratione neruorum.* Cæterum, vt roboretur principium neruorum, fiat tale vnguentum: Accipiantur lumbrici terreſtres, & loti vino decoquātur in duplici vaſe in oleo oliuarum recenti, ac fortiter exprimantur, deinde accipiatur aliorum lumbricorum lotorum in vino, & exſiccatorū puluis, & addita modica cera ad lētum ignem fiat linimentum. Illo vngatur ſpina dorſi hora decubitus, & poſt ſomnum. Quod ſi hoc remedium non contulerit, admonitus alia præſcribam. Inſtrumentorum autē intemperies, videlicet muſculorū,

ten

[t]endinum & neruorum, tolletur frictio-
[n]e, de qua paulo ante monui, nec plura
[h]ic remedia præſcribam. Lotiones ex a-
[q]ua dulci etiamſi febricitaret, non valde
[a]bhorrerem, ſi modo inunctiones poſt
[l]otionem ſtatim fierent.

Lotiones pedum.

Sed tamen non velim valde crebras
[e]ſſe, ne magis reſoluant. De Thermis o-
[ſ]tendam tunc meam ſententiam, cum
[d]e febre atq; menſium fluxione certiora
[c]ognouero. Hanc autē medicationem,
quæ ex veris Artis Medicæ principiis eſt
deducta, rectam & ſalutarem fore ſpero,
atq; vt ſit, DEVM precor.

In febre hectica, cum inſigni ventriculi imbecillitate, pro Magnifica quadam fœmina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM C.

NOn eſſe prudentis Medici videtur,
de abſentis valetudine, rebus nō be-
ne exploratis ac cognitis, ex tēpore con-

Ægroto abſenti non facile conſiliū dandum.

ſilium dare, cum ea ſit ſubiecti Medicinę excellentia ac præſtantia, vt nihil temere, & abſq; bene deliberata ratione fieri debeat. Ac pro mea parte fateor, me malle in præſentia, quam ſcripto conſulere, præſertim cum non edocear à Medicis. Duo autem ſcire præcipue volui, primum, an aliqua adeſſet febris: deinde, an menſtruæ purgationes ſint ſuppreſſę. De altero reſpondetur, fluxiſſe menſes toto morbi tempore debito, nunc autem ſupprimi. Et additur querela de ventriculo debilitato. Ea vero affectio, vt præſtantiſſimæ fœminæ admodum moleſta eſt, ita Medico morbi & curationis rationem conſideranti, minime mira. Extenuato enim corpore longo morbo vētriculum debilitari neceſſe eſt. Et huic malo acceſſit frequens & difficilis vſus medicamentorum, quæ ventriculo non ſolum aduerſa, verumetiam admodum noxia fuerunt. Nam vt intelligo, bibit ſyrupos ex aquis deſtillatis, quæ ventriculum admodum relaxant. Primo igitur, ſi quid meum conſilium valet, à ſyrupis abſtinendum cenſeo, ac cum ventricu-

Syrupi ex aquis deſtillatis ventriculo noxii.

riculus exhaustus sit calore naturali, & i ad istum modum prouideamus, ne vel in ipso, vel in vniuerso corporis habitu augeatur calor præternaturalis, quem ego hecticam febrem Lutinam falso esse ominor; magno hoc fieret ægrotantis commodo. Extenuari enim alias ob causas corpus, quā præternaturali agēte calore in humidum naturale, vix arbitror, & vt malum non solum in vno aliquo membro, verum corde atque totius corporis habitu esse suspicer, non omnino paruas causas habeo, ac vtinam fallar. Nam hic error præstantissimæ fœminæ salutaris, & mihi minime iniucundus futurus est. Scio propter solam constitutionem frigidam & siccam ventriculi, aut membrorum, quę subseruiunt nutritioni, posse corpus extenuari atque tabescere. Vtcunq; autem sit, cum non sine periculo extenuati & macilenti calefiant: Ideo in curatione Medicum circumspectum esse oportet. Siue autem adsit febris, siue non, certe meo iudicio omissis reliquis medicamētis regio ventriculi, imo totus venter tali vnguento inungatur:

Tabis causa.

Vnguentum substantificè humectans & roborans, Montani.

℞. Medullæ crurum vituli.
Olei amygdal. dulc. an. ℥ j.
Masticis puluerisati ʒ j ß.
Olei caryophyllor. ℈ j.
Misce, fiat vnguentum.

Deinde:

Cataplasma pro ventriculo.

℞. Carnis dactylor. ℥ ij.
Carnis cytonior.
Passular. an. ℥ j.
Panis albi tosti ℥ ß.
Coquantur simul in vino Maluatico, & adde masticis puluerisati ℈ ij.
Olei amygdal. dulc. q. s.

Misce, & inter duas telas lineas extendatur & applicetur toti ventri. Fiat autem bis in die. Ventriculus roboretur iis rebus, quæ minime nauseant, etsi vellet aliquid intra corpus sumere. Accipiatur conserua rosarum & borraginis an. q. s. ac coquantur in quantitate sufficienti aquæ hordei, & decoctum colo transfusum & refrigeratum bibat. Ad prouocandos menses decoquatur Mercurialis in aqua, addito communi oleo, & fiat Cataplasma pro ventre inferiori.

In febre hectica, cum catarrho, pro quadam Magnifica Domina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CI.

QVod toties desideraui scire, an præstantissima Domina esset sine febre nunc primum intelligo, statuere Excellentissimos Doctores febrem hecticam iam secundum attigisse gradum, sed dubitare eos, vtrum relicta febre curationi catarrhi sit incumbēdum, an vero potissimum ad febrem respiciendum. Est autem expedita responsio: Si catarrhus hecticæ causa est, non dubium, quin catarrhi curationi primum opera danda, secundum præscripta Medica, sed sane, an hoc sit, statuere nequeo: Sic autem sentio; cum hoc corpus extenuari & consumi videamus, calore præternaturali absumente humidum in partibus solidis, nullum esse dubium de febre tabida. Ea autem an sit hectica, vere sic dicta, an vero improprie, ambigo: si hecti- *Hectica duplex.*

ca vere sic dicta est, non habet causam catarrhum. Verum haud dubie excitata est à magnis doloribus, quos quidem voluere (vt intelligo) remediis calidis tollere. Vnde cor positum (quemadmodum in scholis loquimur) in calefacto esse, cępitq; fieri ebullitio in substantia rorida. Huius autẽ gradus index est calor corporis, qui exacuitur assumpto cibo. Ad secundum gradum hecticæ duo requiruntur: Primo, vt cor sit positum in calefacto esse. Secundo, vt consumatur substantia rorida. Hic gradus manifeste quidem cognoscitur, sed difficilime curatur, ideoq; cum existiment Medici, Dominam esse in secundo gradu Hecticæ constitutam, plane contrarium omni rationi esset, velle ad deriuationem catarrhi adhibere vniuerso corpori emplastra rubrificantia. Hæc enim magis exsiccarent, & tabem augerent. Si vero (ad quam sententiam ego magis inclino) est Hectica improprie dicta, partim ex catarrho partim ex ventriculi intemperie frigida & sicca: Epatis calida & sicca, quæ intemperies catarrhum quoq; produxit,

Duo ad secundum gradum hecticæ requiri.

Hectica ex catarrhis impropria.

uxit, profecto ad illam præcipue est respiciendum, & omni conatu epati, ventriculo & intestinis, quæ & febrem istam tabidam fouent, & catarrho materiam subministrant, subueniendum, simulque intemperies illa sicca in membris solidis, quantum fieri potest, corrigenda, & corroborandum atq; alterandum caput, atque cerebrum, ne catarrhus tanto impetu fluat. Hæc, quo pacto sint præstanda, viderint Medici, qui vires intuentur, ac à virtute veniam agendi petere debent. Sciunt autem Excellentissimi Doctores, quid de Marasmode ista febre, quæ raro est absque putredine, Galenus sentiat, neque multis monere est necesse. Corruptio, vt demonstrauit post Aristotelem Auerrhoes, fit aut per putrefactionem, aut combustionem: Combustio vero, vt voluit Aristoteles fit διὰ τὴν μαράνσιν, aut, vt Galeno placet, dissoluta συμμετρία, cum minor flamma à maiori prohibetur redire à circumferentia ad centrum, vbi est suum pabulum. In simplici Hectica fit combustio, in hac nostra tabida febre combustio &

Indicationes curatiua in hectica à catarrho.

Febres Marasmodes ex catarrho raro absq; putredine.

putrefactio. Hoc cum ita ſit, nec ſic quidem iſta Emplaſtra rubificantia conuenient. Quid igitur faciendum? Illud quod poteſt, quando hoc, quod debebat, non conceditur. Opera danda, quemadmodum dixi, vt ſubueniatur ventriculo & epati. Ad eam intentionem optime conueniet Emplaſtrum de dactylis, carne cytoniorum, pane infuſo vino, & oleo amygdalarum. Epati (ſi quidem alia non fert) adhiberem pulueres, ſantali rubei cum aqua maioranæ. Cor roborarem vnguento roſato Meſuæ, optime odorato: Spinam atque dorſum totum vngerem Oleo roſato completo, in quo decocti eſſent lumbrici terreſtres, ſed non debeo Excellentiſſimis Medicis plura præſcribere remedia, quæ quidem habitis veris & rectis indicationib. curationis, facile eſt reperire. Quod menſtruæ purgationes non fluunt, nihil mirum in tam longo morbo: malum tamen, ſiquidem hoc non parum etiam ad morbum facit. Ideo decoquendam putarem Mercurialem, atque cum oleo oliuarum recenti, pectini impo-

Menſtrua prouocans.

aponendam. Hoc enim remedium non solum prodesset matrici: Verum etiam humectaret intestina, & ad emolliendam aluum faceret. Vsum enematum quod non possit ferre, non miror, magis doleo, præsertim cum iam multa atque acria sint adhibita, quibus vis intestinorum debilitata fuit. Ventriculus etiam labefactatus catarrho, vel leuissima medicamenta non tolerat. Si tantum solam conseruam rosarum recentem sæpe & multum assumere posset, secundum omnes intentiones curatiuas prodesset, leniret aluum, humectaret, alteraret calorem præternaturalem, & catarrho, ac febri prodesset, si qua refrigeratio ventriculi & intestinorũ metueretur, integra semina anisi possent admisceri, quæ etiam contra flatus facerent. Medicamenta purgantia, vel etiam lenitiua in tanta ventriculi debilitate, vt paulo ante dixi, vix possum consulere, neque etiam vlla alia, quæ dolorem inferunt, vt Emplastra illa exulcerantia, præsertim cum continuis doloribus in hoc corpore vires exhauriãtur, nec affli-

Enemata.

Conserua rosarum hecticis conuenientissima.

cto addenda sit afflictio, quæ magis obsit, quam prosit. Ratione doloris ventriculi & flatuum sacharo rosato admiscerem duo grana thuris integra, hocque sub decubitum sumatur. Hoc remedium catarrho quoque proderit, nec exsiccatio metuenda, præsertim cũ integra grana eaq; cum conserua Rosarum dentur. Ad dolores juncturarum (cum insigni exsiccatione, & calore, vt scripsit Dn. Doctor) mihi plane videtur conueniens, si fieret linimentum ex succis frigidis sedi, atq; solatri, quibus adiiceretur oleum oliuarum recens, pinguedo gallinarum, anserina, ac his simul coctis fieret vnguentum. Formulas Dn. Doctoribus non debeo præscribere atque reliqua quoque, quæ in hac difficili curatione faciẽda videntur, eorum prudentiæ permitto. Ac DEVM oro, vt medicationes nostras iuuet.

Dolor ventriculi.

Dolor iuncturarum.

Post scriptum.

Diuturnitas catarrhi & materiæ eius multitudo, est ab intemperie membrorum naturalium & cerebri. Quare nisi eam

m corrigamus, frustra deriuationi materiæ fluxæ aut diuersioni fluxuræ studemus, licet diuersionem, si qua fieri atte possit, non velim improbare.

In principio Gibbositatis, pro quadam muliere,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM CII.

CLarissimus Dominus Doctor perplexus est satis & dubius, atque ita, ut pronunciare non ausim, casus vxoris Dn. Balthasaris Theodorici, quo nomine describi debeat. Itaque magno labore ac cura opus habebit. Mihi videtur principium esse gibbositatis, quod à Medicis, & maxime à Guilielmo Placentino ventositas gibbositatis appellatur, vna cum materia irruente ad locum affectum ligamenta spondylorum, colli, spatularum, & ossium pectoris, mollificante, relaxante, & dolorem ita commouente. Video enim os humeri dextri ali- *Ventositas Gibbositas.*

qua ex parte eſſe luxatum extra ſuum locum, & omnia eiuſdem lateris membra, aliqua ex parte in tumorem eleuata. Itaque dolore lenito opus habebit chirurgo experto, qui laxationes oſſis præſcripti, præterea & oſſa ſpinæ dorſi nonnihil vt apparet, extra ſuum locum poſita, reducat in ordinem. Ad quam equidem operationem ego non ero ſufficiens. Volui itaque eam ad te remittere, ſed forſan admonitione tua fretus, Dn. Balthaſar petiit, vt ipſam retinerem apud me, promiſi itaque diligentiam meam in vnam & alteram hebdomadam, periculum facturus de ſucceſſu. Qui ſi ſucceſſerit, vt ſpero, proſequar negotium, ſin minus, cum præſagio domum remittam. Hæc de ſtatu ægritudinis mulieris illius ad te reſcribere volui, vt habeas, quid de caſu & curatione eius ſentiam. Vale vir doctiſſime cum vxore & liberis tuis ſuauiſſimis. Celerrime ex Dreſda 17. Auguſti, Anno Domini 1563.

Bolus. ℞. Flor. Caſſiæ recent. tract. ℥ vj.
Elect. de pſyllio.

Dia-

Diaphœnic. an. ʒ j. ß.
Misce, & sacch. aspergantur, & f. bolus, detur statim.

Item:

℞. Syrup. de duabus radicibus. *Digestiuum.*
de stœchade simpl.
de betonica an. ʒ iij.
Aq. Saluiæ.
Betonicæ.
Fœniculi an. ℥ j.
Misce, fiat potus, signetur Morgentranck.

℞. Olei lilior. alb. *Vnguentũ.*
Costini.
Chamæmel. an. ℥ ß.
Vnguenti Martiat.
Aregon. an. ʒ ij. ß.
His dissolutis, fiat vnguentum molle cũ modica cera, si opus fuerit.

Item:

℞. Empl. de meliloto ℥ iij. *Emplastrũ pro humeri dolore.*
de baccis lauri ℥ j. ß.
Misce, malaxando cum modico oleo chamæmelino, & fiat massa, quæ extendatur supra tela linea, quantitate medii arcus papyri. Detur.

Item:

Pillulæ. ℞. Maſſ. pillul. de fumar.
Aggregatiuarum.
De hiera comp. an. ℈ j.
Diagridii gr. j.

Fiant pillul. nu. xxiij. cum aqua fumariæ, inurentur.

Rotulæ. ℞. Spec. aromat. roſat. Gabriel. ſine moſch.
Liberantis ſine bolo & aloë.
Dianiſi an. ʒ j.
Sacchar. albiſſ. in aq. fœniculi diſſoluti ℥ iiij.

Fiat confectio in rotulis.

Item:

℞. Granorum maſticis ʒ j.

Reiteretur vnguentum, & detur in duplo.

Reiteretur Emplaſtrum quoq; ex meliloto, & de baccis lauri, & detur in duplo. Fiat Magdaleon carthæ inuolutum, ſignetur

Pflaſter.

Idem in eodem casu,

CONSILIVM CIII.

S. Balthasaris Theodoreti vxorem, in veteri luto, vt aiunt, hærentem, ad vos remitto, Clariss. ac præstantiss. Dn. Doctor. Nam ob speratum vterum, quem sese gerere à nonnullis mulieribus passa est sibi persuaderi, nihil medicamenti sumsit amplius. Et quoniam ex vrina præsentem prægnationem agnoscere, fallax sit iudicium, nolui dissuadere, quin ita maneat, & tempus opportunum expectet. Exhibui, vt ex chartis medicamentariis videbis, paucas medicinas: Bolum nimirum leniẽtem ventrem, potionem concoctricem, pillulas laxatiuas cum confectione quadam roborante. Humero quoq; dextro vnguẽtum cum Emplastro communi applicui, quod dolorem bona ex parte sedauit, & iam ad alia topica accedere volens, iter mihi interclusum fuit, quod facile tuli. Vereor enim ne gibbus, qui in dextro latere radices egisse videtur, curari cito possit. *Vrina prægnantium fallax.*

Tametsi intellexerim, clanculum mulierem medicatricem quandam adesse, quæ omnibus suis morbis mederi posse pollicetur, quo audito, me ab hac curatione subtraxi. Malui enim aliis hominibus eam bene curandam relinquere, quam cum dispendio famæ illam diutius hic retinere. Quod tamen tibi soli, tanquam amico subindicare volui. Vale vir doctissime cum vxore & liberis tuis suauissimis. Ex Dresda, 4. Nonis Septemb. Anno 1563.

MORBI VIRGINVM.

Paralysis in Moniali,

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM CIV.

CVra duabus innititur; Diæta nimirum, & Medicamentis. 1. Omnia ea, quæ refrigerant, noxia; at contra, quę calorem natiuum recreant & conseruant, corpusq; exsiccant, vtilia. Mane abster-

[ab]stergantur facies & manus aqua cali-[d]a, cui per noctem fol. saluiæ immacera-[t]a fuerint. A cibo lotio manuum prohi-[b]etur.

Cibi sint exsiccantes, carnibus saluia, [m]aiorana, rorismarinus, &c. incoquan-[t]ur, cerebrum leporis cinamomo asper-[s]o plurimum proderit. Inter aroma-[t]a prosunt cinamom. macis, nux mo-[s]chata, piper. Potetur mulsa, cereui-[si]a, hyssopus, saluia, aut lauendula im-[p]onenda: Vinum & omnia acida vitan-[d]a. *Diæta.*

Medicamentorum hic ordo: De de-[c]octo sequenti diebus aliquot bonum [h]austum calide mane ebibat:

℞. Herb. Hyssopi m. ij.
Paralysis.
Betonicæ.
Saluiæ minor. an. m. j.
Stœchad. Arabic. ʒ ij.
Calami aromatic. ʒ iij.
Folior. Senæ Alexand. ℥ ij.
Agaric. alb. & leuiss. in oxymel. prius contusi ʒ ij.
Flor. Lauendulæ p. j.

Zinzib.ʒß.

Carthami conquassat.℥ij.

Fiat horum in aq. q. s. l.a. decoctio ad consumptionem medietatis, vt remaneat ℔.j. & paulo plus; Colatura cum mellis exactissime despumati q. s. dulcoretur, & fiat potio tribus diebus ebibenda cõtinuis: quod si videatur paulo plus educere, vnico suspendat die vsum. Interea Rotulis corroboretur:

Rotulæ roborantes.

℞.Spec.Diambræ ʒj.ß.

Diamos.dulc.ʒj.

Cinamomi elect.℈j.

Cubebarum.

Macis an.℈ß.

Cum saccharo albo in aq.Lauend.dissoluti q.s.fiat confectio in Rotulis.

Quinto die catapotia ingerantur:

Pillulæ.

℞.Pillul.Cochiarum Almansor. recens dispensat.ʒj.ß.

Agar.albiss.ac leuiss.ʒj.

Mastichis ℈ß.

Spicæ nostræ g̃.iij.

Cum oxymel.squillit.q.s. fiant pillulæ ex ʒj. num. xviij. Inuoluantur in puluere macis & cubebarum. Quod si nouem

non

non sufficiant, assumentur vndecim aut quindecim. Bis aut ter assumptæ, si mediocriter aluum exonerauerint, differatur eorundem vsus per octiduum.

Interea illinatur ceruix & spina oleo sequenti, cui succedat postea vnguẽtum infra subscriptum:

℞. Olei Chamomel. ℥ j. *Oleum.*
Costini ℥ j.
Vini sublimati, in quo per noctem nux moschata maduerit ℥ ß.
Misce, fiat oleum.

℞. Olei Costini ℥ j. *Vnguentum ad spinam.*
Spicæ odoriferæ ʒ j.
Granor. Iuniper. ʒ iij.
Chamom. ℥ ij.
Puluer. castor. opt. ʒ iij.
Olei nucis moschat. per expressionẽ facti ʒ j. ß.
Puluer. flor. Lauendul. ℈ iiij.
Maioranæ ℈ ij.
Rutæ siccæ ʒ j. ß.

Misce, simul perfecte absq; igne, & fiat vnguentum.

Deniq; ʒ j. Electuarii sequentis deglu-

tiatur, aut paulo minus mane & ante Laconicum:

Theriaca cũ castoreo.

℞. Theriac. opt. ℥ ij.
Mithridat. ℨ j.
Castor. ℈ j.
Myrrhæ opt. ℈ ß.
Misce, fiat Electuarium.

Retentio mensium in virgine generosa,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM CV.

Plurima adsunt indicia, quæ manifesto affecti capitis, ventriculi, & iecoris vnicam causam esse menstruorum, ex obstructione retentionem ostendunt. Hæc sequentibus tollenda:

Potio digerens.

℞. Aq. Beton.
Artemisiæ.
Melissæ.
Matricariæ an. ℔. ß.
Syrup. de Betonica.
de Stœchade simpl.
de Artemisia.

Mel-

Mellis rosſ.col.an.℥ß.
Miſce.
Pro digeſtiuo doſis cochlearia vndecim.
℞.Rad.Pœoniæ℥j.
Paſtinacæ ſylu.℥ß.
Valerianæ ʒij.
Cappar.
Cichor.an.℥ß.
Betonicæ ʒ iij.
Herbar. Artemiſiæ.
Matricar.
Meliſſæ.
Betonicæ.
Scolopendr.
Endiuiæ an.m.j.
Fumariæ.
Comarum lupuli an.m.ß.
Semin.Dauci.
Paſtinacæ an.ʒ ij.
Nigellæ ʒj.ß.
Pœoniæ excort.ʒj.
Diptamni Cretici p.j.
Polypodii quercin.ʒj.
Semin.Carthami contuſi,& in petia ligati ʒ v.
Potio euacuans.

Agar.troch.ʒ iij.
Zinzib.ʒ j.
Folior.Senæ ſine ſtipit. & feſtuc. ℥ ij.ß.
Paſſular.ſine acillis ℥ ß.
Liquirit.raſæ & inciſæ ʒ iij.
Calami aromat.ʒ ij.

Incidantur,contundantur,& ſtent in infuſ.ſ.q.

Aq.Artemiſiæ.
Betonicæ an. q.ſ.per horas xj. in loco tepido.

Poſt bulliant in vaſe non euaporante ad tertias,vt remaneant ℥ xxviij. Colentur cum expreſſione forti, deinde infunde per horam.

Flor.Sambuci.
Pæoniæ.
Tiliæ.
Borrag.an.p.ij.
Item,ſequens nodulus,
℞.Rhabarb.elect.ʒ ij.
Squinanth.℈ß.

Terantur,f. nodulus laxus ex petia cum filo. Bulliant cum decocto,& inter bulliendum exprimantur , donec tota vis trans-

transfundatur: vbi omnia bullierint abiecto nodulo, colentur iterum, & seruentur ad vſum: Cui adde:

Syrup. de Beton.
de ſtœchad. ſimpl.
de artemiſia.
Mellis roſat. colat. an. ℥ j. ß.

Miſce, fiat potio longa, doſis xj. cochlearia. Quod ſi minus purget, augeatur bolo:

℞. Elect. de hiera ſimplici.
Bened. laxat. an. ʒ j.
Diaphœnic. ʒ ij.

Miſce, pro quatuor doſibus in potu diſſoluenda. Si vero nimis, detrahantur eidem cochlearia duo aut tria, quæ affuſo digeſtiuo reſtituantur.

Quinto ab vſu horum die, Baſilica ſiniſtra ſecetur. Sexto, quieſcat. Septimo, conſuetas continuet potiones ad conſumptionem vſq;. Puluere & rotulis ſimiliter alternatim ante cibum videlicet bis de die vti debet: *Venæ ſectio.*

℞. Sem. Dauci. *Puluis.*
Paſtinacæ an. ℈ ij.
Ammi.

Nigellæ an. ℈j.
Artemisiæ siccæ ʒj.
Pulegii ℈j.
Eupatorii ℈ij.
Castorei ℈ß.
Zedoariæ ʒj.
Folior. Diptam. cret. ℈j.
Calami aromat. ℈ij.
Gentianæ ℈ß.
Cinamomi inter. ℈j.

Puluerisentur puluerisanda, & incid. minutiss. & fiat puluis. Dosis ʒj. ex aq. Artemisiæ, aut vino calido.

Rotulæ. ℞. Eupatorii sicci.
Epatis lupi præparat.
Absinthii an. ʒß.
Soldanellæ splendid.
Spicæ Indic.
Sem. Alkekengi.
Laccæ ablutæ an ℈ß.
Spec. aromat. rosat. Gabr. ℈iij.
Diamarg. Auic. ʒß.
Pliri sarcotici sine moscho ℈j.

Puluerisentur puluerisanda, & incidenda incidātur minutiss. & cum sacch. dissol.

ſol. in aq. Artemiſ. q. ſ. f. Rotulæ. Doſis nu. ij.

Inſtante conſueto menſium termino, per duos aut tres dies feriandum penitus. Quod ſi his non redeant per hebdomadam confectionis laxatiuæ ʒj. purgetur; diebus vero intermediis puluis cum rotulis repetatur, vt antea.

℞. Diaturb. cum Rhabarbar. in tabul. ℥ij.

Sed hæc non adeo ſperatum conſequetur effectum, niſi & victus ratio conſpiret. Vitanda igitur iuſcula vinolenta, & lacticinia omnia, & ſimilia. Obambulatio ante cibum commoda, nec minoris ponderis frictio & lotio pedum è decocto:

Meliſſæ.
Artemiſiæ.
Matricariæ an.

DEVS his benedicat auxiliis, & conſuetam reducat virgini Nobiliſſimæ ſanitatem.

ASSERTIO
IOH. CRATONIS A KRAFTHEIM, III. Sacratissimorum Imperatorum Cæsarum Augustorum Medici intimi, &c.

Pro tractatu præcedente de Peste, in quo pestilentem febrem putridam ab ea, quæ à contagione oritur, lateq; disseminatur, discernit.

Adiuncta est breuis de contagione & putredine, vera etiam curandi & præcauendi contagiosam febrem pestilentem ratione, commentatio & commonefactio

NVNQVAM ex Teutonicis libris de Philosophia & Medicina scriptis quemquam doctorum in Germania, veram magnamque laudem tulisse, & existimationi suæ recte consuluisse, arbitror. Neque enim, vt apud Italos atque Gallos magnifit vulgaris linguæ cultura, cum Principum & Rerumpub. scriptores θαύματα quædam τῶ ῥημάτων cōlectentur;

tur; & de Latinis bonis Germanica non bona faciant; & cum non ſat idonea vocabula in ea ad res, quæ in naturæ cognitione verſantur, explicandas reperiantur; ſæpe iſto modo docti ſcribẽtes Teutonice hallucinantur. Accedit, quod ii, qui minime erudita doctrina inſtructi ſunt, neq; vllam facultatem Latine ſcribendi habent, & audacia pro ſapientia vtuntur, eaque inſcitiam ſuam armant; maxime ſe libellis Germanicis ad vulgus oſtentant atq; venditant, & apud imperitos approbationem quærunt: quorum iudicio cum nihil ſit iniuſtius, ſe ad hunc modum Germanicis ſcriptis eos, qui liberali doctrina atque vſu artis Medicæ, præditi ſunt, illorum cenſuræ exponere, parum attentæ conſiderationis & prudentiæ videtur. Ego vero, cum ante annos XXXIII. in hac Republica Medicus, vt appellant, Phyſicus, ſeu Poliatrus eſſem; & officii mei ratio à me poſtularet, vt ciuibus meis in periculo contagionis peſtilentiæ conſtitutis, quantum in me eſſet, conſulerem: Germanico ſcripto id, quod potui, feci. Cum vero hoc tri-

ſtiſſimo & affl ctiſſimo meo, ac potius totius Reipubl. tempore, quo hic lecto affixus iaceo, iterum peſtilentia ſæuiret; neque vel meus libellus extaret, vel alii hac in parte Reipub. conſulerent: rogatus ab amicis, qui aliquid nugas noſtras eſſe putant, ſcriptū illud ante multos annos diuulgatum, quantum in temporis anguſtia atq; valetudine aduerſa, animi etiam multiplici triſtitia fieri potuit, correxi: & typis deſcribendum ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ, cum maiorem rationem ciuium quam meæ exiſtimationis haberem, dedi. Prima autem editio tum in alias re- reprehēſiones incidit; tum quaſi ἀσεβείας crimen illi intentatum fuit: quod prouidentię diuinæ parū tribuerem. Exiſtimarunt enim quidam me nimium Aſtrologiæ addictum, Peſtis cauſam ad aſtra ſola referre, atque ſtatuere eorum ortus atq; occaſus, ſiderumque varios poſitus, vt in aëre, ita etiam in corporibus varias tempeſtates excitare. Etſi vero non diffitear, me tum temporis pluſculum, quam velim ſiderali ſcientiæ tribuiſſe: tamen nunquam à pietate diſceſſi: neq; diui-

diuinæ prouidentiæ atq; gubernationi, siue nobis pœnæ immittantur, siue beneficiis cumulemur, metas posuisse. Vt vero aliæ hyemes frigidiores sunt propter siderum constitutiones; æstates etiam aliæ aliis calidiores: ita & cœli atq; corporũ cœlestium schematismos plurimum adiumenti ad hominum corpora conseruanda & à sanitate dimouenda afferre, & præcipue morbos per vniuersum genus hominum vagantes efficere, existimaui. Nec nunc aliter sentio. Exemplo, vt hoc commonstrem, quæ obsecro alia causa Catarrhi epidemici, qui anno CIƆ. IƆ. X X C. non Europæ tantum, verum magnæ quoque parti Asiæ infestus fuit, & ab occidente initium sumens ad orientem vsque vere, æstate & autumno, omnes regiones peragrauit, omnibusque locis, etiam in quibus est purissimus & saluberrimus aër, labem intulit; quam cœlestis illius origo? Non enim à primis qualitatibus hanc populorum calamitatem, quæ omnibus partibus anni, omnibus in prouinciis eadem fuit, originem duxisse; sed antipathiam

Syderum vis.

Catarrhi epidemici.

quandam ad cerebrum habuisse, ac præsertim hominibus malum atque periculum creasse, certum est, etiamsi diuinæ prouidentiæ hoc inprimis ascribendum sit, quod laborantibus fere omnibus, salubris paucissimis exitiosa fuerit. Nam si pestilens fuisset; nulla vnquam pestis generi humano perniciosior extitisset. Sed ne de his plura, me sponte mea sideralis scientiæ infirmitatem deinceps agnouisse, & hallucinationes summorum Astrologorum, eorumq; vaticinationes falsas, minime excusandas putasse, atque admirandi Philosophi sententia, qui paucas de causis cœlestibus πίστεις nos habere arbitratur, & peculiaribus obseruationibus commotum, addo etiam vt interdum puræ Religioni aduersam, reliquisse, lubens hoc loco commemoro. Memini Christianissimum Imperatorum Maximilianum II. S. M. Cæs. cui intima consuetudine atque vsu cotidiano, toto eo tempore, quo Romanum Imperium sapientissime & moderatissime rexit, Deo sic vitæ meæ curriculum gubernante addictissimus fui, & vitam multis

Astrologia infirmitas.

labo-

laboribus & periculis expoſitam tradu-xi, narrare: Se iuuenem cuidam Aſtro-logo libellos Ephemeridum (vt erat in-genioſiſſimus & omnium liberalium ar-tium ſtudioſiſſimus) mutaſſe, & quoties ille ſerenitatem prædicabat, pluuiam: quoties calorem vel frigus, mediocrem cœli ſtatum futurum ſcripſiſſe, denique rem ipſam oſtendiſſe, propius ſe ad ve-ritatem coniecturis ſuis, quam Aſtrolo-gum vaticinationibus ob inſcitiam artis, ſi ita appellari meretur imperitis, acceſ-ſiſſe. Sed commemorare illa non eſt hu-ius loci. In mea vero proxima editione libelli Germanici, cum mirificas docto-rum quorundam, qui non ſatis in hac e-geſtate Teutonici ſermonis, ſententiam ſunt aſſequuti, opiniationes audiam, qua-ſi à veterum & recentiorum ſentẽtia di-ſcedam, cum febrem peſtilentem quæ à putredine oritur, ab ea quæ contagione diſſeminatur, diſcerno; etiamſi in iſta tenuiſſima valetudine ad nullã rem ſim idoneus: tamen ne exiſtimationis meæ negligens videar, Latino ſcripto ab erro-re eos abducere, & bonis de meo libro

Aſtrologia incertitudo.

Cauſa editionis huius.

incommodius sentientibus (cum malo-
rum & imperitorum, inuidię etiam mor-
sus, ne curandos quidem existimem) ra-
tiones saltem probabiles reddere, at-
que intimum quasi animi mei sensum
de pestilentibus morbis ostendere dili-
genter enitar.

Pestis nomen commune. Est autem pestis seu λοιμὸς nomen
commune morbis; qui plurimos siue
contagione siue absque contagione in-
terimunt. Itaq; & Galen. 3. Epid. com. 3.
λοιμὸν definit Epidemiam contagiosam
& perniciosam; & vt deinceps osten-
dam, pestilentes febres, siue Epidemiæ
sint siue σποραδες, i. e. sparsim priuatimq;
perniciosæ, ab iis quas vere λοιμώδεις sta-
tuit, discernit. *Priuata.* Priuatæ seu non con-
tagiosæ, ex communi quidem causa or-
tum, videlicet, vel ex aëre vel ex victus
ratione, habent: *Contagiosa.* Contagiosæ sola inspi-
ratione vel contagione pestiferæ sunt.
Corpora autem humana duabus potissi-
mum rebus conseruari; Aëre videlicet
& alimento; quis in schola Medicorum
eruditus non videt? vtque conseruatio-
ni vitæ seruiant; temperamento & na-
tura

turæ familiaria esse oportere intelligit? Ac vt de alimentis primum agamus, humida & suauia, temperamento similia & conuenientia nutriendis corporibus existimantur. Dissimilia sicca & amara iudicantur. Sed ad alimoniam temperamenti similitudo non satis est; nisi naturæ quoque accedat. Ea cum à rei substantia sit, nulla ratione inuestigatur: verum sola experientia deprehenditur. Vtrumq; autem cum est in alimento, videlicet temperamenti & naturæ similitudo, conueniens conseruationi vitæq; humanæ idoneum censemus: Si vnum abest, nutritioni minime aptum esse. Sic Margaritæ amicæ quidem naturæ sunt: sed cum siccæ temperamento, ad nutritionem plane non faciunt. Quæ vero prorsus dissimilia sunt, vt Aloë, atque corpus alterant, Medicamenta dicimus. Sicut ea quæ omnino naturæ contraria, corpus humanũ & vitam destruunt, venena statuimus. Sæpe autem & ista, quæ alimenti vim obtinent, ita corrumpuntur; vt in venenum transeant. Itaque assumpta intra corpus humorum

Margaritæ naturæ amicæ, sed non nutriunt.

Alimenta corrupta febris pestilentis putridæ priuatæ causa.

malignitatem tantam efficiunt, vt in illi pestilentem putredinem excitent. Hinc febres pestilentes priuatas seu non contagiosas oriri res ostẽdit, multis quidem propter communem causam pernicio sas, itaque Epidemias: nondum tamen contagiosas: nisi putredo ad eum gradum deueniat, qui νόσερον ἀπόκρισιν, id est morbidam expirationem, gignat. Ea vero cum è corporibus expirat, vel in aere vel in corporibus porosis & vestitu hæret: contagionis & publicæ pestis causa est.

Publica.

Appello autem publicam, non quod ita quasi speciem, quemadmodum quidam interpretati sunt, constituam: sed vt à non contagiosis febribus has, tanquam publice omnibus hominibus ca uendas, cum morbida illa exhalatio veneni instar sit, & aëri inhærescat perque eum disseminetur, ac non vnis ædibus contagione sæua atque exitiosa, sed vniuersis ciuitatibus & regionibus periculum creet, discernam. Cum enim veteres, & Galen. 3. Epid. priuatas nominent quæ multis absque pestilentia publico

gra

grassante infestę sunt, neque tamen contagiosæ: non dubitaui contagiosas & ab inspiratione ortas, publicas nominare. Scio vocabulum hoc ab aliis non vsurpari, & incommode posse explicari. Itaque de eo non pugno. Quod autem excellentes Medici existimant, aërem ipsum in peste putrescere; vel à vicinis paludibus, specubus, & barathris, ex quibus putridus vapor exhalat, vel ex cadaueribus insepultis: ab astris etiam ita aërem affici, vt in sua substantia putrescat, & lethales febres mala qualitate sua inferat: scio plurimos amplecti, neq; cum iis in vllam contentionem venio. Illud volens eis largior, ex inspiratione eiusmodi aëris corpora non disponi tantum ad suscipiendam febrem pestilentem, vt loquuntur, atque omnia quæ nutriendo corpori humano seruiunt, affici; sed pestilentiales febres veras & propter contagionis periculum publice omnibus cauendas consequi, cum inquinamenta è corporibus humanis exhalent: in quibus laborantibus pestilentibus non contagiosis, putredo ad istum gradum per-

Aer pestilentis putrida causa.

uenit: vt μιάσματι lethalia expirent. Fateor autem inquinaméta ea, quæ ex corporibus exhalāt, & seminaria pestis sunt non modo in aëre contineri & de corporibus in corpora transire, verumetiam cum aër putridus atque impurus est, in eo augeri ac grauius virus concipere: atque ita febres pestilentes contagiosas sęuiores & maligniores existere. Vt enim corpora impura & ex malo nutrimento humoribus malignis scatentia facilius hausto seminario pestis, inficiuntur, & grauiora symptomata consequuntur: ita etiam quæ impurum aërem attrahunt, (cum cor aere alterari perpetuo necesse sit; & febris, quæ pesti coniuncta est, innato calori cordis sua venenata quadam vi aduersetur, vt nihil adiumenti cor ab aere inspirato habeat, sed magis magisq; oppugnetur) maiori periculo tunc exposita sunt.

An pestis sine febre. Quærunt vero homines docti, an pestis sine febre homines corripiat & interimat? atque in ea sententia esse Galenũ & alios Medicos veteres arbitrantur. Verum cum autoritates ornamenta potius

tius ſint noſtrarum ſiue ſententiarum ſiue opinionum; & ratio dictare videatur, Febrem, tametſi lateat, vix tamē abeſſe: iudicandum potius eſſe ratione, quam autoritate puto. Sed de his prolixam diſputationem hoc in loco inſtituere non oportet. Illud meo libello inſcripſi; multos morbos peſtilentes eſſe, vt Anginas, Pleuritides, &c. quas febres non appellamus. Abſitne autem ab illis prorſus febris, iudicent eruditi, & naturam putredinis diligentius conſiderent, cuius quidem hoc proprium eſt; vt vitalem & innatum calorem cordis, vapore alias magis, alias minus pernicioſo, oppugnet.

Multi autem hoc tempore in ea ſunt ſententia; vt in peſtilenti conſtitutione non exiſtiment aliis morbis homines interire, quam peſte. Id, ſi ægrotantium corpora μιάσματα hauriant: in controuerſiā non vocandum. Si vero ab inquinamentis, quæ ex infectis corporibus exhalant, libera ſunt; nequaquam illis hoc concedendum, etiamſi ſigna quædam, quæ peſtilentem febrem contagioſam conſequuntur, adeſſe reperiantur.

Morbus gallicus & pestis omnibus sese morbis implicant.

Cæterum hoc verissimum, vt fomes morbi Gallici intus latens, omnibus aliis morbis, qui corpora occupant, sese implicat & difficiliores curatu facit: sic pestis foris infesta, dum vel pestilens constitutio in aere est, vel μιάσματα aeri, in quo æger est, admiscentur, periculosiores morbos facit. Imo μιάσματι hausta, si morborum causæ iam sint in corpore, illum etiam morbum, quo æger laboraturus fuerat, perniciosum reddunt.

Aeris corruptio.

De aëris corruptione Galeni nostri est sententia, τὸ περιέχον ἐμφέρεσθαί τινα λοιμοῦ σπέρματι, id est, aërem circumferre pestilentiæ semina. Verum hæc neque à magnis & doctis viris, ita vt par fuerat, considerata; neque à Galeno explicata videntur. Multi enim existimarunt, & etiamnunc existimant, externam causam febris pestilẽtialis aërem in sua substantia corruptum, & inspiratum esse. Hoc vero, vt fit rebus non satis cognitis, multiplicibus inuolucris quasi tectum & inuolutum reliquerunt. Alii enim de primarum qualitatum alteratione hoc accipiunt: alii de exhalationibus ex locis

cis putridis, vt barathris; vel iis, in quibus cadauera insepulta putridum quiddam exspirant: alii de propria substantiæ corruptione intelligendum putant. Itaq; & morbum totius substantiæ consequi arbitrantur. Verissimum autem est, & à veteribus, in primis Galeno, hoc traditum: & aërem & medicamenta, secundum totam substantiam in nostra corpora agere. de morbo autem totius substantiæ pugnare, haud scio, an necesse sit: cum substantia læsa temperamentum permanere integrum nequeat. Itaq; recte ad morbos in intemperie referri eos posse arbitror. Sed de his nunc disputandi non est locus.

Morbum totius substantiæ recte intemp. adscribi.

De aëre primum agamus. Eum, quatenus est corpus mixtum, putrescere & corrumpi, nemo, vt arbitror, negat. Mutari etiam secundum primas qualitates, cum vel anni tempora eam temperiem non habent, quam natura quasi illis assignasse videtur, sed vel magna ex parte constitutio anni austrina vel aquilonia est: aut cum vna qualitas vehementius intenditur, vt æstas supra modum est ca-

lida, humida, frigida, vel ſicca: vel cum inſolita in eo varietas, ita vt modo pluuia, modo ſerenitas, modo calor, modo frigus corpus moleſtent, apparet. His vero tribus modis cum afficitur: pro diuerſitate locorum, corpora ad morbos diſponuntur; & morbi vulgares, ſeu Epidemii, plerunque conſequuntur. Ac aërem in primis qualitatibus mutatum, febres peſtilentes priuatas ſeu non contagioſas excitare, eamque corruptionem in humoribus inducere, quæ multorum corpora lædat atque extinguat, iam ante conceſſimus. Peſtilentem autem febrem contagioſam hanc non eſſe, ſemperque diſcrimen inter morbos Epidemios contagioſos & non contagioſos, etiamſi vtrique multis pernicioſi ſint, tenendum arbitror. Ac cum etiam in ſua ſubſtantia aër alteratur & corrumpitur; minime ſimilis perpetuo corruptio conſequitur. Alias enim grauius, alias leuius a ſua natura diſcedit. Vnde & morbi grauiores & mitiores excitantur. Porro corruptio illa aeris in ſua natura ſeu ſubſtantia, non eſt intenſio vel remiſſio

Effectus aeris in qualitate mutati.

Subſtantia corrupti.

Aeris ſubſtantia corruptio quid & quo. uplex.

remiſſio qualitatûm; non putredo, non permiſtio alicuius rei vel vaporis : verum, cum ſua natura, qua corporibus amicus & familiaris eſt, inimicus quaſi naturæ humanæ atque venenum efficitur. De hac corruptione video magnos viros plurimum verborum facere : cogitationes autem eorum ita explicatas, vt intelligi perſpicue queāt, meam quidem cognitionem, cum multa, quæ in medium afferunt, mihi ſint tenebræ, effugit. Alii autem hanc corruptionem ex aſtris & ſuperioribus cauſis, alii ex inferioribus deducunt, & diuerſas corruptionis formas ponunt, atq; inde alias corporibus hominum, alias aliorũ animalium, peſtem infeſtam eſſe exiſtimant. Ego, ne quid diſſimulem, iſta omnia rectius ad inquinamenta, quæ continet aer, referenda puto. Nam cum ea ex corporibus humanis exſpirant, & aeri commiſcentur, corpora humana tantum afficiunt, cum alia animantia non lædant. Aerem vero, cum ſit miſtum quiddam, putredinem poſſe concipere, quæ eſt propria mixtorum paſſio, nullum (vt di-

In peſte corruptio ſubſtantiæ aeris ex inquinamentis corporum.

In aere putredo cur tã diuturna.

xi) dubium. Sed cum perpetuo vagus ſit, agitetur atq; diffletur: quo pacto putredo illa tam diuturna eſſe poſſit, vt peſtẽ multis menſibus, imo interdum annis, durantem producat; clariorem facem, qua oſtendatur, mihi accendi deſidero. Certe quo putredo in aëre calido & humido erit grauior; eo facilius terminabitur, & morbi ab ea orti ceſſabunt. Exiſtimo igitur neque à primis qualitatibus; neque in propria ſubſtantia; neque corruptione ab aſtris, vel inferioribus corporibus; ſed per admiſtionem *μιασμάτων*, quæ ex corporibus, quam diu ea laborant, exhalant, aërem vitium concipere, eorumque quaſi multiplicatione, aëre exiſtente impuro atque conſtitutione anni auſtrali & turbida, peſtilentias oriri. *μιάσματα* autem alias vere peſtem contagioſam & exitioſam; alias, cum ſint leuia, popularem morbum inducere: qui in ea corporis parte, cum qua quaſi antipathiam quandam habẽt, ſeſe effert. Sic Catarrhus epidemius anni M. D. LXXX. *μιάσματα* haud dubie habuit, quæ in aere ſparſa fuerunt: non tamen

men ad eum gradum malignitatis peruenerunt; vt, etiamsi cerebrum multorum afficerent, pestem & interitum afferrent. Ac si pestilentia fuissent; quantam stragem generi humano, cum paucissimo malum non attigerit, dedissent? Corporum vero prædispositionem quãdam, vt appellant, esse oportere, ex qua alia facilius atq; grauius, alia difficilius atq; leuius afficiantur, necesse est. *Corpus dispositum.*

De hac prædispositione siue sit ex victus ratione, siue ex aere, siue ex corporum raritate, certe aliquid constituere difficile est. Magnæ enim sunt corporum diuersitates, singulares sympathiæ & antipathiæ; alia etiam ex causis cœlestibus aliter affecta: deniq; contagii natura nondum satis à doctissimis viris declarata.

Cum vero pestilentes morbos contagione serpere videamus, & quid vere sit contagio, quæ eius causæ, à veteribus nõ explicatum; dissentientesque de his recentiorum sententiæ; in pauca, quæ mihi cogitanti in mentem venerunt, conferam. *De contagione.*

Contagium à contactu dici, quo labes de corpore in corpus transfertur per debitam & conuenientem applicationem, satis ex Lucretio & aliis Latinis scriptoribus, qui nomen hoc eleganter per metaphoram à corporis affectionibus ad animum transferunt, patet. Medici vero morbos contagiosos vocant, per quos ratione contactus de corpore male affecto, in aliud similis affectus transfertur; siue hoc mediate, siue immediate fiat. Nam mediatum contagium est; cum inter duo corpora medium quiddam existit, per quod maligna & perniciosa qualitas de corpore quasi in corpus migrat: videlicet, vel aer, vel fomes, cui μίασμα seu inquinamentum inhæret, & simile malum communicatur. Immediatum vero contagium est, cum corpora simpliciter se contingunt, vt in morbo Gallico (quicquid fabulentur, qui prætextus quærunt) accidit.

Mediatum contagium.

Immediatū contagium.

Initio vero hoc tenendum, quod supra etiam monui: pestilētes morbos hoc quidem proprium habere, vt sint plurimis perniciosi, graues & lethales. Vt autem

tem per cōtagium communicentur, nisi putredo ad istam malignitatem in iis deuenerit, vt morbidam expirationem transmittant in alia corpora, non necesse est. Plurimos enim interire nullis prorsus contagionis indiciis extantibus, apparet. Pestilentes igitur priuatas, nisi putredo in iis orta morbidum expiret, astantibus innoxias esse affirmamus. Irrident quidem ea, quæ de gradu putredinis dicimus; verum cum illi manifestam experientiam oppugnent, ineptum est cum illis Thessalis odiose disputare. Satis enim in oculos recte iudicātium, qui in peste versati sunt, incurrit: cum hebetantur quasi μιάσματι, quæ è corporibus infectis expirāt, morbi etiam vim remittere. Ac cum sola contagione pestes sæuiunt: minus remediis morbum cedere, quam cum aeris vel alimentorum vitio putridæ febres pestilentes oriuntur. Cæterum cum aer vel per intemperiem, vel exhalationes sæuas & putridas corruptus est, & ad hanc corruptionem μιάσματι & seminaria pestis, quæ plurimis in locis, ex ægrotantibus atque moritu-

Pestis causa grauissima.

ris corporibus exhalant, accedunt: vix vllis præstantissimis remediis quemquã iuuari, nec grassantibus morbis ex contagione ortis, peritos etiam Medicos, nisi diuina prouidentia in tuto esse, experientia constat. Hic sæpe mihi cogitare in mentem venit, veteres illos magnos viros, ex quorum libris atq; præceptis nos artem discimus, cum pestilentes morbos nullius periculi ratione habita curauerint, neq; vllam contagionis vim, cum laborantes accederent, metuerint; nihil etiam de contagione ipsi scripserint: nequaquam eos pestilentes morbos, vel similes iis, qui in nostris regionibus sæuiunt, & plerunque bubonibus atque carbunculis insigniti sint, præ manibus habuisse; sed illos, quamuis Epidemii essent, & multis infesti, nullum tamen seminarium pestilens expirasse. Accedit ad hoc, quod nostra quoq; ætate in multis regionibus Orientalibus & Meridionalibus, pestilentias plurimis exitiosas fuisse constat: in quibus tamen neminem contagione contaminatum, nec vllos à consuetudine ægrotantium refugisse le-

Febrem pestilentem publicam è contagio veteribus fuisse ignotam.

In quibusdã regionibus pestis non cõtagiosa.

se le-

ſe legimus. Itaq; ſtatuo, noſtras peſtilentes febres bubonibus vel carbunculis inſignitas, & ex ſolo contagio ortas, longe deteriores, grauiores, atque pernicioſiores eſſe; quam quæ vel ex peſſima victus ratione, vel ex aeris corruptione, quantumuis ſæua, dum in corporibus nondum ad iſtum gradum peruenit, vt morbidum expirent, oriuntur: easque effugere, vel his affectis mederi, niſi natura valde per abſceſſus expurget, difficilimum eſſe: imò nondum remedium verum, quod vim illam μιασμάτων plane retundat & exhauriat, repertum. μιάσματα autem ſeu ſeminaria diuerſis temporibus diuerſa eſſe, nec eaſdem vires ſemper habere; ſicut neq; venena, quæ minime eodem modo lethalia ſunt, etiamſi omnia naturæ inimica & pernicioſa ſint.

Peſtilens febris publica priuata periculoſior.

Hinc autem euidens eſt, illud ipſum, quod contagionem conſequitur, non tam ex contactu eſſe, quam ex qualitate μιασμάτων perniciem contactu afferentium. Eam vero qualitatem, cum nihil vltra proprium gradum agere poſſit, ne-

que à primis, neq; à secundis qualitatib noxiã atq; perniciosam: sed ex ipsa substantia fluere, atq; in materia illius occultam vim deleteriam residere, eiúsque naturam nondum penitus, nisi quatenus ex affectionibus patet, perspectam esse. Vt enim Rheubarbarum non purgat, quia calidum vel humidum est, &c. ita μιάσματα illa nō à primis qualitatibus vllis, quæ vel sensu vel ratione percipi possint; verum solo experimento lethalia deprehenduntur. Ac etsi à putredine ortum habent; tamen diuersum quiddam esse, neque secundis qualitatibus agere constat. Hærent enim sæpe μιάσματα & seminaria pestis per multos menses imò annos, in vestibus & aliis rebus porosis tanquam in fomite: & ex longinquis regionibus in alias cum illis transportata, tandem ventilatis rebus iis exsiliunt: cum nullum plane putredinis indicium in fomite reperiatur.

Diuersum quid à putredine.

Definiunt autem quidam contagium medium aptum atque idoneum, sine quo pestilens illa qualitas communicari nequeat. Nisi enim contactus vel media-

Definitio cōtagii quorundam.

diatus vel immediatus fieret, quomodo qualitas illa occulta, & tota sua substantia, sicut & multa venenata medicamenta, spiritibus corporis humani inimica, tam perniciosum effectum produceret? Rationem igitur causæ sine qua non obtinere contagium videtur: ita tamen vt vitium à qualitate illa inimica & occulta non possit transferri, nisi agens supra passum dominetur, patiensque, vt loquuntur, ad suscipiendum sit dispositum; & iustum temporis spacium ad imprimendum concedatur. De his tribus quasi conditionibus varie docti homines disputant: sed reuera ita in difficili cognitione omnia versantur, vt satisfieri ingeniosis plane nō posse videatur. Cum vero verissimū experiamur, quod Philosophus ait, nos nihil vel pauca scire; patiamur eos, qui se omnia scire arbitrantur, de omnibus sibi iudicium sumunt, & omnes præ se contemnunt, denique quos Poëta infœlices vocat, cum illis nemo placeat, multa requirere vel etiam inscitiam nostram in rebus summis atque in natura abditis, nec dum cognitis, accu-

ſare, & nos noſtrum officium faciamus ac in recte monſtratis acquieſcamus.

Montani definitionis explicatio.

Iohan. Baptiſta Montanus præceptor meus contagiũ hoc modo definit: Contagium eſt impreſſio qualitatis præter naturam, vel affectus tranſiens de vno ſubiecto in aliud per contactum immediatum, vel mediatum propter conuenientiam quidem materię, contrarietatem vero formæ, interueniente alteratione caloris indebite excoquẽtis humidum ſubiectum deſtruens. Hæc definitio etiamſi non tam de tranſitu ſeu propagatione ſeminarii putridi, quam de qualitate ſeu de putrida caliditate, vel inquinamento ipſo, quod contagione mediata vel immediata diſſeminatur, agere videatur: tamen in doctorum reprehenſionem propterea cadere nõ poteſt, cum facile ex vi nominis intelligatur, requiri contactum imprimentis ad impreſſum, atque aliud contactum ipſum eſſe, aliud quod ſuam efficacitatem habet. Item neceſſe eſſe, vt alteratio fiat, & alterans alteratum contingat. Sed in his quidem facile docti & moderati, qui recte interpretan-

pretando potius declarandas rectas sententias quam exagitandas, dum peregrinæ opiniones his affinguntur, quæ fortasse nunquam autori in mentem venerunt, censent, atque multis verbis, non vt studia discentium adiuuent, sed vt ingenia eorum perturbent, & sua ostentent, libros complent, acquiescunt. Itaque inquieta ingenia & scribaces istos missos faciamus. Ponitur vero in definitione vox *impressionis*: quia non satis est, vt cõtactus subito transiens fiat: sed mora etiam conueniens, qua maligna illa qualitas, defluens ex putredine certi gradus, imprimi possit, requiritur. Cæterum qualitatem illam plane præter naturam esse, ac cum labem pestiferam & corruptionem inducat, quasi è putredine sit orta, siquidem putredinem non infert, verum sæpe hominem interimit, prius quam vlla putredo consequi possit, satis apparet. A forma quidam hoc esse arbitrantur. Sed obsecro cum non sit regressus à priuatione ad habitum secundum philosophos; quid medicus in morbo à forma procedente dimicabit? Sed his

omissis, quæ disputationes longas minime; neq; necessarias Medico excitant, pergo ad alia, *Transiēs de subiecto in subiectum.* Requiritur enim, quemadmodum Lucret. ait, contactus geminus, duorum videlicet corporum, quorum vnum iam affectum, alterum ad similem affectum obnoxium reddit. Nisi enim ἐπιτηδειότης illa in corpore adsit, impressio fieri haud potest. Vnde sit autem quasi illa corporum ad suscipiendum propensio, difficile est (vt antea dixi) explicare. Cor quidem debile metu & mœstitia fractum facile seminarium attrahit: cum vis ipsa inquinamenti, ad fontem vitæ, videlicet cor, eiusque calorem innatum & spiritus, tanquam venenum vehatur.

Dispositio corporum qualis.

2. Certū etiam est impura corpora & multo excrementitio humido abundantia,
3. facilius affici. Peculiare tamen quiddam esse constat; quod neque animo satis concipi, neque verbis explicari potest. Diuinum hoc Medici appellant; quod corpus εὐέμπτωτον (quasi dicas procliue ad id quod extrinsecus incidit recipiendum) reddit, sed ita varie explicant; vt

nihil

nihil certi de illorum ſententia conſtitui poſſit. Aſtrologi ſuas opiniones habent, de quibus in præſentia dicere non neceſſe eſt. *Per contactum mediatum vel immediatum.* Immediate ſe duo corpora cõtingunt, cum inter illud nullum intercedit medium: Mediatus vero contactus fit, interueniente tertio; quod duo corpora, vt ſimiliter laborent, afficit, vt oſtenſum eſt. Alterat vero medium illud vel realiter, vel formaliter: realiter in iis affectibus, in quibus exhalat impurum quiddam è corporibus, & ſimilem putredinem excitat. Sic morbus Gallicus ſolo contactu, incaleſcentibus ſcilicet corporibus iunctis, immediate transfunditur. In lepra & ſcabie maligna, cum è corporibus quiddam exhalat, vapore etiam illo putrido ſolo translato, non contactu, malum de corpore in corpus tranſit. Sed de his paulo ante diximus. *Propter conuenientiam materiæ & contrarietatem formæ.* Contrarietas vel à materia, vel à forma, vel à præcipuo accidente eſt. Materia, agendi principium non habet; ſed idonea eſt

Medium vt alteret.

Contrarietas vnde.

ad recipiendum. Ideo immutatur & alterationes suscipit. Formarum vero propria quasi est contrarietas. Causa igitur illa agens & propter dissimilitudinem formalem cor feriens, orta ab exitiosa putredine & vaporibus commista, eandem quam ipsa adepta est, malignã qualitatẽ ad vicina corpora transmittit. Nec qualitas illa in pestilẽtibus febribus priuatis & nondum contagiosis oritur, nisi certum exitium iam sit præ foribus: nec contagium ab vno vel altero laborante febre pestilente putrida se diffundit, nisi in extremo periculo ægro constituto, & non iam tam humoribus putridis, quam plane corruptis, exspiret. In eiusmodi igitur corporibus vel ante vitæ exitum maculæ, vel post in corpore consequuntur: quarum tamen aliæ mitioris mali, aliæ vehementioris corruptionis indicia sunt. Cæterum cum pestis contagiosa à contagione morbida videlicet, expiratione originem ducit, statim symptomatice vel maculæ vel apostemata consequuntur. Sed de forma quam neque intendi, neq; remitti, cum sit indiuisibilis, Phi-

Qualitas perniciosa contagii quando.

Maculæ.

Philoſophi volunt, Medicos diſputare non neceſſe eſt. Illud ſatis cum cauſæ morborum ſunt, eiuſmodi remotionem earum curationem eſſe.

Morbi per conſenſum aut hæreditarii male contagioſi dicuntur.

Hoc etiam Medico tenendum, morbos qui per conſenſum fiunt, vel hæreditarii ſunt, non recte contagioſos appellari. Neq; enim vapor à pede aſcendens in cerebrum & Epilepſiam concitans, contagium, cum pes minime Epilepſia laboret, dicendum eſt. Sic neque hæreditarii contagioſi appellandi: cum contagium illud dicamus; quando inquinans & inquinamentum ſimili morbo afficiuntur. In vno vero corpore diuerſæ affectiones in diuerſis partibus generantur. Sic à putredine, quæ in aliqua parte reſidens alteri communicatur, diſſimiles affectiones oriuntur, vtpote in febribus intermittentibus, cum in paruis vaſis putredo tanquam in foco reſidet, & ad cor vapores putridi tranſmittuntur: cor tamen febre, non putredine afficitur, nec contagione laborare dicitur.

Porro qualitatem illam contagioſam

non esse spiritualem, vt quidam ex sententia Aristotelis loquuntur, cum realis fiat alteratio, & seminaria remaneant in rebus, satis patet. Nulla enim qualitas permanens in passo post discessum agētis, à spirituali qualitate prodit: nec spirituales qualitates vel medium vel corpora reuera alterant, nec nouam mistionem inducunt & priorem mutant. Sed de his spiritualibus qualitatibus, seu intentionalibus, vt vocant, non necesse est plura hic agere: cum, vt dixi, omne contagium corpus realiter afficiat & alteret: neque euanescens sed permanens sit ea alteratio. Hic tamen Montanus manifeste se declarat: qualitatem corpoream non intelligi debere, quasi reuera corpus sit: sed quia naturam corporis sequatur. Ideo etiam substantialis qualitas (licet contagium neque substantia, neque qualitas sit) seminarium illud pestilens, quod contagione disseminatur, cum aliud nomen non reperiatur, dicitur: quia in substantia interna istæ qualitates occultæ resident, & promanantes substantiale quiddam

secum

ſecum trahunt, quod aliis communicatum ſiue mediata, ſiue immediata contagione, non ſimplicem putredinem infert; ſed, niſi ſubito remoueatur & cor præmuniatur, exitioſum eſt. Fateor, me hæc non ſatis commode explanare; ſed proferat melius, qui poteſt. Rem ad iſtum modum ſe habere affirmabunt omnes, qui vere peſtilentes febres, hoc eſt ex ſeminario peſtilente ortas, curarunt: & fatebuntur, longe putredinis vulgaris conditionem hanc putredinem, quæ ſeminarium hauſtum & attractum ſiue mediata contagione ſiue per aërem, conſequitur, ſuperare. Non enim illa putredo, quæ in peſtilentia eſt, cum putredine aliarum febrium, quantumuis malignarum, conuenit; ſed longe pernicioſior eſt. ac, etſi in materia conuenientiam quandam habeat, forma tamen ipſa, cum ſtatim calorem innatum ita oppugnet, vt vitam adimat, diuerſiſſima & aduerſiſſima eſt; vt paulo poſt de putredine declarabimus. Sequitur in definitione: *Caloris imperfecte humidum percoquentis.* Sedem

Peſtilentiæ ſeminarii.

Putredo vt non vulgaris, ita longe periculoſior.

Sedes putredinis. putredinis humidam esse, & calida & sicca à putredine tuta: notum est iis, qui Philosophiæ principia sciunt. Fit autem ab imminuto calore, dominante humido, vt deinceps dicemus. Illud saltem hoc in loco iterum repetendum, quidquid aduersandi studio alii commententur: Putredinem à qua seminarium pestis, quod contagione disseminatur, oritur, peculiarem gradum obtinere: neq; vim illius in primis qualitatibus, siue ea sit caliditas, siue frigiditas, siue humiditas vel siccitas, vel cum materia, vel sine materia, residere: neq; per eas propagari. Febris enim ardentissima non propterea, quia summus calor, contagione disseminatur, nisi morbida exspiratio accedat, qualis vel in Phthisi vel in simili morbo contagioso est, pestilens censetur. Medii vero dispositio vna ex illis, quæ corpus præparant, præcipua causa est.

Vt enim funiculus lucernæ probe præparatus fumo saltem ignis attactus, flammam concipit, ita & in contagione pestilenti accidere apparet. Statuimus igitur

gitur in vere peſtilentibus febribus &
ontagioſis per ſolum contagium, exi-
oſam & lethalem vim diſſeminari, hau-
oq; ſeminario ſequi quidem putredi-
em, dum non ſtatim cor opprimitur,
erum minime ſimplicem; ſed quam
urſus inquinamenta comitentur. Sem-
erne vero in peſte adſit febris, poſtmo-
lum videbimus. Iſta nunc ſententia
anc partem concludimus: Per conta-
gium ortum morbum, à maligna quali-
ate putredinem, niſi cordis vires prius
xtinguantur, plærumque conſequi. A
utredine vero ortam febrem peſtilen-
em, quam nos priuatam appellamus,
eque perpetuo contagioſam exiſtima-
mus, putredinem quidem ſæuam perpe-
uo adeſſe: verùm ad contagium prius
non facere, quam ad eum gradum deue-
niat, vt νόσεραν ἀπόκρισιν habeat. Conta-
gium igitur inter cauſas externas nume-
ramus: cumque hæc vna cauſa ad pro-
ducendam vere peſtilentialem febrem
contagioſam & exitioſam ſatis ſit; de cę-
teris diſputare eos, qui contentionibus
delectantur, æquo animo patiamur.

Priuata quando fiat publica.

Interna causa. Nũc igitur de internis causis agemus. Sæpe autem dictum est: vere pestilentes & contagiosas febres aliam causam non habere, quam contagium à seminario, *Morbida expiratio.* seu morbida expiratione corporum infectorum ortum: & quando μιάσματα seu seminaria illa aëri communicantur, in eo vim maiorem vel remissiorem afficiendi corpora, quæ necessario aërem attrahunt, acquirunt. quomodo etiam contagione disseminentur: & quid contagium sit, antea declaratum. Itaque superuacaneum quasi videtur, de interna causa, videlicet putredine agere. Verum cum Contagium non perpetuo importetur, sed seminarium sæpe in vno *De putredine.* corpore ex putredine certoque eius gradu oriatur, vt hæc rectius intelligantur, de putredine, principe causa interna febrium pestilentium, tam contagiosarum quam non contagiosarum, pauca monenda.

Primum autem hoc, quod sæpe ostẽdi, repeto: Vere pestilentem febrem & contagiosam posse ab eo, qui pestilente non contagiosa laborat, initio originem duce-

ucere, cum videlicet putredo ad illum
radum peruenit, vt ſit contagioſa, &
orbidam ἀπόκρισιν exſpiret. Proinde
quis ea febre moritur: non dubium eſt,
uin corpus ante obitum morbidam
πόκρισιν exhalet, quæ ſiue mediate ſiue
nmediate aliud corpus prædiſpoſitum
ontingat, ſimilem affectionem induce-
e poſſit. Sitne vere ille peſte extinctus
icendus, vel non, cum nondum peſtis
eu peſtilentia in iſto loco graſſetur; o-
ioſe contendere cum de potentia & a-
tu differentia nota ſit, & an vnius homi-
nis interitus peſtis dici debeat, ſuperua-
caneum puto.

De putredine vero, cum multa ſcri-
ptis doctorum virorum & diſputationi-
bus publicis Academiarum ſint agitata,
eaque in omnium manibus verſentur:
non debeo ea repetere: multo minus
iudicium meum interponere: cum nul-
lum dubium ſit, vere contagioſas febres,
de quibus agimus, à contagione ſola ori-
ginem ducere; quæ, etſi ſoboles putre-
dinis, ab ea tamen differat. Verum, vt
eos, quibus forte iſta, quæ in diſcepta-

Disceptationes de putredine præcipua. tionem de putredine venerunt, ignota sunt, à grauioribus erroribus abducam: illud significatione parua ostendendum.
1. Præcipuum certamen extitisse de Aristotelica & Galenica definitione putredinis: quosdam vtramq; conciliare inter se studuisse; alios diuersissimas affirmasse. Deuentum autem est ex hac con-
2. trouersia, vt fit, in aliam. Et quidam in pestilẽtibus febribus nullam esse putredinem, imo ne in aliis quidem putridis contenderunt, idq; de Hippocratis sententia, qui humores exardescere, non putrescere scripserit, se præclare tueri existimarunt. Ad Hippocratis sententiam quod attinet, nimis absque ratione de ea cogitatum. Vnde enim iste ardor nisi à calore præternaturali, quo omnia putrida pollent? Et quis sanæ mentis ignorat: Omnes quidem libros Hippocratis quędam Hippocratica continere, Hippocratis autem non omnia esse? Ad definitiones vero quod attinet: moderatis ingeniis vna hæc responsio satis esse potest: *Putredo Arist in facto.* Aristotelem putredinem tanquam id quod corruptum est, definire: Medicum vero

vero de ea corruptione, quæ quasi in via est, agere. Aliud vero esse putrescere, aliud iam putridum esse, quis non videt? Ac cum Medicis corporum humanorum conseruandorum cura incumbat; eaque in humorum integritate tuenda versetur: de putredine non ita agunt, vti Philosophi, qui putredinem generationi, in qua actiuæ qualitates dominantur, opponunt simpliciter: sed de pugna in qua passiuæ cum actiuis certant, & eam sedare coctione student, quæ præcipue humores tuetur, & omnia immoderata ad moderationem & temperiem reducit. Philosophi vero duas extremas mutationes mixtorum sibi propositas habent, generationem, & corruptionem. quarum illa ad ortum spectat, hæc ad interitum, ad quem naturalia omnia vergunt. Sed aliter simplicia corpora, aliter composita affici statuunt. Simplicia non putrescunt: Composita vero vel animata vel inanimata sunt. Animatum interit, qua est animal: calore naturali illius, qui perpetuo motu eget, immobili reddito. Motus vero caloris cum duplex sit, sur-

Medica in fieri.

Motus caloris duplex.

ſum,& deorſum: ille, qui ſurſum fertu opprimitur à ſuffocantibus: Motus v ro deorſum, deficiente humido ceſſ Cum vero mixtum ſeu compoſitum quatenus mixtum conſideratur, corr ptionē quandam fieri animaduertimu cum paſſiuæ qualitates actiuis dominan tur. Ea, vt dixi putredo eſt, quæ fit, cu humiditas mixti non amplius regitur calore. Itaque in putredine duo con ſequuntur: videlicet, vt putrida calo re alieno ſint calida, & qualitate natur minime analoga, inimica; deinde, vt o mnia contra ac in coctione fit, diffluan Hæc cum Medici, qui de mediis muta tionibus agunt, neque de mutatione a ſubſtantiæ generationem vel interitum ſed temperamenti reſpiciunt, conſide rant: definitionem Putredinis, quæ eſt

Galeni definitio.

11. Method. Galen. cum putredinem mutationem ad corruptelam totius ſub ſtantiæ putreſcentis, in vnoquoque hu mido definit, amplectuntur. Ex hac autem definitione ſatis patet, eos de pu tredine incipiente, cuius certæ ſunt pro greſſiones atque gradus, non de Philo

ſophi-

ſophica illa agere. Nunquam vero fit ſubſtantialis corruptio, quin & temperamenti conſequatur: ſed non econtra. Neque omnis corruptio humorum eſt à putredine, cum interdum putredinem præcedat, ſicut in ſanguine extra venas, licet omnium humorum ſit benigniſſimus & familiariſſimus, apparet. Plerũq; tamen hoc accidere, vt res prius putrefiat, deinde corrumpatur; nõ imus inficias. Ac vt de ſeminarii peſtilentis ortu dicamus: cum appareat corruptionẽ potius, quam putredinem hauſtum ſeminariũ conſequi, & orta ſuis principiis (quemadmodum in ſcholis loquuntur) atteſtentur: euidens eſt, non tam à putredine, quam à corruptione originem ducere. Totam enim ſubſtantiam ſeminarium hauſtum deſtruere manifeſtum eſt. Putredo vero paulatim ad corruptionem vergit: nec ea, de qua agunt Medici, intimam rei naturam deſtruit ſubito; ſed ſi naturæ robur adſit, coctio aliqua humorum ſperanda. De hac coctione legatur elegantiſſimus libellus Villænouani de ſyrupis inſcri-

Corruptio humorum interdum putredinem præcedit.

Seminarii peſtilentis origo.

De coctione humorum Villanouani.

ptus. Sæpe autem fit, vt humores crud[...]
tate & aliis de causis in alienam quiden[...]
naturam quasi degenerent, non tame[...]
putrescant. quemadmodum videmus i[...]
Epilepsia per consensum orta: in qu[...]
nullus calor præternaturalis adest atqu[...]
molestat. Sic & in vteri, suffocation[...]
nulla percipitur caliditas, sed frigidita[...]
interdum manifesta est: & tamen sæu[...]
symptomata, non putredini, verum cor-
ruptioni ascribenda, cõsequuntur. Cor-
ruptio vero non est vna, sicut nec putre-
do vna censenda. Dissimilia autem ha-
bere dissimiles effectus & gradus, qui[...]
negaret? Hinc tanta morborum varie-
tas & diuersitas: cui certe alia causa,
quam putredinis & corruptionis humo-
rum varietas & diuersitas assignari vix
potest: est autem calidi proprium cor-
rumpere, dum is calori innato, qui inte-
ger est autor omnis conseruationis, con-
trarius efficitur. hunc calorem cum &
Medici & Philosophi vnicuiq; mixto ad-
esse proprium & innatum, gubernantem
& conseruantem mixtum statuant; ni-
hil ex eorum sententia; nisi eo affecto

Corruptio humorum sine putredine varia.

cor-

corrumpi poſſe conſequitur. Afficitur autem in putredine, vt cenſent, à calore extraneo, cum humiditas propria, cui innatus calor inſidet, è mixto euocatur; eiuſq; forma & per conſequens eius ſubſtantia, corrumpitur. Hæc corruptio proprie putredo dicitur. Nam quæ ſit à frigore vel ſiccitate, improprie hoc modo appellatur. Putredinis enim propriæ conditiones ſunt, vt adſit humiditas. Secundo, vt aduentitius calor conſequatur: licet aliquando & internum calorem in corpore noſtro ita affici, Medici exiſtiment; vt putredini cauſam præbeat. Hunc igitur mutatum & intemperatum calorem ad temperiem reducere; &, cum putredine procedente omnia diffluant, coctione, quæ craſſiora reddit ea, quæ diffluere incipiunt, intra ſuos terminos retinere omni ratione ſtudent. Quod autem putridum iam eſt, remouendum quam celerrime, cum benignum & amicum naturę reddi nequeat: ſicut quod alterari poteſt, euincere atq; ad mediocritatem deducere naturæ auxilio, quæ ſola vere coquit & morborum

Putredinis propriæ conditiones.

medicatrix est, minister illius Medicus, impedimenta remouendo, conatur. Hanc actionem, coctionem Hippocrates nominauit. Sunt autem huius coctionis variæ differentiæ: crassa enim extenuantur; tenuia incrassantur; lenta inciduntur; denique omnia ad mediocritatem temperamenti reuocantur; &, vt humores quandam tum substantiæ tum qualitatis moderationẽ adipiscantur, opera datur. Sed hæ verius præparationes, quam coctiones dicuntur. Hic interdum Medici & naturæ officia concurrunt: &, cum humoribus coctis facile à facultate expultrice noxia extra corpus expellantur; nunquam salubriter à Medico, nisi natura suas partes simul exsequente, hanc expulsionem fieri posse certum est. Ideoque & omnis excretio, quæ fit ante illam commoderationem à natura, symptomatica censetur. Ea re, cum in febribus pestilentibus contagiosis statim corruptio ingens in corpore se demonstret, atque omne corruptum, vt diximus, & coctioni minime idoneum expellendum sit, eruditis Medicis in ha-

Coctio Hippocr. præparatio rectius humorum ad expulsionem.

rum

rum curatione nihil prius vel potius faciendum videtur, quam vt corrupta, vel causam corruptioni præbentia, per vias maxime opportunas educãtur, præsertim cum naturam idem moliri animaduertimus. An vero διακριτικὴ δύναμις tunc in officio sit, iudicare difficile est. Expultricem esse, cum inter initia natura se symptomatice exonerat, satis apparet.

Quia vero toties dictum fuit, propositum nobis esse discernere febres pestilentes contagiosas à non contagiosis, atque in eo nunc toti sumus, explicanda semel est hæc res, & quasi ob oculos ponenda. *Diuisio febrium pestilentium.*

Galenum tertio de præcognitione ex pulsibus, hæc scripsisse de febribus pestilentialibus putridis manifestum est: εἰδέναι μέντοι χρὴ, καὶ ἄλλως γινομένους ἄνευ λοιμῶν τοὺς αὐτοὺς τούτους πυρετοὺς, ὥσπερ καὶ γέγραπται περὶ αὐτῶν ἅπασι τοῖς ἀξιολόγοις ἰατροῖς, καὶ καλοῦσί γε λοιμώδεις αὐτούς. Scire (inquit) oportet eiusmodi febres etiam alias absque peste accidisse: quemadmodum omnes insigniores medici de illis prodidere, pesti-

lentesque vocarunt. Tertio vero Epid. has febres ex putredine ortas appellat λοιμώδεις ἰδίως πυρετοὺς καταλαμβάνοντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ χωρὶς λοιμοῦ: id eſt, Febres peſtilentes priuatas, corripientes homines abſq; peſte. In harum vero cura libr. 1. cap. 4. de different. febrium fuiſſe κεφάλαιον putredinem, id eſt, præcipuas indicatiuas curationes ad putredinem directas, arffirmat. Has igitur febres peſtilentes ex putredine ortas, necdum contagioſas, cum abſque peſte, id eſt, publico hominum interitu, intra paucas ædes (in quibus tamen multis propter victus rationem eãdem vel aëris intemperiẽ ſine contagio, pernicioſæ ſunt) ſeſe continent, priuatas appellaui. Cæterum cum Galenus lib. 2. de Hum. Natura, cap. 4. de peſtilenti aëris ſtatu, ſeu ſeminariis peſtis, ſic ſcripſerit: ἰδιότητι μᾶλλον ὅλης τῆς οὐσίας, οὐχ ἁπλῇ ποιότητι λοιμαινόμενον τοῖς σώμασιν: aliud genus peſtilentialium febrium, quod non à putredine tantum, ſed à corruptione oriatur, & in quo σπέρματα τοῦ λοιμοῦ à proprietate ſubſtantiæ potius, quam manifeſta aliqua qualitate lędant, eſſe

Priuatæ febres peſtilentes.

Publica.

esse statuit. Has autem Germanico scripto publicas appellaui: non vt speciem certam constituerem, sed solummodo, quia publicum priuato oppositum est, vt illas à priuatis hac notione (rectene an secus factum fuerit, ambitiose in præsentia contendere non libet) discernerem. De nominibus nullam quidem litē cuiquam moueo, neq; nomen publicæ pestis magnopere tuebor: modo de rebus ipsis nobis constet. Galenus certe seminaria ista pestis δυναστευούσης αἰτίας appellatione designasse, vel de putredine longe vulgaris conditionem superante, egisse videtur. Affirmat autem libro primo de differentiis febrium: se plenius dicturum de febribus pestilentibus in Curatiua Methodo. Verum cum libro decimo sub finem hoc agere incipit, statim ista sententia cōcludit: se alio in loco de his acturum. Id vero, vbi faciat, haud scio. Dum enim in libros Hippocratis Epidem. commentatur, nullum librum Hippocratē de febribus pestilētibus scripsisse ait, & res ostendit: ægros, quos Hippocrates recenset, vel non pe-

Hippoc. pestem contagiosam non obseruauit.

ſtilentibus morbis, vel minime contagioſis, & ex contagione ortis, laboraſſe. Poſſem hoc plurimis verbis explanare, niſi eruditi Medici per ſe hoc viderent; & mihi in iſto ſcripto breuitas ſequenda eſſet. cuius me vel valetudo mea afflictiſſima, quæ ad libros reſpicere vix, imo ne vix quidem, cum lecto affixus ſim, ſinit, admonet. Ad inſtitutum redeo. Peſtilentes febres alias putridas & non contagioſas, alias contagioſas ex inſpiratione ſeminarii à corrupta materia, & quæ plane naturæ inimica eſt, ortas, illud quoque indicio eſt: quod ſeminaria hauſta non putredinem, verum, dum in ſpiritus ſæuiunt, ſubitam mortem adferunt. Nihil autem ſubito ad iſtum modum putreſcit, vt animatum concitat. Itaque hinc quidam ſuam ſententiam confirmant; peſtem ſine febre eſſe. Cæterum cum in humores vis cōtagii defertur; corruptio alias præcedit febrem & tunc res in maiori periculo eſt, alias ſequitur. Præcedente corruptione, febris cōtagioſa ab ea, longe deterior putrida oritur. Quæ vero

Seminaria hauſta non putredinem, ſed mortem afferunt ſubitam.

putre-

putredinem ſequitur: tum primum ſeſe prodit, cum expiratio morbida contagium excitat. Ex quo apparet malignam iſtam vim & exitioſam ſeminarii non tam in putredine, quam corruptione conſiſtere. Indicat hoc quoque celeritas agendi. Putrida enim ſuum tempus habent, neque putridum à putrido contactum ſubito corrumpitur: cum qualitates actiuas & paſſiuas alterari neceſſe ſit. Vis igitur illa contagioſa, non per putredinem, vt dixi, ſed corruptione efficax, quidquid illi obuiam eſt, corrumpit. Hinc cum in humores defertur, abſceſſus vel carbunculi cōſequuntur. Habent enim quemadmodum Hippocrates de glandulis ait, principes partes ſua emunctoria: ideo labem quæ inſpiratione concipitur, (ſiue iam μιάσματι illa per os & nares, ſiue per arterias, ſiue per meatus corporis, quos poros appellamus, attrahantur) ad ea deponunt. Cor quidem plerunque ad axillas demittit: Cerebrum pone aures parotides excitat: Partes quæ thoraci ſubiacent affectas, niſi vel malum ad-

Emunctoria viſcerum.

modum ſit leue, vel natura non ſatis fortis, vel μίασμα minime vehemens, bubones conſequuntur. Magna vero μιασμάτων eſt varietas: ſicut & venena alia cor, alia cerebrum, alia alias partes infeſtant. Potentia etiam nimium μιάσματα, ſubito, quemadmodum venena vehementia, hominem è medio tollunt.

Rhaſes.

Deniq; ſi de his autoritate agendum eſt, Rhaſes, qui in medicina plurimum vidit, & omnium fere libros veterum euoluit, iudicio etiam recto de iis, quæ legit atque collegit, vſus eſt, duas iſtas ſpecies peſtilentialium febrium, videlicet putridarum & contagioſarum, ſtatuit: & oriri ſeminaria ex putridis, quæ non modo peſtilentes contagioſas inſpiratione hauſta excitant, verum etiam corpora ad ſuſcipienda ea, prædiſponunt atq; idonea reddunt, docuit. Poſſent & ſignis iſta diſcerni: niſi (cum peſtilentium priuatarum putridarum putredo non in temporis quaſi pũcto oriatur) ſignorum & ſymptomatum, quibus ſeſe produnt, diuerſitas ſumma eſſet, & de his tam veterum quam recentiũ libri pleni. Ruffus præ-

Signa diuerſa publicarum & priuatarum febrium, vt & curæ.

præcipua collegit, quæ ſtudioſis medicinæ in promptu ſunt. Latitudinem autem quaſi peſtilentis putridæ obſeruare, & quæ mitior atque intenſior, quæque intenſioris cauſæ, conſiderare oportet. Sæpe enim remiſſa videtur peſtilens putrida: cum minime ſit, & præſentẽ mortem propemodum afferat. Porro differre putridas à contagioſis, ἡ θεραπεία oſtendit. Sanguis enim in omnibus febribus putridis, maxime vero peſtilentibus, ex ſententia omnium doctorum Auicennæ, Aëtii, Pauli, Ruffi, principio mittitur: in contagioſa febre non item. Nam tunc morbida ἀπόκρισις, ſeu ſeminarium peſtilens inſpiratione hauſtum, foras pellendum. Id quod ſanguinis miſſio non præſtat.

Hoc in loco de Petechiis aliquid monendum: quæ alias ab initio putridæ febri non contagioſæ coniunctæ ſunt, alias ſtatim contagionem comitem habent. Sunt illæ ex Græcia in Italiam non ante multos annos delatæ, ac in primis Aulis ſummorum Regum & Principum in Germania infeſtæ fuerunt. Nunc Re- *De Petechiis ſeu maculis peſtiferis obiter.*

buſpublicis etiã & ciuitatibus ſæpe per-
nicioſæ. Hæ alias Cacochymiam in cor-
poribus ſequuntur, atq; tunc plerumque
morbidã ἀπόκρισιν habent, & contagione
diſſeminantur: alias Plethoræ comites
ſunt. Differunt autẽ colore. Quæ à pleni-
tudine ſanguinis oriũtur, pulicares, cum
maculæ rubeę appareant, appellãtur. Hæ
plerunq; febrẽ peſtilentem ſimplicẽ non
contagioſam ſcilicet, adiunctam habẽt.
Aliæ Cacochymię ſoboles, nigræ, liuidę,
puniceæ, virides conſpiciuntur; & cõta-
gii ſeminarium ſecũ ferunt. ac iſtę quoq;
numero, multitudine, & magnitudine
diſcernuntur. In his initio ſanguinẽ mit-
tere, priuſquã appareãt, vel corpora pur-
gare, modo ante quartum diem hoc fiat;
nullam reprehenſionem habet: imo vt
ſalutare (maxime ſi plenitudinem conſe-
quantur) auxilium commendatur. cæte-
rum ſi poſt quartum, aut maculis iam ap-
parentibus, ſanguinis miſſione vel medi-
camentis humores agitentur, & intem-
peſtiue moueantur; periculo res nõ va-
cat. Sed ad ſigna febris peſtilentis nobis
deueniendum.

Maculæ pleth.

Cacochymia.

Maculæ

Maculæ quidem omnes, febris pestilentis sunt indices; sed nõ omnes febris pestilentis contagiosæ. Nam cum in progressu morbi, videlicet, quarta, septima, vel nona primum se produnt, pestilentis putridæ notæ sunt; cum vero initio morbi conspiciuntur, contagiosam febrem indicant. Habet autem contagiosa febris duos præcipuos comites, (si modo naturæ robur tantum sit; vt materiam expellere, & ad emunctoria deponere possit: neque vi deleteria contagii spiritus opprimantur (videlicet carbunculos & bubones, seu Parotides, cum caput afficitur. Μελάσματα seu nigræ maculæ rarius apparent in viuis, verum cum contagii vis subito vitam adimit, in cadaueribus plerunque sese efferunt. Pestilentis vero febris putridæ infinita propemodum signa & symptomata, cum veterum scriptis & recentium libellis commemorata sint; superuacaneum videtur mentionem eorum facere, præsertim, cum dignotio & curatio à contagione ortarum febrium sit in manibus. Illud vero de contagiosis mone-

De signis febris pestilentis.

Macula in initio morbi contagiosam indicant.

re oportet: conceptum contagium mu ta pestilentibus quoque putridis fam liaria consequi, in primis vero inquietu dinem corporis, quã ἀλυσμὸν Græci vo cant: atq; pro virium corporis & humo rum diuersitate symptomata inualesce re & minui.

Calor. Calor quidem deleteria vi inspiratio ne hausta retrahitur. Itaq; foris remissio apparet, sed in præcordiis plerunque in cendium sentitur.

Pulsus. Pulsus, quia natura valide insurgit ad expulsionem, semper frequens: narium extremitates, item auricularũ & pedum plerumq; frigent.

Lotium. Lotium in pestilente contagiosa falla cissimum. Itaq; & Medici errant cum periculo, & alios in errorem inducunt, cum è lotio diuinant. In putrida enim pestilenti conspici signa putredinis non inficior. A sola vero contagione cum malum oritur, interdum laudabiles vrinas apparere, natura iam morbo superata sæpe animaduersum. Sed de signis nõ debeo esse prolixior: cum, vt dixi, infinita sint, & non tantum multorum mor-

borum

porum ſymptomata, verumetiam multi morbi exitioſi, vt phrenitides, anginæ, pleuritides, colici dolores, &c. cum peſtilente febre coniungantur. De curandi igitur & præcauendi ratione agemus.

Notiſſimum eſt è corporibus viuis ἀτμὸν & ἀναθυμίασιν perpetuo fieri. Ἀτμὸν halitum interpretantur: & vaporem, quẽ calor in corpore agens ab humoribus ad exteriora protrudit, ἀναθυμίασιν dicunt. Is vapor cum aeri commiſcetur, quem homines ex neceſſitate perpetuo attrahunt, multa de corpore in corpus neceſſario hoc modo inſalubria tranſeunt. Sanorum quidem corporum vapor, cum nihil habeat corruptionis, neque adiuuat neque alterius corpus lædit. Verum cum à corruptis & putridis humoribus fit ἀναθυμίασις, pro ratione corruptionis vicina corpora affici neceſſe eſt. Itaq; peſtilentem affectum vna inſpiratione cõmunicari ſtatuunt Medici. Eſt autem εἰσπνοὴ, ſeu inſpiratio ad conſeruandum ſpiritum vitalem neceſſaria. Nam dum reſpiratione vel potius exſpiratione fuli-

gines cordis expellũtur, inſpiratione aë
attrahitur; cuius purior pars primum i
carne pulmonũ elaborata, deinde in ſ
niſtro vẽtriculo cordis, vapori ſanguini
qui è dextro vẽtriculo aduenit, cõmiſt
ſpiritus vitales quaſi nutrit. Huius ver
inſpirationis organũ, non tantum os eſt
verũ nares; aſpera arteria, eius bronchi
per ſubſtantiam pulmonis ſparſa. quæ, v
diximus, aërem primum elaborãt; & va
porem per ἐκπνοὴν reiiciunt. Apparet i-
gitur cũ ἐκπνοὴ ſeu exſpiratio quaſi pars
ſit inſpirationis ſeu reſpirationis, neque
plane huic contraria; non poſſe omnia,
quæ inſpirantur, ſummo etiam diaphra-
gmatis & muſculorum thoracis conatu
expelli. Cum autẽ μιάσματα, quod antea
deduximus, inſpiratione intra corpus
deducantur, expulſio illa, qua diſcuti-
antur & è corpore extermineniur, vio-
lentiori motu & auxilio, quo natura ad-
iuuetur, indiget. Affirmat quidem
Medicus Gallus Paræus de ſeipſo; cum
ex commoto lecto, ægri μιάσματα peſti-
lentialia attraxiſſet: ita cerebrum, quod
affectum fuerat, ſternutatione fortiter
con-

Sternutatio Paræi miaſmata concepta excuſſit.

oncuſſum ; vt expulſo per illum mo-
um inquinamento antea hauſto nihil
ericuli porro ſit conſequutum. At cum
n pulmones & cor fertur ; atque per
oros & anguſtos meatus attrahitur, na-
ura per διαφορητικὰ medicamenta iu-
anda eſt, & per halitum ſeu exſpiratio-
nẽ, quod Græci διαφορεῖν appellant, cum
pſa hoc per διαπνοὴν præſtare nequeat,
diuuanda. Eſt autem διαφόρησις humo-
um ſeu vaporum diſcuſſio per medica-
nenta, quæ διαφορητικὰ nuncupantur. Ea *Scopi curationis.*
gitur in curanda febre peſtilente à con-
agione orta adhibenda ; & non modo
per vaporem vel ſudorem ſeminarium
iue ex putredine in peſtilentibus febri-
bus putridis, ſiue inſpiratione in con-
agioſis hauſtum, depellendum: ve-
um etiam malignitas illius infringen-
da ; & cor quaſi aduerſus præſens vene-
um antidotis communiendum eſt. I-
aque cum ſine mora corruptum omnẽ
corpore ſit pellendum, (corruptum
enim nihil niſi ablationem ſui indicat)
nequaquã Medico ceſſandum. Quibus *Curatio.*
vero & qualibus medicamentis id effi-

ciendum; hoc opus, hic labor est. Remedia multa ostenduntur à Medicis: verum, quæ sine periculo iuuent, perpauca sunt. Itaq; in hanc sententiam deueni, atq; in ea maneo: verum Alexipharmacum pestis penes Deum repositum, & ab eo precibus expetendum. Interea tamen faciendum, quod possumus; & vt Celsus noster præcipit, anceps potius quam nullum remedium adhibendum: neq; fidendũ, si post illius vsum æger sibi melius esse dicat; sed alexipharmacis & iis, quæ vires cordis conseruant atque augent, instandum.

Verum pestis Alexipharmacum ignotum.

Remedia varia in libello Germanico, non tam de mea, quam aliorum sententia recitaui: & plurima vbique reperiri, nemo mediocriter in communibus libellis versatus ignorat. veteres bolum, terram Lemniam seu sigillatam, vt loquimur, commendant. Auicenna boli drachmam, cum aqua rosacea & vino præscribit. Galenus terram Lemniam, cui Dianæ effigies impressa sit, superstitiose requirit. Haud dubie habent illa singularem ac præclarum vsum; maxime

Veterum remedia.

me

ne in putridis: verum cum ſint nunc in
potestate Turcica; quid de iis ſperemus?
Cornu cerui vſto ſiue crudo pro iis vtamur.
Recentiores commendant nucem vomicam, boletum ceruinum: aliaque medicamenta; quæ, cum corpora iis grauiter afficiantur, in primis valere existimantur. Verum theriacam, Mithridaticam antidotum, & ſimplicia medicamẽta, quæ venenis aduerſantur, rectius adhiberi experiẽtia docuit. Repetere vero hoc in loco omnia non neceſſe eſt; cum, vt dixi, in omnium oculos, qui libros peruulgatos inſpiciunt, incurrant. Hoc obſeruandum: cum ſudor in omnibus morbis, contagioſis in primis conferat, magno ſucceſſu quoſdam ad hunc prouocandum, tum alia medicamenta ſudorifera, tum ſalia ex herbis, radicibus, & lignis confecta adhibere. Commendatur autem Abſinthii: licet vomitum eo moueri compertum ſit. Sal item ſcabioſæ, veronicæ, cardui, item ex radice angelicæ efficaciſſimum exiſtimatur. Sal etiam è iunipero, fraxino, ſingulari experientia comprobatum. Porro, vt ſalia

Recentiorum.

Salia ſudorifera.

Salis conficiendi ratio.

conficiantur, non necesse est ad nostri temporis Chymicos confugere. Satis hoc Geber & Raymundus docuerunt, dum cineribus aquam affundendam & decoquendam, deinde refrigeratam percolandam, ac vt loquuntur, depurandam, & lento igne euaporandam, ita vt sal in fundo remaneat, docent. Plurimum etiam esse adiumēti ex camphora atq; oleo vitrioli (quæ duo medicamenta tenuissimarum partium sunt, & calidis commista caliditatem cum frigidis frigiditatem quasi augent, atque celeriter omnia, etiam purgantia medicamenta ad actum deducunt) res ipsa ostendit. Quin salis chalcanthi (quod fit vitriolo in aqua dissoluto, atq; per residentiam, vt vocant, depurato, deinde destillatione aqueo humore detracto) drachmam exhibent, magnumque ex eo successum sperant. Verum quid de eo affirmem, nō habeo. Chalcanthi oleum, & sulphur recte præparatum, plus valere mihi persuadeo, & re ipsa comperi. Verum cum magna sit in sulphuris præparatione, atque in illius natiua vi, varietas, de vsu sulphu-

Camphora & ol. vitrioli.

Sal chalcanthi.

phuris hoc in loco plurima essent monenda: iis, cum breuis esse laborem, & vis morbi prudentem considerationem requirat, ac medicamenta deorum manus sint, temeritas non armanda videtur. Hoc monendum, cum tot pręparandi sulphuris, vt corporibus humanis non noceat, sint modi, vnum illum, qui per multiplicem infusionem in purissimam ceram fit, dum rubescat, esse rectissimum & tutissimum. De pulueribus & electuariis variis, quæ iactantur & prædicantur, iudicium meum non interpono. Sunt enim multiplicia & dissimilia. Succos radicũ & herbarum tam extractos, quam expressos & excoctos, vt cardui, scordii, scabiosæ, veronicæ, vel singulos, vel cõmixtos, pulueribus cordialibus additis ad drachmam vnam vel duas sæpe exhibui & profui. Extracti succi, quos & quintas essentias appellant, suos requirunt artifices. Interdum enim vna atq; altera gutta satis est, cum imperiti multo maiore pondere exhibeant. Ac quam turpiter sese interdũ dent horum imitatores, Pharmacopœi sciũt.

Succi & extracta.

Aq. deſtillata. Soluuntur vero in aquis deſtillatis, ſi non æreis vel ſtanneis vaſis, verum e vitro confectis. Et ne Medici teme aquis in æreis vaſis deſtillatis (vt vocar vtantur, alias monui. Formulas rem diorum in hoc ſcripto præſcribere no debeo: ſi quis eas requirit, in German

Proba auxiliorum. co reperiet. De vſu lapidis Bezoardi etiam, & multis medicamentis oſtend meam ſententiam. Illud igitur in gene re monendum: Omnia, quæ valide pu tredinem oppugnant, & ſeminarium peſtilens inſpiratione hauſtum exter minant, atq; venena depellunt, in cura tione contagioſæ febris peſtilentis recte

Venæ ſectio in priuatis probatur, in publicis periculoſa. exhiberi. Cæterum, etſi ſanguinis miſ ſio μιάσματι non exhauriat; in putrida tamen febre peſtilente curanda atque præcauenda plurimum adiumenti affer re, eamq; minime negligendam, ſed adhibendam, modo tempeſtiue fiat, & fateor, & omnibus modis ſecundum præſcriptum doctorum obſeruandam hortor. In contagioſa vero, quæ per inſpirationem ſeminarii excitatur, etiam atque etiam, cum in virium conſeruatione vna

ne vna

e vna ſpes ſalutis ſit, videndum, ne quid
mere & abſque ratione fiat. Scio ea
mnia, quæ de magnitudine morbi, de
lenitudine, & conſuetudine, atque au-
oritate dicuntur: verum prudente iu-
icio iſta ſunt examinanda, & accura-
a conſideratione vtendum. Non e-
im præcepta Medicorum de miſſione
anguinis ad febrem peſtilentem conta-
ioſam, & ex inſpiratione ſeminarii or-
am, recte accommodari; omnes periti
& conſiderati, qui præſens periculum
ntuentur, animaduertunt. Verum pu-
tridam ab initio, & ob magnitudinem
putredinis exitioſam, ſiue ea maculis in-
ſignita ſit, ſiue non, requirere detractio-
nem ſanguinis non dubitamus. Sed
cum curandi febres peſtilentes putridas
rationem nunc tradere noſtri propo-
ſiti non ſit, qui plura de his requirit,
ex aliorum ſcriptis ſibi petenda exiſti-
met.

Pergo ad præcauendi rationem. Ea vero curandæ tanto præſtat; quanto ſa-
nitas morbo anteferenda. Hanc Gal. 1. de
diff. febriū paucis verbis in duobus con-

Præcauendi ratio.

In duobus.

ſiſtere nos docuit, cum inquit: *Vna ac prima eſt omnibus ac communis intentio, vt corpus quam maxime ſuperfluitatibus vacet; atq; optime ſpiret: ſecundo loco, vt præpotenti cauſæ, quoad eius fieri poteſt, reſiſtatur.* Etſi vero is de febribus peſtilentibus putridis prę-cipue agat; tamen vniuerſę præcautioni tam putridarum ſeu priuatarum, quam contagioſarum, quas ſiue recte ſiue non recte in libello Germanico publicas appellaui, hæc ſententia prælucere debet.

In contagioſis aeris alteratio.

In contagioſis vero peſtilentibus, & quæ à ſola inſpiratione originem ducunt, inprimis aëris, quo quaſi per medium μιάσματα, de corpore in corpus deuehuntur, intemperies corrigenda. Cauere enim eam, cum ſumma aëris attrahendi ſit neceſſitas, viuentia non poſſunt: veruntamen, ne cum impetu inquinamenta ad nos adportet; diligentia adhibenda. Legimus quæ Empedocles, Acron, & alii fuerint conati. Hippocrates ſyluas, peſtilentibus ſeminariis ex Africa Athenas delatis, incendit: cum igneus vapor aërem perpurget, & μιάσματα diſ-

ſipet

ipet & tollat. Ac Medici etiam nũc cum ægros adeunt, vapore ignis quem præferunt, se, ne inquinamenta è corpore affecto exspirantia attrahant, tuentur. M. Varro, cum Corcyræ pestis infesta esset, fenestras versus austrum clausit, atque ita se suamq; familiam conseruasse existimatur. Verum ædibus Varronis ex australi parte fuit periculum. Nobis fenestræ claudendæ, per quas aërem ventis agitatum, ex loco vicino infecto μιάσματι deferre posse arbitramur. Ad aërem vero domesticum corrigendum, in primis suffitus probantur. Fiunt isti ex variis rebus. His regionibus cum peculiari quasi dono diuino iuniperus cõcessus esse videatur, eiusque fumus paucissimis caput offendat: vti eo conueniens est. Magna quidem pars præcautionis in aëris perpurgatione sita est: sed si medicamentis idoneis vis μιασμάτων infringatur atq; imminuatur, priusquam è corporibus exhalent: præcipuum ex eo presidium iis locis, in quibus est pestilentia, hominibus sperandum. Franguntur autem & imminuuntur, cum vel mi-

Iuniperus.

Miasmata infringentia.

nus multa corpora ægrotant; plurimi recte ſanantur, & non aliis coniunguntur, priuſquam μιάσματα ex corporibus & veſtibus plane diſſipentur. Hoc fit idoneis & tutis remediis in curatione morbi adhibitis. Sæpe enim euenit, vt μιασμάτων malitia importunis remediis grauius augeatur, atque inde peſtis grauior fiat, ac ea incrementa ſumat, vt nulla remiſſio ſit ſperanda, niſi μιάσματα hebetentur, vel lethalis eorum vis inhibeatur. Quantum igitur ſit, ſecundum Deum, in prudentia Medici ſitum, ſatis apparet. Sed hæc prolixius perſequi non libet. Vt vero attente conſiderentur ab iis, qui Rebuſpubl. præſunt, & vt Medici, qui ægris atque ſanis conſulere debent, etiam atque etiam de iſtis cogitent, fidiſſime ſe admonitos meminerint.

Victus ratio diligens, & tempeſtiua excrementorum è corpore remotio, ſi obſeruaretur, minime neceſſe eſſet alia multa remedia præſcribere: ſed cum negligentia ſingularis hac in parte appareat; veriſſimum eſt illud Galeni: Super-

eruacaneum esse negligentibus victus rationem, optima remedia præscribere; a ad vacuationem excrementorum deueniendum. Inter vacuantia vero medicamenta Aloë atque Rheubarbarum facile primas obtinent. Agaricus etiam merito commendatur. Ex his igitur possunt medicamenta familiaria, quibus corpora purgentur, confici. Formulas aliquot in meo libello Germanico præscripsi; &, quantum tribuam Aloæ rosatæ cum Myrrha, ostendi. Sumitur autem alternis diebus ad summum scrupulus vnus vel dimidius ante cœnam, & ad drachmas duas Aloës rosatæ, myrrhæ selectæ scrupulus admiscetur. Medicamenta, quæ corroborant, & venenatæ qualitati μιασμάτων cõtraria sunt, eadem quæ in curatione adhibentur; verum κατὰ τὰ μικρά. Ab omnibus mirifice commendatur electuarium è nucibus: estq; reuera magni æstimandum. Singulari enim iudicio à magnis Medicis approbatum, vel Galeni autoritas 6. Epid. comm. 6. (cum λοιμώδους ἀέρος noxam medicamenta, quę καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν iuuant, cor-

Vacuantia.

Aloe rosata cũ myrrha.

Antidota.

Elect. è nucibus.

poribus adimant) oſtendit. Itaq; & in libro de bonitate & vitio ſuccorũ inquit: Qui venenorum compoſitionem tractarunt, nonnulli horum omnium Alexeterium eſſe affirmant; ſi quis caricas vna cum nucibus & ruta aſſumat. Traditur formula, quam Pompeium deuicto Mithridate, in ſcriniis illius reperiſſe legimus: ea nuces duas, ficus totidem, rutæ folia xx. & ſalis granum habet. Aëtius ad ignem miſcet, & vulgo compertum eſt, nucem iuglandem toſtam, magno præſidio aduerſus venena, comedi. Formulas remediorum à ſummis principibus vſurpatas, in libello meo Germanico poſui, neq; hic repeto. Sed habent ſinguli fere Medici aliquod proprium medicamentũ, cuius periculum fecerunt. Itaq; cum Alexeteria illa quæ καθ' ὅλην τ̀ οὐσίαν auxiliantur, nobis non tam ex manifeſtis qualitatibus, quam experientia probentur: facile patior, quemlibet ſuis experimentis vti, ea lege, vt Medicus videat atque conſideret: ne manifeſtæ qualitates corpori, cui antidotus offertur, vel temperamenti ratione, vel ætatis

Iuglans toſta.

Experimenta qua cautela adhibenda.

is, vel circumstantis aëris noceant. Deinde in qualitate & in quantitate eam moderationem adhibeat, quæ rationali Medico digna sit. Calida vt magna vi in expellendo naturam adiuuant; ita sæpe vires frangunt. In pueris commendatur Coriandrum præparatum. In adultis verbasci succus, item tanaceti, acetosæ, enulæ. Sed non repeto ea, quæ sunt in libello Germanico. Odore etiam cum spiritus iuuentur: odorata inprimis ad tuitionem corporis laudantur. In istis quoq; eadem cautio, de qua modo monui adhibenda: & potius ruta cum aceto odoranda, quam aliquid, quod cerebrum lædat, adhibendum. Idem de iis quæ in ore gestantur, vt Zedoaria, cortice citri, radicibus quæ sunt odore suaues, & liquoribus, qui auribus instillantur, tenendum. Acida vero omnia tam sapore, quam odore cõuenientia esse cõstat. Lauanda sæpe facies aceto, in quo petasitis radix maceretur. cumq; rara & laxa corpora maxime inspirationi morbidæ sint obnoxia: ea quæ densent adhibẽda, & balnea in primis cauẽda. Multa

Simplicia.

Odorifera & alia externa.

autem non modo, vt corpora conden-
ſent adhibentur: verumetiam vt contr[a]
vim veneni muniant. Ad hoc repertum
eſt ſuperioribus annis oleum ſcorpio-
num mirifice commendatum. Sed in
præcauendo duo maxime, quæ corpora
ad ſuſcipiendam morbidam inſpiratio-
nem præparant, & vires cordis frangunt
fugienda: Animi videlicet accidentia,
vt triſtitia, metus, &c. atque Venus. Hæc
enim ſi quid aliud, ſpiritus exhauriunt,
& virtutem cordis labefactant; imo o-
mnes totius corporis vires minuunt, &
ne μιασμάτων malignitati reſiſtere poſſit,
faciunt. Cordi etiam multa foris adhi-
bentur, quæ peculiari vi aduerſus peſti-
lentis ſeminarii impetum facere viden-
tur: vt ſmaragdus, hyacinthus. Multi ra-
dices quaſdam, vt plantaginis aquaticæ,
petaſitis, valerianæ, & aliarum herba-
rum geſtant. Alii alia περίαπτα & Amule-
ta adhibent. De his Hippocrates noſter
ſcripſiſſe exiſtimatur: τὰ φυσικὰ βοηθήμα-
τα οὐ λύειν τὴν ἐπιδημίαν λοιμικοῦ πάθους. Gra-
uius autem eos errare arbitor, qui per
venena etiam cor iuuari exiſtimãt. Mar-
ſil.

Oleum ſcorpionis.

Animi accid. & Venus maxime fugienda

Amuleta.

Argentum viuum cortice auellanæ incluſũ.

ſil. Ficinus autor eſt: vt auellanæ cortex argento viuo impleatur,& appenſus cordi applicetur. Hoc ferendum. Arſenici vſus, qui à multis etiam doctis viris valde commendatur, mihi, ne quid diſſimulem, ſuſpectus eſt. Si quis tamen eo vti velit, rectius faciet; ſi tam ex cryſtallino quam rubeo Arſenico, mucilagine Tragacanthi adiecta,tabellam quaſi formet,eamq; ſerico tegat,& ne ſudore madeſcat atq; cutem attingat,caueat: quam ſi in puluerẽ redigat;& alia cordialia medicamenta, odorata præſertim, quæ veneni labem,ceu vehiculum,ad cor & cerebrum non ſine periculo deferre poſſent,admiſceat. Theodoſius arbitratur, aſſuetudine quadam venenatæ qualitatis cor præmuniri. Alii propria vi,nempe propter occultam ſimilitudinem, cum veneno peſtilenti, quod ad ſe corde interim illæſo permanente attrahit,hoc facere contendunt,& autoritate Tralliani nituntur: qui ſcirrho lienis adhibitum prodeſſe affirmat. Verum quorſum iſta autoritas obſecro? Mitto hæc,cum ab aliis agitata ſint, atque aliorum iudicio

Arſenici vſus ſuſpectus.

Correctio.

Nouatores. permitto, nec meum interpono. No
nostri Medici, puluerem Bufonis exsi
cati & Margaritas, Corallos, Hyaci
thos, Smaragdos, addunt. Radices e
iam Dictamni, Tormentillæ & Crocu
admiscent. Recta ratione eos vti, mi
non apparet. Exemplis moueri, cu
contraria non ignota sint, nequeo. Ita
ista in medio relinquo: atq; vt bufo p
tius exsiccatus & in vino lotus Apost
mati adhibeatur (quemadmodum in l
bello Germanico monui) hortor.

De cura vero symptomatũ hoc in lo
co non ago: cum in Germanico script
quædam attigerim; & melioribus arti
ficibus, qui manum adhibent, ista reli
querim. Hæc vero pauca de alimento
rum & aëris corruptione, de contagio
ne, de putredine, de discrimine inter pe
stilentes febres putridas & contagiosas
de signis, deniq; de curandi & præseruã
di ratione, qui attente considerabunt
haud dubie de meo libello æquius iudi-
cabunt, & perspicient, me nunc non pri-
mum istam distinctionem de febribus
pestilentibus putridis & contagiosis (de

quibus ante multos annos cum clarissimis & doctissimis viris Medicisque summis D. Iulio Alexandrino, D. Hieronymo Mercuriali, D. Donzellino, D. Petro Monauio Medico Cæsar. D. Ioachimo Camerario electoris Saxoniæ Medico, D. Theodoro Zuingero, & aliis per epistolas egi) excogitasse, neque temere has publicas, illas priuatas appellasse. Nihil dictum, quod non sit dictum prius: sed dicta alias & commodius explicamus & interpretamur. Fateor me in Teutonico libello multis vocabulis corruptis & in media Germania parum cognitis, vsum esse. In ista autem egestate sermonis, non mirum si nec mihi nec aliis sit satisfactum. Ac cum, vt ciuibus meis prodessem, & ignaris quasi medicinæ præcepta darem, ista scripserim; Platonis illud tenui: *μὴ μεγάλα λέγε.* His facilimũ esse contradicere scio: nec mihi pauca in mentem veniunt; quæ opponere possem. Sed cum meliora magisq; veritati consentanea non videam, vere affirmo, quamuis à multorum sententia discedam: à vero tamen, quod ante qua-

draginta propemodum annos ſum a
plexus & profeſſus, neq; à meipſo,
melior ſententia veris rationibus
monſtrata fuerit, non diſceſſurum. I
gi veterum & recentiorum ſcripta:
quid in his vidiſſem melius: non ob
nate in iſta ſententia tot annis perma
ſiſſem.

Hæc autem chariſſime fili, ad te m
tenda putaui: vt ſi forte in reprehenſi
nē meum libellum venire audires, iur
ne an iniuria ſermonibus variorum ce
ſorum tuus pater, qui depontanus ſ
nex, imo ſeptuagenario propior, de mu
tis bene mereri voluit, nec ſibi ſuæq; va
letudini tot annis afflictæ pepercit, va
pulet; videre atque hoc æquiori anim
pati poſſis. Eſſe in hoc quoque ſcript
barbara quædam vocabula & à commu
ni vſu Latini ſermonis remota; res etian
exiliter & tenuiter explicatas, fateor: ve
rum cum quibus mihi res ſit, videndum
& dilucide potius quam ornate iſta ex
plicanda fuerunt.

Te medica cum diuinis, atq; ſacris &
ſanctis legum ſtudiis coniungere lætor

atq

atque vt, quod instituisti, facere pergas, paterne hortor. Aliquot septuagenarios hic pestis sustulit: &, q Plinius scripsit, pestilentiam senes nō attingere, falsum esse ostendit. Si, quod æternus Deus benigne auertat, mihi humanitus quid accideret, cum Catarrhus etiam sub cane infestissimus sit, & sæpe spiritum eripiat, aut si etiam inhumanius (ita vt in cadauerum multitudine fit) humatus dicerer: me hic, singulari Dei prouidentia, lecto affixum fuisse, memineris; atque ciues nostros amare, & de Republica bene in posterum mereri perges. Mense Augusto anni 1585. *Septuagenarii peste sublati.*

CLARISS. VIRI DOMIN[I] D. HIER. CAPIVACCII, Professoris Patauini;

De recta cauteriorum administratione.

Quatuor consideranda.

IN cauterio administrando quatu[or] sunt consideranda: Tempus nemp[e] quo excitari debet: Quantitas discreta: Locus vbi excitandũ est; postremo loco modus quo tractari oportet. Quibus co-

Causa inuenti cauterii.

gnitis nihil aliud in administratione cau-teriorum desiderare oportet. Quare n[e] tempus in his, quæ inutilia sunt, conte-ramus, dicendum est, cauteria nõ alia ra-tione, à viris grauissimis fuisse excogita-ta, quam vt essent instrumenta, quibu[s] materia peccãs, quæ paulatim in corpo-ra generatur & colligitur, per loca minus incommoda euacuaretur, ne vel sui co-pia, vel praua qualitate partes corporis, vel principes, vel ad vsum vitæ necessa-

Euacuatio cauterii triplex.

rias perturbaret. Quæ quidem euacua-tio tribus modis fieri potest; vel per re-

uulsio-

uulſionem, vel per deriuationem, vel per interceptionem.

Per reuulſionem quidem, vt ſi mate- 1.
ria, quæ à iecore ad caput defertur, per cauterium in crure dextro excitatum reuellendo foras educatur; vel ſi materia ſalſa, quæ in catarrho ad pectus deſtillat, per cauterium in ſutura coronali affixum, reuellendo euacuetur.

Per deriuationem vero, vt ſi materia, 2.
quæ à capite ad pectus deſtillat, per cauterium in brachio excitatum ad partem ignobilem deriuetur.

Per interceptionem deniq; vt ſi ma- 3.
teria, quæ à capite per ſpinalem medullam ad neruos oſſis ſacri, vel alterius partis defluit, per cauterium in occipitio affixum intercipiendo euacuetur.

Cauterium igitur cum ſit materia ſeu inſtrumentum auxilii quocunque modo euacuantis materiam excrementitiam, quæ in corpore generatur, & congeritur, cuius generis quoq; poteſt eſſe ſe- *Setaceum.*
taceum, poſſunt eſſe veſicatoria, maſticatoria, & errhina, neceſſario fit, vt ab eodem, à quo indicatur auxilium, indi-

cetur etiam recta administratio materia eiusdem auxilii, diuersa tamen ratione nihil prohibet ab vno plura indicari. Quare si materiam sui copia seu qualitate peccantem spectemus, indicabit auxilium euacuans, quod multiplex esse potest, prout multipliciter materia peccat. Verum nulla est materia, nullum est instrumentum, quod multiplici generi euacuantium magis & tutius accommodari possit, quam cauterium. Nam siue peccet copia, siue motu, siue quiete, ad ipsam euacuandam cauterium erit maxime opportunum.

Quid agendum. Illud igitur quod indicatur à materia, hoc vel illo modo peccãte, dicitur, Quid agendum, quod nonnulli viri in hoc gymnasio almo Patauino celeberrimi, ausi sunt asserere, adeo esse manifestum, & vnicuiq; notum, vt nulla penitus indigeat consultatione, imo fœminis, & barbitonsoribus esse notum. Quin imo hoc dicerent Galen. & Hippocr. & omnes Dogmaticos tanquam ineptos, & in rebus inutilibus versantes redarguerunt, cum Gal. & cum eo omnes grauissimi

ſimi Medici,& in arte curandi, & in arte de tuenda valetudine nihil aliud contendant, quam vt doceant inuentionem auxiliorum, & rectam agendorum, vel, vt verius dicam, materiarum administrationem, nec aliud quicquam docere debebant, aut poterant, cum tota curandi & tuendæ valetudinis ratio his duobus tantum perficiatur & abſoluatur.

Cum igitur materia vitioſa ſit illud quod primo, & per ſe indicat auxilium hoc vel illo modo euacuans, ratio dictare videtur, vt ab his, quæ materiæ accidunt, & ipſam comitantur, ſumatur materiæ adminiſtrandæ indicatio, quemadmodum & ipſe Galenus teſtatur. Accidit autem materiæ, vt agat in corpus humanum, vt à medicamentis pati poſſit, neque agere, neq; pati poſſet, niſi eſſet in corpore & exiſteret. Omne autem quod exiſtit, alicubi exiſtit. Hæc autem ſunt, quæ materiæ & vnicuiq; indicanti ſeu ſcopo, ſeu propoſito contingere poſſunt. Præter hæc non video, quid ipſi perpetuo accidere poſſit. Hæc itaq; to-

tam administrationis materiæ rationem præscribunt.

Tempus. Quare si materiam vitiosam considremus, vt hoc tempore, & in præsen generatur, præsentia hæc indicabit, ho tempore cauterium esse inurēdum, modo nihil adsit, quod prohibeat & impediat. Verum quia repleto corpore periculum esset ne humores in toto peccantes merito doloris eo cōfluerent, & proinde inflammatio excitaretur, propterea

Quando. ad cauteria non est accedēdum, nisi corpus fuerit optime præparatum. Verum

Quantum. non sat erit nouisse, quo tempore inurenda sint cauteria, sed quam diu aperta sint detinenda scire oportet. Hoc autem docebit præsentia humoris peccantis. Nam quandiu adest peccans, perdurabitq; illius generatio, tam diu cauterium reclusum erit seruādum, & hoc de tempore.

Postquam cognouerimus, quo tempore cauterium sit inurendū, videndum

Locus erit quo loco. Hoc autem nobis significabit existentia materiæ peccantis. Nam si materia generabitur in iecore & petat

caput,

caput, ideo vt fiat reuulſio ad partem ignobiliorem in dextro crure cauterium excitabitur. Quod ſi crura peteret, non in cruribus, ſed in brachio dextro erit affigẽdum. An vero in parte interiori cruris, an in parte exteriori ratio venarum eius loci, in quo generatur materia, ad locum, in quo excitatur cauterium, eſt ſeruanda, quemadmodum & in miſſione ſanguinis ſeruari debet, vt docuit Galenus in libro de natura hominis.

At vero ſi in parte ſiniſtra generaretur, & ſurſum in caput raperetur, in crure ſiniſtro, ſin ad inferiora in brachio ſiniſtro excitabitur. Quod ſi non moueretur, & generaretur in ventre inferiore, locus eſſet in cruribus, ſin à medio vẽtre, in brachiis, modo nihil prohibeat. Quod ſi in capite materia generaretur, neq; moueretur in occipitio & in brachiis collocari poſſent, in ea potiſſimum parte, in qua materia reſideret, tũc enim erit materia remedii deriuantis.

At ſi moueretur ad pulmones, & in occipitio, & in ſutura coronali probe fieri poſſent: tunc enim eſſent inſtrumen-

ta auxilii reuellentis, & deriuantis materiam quieſcentem. Si tandem materia in capite generaretur, & ad ſpinalem medullam & os ſacrum, ad lumbos conflueret, tunc cauterium in principio ſpinalis medullæ erit admouendum. Vim enim habebit materiæ auxilii intercipientis. Et hæc de loco in genere.

In loco affecto quando cauteria excitanda.

Sed vnum eſt animaduertendum, in quo plerique decipiuntur; Cauterium nunquam eſſe excitandum in loco affecto, niſi dum materiam ibi impactam euacuare volumus, præmiſſa tamen totius corporis euacuatione ſeu purgatione, poſt cuius materiæ euacuationem occludendum erit, & ſi opus fuerit al bi erit affigendum. Nam ſi per locum affectum materiam fluentem euacuare volueris, periculum eſt ne affluxu materiæ, & partis imbecillitate, inflammatio aliqua ſuboriatur, quæ tandem in gangrænam degeneret.

Locus particularis.

Quod ſi quæras locum magis particularem, illud vnum eſt præcipue animaduertendum; In capite fieri poſſe in ſutura coronali, in occipitio, in palpebris, in

n ſuperciliis, & omnibus locis, in quibus pilorum generationem prohibere ſtatuimus, nec non in angulis interioribus oculorum, in naſo, vt polypus abſumatur, & aliis pluribus in locis, in quibus ignis adminiſtratio opportuna videbitur.

Verum vt ſutura coronalis obſeruetur, patientem iubere oportet, vt maſticet. Nam quandoque in ſutura coronali cutis capitis moueri conſpicitur. Quod ſi cutis non mouebitur, neque vllum ipſius ſuturæ veſtigium apparebit, tum radix palmæ eiuſdē patientis fac vt ſummo naſo admoueatur, & ſurſum extendatur. Nam vbi digitus medius attigerit, ibi ſuturam coronalem adeſſe, exiſtimandum erit. *Sutura coronalis inueſtigatio.*

Non ſolum autem in capite, verumetiam in brachiis, thorace, & aliis partibus excitari ſolent, vt in ore ventriculi, in regione hepatis & ſplenis, infra vmbilicum, in inguine, in pube, in ſcroto, & præſertim genus illud, quod ſetaceum appellatur, ſed potiſſimum in crure, in loco tribus, aut quatuor digitis à genu

distante, vbi musculi manifesto inte[r]-
tio distinguuntur. Tendines enim
chordæ prope articulos carne sunt
nudatæ. Et hæc de loco dicta sunto.

An vnum vel plura.

An vero vnum, vel plura sint affige[n]-
da cauteria, id nobis præscribet mate[ria]
quæ in vno, vel pluribus locis generat[ur],
vel ad diuersa loca mouetur. Nam pr[o]-
ut actio materiæ peccantis fuerit sum[ma]
& vehemens, plura indicabit affigen[da]
cauteria. Quod si remissa fuerit, vnu[m]
cauterium sufficiet. Actionem aute[m]
vehementem vel remissam nobis sign[i]-
ficat, & materia copiosa, quæ pluribus i[n]
locis generatur, & quæ ad diuersa loc[a]
mouetur. Et hæc de quantitate cauteri[o]-
rum.

Postremo loco, cum cognouerimus
quando sit agendum, vbi agendum, &
quantum agendum, reliquum erit, vt co-

Modus agendi.

gnoscamus modum agendi, qui modu[s]
agendi sumitur à materia, prout facile,
vel difficulter cedit & patitur. Quare si
materia fuerit copiosa, vt in corpore ob-
eso, vel plurimis excremẽtis redundan-
te, tum si nihil aderit, quod prohibeat,
fora-

foramen amplum & profundum erit efficiẽdum. Prohibebit autem virtus, quæ cum in ſpiritibus, humoribus, & partibus ſolidis conſiderari poſſit, hoc loco virtus, quæ ad carnoſum genus pertinet, eſt illa, quæ amplum aut profundum foramen prohibet efficiendum. Sunt enim quædã partes membranoſæ & cutaneæ, quæ profundum cauteriũ ſuſtinere nequeunt. In his itaq; vlcuſcula, quæ excitantur, exuſtiones potius, quam fonticuli ſunt appellãdi. Nam quæ proprie cauteria dici ſolent, in occipitio, in ſutura coronali, in brachiis & cruribus inuri conſueuerunt.

Sed in his quoq; partibus quandoque euenire ſolet, vt virtutis imbecillitate fonticuli excitari non poſſint. Fit enim interdum, vt patiens adeo contabeſcat, & ſit emaciatus, vt ſolam carnẽ, oſſa, neruos, & pellem præ ſe ferre videatur. Virtus itaq; illa, quę ad ſolidas partes, ad carnoſum genus pertinet, nõ modo nõ permittit amplum foramen; verum neque vllũ erit efficiendum cauterium. Quod ſi nihil prohibeat, & paſſio materiæ ſit

ſumma, id eſt, ſi difficulter egredia[tur]
latum potius, quam anguſtum erit m[o]
liendum. Quod ſi paſſio materiæ n[on]
fuerit ſumma, imo facilis ſit exitus, [mi]
nus amplum erit efficiendum.

At foramen amplum, vel anguſt[um]
fieri poteſt, vel radicę ariſtolochiæ [ro]
aſphodelorum ſumme excalefacta, a[ut]
cum ſulphure incenſo, aut ligno, aut m[e]-
Materia ignis. tallo, aut cauſtico. Ignis autem mate[riæ]
omnibus clementior eſt aurum, dein[de]
argentum, poſtremum locum obtin[ent]
ferrum & æs. Cæſim, punctim, imprim[i]
poſſunt, adiguntur, vt diximus, longi[us]
& latius, & in circulum circumferuntu[r]
quæ omnia, vt dixi, paſſio materiæ eu[a]-
cuandæ, vel ſuapte natura, vel ratione lo-
ci nobis præſcribit, & vt hoc potius, qu[am]
illo modo fiat, hortatur.

Cauſticum quomodo applicandũ. Quod ſi cauſtica ſunt imprimenda
locum materiæ circumſcribere oporte[t]
nucali teſta, vel re alia ſimili, quæ ſui[s]
marginibus conſtans pateat in medio
Ne vero ignis ſeu cauſtici violẽtia iuſto
latius ſerpat ac diffundatur, partes pro-
ximæ cerato roſaceo, vel vnguento ex

ceruſſa,

ceruſſa, vel linimento ſimplici, vel cerato ex palmis, vel alio genere eorum, quæ ἀποφλεγμαίνοντα vocant, ſunt muniendæ.

Tam diu autem cauſticum immorari debet, quam diu pars aut locus ipſe nigreſcat, id quod pro cauſtici vehementia, & natura partis dimetiri debemus, ſiquidem vehemẽti cauſtico in parte molliori citius fit impreſſio, quam in parte dura, quare id totum iudicio artificis eſt permittendum. *Cauſticum quam diu inhærere debeat.*

Cruſta vero ſiue ἐσχάρα non eſt ſtatim detrahenda, ſed maturare prius oportet, ac veluti maturitate ſua excidere, alioquin vis adferri ſolet, vnde dolor, fluxio, & phlegmone, vna cum febri, quandoq; excitatur. Tempeſtiue deduci poteſt, ſi inſtar crucis incidatur, deinde vel ſolo butyro, vel cum adipe ſuilla, ſine ſale admixto foliis braſſicæ excepto foueatur. *Cruſta quomodo auferenda.*

Cruſta detracta fiat pillula ex medulla ſambuci, quæ cum ſit mollis, blanda, & quouis modo tractari poſſet; ſi comprimatur, atque in foramine compreſſa *Globuli ex medulla ſambuci imponendi.*

collocetur,ac ita ſtatuatur,vt loco di
ueri non poſſit, foliis vero braſſicæ
tyro illitis foueatur, chartaque luſori
na cum petia ex lino duplicata comp
matur,& faſcia colligetur, hoc vnũ co
tinget, vt ob pillulæ mollitiem & len
tem nullus excitetur dolor, & ob hum
ditatem vtriuſque materiæ, ita imbuat
pillula illa, vt plurimum adaugeatur, q
cum ob chartæ luſoriæ compreſſione
reſurgere nequeat, quam citiſſime vlc
ſculum cauum efficietur. Quod ſi loc
chartæ lamina vel argenti, vel æris, v
alterius materiæ capiatur, maior fiet c
preſſio.

Vlcere quãtum ſatis eſt excauato, au
ambra, aut pillula ex cera, vel ligno he
deræ, vel galerius aut pileus rotundus e
argẽto elaboratus, pluribus in locis per
foratus in foramine continuo geſtandu
erit, ſi foramen in ea latitudine cõſerua-
re volueris. Quod ſi latius efficere volu-
eris, nihil erit accõmodatius, quam pil-
lula ex medulla ſambuci, aut melicæ, (eſt
ſorbum, frumẽti ſpecies) Pillula iam im-
poſita tunc folio hederæ, vel plantaginis,
vel

vel charta ſorbilla intra petiam lineam duplicatam vti poteris, cui puluinus, vel lamina, vel charta luſoria ſuperponatur, vt fiat compreſſio. Bis autem in die & petias, & folia immutare poteris. Neq; pillula illa eſt indies extrahenda. Eſt enim neceſſe vt locum ſibi paret, vnde non facile excidat, indies tamen circumagi debet.

Quod ſi caro, vt ſępe fieri ſolet, & pręſertim in principio ſuccreuerit, & luxuriauerit, labraque promineant, tum fila (ſcilicet filamenta concepta) aut ſpongia noua minutim inciſa, vel combuſta erit adhibenda, aut puluis aluminis vſti, aut Ellebori nigri, aut corallorum rubeorum, aut præcipitati, aut æris vſti loti, & ſimilibus caro ſuperabundans erit remouenda. Ad validiora non eſt vt accedamus, niſi neceſſitate coacti. Et nullum auxilium magis eſt præſentaneum, quam carnem ipſam, & veluti ſemimortuam omni diligentia circumcidere. *Caro luxurians.*

At ſi per eiuſmodi cauteria nihil educeretur, vt quandoque euenire ſolet, ſed

veluti acida videantur, tuum erit e
Attrahentia. materiebus, quæ vim habent attrah
pillulam conficere, vt si fieret ex pic
uali, cera & puluere aut Ellebori n
aut colocynthidis cum foliis senæ. I
pro natura humoris peccantis hoc
illo genere pulueris vti poteris. E
co hederæ ceratum sacrum erit ac
bendum, aut ceratum ex cera & re
pini.

Callus. Quod si vlcus callosum reddatur
propterea nihil excernatur, tum scar
candum erit, deinde cucurbitula sen
aut bis admouenda. Et si patiens sca
ficationem non admiserit, tum loco sc
rificationis, imponatur puluis sauin
Puluis sauinæ. vel chalcanthi vsti loti. Si non cedit, a
μῦσιν, ad præcipitatum optime præpar
tum est accedendum, quo tempore pa
tes circumiacentes cerato diachylo cu
gummi, vel sine gummi, vel cerato cor
fecto ex cera & resina abietina emolli
antur.

Anodyna. Quandoque vero contingit, vt succi
qui ad fonticulos confluunt sint acres
mordaces, & veluti venefici, ac proind
par-

partes proximas exulcerent, & non ſine dolore excoriẽt, quo loco opportunum erit partes ſpongia aqua dulci tepida imbuta fouere, deinde butyro, aqua maluarum optime diluto illinere, aut vnguento ex ceruſſa camphorato ad formam cerati diducto occurrere.

Præterea eaſdem excoriationes exſiccabit ſerum lactis caprini chalybeatum, vel aqua hordei cum malua decocta, aut aqua ſancti Petri, vel Aponenſis, vel montis ægrorum. Et ſi contingat ob inſignem humorum affluxum, vt fiat inflammatio, cuius cauſa dolor excitetur, & corpus erit purgandum, & humores reprimendi. Quare ſi inflammatio erit exigua ob humores iam fluxos, aut affluentes, ſat erit vino auſtero loca illa fouere. Quod ſi ſatis inſignis fuerit inflammatio, tunc vinum erit alterandum cum roſis, cum malicorio, maſtiche, & modico aluminis. Sed quia non ex æquo omnes humores redũdant, ſed magis peccat vnus, quam alter, propterea non eſſet abs re, ſi pillula ex cera fieret, cui eſſet admiſta aliqua materia, quæ magis hunc,

Si accedat inflammatio, quid agendum.

quam illum humorem attraheret, vt su-
pra dictum est.

Verum quia ne dum cito & tuto; ve-
rum etiam iucunde remedia sunt admi-
nistranda, propterea ad vitandum pra-
uum odorem, qui ex vlcusculis interdum
dum exhalare solet, danda erit opera, v-
petiæ, quibus patiens vtitur sint odorat-
Erunt autem huiusmodi, si vel cum mo-
scho, vel gossipio moschato, vel ambra
vel spica, vel lauendula, vel alia aliqu
materia odorata assidue imbutæ fuerint.
Poteris etiam cauterium quandoq; ab-
luere saltem bis in hebdomada; Tem-
pore æstatis cum vino albo odorato, ve-
aqua rosarum, vel oleo de spica, & aliquo
consimili. Et hæc sunt, quæ de cau-
terii administratione oc-
currerunt dicen-
da.

Fœtor.

Finis Consiliorum lib. VI.

EPISTO-

EPISTOLARVM MEDICINALIVM LIB. VII.

EPIST. I.

CLARISSIMO VIRO DOMINO IOACHIMO *Camerario, Physico Norinbergensi, &c. Iohannes Crato à Kraftheim, &c. S. D.*

VAS de febre pestilentiali expeto, ex quibus hæc cognoscere cupio; An existimes Galeno febrem illam, quę comites habet bubones notam fuisse. An bubo comitetur febrem, vel econtra. Et cum focus huius statuatur in corde, quo pacto bubones ad inguina, & parotides expellantur. Vtrum hoc genus febrium aliter, quam contagione disseminetur. *Dubia quædam in febre pestilentiali.*

An morbida expiratio, vt loquitur Hippocrates, vel μιάσματα, vt eſt in libro de flatibus, aut ſeminaria putredinis, vt apud Galenum, aeris ſubſtantiam, quemadmodũ voluit Altomarus corrumpant: & an vinum cui venenum commiſtũ ſit, recte corruptum in ſubſtantia dicatur. Cum in cõtagione actio adſcribatur formæ propter conuenientiam materiæ, ſitque contrarietas in ſubſtantia, id eſt, forma alia aliam expellat, auxilio qualitatum, an nõ recte morbus totius ſubſtantiæ offenſa actionis, quæ conſequitur dicatur. Cum eodem res redeat, ſi gradus putredinis dicatur venenata qualitas, & venena non primis tantum qualitatibus mutent temperiem: ſed à tota ſubſtantia aduerſa ſint calori innato. Vtrum febris peſtilens dicatur mitis, quia in ea magna humiditas & putredo, & an ſola deſiccatione curetur. Cum Hippoc. peſtilentes aeris conſtitutiones calidas & humidas deſcribit 2. & 3. Epid. cur ſuperior æſtas calida & ſicca infamis maxime peſtilentia fuerit. Certe Gedani in maxima ſiccitate plurimi ſunt mortui.

Scio

tio vos nō curare abdita. Miror tamen uo ore nominetur venenum, & abdita ausa negetur, cuius effectus sunt manifesti, videlicet, putredo insignis longe superans vulgaris conditionem, febris & ppugnatio caloris atq; arcis vitæ. Etsi ormæ non habent causas cœlestes, quæ o vnde sint? An progrediuntur è mateia? Quid inquis? Non curamus formā. Medici sumus, & artifices sensitiui. Audio, Hoc tamen teneo, de summis rebus parum etiam scire in primis esse vtile & apientiæ studio conueniens. Non tueor ἄλογον τεχνολογίαν, & existimo remediis experientia inuentis cum ratione secure nos posse vti, sed expectabo tuas literas, atq; vt eas mittas oro. Bene vale. Anno 64. M. Decemb.

EPIST. II.

IDEM EIDEM.

DE febri Catarrhali te dubitare an sit putrida miror. Contagiosam fuisse nō negas. Quomodo autem seminarium *Febris catarrhalis cōtagiosa necessario putrida.*

contagii abſq; putredine finges? Peſti-
lens non fuit, ſed cum ſeminarium con-
tagionis mediante aëre de corporibus
in corpora ſit delatum, ſicut peſtis ſemi-
naria contrahunt. Conſequens eſt, v
per diaphoretica pellendum atque ex-
hauriendum, eodem modo quo in pe-
ſte, fuerit. Videmus ſi quis coryza atque
grauedine laboret, & alium, qui cere-
brum prædiſpoſitum habeat, afflet, infi-
cere, etiam halitu potum, vt aliis ſit no-
xius, corrumpere. Imo quotus quiſque
eſt, qui grauedine paulo vehementius
laboret & non febriculam ſentiat. Pa-
tior, vt quidam ſynochum generatim
nominet, cum vnica acceſſione finita ſit;
ſed in ſanguine fuiſſe inflammationem
nego, neq; omnem febrem in ichoribus
peſtilentem ſtatuo. Hiſpaniæ Rex ar-
dente febre laborauit, XIII. vncias per
phlebotomiam, & plures per ſcarifica-
tionem atq; cucurbitas Medici detraxe-
Venæ ſectio periculoſa. runt. De fœtore nihil perſcriptum, ſed
hoc ſignificatum, omnibus quibus Man-
tuæ Carpentariæ ſanguis in hac catar-
rhali febre eſt miſſus eos extinctos, & ſu-

pra

ra duo millia paucis diebus periisse. Nō
ubito, quin in quibusdam corporibus
n quibus putredo massam sanguineam
uasit, sanguinis missio profuerit: sed v-
i ichores infecti fuerunt, & natura per
udorem se exonerare voluit, iis minime
ecte, vel vacuātia data, vel sanguis mis-
us. Cucurbitulas multis, quibus caput *Marasmus.*
vehementer dolebat, consului. Fratri
uo inunctionem ventriculi, cum me-
dulla vitulina, additis roborantibus pro-
futuram spero. Vide ne vires ventriculi
potionibus obruat. Conserua rosatum
cum speciebus aromatici rosati pluri-
mum proderit. Possunt addi semina,
non arbitror verum esse Marasmū præ- *Prognosticon.*
ter naturam, sed si est principium simpli-
cis non difficilis erit curatio, recta victus
ratione seruata. Si compositus Mara-
smus cum febre, febris non latebit. He-
cticam non puto. Neq; illum, qui à Phi-
lippo ex morbo senium appellatur.
Nam ea affectio est frigida.
Vale Anno 1580.

EPIST. III.

IDEM EIDEM.

IN thesibus meis teutonice de peste αὐτοσχεδίως scriptis, ac potius cõtinuo sermone dictatis, me multis vocabulis minime proprie vsũ animaduerto. Dixi διαφόρησιν exspirationem, parum recte, cum ne transpiratio quidem proprie appelletur. Itaque in thesi ni fallor 12. pro exspiratione Diaphorisin scribes. Est quidem alia aliorum sententia, verum certo scio, neminem, qui in curatione pestis cum iudicio versatus est mihi temere contradicturum. Quid tu inquis, Bolus armena ad diaphorisin facit? Non vtor terra ista sola, adhibeo Camphoram, in qua vis diaphoretica summa est, & ambra quæ maxime corroborat. At de sententia Horatii Augenii non habemus terram Armenam veram, inquis? Fac esse non habere eam omnes notas, quas veteres illi tribuunt, neq; lemnia habet. Nam aliquando purior, aliquando impurior ex scaturigine hauritur. Itaque quo-

Boli armeni vsus.
Camphera.

notannis fere aliam formam illius vi-
mus. Et nonne aliæ quoque terræ mu-
ntur. An vbique eandem prorsus ar-
llam & limum effodimus? At inquit
Galeni sententia Horatius, Bolus ar-
ena singulare habet priuilegium, vt
sti possit resistere. Non terra illa vnga-
ca, &c. De Italicis, Gallicis, & Hispa-
icis terris, quarum mentionem facit,
adulteratis pro Bolo vendi affirmat,
escio. Hungaricum Tocaensem profu- *Bolus Tocaensis.*
se plurimis in peste Viennæ re compe- *Terra Armena.*
i. Ac ter iam è Thracia armenam præpa-
atam, id est, à sordibus liberam, & sim-
licem, prout effosa est, accepi, nullam a-
imaduerti dissimilitudinem. Præpara-
am esse paulo pinguiorē non præparata
leprehendi, ac in ea, quam nostrates
Pharmacopæi habent, fraudem gustu,
cum raucorem pinguedinis perciperet,
noster D. Woyselius affirmauit. Vtut
it in superiori Epidemico catarrho nihil
magis profuisse, quā vsum boli armeni,
& cornu ceruini vsti, quod ego eodem *Succidaneū Boli cornu ceruinum.*
loco, quo bolum habet, certo scio. Ac
si bolus suspectus sit, omnino suadeo, vt

loco boli cornu cerui accipiatur. De v
ribus autem ſic ſentio. Eſſe in illis ſingu
larem facultatem cogendi in vnum lo
cum malignitatem impreſſam humor
Camphora. bus. Itaq; vt camphora repurgat ſpiritu
& ſeroſum humorem; Sic bolus vt co
nu etiam cerui in vnum cogit malign
tatem & naturam ad expulſionem adiu
Cereuiſia creta intecta depuratur. uat. Videmus hoc fieri in cereuiſia, ea v
maxime ſit turbida & corrupta, tamen
iniiciatur creta, continuo fit pura, & ſa
porem meliorem acquirit, atq; omnis il
la impuritas à creta q. ad ſe pertrahitur
Potes huius rei periculum facere quan
Lumbrici. do voles. Reſiſtere autem iſtas terras pu
tredini ſatis vermium curatio oſtendit
& idem præſtare in vermibus cornu cer
ui vſtum experientia pro me loquitur.
Abluuntur autem terræ iſtæ, vt admiſta
arena à reliqua terra ſeparetur, non alia
& noua ſubſtantia efficitur. Neq; ſi co-
lor mutatur, propterea vires pereunt, in
differenter in omnibus corporibus vno
medicamento vtendum nemo ſanus af-
Camphora quibus non danda. firmabit. Imo fateor Camphoram in il-
lis, qui valde nauſeant, vel quibus caput

infir-

firmum est, non adhibendam, vires terræ Lemniæ & boli non admodum discrepare concedo. De vomitu in vsu terræ Lemniæ, quod affirmem non habeo. Hoc satis constat Turcos in cibo ...i, nec terræ Lemniæ, sicuti etiam lapidi Bezoar vllam vim contra pestem tribue... Esse autem res diuersas bolum armenam, & terram sigillatam Turci atq; Armeni affirmant. De mea valetudine te sollicite cogitare tibi gratiam habeo. Me ...m multis annis nullo medicamento ...urgante vsum iam antea scripsi, estque ...n animo plane ista ætate non adhibere. ...cio agaricum cum Oxymellite in maximis ventriculi doloribus plurimum prodesse, & nuper de hoc medicamento D. Herwartum monui. Terram istam Silesiacam Strigẽsem esse magam nemo dubitat. Habet autem easdem facultates, quas lapis calaminaris, qui in Epiphoris & defluxionibus ad oculos, cum pinguedine mistus singulare auxilium est. Theses in eas enodare cœpi. Tres sunt scopi in curatione. Vnus à natura morbi sumitur, & cum sit maxima in eo

Terra Lemni.

Lapis Bezo.

Ventriculi dolor.

Terra Strigoniensis earundem facultatum cũ lapide calaminari.

malignitas indicatur alexipharmacum quod vel extinguat venenatã vim illius, ne cor superet, vel in angustam rediga ne sese efferat. Id quod bolus armen cornu cerui, & similia, ita præstant, natura vere totam malignitatem ad e munctoria, vel ignobilia membra depo nat. Alter à præpotenti causa, videlice inspiratione, quæ diaphoresin indicat Tertius, cum natura ad emunctoria pe lit, vt in eo omnibus modis iuuetur. Se si potero mittam latinas Theses, & ve strorum Italorum scripta expectabo Scio mecum non conuenire. Vtrum mea vel illorum sit verior sententia, in dicat curatio. Non nego putredinem sed vulgaris putredinis conditionem longe superare affirmo. Vale. Anno 1582.

EPIST. IV.

IDEM EIDEM.

Sulphurata vina noxia. SVlphurata vina ne putes salubria, atque in eo vulgi opinionem sequaris, nec

nec tibi persuaderi sinas, vsum sulphuris innocuum esse. Certe vstum sulphur nihil ab Arsenico differt. Spiritus vini est anima vini. Ac cum ego medicari vino iudeo, vel vas spiritu vini aspergo, vel herbam aut aromata imbuta eo iniicio. Fateor me cum multis in errore fuisse de sulphure in peste, & phthisi exhibendo. Nolim te in eo hærere. Agarici vsus validissimum ventriculum requirit. De bolo tecum sentio, in penuria Armeniæ recte nos orientali vti. Galeni colore est pallido, & orientalis cum lauatur, pallescit. Lotione tamen nihil decedere illi satis apparet, cum aqua, quando subtiliores partes, quæ aquæ commiscentur, subsidet, fit pura, & nullo sapore prædita. Nec puto lotionem aliud præstare, quam vt impura & arenosa separẽtur à partibus tenuioribus. Alia est ratio cum aloës, vel metalla lauantur. Certe ea, quæ Constantinopoli mihi missa est, etiamsi non sit lota, instar butyri tamen in ore liquescit. E Cappadocia importari Constantinopolim certum est. Itaque non pugno etiamsi Rubri-

Sulphur vstũ nihil ab Arsenico differt.

Sulphur neque in peste, neq; in phthisi exhibendum.

Agaricus.

Bolus Orientalis.

ca Synopica appelletur, & ſi recte mem-
ni, Plinius huius tres ſpecies ponit, Ter-
Terra Lemnia. ſigillata, quæ è Lemno affertur, ſemp-
eſt pallida, & Creta Anatolica vulgo
Creta Anatolica. citur. Galenus ſuum ſigillum Lemniu-
colore rubeſcente deſcribit. Itaque im-
poſtores, ſæpe bolum admiſcent, ſic
rubricæ ſynopicæ pinguedinem, qua
vetuſtas prodit. Cum iſtæ terræ mi-
ſuſpectæ ſunt ſolo cornu cerui vſto vto
Meas theſes nondum Latinas feci, ne
Sententia Cratonis de peſte. Teutonicas, niſi prius, quæ volo corrig-
in meo nomine apparere volo. Qua ſin
Nulli in peſte abſq; febre moriuntur. ſententia quin publice ſcribas non ob-
ſto.

Primo, me peſtem non ponere ſub fe-
bre, tanquam genere, etiamſi perpaucos
ac nullos potius in peſte abſq; febre mo-
ri putem. Seminarium inſpiratione
hauſtum καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν, ſicut cætera
venena vniuerſi corporis vires, maxime
cordis pernicioſe afficit. Aëris vero in-
temperies; impuritas, ſicut & cibi cor-
rupti ad diſpoſitionem corporum faci-
unt: & peſtem, niſi ſeminaria vel ex cor-
poribus infectis exhalent, & in inſpira-

tio-

one noxia ſint, vel aliunde importan-
r, inferunt.

Secundo, peſtem aliam priuatam, a- *Peſtis alia priuata alia publica.*
am publicam eſſe ſtatuo. Priuatam vel
prauis humoribus ob victus prauita-
em ortam, vel ex aëris cõſtitutione ma-
, vt ſunt febres peſtilentes multæ, quæ
ion habent morbidam exſpirationem,
paucis pernicioſæ, neque contagioſæ
int, niſi valde prædiſpoſitis. Publica
on niſi ab aëre continente lethalia μιά-
ματα, à morbida exſpiratione corpo-
um humanorum, in quibus putredo ad
tum gradum deuenit, vt νοσερὴν ἀπόκρι-
ν contagioſam exhalent, tum proueni-
e ſtatur. Sæpe vero in priuata peſte ac-
idere, vt ad hunc gradum putredo per-
eniat, vt corpora μιάσματα exhalent; ſæ-
e etiam aliis ex locis, vbi publica peſtis,
eferri, atque vno corpore infecto, plu-
ima deinceps infici, & ex ægrotantium,
tque morientium multitudine μιάσμα-
α exitialia, atque ſeminaria peſtis in aë-
e augeri. νοσερὴ enim ἀπόκρισις alias in
erto loco orta exitioſa multis eſt, alias
xtrinſecus aduenit, atque ita non v-

ni vrbi, sed toti regioni pestis infe
est.

Gradus putredinis in peste Medicis ignotus.

Tertio, vt vero gradus ignotus
medicis; ita & verum remedium. M
dicos autem coniectura rationali in
gris alias accedere propius ad cogniti
nem, & felicius in curatione proceder
cum ea, quæ putredini resistunt, adh
bent, in aliis vero minus, verisimile e
Ratio tamen hoc dictat: Cum inspirati
ne malum sit haustum, solam Diaphor
sin indicari, & veram curationem ess
Ita tamen, vt seminarium inspiratione
haustum spiritus non aliter ac venenu
afficiat; vt ea, quæ ad Diaphoresin faci
unt, simul cor aduersus vim venenatan
muniant, coniuncta habeant.

Antidotus vera soli Deo nota.

Quarto, antidotum veram pestilenti
veneni in diuina manu esse, neque Me
dicis exploratam videmus nos campho
ræ, ambræ non cineritiæ, sed cryseæ, qua
vt sulphur ardet, effectiones; eæ tamen
perpetuæ non sunt. Herbæ quædam
vulgares, vt Tanacetum, quam Atha-
nasiam appellant, atque aliæ æque pro-
sunt. Occasiones atque euentus proui-
den-

entia diuina moderatur. Nunquam tamen vni remedio ſemel exhibito Medicus ſecurus eſſe debet, ſed quandiu malum eſt præſens, cordi omnibus modis uxilium ferat.

Quinto, cum vero natura affecto craſſo humore ἀπόσκημμα efficit, & bubo cōſequitur, vel ex aduſto & tenui atq; acri humore ἄνθρακα, vel ἐκθύματα & στίγματα exitialia apparent. Omnis in hoc Medico labor eſſe debet, vt naturam per loca conuenientia ſe exonerantem adiuuet.

Hæc de mea ſententia, mi optime Iochime, publice ſcribere, meliori tamen modo, quam ego lectulo affixus poſſum, recte poteris, atq; vt ſcribas oro. Si mihi Deus vitam conceſſerit, ipſe etiam ſcripturus ſum, atq; vſum ſulphuris Arſenici, Antimonii, etiā Boleti ceruini, quod ſpiritibus cerebri aduerſiſſima ſunt, improbaturus. Multa docet vſus & ætas. Vale. Anno 1583. *Boletus ceruinus.*

EPIST. V.

IDEM EIDEM.

DE Sulphure & Arsenico te in erro minime libenter relinquo; sed ex mere nunc tibi eum, vt volo, nõ possun Paucis sic habeto; sulphur inchoatu esse arsenicum, atq; multiplici fusion dum albescit effici. Nisi enim inesse non fieret, satis est certũ, etiamsi vis ve nenata tanta non ei insit, quanta est in i sto arsenico, quod ex auri pigmenti sub limatione conficitur, & vulgo omnibu est notum tanquam venenum: Noxiun esse tamen, neq; peritos Medicos de vul gari sulphure in Astmate loqui arbitror etiamsi imperiti ita intelligant. Nonne multi puluerem bombardicum hauriũt & quia robustiora corpora ferunt, ideo innoxium censebimus? Gesnerus multa ex aliorum literis affirmauit, quæ expe-riundo non didicit. Suadeo ne cuilibet hac in parte credas. Metallica reuera periculo non carent. Multa dicuntur de floribus sulphuris, & aliis nugis, sed me-

Sulphur inchoatum Arsenicum.

Sulphur in Astmate.

Puluis bombardicus.

Gesnerus.

Metallica periculosa.

e ſunt fallaciæ. Sulphur quo magis per gnem albeſcit, eo propius ad arſenicũ, uo vero magis rubeſcit ad auripigmentum accedit. Vale. Anno 83.

EPIST. VI.

IDEM EIDEM.

AD theſes meas quod attinet. Ita ſæpe, ne quid ambiguitatis in illis eſſe videatur, cogito, vt non tam de mutanda ſententia, quam verbis ſollicitus ſim. cio peſtis appellationem alias de cauſa, lias de morbo, interdum etiam de ſymtomate, præſertim à Germanis accipi. go potiſſimum ad cauſam reſpicio, cũ nter hanc & morbum analogiam eſſe oorteat. Dico autem cauſam illam morbidam exſpirationem, quæ à putredine ritur non vulgari, verum ea, quæ ad itum gradum peruenit, vt contagionis eminarium exſpiret. Differentiam inter ublicam & priuatam peſtem ſumpſi ex Galeno, etiamſi Galenus aliud, ac ego, riuatam peſtem nominet. Sed de no- *Peſtis appellatio varie vſurpatur.*

minibus non puto esse contendendu[m]
Priuata & publica pestis. Priuatas pestes à causis internis: Pub[li]cas vero ab exspiratione contagiosa s[e]
oriri, ita, vt inquinamenta aëri, ac m[e]diante aëre corporibus aërem attrahe[n]tibus, vel rebus suscipientibus aërem, i[t]que ventilatis rursus μιάσματα dissipan[ti]bus communicentur, statuo. Definiti[o]nem colligere non est difficile, veru[m] non facile satisfacimus iis, qui tria ta[n]tum morborum genera admittunt. St[a]
Definitio pestis. tuamus igitur pestem esse morbum c[o]munem, ortum ab aëris infectione co[n]tinentis μιάσματα, quæ exhalent è corp[o]ribus humanis, in quibus putredo a[d] eum gradum deuenit, & morbidam & contagiosam exspirationem habeat, vi[]ribus & vitæ humanæ totius substanti[æ] malignitate, hausta inspiratione, perni[]ciosam atq; aduersam. At intemperie[i] morbos referre quidem licet: sed cum putredo omnia dissoluat, minime con[]tradictionem effugies. Gradus autem iste putredinis, secunda quædam quali[]tas est, cuius cognitio veram indicatio[]nem, hoc est, nocentis & conferentis

colla-

ellationem, cum ſit ignota, impedit. inc omnis in curatione difficultas. In vero cum ſolam διαφόρησιν ſpecto, ve- e ſectionem reſpectu plenitudinis, vel iam magnitudinis morbi, ſicut vacua- onem reſpectu cacochymiæ non ex- udo. Fruſtra tamen, & cum periculo s intentum eſſe neq; ad morbum, neq; d præpotentem cauſam, videlicet, mor- idam inſpiratione̅ Medicos tota men- e reſpicere, exiſtimo. Sed de his nimiu̅. Vale. Anno 38.

EPIST. VII.

THEODORO ZVINGERO, MEDICO *celeberrimo, Ioan. Crato Med. Cæſ. S. D.*

HAud ſcio plus ne doloris, an volu- ptatis ex iis literis, in quas Hippo- cratica conieceras, acceperim. Labor iſte tuus ſuauiſſimus eſt. Quæ autem de morbis vulgaribus, & tua ſolicitudine ſcribis, magno mœrore me afficiunt. Quod poſſum igitur DEVM oro, vt te be-

nigne conſeruet. Humana ſunt humana. Diuina bonitas faciat, vt nos minime boni ad diuina aſpiremus & perueniamus. *Morbus Vngaricus.* Morbus iſte quem Hungaricū appellant, meo iudicio, ſynochus putrida eſt. Sanguinis miſſio poſt quartam diem noxia. Vacuationes pauci ferunt. Recte illis datur ſeminum napi & citri emulſio. Interdum maculæ erumpunt. Nam ſemina illa ad cutim materiā protrudunt. Capiti & ſoleis etiā pedum, *Raphanus.* magno ſucceſſu Raphanus tenuiter conciſus applicatur. Datur & ſuccus raphani. Tutiſſimū eſt cum materia ad caput repit, ſanguinem è ſaphena, ſeu poplitis venam mittere. Bibere emulſionē ſeminum *Peſtis bubonia.* citri arantiorum & acetoſæ. In peſte bubonia, vel cum carbunculis, nihil melius vſu camphoræ. Sed vni remedio non fidendum. Initio ſingulis propemodum horis, deinceps ſucceſſu temporis, ſingulis diebus remedia mutanda. Multum valent herbarum ſucci cardui, veronicę, ſcabioſæ, ſcordii, &c. Verum confido diuinam benignitatem te huic diuino operi conſeruaturam. Ego quod vnum

abſens

ſens poſſum, interea ſalutẽ tuam Præ-
tenti Deo commendo. Hic beneficio
ei omnia ſunt tuta, cum pauca reperi-
ntur loca Germaniæ, in quibus peſti-
ntiæ malum non eruperit, & contagio-
e ſerpat. Ἀλεξίκακον vnicum atq; verum
ελϛὸν σωτῆρα precor, vt à vobis hoc de-
ellat, atque te conſeruet. De Geſnero
uoq; valde ſolicite cogito, eiuſq; literas
upidiſſime expecto. Te oro vt ſcribas,
uæ remedia efficacia cognoueris, & an
ola deſiccatione, vt volunt præceptores
oſtri, an vero antidoto curari exiſtimes.
tiam cum formæ ſeſe mutuo expellunt
dminiculo primarũ qualitatum hoc fit.
Proinde in errore illos verſari exiſtimo,
qui quouis anni tempore, & in quauis æ-
tate & temperamento certa de antidotis
promiſcue tibi atq; aliis pollicentur. Illi
vero, qui venena venenis pelli exiſtimãt,
& Antimonium vi ſpecifica expellere
venenum arbitrantur, non ſatis rerum
naturam conſiderant. Bene vale.

Vratiſlauiæ 6. Decemb.

Anno 1564.

Venenum nequaquam veneno pelli.

EPIST. VIII.

IDEM EIDEM

LIteras tuas 8. Kal. Martii datas, nudius quintus accepi, atq; ea, quæ de pestilentia ſcribis, libenter legi. Paucis autem nunc tuis reſpondebo. Primum τὸ θεῖον formã ipſam morbi mecum conſentiente iudicio ſtatuis, verum rationem non affers, cœlone aëri imprimatur, an ab exhalationibus corporum inferiorum in quibus putredo eſt oriatur. Exiſtimo autem formas rebus à cauſis cœleſtibus imprimi, atq; iiſdem foueri, etiamſi vt agant in corpora requiratur ſubiecti ἐπιτηδειότης. Itaque ſiue ſit peſtilentia vniuerſalis, in qua aër plenus eſt μιάσμασι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει (vt Hippocrates loquitur) aduerſis, quæ circumferuntur impulſu aëris de regione in regionẽ, ſiue putrida exhalatio ex terra, aquis, cadaueribus vim contagioſam atque exitioſam concipiat atq; ſpiret; ſiue propter victus rationem in vno aliquo tanta cor-

τὸ θεῖον forma peſtis.

Vi cœleſti formas imprimi.

ruptio

...otio & putredo oritur, vt νοσερὴ ἀπόκρι- ...consequatur, semper vi cœlesti for- ...um imprimi, qua ἀναθυμίασις ista μιανθεῖ- ...σα aërem, qui per se naturæ & amicus ...necessarius est, aduersus sit, ita vt ma- ...me formale, videlicet calorem cordis, ...on semper augeat atque inflammet, ita ...consequatur febris: sed interdum ma- ...gnitate sua opprimat atque extinguat. ...anc autem malignitatem non solum ...geri, dum vel in primis qualitatibus ...ër mutatur, vel cum corruptis & putri- ...is exhalationibus completur; verum ...orpora etiam ad suscipiendum iisdem ...ausis, sicut à mala victus ratione præpa- ...ari. Itaq; cum in recipientis subiecti dis- ...ositione præcipue effectus consistat, a- ...rius in impuro aere malum sæuit. Ac ...um per se purus quoque aer videtur, ...amen quando vel propter funerum at- ...que ægrotantium multitudinem morbi- ...dis exhalationibus repletur, multis quo- ...que exitiosus est, præsertim si attrahatur ab iis, quibus cor debile, vel humores ad putredinem suscipiendam idonei sunt. ...rruit autem semper hoc malum cum

impetu, niſi à victus ratione deprau-
oriatur, & febrem peſtilẽtem, quam p-
uatam nominauit Galenus, in qua pr-
cipue σύντηξις eſt exitioſa, producat. C-
terum vere peſtilens ſemper ab inſpi-
tione oritur, atq; ſeminarium peſtile-
quod attrahitur cum aër σηπεδονώδης e-
(vt contagionis ratio perſpicue mõſtr-
ſiue putredinem inferat, ſiue abſque m-
nifeſta nota putredinis hominem exti-
guat. Sæpe enim agentis ſumma p-
tentia ita cito calorem innatum mal-
gnitate ſua opprimit, & tanto impet-
cor arcemque vitæ inuadit, vt citiu-
vitam adimat, quam manifeſtam pu-
tredinem inducat. Intendi tamen e-
iam in iſta oppreſſione calorẽ arbitro-
neque vllum hominem abſque febre
quantumuis ea ſit exigui temporis, v-
deprehendi ſuis notis vix poſſit, mori.
Recte igitur hic morbus febris putrid-
cenſetur, etiamſi putredo longe vulgari-
putredinis conditionem ſuperet, ne-
methodus curationis eadem, quæ in re-
liquis putridis, ab obſtructione ortis, ſit.
Nam cum hæc putredo ſit venenata, ve-
ne-

Nullus homo abſq; febre moritur.

num requirit suam antidotum: Putre-
autem, cum in eo omnia soluta qua-
compage sua diffluant, exsiccationem.
uantum igitur siccando putredini de-
imus, tantum mala quoq; adimimus,
iamsi ei non exsiccatio ipsa, sed forma
edicamenti, quæ καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν ve-
eno contraria est, aduersetur. Cæte-
um sæpe, quæ propter partium tenui-
tem summam vim exsiccandi & dissi-
andi habẽt, vt oleum vitrioli, campho-
a, &c. sola exsiccatione ita auxilium fe-
unt, vt malum à natura superari possit.
icut cum impetu quodam in robustio-
ibus corporibus vsu Antimonii, Præci-
itati, aut similibus violentis medica-
nentis materia & fomes subtrahitur.
emper enim manet firmum illud οὐδὲν
αἰτίων αὐτὸ τῆς τοῦ πάσχοντος ἐπιτηδειότητος
νεργεῖν, & τῆς ἐπιτηδειότητος causam esse,
vel cordis debilitatem, siue propter affe-
ctiones cœlestes, siue alias causas, quibus
cor atque calor innatus debilitatur, vel
humorum in corpore abundantiam, at-
que ad corruptionem promptitudinem.
Vbi prima causa adest, leuis etiam im-

pressio exitiosa est, & infirmum, vel nu-
lum a medicina auxilium, nisi subito ta-
aliquid afferatur, quo cor summope-
roboretur, & in quo vis maxima ven-
no contraria insit. Verum cum hum-
rum vitio paulo robustior afficitur, tu-
arte & præsidio Alexipharmaci pugna-
licet. Sæpe autem causæ coniunguntu-
proinde sicut in præcautione, ita & i-
curatione ad vtrumq; respiciendum e-
Ac cum præseruationis methodus ma-
nifesta sit, miror in curatione lumen m-
tis excludi. Etsi enim verum videatu-
nullam certam ἔνδειξιν ex ignota form-
putredinis, & occulta qualitate medica-
menti elici posse; tamen cum plurim-
sint putredinis notæ, cumque hoc cer-
tum seminarium venenata malignitat-
præditum ea, quæ à tota substantia vene-
nis resistere, & manifesta putredine ad-
uersari possunt, recte atque cum ration-
adhibemus. Ac si amethodicam cura-
tionem istam esse arbitramur, tota ill-
pars medicationis cum purgantibus me-
dicamentis methodo caret. Semper do-
ceri experimento, & duci ratione Medi-
cum

um oportet, nullaq; in ista infirmitate
umana fingenda perfectio atq; absolu-
o; sed illud potius tenendum, homines
el nihil, vel pauca scire etiamsi hæc ipsa
aucitas amplificanda & illustranda no-
is sit, atque in eo posteritati pro nostra
arte consulendum. Causis quidem,
uibus præparantur corpora ad suscipi-
ndum, videlicet exhalationibus ab in-
erioribus corporibus ortis, atque inter-
a etiam humorum affectione, nisi vis
nali summa sit, nos posse resistere, mini-
ne dubium est; sed cum bellis, caritate
nnonæ, alluuie aquarum, &c. & simili-
us malis punimur, intelligimus certe
uid fieri possit atque debeat. Etiamsi o-
em ferre in nostra potestate non sit. Ac
æpe effectiones medicamentorum, quę
totius substantiæ proprietate oriuntur,
& nobis certa experiētia exploratæ sunt,
nos frustrantur, cum corporum non est
ea ἐπιτηδειότης, vt vim sua medicamenta
exerere possint. Semper igitur pugnan-
dum obseruatis & generalibus indica-
tionibus, & anceps etiam remedium,
modo certum sit, esse alexipharmacum,

& ad inhibendam putredinem idon
um, quam nullum adferendum. Sy
ptomata etiam non negligenda, & pr
ſertim ſi natura ſeipſam quaſi exoner
in eo omnibus modis arte iuuanda. H
plurimis & moleſtis rebus occupat
nunc potui tuis literis reſpondere, qu
cum ita ſcripſerim, vt deſcribenda ſin
ſiquidem legere te velim, oro boni co
ſulas, & tuam ſententiam pleniſſim
mihi ſignifices: Aſtrologicas nugas
vanitates non tueor. Illa autem clari
ſima mundi lumina, & lucida cœli cor
pora præcipuas mutationes efficere i
aëre atq; corpora humana afficere cer
tus ſum.

Etſi autem ſcio ineptum eſſe quære
re, quæ compoſitio ſimpliciter ſit opti
ma; tamen cum multa vſus doceat, pet
à te, vt quæ medicamenta ciuibus tui
profuiſſe plurimum animaduertiſti, per-
ſcribas, & me amore tuo ſingulari ames.
Bene vale. Vratislauiæ 25. April. Anno
1566.

EPIST. IX.

IDEM EIDEM

Παλμὸς opt. Imperatoris noſtri non riebatur à fuligine cordis retenta in caitate cordis, in qua pituita concreta d orificia fuit, ſed quod vapores illi in umorem aqueum reſoluerentur. Inde õ modo iuſto abundantior aqua in peicardio fuit; verum pulmo totus humoinnatabat; Ac in cadauere quoque ſura tres, vel quatuor libræ in cauitate petoris repertæ. Erit igitur, vt Hippocr. oſter loquitur Pulmonis hydrops cau ad quam conſequebatur παλμὸς, accelẽte altera cauſa, videlicet aqueo humoe nimium in pericardio aucto, de qua Gal. nos docet. Exſpiratio autem impelita ad iſtum modum, vt ne ſeſquicyahum bibere poſſet. Mingebat vero ad ex libras interdũ vno die, atq; ita aqueim iſtum humorem natura euacuabat, umq; motus ille naturę impeditus eſſet, Cæſar eſt ſuffocatus. Extincto Cæſare, *Hydrops pulmonis.*

eodem prorſus morbo Palatinus El 14. die poſt interiit. Palpitauit illi cre cor, & ab aquæ humore ſuffocari v eſt. Is cum ſuperiori Autumno in v trem delapſus eſſet, hydropicum fe Intumuerant enim illi venter & pec & tunc in pectore melius ſe habere vi eſt. Rurſus autem humor aqueus auct eum extinxit. Nam copioſe in pecto repertus eſt, & cor ſimili modo pitu concreta affectum. παράδοξον illud co munis amici noſtri de ſingultu mihi n probatur. Non videt enim aliud eſ cum Medici de ſingultu, tanquam mo boſa affectione ventriculi agunt, aliu cum de eo, qui à partibus ſpiritalibus, q ſæpe flentibus pueris ſuboritur. De ho quidem Ariſtoteles 33. probl. mentio nem facit, & ex ſpiritu circa pulmone retento, & aceruatim erumpente fie aſſerit. Itaque nullum eſt dubium qui ab eo, quem Medici affectionem ventri culi conuulſioni ſimilem dicunt diuer ſus ſit. Quis autem vnquam conuulſio nem veram ſingultum dixit, vt ille ſo mniat? Similem faciunt, quia vterque

Singultus à partibus ſpiritualibus.

Singultus non eſt vera conuulſio.

affectus

ffectus à repletione, vel inanitione, aut
nateria mordicante oritur. Diſſimilis
ero eſt, quia vera conuulſio tantum in
artibus lacertoſis, neruis & tendinibus
ontingit. Ridiculum eſt de maximis
ebus in arte noſtra, & tanta, atque inex-
licabilia diſputare, & cum ad rem ven-
um eſt, neſcire quid admouere debeas.
Plurimos mihi iratos reddidi, cum hæc
llis dixi. Noſter Eraſtus fortiter quæ-
dam contemnit, verum vellem diceret;
Cur quæ aliis animantibus mortem, ho-
minibus veneno oppreſſis, aut peſtilen-
iæ ſeminariis hauſtis auxilium adferũt,
ta, vt nullam noxam, quemadmodum
it nuce vomica, cum Mithridatica anti-
doto hauſta adferant. Poſſem ſexcenta
ecitare. Neque tam imperiti Philoſo-
phicarum & Medicarum rationum ſunt,
qui illa proferunt, quam quidam eos ex-
ſtimant. Tam ego videre in intima Hip-
pocratis pectoris penetralia, quam vllus
alius deſidero. Tam multa, quæ ad ſum-
mos principes tanquam arcana, & certa
experientia comperta perferũtur, quam
alius obſeruaui. Hæc ad te amiciſſimo

Venena quædam animalibus mortifera, hominibus in peste salutifera.

animo, cum nihil ad te pertineant, ſc
bo, & me tibi quo ad vixero amicum m
turum polliceor. Bene vale. 16. Febr. A
no 1577.

EPIST. X.

IDEM EIDEM.

Perfidia Paracelſi.

SAcra ais, non ſunt prophananda. A
proferenda certe ſunt, & ad Dei la
dem decantanda. Ne quid diſſimuler
Paracelſum vel ignoraſſe, quæ ſpirit
mendacii illi prodidit, aut forte in ant
quis libris legit, vel maligne aliis inuidi
ſe videtur. Bonum eſſe κοινωνικὸν ϗ σαφ
ipſe noſti, & oratio monſtroſa mẽtis mõ
ſtroſæ indicium, vel inuidet, vel faller
vult, qui obſcure loquitur. Vtrumq; ve
ro viri mali. Sed mitto iſta. Vidi quædam
à Francofurtenſi Pharmacopæo, cuiu
Laudanum tu dilaudas, præparata, neq
dubito, imo reipſa compertum habeo
ſummæ efficacitatis eſſe. Sed de eo am
bigo, an illam ſummam efficacitatem &
alterationem natura ferat, & an vtilis il
la ſi

Bonum eſſe communicatiuum.

Nepenthe. Zuingeri.

sit prudenti Medico atque cum pieta- artem tractanti. Nam quam sæpe Pa- celsistarum audacia, & iactantia infe- citer cadat, quotidie considerantibus xempla in oculos incurrunt. Iuriscon- ilti vetant sine lege loqui: multo magis tionalis Medicus prohibetur sine indi- atione aliquid facere. Quæ obsecro est ιφασις τῆς ἀκολουθίας, cum præcipitato u turpetho minerali in morbis gallicis, tuntur. Cupio mihi eam à te, qui in A- lepidæa medicina summus es, & cum agna laude versaris, demōstrari. Quod umorem pituitosum & adustum ex- urgat, naturæ beneficio fit, insurgentis duersus venenatam medicamenti qua- tatem, & simul etiam cum ea humores rauos reiicientis. Verum fac esse pecu- ari vi aduersus morbum gallicum pu- nare. An quæso nulla alia sunt reme- ia, quæ tutius hoc præstent? Fateor in allicis, qui semel Hermeticam medi- inam experti sunt, frustra alia remedia dhiberi; Verum in recenti morbo vsur- are, nimiæ temeritatis esse videtur, & erte natura duce arte, non medicamen-

Turpethi mineralis vsus importunus.

torum robore victoriam in morbis re
atq; tute consequimur. Sed cum non
cet agere, vt volumus, illud, vt quimu
liquam excusationem habet. Foris ad
bita in curatione vlcerum, cum ratio
consentiat, in loco sublimatum & pr
cipitatum laudo. De Arsenico in vlce
bus tonsillarum Gallicis adhibito, q
Sulphur resoluit corpora. scribis, non intelligo. Sulphur magna
diaphoretica præditum, ac propterea
pestilentibus morbis plurimum auxil
ri scio. Interdum tamen ita resolue
corpora, vt statim concidant, non sem
obseruaui. Rationes præparandi illu
ita multæ & variæ sunt, vt quæ sit veris
ma & rectissima diuinare nequeã. Hi
pocratem tale sulphur ἄπυρον in morb
pectoris adhibuisse, quale nostrum e
quod vel ex Polonia, vel Hungaria affe
tur, nõ facile mihi persuadeo. Neapolita
num, quod Brassauola commendat, ne
in ipsa vrbe Neapoli potui videre, nequ
in agro Puteolano & ad Auernum, qu
tamen loca plena sulphuris & ciner
Sulphur Paracelsistarũ. sunt, reperi. Ac quis dicit sulphur, quo
Paracelsistæ parant, esse ἄπυρον? Arseni
cum

m, cum excoquitur candidius reddi-
t, quam ſulphur, quod ego interdum
os exhibere animaduerto. Vtcunque
rte, & quomodocunque tractetur ſul-
hur, diſcedere ab eo omnem qualita-
m noxiam, nondum potui perſuaderi,
l, vt vterer adduci. Certe nulla corpo-
bus noſtris, cum iſtis medicamentis eſt
miliaritas, neq; vlla ratio, quæ cũ peri-
ulo iis in morbis profligandis vtendum
adeat, cum tutiora in promptu ſint. Ac
go veteres Ambra ſulphurea, quam ve-
: Chryſeam appello, in morbis pectoris
t aliis vſos arbitror, eamque plurimum
iuare, ac vere huic θεῖον ineſſe reipſa
omperi. In chryſopæa ſulphuris elabo-
ationem caput artis eſſe facile conceſſe-
im. Scio enim in hac vrbe fuiſſe quen-
lam, qui in aquam illius rubeam, lami-
ıas argenti coniiciebat, & intra nõ mul-
os dies aurum extrahebat. De oleo ſul-
huris, quod nondum à quoquam exa-
te factum arbitror, idem quod de Cal-
chanti viribus ſtatuo, & auxiliari pluri-
mum, cum à Mercurio damnum eſt cor-
poribus illatum, ſcio. Poſſem de his mul-

Sulphuris malignitas.

Ambra ſulphurea pectoralis.

In chryſopæa caput artis ſulphuris præparatio.

Oleum ſulphuris vix recte præparatur.

Auxiliatur vitiis à Mercurio illatis.

ta ad te ſcribere, & nihil facerem libe-
tius, ſi valetudo permitteret. Hoc re-
Crato defenſor chymiæ. cere non debeo, communem Amicu-
noſtrum inſignem iniuriam mihi fac-
re, cum me tanquam chymiæ hoſte
& oppugnatorem publice traducit, q
in multis Rebuspublicis & Aulis, cu
nominis quadam mei iactura chymi-
medicamenta ſum tutatus. Nihil a-
te quadraginta annos oleorum deſtill-
torum, nullum extractum, nullus ſu-
cus hic in Pharmacopoliis eſt repertu-
A me autem ita & Pharmacopæi & Me-
dici, beneficio Dei, ſucceſſu medica-
tionis edocti, vt nunc vbique parent, at-
que iis vtantur. Idem & Viennę,& in au-
la Cæſarea me factitaſſe, & plurimun
aduerſationis expertum veriſſimum eſt.
Inſania Paracelſica deploranda. Inſaniam vero Paracelſicam, qui ſum-
mos in arte Medica magiſtros, imo ar-
tem ipſam Medicam propter arcana ſua
vt appellant, contemnit, & nouam no-
bis è fumis Medicinam fabricat, atque
diſcentes à bonis autoribus ad fornace
ablegat, omnemque deni que ſeculi no-
ſtri excellentiam deiicere ſtudet, vt ſu-
medi-

edicamenta extollat, nunquam pro-
bui. Artem enim ipſam Hippocra-
, & doctrinæ Methodicæ Galeni ac-
eptum ferre, vt eruditum Medicum o-
ortet; Ita Paracelſica ſomnia tot verbo-
um falſitatis inuolucris tecta, & tam
onſtroſis nominibus variata fugere
irum bonum decet. Modo enim illis
ulphur eſt oleum, modo Antimonium,
nodo aliud, ſed impoſturas iſtas & frau-
les, quibus in nominandis ſaltem rebus
tuntur, recenſere longum eſſet, admi-
ari τε παρεγγυμένα ἀσαφῆ καὶ ἀμφίβολα maxi-
na amentia. Ladanū de quo ſcribis, ὑπ-
ωτικὸν eſſe remedium, & in ſummis do
loribus neceſſario ſæpe adhiberi, ſicut
Philonium & ſimilia opiata, non ignoro.
Quem morbum curet & vn̄de indicatio
in curatione ſumatur, nō ſatis perſpicio.
Doceri à te cupio. De tuo vero Oſtru-
tio, Thielæo, Orionio, quæ refers tene-
bræ mihi ſunt. De vi magnetica aduerſus
Epilepſiam in natiua cinabari, quam mi-
nium quidam appellant, valde dubito.
Montanum præceptorem meum inter
chymiſtas recēſeri miror, cum vix ratio-

Ladanum Zuingeri.

Minii vis magnetica in epilepſia.

Montanus chymiæ gnarus.

nem aquæ rosaceæ conficiendæ illi pe
spectam fuisse ex eo cognouerim. Err
de libris destillationum illius vnde em
narit, iam antea ostendi, & me vera scr
psisse, omnes discipuli Montani sciun
Quid multis, cum ratione, non autorita
Sal minerale. te, est pugnandum. Si sal minerale, v
principium rebus omnibus inest, in eun
dem quoque omnia resolui necesse eri
Sed hæc mysteria de sale, tanquam hui
sectæ propria, relinquamus. Quæ de e
Diagnosis epilepsiæ ignota. pilepsia Fersius disputauit non vidi. Vti
nam ante vitæ meæ exitum veram dia-
gnosin huius morbi, atque verum reme-
dium aliquis ostendat. Erastus obstru-
ctionem oppugnauit. Quid sit morbi,
aut quid illa maligna qualitas nondum
declarauit. Sed nimius sum, & vires in-
firmas affligo. Aliquot iam mensibus
obambulare propter infirmitatem non
potui. Dolorem pedum nullum, benefi-
cio Dei sentio. Calculus interdum ve-
hementer excruciat. Nondum Chymi-
mistæ remedium, quod tuto frangat ex-
cogitarunt. Ventriculus meus inprimis
laborat, & cor in consensum trahit. Vti-
nam

n Arragoſius aliquid, quo iuuet, de arcanis ſubiiceret. Sed aſpectus illius is æternæ, verum erit omnium noorum malorũ remedium, & immoris vitæ perfruitio. Te autem oro, dum his terris Deus nos vult viuere, vt ſæper literas mecum colloqui ſtudeas, eiq; memoriam amanter tuis etiam liris & libris, quos cum genium habeãt, cturos ſpero, conſerues. Bene vale, Vtisl. die 19. Ianuarii, ſecundum nouos ſtos. Anno 1585.

EPIST. XI.

IDEM EIDEM.

DE chymicis plane tecum ſentio, veruntamen iis quibus μεταχείρησις eſt gnota, magnam cautionem adhibenam puto, dum magna illa medicamena ægris obtrudunt. DE SVLPHVRE, quæ cribis ſcio & fateor, cum valde exſiccet, tq; omnes partes corporis penetret, in lceribus pectoris ſummam efficacitaem habere, catarrhos etiam exſiccare,

Cautio de chymia.

Sulphuris vſus in vlceribus pectoris.

Eiuſdem malignitas.

verum cum insigni vi diaphoretica p
ditum sit, interdum vires plane exh
rire, exemplis edoctus sum. Possem t
duos Medicos nominare, qui ex illiu
su interierunt. Aliis etiam admod
nocuisse animaduerti. Itaque nunqu
exhibere, nisi robustioribus corporib
Turpethi vsus. in peste volui. Turpethum tibi prob
ri, & te φορτικὰ ista scribere atque rec
& methodice exhiberi affirmare mir
Nunquam illo vllum corpus felicit
expurgatum vidi, nisi prius vel fumo, v
inunctione Mercuriali corruptum ess
Nepenthe. DE LAVDANO vel NEPENTHE iam a
tea meam sententiam exposui. Impu
atque crudis corporibus nocere reip
An nostrum opium, cum veterum cõgruat, dubium. comperi. Sed, quid agimus de Ladan
cum, an nostrum OPIVM cum veteru
congruat, ignoremus? Chymica m
gnifacio, & pluris fortasse, quam illi, q
de chymicis plurima minime explora
Pseudo chymicus. scribunt. Vidi nuper libellum quen
dam chymicum, ex quo si philosophic
tollas, pauca chymica reperies. Prop
nit ille nobis tres nouos destillandi m
dos. Quis autem, qui chymica tractaui

no

n videt, ineptiſſimum eſſe ſpiritu na-
o propemodum omni è cinnamomo
m aqua elicitur, exhauſto velle ex in-
idis fecibus oleum deſtillare? & quan-
m olei ex ſemilibra poterit ſibi polli-
ri. Credo iſtos homines omnes alios
olidos, atque rerum imperitiſſimos ex-
timare. Secundus, quo potabile au-
um, quemadmodum loquuntur vul-
o, conficere docet, falſus & conuictus
ſt. Ac quorſum opus quæſo iſtis pu-
efactionibus in ſpiritu vini, auro, gem-
nis, aut quis vnquam vidit ſpiritum vi-
i aurum & gemmas penetrare. Certe
uicquid ſpiritus vini penetrat, ex eo ſe-
um natiuum ſpiritum rapit, & tam diu
etinet, donec vi caloris ſeparẽtur. Hinc *Error in deſtillatione aquæ vitæ.*
pparet, quando in errore verſentur, qui
quas vitæ, vt appellãt, & Elixir per mul-
iplices deſtillationes præparant. De
ertio modo nihil dicam. Verum oleum
gummatum rectius appoſitis ſilicibus e-
lici omnibus eſt exploratiſſimum. De
familiaritate medicamentorum ad no-
ſtra corpora, quæ ſcribis, ingenioſe co-
gitata ſunt. Rectum tamen vſum me-

dicamentorum ſolam propemodum ex-
perientiam monſtrare, & eas qualita-
quas guſtu & olfactu percipimus, n
lum eſt dubium. Sed de his plura n
cogitare vel dictare non poſſum. P
terieram hoc quod de Epilepticor
curatione per Nepenthem ſcripſi
Multa, dum hic iaceo, de morbis à fla
bus & corruptis vaporibus ortis cog
ui. Ladanum vulgare, Myrrham, ſp
maceti, quod vocant, inſignem vſ
habere comperi. In tuo vero Lada
ἔμφασις τῆς ἀκολουθίας nuſquam appar
Peto igitur à te, vt clariorem facem m
hi accendas. Bene vale. Vratislau
8. Maii ſecundum nouos faſtos, An
1585.

Ladani vulgaris vſus.

EPIST. XII.

IO. CRATO A KRAFTHEIM CLA-
riſsimo D.D. Petro Monauio Med.
Cæſ.S.D.

HAc propemodum hora, ea quæ ti
in libello meo tamquam parum e
plic

icata aut ſcribendo deprauata notare,
eque de his monere viſum eſt, accepi.
ellem literas tuas paulo firmiorem me
eperire, quam ſum. Plane enim me tibi
tisfacere poſſe confiderem. Sed cum
a ſim valetudine, vt nec ad libros, nec
criptum illud quod miſi, reſpicere nunc
oſſim, quid faciam? Satis autem certo
cio, mihi nunquam in mentem veniſſe
cribere: Contagii vocem apud Gale-
num in Epidemiis reperiri. Priuatas fe- *Publica Peſtil. febres Gal. ignota.*
res, ſeu ἰδίως πυρετοὺς καταλαμβανόντας τοὺς
ἀνθρώπους καὶ χωρὶς λοιμοῦ, appellare peſtilē-
es quaſdam, è putredine ortas, oſtendi.
De contagioſis, quas ego publicas dixi,
nihil ſcripſiſſe, ſæpe repeto. Cæterum
peſtilentes à putredine ortas, ſiue ſunt
σποράδες, ſiue plurimis pernicioſæ, diſcer-
nere ab iis, quæ grauiter graſſanter & ve-
re peſtilentes ſunt, de illius ſententia me
colligere poſſe indicaui. Quod autem tu
obiicis, ſi ex publica cauſa oriantur pe-
ſtilentes; nō recte priuatas dici: ad id iam
antea à me reſponſum eſt, fateri me, pri-
uatas peſtilentes ex communi cauſa ori-
ri, videlicet ex aëre vel victus ratione;

etiamsi non sint contagiosæ: de ve
priuata & publica, me nolle pugn
Hoc vnum satis esse duco ostend
eas febres, quæ contagione corpora
taminant, longe alias esse quam i
de quibus veterum scripta nos doc
imo veteribus fortasse ignotas. Fe
enim, in quibus etiam est summa
tredo, nisi ad illum gradum deueni
vt νοσερὰν ἀπόκρισιν habeant, neque
bis neque veteribus fuisse contagio
apparet. De morbida vero exspirati
ne seu μιασμάτων natura, alia est dispu
tio.

Quod vero arbitraris ex mea sente
tia consequi, vt pestilentem contagi
sam, pestilens non contagiosa semp
præcedat, erras. Nam pestilens no
contagiosa, nunquam erit pestilen
contagiosæ causa: nisi (vt dixi) putr
do ad eum gradum perueniat; vt νοσ-
ερὰν ἀπόκρισιν habeat, seu vt seminariu
contagii in corpore generetur, & sim
lem affectũ in alio corpore excitet. Vb
vero contagiosa pestilens propagatur; n
hil nisi contagiosam pestilentem excita

E

contagium ad causas externas; putre-
ad internas causas refertur. Miror
i hæc obscuriora videri, cui non mo-
verba mea, verum intimum etiam
imi mei sensum perspectissimum pu-
bam. Sed ætas nos ad omnia segnio-
s facit. Itaque in sententiis quoque
ostris explicandis difficiliores sumus:
in verbis etiam parci. Sed ad rem re-
eo.

In priuatis corruptionem humorum
nis corporibus aduersam esse, scio me
ripsisse: verum quod inde colligi cen-
s, priuatas pestilentes omnes cōtagio-
s, nequaquam tibi concedo.

Contagione autem cōtaminatis cor-
oribus aërem per admistionem inqui-
amentorum, quæ continuo exhalant,
iusmodi concipere posse vitium, vt de-
terius & inimicus naturæ euadat, in-
enue profiteor. Raro vero id acci-
ere, nisi per se aër quoque mutetur, seu
n substantia sua corrumpatur, quocum-
ue nomine istam corruptionem voces,
xistimo. Contagiosis autem pestilenti-
us vrbe vel regione infestis, subinde no

uis fomentis quasi aëris malitiã au
dum plurima corpora laborant atq
tinguuntur, tibi largior: & ante m
annos scripsi, ex hac vna causa pest
tis constitutionis incrementa depe
re.

De Petechiis seu maculosis febr
exigua significatione hoc ostendi: e
quibus initio statim maculæ appa
plerunque contagiosas esse. Vbi
quarto die primum erumpunt, m
contagionis periculum. Statuo v
cum Aristotele & Galeno; omnes p
lentes, siue à summa putredine orian
siue à contagione sola, periculo non
care. Ideoq; conuersationem seu c
suetudinem, cum illis minime tutam
se. Nam & corpora prædisposita à pe
lentibus febribus, quæ à sola putred
ortum habent, posse affici, etiamsi sim
morbus, vt in contagiosis non conseq
tur, nulli dubium est.

In voce contagii nolui superstiti
Grammaticos imitari: qui contagiu
tamquam effectum: contagionem ve
tanquam causam exponũt. Ego, quid
reb

bus ipsis sentiam, perspicue ostendere natus sum. Simne hoc assequutus, neo. Libentius vero & liberius vocabulatino contagionis, quam contagii mo um, fateor.

De putredine totam disputationem iens & prudens non attigi. Omnia mure in libello, dum eum ad te mitterem, uæ mutanda videbantur, cum in suma valetudinis infirmitate vix relegere ossem, non potui. Veniam vt spero daunt æqui lectores: qui me ea valetudie esse sciunt: vt neque libros ipse adi, neque manibus diu sustinere oblatos ossim: & satis esse putabunt me de pelentibus febribus à putredine ortis, atue è contagione hausto inquinamento ultis exitiosis, sententiam meam ostenisse.

Ea quæ corpus εὐέμπλωτον reddunt generatim recensere facile est: verum ad idiuidua quasi accommodare, non meocris ingenii & iudicii perspicacitatis. Nihil dicam de prouidentia diuina vem συγκαταφορίας istas, imo quod quędam orpora plane non afficiuntur, habere

peculiares atq; abſconditas cauſas n
eſt dubium.

De formulis Medicamentorum m
dendis, iam antea quo ſim animo exp
ſui: nec mutor. Nihil doctis præſcrib
volo. Indoctis autem & audacibus
tradere, quid eſt niſi inſcitiam arma
Verum ſi tibi aliter viſum fuerit, more
geram, cum paulo firmiorem, qua
nunc eſt, valetudinem Deus conceſſe
Hæc ſubito iis, quæ in ſcheda tua ann
taueras, mihiq; inſpicienda tranſmiſer
perlectis dictaui. Vt ſatis faciam infini
iudiciorum multitudini, non laboro. T
iſta in bonam partem accipere, operan
que dare ne meus libellus cum meo d
decore exeat: etiam atq; etiam deſid
ro. Bene vale. Vratiſl 6. Septemb. An
no 1585.

EPIST. XIII.

IDEM EIDEM.

AD nodos Medicos ſoluendos nun
non ſum idoneus, cum & libris ca
ream

am & tempore egeam. Scis ipſe ſan- *Sanguini nigri mictio.*
uinem extra venas in colorem nigricã-
m per ſe propter eorum ſubſtantiam
agis nigricare, cõtra puriorẽ eſſe eum,
ui ex collo veſicæ excernitur. Itaq; cum
iſto ægro haud dubie renes affecti
nt, non mirum ſi ater ſanguis excerna-
ır. Pater tuos aliquot menſibus ante
tæ exitum ſanguinem atrum minge-
at. Sed dubitauimus, vtrum è renibus,
n ex vicinis locis prodiret. Vena ru-
a erat ex onere, & ſcis dicto illo Hip-
ocratico: In corpore humano omnia
ſe confluxibilia, medicos multos no-
os ſoluere. De gingiuis difficillima *Gingiuarum exulceratio.*
uæſtio: Sunt quidem τὰ σπερματικὰ μέ-
: verum non ex toto. Nam & carneas
rtes, & venulas inſertas habent, & vul-
era τῶν ὅλων ſanari videmus. De remedio
uæris? Si gingiuæ à defluxione è cere-
o laborant, nunquam reſtitui caro gin-
uarum poterit, niſi fluxione ceſſante.
am dentis nuditas, eſt vel temperie
ſius dentis ita læſa, vt gingiuæ quo-
ue ratione dentis abſumantur, & mi-
ime adhæreſcant, vel neruoſis parti-

bus læsis, vel ipsa substantia gingiuaru
deperdita. Haud dubie nimis acribus
puloticis medicamentis chirurgi sunt
si. Molliora igitur & suauiora his cu
sarcoticis adhiberi oportet, & reliquu
naturæ, quæ sola carnem generat, co
mittere. Habes meam sententiam. D
Melancholia plane disputaui cum N. N.
& de Apoplexia possitne ea esse morb
hæreditarius. De Melancholia plane a
meam sententiam accessit, & ab aliis in
terrogatus iisdem propemodum verbi
quibus ad eum scribens vsus fueram
suam sententiam exposuit. De Apopl
plexia pugnat, & ad angustiam ventricu
lorum cerebri, qua propagetur, causa
refert, minime recte. Sed de his plur
scribere non vacat. Hippoc. 4. Epidem
in ipso dente Hegesistratii nodos
generatos recenset. Cur igi-
tur non in gingiuis?
Vale.

An Melancholia & Apoplexia possint esse morbi hæreditarii.

EPIST

EPIST. XIV.

IDEM EIDEM.

VT Medici, dum curatiua remedia parũ proſunt παραχωρικὰ adhibent: a & ego, cum N. N. conſilium à me ex-teret, faciendum putaui. Victus ratio-em tenuem præſcribere, ne in mentem uidem mihi venit, imo ſi quotidie bo-na, vervecina carne veſceretur, non pugnarem. Tuam iſtam regulam: In ctus ratione magis ad quantum, quam l quale reſpiciendum, nuſquam legi. uis enim ſana mẽte præditus, niſi puer, vel admodum famelicus, nimia quã-tate ſe oneret? Certe qualitatis errata iam prudentibus obrepere ſolent. De otu, cum præcipue ambigat æger, me bi ſatisfeciſſe lætor. Vides quam Iulius caliger, qui 20. annis lecto decubuit, in to morbo plura viderit, quam ſani vi-ere potuerunt. De topicis, quod ſub-cribis meæ ſententiæ gratum eſt. In cau-eriis adhibendis dum repugnas, & au-

Regula diæta.

Cauteria cō-solidata le-thalia.

toritatem Erasti adducis, non moueo. Plurima enim exempla proferre possem eorum, quibus cauteria consolidata le-thalia fuerunt. Si cerotum raso vertici adhiberetur omnino efficacius esset. Sed prodesse quoque poterit pilis super-positum. De vaporario cur illud in hoc ægro non probem, rationes afferre pos-sem. Scio plurimis ea profuisse, & mo-suasisse etiã, nec ego obsto quin vtatur. Sudores autem in loco conuenientiores iudico. Puluerem Italicum, ac potius Tritemii, qui autor est melli acido non admiscendũ, iam antea monui. De mar-garitis & gemmis præparandis in mor-tario marmoreo nimis multa adfers. In-spice margaritas præparatas post vnum vel alterum mensem, & videbis an non metalli color appareat. Vomitum subse-cutum ex emulsione margaritarum, non propter margaritas, sed quod aqua Cin-namomi in mortario æneo admista fuit, me commemorasse puto. Si non ratione moueris, fac periculum & aquã cinna-momi, quæ in vase æneo stetit, exhibe. Videbis quam grata sit ventriculo futu-

Aqua cin-namomi in-fusa æneo vasi mouet vomitum.

ra.

Non quę nobis apparent recta, perpe- recta sunt. Vale.

EPIST. XV.

IDEM EIDEM.

DE studiis recte ignota instituentis ostendi me non posse multa monere. te doctiorem rediturum, si plurimum Germania prius didiceris, & scripta ontani, Trincauellæ ac Donati Altoari legeris. Nam si peruulgata iã scias, nquam quorundã commenta non adiraberis, & veterũ scripta cum maiori dicio leges. Methodus vna est nobis à al. monstrata. Itaq; & mihi propositum it eam perspicua breuitate illustrare. ecte facis, quod profectionem in aumnum differs, non propter æstinos cares, qui Patauii non sunt magni: veum quod æstate nemo propemodũ doet. Proposita ad disputandum à D. Easto vidi. Galenus de rerum οὐσίᾳ disputiones refugisse videtur, & causas atq; ccidentia morborum quæsiuit. Mo-

Fernelius. uit hæc Fernelius & multos commo
Ego Fernelio non applaudo, prod
posse discentibus eius scripta iudic
Valeriola. Nec tueor Valeriolam, etiamsi conat
illius laudem. De iis & cogito, & inq
ro accurate in arte, quæ vsum in vita
bent. Vellem tamen scire, cum om
actio fiat in tempore, nec temperam
tum subito possit dissolui, cur venena
morbida exspiratio in peste sæpe sub
extinguant. Cur pulmo marinus solu
pulmonem, cantharides solos renes,
vesicam exulcerent, illæsis aliis partib
corporis. Sed de his cogitationes me
explicabo, vbi propositiones legero. Il
de contagione legi. Et si recte memi
putridum ἀπόκρισιν totam potẽtiam su
stantiæ putrefactæ continere dicit.
Concedit putredinis gradus;
vtinam essem ocio-
sus. Vale.

EPIS

EPIST. XVI.

IDEM EIDEM.

N omni Melancholia τὸ πρῶτον δεκτικὸν cerebrum eſſe ſtatuendum. Sed cum uſa antecedens eſt in hypochondriis, ypochondriacam affectionẽ dicimus. oc vero nomine Arabes, non meſen-riũ tantum, & eius venas atq; vẽtricu-m: verum etiam epar, lienem, & vterũ uliebrem complectuntur. Humor ve-o, qui in iſtis partibus continetur, & fo-es morbi eſt: etſi frigidus & ſiccus ſit, lerumque tamen vapores, qui ad cere-rum aſcendunt, & illius ſpiritus alte-ant, atque imaginatricem turbant, cor-ue terribilibus ſpeciebus in cõſenſum rahunt, nõ manifeſtis qualitatibus hoc acere imagines declarant. Hic hære-nus propter imaginum diuerſitatem, quæ vnam ſibiq; perpetuo ſimilem cau-am habere nequeunt, & hæc explican-da, ſi veras curationes indicatiuas elice-re volumus, nobis ſunt. Tum neque Gal.

Hypochondriaca affectio generalis.

neq; veteres ſemper πύλωρον putaueru[n]
inflammari, & ipſe Diocles hoc impr[o]
bare videtur. Venas autem meſaraic[as]
plerunq; obſtrui cõſentaneum eſt. In[...]
feruor quidam præternaturalis calore[m]
naturalem imminuens. Hinc flatus, [...]
pores acidi, vt Trallianus explicat. L[o]
cus iſte in Hippoc. de Leucophlegmat[...]
corruptus eſt. Nam ſequentia cum iſt[...]
non erant coniungenda, de quo Merc[u]
rialis me monuit. Mallem te artem, q[uam]
didiciſti præclare, agendo, quam diſpu[...]
tando confirmare. Vale.

EPIST. XVII.

IDEM EIDEM.

CVm noſtro N. N. vereor ne actum a[...]
gatis. Dictaui conſolationem poda[...]
gricam, quando conſilia nihil iuuant[...]
& de recta victus ratione inprimis eg[i]
pauca remedia propoſui, quibus no[n]
Oleum vitrioli. tam curentur, quam iuuentur ægri. Pro[...]
bo vſum olei vitrioli, & cur probem ve[...]
ras cauſas habeo, eas ſcripto expoſituru[s]
ſum[...]

n, & ad D. Scutellarium, cum is o-
nia mea cauſa velit,atque faciat, atque
his aliquid à me cognoſcere deſide-
,miſſurus. Interea ne deſim noſtro N.
pauca de vſu mellis acidi ad eum ſcri-
. Compoſitio autem mellis acidi hæc
: Accipiatur mellis roſati, vel quod in
c corpore conuenientius eſſe videtur,
rupi de betonica ℥ iij. His adiiciantur
uem guttæ olei vitrioli. Accipiat pri- *Mel acidũ.*
um de hoc vnum cochleare matutine
iuno ventriculo. Deinde duo cochlea-
. Poſtea tria,atq; ſic eo, vt pergat, ab v-
o denuo incipiendo. Vſus illius eſt tu-
s ac ſuauis, & ventriculum humidum
irifice adiuuat,atq; pituitam è corpore
emouet. Non libẽter interpono meum
dicium,cum vos curationem inchoaſ-
intelligam. Si aqua illa quam bibit,
eatus vrinarios nõ tranſit, nequaquam
ſudoribus fidendum. Tam enim v-
rina, quam ſudores prouo-
candi ſunt, non ſudor
ſolus. Vale.

EPIST. XVIII.

IDEM EIDEM.

Nux vomica. NOn ita dudum ad me ſcripſit Me
cus quidam de Nuce vomica, &
go illi paulo ante meum diſceſſum V
tiſſ. reſpondi, eſſe ſpongiam, quæ ad
ſcatur frutici. Eius rei certa eſſe indic
necare ſtrangulando, non canes tantu
Chalcitis quid. verum etiam ceruos. Velim te mihi
chalcitide reſpondere; An ſit chalc
illud, quod vulgo Calitzeſtein dicitur
in Pharmacopeliis vitriolum album n
Melancholia hypohondriaca. minatur? De Melancholia hypocho
driaca hoc reſpondeo: Non in ea vnu
locum affici; ſed epar, lienem, & me
raicas, ventriculum etiam & cerebru
per conſenſum, neq; vno & eodem m
do illa ſemper affici. Inde illa ſymptom
tum varietas. Sanguinem autem mela
cholicum, & feculentum in corpore e
oportet. Is efficitur talis cum maſſa ſa
guinea, vel aduritur, vel refrigeratur, v
proprio excremento non expurgatu
Ad

luritur ratione caliditatis epatis, ſicut
ione frigiditatis refrigeratur. Non
purgatur propter obſtructiones, quæ
cruditate plerunq; proficiſcuntur. Vt-
nque vero ſic ſemper relinquitur ali-
uid in meſaraicis craſſum, quod vel ef-
ueſcit, hinc φλεγμονώδης διάθεσις, vel
opter debilitatẽ caloris flatuatur. Vn-
: & φυγώδης illa Melancholia appella-
r. Ac niſi hoc fieret, vapores, qui pro-
ie melancholiam illam, ſeu tenebras
teriores in cerebro excitãt, & metum
que triſtitiam inuehunt, in cerebrum
on ex hypochondriis aſcẽderent. Hinc
itur, cum propter conſenſum hypo-
ondriorũ afficitur cerebrũ, melãcho-
a hypochondriaca dicitur, & ab ea me-
ncholia qua cerebrum, vel ex toto ve-
enoſo genere humore, vel vapore ad
erebrum delato, vel etiam in ipſo cere-
ro collecto laborat, diſcernitur. Fla-
is autem & βορβορυγμὸς circa hypochõ-
riaca eſſe, atq; hypochondriaca μετεω-
α, vt Hippocrates, inquit, non mirum.
Cum autem materia non ſemper calida
t, ideo neq; ſemper feruor & inflam-

matio in venis meſaraicis, & ea ſymp-
mata atque melancholicæ ſpecies, qu
Galen. ex ſententia Dioclis deſcrip
apparent. Nam & pituita craſſeſc
melancholica ſymptomata creat. I
putreſcens in pueris Quartanam effic
Vapores autem delati per vniuerſ
corpus, cum ſint craſſi, nec facilis illis
itus, laſſitudines, & ſegnitiem afferu
Sicut cum in cerebro ab illis obſcura-
tur ſpiritus, mœrores, & triſtitiam. Hi
in leucophlegmatia quoque præſagie
dam melancholiam 6. Epidem. Hipp
crat. ſcripſit. Quando autem non mela
cholici cruditatibus & flatibus laboran
Non poſſum nunc de his ſcribere plur
Sed illa ſatis ſunt præmeditata, quand
cum hoc malo mihi graue eſt negotium
Vtinam meas cogitationes cum doct
communicare, atq; de iis, quæ me cur
afficiunt, ſcribere liceret. Sed ſcis
quid mihi interdicat.

Bene vale.

EPIST

EPIST. XIX.

IDEM EIDEM.

VEnit nunc mihi in mentem, quod
de precioſorum lapidum contuſio-
in ęre quęſiuiſti. De quo breuiter hoc
ſpondeo, poſſe bene comminui gem-
as, ſicut alia multa, quę in ære corrum-
ntur, in lapideis inſtrumentis, etiam-
hoc difficultatem aliquam habeat, &
armacopæis moleſtum ſit. Sed crede
ihi, moleſtia illa vtilitate magna non
cat. Amittunt enim gemmæ, pluri-
a etiam ſemina, contuſione in ære, vi-
ſuas, & ab eo quod perpetuo reſudat
ære, ab aëre etiã adhæret, & in ſordes
ncreſcit, malignitatem contrahunt.
quod manifeſte apparet ex iis, quæ in
e diutius remanent, atq; poſt eximun-
r. Addo hoc, quod in vaſis æreis deſtil-
ta, cum aliis medicamentis tuto non
iſcentur. Curauit hic Medicus qui-
am emulſionẽ margaritarum cuidam
gro fieri. Ea in mortario æreo eſt fa-
a, ſimul ac vero æger aſſumſit, vomuit.

Pretioſi lapides non in ære contundendi.

Emulſio in mortario æneo facta mouet vomitum.

Deguſtauit Medicus, idẽ ei euenit.
ſem multa exempla recitare. Vtina
obſeruatione talium rerum diliger
res eſſemus, melius nobiſcum, & cur
g is ageretur. Dn. N.N. de Laconic
me ſcripſit. Nihil aget iſtis ſudoribu
à capite materiam defluere ſentiat.
lim aperta ceruice, vel veſicatorio,
ruptorio, exitum materiæ parari. Pl
mis hoc remedium prodeſſe ad præc
tionem re ipſa comperi. Ne hoc negli
tur moneo. N.N. Viennam eſt miſſus
de vino pucino mandata dedi. Parc
me mihi vino eſt vtendum. Nam ven
culus multo difficilius coquit, dum v
cibo miſceo, quam cum cereuiſia vt
Ac quod mirum eſt, quæuis calida ca
rem quendam præternaturalem in c
pore augent, & me magis debilitant, q
adiuuant, cum tamen inſitum calor
diminutum eſſe certiſſimum ſit. Spiri
lucidos eſſe; ſed pertenues & paucos
nimaduerto. Itaq; cogitationes et-
iam diu in nullam rem in-
tendere queo.
Vale.

EPIST. XX.

IDEM EIDEM.

QVæ tu putredine ſcribis, recte cogitata ſunt; ſed cum res differre videa-ns, quomodo definitiones congruere cemus? Mutationem ad corruptio-m, ſeu vt rectius dicam, motum & na-ralium rerum interitum, an idem di-mus? Et quibus modis probabit Era-is; calorem innatum de quo agit Ari-ot. & totam ſubſtantiam, de qua Gale-s, idem eſſe. Certe reclamat Galenus 8. de placitis Hippoc. & Platonis, & 5. ſimpl. medicam. facultatibus, cum ca-rem innatum ſanguineam, ſimulque ream ſubſtantiam vna cum ſpiritu eſ-ſtatuit. Longe aliter autem calidum natum Ariſtot. 2. de ortu animalium finit. Adhæc Ariſtot. cauſam efficien-m putredinis ponit calorem aëris, & a-uæ, ac omnia putreſcere, quæ infra Lu-am ſunt, præter ignem, affirmat. For-am item eam ponit, vt putreſcentia

Putredo Galenica & Ariſtotelica.

primum humidiora fiant, euocato
licet humore ad superficiem, deinde
sumpto ficciore, donec in fimum &
nerem redigantur. Quid horum ex
leni definitione elicere poterimus. Q
quod Galen. tantum ea putrescere e
stimat, in quibus est humor excrem
titius, laxa substantia, aut perspiratio i
pedita? Nihil hic addam de fœtore,
hil de Auerrhoidis sententia. Sunt
obsecro Præceptores tui in ea sentent
vt putredinem in occultis proprieta
bus, atque adeo in tota forma & substa
tia, qualis est pestilens, item ab ictu ve
natorum, &c. eandem esse, cum illa, q
in manifestis qualitatibus est, existim
Et quomodo hoc probant? Mihi pr
portione quadam Galenica ad eam, q
est ab occulta totius substantiæ propri
tate accedere videtur. Aristotelis ve
definitionem illam repræsentare, q
res externo circumfusi aëris calore d
pascente calorem naturalem, seu inn
tum, in fimum & cinerem rediguntu
alterationibus mediis intercedentibu
Itaque quę specie & causis differunt, v

defin

finitione comprehendi nequeunt. Ac
am partem definitionis Aristotelicæ
lenum amplecti, cum de sanguinis
redine agit, ostendit. De his nimis
ulta. Scribo autem ista ad te, vt Præce-
orum tuorum sententiam cognoscam.
ras si me vel prolixissimis epistolis,
meæ sententiæ repugnantibus of-
ndi existimas. N. N. se Guaiaco, vti si-
ificauit. Nunquam ego recte gusta-
, multo minus bibere volui, & miror,
mines hæc instrumenta sanitatis tan-
acere.

Erastus Phthisicum se curasse affir- *Erast. Phthisicum curauit.*
at. Vt pulmonis vlcus sanari possit,
ire velim. Nam & ego mihi male ab
o morbo metuo. Iam multis diebus
rulenta mane magno conatu, & cum
tussi reiicio. Caput tamen in isto
motu expurgari sentio.

Bene vale.

EPIST. XXI.

DN. NICOLAO HAVNOLDO
Vratislau. Iohan. Crato
S. D.

EXeunte Octobr. persolui Episto
tuæ, quam frater tuus, è Polonia al
tam, mihi reddidit. Interea eas tuas li
ras, quibus 4. diem Augusti asscripser
ex aula mihi missas accepi.

Bolus Armena.

DE BOLO ARMENA, afferatur ne
Armenia, & an ex vicinis locis in Thr
ciam perlata adulteretur, multi amb
gunt. Si quid explorati potes cognosc
re, quæso, vt perscribas. Non pauci su
in ea sententia, terram Caphensem, qu
non longe ab vrbe Constantinopolit
na effoditur, adulterari & tingi, atque
ta ad exteros pro bolo mitti. Non arb
tror. Quæso de his cum aliquo Medic
agas. Affirmant nonnulli terram Le
mniam, seu sigillatam, vt vocant, esse bo
lum, qui ad nos adfertur. Hoc vt mil
persuadeam adduci nequeo. Galenu
cum

Terra Caphensis pro bolo venditur.

m in Lemnum cognoſcendæ huius
æ deſiderio nauigaſſet, à ſene quo-
n ſcriptum ſe accepiſſe affirmat, in
o fuerit hoc, Vomitum terram ſigill- *Terram ſigillatam vomitum ciere.*
um ciere aſſumptam, præſertim ſi ve-
ni ſit ſuſpicio. Turcas vero in cibis v-
multis nobis ſignificatum. Bolum *Bolus Armena ad peſtem confert.*
em Armenam, cum peculiari quaſi
uilegio aduerſus peſtilentiæ conta-
um donatum Galenus affirmet, tamen
ircos in peſte plane & bolum Arme-
m, & terram ſigillatam negligere, neq;
am lapidi Bezoardico aliquid tribue- *Lapis Bezoar.*
, noſtri homines, qui iſthic fuerunt,
rſuadere conantur. Iterum oro, ſi po-
, vt de his ex Medicis aliquid explora-
cognoſcas, & ad me perſcribas. Mul-
s terras in Hungaria, Sileſia, & aliis lo-
s, ſimiles bolo Armenæ reperiri cer-
tum eſt. Verum deuehi eas in Thra-
ciam non puto. Bene vale.
Vratiſl. 5. Decemb.
1582.

EPIST. XXII.

IDEM EIDEM.

QVam mihi officium tuum liter[...]
um gratum ſit, mallem reipſa, qu[...]
verbis declarare, ſi in magnis locor[...]
interuallis , & valetudine mea affl[...]
hoc recte fieri poſſet. Vix enim tant[...]
eſt virium, vt dictare Epiſtolam, qua[...]
humaniſſimis perſoluam, poſſim: De[...]
oro, vt mihi occaſionem concedat, [...]
animum meũ, ita vt erga te eſt affe[...]
oſtendere queam. Valde mihi grat[...]
eſt, cum in literis tuis lego Illuſtriſſ[...]
tuum Dominum miſiſſe Pharmoco[...]
um in Lemnum, vt de terra ſigillata [...]
ti aliquid referret. Miror autem noſ[...]
rum hominum oſcitantiam , qui to[...]
tantos viros in Aulis ſummorum P[...]
cipum iſta terra honorant, & quaſi [...]
neficio ſibi deuincire ſtudent, neque [...]
plorati quicquam quid donent, cog[...]
ſcere. Valde cuperem exiguam ſal[...]
particulam veræ terræ ſigillatæ, atq; [...]

in[...]

dicere. Ista quæ scripserint Medici & ex amicorum sermonibus refers, diu altorum literis sunt consignata. Rem am nos habere vere, siue veterum, si- recentia iudicia consideremus satis idens est. Bene vale. Vratisl. 14. Maij. Anno 1583.

EPIST. XXIII.

IOHANNI ACHOLZIO MEDICO *Viennensi, Petrus Monauius* *S. D.*

ET libenter & merito tibi inseruio, quandocunque occasio datur, quando tu quoque multis in rebus tuam erga me singularem beneuolentiam declarasti persæpe. Quod igitur casum abs te propositum attinet, etsi ad quod ille morbi genus referendus sit, non satis assequar, quæ tamen à me hac in parte petere videris, communicabo non inuitus.

Recordor autem me aliquando tibi narrasse historiam de Barone quodam *Tabes & mors à philtro dato.*

Bohemo, cuius filius accepto philt[ro] totus contabuerit, tandemque mortu[us] sit. Cadauere vero secto, inuentu[m] est in stomacho eius quiddam duru[m] cornu assimile, vnde pater in filii m[e]moriam cochlear fieri curauit, quo lo[n]ge post tempore vsus est.

Nasturtium aquaticum contra philtra praestans.

Tandem illud casu quodam in succ[o] Nasturtii aquatici dissolutum fuit. In[de] experientia comprobatum, nasturtiu[m] istud magnam vim contra philtra hab[e]re. Eodem praesidii genere alius qu[i]dam Nobilis à Selterwiz vsus est, atq[ue] ex simili morbo restitutus. De Ant[i]doto Moibani, quae cum Saxonica fe[re] per omnia conuenit, potes legere, qu[ae] Iacobus Aubertus Vindo refert in libr[o] cuius titulus est, Progymnasmata in Io-hannis Fernelii Medici libro de abdit[is] rerum naturalium & medicamentoru[m] causis.

Antidotus Moibani.

Praesertim autem caput duodecim[um] aspicies, vbi praeter Moibani antido-tum, etiam plurimum vsum Cynoglos[si] non vulgaris illius, sed à Dioscoride d[e]scripti, commendat. Extat autem eiu[s]

den[-]

n antidori descriptio etiam in Eupo-
is Dioscoridis ab eodem D. Moiba-
olim editis libro secundo cap. 144. si
cet, simul conferas, quæ de taliũ mor-
rum curatione tradit doctissimus Me-
cus Iohannes Langus in suis medici- *Ioannes Lõgus de philtris.*
libus Epistolis, tomo secundo Epi-
ol. 34. & 35. Quemcunque autem e-
ntum tua curatio habitura est, vt ad
e scribere non graueris, oro. Ego qui- *Philtra Melancholicos efficere.*
em hac in parte in eadem cum opt. D.
damo Lehnero, p. m. sum sententia,
ui aliquando ad me dicebat; Omnia
hiltra, etsi inter se varie differant, hoc
men commune habere, quod humo-
em efficiant Melancholicum. Quæ i-
itur medicamẽta humorem illum cle-
nenter euacuant, & spiritus tristes re-
reant; Haud dubie in tali affectu pro-
lerunt plurimum; Elleborum certe *Elleborus niger.*
igrum non temere ab antiquis tanto-
pere laudatum esse, si quis illo recte præ-
parato vtatur, res ipsa demonstrat. Et
quidem huius rei non ita pridem expe-
rientiam feci, cum ægrum quendam
haberem, qui à morbo stolidus omni-

no & fatuus euaſerat. Illi cum cæ[illegible] ris nihil efficerem, ad extremum deco[illegible] ctum Hellebori nigri, adiunctis herb[illegible] cordialibus, & aliis, quæ humorem m[illegible] lancholicum demulcent, propinaui [illegible] tis felici cum ſucceſſu. Vix enim trib[illegible] aut quatuor vicibus inde biberat, cu[illegible] diſcuſſis imaginationibus illis, quib[illegible] antea infatuabatur, ad ſeſe redire, & [illegible] tegra mente frui cœpit.

Decoctum Hellebori nigri.

De aliis te, vt artificem, monere n[illegible] debeo, maxime quod hiſtoriam mor[illegible] quo æger tuus laborat, non ſatis cogn[illegible] tam habeo. Neque enim an à philtro, a[illegible] faſcino aliunde exhibito, an vero à ven[illegible] noſo quodam humore intra corpus g[illegible] nito, aut à mentis perturbatione exiſt[illegible] noui.

Tractantur à practicis, quæ ad ha[illegible] materiam ſpectant, multa ſub titulo, [illegible] amore hereos. Ita enim inepte & ba[illegible] bare efferunt, quod Græci ἐρωτικὴν μ[illegible] νίαν, aut etiam ἔρωτα ſimpliciter app[illegible] lant.

Vide Philoxium.

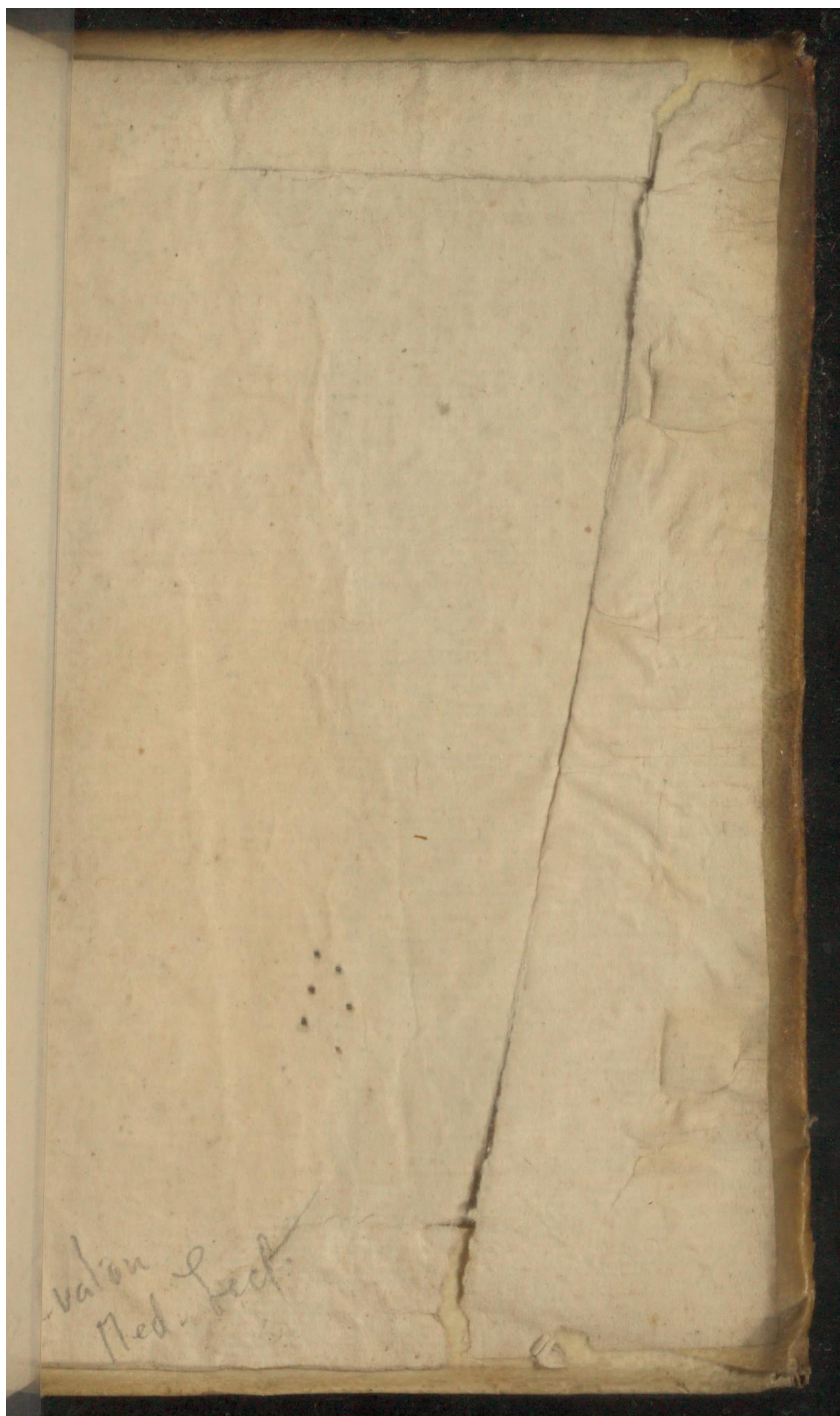
Scripſerunt & alii de amantibus c[illegible]

ra[illegible]

dis, aut animi affectionibus, quæ
poris morbos inducunt, tollendis,
quæ fortasse tibi quam mihi notio-
ra sunt. Vale, Pragæ Boiemo-
rum 28. Nouemb. An-
no 1584.

FINIS.

valion
Med. Sect.